ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1878

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ

ΕΝ ΝΑΥΠΛΙΑ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Θ. ΚΟΝΤΑΞΗ ΚΑΙ Ν. ΑΟΥΔΑΚΗ.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΑΡΙΘ. 13.

1834.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝΟΣ ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η λεπτομερὴς, ὅσον εἶναι δυνατὸν, περιγραφὴ τῶν αἰτίων καὶ τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων διετέθη ἡ Ἑλληνικὴ Μεταβολὴ τοῦ 1821, εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῦ παρόντος Δοκιμίου. Ἀποβλέπει κυρίως τὴν περίεργον ΕΤΑΙΡΙΑΝ ΤΩΝ ΦΙΛΙΚΩΝ. Ἐξετάζονται ἐνταυτῷ μὲ τὴν μεγαλητέραν συντομίαν καὶ τὰ πρὸ αὐτῆς σχετικὰ Συμβάντα. Τὴν νέαν μετὰ τὴν πτῶσιν τῦ Ἀνατολικῦ Βασιλείου Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος θεωρῦμεν κυρίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν 1769.

Τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τὸ εἰσαγωγικὸν τῦτο Μέρος δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ὑσιῶδες ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσίν του· ἡ δὲ σαφήνεια τοῦ πραγματικῦ του προκύπτει πλέον δύσκολος παρὰ τὴν ἀρκετὰ περιπεπλεγμένην Ἱστορίαν τῦ Πολέμου. Ἀποτελῦσι τῦτο τῦ Συστήματος τῶν Φιλικῶν ἡ ἰδία φύσις, καθὸ μυστηριώδης, καὶ διάφορα περιστατικὰ μεσολαβήσαντα κατὰ τὴν περιοδόν τυ. Οἱ Ἀρχηγοί του ἐνταυτῷ ἐφρόντισαν πάντοτε τὴν μυστικὴν διατήρησιν τῶν ἐγγράφων. Ἐντεῦθεν δὲν ἐγνωρίσθη πούποτε σαθρά τις Ἀρχείου (α) παρακαταθήκη. Ἔμενον

(α) Εἰμὴ ἀπὸ τῆς ἀναγορεύσεως τῦ Ἀλεξάνδρυ Ὑψηλάντου. Περιορίζεται ὁμως καὶ αὐτὴ εἰς μικρὰν περίοδον χρόνου· καὶ τὸ χειρότερον, δὲν θεραπεύει, νὰ εἴπωμεν οὕτω, τὴν

ὁμοίως κατὰ φυσικήν τινα συνέπειαν εἰς ἄτομα καὶ εἰς πόλεις ἐσπαρμένα διάφορα ἀναγκαῖα ἔγγραφα· καὶ τούτων πάλιν δὲν ἔφθειρον ὀλίγον μέρος οἱ θάνατοι, οἱ φόβοι (α) καὶ αἱ μετέπειτα ἀνωμαλίαι τοῦ Πολέμου. Δὲν λέγομεν ἤδη, ὁπόσον αἱ περιστάσεις ἐπιβάλλουσιν ἀκόμη ὑποχρεωτικὴν τὴν ἀπόκρυφον διαφύλαξιν πολλῶν ἐγγράφων καὶ τὴν μυστηριότητα διαφόρων ἰδεῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ φωτισθῇ ἐσιωδῶς ἕνας Συγγραφεὺς αὐτοῦ τοῦ γριφώδους μέρους τῆς νέας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Εἰς τὸ Σύστημα τοῦτο δὲν ἐλάβομεν ἰδιαιτέρως μετοχήν τινα, οὐδὲ εἴχομεν γνώσεις μᾶλλον ἢ ἧττον ἀκριβεῖς περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν προόδων του. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πολέμου ἠδυνήθημεν νὰ ἐμβατεύσωμεν εἰς ἀνακαλύψεις ἀρκετάς. Αὐ-

---

ἐπαισθητοτέραν στέρησιν ἐκείνων, ὅσα ἀποβλέπουσι τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς πρώτας ἐνεργείας τῆς Ἑταιρίας.

Ἡ Ἐφορία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐσχημάτισε δι' ὀλίγον καιρὸν παρακαταθήκην τινὰ Ἀνταποκρίσεων, ὡς γενικωτέρα ὅλων. Ἡ αἰφνίδιος ὅμως ταραχὴ τοῦ 1821 καὶ ἡ ἔντρομος δραπέτευσις τῶν Ἐφόρων πιθανολογοῦσι πολλὰ τὸν διασκορπισμόν, καὶ μᾶλλον τὸ καύσιμον, ἂν ὄχι ὅλου, τοὐλάχιστον τοῦ σημαντικωτέρου μέρους καὶ τούτων τῶν ἐγγράφων. (Ἴδε καὶ ἀκολούθως.)

(α) Ὁ πανικὸς φόβος, γέννημα τῆς ἐξαγριώσεως τῶν Τούρκων εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ Πολέμου, ὑπεχρέωσε τοὺς Ἕλληνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλων τόπων, νὰ ἀφανίσωσι διὰ τοῦ πυρός, ὄχι μόνον ὅσα ἔφερον πολλοὶ ἔγγραφα Ἑταιρικά, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ βιβλία τῆς Μαθηματικῆς, τῆς Γεωγραφίας κ. λ. π. ὡς περιέχοντα Σχήματα, δυνάμενα νὰ χορηγήσωσι τὴν ὑπόνοιαν Σχεδίων Πολεμικῶν εἰς τὴν ἀμαθῆ Ἐξουσίαν. (Τοῦ συμβάντος τούτου ἐστάθημεν αὐτόπται.)

τιὰς ὑπεστήριξαν ἔγγραφα Ἀξιωματικὰ, εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ὁποίων μᾶς συνέδραμον διάφοροι εὐκαιρίαι. Τοιουτοτρόπως ἐκάμαμεν σκέψεις εἰς ὀλίγα, ἂν δὲν ἴδωμεν ὅλα τὰ πράγματα τῆς Ἑταιρίας.

Εἰς ταῦτα κυρίως θεμελιῶται τὸ Δοκίμιόν μας. Δὲν ἐλάβομεν ὡς ἀρχὴν τὰ ἀναφερόμενα εἰς δημοσιεύσεις τινας, πραγματευομένας κατὰ μέρος περὶ τῦ ἰδίου ἀντικειμένου. Δὲν ἐνδόσαμεν ἐπίσης μήτε εἰς τὰς ἀντιφατικὰς ἐξηγήσεις (α) διαφόρων. Ἡ φιλαυτία, τὰ πάθη, (ὅσα ἐ-

---

(α) Ἀπ' αὐτὰς ἀναμφιβόλως ἠπατήθησάν τινες ὁμιλήσαντες διαφόρως περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν προόδων τῆς Ἑταιρίας. Δὲν ἀρνούμεθα, ὁπόσους καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἠκούσαμεν, οἰκειοποιουμένους ἕκαστον τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πρώτην διεύθυνσίν της. Ὅσον ἐπιθυμοῦν πολλοὶ, διὰ νὰ μὴν εἴπωμεν ὅλοι, νὰ ἀπεκδύωνται τὸ αἶσχος τῆς ἀποτυχίας Ἔργου, τῦ ὁποίυ συνεμέθεζαν· τόσον ἐξ ἐναντίας φιλοτιμῦνται νὰ μεριζωσιν εἰς πὸν ἑαυτόν των τὰ αἰτιατὰ καὶ τὴν τιμὴν μιᾶς ἐπιτυχίας.

Δὲν διέσπειρεν ὀλιγωτέραν πλάνην Ἀνώνυμός τις Ἔκθεσις, ἀφορῶσα τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἀποστολὰς τῆς Ἑταιρίας μέχρι πῆς ἐποχῆς τῦ Α: Ῥψηλάντου. Τὴν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν χειρόγραφον. Περίληψιν τῆς ἰδίας ἴδομεν ἐπισυνημμένην εἰς τὰ Πολιτικὰ Παράλληλα τῦ Ἀθανασίου Χρηστοπούλυ (Σελ: 151-157.) Τὸ ἀναπόδεικτον τῶν διαλαμβανομένων μᾶς ἔδωκε τὰς μεγαλητέρας ἀμφιβολίας· καὶ ταύτας ἐβεβαίωσαν πολὺ πλέον παρατηρήσεις Ὑποκειμένων, τῶν ὁποίων ἐζητήσαμεν τὴν κρίσιν.

Ὁ ἀνώνυμος Συγγραφεύς της, ὁποῖον συμπεραίνομεν τὸν Ἐμμανουὴλ Ξάνθον, περιγράφει μὲ φίλαυτον ὑπερβολὴν τὰ περὶ τῆς θέσεώς τυ ὡς πρὸς τὴν Ἑταιρίαν. Ὑπόσχεται ἐπιλογιζόμενος, ὅτι "εἰς ἄλλην εὐνοικωτέραν εὐκαιρίαν θέλει "γράφει λεπτομερῆ Ἱστορίαν αὐτῆς, ὅπου θέλει τάξει τὰς ἐγ-"γράφους ἀποδείξεις μὲ τῆς Ἀνταποκρίσεως (τῶν Ἀρχηγῶν

γεννήθησαν ἐπὶ τῆς διαρκείας τοῦ Συστήματος καὶ μετὰ τὴν ῥῆξιν τῦ Πολέμου,) αἱ μεταβολαὶ καὶ ἡ ἄκριτος ἐκ μέρους τινῶν ἀποδοχὴ πολλῶν παραδόσεων εἰς τοιοῦτον περιέπλεξαν λαβύρινθον ἀπορίας τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν τῆς Ἑταιρίας, ὥστε δὲν ἤθελε κριθῆ, νομίζομεν, περιττολόγος τις, ἂν παρατηρήσῃ τὴν βάσιμον ἐξι-

---

"τῆς Ἑταιρίας) τὰ γράμματα, τὰ ἀμοιβαῖα Συμφωνητικὰ "των καὶ τῦ Ὑψηλάντου, καὶ ἄλλα περίεργα γράμματα· "τὴν αἰτίαν τῶν διαφόρων διχονοιῶν καὶ διωγμῶν τῶν δια- "φόρων Μελῶν, καὶ πόθεν ἐπήγασαν, καὶ ὅσα εἶναι ἀναγ- "καῖα. Ἔπειτα δὲ καὶ τὴν περιγραφὴν τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἐ- "παναστάσεως, καὶ τὰ αἴτια ὁπῦ ἐκίνησαν τὸν Ὑψηλάντην "νὰ τὴν κινήσῃ τότε ἄνευ τῆς ἀδείας τῶν Συναρχηγῶν Καὶ "ποῖοι ἦτον οἱ συνεργοὶ τόσον εἰς τὴν Βλαχο-Μπογδανίαν, "καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.„

Μὲ ἄλλας λέξεις ὑπόσχεται ὁ Ἀνώνυμος πᾶν, ὅ,τι ἀπαιτῆται εἰς τὴν πλήρη κατασκευὴν τῆς Ἱστορίας αὐτῦ τῦ Μέρους. Καθίσταται τοιουτοτρόπως ἐπιθυμητὴ ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχέσεώς του. Εἰς τὸ ἔργον τῦτο δύναται μεγάλως νὰ εὐκολυνθῇ διὰ τῶν ἀποτεταμιευμένων εἰς αὐτὸν ἐγγράφων τῆς Ἑταιρίας, καὶ τῶν ὁποίων ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἰδεῶν περὶ αὐτῆς πλέον καθαρῶν, παρὰ τὰς ὁποίας ἔγραψε.

Ὁ μνημονευθεὶς ἀνωτέρω Α. Χρηστόπουλος, μακρυνόμενος τοῦ νὰ κάμῃ παρατηρήσεις κριτικὰς εἰς τὴν καταχωρισθεῖσαν Ἔκθεσιν, περιωρίσθη, δὲν ἠξεύρομεν διὰ ποίας λόγους, εἰς ἐκσφενδονισμούς τινας κατὰ τῶν ὑποτιθεμένων Αὐτουργῶν τοῦ Συστήματος, γράφων· " . . . τρεῖς ποταποὶ Ἕλληνες, "φίλοι εἰς Ὀδησσαν. . .„ Ἔξω τῦτο ἐφαρμόζει εἰς τὴν Ἑταιρίαν τον χαρακτῆρα τῆς ἀπάτης καὶ πλάνης. Διὰ τῦ πρώτου μέρους τῶν τοιούτων φράσεών τυ μᾶς ἐξηγεῖται, ὅτι φρονεῖ ποταπὸν Ἕλληνα πάντα μὴ Λογοθέτην, Καμαράσην καὶ καθεξῆς. Διὰ δὲ τῦ δευτέρου μᾶς ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν ἐσυμβουλεύθη τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν κριτικήν του εἰς τὰ περὶ τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἱστορίας της.

απόρησίν της τόσον δύσκολον σχεδὸν, ὅσον δὲν εἶναι εὔκολον τὸ νὰ γράψῃ τις καταφατικῶς περὶ πραγμάτων, συμβάντων πρὸ τῶν Ἱστορικῶν Αἰώνων.

Τὸ Δοκίμιον τοῦτο δὲν ὑπόσχεται τὴν τελειότητα, εἰς τὰς ὁποίας ἐπαγγέλλεται ἰδέας (α)· οὐδὲ εἶναι παράδοξον, ἂν μεσολαβῶσι καὶ λάθη, πόσον πρόχειρα μ' ὅλην τὴν διδομένην προσοχὴν ἑνὸς παρατηρητοῦ, ὅσον ἐξετάζεται σκοτεινὴ αὐτὴ ἡ φύσις τῆς Ὑποθέσεως, καθὼς προείπομεν (β).

Τὴν ἀκριβῆ ἀνάλυσιν θέσεών τινων, καὶ πολλαχοῦ τὴν παντελῆ παρασιώπησιν πραγμάτων πολλῶν δὲν συγχωροῦσιν ἐκ προσθήκης αἴτια, πῶν ὁποίων τὴν ἐπήρειαν βιάζεται καθεὶς πρὸς τὸ παρὸν νὰ προσέξῃ. Τὴν ἀχλῦν αὐτὴν δύναται μόνη νὰ διασκεδάσῃ τῶν μετέπειτα περισάψεων ἡ ὡριμότης. Γνωρίζομεν, εἰς ποίαν ἤδη πίπτομεν ἀντίφασιν ὡς πρὸς τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα ἑνὸς Ἱστορικοῦ. Βλέπομεν, ὁποία δίδεται ἀφορμὴ παρατηρήσεων εἰς τοὺς λεπτολόγους. Θεωροῦμεν μολονοῦτο προκριτωτέραν τὴν μάκρυσίν μας ἀπὸ ἀφορμάς τινας, τὸ ἀποτέλεσμα πῶν ὁποίων θέλει εἶναι ἡ καιρία βλάβη ὄχι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ γράφοντος, ἀλλ' εἰς τὴν πολιτικὴν, ἢ καὶ τὴν ἰδιωτικὴν, θέσιν ἄλλων πολλῶν Ἑλλήνων καὶ Ξένων. Τὴν ἰδίαν βλάβην ἠ-

---

(α) Τὴν ἀτέλειάν του δεικνύει καθ' ἑαυτὸν ὁ τίτλος Δοκίμιον. Ἄλλων οἱ κόποι ἂς ἀναπληρώσωσι τὴν ἀκρίβειαν τῆς ὕλης του.

(β) Σελ. ά.

θίλαμεν θεωρεῖ καὶ ὡς πρὸς αὐτὴν ἀκόμη τὴν τύχην τῦ "Εθνους, ἂν δὲν ἐβασιλεύετο ἀνεξάρτητον κατ' εὐτυχίαν.

Ὁποίαν καὶ ἂν κατεβάλλομεν προσπάθειαν εἰς τὴν εὐστοχωτέραν συγγραφὴν αὐτῦ τῦ Ἱστορικῦ Κλάδου τῆς Ἐπαναστάσεως· ὁποῖαι καὶ ἂν ἀποβῶσιν αἱ ἐλπίδες μας ὡς πρὸς τὴν βασιμότητα, ὅσων ἐλάβομεν ἀρχῶν· ὁμολογῦμεν πάντοτε, ὅτι εἰς μόνα τὰ Λείψανα τῶν ἰδίων Διοργανιστῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἀπόκειται ἡ ἐξαίρετος τιμὴ τοιούτου ἔργου. Καθεὶς ἄλλος τολμητίας κρίνεται, ἂς μᾶς συγχωρηθῇ νὰ εἴπωμεν, ἂν ὄχι ψελλίζων, τοὐλάχιστον ὅμως ὄχι τόσον εὐτυχὴς προαγωγὸς τῆς ἱστορικῆς τελειότητος Ἐπιχειρήματός τινος, τὰ ἄδυτα τῦ ὁποίου μήτε ἐμυήθη, μήτε εἶναι εὔκολον νὰ διαγνωρίσῃ (α).

(α) Περὶ τῆς Ἑταιρίας, καὶ μᾶλλον περὶ τῶν αἰτίων καὶ τῶν συμβάντων τῆς κινήσεώς του εἰς τὴν Μολδαυο-Βλαχίαν, ἔγραφε, καθὼς μᾶς ἐβεβαίωσαν, εἰς τὴν φυλακὴν εὑρισκόμενος, ὁ Α. Ὑψηλάντης. Ἡ δημοσίευσις Συγγραφῆς τοιαύτης ἤθελεν εἶναι βοηθητικὴ εἰς τὴν εὐκρίνειαν πολλῶν, ἀμφιβαλλομένων ἔτι, πραγμάτων, ἂν δὲν παριδίδετο εἰς τὴν βορὰν τῦ πυρὸς ἀπὸ τὸν ἴδιον.

Τολμῶμεν νὰ παρατηρήσωμεν μεολοντοῦτο, ὅτι καὶ αὐτὴ ἦτο θεμελιωμένη ὡσεπιτοπλεῖστον εἰς τὰς ἰδίας ἐκείνας ἀρχὰς, ὅσαι περιέχονται εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν (Σελ. γ' Σημ. ά.) Ἔκθεσιν. Ὁ Ὑψηλάντης ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ε. Ξάνθον τὰς πρώτας περὶ τῆς Ἑταιρίας ἰδέας. Οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἀκολὔθως τὸν ἐπλησίασαν, δὲν εἶχον γνώσεις ἀκριβεστέρας.

Ὁ Γερμανὸς, Μητροπολίτης τῶν Παλαιῶν Πατρῶν, συνέταξε περὶ τῆς ἰδίας σύντομα Ἐνθυμήματα, καθ' ὅσον ἴδεν, ἤκουσε καὶ ἔκρινε. Δὲν ἰδομεν ἔτι τὴν συγγραφὴν αὐτήν· κα-

Ἡ περίοδος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἄρχεται κυρίως ἀπὸ τὸ τέλους τοῦ 1814, καὶ παύει μέχρι τοῦ 1820, λαβοῦσα μέρος καὶ ἀπὸ τοῦ 1821. Τὸ Δοκίμιον διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἐποχάς. Διὰ νὰ σαφηνισωμεν τὰ αἴτια ἢ τὰς κυρίας πηγὰς τοῦ πνεύματος τοῦ Πολέμου, εὑρέθημεν ἠναγκασμένοι νὰ κλείσωμεν ὁλόκληρον τὴν πρώτην Ἐποχὴν διὰ μιᾶς, ἂν καὶ συνοπτικῆς, ἐπόψεως τῆς καταστάσεως τῶν Ἑλλήνων (α) ἀπὸ τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ΄ Αἰῶνος. Παρόμοιαι Ἐπιχειρήσεις, τείνουσαι ἐπίσης εἰς τὰ δύο ἄκρα τῆς σωτηρίας, ἢ τοῦ παντελοῦς ἀφανισμοῦ, δὲν ἠμποροῦν νὰ πηγάζωσιν, οὐδὲ στηρίζονται μετὰ τὴν γέννεσίν των, εἰμὴ ἀπὸ τὴν προοδεύουσαν ἠθικὴν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς προκύπτουσαν ἐνδιά-

---

Ὅσον ὅμως ἐπληροφορήθημεν, φαίνεται, ὅτι κυριώτερον ἀποτείνεται εἰς τὰ περὶ τῆς Πελοποννήσου· καὶ ἐκτίθενται αἱ ἀρχαὶ καὶ πρόοδοι, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἡ Ἑταιρία εἰς τοῦτον τὸν τόπον, τὰ διατρέξαντα τῆς Βοσίτσης, ἡ διαρρίαχὴ τοῦ Πολέμου εἰς τὰ Καλάβρυτα κ.τ.λ. Τὰ Ἐνθυμήματα αὐτὰ ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ἀδημοσίευτα ἔτι, εἰς τὴν κυριότητα ἄλλου μετὰ τὴν συμβᾶσαν (1826) ἀποβίωσιν τοῦ Γερμανοῦ Π. Πατρῶν. Πλέον περίεργος θέλει εἶναι ἡ ἰδικὴ ἔκδοσίς των χωρὶς ἄλλης προσθαφαιρέσεως.

Ἐδημοσίευσάν τινες, ὅσας εἶχον ἰδέας περὶ τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν. Ἄλλοι ὅμως ἀπέφυγον διόλου τὸ περιεργότερον μέρος: τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀρχῶν της, καὶ ὅλοι σχεδὸν ἠσχολήσαν εἰς τὰς περὶ τῶν προόδων της λεπτομερείας, ἐπιστηριζόμενοι, ὡς φαίνεται, εἰς μόνας τὰς παραδόσεις.

(α) Περιέχεται ἐν παρόδῳ καὶ ἀρκετὸν μέρος ἐκείνης τῶν Τούρκων.

θετον δύναμιν τῦ Λοῦ, τὸν ὁποῖον προτίθενται νὰ χειραγωγήσουν. Οἱ ἄνθρωποι δὲν φέρουσι τὰς Μεταβολὰς, ἀλλὰ τὰ ἤθη, μὲ τὰ ὁποῖα οὗτοι οἰκοδομοῦσι τὴν ἀληθῆ των τύχην. Ὁσάκις δὲν ἐμελέτησαν καλῶς οἱ Ἐπιχειρηματίαι τῶν πολιτικῶν μεταβολῶν, ἢ ἠρνήθησαν ἐπερειδόμενοι εἰς τὰ ἴδιά των μέτρα, νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν δύναμιν αὐτῆς τῆς καθολικῆς ἀρχῆς· οἱ τοιοῦτοι ἀπεκύλισαν τὸ Ἔθνος των, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο μᾶλλον ἢ ἧττον κατάστασιν ἐκ συγκρίσεως ὑποφερτήν· ἀπέσβεσαν ἀπὸ τὴν καρδίαν του πᾶσαν ὀλίγωρον ἐλπίδα τύχης ἀγαθωτέρας, καὶ ἐπλούτισαν τὴν Τραγῳδίαν μὲ τὴν μεγαλητέραν ὕλην. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, παρὰ τὴν ὁποίαν ὑπέφερε καταδυναστείαν τόσων χρόνων, ἐδοκίμασε περιοδικῶς τὰς οἰκτρὰς συνεπείας παρομοίων τολμημάτων· οὐδὲ ἤθελεν ἴσως βραδύνει εἰς τὸν ὁριστικὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας του ἀγῶνα, ἢ τοὐλάχιστον ἤθελεν εὑρεθῆ ἐσχάτως εἰς στάσιν πολέμου πλέον ἰσχυράν, ἂν δὲν προηγοῦντο τὰ συμβάντα τῦ 1769 καὶ τἄλλα, ὅσα ἀναφέρομεν εἰς τὴν Δευτέραν Ἐποχήν. Εἰς τὴν ἰδίαν ὑπάγεται κατηγορίαν καὶ ἡ ἐπιχείρησις τῦ Ῥήγα Φεραίου, μολονότι ἡ τραγικὴ σκηνή της προέλαβε περιορισθεῖσα εἰς τοῦτον μόνον καὶ εἰς ὀλίγους ἐκ τῶν ὀπαδῶν του. Θαῤῥοῦμεν, ὅτι δὲν θέλει νομισθῆ τόσον τολμηρὰ ἡ παρατήρησίς μας αὕτη.

Οἱ ἀναφερόμενοι Ἐπιχειρηματίαι δὲν εἶναι ἄλλο κυρίως, εἰμὴ τὸ ἐκτελεστικὸν τῆς ἠθικῆς δυνάμεως τῦ Ἔθνους των. Τοιούτους εὑρίσκομεν

τὺς Δημιουργοὺς (α) τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας· τὴν δὲ Ἐπανάστασιν τῆς Ἑλλάδος δυνάμει ὑπάρχουσαν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῦ δυναστεύοντος Ἔθνους. Ἡ κυρία ἄρα ἀρχή της δὲν προέρχεται ἀπὸ τὺς Ὀργανισμὺς τῦ 1814, μήτε ἀπὸ τὴν ἀκόλουθον προσπάθειαν ὀλίγων Ὑποκειμένων. Ἀνάγονται ὅλα ταῦτα εἰς τὰς ἰδικότητας ἐκείνας, ὅσαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἀνυπόστατον τῆς μηχανικῆς ἐπιρροῆς ἑνὸς πηδαλίου χωρὶς τῆς προηγουμένης ὑπάρξεως πλοίου. Ἐξηγούμεθα· καὶ πιστεύομεν, ὅτι δὲν θέλομεν νομισθῆ ἀκολουθοῦντες τὸν πανηγυρικὸν τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν Ἐπανάστασιν προπαρεσκεύασε πολιτικῶς αὐτὴ τῶν Τύρκων ἡ τυραννία, καθ' ἣν ὁ Ἕλλην δὲν ἔχαιρε τὰ φυσικὰ καὶ πολιτικὰ δίκαια, στερύμενος τὴν ἀσφάλειαν καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς τυ. Ἡ Ἐπανάστασις ἦτο προητοιμασμένη, ἀφ' ὅ καιρῦ οἱ τελευταῖοι Παλαιολόγοι παρέλιπον ὡς παρακαταθήκην εἰς τὺς Τύρκους τὸ Βασίλειόν των, (κατὰ τὴν κυριεύουσαν δοξασίαν τῶν Ἑλλήνων·) οἱ δὲ Τῦρκοι τὸ ἰδιοποιήθησαν ὡς πατρογονικὴν καὶ νόμιμον ἰδιοκτησίαν διὰ τῦ δικαιώματος τοῦ ἰσχυροτέρου (β): ἀφ' οὗ καιρῦ ἡ Θρησκεία τοῦ Ἕλληνος ἐξυβρίζετο πραγματικῶς, μολονότι ἐφαίνετο πολιτικῶς προστατευομένη· τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων τῆς ἀθῳότη-

---

(α) Μολονότι θέλομεν ἴδῃ τὴν μεγαλητέραν καὶ μεταξὺ τύτων διαφορὰν τῆς προσωπικῆς ἱκανότητος.

(β) Διὰ τῦτο μετεχειρίζοντο ὡς ἀξίωμα τῆς διακατοχῆς των τό· "Διὰ τῆς σπάθης ἐλάβομεν τὸν τόπον· διὰ τῆς σπάθης θέλομεν τὸν δώσει." (Γκιλιτζιμίζιλεν ἀλτηκ· γκιλιτζιμίζιλεν βερετζέιζ.)

τος ἐχύνετο χωρὶς φειδώ· αἱ δὲ πολυειδεῖς βίαι, οἱ σπαραγμοὶ καὶ αἱ μετανάστασεις κατέστησαν τὸν τόπον ἀντικείμενον τῇ ἐλέυς.

Την Ἐπανάστασιν ἐμψύχωνον ἠθικῶς ἡ βαθμηδὸν προϊοῦσα διάδοσις τῶν φώτων, ἡ ναυτιλία, τὸ ἐμπόριον, τὰ παραδείγματα τόσων ἄλλων Ἐθνῶν. Την ἐνεθάῤῥυνον κατ' ἕνα τρόπον τὰ διάφορα Πολιτικὰ καὶ Πολεμικὰ συνήματα, καθὼς καὶ αὐτὴ πρὸ πάντων ἡ Θρησκεία καὶ οἱ Λειτουργοί της, τοὺς ὁποίους ἴδομεν θερμοὺς μετόχους ὅλων τῶν πολεμικῶν περιστάσεων τοῦ Ἔθνους. Τὴν ἐπροκαλεῖτο τέλος πάντων ὁ αὔξων βαθμὸς τῆς ἠθικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἀνεπτερούτο ἡ ἐνδόμυχος καὶ ὁρμητικὴ πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν κλίσις τοῦ Ἕλληνος. Πρέπει νὰ εἴπωμεν ἐνταυτῷ, ὁπόσον ἐξ ἑνὸς μέρους οἱ ἀθάνατοι Κοραεῖς καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι διεκρίθησαν ἐπίσης ἄοκνοι μορφωταὶ τοῦ πνεύματος τῶν ὁμογενῶν των, ἐνέπνεον εἰς τὴν καρδίαν καθενὸς τὴν βεβαιότητα μιᾶς Μεταβολῆς· καὶ ὁπόσον ἐκ τοῦ ἄλλου τὴν ἐπῄλπιζον οἱ περίβλεπτοι Καποδίστριαι, νέοι Γύγαι τῶν Ἑλλήνων, διὰ τῆς θέσεως, τῆς μεγαλονοίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ των. Τοιουτοτρόπως οἱ Ἕλληνες, ἀδύνατοι νὰ ὑποφέρωσι πλέον μίαν κατάσασιν δουλείας, καὶ δουλείας τόσον ἐπονειδίστου, ἐκίνησαν τὴν Ἐπανάστασίν των, καὶ ὄχι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἑταιρία. (Δὲν ἔχουσιν ἤδη λόγον τινα τῆς ἐγκαίρου, ἢ ἀκαίρου, ῥήξεώς της τὰ αἴτια.) Εἰς διαφορετικὴν περίστασιν ἤθελεν ἀντικόψει πάραυτα τὸν φυσικὸν δρόμον τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ τοῦ Συστήματος ἡ ἔλλειψις τῶν ἠθικῶν μέ-

σων, περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται ἰδικῶς τὸ μέρος τῆς πρώτης Ἐποχῆς τοῦ Δοκιμίου.

Τάχα, ἀνατρέχοντες εἰς τὸ παρελθὸν, δὲν θέλομεν ἴδῃ ἐν ἐνεργείᾳ μάλιστα τὴν Ἐπανάστασιν; Τὴν θεωροῦμεν, ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ Κλέπται ἐπολέμουν τὴν τυραννίαν εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν εἶπετο νὰ κυλισθῇ ἡ σφαῖρα τοῦ Πολέμου καὶ εἰς τὰ πεδία. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἡ Πελοπόννησος, ἡ Αἰτωλία καὶ πολλαὶ Νῆσοι ὥρμησαν εἰς τὴν ἐλευθέρωσίν των, 1769. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἡ Πελοπόννησος ἀπηλλάγη ἀπὸ τὸ ἐπαχθὲς βάρος τῶν εἰσβαλλόντων Ἀλβανῶν, ἐξολοθρεύσασα τούτους, ἂν καὶ σύμμαχος ἦδη τοῦ Χασσὰν Πασσᾶ, 1770. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ Λάμπροι Κατσῶναι κινοῦνται εἰς τὸ Πέλαγος τοῦ Αἰγαίου, 1790. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ Ῥῆγαι Φεραῖοι ἐνεργοῦν καὶ θανατώνονται, 1797. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ Κωνσταντῖνοι Ὑψηλάνται ἐκστρατεύουσι μετὰ τῶν Ῥώσσων, εἰς τὰς ὁποίας ἡγεμόνευον ἐπαρχίας τοῦ Δουνάβεως, 1806. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς τέλος πάντων οἱ Παππᾶ Θύμιοι Παχλᾶβαι καὶ ἡ Θεσσαλία μ' ἄλλους τόπους ἐπανίστανται 1808 καὶ 1809 (α).

Εἰς τὴν ἐξέτασιν τούτων ἀποβλέπει ἡ ὕλη τῆς Δευτέρας Ἐποχῆς. Αὐτὰ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ τὸ πραγματικὸν τῶν διαλαμβανομένων εἰς τὴν Πρώτην. Θεωροῦμεν ἐνταῦθα τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος σχετικῶς μὲ ἐκεῖνα τῆς Εὐρώπης καὶ

(α) Ὀλιγώτερον παρατηρητέος ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσίν μας δὲν εἶναι καὶ ὁ πολυετὴς Πόλεμος τοῦ Σουλίου. (Ἴδε τὸ περὶ Ἑλλάδος Ὑπόμνημα τοῦ Α. Κοραῆ, 1803, καὶ τὴν πρώτην Ἱστορίαν τοῦ Σουλίου, γεγραμμένην ὑπὸ τοῦ Χ. Περῥαιβοῦ.)

μάλιστα τῆς Ἄρκτου. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τούτων προκύπτει καὶ ἐκείνη τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ἐνῷ δὲν εἶχον πλέον οὗτοι ὑπαρξιν πολιτικήν.

Ἡ Ἱστορία τῶν Ἐθνῶν παρουσιάζει, ὡς ἐπὶ πίνακος, τὰς ἀρχὰς τῆς εὐδαιμονίας ἢ κακοδαιμονίας, τῆς πτώσεως ἢ τῆς ἀνεγέρσεως των. Ἀπ' αὐτὴν ὁδηγούμενοι οἱ Ἕλληνες, ὁποίας ἔβλεπον εἰς ἐκείνην τῶν Τούρκων, ἱκανὰς νὰ τοὺς διατηρήσωσι κἄν, εἰς τὴν ὁποίαν ἄλλοτε ἔφθασαν πολιτικὴν ὑπεροχήν; Ἡ τελευταία μάλιστα κατάστασις αὐτοῦ τοῦ Βασιλείου ἐδείκνυε συμπληρούμενον τὸ μέρος τῆς παρακμῆς του, συνέπεια φυσικὴ τῆς ὁποίας ἐφαίνετο καὶ ἡ ἐπάνοδος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν προτέραν πολιτικήν της θέσιν, διὰ τοὺς ὁποίους θέλομεν ἐπιφέρει ὀλίγον κατωτέρω λόγους. Ἐντεῦθεν φαίνονται αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἑταιρίας: Παύει μ' ἄλλους λόγους τὸ λαμπρὸν μέρος τῆς ἱστορίας τῦ Τουρκικῦ, καὶ ἄρχεται ἐκεῖνο τῦ Ἑλληνικῦ Ἔθνους.

Εἰς τούτων τῶν ἀρχῶν τὴν δυνατὴν ἀνάπτυξιν ἐπασχολεῖται τὸ Κεφ. Γ' τῆς Δευτέρας Ἐποχῆς, καὶ ἐξετάζεται τὸ φιλονεικούμενον ζήτημα περὶ τῆς καταλληλότητος τῦ σχηματισμῦ τῆς Ἑταιρίας, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐφάνη χρόνον.

Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἠλλαξάν ποτε μήτε ἤθη, καὶ διὰ τοῦτο μήτε καθεστῶτα. Ἐνέμενον, εἰς τοὺς ὁποίους ἔτυχον ὅρους, διὰ τὸ πολιτικο-θρησκευτικὸν πολίτευμά των, τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν ἑπομένην δεισιδαιμονίαν. Ἰδοὺ αἱ ἱστορικαὶ ἀρχαὶ τῆς προμηνυομένης πτώσεώς των. Οἱ Ἕλληνες ἐξ ἐναντίας μεταβάλλοντες ἤθη, ὡς

λατρευταὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ μόνου ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα Πολιτεύματα βοηθοῦ τῆς ηὐδικῆς καὶ πολιτικῆς προόδου τοῦ ἀνθρώπου, ἔπρεπε νὰ μεταβάλωσι καὶ πολιτικὴν τύχην. Ἰδοὺ αἱ ἀρχαὶ τῆς προόδου καὶ τῆς ἐλπιζομένης ἀπ' αὐτὴν ἀνεγέρσεώς των. Εἶναι προσέτι ἀναντίρρητον, ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ προτερήματα ἀνώτερα ἐκείνων τοῦ ἀρχομένου, ὅς τις θέλῃ νὰ ἄρχῃ. Οἱ Τοῦρκοι τὰ ἐστεροῦντο. Τοὺς δὲ Ἕλληνας δὲν ὑπεχρέωνε κανεὶς δεσμὸς, διὰ νὰ ὑποτάσσωνται τυφλῶς εἰς μίαν τύραννον καὶ ἄνισον μὲ τὰ ηὐθη των Ἐξουσίαν. Ὡς τοιοῦτοι ἄρα εἶχον δίκαιον καὶ θέλησιν τοῦ νὰ ζητῶσιν ἀδιακόπως τὴν ἐλευθερίαν των.

Εἶναι ηὐδη εἰς θέσιν διάφορον ἐκ διαμέτρου μ' ἐκείνην τῆς πρὸ τῶν 1453 ἐποχῆς, ἐκτεινομένης μέχρι τοῦ ΙΣΤ' Αἰῶνος. Ἐκλελυμένοι τότε ἀπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν διαφθορῶν τῆς Βυζαντινῆς Αὐλῆς καὶ ἔντρομοι εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν γειτνίασιν τῶν Ὀσμανλίδων, βεβαρυμένοι μετέπειτα ἀπὸ τὰς πολυπληθεῖς κακώσεις μιᾶς ὠμοτάτης καὶ αὐθαιρέτου Ἐξουσίας, δὲν εἶχον τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ νὰ ὑπερασπισθῶσι τὰ δίκαια καὶ τὴν πολιτικὴν των ὕπαρξιν· οὐδὲ ἦσαν ἀκολούθως εἰς στάσιν τοῦ νὰ ἀποβλέψωσιν εἰς ὑψηλότερα ἔργα, κατατρυχόμενοι ἀπὸ τὰς πρώτας φυσικὰς ἀνάγκας. Ἔπαθον ὅμως· καὶ τὰ μεγάλα παθήματα τοὺς διδάσκουσι τὴν ἀληθινὴν λατρείαν καὶ χρῆσιν τῶν δικαίων των, πρὸς τὴν ὁποίαν προδιατίθενται μ' ὅλην τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἀξιέπαινον καρτερίαν. Τοιουτοτρόπως καὶ πρὶν

καὶ ἀπὸ τοῦ ΙΘ' Αἰῶνος μάλιστα λαμβάνουσι φρονήματα ἄξια τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἄγχίνοες ἐκ φύσεως, ἐνεργητικοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἐξ ἀνάγκης δράττουσι τὰς παντοειδεῖς περιστάσεις, ὠφελοῦνται ἀπὸ τὰς ἐλλείψεις τῶν τυράννων, καὶ εἰς τὸ πολιτικὸν θέατρον τοῦ Κόσμου παρουσιάζονται αἰφνιδίως τοιοῦτοι, ὁποῖοι δὲν ἠλπίζοντο ἀπὸ διαφόρους. Παράδοξον τῳόντι! Ἕως σήμερον ὁ Ἕλλην κρίνεται ὡς "ἀνδράποδον καὶ ἄχθος ἀρούρης", καὶ αὔριον ἐκπλήττει τὸν κατήγορόν του, μεταβαίνων ἀπὸ τὴν δουλικὴν εἰς τὴν ἔνδοξον τῆς ἐλευθερίας του κατάσασιν. Ποῖοι φαίνονται νικηταὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, γινόμενοι μεγαλόψυχοι καὶ ἀνώτεροι ὅλων τῶν δεινῶν, ὅσα μάλιστα συνεπιφέρει εἰς ὅλην τὴν διάρκειάν του ἄτακτος καὶ ἄνισος Πόλεμος; Ὁ ἐχθεσινὸς ἔμπορος, ὁ γεωργός, ὁ βιομήχανος, ὁ μαθητής, ὁ σχολάρχης, ὁ λειτουργὸς τοῦ οὐρανοῦ, συνηθεῖς ὅλοι εἰς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὰς εἰρηνικὰς ἕξεις τῶν ἐργασιῶν τοῦ βίου. Ἦσαν ἄρα οἱ Ἕλληνες ἄνθρωποι, τὺς ὁποίους δὲν ἐγνώριζον εἰς τὰ συστατικὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἠθικῆς των μέρη μήτε ὁ τύραννός των διόλου, μήτε ὁ Εὐρωπαῖος ὡσεπιτοπλεῖστον. Ἐγνωρίζοντο ὅμως μεταξύ των· ἡ δὲ τυραννία καὶ προλαβόντα παραδείγματα τοὺς ὑπαγορεύουν τὴν χρείαν τοῦ νὰ συναγροικηθῶσι διὰ πλαγίου μέσου, καὶ οὕτω νὰ διαθέσωσι τὰ μέτρα, διὰ τῶν ὁποίων ἐδύναντο ν' ἀντιταχθῶσι κατὰ τῆς ἐπικειμένης βίας. Τὸ μέσον τοῦτο εἶναι ὁ Ὀργανισμός, ἢ ἡ κοινότερον

Κατήχησις, ἐκτιθεμένη εἰς τὸ τέλος τῆς ἰδίας Δευτέρας Ἐποχῆς.

Εἰς ταύτην φαίνεται ὁ μέγας σκοπὸς, τὸν ὁποῖον προέθετο νὰ πραγματοποιήσῃ ἡ Ἑταιρία, στηριζομένη εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ τὸ πνεῦμα, τοῦ Ἔθνους. Ἡ ἀκρίβεια ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ της μέρους, οἱ σοβαροὶ τρόποι τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ μυστηρίου καὶ ἡ ἁρμοδιότης πολλῶν ἄλλων λεπτομερειῶν καὶ μάλιστα τῆς Ἱεραρχίας της, ὁμολογοῦσι καθ' ἑαυτὰ ὅσον τὴν ἱερότητα τοῦ πράγματος, τόσον καὶ τὴν ἔντιμον θέσιν ἐκείνων, οἱόποῖοι ἀνέλαβον οἰκοθεν τὸ βάρος τοῦ νὰ κινήσωσι παρομοίαν σημαντικὴν μηχανὴν, μορφώνοντες εἰς ἓν τὴν ἰδέαν ὅλου τοῦ Ἔθνους.

Πόσον δείκνυνται ἀντιφατικὰ τὰ πράγματα μὲ τοὺς στοχασμοὺς μιᾶς μοίρας ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἡ Ἰσορία παραδίδει εἰς τὴν ἐπονείδιστον κλάσιν τῶν τυράννων καὶ εἰς τὸν αἰώνιον ἀναθεματισμὸν τῶν ἀνθρώπων! Οἱ Τοῦρκοι δὲν θεωροῦσι τὸν Ἕλληνα, εἰμὴ ὡς κτῆμα ἀναπαλλοτρίωτον, ὡς ἓν ἔμπνουν σῶμα καταδεδικασμένον ἐκ φύσεως εἰς τὴν δουλείαν. Ἡ ἰδέα αὕτη περιείχετο εἰς τὴν μοναδικὴν λέξιν "Γκιαούρ„ (α) Δὲν ἐστοχάσθησάν ποτε, ὅτι τὸ κλί-

(α) Γράφεται κυρίως Γκιαβ-ὲρ, ἐξηγούμενον Βοόπισος (καὶ κοινότερον Βοϊδόπισος). Ἡ ἐπὶ τοῦ Ἄπισος διδομένη κοινῶς ἔννοιά του εἶναι σφαλερά. Ὁ Μουσουλμανικὸς Νόμος θεωρεῖ καὶ διαιρεῖ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς εἰς δύο μεγάλα πολιτικὰ Σώματα, ὀνομάζων τὸ μὲν Μούσλημ (Ὀρθοδόξους· καὶ τοιούτους θέλει ὅλους τοὺς ὁμολογοῦντας τὸν Μοχαμετισμόν)· τὸ δὲ Κιαφὶρ (Βλασφήμους, καὶ ἑπομένως Ἀπίστους. Τοιούτους ἐννοεῖ τοὺς λατρευτὰς παντὸς ἄλλου Δόγματος.) Ἐν-

μα τῆς Ἑλλάδος δημιουργεῖ πλέον θερμουργοὺς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν των τοὺς Κατοίκους της· οὐδὲ παρετήρησαν, ὅτι, ἂν ἐχάθησαν ἐκκλίναντες ἀπὸ τὰ ἤθη των οἱ πρῶτοι Ἕλληνες, ἡ γῆ ὅμως δὲν ἐχάθη γεννῶσα τοὺς ἰδίους ἀνθρώπους, μήτε ὑπάρχουσι πάντοτε διαρκεῖς αἱ περιστάσεις καὶ τὰ αἴτια, ὅσα ἐξαχρειώνουσι τὰ ἤθη. Ἂν ἄλλαι ὑψηλότεραι σκέψεις δὲν τοὺς ἐβοήθουν εἰς τοῦτο, μὲ πολλὴν ὅμως εὐκολίαν ἠμπόρουν νὰ παραδειγματισθῶσι τὰ ἄλλα Ξένα Ἔθνη, ὅσα ἐπάτησαν μὲν τὸ ἀνώμαλον ἔδαφος αὐτῆς τῆς γῆς, δὲν ἠδυνήθησαν ὅμως νὰ στερεώσωσι τὴν δεσποτείαν των, μ' ὅσην ἔφερον δύναμιν, καὶ μ' ὅσην μετεχειρίσθησαν πανοῦργον πολιτείαν. Οἱ Τοῦρκοι εἰς ἕνα λόγον ἀψηφοῦσι τὸ πανοῦργον, τὸ διαπεραστικὸν καὶ τὸ φιλέκδικον πνεῦμα τοῦ Ἕλληνος. Ὡς τοιοῦτοι δὲν βλέπουσιν, οὐδὲ θέλουν νὰ πιστεύσωσιν, ὁποία θέλησις δύναται νὰ τοὺς ἐναντιωθῇ ποτε, ἂν καὶ Ξένοι τινες, προχωρήσαντες εἰς τὰ ὕψη τῆς πολιτικῆς, ἐφώναζον πολλάκις (διὰ τὰ ἴδια συμφέροντά των) πρὸς τούτους· "Ὦ Τοῦρκοι! ποῖ φέρεσθε;„ Εἰς μάτην! Οἱ καλοὶ Τοῦρκοι ἐθεώρουν τὴν ἱερότητα καὶ τὴν στερεότητα τῆς κυριαρχίας των εἰς τὸν χρόνον καὶ τὰ ὅπλα. Ἀλλ' ἡ τυραννία,

---

τεῦθεν οἱ Τοῦρκοι ἐθεώρων μὲ τὴν ἰδίαν ὑπεροψίαν ὄχι μόνον τὸν Ἕλληνα, ἀλλὰ καὶ πάντα ἄλλον ὁποιουδήποτε Γένους. Ἐκ τούτου καὶ ὁ Εὐρωπαῖος ἐτιτλοφορεῖτο μὲ τὸ Γκιαβ-ὺρ· οὐδὲ ἤκουεν ὀνομαζομένην τὴν Σημαίαν του Σαντσὰκ, ἀλλὰ Πατσαβὲραν.

Θέλομεν ἀναφέρει καὶ ἀλλοῦ παρομοίας ναυτιάσεις τοῦ πνεύματος τῶν Τούρκων.

ὅσον μακρὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ, δὲν καθιεροῦται ἀπὸ τὸν χρόνον, οὐδὲ εἶναι τρόπος τῦ νὰ διαιωνισθῇ ποτε δυνάμει καὶ αὐτῶν τῶν αὐστηροτέρων μέτρων.

Ὁ Ἕλλην ἔκρινε τὴν ἀλήθειαν αὐτήν. Σύνοιδεν, ὅτι εἰς μίαν τύραννον Κυβέρνησιν δὲν ὑπάρχει ὁ γλυκὺς δεσμός, ὅς τις ἑνώνει ἐκ συνθήκης τὸν ἄρχοντα μὲ τὸν ἀρχόμενον. Ἂν ἦναι ἀληθινόν, ὅτι δὲν ἐδυνήθη οὗτος νὰ φυλάξῃ τὴν ἐλευθερίαν του, πολεμούμενος ἀπὸ τόσας περισάσεις· εἶναι ὅμως βέβαιον, ὅτι δὲν ἤθελε μήτε νὰ τυραννῆται. Τὰ δίκαιά του ἐντεῦθεν, ὑποχωρήσαντα ἄλλοτε εἰς τὴν βίαν, λαμβάνυσι τελευταῖον πνεῦμα· καὶ ἤδη οὗτος, διὰ τῦ προσωρινῦ συστήματος τῶν Φιλικῶν, τρέχει ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν, ἐνῷ ὁ τύραννός του ῥαθυμεῖ ἐκπίπτων ἀπὸ λάθη εἰς λάθη· τρέχει ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ἐνῷ ὁ τύραννός του ἐπαναπαύεται εἰς τὰ ἰδανικά δικαιά του, καταφερόμενος ἀπὸ ἐγκλήματα εἰς ἐγκλήματα· σπουδάζει τὰ πνεύματα, ἐνῷ ὁ τύραννος τὰ καταφρονεῖ· ἀπαντᾷ παντῦ τὴν πίστιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, καὶ ἄρχεται νὰ ὀργανίζῃ τὸν Πόλεμόν του. Ἡ περιγραφὴ ὅλων τύτων ἀκολουθεῖ τὸν Ὀργανισμὸν τῆς Ἑταιρίας διὰ τῆς Τρίτης Ἐποχῆς.

Θέλομεν ἴδῃ εἰς αὐτὰ ἐξηγούμενον τὸ πνεῦμα ὅλου τῦ Ἔθνους διὰ πάσης Τάξεως. Τὸν πνευματικὸν Ποιμένα τῦ Λαῦ γινόμενον ἀπόστολον τῆς πολιτικῆς του σωτηρίας. Τὸν λάτρην τῶν Μουσῶν παρουσιαζόμενον κήρυκα τῆς μελλούσης παλιγγενεσίας. Τὸν ἔμπορον παραιτύμενον τὸν κερδῷον Ἑρμῆν, καὶ θύοντα τὰ χρήματά

του εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος. Τὸν βιομήχανον ἐμπνευσμένον τὰ ὑγιέστερα αἰσθήματα· καὶ τὸν Ὑπάλληλον αὐτὸν τῆς Συλτανικῆς Ἀρχῆς καταφρονοῦντα τὰ ἄμεσα ὀφέλη τῆς πολιτικῆς χλαμύδος, καὶ συμμορφούμενον μὲ τοὺς συναδελφούς του εἰς τὴν πρόοδον τοῦ γενικοῦ σκοποῦ. Θέλομεν ἐπίσης ἴδῃ, ὁπόσον ἡ προχωρησα παντοῦ δολιότης καὶ κακουργία δὲν ἔλαβε καμμίαν χώραν προοδευτικὴν μ' ὅλους τοὺς ἐπικειμένους κινδύνους τῆς τυραννίας. Ἤδη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας τὸ μέγα δίκαιον ἦτον ὁ ἱερώτερος σκοπὸς, ἡ πλέον περισπούδαστος φροντὶς ὅλων. Τί δαί; Ἐαν βάρβαρα σμήνη ἐνόπλων βάφωσι πρὸ πολλοῦ τὴν Ἑλληνικὴν γῆν μὲ τὸ αἷμα τοῦ πάσχοντος ἀθῴου, θέλουσιν ἀρκεσθῆ μετ' ὀλίγον νὰ παραφυλάττωσι τὰ ὅρια τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἠπείρου. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀληθινὸν, ὅτι "ὀλίγοι ζητοῦν ἐκδί-"κησιν, ὅταν πολλοὶ πάσχουν." Αἱ ὕβρεις καὶ τὰ δυστυχήματα εἶναι γενικὰ εἰς κατάσασιν τοιαύτην πραγμάτων. Ἑπομένως ὑπάρχει γενικὴ καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐκδικήσεως.

Τῆς Ἑταιρίας ἡ πρόοδος ἐστάθη ὁρμητική. Δὲν εἶναι διὰ τοῦτο παράδοξον, ἂν ἐξώκειλεν ὀλίγον, ἐνῷ διάφοροι Μῦσται δὲν ἀκολουθοῦν κατὰ γράμμα τὸ σχέδιον τῶν Διοργανισῶν της. Θέλομεν ἐξηγηθῆ περὶ τῆς φύσεως τούτου. Πρὸ παντὸς ἄλλου οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας εἶχον τὸν θεμελιώδη σκοπὸν τοῦ νὰ παραδώσωσι τὰς ἡνίας τῆς Ἐπιχειρήσεώς των εἰς ἕνα μόνον. Γεννᾶται ἐντεῦθεν ἡ πρόσκλησις τοῦ Καποδίστρια καὶ ἡ Ἀναχώρευσις τοῦ Δ: Ὑψηλάντου, ἡ ὁποία

εἶναι τὸ τέλος τῆς Τρίτης Ἐποχῆς.

Εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν Τετάρτην καὶ τελευταίαν Ἐποχὴν διαλαμβάνονται διάφορα ἀξιοπερίεργα συμβάντα· αἱ συστηματικώτεραι ἐνέργειαι τῆς Ἑταιρίας διὰ τοῦ Ὑψηλάντου· τὰ περὶ τῆς βιασθείσης ἐξόδου του, καθὼς καὶ ἡ ἠθικὴ καὶ πολεμικὴ κατάστασις τῆς Δακίας, Θράκης καὶ Μακεδονίας· τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰ λοιπὰ μέρη· ἡ μυστικὴ Συνέλευσις τῆς Βοστίτσης· ἡ εἴσοδος τῶν Ἀρχιερέων καὶ Προεστώτων εἰς Τριπολιτσὰν, κτλ. Αἱ Συνωμοσίαι, ὅταν ἀργοῦν μάλιστα, ἢ διαδίδωνται ἀπροσοχάστως, πάντοτε ἀνακαλύπτονται. Ἐντεῦθεν ἄρχονται τὰ πρῶτα πλάγια κινήματα τῶν Τούρκων.

Τὸ Δοκίμιον κλείεται τέλος πάντων διὰ τοῦ Συνθηματικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἑταιρίας. Παρατηρεῖται καὶ ἐκ τούτου ἡ ἔκτασις, τὴν ὁποίαν προέβαλλεν αὐτὴ εἰς τὰς ἐργασίας της. Ἀκολουθεῖ τοῦτο ἡ κατάβασις τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς συσχετικὴ μὲ τὰ πράγματα τῆς Ἑταιρίας.

Ὅστις γράφει τὴν Ἱστορίαν τῶν συγχρόνων του, δυσκόλως δύναται νὰ ἦναι ἐλεύθερος ἀπὸ συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας αἰσθήματα. Δὲν εἶναι πλέον τοῦτο ἰδέα προβληματική. Ὁ ἄνθρωπος, φύσει ὑποκείμενος εἰς τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ μᾶλλον τὴν ἀπάτην, πηγάζουσαν ὡσεπιτοπολὺ ἀπὸ τὸν διάφορον τρόπον τοῦ συλλογίζεσθαι, λαμβάνει πολλάκις ὁδηγὸν τὴν πρόληψιν, νιοθετεῖ τὴν δόξαν τῶν πραγμάτων, ὅπου δὲν ἀνήκει, καὶ μεταλλεύει τὰ πάντα πρὸς ὑποστή-

ριξιν τῶν ἰδεῶν του Εἰς τὴν Φιλολογικὴν Ἱστορίαν θεωρῦνται σπανιώτατοι, ὅσοι ὑπῆρξαν ἀνώτεροι αὐτῆς τῆς φυσικῆς ἀδυναμίας. Δὲν καυχώμεθα, ὅτι θέλομεν μεθέξει τὴν ἔντιμον θέσιν τῶν δευτέρων. Ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη τιμὴ ἀπόκειται βεβαιότερον εἰς τὸν μεταγενέστερον Ἱστορικὸν τῆς Ἑλλάδος. Προθυμούμενοι μόνον νὰ προμηθεύσωμεν εἰς τοῦτον ὕλην μᾶλλον ἢ ἧττον ἀκριβῆ, δὲν φρονοῦμεν, ὅτι ἀναλαμβάνομεν τὸ ὑπέρμεγα βάρος ἑνὸς Ἱστοριογράφου. Τὸν ἴδιον θέλουσιν ἔχει χαρακτῆρα, καὶ ὅσα ἠμπορῦμεν ἀκολύθως νὰ δημοσιεύσωμεν Ἱστορικὰ Ἐνθυμήματα περὶ τῦ Πολέμου, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ Κινήματος τῦ Α. Ὑψηλάντου καὶ καταβαίνοντες μέχρι τέλυς τοῦ 1832.

Εἰς τὸ δημοσιευόμενον ἤδη Δοκίμιον θέλυσι παρατηρηθῆ λεπτολογίαι τινες περιτταί. Δὲν ἀγνοῦμεν, ὁποίαν ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶμεν γενικότητα, πραγματευόμενοι περὶ μόνης τῆς ὑσιωδεστέρας ὕλης. Ἀλλ' εἰς τὴν ἀνάπτυξίν της, καθὸ νεοφανῦς, ἴδομεν τὴν ἀνάγκην τῦ νὰ μὴ σιωπήσωμεν πᾶν, ὅ,τι ἐδύνατο νὰ τὴν ὑποστήσῃ ἀδιαφιλονείκητον. Ἡ χρεία αὕτη δὲν θέλει εἶναι κοινὴ καὶ εἰς τὸν μετέπειτα Ἱστορικόν.

Ἴσως συμφωνήσωσι μὲ τὴν ἐπιθυμίαν μας καὶ αἱ περιστάσεις τοῦ νὰ ἐπιχειρισθῶμεν καὶ ἀκολύθως τὴν τελειοτέραν καὶ καθαρωτέραν ἔκδοσιν τῦ Δοκιμίου. Τὰς περὶ τύτυ ἐλπίδας μας, ἔχομεν ἀφιερωμένας ὡσεπιτοπολὺ καὶ εἰς τὴν συνδρομὴν ἐκείνων, ὅσοι γνωρίζωσι περιστάσεις καὶ ἄλλας, διαφυγύσας τὴν προσοχήν μας, ἢ ἔχωσιν ἰδέας πλέον ἀκραιφνεῖς περί τινων ἀν-

τικειμένων καὶ ἔγγραφα περίεργα τῆς Ἑταιρίας. Τὴν βοήθειαν τέτων θέλομεν δεχθῆ μὲ πλήρη εὐχαρίστησιν.

Ἡ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ἔργον ἑνός. Καθὼς εἰς τὸν Πόλεμον, παρομοίως καὶ εἰς τὸν Ἱστορικόν της ἀγῶνα πρέπει νὰ συντρέξωσι χεῖρες πολλαὶ καὶ μᾶλλον τὸ νοῆμον μέρος.

ΔΕΣΜΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΕΠΟΧΗ ΠΡΩΤΗ

Γενικὴ Ἔποψις τῆς Ἠθικῆς καὶ Πολιτικῆς Καταστάσεως τῶν Ἑλλήνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Αἰτίαι τῆς δουλείας τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοὺς Τούρκους — Πρόοδος τοῦ Μοχαμετισμοῦ — Αὐτοκράτορες τῆς Ἀνατολῆς — Παλαιολόγοι — Δεσποτισμὸς τῶν Τούρκων — Παιδομάζωμα — Δύο φρικώδεις Ἐποχαὶ κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Θρησκείας — Σπαχίδες τῆς Ἠπείρου — Σκενδὲρ Πεὴς — Σπαθιὰ — Τιμάρια κ. λ. π. — Φόροι διάφοροι — Τσιφλίκια κ. λ. π.

Η *ΕΛΛΑΣ, τὸ λαμπρότερον ὑποκείμενον τῆς παλαιᾶς τῶν Ἐθνῶν Ἱστορίας ἡ Γῆ ἐκείνη, ἡ ὁποία ἀνεβίβασε κατα προτίμησιν τα ἔξοχα πνεύματά της μέχρι τῶν Θρόνων τῦ Οὐρανοῦ ἀνεκάλεσεν ἐσχάτως περίεργον τὴν προσοχὴν ὅλου τῦ πεπολιτισμένου Κόσμου. Ἔθνος σεμνυνόμενον εἰς τὴν προπατορικήν του λαμπρότητα καὶ δόκιμον παντοτεινὰ εἰς τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν ἀνδρίαν· Ἔθνος ἐπιβαρυνόμενον ἀπὸ τὴν ἐπή-*

ρειαν τῶν περιστάσεων ὑπὸ τὴν διαδοχικὴν μάστιγα τόσων ξένων, ἀναβλέπει διὰ τὴν βελτίωσιν τῦ ἠθικῦ τυ ἀπὸ τὸ βάραθρον τῆς δυλείας, γυμνώνεται βαθμηδὸν ἀπὸ τὰς τρομακτικὰς ἰδέας μιᾶς, ἀνίσυ πάντοτε διὰ τὴν κατάστασίν τυ ὁμολογυμένης, Πάλης, καὶ παλαίει μὲ τὸν τύραννόν τυ εἰς ὁλόκληρον ἐννεαετίαν ὑπὸ τὸ σύνθημα τῆς Ἐλευθερίας ἢ τῦ Θανάτυ.

Εἰς τὴν ἱστορικὴν ταύτην ἀπόφασίν τυ: ἀπόφασιν Ἀγῶνος συνισταμένου μεταξὺ δυνατῦ καὶ ἀδυνάτου, μεταξὺ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, νεκρώνονται παρευθὺς αἱ πικραὶ περὶ τῦ χαρακτῆρός τυ ἀξιώσεις διαφόρων (α). Ἀπὸ τὰ ὕψη τῆς Μεταβολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ὥρμησεν ὁ Ἕλλην μόνος, δὲν θεωρεῖται πλέον ὁ Ἄνθρωπος ὁ πρὸ τῆς ἡμέρας, ὁ πρὸ τῆς στιγμῆς. Θεωρεῖται ὁ Ἄνθρωπος, ὅστις ἀναπτύσσει τὰ ἐμφωλεύοντα πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν του φιλελεύθερα αἰσθήματα· ὁ Ἄνθρωπος, τῦ ὁποίου τὰ πολιτικὰ δίκαια δὲν ἴσχυσαν νὰ παραγράψωσι δυναστεῖαι περιοδικαὶ καὶ ξέναι εἴκοσι περίπυ αἰώνων· ὁ Ἄνθρωπος τέλος πάντων, ὅστις πάντοτε ἐπιρρεπὴς εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς Ἐλευθερίας του, ἀπεφασίσθη καὶ ἰσχάτως ἐν ὀνόματι τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος τυ νὰ ῥιφθῇ νεκρὸς ἀπὸ τὰ ὕψη, ἂν δὲν δυνηθῇ νὰ φθάσῃ εἰς

(α) Μ' ὅλην τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν βαρβαρότητά της ἡ Τυρκικὴ Ἐξυσία ἀνεγνώριζε τὺς Ἕλληνας Ἔθνος, λέγυσα "Οὐρὲμ Μιλλέτ". Μ' ὅλα ἐξ ἐναντίας τὰ φῶτα καὶ τὸν ἐξευγενισμὸν των Χριστιανοί τινες τὺς ἠρνῦντο ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς διαφιλονεικήσεις τῦ 1821 τὸν ἐθνισμόν των.

αὐτὰ τὴν πρὸ πολλοῦ περιπλανωμένην τύχην τῆς πολιτικῆς τυ βελτιώσεως. Ἡ βάσκανος πολιτικὴ, ἐνδιδουσα εἰς τὴν δύναμιν Ἀποφάσεως τοιαύτης, ὡμολόγησε πασιφανῶς τὸν ἀναγκαῖον ἀποχωρισμὸν τῦ Ἕλληνος καὶ τῦ Τύρκυ.

Τοῦ Ἕλληνος ἡ δουλεία ! πόθεν πηγάζει; Ἡ παθητικὴ καὶ ἐνεργητικὴ θέσις του ! ποία ἦτο; Τὰ ἀρχικὰ αἴτια τῆς τελευταίας του διαγωγῆς ! ποῖα ἆρα ἐσάθησαν; Τύτων ὅλων θέλομεν ἐξετάσει μόνας ὡσεπιτοπλεῖστον τὰς κεφαλαιώδεις ἀρχὰς, διὰ νὰ εὕρωμεν τὰς πηγὰς τοῦ πνεύματος, τῆς ὁποίας προεθέμεθα νὰ διαγράψωμεν Φιλικῆς Ἑταιρίας. Διὰ τῆς ἐπεμβάσεως αὐτῆς σκοπὸν δὲν ἔχομεν τοῦ νὰ κινήσωμεν τὴν συμπάθειαν τῶν Λαῶν καὶ τῶν Θρόνων. Εἰς τὴν ἁρμοδίαν ἐποχὴν τυ ἐξεπλήρωσαν διάφοροι τὸ ἔντιμον τῦτο ἔργον (α).

Διὰ διηνεκῦς πείρας εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὁπόσον ἡ διαγωγὴ τῆς Ἐξυσίας, τὰ φρονήματα τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ δύναμις τῶν περισάσεων ἐπη-

---

(α) Ἡ νέα Ἱσορία τῆς Ἑλλάδος θέλει εὐγνωμονήσει ὀνομαστὶ πρὸς ὅλυς τύτυς. Οἱ τοιῦτοι ὑπερασπισθέντες τὸν Πόλεμόν μας ὡς νόμιμον καὶ δίκαιον, συνετέλεσαν οἱ περισσότεροι καὶ δι' ἄλλων μέσων. Αἱ Γερμανικαὶ καὶ Γαλλικαὶ Ἑταιρίαι ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων λαμπρύνονται μὲ τὰ ὀνόματα τύτων.

Δὲν ἠμπορεῖ νὰ λησμονήσῃ ὁ Ἕλλην καὶ ἄλλα καὶ τὴν περιώνυμον Συγγραφὴν, φέρυσαν Λύραν καὶ Ξίφος. Διὰ τῆς εἰκονικῆς ταύτης παρασάσεως τῶν δύω Θεοτήτων (τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῦ Ἄρεως) παρεκινῦντο οἱ Πεπαιδευμένοι καὶ Πολεμικοὶ, νὰ τρέξωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ χύσωσιν ὑπὲρ αὐτῆς τὺς ὑδρῶτας καὶ τὸ αἷμά των εἰς δόξαν τῦ Χριστιανισμῦ ἐναντίον τῦ ἀποτροπαίυ δεσποτισμῦ τῦ Μοχάμετ.

ρεάζυσιν εἰς τῶν Λαῶν τὰ ἤθη καὶ τὴν τύχην. Τὴν ἐπήρειαν αὐτὴν μόλις ἠδυνήθη νὰ ἐξασθενήσῃ εἰς μέρη τινα ἡ πρόοδος τῶν φώτων. Μὲ τὴν συμμαχίαν τούτων ἴσχυσαν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀντιζυγισωσι τὰς ἐλλείψεις ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεπιστεύθησαν τὰ πολιτικὰ συμφέροντά των, καὶ ν' ἀντιπαλαίσωσιν ἐναντίον τῶν ἰδανικῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ἀτόπων συμφερόντων. Ὁ ἀγὼν οὗτος, τόσον δρασήριος εἰς τὸ σάδιόν του, ὅσον ἀφορᾷ τὸν μηδενισμὸν ἐρριζωμένων ἰδεῶν· τόσον ἐπίφθονος εἰς τὸ εἶδός του, ὅσον διατείνεται εἰς τὴν ἀληθῆ μόρφωσιν τοῦ πολιτικοῦ ἀνθρώπου: ὁ μυσήριος οὗτος ἀγὼν δὲν θέλει ὑποφέρει, ὡς ἄλλοτε, τὰς σκληρὰς ἐνστάσεις τῆς ὀλεθρίου βαρβαρότητος, χάρις εἰς τὴν εὐεργετικὴν καὶ ἀκαταδάμαστον ἐνέργειαν τοῦ Τύπου! οὐδὲ εἶναι πιθανὸν τὸ νὰ δοκιμάζῃ ἀφορισικῶς τὴν τύχην τῶν πρώτων αἰώνων ἡ κατὰ μέγα μέρος ἀκόμη βασανιζομένη ἀνθρωπότης.

Τῆς παιδείας ἡ ὀλέθριος καταφρόνησις, ἡ ἐπαχθὴς μάστιξ τῆς παραλυσίας, διαφόρων Αὐτοκρατόρων τὰ προσωπικὰ φρικώδη ἐλαττώματα (α), αἱ Αὐλικαὶ διαφθοραὶ καὶ αἱ παραφοραὶ

(α) Ἐδιοίκησαν καλῶς καὶ ἐλάμπρυναν τὸ Βασίλειον τῆς Ἀνατολῆς ὁ Ἰουστινιανὸς, στρατηγούντων τῷ Βελισσαρίου καὶ τῷ Ναρσῇ· ὁ Λέων Ι', Βασίλειος Μακεδὼν, Λέων ὁ Σοφὸς, Ἰωάννης Α' ὁ Τζιμισκῆς, Βασίλειος ὁ Β', Κομνηνὸς Ἀλέξιος ὁ Α' καὶ ἄλλοι τινες. Εἰς τὰς ἐποχὰς τῶν ἄλλων δὲν βλέπει τις ἄλλο ὡσεπιτοπλεῖστον, εἰμὴ σφαγὰς ἐπισήμων ἀνδρῶν, ἐπιβουλὰς, συνωμοσίας, ἀνταρσίας, διωγμοὺς θρησκευτικοὺς, ἐκτυφλώσεις, ἐκθρονισμοὺς βιαίους, μιαιφονίας, φαρμακώσεις, ἀσωτείας, ἀγορὰς εἰρήνης καὶ πληρωμὰς ἐτησίων φό-

τῶν θρησκευτικῶν ἀντιζηλιῶν (α) εἵπετο νὰ φέρωσι καὶ εἰς τὰ ἤθη τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὴν μεγαλητέραν παραλυσίαν, καὶ εἰς τὸ Κράτος ἐπομένως τὴν μεγαλητέραν ἀδυναμίαν.

Ἡ προοδεύουσα, ἢ ἐπισρέφουσα κατάσασις μιᾶς Δυνάμεως συνεπισύρει τὴν δυστυχίαν, ἢ τὴν

ρων ἄλλοτε εἰς τοὺς Οὔννους (ἐπὶ τοῦ Θεοδοσίου), ἄλλοτε εἰς τοὺς Βουλγάρους (ἐπὶ Κωνσταντίνου Πωγωνάτου), καὶ ἄλλοτε εἰς τοὺς Τούρκους (ἐπὶ Νικηφόρου Α'). Μεολοντοῦτο ἀπὸ τοῦ 408 μέχρι τοῦ 1,145 εὑρίσκετο περιοδικῶς εἰς καταστασιν καλὴν τὸ Βασίλειον τοῦτο. Ἐκτοτε ὅμως ἤρχησε κορυφεμένη ἡ διαφθορὰ, καὶ ἐπεταχύνετο τῆς Βασιλείας ἡ πτῶσις, εἰ τὴν ὁποίαν δὲν συνήργησαν ὀλίγον καὶ οἱ Σταυροφόροι, λεηλατοῦντες τοὺς τόπους. (Αὐτοὶ ἔγιναν καὶ κύριοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως περίπου τῶν 60 χρόνων.) Ἴδε κατωτέρω (περὶ τῆς προόδου τοῦ Μοχαμετισμοῦ).

(α) Αἱ Αἱρέσεις, ὅσαι ἐτάραττον πάντοτε τὴν Ἐκκλησίαν, ηὔξησαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Αὐτοκράτορες παρεχώρησαν εἰς τὸν Κλῆρον ἄπειρα εἰσοδήματα καὶ ἀξιώματα. Ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως φέρει τὸν τίτλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ· ζηλοτυπεῖ ὁ τῆς Ῥώμης. Διάφορα προσωπικὰ συμφέροντα αὐξάνουν τὰ ἀντικείμενα τῆς ἀντιζηλίας, καὶ μορφώνουν τὰς ἀρχὰς τῶν διχονοιῶν. Οἱ Ἀνατολικοὶ Ἐπίσκοποι δεικνύουν, ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ κλείσωσιν αἱ νέαι πληγαὶ τῆς Ἐκκλησίας. Συνέρχονται· φιλονεικοῦν. Ἀλλὰ ! ποία ἐδύνατο νὰ γίνῃ συνδιαλλαγὴ τῶν διαφορῶν, ὅπου ἐναντιοῦτο ἡ δύναμις τῶν συμφερόντων;

Αἱ Θεολογικαὶ Φιλονεικίαι ἤρχησαν σροδραὶ ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου, ὅτε ἐφάνη καὶ ὁ Μοχάμετ συστήσας τὸ Βασίλειον τῶν Καλιφῶν. Ἡ κατασροφὴ τοῦ 1453 τὰς κατέπαυσε διὰ παντός. Ἡ ἰδία ἐχώνευσε καὶ τὰ διάφορα Τάγματα εἰς ἓν τὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Τοιουτοτρόπως εὑρέθη ἡνωμένον πάντοτε τὸ Ἱερατεῖον τῆς Ἀνατολῆς, καὶ σρικτὰ συνδεδεμένον μετὰ τοῦ Ἔθνους.

εὐτυχίαν, εἰς κάθε βῆμα. Εἶναι δύσκολον πολλὰ, ἂν ὄχι ἀδύνατον, τὸ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀντικόψῃ τις τὸν φυσικὸν τῶν πραγμάτων ῥοῦν, ὁρμώμενον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔλαχον αὐτὰ διεύθυνσιν τῦ πνεύματος καὶ τῶν περισάσεων. Παράδειγμα, τὸ πλέον ἤδη πρόχειρον, ἔχομεν τὺς Καλίφας, ἢ Σελτάνυς, καὶ τὺς Αὐτοκράτορας.

Ὁ Μοχάμετ, γράφει Ἕλλην τις πρὸ τῆς Ἐπανασάσεως (α), φαίνεται εἰς τὰ πέρατα τῦ Ἀνατολικῦ Βασιλείυ, καὶ προχωρεῖ ἐκ τῦ μέσυ τῆς Ἀραβίας φέρων τὴν σημαίαν τῆς νέας του Διδασκαλίας. Οἱ ἀμαθεῖς ἐκπλήττονται. Οἱ Αἱρετικοὶ, ἀδιάλλακτοι ἐχθροὶ τῶν Ὀρθοδόξων, τὸν ὑποσηρίζυν. Οἱ Ἰυδαῖοι τὸν βοηθῦν. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Κωνσταντινυπόλεως τὸν καταφρονεῖ διὰ τὸν τρέχοντα τότε συρμὸν τῶν Πλάνων· καὶ ἀξιοκατάκριτος ἀμέλεια ἀφίνει εἰς τὴν Αἵρεσίν του τὸν καιρὸν τοῦ νὰ ῥιζωθῇ βαθέως. Ἀπὸ σπινθῆρα ἁπλοῦν ἐξάπτεται πυρκαϊά· καὶ αὐτὴ μέλλει νὰ καταφλογίσῃ τὸ μεγαλήτερον καὶ ἀξιολογώτερον μέρος τῦ Κόσμυ.

Ὁ Μοχαμετισμὸς προοδεύει κατὰ τὴν Ἀνατολὴν, καὶ ἐπαπειλεῖ τὴν Ῥωμαϊκὴν Μοναρχίαν. Οἱ Αὐτοκράτορες τελευταῖον ἐξέρχονται ἀπὸ τὸν λήθαργον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐβυθίσθησαν ἐξ ἀδιακρίτου θεοσεβείας. Ἡ ἀνάμνησις τῆς παλαιᾶς δυνάμεως παρίσαται εἰς τὴν τεταραγμένην φαντασίαν των. Προσπαθῦν νὰ ἀπομακρύνωσι

(α) Ἴδε Ἀνάλ: τῆς Ἐφημ: ἡ Ἀθηνᾶ τῦ 1831, Σελ. 9. Ἀπ' αὐτὴν ἐρανείσθημεν μέρος τῶν ἀναφερομένων περὶ τῦ Ἱερατείου, τῦ Τυρκισμῦ τῶν Σπαχίδων κλπ.

τὴν μάσιγα τῆς νέας θρησκείας· ἀλλ' εἰς μάτην. Προσκαλῶν ὑπὸ τὰς σημαίας των τὸν Λαόν· ἀλλ' ὁ Λαὸς ἐνοθεύθη, ἠσθένησεν, ἀπέκαμεν ἀπὸ τὰ τρομερὰ ἀποτελέσματα μακροχρονίου ἀναρχίας, καλυπτομένης ὑπὸ τὴν σκιὰν μιᾶς ἀδυνάτου Κυβερνήσεως. Τὴν ἀναψυχὴν τοῦ Λαοῦ ζητοῦσιν εἰς τὰς δημοσίους προσόδους· ἀλλ' οἱ πόροι τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου ἦσαν πλέον ἐξηντλημένοι. Σπουδάζουν, πλὴν παράκαιρα, νὰ ἐνώσωσι τῆς Πολιτείας ὅλα τὰ μέρη. Τὰ μέρη ταῦτα διεμερίσθησαν μεταξὺ τῶν καταγομένων ἐκ τοῦ βασιλικοῦ αἵματος (α). Οἱ Μοχαμετανοὶ καθορῶσι καὶ δράττονται ἐπιδεξίως ὅλην τὴν ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν χορηγεῖ ἡ Κυβέρνησις ἑνὸς Βασιλείου διηρημένου, καὶ ἔχοντος Λαὸν ἐπιθυμοῦντα τὴν μεταβολὴν τῆς τύχης του. Δεικνύονται ἐντεῦθεν ἀνεξίθρησκοι, θεοσεβεῖς, ἀγαθοὶ, δίκαιοι καὶ ἐλεύθεριοι· ἀλλ' ὑπερήφανοι καὶ τρομεροὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους. Οἱ ταλαίπωροι τῆς Ἀσίας Ἕλληνες κλίνουν τὸν αὐχένα εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Διαδόχων τοῦ Μοχάμετ, ἐλπίζοντες, ὅτι ἐδύναντο νὰ ἀγοράσωσι διὰ μετρίου φόρου τὴν εἰρήνην καὶ τὴν

(α) Πολλοὶ ἀπὸ τούτους μετεχειρίζοντο καὶ Στρατεύματα Ξενικὰ πρὸς ὑποδούλωσιν τῶν συμπολιτῶν των, καὶ πολλάκις ἐπροσκάλουν βοηθούς των καὶ αὐτοὺς τοὺς Τούρκους. Πρὸς τὰ ἄλλα ἔχομεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ Ἱστορικὸν τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου, διαλαμβάνον τὴν τοιαύτην διαγωγὴν τοῦ τυράννου Θωμᾶ, Δουκὸς τῶν Ἰωαννίνων, καθ' ἣν μάλιστα ἐποχὴν οἱ Τοῦρκοι ἐκυρίευον μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης. Εἰς τὸ ἴδιον Ἱστορικὸν βλέπομεν, καὶ τὴν ὁποίαν ἔκαμον οἱ Ἀλβανοὶ λεηλασίαν τοῦ τόπου, κυριεύσαντες τέλος πάντων μέχρι τῆς Αἰτωλίας.

ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς λατρείας των. Θέλομεν εἴπῃ, ὁπόσα μετ' ὀλίγον ἐδοκίμασαν. Ἀλλ' ἐντοσούτῳ οἱ Μοχαμετανοὶ ἀποκαθίσανται εἰς Ἔθνος ὄχι ἀσήμαντον, καὶ ὁ Ἀρχηγός των εἰς δυνατὸν Μονάρχην.

Ἀποδεικνύεται τοιουτοτρόπως, ὅτι αἱ μικραὶ κατ' ἀρχὰς ἐπιτυχίαι τῶ Μοχάμετ καὶ τῶν Διαδόχων τω, βοηθημένων πρὸς τὴν ἐπιτηδειότητα, τὴν δρασηριότητα, τὸ φιλοπόλεμον, καὶ ἀπ' ὅσας ἀναφέρει ἡ Ἱσορία μεγάλας περισάσεις, ἐσεφανώθησαν κατὰ συνέπειαν μὲ ἄλλας πολὺ ἀνωτέρας. Ἡ Εὐρώπη συγχρόνως καὶ διὰ τὰ μίση της καὶ διὰ τὰς περιωρισμένας τῆς πολιτικῆς ἰδίας της δὲν ἦτον εἰς σάσιν ὔτε νὰ συμφωνήσῃ ἐναντίον τῶν προόδων τῆς νέας Θρησκείας, ὔτε νὰ προϊδῃ τὸν ἐπαπειλούμενον παγκόσμιον κατακλυσμὸν, τὸν ὁποῖον μόλις ἠδυνήθη ν' ἀπαντήσῃ ἡ Γαλλία πρῶτον καὶ ἡ Βιέννα ἔπειτα ἐπὶ τῶ Μοχάμετ Δ' (1683).

Ἀποδεικνύεται ἐξ ἐναντίας ἡ τύχη τῆς ἐπισρεφύσης κατασάσεως τῶ Ἑλληνικῶ Βασιλείω. Καμμίαν δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποσχεθῇ ἀσφάλειαν μόνιμον μία Ἐξουσία, οἰκοδομοῦσα καὶ προικίζουσα Μοναςήρια ἀντὶ Φρουρίων, ἔχουσα Αὐλικοὺς καὶ Τιτλοφόρους ἀντὶ Στρατευμάτων, καὶ περιθάλπουσα τοὺς Μοναχοὺς ἀντὶ τῶ Λαῶ. Καὶ πότε; Καθ' ὃν καιρὸν τὸ Βασιλειον τῶν Καλιφῶν ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς Μεσημβρίας εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην, καὶ οἱ Κζάροι τῆς Ῥωσσίας προετοιμάζοντο νὰ ἐκτανθῶσιν ἀπὸ τὴν Ἄρκτον εἰς τὴν Μεσημβρίαν. Καμμίαν δὲν ἠμπόρυν νὰ δώσωσιν ἐγγύησιν μεγα-

λεργίας ἄνθρωποι, φέροντες μόνην τὴν οἴησιν τῦ Διαδήματος (α). Καὶ ἐπότε; Καθ' ὃν καιρὸν ὁ Ὀσμαντζίκης, εὐτελὴς καὶ λῃστὴς κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' εὐφυὴς καὶ μεγαλοπράγμων, συνίστα εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν Τουρκικὴν φυλὴν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ Ἀραβικῦ Καλιφάτου (1300)· καὶ ἐκ τῦ ἄλλου Ἀλέξανδρος ὁ Νεύσκης, καταβάλλων τὴν κυριότητα τῶν Μογγόλων τῦ Λεγγὺς Χὰν, ἐθεμελίωνε τὸ μέγα Δυκάτον τῦ Βλαδιμήρου. Καμμίαν τέλος πάντων ἐλπίδα σωτηρίας δὲν ἔπρεπε νὰ περιμένῃ τις ἀπὸ εἴδωλα Βασιλέων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠ"ξευρον μήτε νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὰς περισάσεις τῶν ἐχθρῶν των, ὅτε ὁ Τεμὴρ Χὰν αἰχμαλωτίζει εἰς τὴν Ἄγκυραν τον Βαϊαζήτην Α'· ὅτε ἡ δύναμις τούτου τῦ Ταττάρυ καταθλίβει τὸς Ῥώσσυς καὶ τυς Ὀθωμανὸς διὰ μιᾶς (1400)· ὅτε οἱ υἱοὶ τοῦ ἀποθανόντος Βαϊαζήτυ μάχονται μεταξύ των (1403) περὶ τοῦ Θρόνυ (β). Δὲν εἶναι ἐντεῦθεν παρά-

---

(α) Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ὀρχάνης ἐκυρίευσε τὴν Καλλίπολιν, κειμένην εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος, ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης φέρεται μὲ τὴν μεγαλητέραν οἴησιν, λέγων, ὅτι ἔχασεν ἕνα ἀμφορέα· δηλονότι μίαν κρασολαγήναν. Ἦτον ἀξιοπρεπέστερον εἰς τοῦτον νὰ λάβῃ ὅλα τὰ δραστήρια μέτρα, ὥστε νὰ ἀποδιώξῃ ἕνα ἐπιχειρηματίαν ἐχθρὸν, ὀχυρωνόμενον εἰς τὴν πλευράν του.

(β) Εἰς τὸς Αὐτοκράτορας ἐπαρουσιάσθησαν δεξιαὶ εὐκαιρίαι καὶ πρὸ τῦ Ὀσμαντζίκη. Οἱ Διάδοχοι τῦ Μοχάμετ δὲν ἐστάθησαν κληρονόμοι καὶ τῆς ἐξαιρέτου εὐφυΐας του. Τὰ κοινὰ πράγματα εἶχον ἐξασθενήσει ἐν μέρει τὸν θρησκευτικὸν ἐνθουσιασμὸν, καὶ ἡ Ἐξουσία διηρέθη μεταξὺ πολλῶν Ἀρχηγῶν. Ἐφαίνετο τότε διασκεδαζόμενος ὁ ἐπικείμενος χειμὼν τῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Ἐφαίνετο κατὰ συνέπειαν τε-

δοξον, μολονότι λυπηρὸν, ἂν ἡ ἀναξιότης Αὐτοκρατόρων τινων ἤνοιξε μόνη τὰς πύλας τῆς εὐρυχώρυ Ἐπικρατείας των εἰς τὺς κατακτητικὺς σκοπυς τῆς φυλῆς τῶν Σκυθῶν τῦ Τυρκεσάν.

Εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι, καθὼς καὶ ἄλλοι (α), παρομοίως καὶ οἱ πρὶν Εἰδωλολάτραι τῦ Βορέως ἐπεχείρησαν πολλάκις τὴν κατιξυσίασιν αὐτοῦ τῦ ὡραίου καὶ κεντρικῦ Τόπυ. Αἱ δοκιμαὶ των ὅμως μὴν ἔχουσαι συνοδὸν τὴν προκύπτυσαν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῦ πολέμυ καὶ τὰς περισάσεις τῦ ἐσωτερικῦ των ἁρμοδιότητα, ἄλλοτε ἀπετύγχανον, καὶ ἄλλοτε ἐπαλιῤῥοίαζον ἱκανοποιύμεναι εἰς ὠφελήματα ἐφήμερα καὶ παράδοξα πολλάκις. Ἀλλ' ὁ χειμαῤῥος τῶν φανητιαστῶν Ὀσμανλίδων, εὐτυχὴς εἰς τὸ στάδιον τῶν Ἀνατολικῶν κατακτήσεών τυ, ἀφῦ ἅπαξ μετέβη τὴν Εὐρώπην, καὶ ἀνεπέτασε τὴν Ἡμισέληνον εἰς τὴν Πόλιν τῦ Ἀδριανῦ (1360 ἐπὶ τῦ Μυράτ Α'), ἦτον ἀδύνατον φυσικως νὰ ἀπαντηθῇ ἀπὸ τὴν παράλυτον ἤδη, μεμονωμένην καὶ ὑποτελῆ Καθέδραν (β) τοῦ Κωνσαντίνυ. Οἱ Αὐτοκράτορες

ρεύμενος καὶ πάλιν ὁ Θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἄλλοι Αὐτοκράτορες δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν ἐπιτηδείαν αὐτὴν εὐκαιρίαν, διὰ νὰ ἐπαναλάβωσι τὰς Ἐπαρχίας των. Δίδονται εἰς τὰς ἡδύτητας ἐφημέρου ἡσυχίας καὶ εἰς ἐλπίδας κενάς.

(α) Τὸ Ἀνατολικὸν Βασίλειον κατετρέχετο ἀδιακόπως ἀπ' ὅλα σχεδὸν τὰ τότε βάρβαρα Ἔθνη: τὺς Οὔννους, Γότθους, Οὔγγρους, Οὔζους, Βουλγάρους, Σαρακηνὺς, Ἄραβας, Πέρσας, Δυτικὺς κλπ.

(β) Ἡ ἐπὶ τῦ Ἰωάννου Καντακουζηνῦ ἐπιγαμία τῆς Θεοδώρας μὲ τὸν Συλτάνον Ὀρχάνην ἦτο τρόπον τινα τὸ δακτυλίδιον τῆς ἀῤῥαβῶνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ τοὺς

πάσχουν, πλὴν εἰς μάτην, να ἀναβάλλωσι τὸ τέρμα τῆς ὑπάρξεώς των, διαπραγματευόμενοι μὲ τὸς Σελτάνους συνθήκας συνεχεῖς, ταπεινὰς καὶ ἐπιζημίους. Οἱ Παλαιολόγοι δὲν ὁμοιάζουσιν ἀληθινὰ τὸς προκατόχους μωρολόγους, ἐπικαλούμενοι τὰς βοηθείας τῶν Δυτικῶν Ἡγεμόνων, καὶ προτείνοντες τρόπους συνδιαλλαγῆς διὰ τῆς ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν· δὲν ἠμπορῶν ὅμως νὰ παρεκτείνωσι τὸν ἐπίλογον τῆς Ἱστορίας τὸ Ἀνατολικὸ Κράτους μ' ὅλα τὰ ὑψηλά, ἀλλὰ παράκαιρα πλέον, μέτρα. Ἡ παλαιὰ Ῥώμη, ἀλλαζὼν εἰς τὸν φανταστικὸν θρίαμβόν της, ἐναντιοῦται, καὶ ἡ Σύνοδος τῆς Φλωρεντίας διαλύει πᾶσαν ἑνώσεως ἐλπίδα. Ἄλλη Σύνοδος διακηρύττει Σχισματικὴν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ δύο Ἐκκλησίαι ἀφορίζονται ἀμοιβαίως, καὶ ἡ πεπρωμένη, ἀλλὰ τόσον δυστυχής, ὥρα σημαίνεται διὰ τὸ Βασίλειον τῶν Ἑλλήνων. Τοιουτοτρόπως ἄλλη δὲν ἔμενε τιμὴ εἰς τὸν τελευταῖον Κωνσταντῖνον, τὸν ἐπονομασθέντα Δράγασιν, παρ' ἐκείνην τὸ ἁπλὸ Στρατιώτου, γνωρίζοντος τὰ χρέη τὸ καὶ τὸν ἔντιμον θάνατον. Δὲν παραχωρεῖ τὰ ἐθνικὰ καὶ τὰ Βασιλικὰ Δικαιώματα, ἀλλὰ μάχεται κατὰ τοῦ Μοχάμετ Β', καὶ διὰ τὸ αἵματός του ἐξαγοράζει εἰς τὴν μετὰ ταῦτα Γενεὰν τὸ πολύτιμον πρόνόμιον τὸ να μὴν ὀνομάζηται αἰχμάλωτος (α).

Τὸρκας. Τὸ ἴδιον ἠκολούθησαν πρὶν ἔτι καὶ οἱ Ῥῶσσοι διὰ τὰς αὐτὰς πολιτικὰς σκοποὺς, ὅτε (988) ὁ Βλαδιμηρος, νεώτερος υἱὸς τοῦ Σφενδοσλαβου, ἔλαβεν εἰς γυναῖκα Ἄνναν, τὴν ἀδελφὴν Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου.

(α) Διὰ τοῦτο ἡ Τουρκικὴ Ἐξουσία ἔλεγε τὸν Ἕλληνα

Το δικαιον τῦ Πολέμυ ὑφίστατο κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτην εἰς τὴν ἀνεξαίρετον σφαγὴν, τὴν τερατώδη διαρπαγὴν καὶ την ἀπάνθρωπον αἰχμαλωσίαν.

Παράδοξος σύμπτωσις! Καθ' ἣν ἐποχὴν (1453) ἡ Ἡμισέληνος ἀναπέταται ἐπὶ τῶν κωδωνοστασίων τῆς Ἁγιας Σοφίας, ὀλίγον ὕστερον (1462) ὁ Σταυρὸς ὑψῦται ἐπάνω τῦ Θρόνυ τῦ Κρεμλίνου εἰς Μόσχαν (α). Το φαινόμενον τῦτο δεικνύει, την ὁποίαν τα δύο γειτνιάζοντα ἤδη Ἔθνη θέλουσιν ἔχει διηνεκῆ φιλονεικίαν καὶ ζηλοτυπίαν περὶ των τόπων, ὅσυς ἄφησαν ἔρμαιον τῦ ἱκανωτέρου αἱ σημειωθεῖσαι καταστάσεις τῶν Αὐτοκρατόρων. Ἡ ὑπόθεσις ἔγινεν ἔργον. Ἡ δὲ τύχη τῶν Σουλτάνων καταντᾷ ἡ ἰδία μὲ ἐκείνην τῶν Αὐτοκρατόρων.

Τοιαύτην ἔλαβεν ἀρχην ἡ Ἑλληνικὴ δουλεία ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν Τῦρκων. Την καταστροφην διαδέχεται τρομεροτάτη σφαγή· την σφαγην συνοδεύει ἡ πλέον φθοροποιὰ λεηλασία καὶ αἰχμαλωσία. Ὁ θάνατος κρέμαται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῦ δυστυχῦς Χριστιανῦ, καὶ τελεία ἐρημωσις κινδυνεύει να διαδεχθῆ τον πληθυσμὸν τοῦ τόπου.

Ὀλιγώτερον φρικωδεστέρα δὲν φαίνεται τῶν

Ῥεαγιᾶ Ἐμμανετουλάχ: ἤγουν Ὑπήκοον ὡς ἐνέχαρον παραδεδομένον.

(α) Ἐπὶ τῦ Ἰβὰν Βασιλειεύϊτς: (ἤγουν ἐπὶ τῦ Ἰωάννου Α' Βασιλειάδου.) Αὐτὸς ἤνωσε τὴν Ῥωσσίαν εἰς μίαν Μοναρχίαν, ὑποτάξας, ὡς ἄλλος τῶν Τῦρκων Ὀσμαντζικὴς, τῦς λοιπῦς Ἡγεμόνας, καὶ ψηφίσας τὸ ἀδιαίρετον τῦ Βασιλείυ.

λειψάνων ἡ κατάστασις, εἰς ὅσα παρεχώρησε μόνην τὴν πνοὴν ἡ μιαφόνος βαρβαρότης. Μεθυσμένοι ἀπὸ τὸν τῦφον τῶν θριαμβευτικῶν προόδων των οἱ λατρευταὶ τῆς νέας Θρησκείας· ἐστηριγμένοι εἰς τὰ δόγματα τῦ Θεμελιωτῦ τῆς δόξης των, ὑποσχόμενα εἰς τύτυς ἐξαιρετικὴν τὴν παυβασιλείαν ὅλυ τῦ ἡμισφαιρίυ: οἱ Τοῦρκοι μεταχειρίζονται τυς Ἕλληνας τοιύτους, ὁποίυς δὲν συγκρίνει ἡ Ἱστορία μ' ἄλλους, ὑποκύψαντας εἰς παρομοίαν μεταβολὴν, λαύς. Βάρβαροι, ἀπάνθρωποι, πλεονέκται, καταφρονῦντες πᾶν ἄλλο μὴ περιεχόμενον εἰς τὸ Ἀλκοράνι, καὶ φορτωμένοι μ' ὅλα τὰ ἐλαττώματα καὶ μ' ὅλας τὰς προλήψεις, ἀποκαθιστῶσιν ἀπόξενον τον Ἕλληνα ἀπὸ τὰ δίκαια τῆς φύσεως καὶ τῆς κοινωνίας. Οἱ Ἕλληνες ἐντεῦθεν, ὡς κτήματα θεωρύμενοι, ὑπόκεινται εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ὀπαδῶν τῦ Ἰσλαμισμῦ. Ὡς ἄπιστοι κατακρινόμενοι, δὲν δικαιῦνται ἐναντίον τῦ Πιστῦ· τὴν δὲ ζωὴν των ὀφείλουσιν εἰς μόνας τὰς χρείας τῦ δεσπότυ (α).

Ἡ τυραννία ἐξαντλεῖ κατὰ συνέχειαν τὰ μέτρα τῆς κακοτρόπυ διαγωγῆς της καὶ ἐναντίον τῆς τελευταίας παρηγορίας τῦ τεθλιμμένυ πατρὸς τῆς οἰκογενείας. Αὐτὸς δὲν χαίρει πρὸς τὰ ἄλλα ὕτε τὴν ἀσφάλειαν τῶν τέκνων τυ ἀποδεκατιζο-

(α) Ἀπ' αὐτὰς ὠφελήθησαν οἱ Ἕλληνες εὑρόντες τὴν σωτηρίαν των κατὰ διαφόρους ἐποχὰς, εἰς τὰς ὁποίας τὺς ἐπαπειλεῖτο γενικὴ σφαγή. Καὶ ἄλλοτε καὶ ἐπὶ τῦ τελευταίυ Πολέμυ μάλιστα αἱ τοιαύτης φύσεως διαταγαὶ τῶν Σουλτάνων δὲν ἐπεκυρώθησαν ἐκ μέρους τῶν Νομοφυλάκων Τοῦρκων ὄχι δι' ἄλλο, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπαγομένην ἔλλειψιν ἀνδραπόδων.

μένων. Προέκυψεν ἐντεῦθεν τὸ πολυθρύλλητον Παιδομάζωμα (α). Παρομοίας ἀπανθρωπίας ὁ στιγματισμὸς δὲν φαίνεται τὰ ἐλάχιστον εἰς τὰ χρονικὰ τῶν ἄλλων τυράννων. Καὶ θανατόνων καὶ βιάζων τὸν Ἕλληνα εἰς τον Μοχα-

---

(α) Ὁ Ὀρχάνης, διάδοχος τῆ Ὀσμαντζίκη, βεβιασμένος ἀπὸ τὰς λειποταξίας τῶν Τουρκομάνων, ἐπενόησε τὸν Τουρκισμὸν τῶν Χριστιανικῶν παιδίων ἐπὶ σκοπῷ τῆ νὰ σχηματίσῃ Τάγμα Στρατιωτῶν ἀδιάλυτον. Ἐτούρκιζεν ἐντεῦθεν καθ' ἑκάσον χρόνον 1000 παιδία Χριστιανῶν εἰς τὰ ὁποῖα ἔδιδε τὸ γυμνάσιον τῆς Πολεμικῆς. Καί τις Χατζῆ Βεκτάσης ἔδωκεν εἰς τὸ νεοσύστατον τοῦτο Τάγμα τὸ ὄνομα Γενίτζαρι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Τουρκιζομένων ἀνέβη ἐπὶ τῆ Μοχάμετ Β' εἰς 12,000· ἐπὶ τῆ Σελεϊμὰν εἰς 20,000, καὶ ἐπὶ τῆ Μοχάμετ Δ' εἰς 40,000.

Μετέπειτα δὲ διὰ τὴν μεγάλην φθορὰν, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασαν οἱ Τοῦρκοι κατὰ τὸν ΙΣΤ' Αἰῶνα, πολεμοῦντες τὰς Χριστιανὰς Βασιλείας καὶ τὴν Περσίαν, ἀπεφάσισαν καὶ συνήθροισαν ἀνὰ ἓν παιδίον ἐξ ἑκάστης Ἑλληνικῆς Οἰκογενείας. Λέγεται, ὅτι ἡ συνάθροισις αὕτη ἀνέβη τὸ ποσὸν τῶν 200,000. Τὸ συμβὰν δὲ τοῦτο τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ὠνόμασαν οἱ Ἕλληνες Παιδομάζωμα. Τὰ παιδία ταῦτα, μεταφερθέντα εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Ἀσίας, ἐβιάσθησαν νὰ δεχθῶσι τὸν Μοχαμετισμόν. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν προεχώρησαν καὶ εἰς ἀξιώματα σημαντικά. Ἓν ἐκ τούτων, καταγόμενον ἀπὸ τὸ Μαναδένδρι, κώμην τῆς κατὰ τὸ Ζαγόριον Βηΐτσης, γενόμενον Σπαχὴς διὰ τὰς πολεμικὰς ἀνδραγαθίας του, κατέστη καὶ Ἀρχηγὸς τῶν Σπαχήδων (Ἀλαμπεης) Προεχώρησε βαθμηδὸν καὶ εἰς τὸ ἀξίωμα τῆ Πασσᾶ, κατοικῆν εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ἀπὸ τοῦτον τὸν Ἀσλὰν Πασσᾶν κατήγοντο ἐσχάτως ὅλαι αἱ σημαντικαὶ Οἰκογένειαι τῆ Ἀσὴμ Μπεῆ, (υἱοῦ τοῦ ποτε Μουσταφᾶ Πασσᾶ,) τῆ Ἀσλὰν Μπεῆ καὶ Νεμπτῆ Μπεῆ, (υἱῶν τῆ Ἀλῆ Πασσᾶ,) τῆ Ἄλλυ Ἀσλὰν Μπεῆ, (ἐγκόνου τῆ Πασσᾶ Καλῆ,) τῆ Μπεμπρὴ Μπεῆ, (υἱῶν τοῦ Ταὴρ Πασσᾶ,) τῆ Ἰσαπλὰν Πασσᾶ ἐκ τῆ Ἀργυροκάστρου, ἀπὸ

μετισμὸν (α) ὁ Τοῦρκος νομίζει, ὅτι εὐαρεστεῖ τὸν ἀνεξίκακον Θεὸν, καθὼς καὶ τὸν Προφήτην του, καὶ διὰ τὴν μίαν καὶ διὰ τὴν ἄλλην περίστασιν.

Παρ' ἐκείνας τῶν καταστρεπτικῶν πολέμων καὶ τῶν κατὰ μέρος περιοδικῶς ἐνεργουμένων καταδυναστειῶν (β) δύο ἄλλαι ἐποχαὶ παρου-

---

τὴν οἰκογένειαν τοῦ ὁποίου κατήγετο καὶ ὁ περίφημος Σουλεϊμὰν Πασσᾶς.

(α) "Ντὶν ἰσλαμᾶ γκελμὶς:„ (ἤγουν Ἦλθεν εἰς τὴν ὀρθὴν Πίστιν) ἔλεγεν ὁ Τοῦρκος περὶ τοῦ Ἕλληνος, ἀλλάζοντος τὴν θρησκείαν του. Τὴν ἰδέαν αὐτὴν ἐπρέσβευεν ὡς τὴν πλέον ἱερὰν κατὰ τὸ Ἄρθ. ΙΣΤ τοῦ Ἀλκορανίου, ὅπου ἀναφέρεται· "Κιαθὲν βρέφος γεννᾶται μὲ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, "οἱ δὲ γονεῖς του εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὸ βιάζουν εἰς τὸν Ἰου"δαϊσμὸν, ἢ τὸν Χριστιανισμὸν, ἢ τὴν Εἰδωλολατρείαν.„

Ὁ μεγαλοφυὴς Μοχάμετ προέβλεψε καὶ διὰ τοῦ Ἄρθρου τούτου τὸν πληθυσμὸν, τοῦ ὁποίου ἐμόρφωνεν Ἔθνους, καὶ τὴν καθιέρωσιν τῆς Θρησκείας του.

(β) Ἀπὸ τὰς περιστάσεις αὐτὰς φαίνεται ἐπικρατῆσαν καὶ ἄλλο εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὴν Κρήτην, τὴν Στερεὰν καὶ ἀλλοῦ, ἐπίσης ὀλέθριον, δυστύχημα: ἡ γαμικὴ ἐπιμιξία. Ὁ Τοῦρκος ἐνυμφεύετο τὴν Ἑλληνίδα κατὰ τὸ δόγμα του, καὶ εἰς τὴν Χιμάρραν ὁ Ἕλλην τὴν Ὀθωμανίδα μὲ τὸ λεγόμενον καπίνι. Τὸ κακὸν τοῦτο ἔλειψε πρὸ καιροῦ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, ἐσβέσθη εἰς τὴν Χιμάρραν διὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ· ἐσώζετο ὅμως εἰς τὴν ἔτι πολυπαθεστέραν Κρήτην. Ἀφίνονται αἱ παράδοξοι λεπτομέρειαι τῆς συνδιαγωγῆς τοιούτων συνοικεσίων.

Εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, καὶ μᾶλλον τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Κρήτην, ὑπῆρχεν ἔτι καὶ ἄλλο σύστημα ἀνθρώπων, ἀπορρέον ἀναμφιβόλως ἀπὸ τὰς ἰδίας περιστάσεις. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ὑποκρινόμενοι εἰς τὸ φαινόμενον τὸν Μοχαμετισμὸν καὶ ἐνδεδυμένοι ὁλοκλήρως τὴν Τουρκικὴν ἐνδυμασίαν, ἦσαν εἰς τὸ κρυπτὸν Χριστιανοὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ Δό-

σιάζονται αἱ φρικωδέστεραι, ἂν καὶ διαφέρουσαι ὡς πρὸς τὴν ἔκβασίν των. Ἡ πρώτη συμβᾶσα πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκινδύνευσε νὰ καταλύσῃ τὸν ἐθνισμὸν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀσίας διὰ τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῆς Θρησκείας των. Ἡ δευτέρα ἐπρολήφθη παραδόξως· δεικνύει ὅμως, τὸν ὁποῖον πάντοτε οἱ Τοῦρκοι ἔπνεον διωγμὸν κατὰ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Εἴπομεν (α) τὴν πανοῦργον πολιτείαν τῶν ὀπαδῶν τοῦ Μοχαμετισμοῦ, καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπεχρεοῦντο ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παγιωθῶσιν ἐπὶ μονιμωτέρων βάσεων. Ἀλλὰ δὲν ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ ὁ καιρὸς τῆς πραότητός των. Ἔχοντες τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ θέλοντες νὰ ἀσφαλίσωσι τὰ ὀπίσθιά των ὡς πρὸς τὰς κατακτήσεις τῆς Ἀνατολῆς, μεταχειρίζονται τὴν βίαν τῆς ἐξομώσεως (β) καὶ τῆς μαχαίρας, στεύδοντες νὰ φθάσωσιν

γματος, ἔχοντες εἰς τὸ ἐνδοτερὸν μέρος τῆς οἰκίας τοὺς Ναούς των, τοὺς δὲ Ἱερεῖς των ὑπὸ τὸ κοινὸν σχῆμα τοῦ Δερβίσῃ. Ὡς τοιοῦτοι ἐσχημάτιζον ὡσεπιτοπλείστον κώμας χωριστὰς μεταξὺ τῶν πόλεων, δὲν συνεκοινώνουν διὰ γάμου μὲ τοὺς ἀληθεῖς Τοῦρκους, καὶ ἐβοήθουν πολλάκις τοὺς Ἕλληνας διὰ πλαγίων τρόπων.

Ἐπὶ τοῦ Πολέμου τοῦ 1821 ἀπεκαλύφθησαν τινες εἰς τὴν νῆσον τῆς Κρήτης, καὶ ἔλαβον αὐτόματον δραστήριον μετοχὴν εἰς τὸν Ἐθνικὸν Ἀγῶνα. Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ γνωστοὶ Κυρμοῦλοι.

(α) Σελ: 7.

(β) Ἡ ὁμολογία τῆς Ὀθωμανικῆς Πίστεως συνίστατο εἰς τοὺς ἀκολούθους λόγους· "Λαιλάχ ιλλ' Ἀλλάχ βὲ Μοχαμὲτ "Ρεσοὺλ Οὐλάχ:" ἤγουν Δὲν εἶναι ἄλλος Θεὸς παρὰ

εἰς τὸν σκοπόν των διὰ τὸ ἑνος ἢ διὰ τὸ ἄλλου τρόπου. Αἱ σκηναὶ τῆς φρίκης ἐπισωρεύονται ἤδη ἡ μία κατόπι τῆς ἄλλης ἐναντίον τῶν Λαῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ ὠμότης προχωρεῖ εἰς βαθμὸν τὸ νὰ κόπτωντσι καὶ αἱ γλῶσσαι τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, διὰ να ὁμιλῶσι τὰ βρέφη την φωνην τῶν κατακτητῶν, ἀποβάλλοντα την μητρικήν των. Ἡ δὲ Ἐκκλησία ὑποφέρει καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὅλους τὸς διωγμὸς, ὅσοι ἀνεφύησαν εἰς τὰ γενέθλια τὸ Χριστιανισμὸ. Οἱ ἀπόγονοι τῶν θυμάτων τῆς Πίστεως ἔμειναν ἀπαρασαλεύτως προσκεκολλημένοι εἰς την Θρησκείαν των· καὶ βλέπομεν καὶ την σήμερον ἀκόμη Χριστιανικὸς Λαὸς τῆς Ἀνατολῆς μὴ λαλοῦντας ἄλλην παρὰ την Τουρκικὴν γλῶσσαν. Αἱ Ἐκκλησίαι μετετράπησαν εἰς Τζαμία καὶ τὰ εἰσοδήματα τῶν πρώτων εἰς την διατήρησιν τῶν δευτέρων.

Ἡ ἀμάθεια, ἡ δεισιδαιμονία καὶ διάφορα ἀντικρουόμενα συμφέροντα τῶν Τούρκων ἑτοιμάζουσι καὶ μετέπειτα νέους κεραυνους κατα τῆς κεφαλῆς τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως διατάττεται ἀπο τον Σουλτάνον να μεταφέρῃ εἰς την Θρησκείαν τὸ Μοχάμετ ὅλους τὸ Δόγματος τὸ Ἀνατολικὸ. Ἀλλ' ὁ τότε Μέγας Βεζύρης, εἴτε συναισθανόμενος τὸ ἄδικον τῆς διαταγῆς αὐτῆς, εἴτε προβλέπων την ἀναστροφὴν, την ὁποίαν ἡ ἐκτέλεσίς της ἔμελλε νὰ ἐπιφέρῃ εἰς ὅλα τὰ Ὑπήκοα Γένη τὸ Κράτους,

---

τὸν Θεὸν, ὁ δὲ Μοχάμετ εἶναι ὁ Προφήτης τοῦ Θεοῦ.

πληροφορεῖ περὶ τούτου πρῶτον τὸς Μουφτήδας (Ἀνωτάτους Διερμηνεῖς τοῦ Νόμου, ἀλλ' ἀδιαλλάκτους ἐχθροὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ,) καὶ συμβουλεύει τὸν Πατριάρχην περὶ ὅλων τῶν μέσων, ὅσα ἠδυνήθησαν τελευταῖον νὰ σώσωσι τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὰ δεινὰ ἐκείνων τῆς Ἀσίας.

Ἀλλὰ τὸ δυστύχημα τοῦτο δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ἀποφύγωσι (κατὰ τὸν ΙΖ' Αἰῶνα) οἱ λεγόμενοι Χριστιανοὶ Σπαχίδες τῆς Ἠπείρου. Οἱ Στρατιωτικοὶ ἦτοι ἀπενέμοντο ἐκ συνθήκης, ὅσα εἶχον προνόμια καὶ ἐπὶ τῶν Χριστιανῶν Δεσποτῶν. Ὑπόχρεοι νὰ ἐκστρατεύωσιν ὑπὲρ τῶν Σουλτάνων εἰς ὅλους τοὺς πολέμους των, συνηθροίζοντο εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅθεν ἐκινοῦντο ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μέχρι τοῦ Πίνδου. Ἐκεῖθεν ἤνοιγον τὰς Τουρκικὰς σημαίας. Τὴν ὑπηρεσίαν των αὐτὴν ἠκολούθουν ἤδη ἐπὶ δυο σχεδὸν αἰῶνας· ἀλλ' ὁ φθόνος τῶν Τούρκων συνῳδευε πάντοτε τὰς ἀνδραγαθίας των. Εἰς τὸν κατὰ τῆς Περσίας πόλεμον τοῦ 1620, διαρκέσαντα τριακονταετίαν, ἦσαν ἐκ τοῦ τάγματος τούτου τῶν Σπαχίδων ὡς 12.000 Εἰς τὴν γενικὴν, ὡς φαίνεται, τελευταίαν μάχην, ἐνῷ οἱ Πέρσαι ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους, αὐτοὶ ἀνοίξαντες τὰς Χριστιανικὰς σημαίας των, ὥρμησαν καὶ ἀντενίκησαν τοὺς Πέρσας. Εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Βεζύρη ἐπαρουσιάσθησαν κατὰ συνέπειαν μὲ τὰς ἰδίας των σημαίας· καὶ αὕτη ἡ περίστασις ἐνέσταξεν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τοῦτο καὶ τῶν ἄλλων Τούρκων τὴν ἀδιάλλακτον ζηλοτυπίαν, τὸ μῖσος καὶ τὰς κινδυνώδεις ὑποψίας περὶ τοῦ μέλλοντος. Τοιουτοτρόπως ἡ Ὀθωμανικὴ Ἐξουσία διέταξεν ἀκολούθως ἐναν-

τίον τῶν προγενομένων Συνθηκῶν το να μὴν ὑπάρχῃ Ἕλλην Σπαχὴς, εἰμὴ ὅποιος τυρκίσῃ· οἱ δὲ Στρατιωτικοὶ ἤτοι ὑπεχρεώθησαν νὰ δεχθῶσι τὸν Μοχαμετισμὸν, διὰ να μὴ σερηθῶσι τὰ εἰσοδήματά των. Ἐντεῦθεν οἱ περισσότεροι Τοῦρκοι τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῶν πέριξ τόπων κατάγονται ἀπο τὺς Σπαχίδας τούτους καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον προανεφέραμεν Παιδομάζωμα.

Τῆς Οἰκογενείας ἡ τιμὴ ἐσάθη πάντοτε ζηλότυπος εἰς τοὺς Ἕλληνας. Μήπως διέφευγε καὶ αὐτὴ τὴν κτηνοδίαν τοῦ βιασοῦ; Ἡ ἀθῶα νεᾶνις, πιστὴ εἰς τὰ ἤθη καὶ τὴν Θρησκείαν τῶν πατέρων της, προσρέχει πολλάκις εἰς δευτέρους ἀγωνισμούς· τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Τούρκου καθίσαται καὶ ἕνεκα τῆς περισάσεως αὐτῆς τόσον φρικαλαῖον, ὥσε ἡ ἄσπονδος ἀποσροφὴ τοῦ ὀνόματός του μετοχετεύεται κοινὴ καὶ εἰς αὐτα τα ἀνήλικα βρέφη τῶν ὀρέων.

Μικρὸς σπινθὴρ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας, ἀλλὰ τόσον καταπληκτικος εἰς τὰ σωθῆνη τῶν Τούρκων (α), ἔμενεν ἔτι εἰς τὴν στρατιωτικὴν Ἀλβανίαν μετὰ την ἅλωσιν τῆς Κωνσαντινοπόλεως ἐπὶ τοῦ Γεωργίου Καστριώτου, γνωσὸ ὑπο τὸ ὄνομα Σκενδέρ Πεή. Ἀλλ' ἔσβεσε καὶ τοῦτον ἡ ἀναξιότης τῶν υἱῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πα-

---

(α) Ὁ Μουράτ καὶ ὁ Μοχάμετ Β' ἐδοκίμασαν κατὰ συνέχειαν 82 ἥττας. Ἀποδεικνύεται δὲ, ὅτι ἕνας δοῦλος ἄλλοτε αὖ Μυράτ, ἀλλὰ Ἕλλην· ἕνας μικρὸς Πρίγκιψ, ἀλλὰ ἄξιος, τρομάζει ὁλόκληρον τὸ Ὀθωμανικὸν Βασίλειον καὶ δὲν νικᾶται, καθ' ἣν ἐποχὴν τοῦτο νικᾷ καὶ τρομάζει ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην.

τρός. Ὁ Σκενδὲρ Πεὴς ἐστάλη ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν θριάμβων καὶ τῆς δόξης τῦ μέρυς τύτου (α). Βαϊαζὴτ ὁ Β' γίνεται κύριος τῶν τόπων τυ· οἱ δὲ φανατισαὶ Ἰσλάμιδε καταδέχονται νὰ εὐλαβηθῶσι τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν τῦ ἀναφερομένυ Ἥρωος, ἁγιάζοντες τὰ ἱπλα των διὰ τοῦ τριψίματος τῶν ὀστέων τυ. Ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ ἀρετὴ θαυμάζεται καὶ εἰς τὸν τάφον ἀπὸ τὴν θεμελιωμένην εἰς τὸ πεπρωμένον Βαρβαρότητα.

Ἡ Πελοπόννησος (1715) καὶ ἡ λοιπὴ Ἑλλὰς κυριεύονται ἐκ συνεχείας, δοκιμάζυσαι τὰ ἄπειρα δεινὰ τῶν ἀντιμαχομένων ἀλληλοδιαδόχως κατακτητικῶν Ἐθνῶν. Αἱ πρὸς τοὺς Χριστιανὺς ἐλπίδες τῶν Ἑλλήνων ἐπιβαρύνυσιν ἀντὶ νὰ ἐλαφρώσωσι τὰ βάρη κατασάσεως ἀξιοθρηνήτυ. Καὶ τὸν νικητὴν καὶ τὸν νενικημένον δὲν ὁδηγεῖ ἄλλο πνεῦμα παρὰ τὴν βίαν, τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν ἁρπαγήν. Τύτων ὅλων τὸ ὑποκείμενον ἦτον ἡ Ἑλλὰς, ἡ ὁποία μήτε ἐτιμᾶτο, μήτε ὠφελεῖτο, θυσιάζουσα τὸ αἱμά της ὑπὸ τὴν Σημαίαν τύτυ ἢ ἐκείνυ τῦ Χριστιανικῦ Ἔθνυς. Τοιυτοτρόπως ἡ παρυσία τῶν Χριστιανῶν δὲν προαναγγέλλει πλέον τὸ ἄσυλον τῆς ἀποφυγῆς χειροτέρων δυστυχιῶν. Οἱ Ἕλληνες, μεταβαίνοντες, ὡς πρόβατα, εἰς τῦ ἰσχυρωτέρυ τὴν κυριότητα, δὲν αἰσθάνονται σχεδόν τι ξεχωριστὸν εἰς τὴν

(α) Τὰ περὶ τῦ Ὀρεινῦ, ἢ τῦ λεγομένου Ἀτάκτυ, Πολέμυ μαθήματα τῦ Σκενδὲρ Πεὴ ἀκολουθῶσιν οἱ Ἕλληνες μ' ἐπιτυχίαν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν Ἐπανάστασίν των. Θέλομεν δὲ ὁμιλήσει ἄλλοτε, ἂν ἦτον ὁ μόνος σύμφορος τρόπος ὡς πρὸς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν καὶ τὸν πληθυσμόν των.

προσωπικὴν διαδοχὴν νέου Δεσπότου. Ἡ θριαμβεύτρια Ἡμισέληνος προβάλλει παντοχοῦ τὴν ἀσπλαγχνίαν, φέρουσα συγχρόνως τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν βαρβαρότητα τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας· τὸ δὲ σκῆπτρον τῶν Σουλτάνων, βεβιασμένον νὰ διακρατῇ τὰς νέας κατακτήσεις, χαρίζεται εἰς τοὺς Στρατιωτικοὺς ἢ εἰς τοὺς μετανάσας Φρουροὺς, τὴν ἀπονομὴν τῆς γονίμου γῆς, καὶ ἐπικρατοῦσιν ἐντεῦθεν τὰ πολυθρύλλητα Τιμάρια, Ζιαμέτια καὶ Σπαθιά. Οἱ κατασταθέντες Σπαχίδες (α) ἐξ ἐκείνων μάλισα, ὅσοι ἦσαν φυγάδες ἐπὶ τῶν Ἐννετῶν εἰς τὴν Ἤπειρον καὶ τὴν Ἀσίαν, ἐσχημάτιζον ἐπίσης μέρος τῆς Φρουρᾶς τῆς Ἑλλάδος, προικισμένοι ἀναλόγως ὁ καθεὶς μὲ τὰς ἀποδεκατώσεις (β).

Ὁ κανὼν τοῦ Χαρατσίου καὶ τῆς Ἀποδεκατώσεως τῶν προϊόντων τῆς γῆς ἦτο γενικὸς εἰς ὅλους τοὺς κατακτηθέντας τόπους. Τὰ δημόσια δὲ εἰσοδήματα τελωνείων καὶ λοιπῶν, καθὼς καὶ ἐκεῖνο τῶν ὀσπητίων λεγόμενον Τυρκισὶ Νοζοὺλ Ἀβαρὶζ, ἦσαν ἄλλης φύσεως (γ). Τὸ γενικὸν

(α) Ἤτοι Δεκατισταὶ ἐν γένει ὅλων τῶν προϊόντων ἑκάστου χωρίου διὰ Χρυσοβούλων (Μπερατίων). Τὰ δέκατα αὐτὰ ἐνέμοντο ἀντὶ μισθοῦ ἐπὶ ζωῆς των. Τὸ προνόμιον τοῦτο μετέβαινε δωρεὰν καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς, ἀποθανόντος τοῦ πατρός.

Οἱ Σπαχίδες τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἰδιαιτέραν διὰ προνομίου χάριν τοῦ νὰ μὴν ἐκστρατεύωσιν εἰς τοὺς πολέμους τοῦ Βασιλείου.

(β) Οἱ ἴδιοι ἐλάμβανον καὶ κατὰ κεφαλὴν ἄλλον φόρον μικρὸν, ὀνομαζόμενον Σπέντσα. Ἦτο προσδιωρισμένος οὗτος πρὸς 10 λεπτὰ διὰ τὸν ἄνδρα καὶ ὀλιγώτερος διὰ τὰ ἀρσενικὰ παιδία.

(γ) Ἐπεβλήθησαν μετέπειτα καὶ ἄλλαι Εἰσπράξεις εἰς

τῶν Ἐπαρχιῶν ἐπεφορτίζετο μὲ χρονικὰ δοσίματα ὀνομαζόμενα Δεβλὲτ Ματλουπατλαρί: δηλονότι Βασιλικαὶ Ἀπαιτήσεις (α). Παρομοίως, ὁπότε κατεσκευάζοντο, ἢ ἐπεσκευάζοντο, Φρούρια, ἐπεβαρύνοντο αὐταὶ μὲ τὴν ἔκτακτον συνδρομὴν λεγομένην Καλιὰ Ταμιρί: (Διόρθωμα Φρουρίων). Καὶ ἐπὶ τῶν Πολέμων μὲ τὰς λεγομένας Νεφὲρ Μπεντελιεσὶ (Πληρωμὴν τῶν Στρατευμάτων)· Τσαμὲζ Μπεντελιεσὶ (Πληρωμὴν τῶν βυβαλίων)· Τακὶκ Μπεντελιεσὶ (Πληρωμὴν τῦ ἀλεύρυ), κ.τ.λ. Εἶναι δὲ ἀναλόγισοι αἱ ἀγγαρίαι εἰς ἀνθρώπυς καὶ ζῶα, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα ἔξοδα τῆς τροφῆς τοῦ διαβαίνοντος Στρατῦ.

Ἕνας Ἀξιωματικὸς καὶ πολλάκις δύο καὶ τρεῖς, ὁ εἷς κατόπι τοῦ ἄλλου, ἀπεστέλλοντο διὰ

διάφορα προϊόντα. Δὲν ἔμειναν ἔξω πληρωμῆς καὶ τὰ μαγκάνια τῶν μεταξίων καὶ οἱ ἀργαλοὶ τῶν πανίων. Ἐπίσης ὠνομάζοντο αὐταὶ Μπεταέτια.

Ἡ ἐπὶ τῶν ποιμνίων εἰσπραξις, ἢ ὁ Ποιμενικὸς λεγόμενος Φόρος, διεκρίνετο εἰς τρία εἴδη: Λντὰτ ἀγνάμι, Τσελεπικὸν καὶ Τσελὲπ κισιάνι, καταντῶσα πρὸς 11 τοῖς 100. Καὶ ἔτος ὁ φόρος, ὡς διορισθεὶς μετέπειτα, ὠνομάζετο Νιζάμι Τσεντὶτ Μπιντααλαρί· ἤγυν Νία Ἐπιβολὴ Δοσιμάτων.

(α) Τοιαῦτα ἦσαν τὰ Καλιοντζάτικα, δηλονότι οἱ μισθοὶ τῶν Στρατιωτῶν τῦ Στόλυ· τὸ Γαμπιὰρ Μπιντελιεσί, οἱ μισθοὶ τῶν ναυτῶν τῦ Στόλυ· τὸ Γιαπὰκ μιρισί, ἡ ἀγορὰ τῶν μαλίων διὰ τὰ ἐνδύματα τῶν Γενιτσάρων· τὸ Ἀσὰρ τσαουσιλίκι, διὰ τὰ πανία, μὲ τὰ ὁποῖα κατεσκευάζοντο τὰ λεγόμενα Καλαφάτια (οἱ πῖλοι) τῶν Γενιτσάρων· τὸ Κιυβυρτσιλὲ ἀχτσεσί, διὰ τὸ νίτρον τῆς πυριτοκόνεως κ. τ. λ.

τὴν εἴσπραξιν τούτων. Ἡ ἐπισασία αὕτη ἀντημείβετο μὲ ἰδιαιτέραν ἁδρὰν πληρωμήν. Παρόμοιαι πληρωμαὶ ἔπρεπε νὰ εὐχαρισῶσι καὶ τοὺς ἀποστελλομένους ὑπὸ διαφόρους αἰτίας (α). Αἰτία παραμικρὰ, ἡ διαταγὴ τῆς Πόρτας, ἦτον ἱκανὴ νὰ ἐπιβαρύνῃ ἐκ νέου τὰς Ἐπαρχίας διὰ τῶν ἀποσολῶν τοῦ σμήνους τῶν λεγομένων Καπιτσιμπασσίδων, Χοτσακιάνιδων, Σαλαχώριδων, Χασεκίδων, Μπαλτατσίδων κ. λ. π. Οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἄλλα ὠφελήματα τούτων καὶ τῶν ὑπηρετῶν των ἦσαν ἡ γύμνωσις τῶν δυσυχῶν ὑπηκόων.

Τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς Βεζύρας καὶ Σατράπας διάφορα δοσίματα ἦσαν ὁ Χαζαριὲς καὶ Κυντυμιές: (ἦγεν ἡ Χρονικὴ Ἀπόλαυσις ἐπὶ λόγῳ τοῦ κανονικοῦ μισθοῦ των)· ὁ Ἰκραμιὲς, (Ἐπιχορήγησις, λαμβανομένη κατὰ περισσοτέραν κατάχρησιν ἐπὶ λόγῳ δωρεᾶς)· τὸ Σαντσὰκ Μεσαριφὶ, (Ἔξοδον τῆς Σημαίας, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκαλύπτετο ὁ διοικούμενος Τόπος)· τὸ Ντερπεντὰτ Ναζιρλίκ. Τὸ μεγάλον τοῦτο δόσιμον περὶ τῆς Ἐπισασίας τῶν Στενῶν διὰ τὰς λησὰς ἠνόχλει πολὺ τὴν Θεσσαλίαν, Βοιωτίαν, Φωκίδα, Δωρίδα, Λοκρίδα, Αἰτωλίαν, Ἀκαρνανίαν, Ἤπειρον, Μακεδονίαν καὶ Πελοπόννησον. Αἱ Ἐπαρχίαι ἐπλήρωνον τὰς Διοικητὰς των δι' αὐτὸ τὸ τέλος· καὶ μολονοτοῦτο αἱ σελλόμεναι πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῆ τοῦ ἔργου Ἐκτελεσικαὶ Δυνάμεις ἐμισθώνοντο ἀπὸ τὰς ἰ-

(α) Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Σκέλλε Τεφτιτσιλερὶ, (Ἐξετασαὶ τῶν Σκαλλωμάτων) κ. λ. π.

δίας, ὑποχρεωμένας ἔτι εἰς τὴν τροφὴν των καὶ εἰς μυρίας ἄλλας ζημίας.

Ἄλλη πληγὴ τῶν ὑπηκόων ἦταν οἱ Χουσμὲτ Μπεμπασιριελέρ: (ἤγουν οἱ ἄνθρωποι τῶν Διοικητῶν διαμοιραζόμενοι εἰς διαφόρους κλάδους). Αἱ ὑπηρεσίαι τούτων ἦσεν τὸ Νιζάμ Χουσμετλερί: (δηλονότι ἡ Ἐπισασία τῆς Εὐταξίας)· τὸ Χουσμὲτ Ἱπκά, (ἡ Εἴδησις τῆς Ἀνανεώσεως τῆς Ἐξουσίας τῶν αὐτῶν Διοικητῶν καὶ εἰς τὸν ἐρχόμενον χρόνον). Ἐπλήρωνον οἱ Ὑπήκοοι, ὡς νὰ ἦσαν εὐχάριστοι ἀπὸ τὴν παρελθοῦσαν, καὶ διὰ τὴν μέλλουσαν διοίκησιν τούτων. Πρὸς τὰς ἄλλας, τὰς ὁποίας ἀφίνομεν, ἦτο μία καὶ τὸ Κλήσια Τεφτισι: (ἡ Ἐξερεύνησις τῶν Ἐκκλησιῶν). Ἂν συνέπιπτε νὰ φανῇ ἡ ἐλαχίστη ἐπισκεύασις εἰς καμμίαν, ἢ τὸ κάρφωμα ἑνὸς μόνου καρφίου, ἦτο τοῦτο ἱκανὴ αἰτία νὰ κρημνισθῇ ὁλόκληρος ὁ Ναὸς (α), καὶ ν' ἀφανισθῶσιν οἱ Κάτοικοι μὲ τὰς φυλακώσεις, ξυλιζόμενοι πολλάκις καὶ ζημιούμενοι περισσοτέρας ἐνίοτε ποσότητας παρὰ τὰς ἀναγκαιούσας εἰς τὴν κατασκευήν του. Ἀλλά, καὶ ἂν δὲν εὑρι-

(α) Εἶναι, πιστεύομεν, γνωστὸν εἰς πολλούς, ὅτι οἱ σχηματισθέντες εἰς τὴν ἀνομίαν Τοῦρκοι ὠνόμαζον ὡσεπιπολὺ Ἀχοὺρ: (δηλονότι Ἱπποστάσιον) τοὺς Χριστιανικοὺς Ναούς. Καὶ τῷόντι εἰσῆγον εἰς αὐτοὺς πολλάκις καὶ τοὺς ἵππους των. Ἐντεῦθεν ἔχει τὴν αἰτίαν του τὸ παράδοξον φαινόμενον τῆς πολλὰ χαμηλῆς καὶ στενῆς πύλης τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν ἐπαγομένην ἀδύνατον εἴσοδον τῶν ἵππων. Εἰς τὸ μέτρον τοῦτο ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσι πολλὰ Μοναστήρια καὶ οἱ Χωρικοί, συρανούμενοι τόσον πλέον, ὅσον ἐμακρύνοντο ἀπὸ τὴν καθέδραν τοῦ Δεσποτισμοῦ.

σκον οἱ τοιοῦτοι Ἐπιτηρηταὶ παρόμοιον ἔγκλημα φρικώδους παρακοῆς, ἔπρεπε νὰ πληρωθῶσι πάλιν διὰ τὸν κόπον των.

Ἡ ἀλλαγὴ ἑνὸς Πασσᾶ ἐπροξένει τὰ μεγαλήτερα ἔξοδα εἰς βάρος τοῦ ὑπηκόου (α). Πενέσατος ὡσεπιτοπλεῖσον καὶ αὐτὸς καὶ ὅλον τῶν ὑπαλλήλων του τὸ σμῆνος ἔπρεπε νὰ πλουτίσωσι δι' ὀλίγου καιρὸν (ἕνεκα τῆς ἀβεβαίου διαμονῆς των) ἀπὸ τοὺς ἱδρῶτας καὶ τὰ αἵματα τοῦ Λαοῦ (β). Δὲν ἐπαριθμοῦνται τὰ πρόσιμα (Τσερεμέδες) καὶ αἱ ἀναρίθμητοι ἄλλαι προφάσεις τῆς χρηματολογίας· μήτε ἀναφέρονται τὰ ἄλλα βάρη τῶν Ἑλλήνων, ὑποκειμένων εἰς τὸ νὰ χορταίνωσι τὴν ἀπλησίαν τῶν Ἀγάδων καὶ καθενὸς ἐν γένει Τούρκου, νὰ ὑποφέρωσι τὰ ἔξοδα τῶν προσωπικῶν διαιρέσεων τῶν Προεστώτων, καὶ νὰ βασάζωσι τὴν σημαντικὴν δαπάνην τῆς Ἐκκλησίας, σπαραττομένης καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ ἀπὸ τοὺς Φαναριώτας καὶ ἀπὸ διαφόρους ἄλλους.

Ὅλη ἡ πεδινὴ γῆ κατήντησεν ἰδιοκτησία τῶν Τούρκων. Ὁ Ἕλλην δὲν ἠδύνατο νὰ σπείρῃ ἴδιον σπόρον· τὸν ἐλάμβανεν ἀπὸ αὐτοὺς, ὡς ἰδιοκτήτας. Τί ἔμενον εἰς τοῦτον κοπιάζοντα ὁλόκληρον χρόνον; Ἐκ τῶν 100 (ἐξ ὑποθέσεως) κυβελίων γεννήματος μόνα 26, καὶ αὐτὰ πολ-

---

(α) Ἐμβαίνων εἰς τὴν Σατραπείαν του ἕνας Πασσᾶς, ἐσυνίζετο μ' ὅλην τὴν δαφίλειαν ἀπὸ τὰς Κοινότητας κατὰ τοὺς ταθμοὺς, μεχρισοῦ ἔφθανεν εἰς τὴν Καθέδραν. Διὰ τὸν κόπον τοῦτον τοῦ τρώγειν ἐφιλοδωρεῖτο καὶ μὲ μίαν ποσότητα χρηματικὴν, λεγομένην Ντὶς κρασί: (Ἐνοίκιον ὀδόντων).

(β) Ἴδε καὶ Ἐποχ. Β', Κεφ. Β'.

λάκις ὄχι πλήρη. Μὲ τοιοῦτον ἐτήσιον κέρδος ἔπρεπε να ἀπαντᾷ τὰς οἰκιακάς τε ἀνάγκας, τα βαρύτατα δοσίματα καὶ τὰς ἰδιαιτέρας ἁρπαγας τῆς Ἐξουσιας καὶ τῶν Τούρκων ἐν γένει. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτον ἀδύνατον φυσικῶς. Προέκυπτον ἐντεῦθεν τὰ χρέη, αὐξανόμενα κατ' ἔτος, καὶ ἡ κατάσασις τῶν χωρίων καὶ κωμοπολεων εἰς Τσιφλίκια: (ἤτοι εἰς ἰδιοκτησίαν Τουρκικήν). Ὁ Ἕλλην ὕστως ἔφθανε νὰ μὴν ἔχῃ μάλιστα τὸ δίκαιον τῆς κυριότητος μήτε σπιθαμῆς γῆς, μήτε οἰκίας. Θεωροῦμεν ἐδῶ τὴν γενικωτέραν τάξιν τοῦ γεωργοῦ (α).

Τοιαύτη ἦτον ἐν συντόμῳ τοῦ Ἕλληνος ἡ παθητικη θέσις. Τίποτε σχεδὸν δὲν ἐφαίνετο ἱκανὸν νὰ τὸν διατηρῇ προσκεκολλημένον εἰς τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς του. Πολλοὶ ἐθεώρουν, ὅτι ἡ

(α) Καὶ μολαταῦτα μόλις ἀνέβαινον αἱ ἐνιαύσιοι πρόσοδοι τοῦ Ὀθωμανικοῦ Βασιλείου εἰς 25 ἑκατομμύρια γροσίων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 10 ἐδαπανῶντο εἰς τὰς μισθὰς τῶν Γενιτσάρων κατ' ἔτος.

Ἡ πρόσοδος, λεγομένη Μάλι Μιρί, (Περιουσία Αὐθεντική), ἢ Μπέιτουλμάλι Μουσλιμί, (ἤτοι Θησαυροφυλάκιον τῶν Ὀρθοδόξων,) ἀνῆκεν εἰς τὸν Δημόσιον Θησαυρόν. Ὁ δὲ ἕτερος κλάδος τῆς προσόδου προέρχεται ἐκ δωρεῶν, κληρονομιῶν τῶν ἀποθνησκόντων Μεγιστάνων, Σουλτάνων γυναικῶν, καὶ πολλάκις καὶ ἰδιωτῶν πλουσίων, καὶ ἐκ πολλῶν δημεύσεων. Ἐκ τούτων μέρος ἐδίδετο εἰς τὸν Δημόσιον Θησαυρὸν, μέρος δὲ εἰς τὸν Βασιλικὸν λεγόμενον Χαζινέι Χουμαγιοῦν. Τὰ ἐκ τῶν Βασιλικῶν κτημάτων ἐδίδοντο εἰς ἐργολαβους καὶ εἰς ἐπιστατας. Τὸ ἀποταμιευόμενον τοῦτο κεφάλαιον ηὔξανε συνεχῶς, καὶ ἐδαπανᾶτο μέρος μονον εἰς μεγάλας ἀνάγκας. Αἱ Βασιλικαὶ αὗται πρόσοδοι ἐπισατοῦντο ἀπὸ τὸν κατὰ καιρὸν Ζαρπχανὲ Ναζιρῆ, (Ἐπιστάτου τοῦ Νομισματοκοπείου).

κατακλύσασα τὴν Ἑλλάδα Βαρβαρότης ἔμελλε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸς Κατοίκους της εἰς τὴν ἠλιθιότητα τῆς ἀγρίας ζωῆς· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει κατὰ παράδοξόν τινα τρόπον. Οἱ Ἕλληνες ἐξ ἐναντίας ὑπομένων τὰ πάντα ὡς τιμωρίαν ἐπιβεβλημένην ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν γονέων των (α), καὶ ἐπικαλούμενοι ἀδιακόπως τὴν ἐξιλέωσιν τούτου, ἤϋχοντο ἐνώπιον τοῦ Θυσιαστηρίου καθεκάστην· "Σῶσον, Κύριε! "τὸν Λαόν Σου...."

Ἀλλὰ ποῖα, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοιαύτης καταστάσεως, προϋπῆρξαν τὰ πρῶτα μέσα, ὅσα βαθμηδὸν προήγαγον τὸ πνεῦμα καὶ τὰς δυνάμεις των εἰς τὴν ἀνάκτησιν, τῆς ὁποίας ἀπώλεσαν Πολιτικῆς Ἐλευθερίας; Θέλομεν ἤδη ἐξετάσει καθ' ὅλας του τὰς φάσεις τὸ μέρος τοῦτο.

(α) Ἐντεῦθεν ἰσχαζοντο ἐξιλεύμενον τὸν Θεὸν, ὁσάκις ἔβλεπον νικωμένους τοὺς Τούρκους ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν τῆς Εὐρώπης καὶ μάλιστα τῶν Ῥώσσων. Τοῦ Τυράννου ἡ καταστροφὴ τόσον εὐχαρίσει τὸ φιλέκδικον τῆς ψυχῆς των! Ἀπὸ τὰς περισάσεις αὐτὰς, καὶ ἔτι πλέον τὴν πρόοδον τῶν Ὁμοπίστων τῆς Ἄρκτου, ἤλπιζον βεβαίαν καὶ τὴν ἰδικήν των σωτηρίαν τέλος πάντων. Ἡ ἐλπὶς των αὕτη ἐθεμελιῶτο εἰς βάσεις πολιτικὰς ὄχι καταφρονητέας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Διαγωγὴ τοῦ Μοχάμετ Β' ὡς πρὸς τὸ Θρησκευτικὸν τῶν Ελλήνων — Ἱερατεῖον — Κλέπται — Προεστῶτες — Δημογεροντικὰ Συστήματα — Ναυτιλία — Ἐμπόριον — Φαναριῶται — Συντεχνίαι.

Ο *Μοχάμετ Β' δὲν ἴδε τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς τὸ τέλος, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν μεγαλητέρων εἰς τὸ μέλλον ἀγώνων. Εἰς τὴν πολιτικήν του ταύτην κρίσιν δὲν ἐλανθάνετο. Ὑπῆρχεν ἔτι τὸ Βασίλειον τῶν Κομνηνῶν εἰς τὴν Τραπεζοῦντα, ἂν καὶ ὄχι τόσον δυνατὸν· τῶν Ἐννετῶν ἡ Ἀριστοκρατία, ἰσχυρὰ κατὰ ξηρὰν διὰ τῶν Φρουρίων της καὶ πολὺ πλέον κατὰ θάλασσαν διὰ τῆς Στόλου της, κυριεύσασα ἀπὸ τοῦ ΙΒ' Αἰῶνος τὰ περισσότερα τῶν παραλίων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀλβανίας, τὴν Κρήτην, καὶ μέγα μέρος τῶν Νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους, καὶ πρὸ πάντων τὴν κλεῖν ὅλων τούτων τῶν τόπων: τὴν Εὔβοιαν. Ὑπῆρχον τὰ Τάγματα τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν Ἱππέων τῆς Μάλτας, κυριευόντων τὰς σημαντικωτέρας Νήσους τῆς Μεσογείου, ἂν καὶ χωρὶς ἐνέργειαν προοδευτικήν. Ὑπῆρχεν ἀκυρίευτον ἔτι τὸ μεγαλήτερον μέρος τῆς Μεσημβρινῆς, τῆς Δυτικῆς καὶ τῆς Ἀρκτῴας Ἑλληνικῆς Στερεᾶς ὅπου Ἐμμανουὴλ ὁ Κομνηνὸς ἀνήγειρε πρὶν διαφόρους Δεσποτείας χάριν τῶν νόθων υἱῶν του, αἱ ὁποῖαι, σχηματίζουσαι τὸ Τιμαρωτικὸν Σύστημα μὲ ὅλας*

ες τὰς καταχρήσεις, εἶχον διαδεχθῆ τὴν τυραννίαν τῆς παλαιᾶς Κυβερνήσεως. Τοιουτοτρόπως ἠναγκάζετο Μοχάμετ ὁ Β' νὰ πολεμήσῃ διαφόρους Ἐπικρατείας, ἢ τεμάχια τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Ἀνατολῆς, ἂν καὶ ἀδύνατα καὶ ἔχοντα τὰ αὐτὰ ἐλαττώματα τῆς Νέας Ῥώμης. Τὸ σημαντικώτερον δὲ φόβητρον ἦσαν ὄχι τόσον οἱ Χριστιανοὶ τῦ Βορέως, ὅσον ἐκεῖνοι τῆς Δύσεως· ἐναντίον τῶν ὁποίων οἱ Τοῦρκοι ἠναγκάζοντο να δώσωσι τὴν μεγαλητέραν προσοχήν των, μολονότι οἱ Πάπται τῆς Ῥώμης τὺς ὑπέσχοντο κάθε συνδρομήν, διὰ νὰ τὺς λάβωσι βοηθοὺς ἐναντίον τῶν ἰδίων Χριστιανῶν, ὅσοι δὲν ἐδέχοντο τὴν θεοκρατίαν των.

Ἡ Θρησκεία ἐσάθη πάντοτε τὸ δυνατώτερον ἐλατήριον τῶν Ἐθνῶν. Διὰ νὰ στερεώσῃ ὑπὸ τὴν ὑποταγήν του τὰς μέχρι τῦδε κατακτήσεις· διὰ νὰ κατορθώσῃ ἐξ ἑνὸς μέρυς τὴν εὐκολωτέραν ἐξουσίασιν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου τὴν ἠθικὴν ἀντιπαράθεσιν τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Δυτικῶν, διηρημένων διὰ θρησκευτικὰς δοξασίας· ὁ ὀξύνους Μοχάμετ μεταχειρίζεται τὸ μέσον τῦτο, συγκαταβαίνων εἰς τὴν ἀνοχὴν τῶν Θρησκευμάτων, καὶ ἐπιχειρίζεται τὴν ἀνασύστησιν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἑλλήνων. Τοιυτοτρόπως ἐκτελῶν τὰ καθήκοντα τῶν Αὐτοκρατόρων, ἐνθρονίζει εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Καθέδραν τὸν Γενναδιον Σχολάριον, ἐκλεχθέντα παρὰ τῦ ἰδίυ Κλήρου. Ὁ Πατριάρχης, ἢ τὸ Ἱερατεῖον, προικίζεται ἤδη μὲ προνόμια σημαντικὰ, καὶ εἰς τὸν Θρόνον τούτου βλέπουσιν οἱ Ἕλληνες τυς τύπους ἑνὸς μέρυς τῆς

προτέρας δόξης των καὶ παρηγορίαν τινα τῶν θλίψεων τῆς Μεταβολῆς τῦ 1453.

Εἶναι ἀληθινόν, ὅτι τὸ Ἱερατεῖον ἦτο κατὰ μέγα μέρος τὸ μορμολύκιον τῆς πολιτικῆς τοῦ δεσπόζοντος Ἔθνους. Ἀπεδείχθη δὲ πολλάκις, ὅτι τὰ παραχωρηθέντα προνόμια τῦ Ἀνωτάτου Ἀρχιερέως δὲν εἶχον καὶ τὴν ἰσχὺν τῦ νὰ ἀπαλλάξωσι τῦτον ἀπὸ τὴν ἀτιμίαν τῆς ἀγχόνης. Εἰς τὰς τυραννίας οἱ νόμοι καὶ τὰ προνόμια δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ αὐθαίρετος πολιτική. Μολοντῦτο συστοιχίζον ἤδη πρὸς τὸ μέρος τυ ὅλην τὴν πίστιν καὶ τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῦ Ἔθνους, σταθερὸν εἰς τὰ εὐαγγελικὰ καθήκοντά τυ, τὸ Ἱερατεῖον ὠφέλησεν ἐξαισίως διὰ τῶν νυθεσιῶν καὶ τῦ παραδείγματός τυ, ὅτε ἐκινδύνευεν ὁλόκληρος ὁ καταποντισμὸς τῆς Θρησκείας.

Οἱ δεισιδαίμονες Μωαμεθάνοι φθονῦσι τὴν μεγαλοπρέπειαν τῦ Ἑλληνικῦ Κλήρυ, καὶ προσπαθῦν τὴν ταπείνωσίν τυ. Ἐντεῦθεν ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων μετασχηματίζεται εἰς Τσαμίον, τὸ δὲ Πατριαρχεῖον περιορίζεται εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Παμμακαρίστου (κατὰ τὸ Φανάρι).

Ἡ Ἐκκλησία, ὡς μήτηρ ἤδη ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἀντέχει γενναία ἐναντίον τῶν ὀχληρῶν ἐπιβουλῶν. Προβλεπτικοὶ νόες ῥυθμίζυσι βαθμηδὸν τὸν διοργανισμόν της καὶ ἐκεῖνον τοῦ Κλήρυ, φέρυσι τὸ Ἔθνος εἰς ὕπαρξιν καλλητέραν ὑπὸ τὸν δεσποτισμόν, καὶ το προπαρασκευάζουσι τρόπον τινα εἰς ἐπιχειρήματα μεγάλα. Χαλινώνεται τοιουτοτρόπως ἡ ἕως τότε αὐθαίρετος τῦ Πατριάρχυ ἐξυσία, καθυποβάλλεται ὁ

Κλῆρος εἰς κανονισμὸς, δίδεται εἰς τὸ Ἔθνος Ἀντιπροσωπική τις δύναμις, καὶ διατίθενται αἱ πρόσοδοι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τρόπον τὸ νὰ ἠμπορῶσιν εἰς κατεπειγούσας περισάσεις νὰ χορηγῶσι τὰ μέσα εἰς ἐξιλίωσιν τῆς ὀργῆς, ἢ εἰς ἀνάκτησιν τῆς εὐνοίας τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ μέγα τοῦτο ἐπιχείρημα, ἀποβλέπον ὑσιωδῶς τὰ πρῶτα βήματα τῆς προόδου τῶν Ἑλλήνων, ἐπέτυχε τὸν σκοπόν του. Ἡ Σύνοδος, συγκειμένη πρῶτον ἀπ' ὅλους τοὺς Μητροπολίτας καὶ Ἀρχιεπισκόπους, ὅσοι εὑρίσκοντο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, κατέστη ἔπειτα δωδεκαμελής, προεδρευομένη ἀπὸ τὸν Πατριάρχην καὶ ἀντιπροεδρευομένη ἀπὸ τὸν Καισσαρείας. Αὐτὴ, οἱ λεγόμενοι Εὐγενεῖς τοῦ Φαναρίου, οἱ σημαντικώτεροι μεταξὺ τῶν Ἐμπόρων, καὶ οἱ Τεχνῖται ἐσχημάτιζον Ἐθνικήν τινα Συνέλευσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ἐπιτετραμμένον τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου. Τὸ Ταμεῖον τῆς Ἐκκλησίας, ἐλεύθερον ἤδη ἀπὸ τὰ ἔξοδα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ ὑπεχρέωνεν ἕκαστος νέος Πατριάρχης, ἐνεπιστεύθη εἰς Ἐπιτροπήν τινα συγκειμένην ἐκ δώδεκα Μελῶν (α).

(α) Δηλονότι 4 Μητροπολιτῶν, 4 Πληρεξουσίων τῶν Εὐγενῶν καὶ 4 τῆς τρίτης Τάξεως.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ ἀνανεουμένη κατ' ἔτος, ἔδιδε λόγον τῶν πράξεών της ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως. Ἡ Πατριαρχικὴ Σφραγὶς, μὲ τὴν ὁποίαν ἐσφραγίζοντο αἱ πρὸς τὴν Πόρταν Ἀναφοραὶ καὶ τὰ Χρεωστικὰ Γράμματα τῆς Ἐκκλησίας, διηρέθη εἰς 4 τμήματα. Τέσσαρες Μητροπολῖται, Μέλη τῆς Συνόδου, ἐκράτουν ἀνὰ ἓν ἐκ τούτων. Ὁ Πατριάρχης ἔφερε τὴν λαβὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ἡνοῦντο τὰ 4 ταῦτα τμήμα-

Ὁ Πατριάρχης καὶ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἦτον ὁ ἀνώτατος Κριτὴς τῶν Ἑλλήνων τῆς Βασιλευούσης (α). Ἐξετέλει τὰ καθήκοντά του μὲ μίαν Σύνοδον ἰδιαιτέραν, συγκειμένην ἀπὸ τοὺς πρώτους αὐλικοὺς τοῦ Ἱερωμένους καὶ Λαϊκούς. Τὸ Δικαστήριον τοῦτο ἤνοιγε δὶς τῆς ἑβδομάδος μὲ τὴν μεγαλητέραν πομπήν· καὶ ἦσαν ἐπίσης τῆς ἁρμοδιότητός του καὶ πολιτικαὶ καὶ ἐγκληματικαὶ ὑποθέσεις.

Ὁ Πατριάρχης ἐδίκαζε κατὰ τοὺς ἰδίους τύπους τῆ Μεγάλη Βεζύρη, μεταχειριζόμενος τὸν Κιώδηκα τῆ Ἰουστινιανοῦ. Εἶχε τὸ δικαίωμα τῆ νὰ πέμπῃ τοὺς ἐνόχους εἰς τὸ Ναυπηγεῖον, (ἢ τὸ γνωστὸν Κάτεργον,) χωρὶς νὰ δίδῃ λόγον εἰς κανένα. Ἠμπόρει προσέτι νὰ ἐξορίζῃ τοὺς ἐνόχους, ἢ νὰ τοὺς κλείῃ εἰς φρούρια, ζητῶν τὴν ὑποχρεωτικὴν συγκατάθεσιν τῆς Πόρτας εἰς περίπτωσιν τοιαύτην. Οἱ Γενίτσαροι ἐσχημάτιζον τὴν τιμητικὴν φυλακήν του, ἐξαμτώμενοι ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἐκτελοῦντες ἀκριβῶς τὰς διαταγάς του.

Τὸ Μέγα Δικαστήριον τῆς Μεγάλης Συνόδου, συνεδριάζον δὶς τῆς ἑβδομάδος, εἶχε τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν τῆ ν' ἀποφασίζῃ καὶ ἐκκλησιαστικὰς καὶ κοσμικὰς ὑποθέσεις. Ἡ Πόρτα ἀνεγνώριζε τοῦτο, καὶ ὅλα τὰ Φερμάνιά της διευθύνοντο πρὸς τὸν Πατριάρχην καὶ τὴν Σύνο-

---

τα· εἰς τρόπον, ὥστε ἀπῃτεῖτο ἡ συνδρομὴ τῆ Πατριάρχου καὶ 4 Μελῶν τῆς Συνόδου, ὁπόταν ἐπρόκειτο χρεία τῆς Πατριαρχικῆς Σφραγίδος.

(α) Τοιαύτην εἶχον δύναμιν καὶ οἱ Ἐπίσκοποι εἰς τὰς Ἐπαρχίας των.

δον. Αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐπισκόπων ἀνεθεωρῦντο καὶ ἀκυρώνοντο, ἢ μή, ὑπὸ τῆς Συνόδου. Εἰς περίστασιν τοιαύτην ἡ Σύνοδος ἐθεωρεῖτο ὡς Ἔκκλητον Δικαστήριον. Ἐνώπιον αὐτῆς δὲν ἐκαλοῦντο μόνον αἱ διαφοραὶ, ὅσαι ἐθεωροῦντο ἀπὸ τὸν Πατριάρχην καὶ τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ Σύνοδον.

Τοιουτοτρόπως τὸ Ἔθνος τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ ὑπὸ τὴν δουλείαν καταδεδικασμένον, διετήρει ἐν ἑαυτῷ δικαιώματά τινα, καὶ παρίστα πάντοτε τὸ μικτὸν Ἀντιπροσωπικόν του Σύστημα εἰς τὴν Καθέδραν τῆς Ἐξουσίας. Ἡ παράδοξος καὶ κατ' ἀνάγκην συναρμολογία τοῦ προσωπικοῦ του δὲν διέφερεν ἀπ' ἐκείνην τῶν χρεῶν του, ὡς χαίροντος ἑνταυτῷ καὶ Ἐκτελεσικὴν δύναμιν καὶ Δικασικὴν δικαιοδοσίαν. Δὲν ἔχομεν προκείμενον ἤδη, οὐδὲ τὸν ἁρμόδιον καιρὸν τοῦ νὰ περιγράψωμεν, ὁπόσα ἄλλα οἱ Μητροπολῖται ἀπήλαυον προνόμια ἐναντίον τῆς ἀπολύτου ὑπεροχῆς τῶν Πασσάδων. Διὰ τούτων ἔσωζον τὴν μεγαλητέραν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Λαοῦ ἐπήρειαν, ἀποδειχθεῖσαν εἰς τὰς σημαντικωτέρας περιστάσεις. Ἡ Ἐξουσία, τόσον ἀκοινώνητος δια την διαφορὰν τῆς ἠθικῆς, τῆς θρησκείας καὶ τῆς γλώσσης, ἦτο μακρὰν τοῦ νὰ ἴδῃ μεταταιουμένους τοὺς στοχασμούς της ὡς πρὸς τὸ Ἱερατεῖον τῆς Ἀνατολῆς, ἐνῷ τὸ ὑπεστήριζε μόνον καὶ μόνον, δια νὰ ἦναι ὁ ἠθικὸς χαλινὸς τῶν ὑπηκόων της Ἑλλήνων, καὶ ὁ κήρυξ τῆς δουλείας. Πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ τις, ὅτι τὸ Σύστημα τοῦτο, ὁποῖον καὶ ἂν κρίνηται πρὸ τῆς Μεταβολῆς τοῦ 1453' χαίρει ὅμως τὴν πάνδημον εὐγνωμοσύνην εἰς

τὴν μετέπειτα διαγωγήν του. Ὀφείλεται εἰς αὐτὸ ἡ σωτηρία τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Γλώσσης (α).

Τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν εὐρυχώρων κατακτήσεων πολλαπλασιάζουν εἰς τοὺς Τούρκους τὰ πάθη τῆς Ἀσιατικῆς πολυτελείας καὶ ὀκνηρίας. Καὶ ἡ Ἐξουσία καὶ ὁ ἰδιώτης Τοῦρκος δὲν ἔχουσι τὸν ἀπαιτούμενον χαλινὸν εἰς τὴν καθημερινὴν αὔξησιν τῶν ἀπαιτήσεών των. Οἱ Κάτοικοι τῶν πεδίων πάσχουν πολὺ πλέον. Καὶ οἱ Φρουροὶ καὶ οἱ πλούσιοι μέτοικοι Ὀθωμανοὶ, κάτοχοι ἤδη ὅλης τῆς γεωργησίμου γῆς, περιωρίσθησαν εἰς ταῦτα, ἀφήσαντες εἰς κάποιαν ἐλευθερίαν τὰ ὀρεινὰ μέρη, ὡς μὴν ἔχοντες ἀπὸ αὐτὰ μεγάλας ὠφελείας. Ἡ τυραννία ἄρα περιωρίζετο κυριώτερον εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰς παραλίους τῆς Ἑλλάδος. Πηγάζει ἐντεῦθεν ἡ μεταξὺ τῶν ὀρεινῶν καὶ τῶν πεδινῶν Ἑλλήνων διαφορά. Οἱ πρῶτοι ζωηροὶ καὶ κλίνοντες περισσότερον πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν πόλεμον (β)·

(α) Ἴδε Κεφ. Γ'.

(β) Εἰς τὴν Ῥούμελην μάλιστα ὑπῆρξεν ὁρμητικωτέρα ἡ πρὸς τὰ ὅπλα καὶ τὴν ἐλευθερίαν κλίσις τῶν ὀρεινῶν Ἑλλήνων. Τοὺς κατέστησε τοιούτους πρῶτον ἡ βοηθητικωτέρα παρὰ τὰ ἄλλα μέρη θέσις τοῦ τόπου· δεύτερον ἡ ἐποχὴ τοῦ Σκενδὲρ Πεὴ, ἀφήσασα διαδοχικὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἐπήρειάν της εἰς τὰς διασκορπισθείσας γενεάς· καὶ τέλος πάντων αὐτὴ ἡ πολιτεία τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι παρεχώρησαν δίκαια καὶ προνόμια εἰς τοὺς Καπετανέους, ὅτε κατεκυρίευον τὰς Ἐπαρχίας. Εἴτε ἀντιπερισπώμενοι ἀπὸ ἀνωτέρας περιστάσεις πολέμων, εἴτε ἀφίνοντες εἰς τὸν μέλλον τὴν ἐνέργειαν τῶν πλέον ἐκτεταμένων τοχασμῶν των, οἱ Τοῦρκοι, εἶναι ὁμολογούμενον, δὲν ἐστάθησαν ἱκανοὶ νὰ φέρωσιν εἰς τὴν ὑποταγὴν τούτους· καὶ ἴδομεν,

οἱ δεύτεροι ἐκλελυμένοι καὶ ἀήθεις ὡσεπιπολύ εἰς τὴν διαχείρησιν τῶν ὅπλων. Ἀπο τὴν κλάσιν τῶν δευτέρων δείχθησαν ἐπὶ Τυρκοκρατίας ὑδεὶς Πολεμικὸς καὶ ὀλίγοι ἀγχίνοες Πολιτικοί· ἀλλ' ἀπὸ ἐκείνην τῶν πρώτων καὶ πολλοὶ Πολεμικοὶ καὶ οἱ ἐπιχειρηματικώτεροι Πολιτικοί.

Ἡ ἀνατροφὴ μορφώνει τὸν ἄνθρωπον. Δὲν ὑποτάσσεται αὐτὸς, κατ' ἐξαίρεσιν κατεπειγύσης βιας, εἰς ὅ,τι προσβάλλῃ ἀπ' εὐθείας τὰ φυσικὰ καὶ κοινωνικὰ δίκαιά του. Ἦτον ἑπόμενον ἄρα τὸ νὰ μὴ δεχθῶσιν οἱ ὀρεινοὶ Ἕλληνες τὰς προσβολὰς τῆς τυραννίας μὲ τοιαύτην ὑπομονὴν, ὁποία ἐχαρακτήριζεν ἐξ ἀνάγκης τὺς κατοίκους τῶν πεδίων. Ἐνταυτῷ ἡ Τυρκικὴ Ἐξυσία δὲν ἐγνώρισε νὰ διαπολιτευθῇ, ἢ κατεφρόνησε νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὸ πηγάζον ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τόπου καὶ τῶν περισάσεών των πολεμικὸν πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων, θέλουσα νὰ τὺς ἀφαιρέσῃ κάθε ὑποκείμενον ἐθνισμοῦ, καὶ ἔχυσα τὸν σκοπὸν τοῦ να κατασήσῃ ὅλυς γεωργὺς, απλῶς βιομηχάνους καὶ ὡς τοιούτους ταπεινότατα ἀνδράποδα τῶν χρειῶν της.

Ἐντεῦθεν ἐπανίσανται κατ' αὐτῆς, ἢ ἀπαρνοῦνται την ὑποταγήν των οἱ κατὰ γενεὰς ὑπάρχοντες καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἑλλήνων Αὐτοκρατόρων (α) Καπεταναῖοι. Συγχρόνως ἄλ-

---

μέχρι τίνος καιρῦ διεφύλαξαν τὰ δίκαια ἐλευθερίας τινος πολλότατα ὀρειναὶ Ἐπαρχίαι.

(α) Βεβαιύμεθα τοῦτο καὶ ἀπ' ἄλλα Ἱσορικὰ Ὑπομνήματα καὶ ἀπὸ τὴν δημοσιευθεῖσαν (Ἀνάλ. Ἀθην. σελ. 118) Διαταγὴν τοῦ ἐπὶ Σουλτὰν Μουρὰτ Σινᾶν Πασσᾶ πρὸς τοὺς Ἰωαννίτας (1630).

λοι ἐκ τῶν ὀρεινῶν Ἐπαρχιῶν, πλέον κατὰ σύγκρισιν φίλοι τῆς ἐλευθερίας των, ἀρνοῦνται τρόπον τινὰ τὴν κοινωνίαν καὶ τὰ ἀγαθά της, σύρονται εἰς τὰ δάση καὶ τὰ ὑπερήφανα βουνά, καὶ προκρίνουσι τὴν ἀγρίαν κατάσασιν τῆς φύσεως παρὰ τὴν ὑποδούλωσίν των εἰς τοὺς Τούρκους. Ἡ ἀπελπισία, θυγάτηρ ὡσεπιπολὺ τῆς τυραννίας, σύρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τας μεγαλητέρας ἀτοπίας· ἀλλ' εἰς τὴν περίσασιν αὐτὴν δὲν χαρακτηρίζεται ὁλοκλήρως τοιαύτη. Ἡ διαγωγὴ τῶν ἀνωτέρω ἀνθρώπων, καρπὸς τοῦ φυσικοῦ αἰσθήματος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἀπευθύνετο πρὸς ἕνα πάντοτε σκοπόν: τὴν προσβολὴν τῆς τυραννιας καὶ ἁπλῶς τοῦ Τούρκου. Ἡ ἰδία αὐτὴ δὲν ἀκυρώται, φρονοῦμεν, ἂν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἀδύνατοι νὰ ζωογονῶνται πλέον μὲ βαλάνους, κυνήγια, φλοιὸς δένδρων καὶ τοὺς αὐτομάτους καρποὺς τῆς γῆς, ἐπεβουλεύοντο τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ ποίμνιον τοῦ γείτονός των. Καθὼς οἱ Τοῦρκοι πάντοτε, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Ἕλληνες ἤδη εὑρίσκονται εἰς τὸν μέσον τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου Κόσμου Αἰῶνα τῆς Εὐρώπης.

Τοιαῦτα ὑπῆρξαν τὰ γεννέθλια τῶν πολυθρυλλήτων ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας

ΚΛΕΠΤΩΝ (α).

Ἔκτοτε παρετηρήθη, ὅτι ἦτον ἀδύνατον τὸ νὰ

" Τῆς κεφαλῆς τῶν κεφαλάδων καὶ Αὐθέντου πάσης Δύσεως "τοῦ Σινὰν Πασσᾶ ὁρισμὸς καὶ χαιρετισμὸς εἰς . . . τὸν Κα- "πετὰν Στρατηγόπουλον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Καπετάνου τὸν "Κύρ Παῦλον . . . "

(α) Τὸ ὄνομα Κλέπται δὲν ἐδόθη εἰς τούτους διὰ τὸ πρα-

συζῶσιν Ἕλλην καὶ Τοῦρκος. Ἔφερον οὗτοι τὰς Σημαίας τοῦ Σταυροῦ (α), καὶ πολλάκις ἰσχη-

---

κτικὸν μέρος τῆς διαγωγῆς των. Αὐτὴ δὲν ἦτο κατ' ἀρχὰς διόλου ἐνοχλητικὴ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Πᾶσα Διοίκησις, εἴτε καλή, εἴτε τυραννική, ὀνομάζει Ἀντάρτας καὶ Ἀποστάτας, ἢ Κλέπτας καὶ Κακούργους, ἐκείνους, ὅσοι ἀπαρέσκονται εἰς τὸ σύστημά της, καὶ δὲν πείθονται εἰς τὰς διαταγάς της, ἐναντιούμενοι ἀπ' εὐθείας ἔνοπλοι. Καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐντεῦθεν ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν ἰδίαν ὀνοματολογίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τούτους. Παράδειγμα ἔχομεν καὶ ἄλλας καὶ τὴν τελευταίαν ἐποχὴν τῷ 1821, ὅτε ἡ Τουρκικὴ Ἐξουσία ὠνόμαζε τοὺς ὁπλισθέντας ἐναντίον της Ἕλληνας Χερσίσιδας καὶ Ἀσίδας: (ἤγουν Κλέπτας καὶ Ἀποστάτας).

Τὴν ἀρχὴν αὐτὴν καλῶς ἐννοοῦντες καὶ οἱ περὶ τῆς νέας Ἑλλάδος Συγγραφεῖς Εὐρωπαῖοι, μετεχειρίσθησαν τὸ Κλέπται ὡς τίτλον τοῦ Συστήματος τούτου. Τὸ ἴδιον ἠκολούθησαν καὶ αἱ Δυνάμεις τῆς Ρωσσίας, Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἐπὶ τῆς διαδοχικῆς Προσασίας τῆς Ἑπταννήσου. Τοὺς Ἀνθρώπους τούτους δὲν ἐθεώρησαν ὡς Κλέπτας ἀληθινούς, ἀλλ' ὡς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἔθνους των. Ὡς τοιούτους καὶ τοὺς ἐτίμησαν.

Πάντοτε δὲ οὗτοι, μολονότι ἐξόριστοι ἀπὸ τὴν ξένην Ἐξουσίαν τῆς Πατρίδος των, δὲν ἔπνεον ἄλλο καὶ μακρὰν αὐτῆς, εἰμὴ τὴν Ἐλευθερίαν της. Ἡ Ἐποχὴ Β' μᾶς δίδει παραδείγματα πολλότατα αὐτῆς τῆς ἀληθείας. Τὴν ἰδίαν ἐπισφραγίζει ὁλοσχερὴς ὁ Πόλεμος τῷ 1821.

(α) Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι αἱ Σημαῖαι τῶν Κλεπτῶν τῆς Πελοποννήσου, παρὰ τὰς συνήθεις ἀπεικονίσεις τῶν Στρατηλατῶν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἢ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἔφερον καὶ τὸ Λάβαρον τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου,

"Ἐν τούτῳ νίκα τοὺς ἐχθρούς σου·"

διὰ τοῦ ὁποίου ἐνίκησεν οὗτος, κατὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, τὸν πολὺ δυνατώτερον τύραννον καὶ ἐχθρόν του Μαξέντιον, καθ' ὃν καιρὸν ἀνελογίζετο τὴν ἄτατον ῥοὴν τοῦ Κόσμου καὶ ἐπικίνδυνον πολλὰ τὴν κατὰ τῆς Ἰταλίας κίνησίν του·

μάτιζον Δύναμιν ὄχι κατοφρονητέαν. Ἦσαν ἄρα ἡ Ἐθνικὴ Φρουρὰ τῆς Ἑλλάδος κατ' ἕνα τρόπον. Κολάζοντες διὰ τῶν προσβολῶν τὸν δεσποτισμὸν τῶν Τούρκων, εἰς μὲν τὸ Ἔθνος ἔδιδον ψυχὴν καὶ ἐλπίδας, εἰς τούτους δὲ διέσπειρον τὴν παραλυσίαν καὶ τὴν ἀτιμίαν. Εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι μ' ὅλα τὰ μέσα της ἡ Ἐξουσία δὲν ἠδυνήθη νὰ τὰς ἐξοντώσῃ (α) καὶ δι' ἄλλας αἰτίας καὶ διὰ τὴν συνεχῆ περιπλοκήν της εἰς ἐμφυλίους ταραχὰς καὶ πολέμους. Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἦτο βοηθητικὴ εἰς τούτους. Μάλιστα εἰς τὴν ἐξολόθρευσιν, σπανίαν καὶ αὐτὴν, ἑνὸς μέρους ἐπαρουσιάζοντο, κατὰ τὴν Ἑπτακέφαλον Ὕδραν,

---

(α) Τότε εὐδοκίμησαν ἐν μέρει οἱ Τοῦρκοι, ὅτε ἔλαβον βοηθοὺς τοὺς Κατοίκους. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἠδυνήθη ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς νὰ καταδαμάσῃ πολλοὺς τῆς Στερεᾶς, καὶ νὰ ἐξολοθρεύσῃ οἰκογενείας τινὰς ἐκ τούτων. Μία περίστασις τοῦ 1806 ἀπετέλεσε τὸν ἐν γένει ἀπὸ Τούρκους καὶ Ἕλληνας διωγμὸν τῶν Κλεπτῶν τῆς Πελοποννήσου. Ἔκτοτε ἐξηλείφθησαν ὅσοι ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου ὑπερίσχυε τὸ Πολιτικὸν μέρος, ἢ οἱ Προεστῶτες, καθὼς ἐξ ἐναντίας εἰς τὴν Στερεὰν τὸ Πολεμικὸν, ἢ τὰ Καπετανάτα. Ἀπὸ τὰ λείψανα τούτων, καθὼς καὶ ἐκείνων τοῦ Σουλίου καὶ τῆς Ῥωμελης, ἰσχηματίσθη εἰς τὴν Ἐπτάνησον τὸ γνωστὸν Ἑλληνικὸν Σῶμα κατὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ὁπλασκίαν.

Εἰς τὴν Στερεὰν διέμενον καὶ ηὐδοκίμησαν περισσότερον οἱ Κλέπται διὰ τὴν φυσικὴν δεξιότητα καὶ ἕκτασιν τοῦ τόπου. Ἡ Πελοπόννησος ἦτο περιωρισμένη. Συνέτεινεν ὄχι ὀλιγώτερον καὶ ἡ γειτονεία τῆς Ἀβανίας, ἡ ὁποία μὴν ἔχουσα ἤδη καθαρῶς Τουρκικὰ καὶ πάντοτε ἐξ ἀνάγκης στρατιωτικὴ καὶ ἐπιρρεπὴς εἰς τὴν ἁρπαγὴν, δὲν ἔσωζε τόσον ἀδυσώπητα τὰ μέσα της κατὰ τοῦ Συστήματος τούτου εἰς τὸ ὁποῖον εὕρισκε πολλάκις καὶ συμφέρον καὶ καταφύγιον.

ἄλλοι περισσότεροι. Τὰ ὄρη καὶ ἡ γειτονεύουσα Ἐπτάννησος ἦσαν τὰ καταφύγιά των.

Οἱ Κλέπται φιλότιμοι, ὑπερήφανοι, φιλόξενοι, ἁπλοήθεις, γενναῖοι, αἰσχροκερδεῖς καὶ ἐκδικητικοὶ (καὶ πρὸς αὐτὺς πολλάκις τοὺς Ὁμογενεῖς των ἐξ ἀνάγκης), ἐβεβαίωσαν, πολεμοῦντες πάντοτε ὀλίγοι πρὸς πολλὺς, τὴν Ἑλληνικὴν ἀνδρείαν καὶ ὑπεροχὴν εἰς τὸν πόλεμον, ἂν ποτε ἀπεφάσιζε νὰ τὸν ἀκολυθήσῃ ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος. Οἱ κίνδυνοι καὶ οἱ θρίαμβοί των ἐναντίον τῶν τυράννων ἦσαν τὸ σφοδρότερον ἐλατήριον, τὸ ὁποῖον ἔσυρεν ἀπὸ τὴν ἠλιθιότητα τὺς πολλὺς, καὶ τὺς ἤναπτε τὴν φαντασίαν καὶ τὰς ἐλπίδας. Τὰ Κλεπτικὰ ἐντεῦθεν Τραγῳδια (α)

(α) Ἐνέπνεον αὐτὰ ἐνθυσιασμὸν ζωηρότατον διὰ τὴν ἁπλοϊκὴν διήγησιν συγχρόνων πολεμικῶν πράξεων, καὶ ἀνεζωπύρων εἰς τὴν ψυχὴν ἑκάστυ τὰ ἀγαπητὰ τῦ ἡρωισμῦ πάθη διὰ τὸ ἐλευθεριάζον κατὰ τῆς τυραννίας πνεῦμά των. Ἡ ἀνεπιτήδευτος, ἡ ἡ φυσικὴ, φαντασία των δὲν ἔδιδε μικροτέραν χάριν. Ἐκινήθη διὰ τῦτο σπυδαία ἡ περὶ αὐτὰ περιέργεια καὶ τῶν ξένων Περιηγητῶν τῆς Ἑλλάδος, πολλοὶ τῶν ὁποίων τὰ κατέταξαν καὶ εἰς τοὺς κώδικας τῆς Ποιητικῆς Φιλολογίας.

Ἀπὸ τῦ Πολέμυ τῦ 1821 ἐφάνησάν τινες μιμηταὶ τῦ εἴδους αὐτῦ τῆς ἁπλοϊκῆς Ποιήσεως. Ἀλλ', ὅ,τι εἶναι βεβιασμένον, δὲν δύναται νὰ φέρῃ τὴν φυσικὴν χάριν ἑνὸς πρωτοτύπυ.

Τὰ Κλεπτικὰ Τραγῳδια, ἐπονομαζόμενα ἀπὸ τῦ πράγματος καὶ Ἐλεύθερα, μετεχειρίζοντο οἱ Ἕλληνες εἰς τὸν λεγόμενον Ἐλεύθερον Χορόν. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ συνειθέστερα τῦ μαχίμυ Κίτσυ, τῦ περιφήμυ Νίκυ Τσάρα, τῦ μεγαλοψύχυ Πυκυβάλλα, τῦ ὁρμητικῦ Ποζδέκη, τῦ θαυμαστῦ Ζαχαριᾶ, τῦ τρομακτικῦ Κωλοκοτρώνη καὶ ἄλλων.

Αἱ Ἡρωϊκαὶ αὐταὶ Ὠδαὶ, διεγείρυσαι τὸν θυμὸν τῆς ψυ-

διέχυνον την μεγαλητέραν εὐχαρίστησιν εἰς τὰς καρδίας ὅλων. Δι' αὐτῶν ἀνεγνωρίζοντο, κατὰ το παράδειγμα τῶν Ἡρωϊκῶν Αἰώνων, ὡς ἥρωες ἀληθινοὶ, οἱ ὀλίγοι πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας των. Ἐσχημάτιζον ἄρα οὗτοι τὸν Ἡρωϊκὸν Αἰῶνα τῆς Ἑλλάδος, ὁμοιότατον καθ' ὅλα μ' ἐκεῖνον τῆς παλαιᾶς καὶ ὡς πρὸς τὴν δίαιταν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἱεραρχίαν των. Αἱ γυμνάσεις των, κοιναὶ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἦσαν ἐπίσης ὡς ἐκεῖναι τῶν παλαιῶν, ἀποβλέπουσαι εἰς μόνην τῶν σωματικῶν δυνάμεων τὴν τελειοποίησιν. Αἱ μάχαι καὶ ὁ θάνατος ἦσαν ἡ ἰσορία των.

Πολλάκις, διὰ νὰ μὴν εἴπωμεν πάντοτε, βεβιασμένη ἡ Τουρκικὴ Ἐξουσία ἐδικαίωνε τὴν διαγωγήν των. Τοὺς ἐτίμα δὲ μὲ τὰ λεγόμενα Ἀρματολίκια, ἂν καὶ δὲν ἀνείχετο βλέπουσα ἔνοπλοι καὶ ἰσχυροὶ ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζεν ὡς κτῆνος. Γεννᾶται ἤδη ἡ συνηματικὴ ὑπεροχὴ των εἰς τὰς Ἐπαρχίας, καὶ μάλισα τὰς ὀρεινάς.

Παρὰ τὸ πρῶτον τοῦτο αἴσιον βῆμα αἱ Ὁπλαρχηγίαι, ἢ τὰ συνειθέσερον Ἀρματολίκια καὶ Καπετανάτα, διατηροῦντα διαδοχικὴν τὴν ἀξίαν διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὅπλων, ἐπαρουσίαζον κατ' ἕνα τρόπον δύο ἀντιθετικὰς δυνάμεις, εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἐξουσία, μ' ὅλην τὴν πα-

---

χῆς καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ πνεύματος, ἐγίνοντο πρὸς ἔπαινόν τινος ἀνδραγαθήματος, ἢ ἀποθνήσκοντος Καπετάνου ἐξ ἑνὸς μέρους, καὶ πρὸς κατηγορίαν τῶν Τούρκων ὡς δειλῶν καὶ ἀνεπιτηδείων ἐκ τοῦ ἄλλου. Ἐχαρακτήριζον ἄρα τῶν Κλεπτῶν τὸ φρόνημα καὶ τὴν μεγαλαυχίαν πρὸς τὴν πολεμικὴν ἀρετήν.

χύτητα τῆ νοός της, ἔβλεπε τῆς περισάσεως αὐτῆς τα χειρότερα ἀποτελέσματα· μετεχειρίζετο ἐντεῦθεν τὴν χαμερπεστέραν ἀλωπεκῆν, ὅτε δὲν ἔφθανεν ἡ λεοντὴ τῆ πολέμου· ὐδέποτε ὅμως ἐδείχθη εἰλικρινειά τις εἰς τὰ διδόμενα ὰμοιβαῖα πισά. Οἱ Καπεταναῖοι, ὰμαθεῖς μὲν, ἀλλ' ὠφελήμενοι ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὴν πεῖραν, ἐγνώριζον ὡς Μαθηματικὴν ἀλήθειαν, πόσον εἶναι ἄπισος ἡ τυραννὶς εἰς τὰς ὑποσχέσεις της. Καὶ τὰ δύο μέρη εὑρίσκοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὡς εἰς προσωρινὴν ἀνακωχὴν πολέμυ· καὶ προέκυπτε τὸ νὰ φαίνωνται συχνὰ ἄλλοτε Κλέπται, ὅταν ἐβιάζοντο, καὶ ἄλλοτε Ἀρματωλοὶ οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι, ὅταν ἔχαιρον τὴν ἥσυχον ἐπιρροὴν τῶν ὅπλων των.

Τέλος πάντων τὸ Σύσημα τῶν Κλεπτῶν ἦτο μ' ἄλλυς λόγους τὸ Πρώτυπον Πολεμικὸν Σχολεῖον τῆς μελλύσης Μεταβολῆς, σχηματίζον τὴν πρώτην Στρατιωτικὴν Δύναμιν τῆς Ἑλλάδος. Παρεισέφρυσαν καὶ εἰς τοῦτο καταχρήσεις σημαντικαί. Ἀλλ' ἄνθρωποι, ἔργον ἔχοντες τὴν πολεμικὴν, καὶ σαφέσερον ἀκολυθῦντες τον στρατιώτην κατὰ τῆ δυνάσυ των, χωρὶς τινος πόρυ, ἦτον ἀδύνατον φυσικῶς νὰ μὴν ἐπιβυλεύωνται τὴν κατάσασιν τῆ ἄλλυ. Ἔξω τύτου ἐφάνησαν παντῆ καὶ πάντοτε ἀναποχώρισοι αἱ καταχρήσεις ἀπὸ τὰ περισσότερα καὶ, ἂς μᾶς συγχωρηθῆ νὰ εἴπωμεν, τὰ πλέον ἱερὰ Συσήματα. Δὲν εἶναι παράδοξον λοιπὸν, ἂν ἀνεφάνησαν καὶ μεταξὺ τῶν νέων Ἡρώων τῆς Ἑλλάδος ἄλλοι κατά τινα τρόπον Πιτυοκάμπται, Προκρούσται καὶ Σκίρωνες.

Τον Ἡρωϊκὸν Αἰῶνα τῆς Ἑλλάδος θέλει διαδεχθῇ ἡ ἐποχὴ τῆς Παιδείας, καὶ ταύτην ἐκείνη τῆς Ἐλευθερίας. Ἀλλὰ, πρὶν ἢ ἐμβωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ὅσον τῆς μιᾶς, τόσον καὶ τῆς ἄλλης περισάσεως, πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ἄλλα τινα ἀντικείμενα, ἐν τῶν ὁποίων εἶναι τὸ Σύστημα τῶν

ΠΡΟΕΣΤΩΤΩΝ

γνωσῶν ὑπὸ τὸ χυδαιοβάρβαρον ὄνομα Κοτσαμπάσιδων.

Τῶν ἠθῶν, καθὼς καὶ τῶν φυσικῶν χρειῶν, ἑνὸς Λαοῦ ἡ ἄγνοια, ἢ ἡ παραμέλησις, φέρει εἰς τὰς Διοικοῦντας τας μεγαλητέρας ἀστοχίας καὶ διαπτώσεις. Ὡς τοιοῦτοι οἱ Τοῦρκοι δὲν ἠμποροῦν νὰ συγκοινωνήσωσι μὲ τοὺς ἀρχομένους, καὶ νὰ τοὺς φέρωσιν, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἴδιοι ἔτρεχον δρόμον. Συνέτρεχεν εἰς τοῦτο καὶ ἡ φύσις, ἢ τὸ ἀνώμαλον ἔδαφος τοῦ τόπου, χωριζομένου ἀπὸ ποταμοὺς καὶ θαλάσσας, καὶ διακοπτομένου ἀπὸ μεγάλα βουνά. Γεννᾶται δὲ ἡ ἀνάγκη Συστημάτων, συντιθεμένων ἀπὸ τοὺς ἰδίους Κατοίκους· καὶ αὐτὴ ὑποχρεώνει τοὺς Τοῦρκους νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸ ἀρχαῖον δίκαιον τῆς Δημώδους Ἀρχῆς τῶν Ἑλλήνων. Ἦτον αὐτὴ φραγμός τις τῆς ὁρμητικῆς προσβολῆς τοῦ ἀγρίου Δεσποτισμοῦ, σπαράττοντος ἀδιακόπως τὸ ἥμερον Ὑπήκοον. Ἀπὸ τὴν ἰδίαν αὐτὴν περίστασιν πηγάζει τὸ Σύστημα τῶν κατ' Ἐπαρχίας Προεστώτων, οἱ ὁποῖοι ἔδραξαν βαθμηδὸν τὴν δευτέραν μετὰ τὸ Ἱερατεῖον ἐπήρειαν εἰς τὸ κοινὸν πνεῦμα. Αὐτοὶ ἔδειξαν ἀναγεννωμένην ὁπωσδήποτε τὴν νεκρω-

θεῖσαν ἰδέαν τῆς ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων καὶ τῶν Ἐννετῶν Ἀρχοντείας.

Προβάλλοντες εἰς τὴν Ἐξουσίαν, ὁποῖα ἐστοχάζοντο ἁρμόδια ὡς πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Ἐπαρχιῶν πολιτικὰ, καὶ μάλιστα οἰκονομικὰ, μέτρα, συνεμερίζοντο μὲ αὐτὴν τῆς ἐκτελέσεώς των τὴν φροντίδα. Διὰ τῶν ἰδίων ἔδιδεν ὁ Λαὸς τὰς ἐπιβαλλομένας φόρους. Εἰς τὰς Ἐπαρχίας ἐξετέλουν χρέη Διοικητὴ καὶ Δικαστὴ μετὰ τοῦ Βοεβόνδα καὶ Καδδῆ· εἰς δὲ τὴν Καθέδραν συνηγμένοι ἐσχημάτιζον κατ' ἕνα τρόπον τὸ Ἀντιπροσωπικὸν Σύνημα τῆ Λαῆ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκλέγοντο. Πάντοτε ἐφρόντιζον τοῦτον τὴν, ὅσον ἦτο δυνατόν, προφύλαξιν ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς Τουρκικῆς αὐθαιρεσίας ἄλλοτε διὰ τῶν δεήσεων, ἄλλοτε διὰ των πειστικῶν ἐνδείξεων τῆ δικαίῳ, ἄλλοτε διὰ τῶν πλαγίων ἀπειλῶν καὶ πρὸ ὅλων τούτων διὰ τῶν χρηματικῶν μέσων.

Διὰ τὰς ἀμοιβαίας χρείας τῆ Διοικοῦντος καὶ τῆ Διοικουμένῳ, οἱ Προεστῶτες, ἀνώτεροι τῶν κατὰ Κοινότητας Δημογεροντικῶν Συστημάτων, ἐδείχθησαν ἰσχυροί· καὶ, προϊόντος τῆ καιρῆ, ἀντεπάλαισαν καὶ μὲ Σατράπας, τῶν ὁποίων ὑπεχρέωσαν τὴν καθαίρεσιν (α). Ὡς πρὸς τὸς Τούρκους ἡ εὐφυΐα τῶν Ἑλλήνων ἀντεζυγίζετο ἐν μέρει μὲ τὴν ἔλλειψιν τῆς πολιτικῆς θελήσεώς των.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος εἶχε τοιοῦτοτρόπως πρὸς τὸς Πολεμικούς τε καὶ δύναμίν τινα Πολιτικὴν, ὁποίαν ἠδύνατο νὰ δείξῃ ἡ τότε κατάσασις τῶν

(α) Ἐνθυμεῖται καθεὶς τὴν γνωστὴν περίσασιν τοῦ Βελῆ Πασσᾶ, ἀποβληθέντος ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, 1812.

πραγμάτων. Παράδοξον δὲν εἶναι, ἂν ἡ τυραννικὴ Ἐξουσία ἐμψύχωνε πλαγίως τὰς συνεχεῖς παραφοράς της. Εἰς τὰς παρομοίας Κυβερνήσεις φαίνεται τόσον τρομακτικὴ ἡ κοινὴ ὁμόνοια, ὅσον δὲν ἐπιστηρίζονται αὐταὶ εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, δογματίζουσαι τὴν ἀποτρόπαιον ἀρχὴν τοῦ "Διαίρει καὶ Βασίλευε." Ἦτο δὲ λυπηρὸν, ὅτι ὁ Λαὸς, ἐξ ὀνόματος τοῦ ὁποίου ἐνήργουν ἦτοι, ἐπεβαρύνετο δια τῆς ἐκτάκτου δαπάνης. Ἠθικὴν καλλητέραν δὲν ἠμπόρουν νὰ ἔχωσιν ἄνθρωποι, σερνόμενοι τὰ χρειώδη φῶτα, καὶ διδασκόμενοι πάντοτε τὸ αὐθάδες καὶ ἀσυμπαθὲς τῶν Τούρκων. Ὁ ἄνθρωπος ἐξετάζεται, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται, καὶ ὄχι εἰς τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἦναι, κατάστασιν. Καὶ ὅμως, ἐὰν παρατηρήσῃ τις καὶ πολλοὺς ἐξ ἐκείνων, ὅσοι ἐπαγγέλλονται μὲ στόμα τρογγύλον τὸν ἐξευγενισμένον καὶ φιλελεύθερον τοῦ ΙΘ' Αἰῶνος, ὁποίας ἀπαντᾷ πολιτικὰς ἀρετάς;

Οἱ Προεστῶτες, πλησιάζοντες τὴν Ἐξουσίαν, ἐγνώριζον ἀναμφιβόλως τὰς (ἀναποχωρίσεις ἀπὸ κάθε μίαν) ἀδυναμίας της. Ὡς τοιοῦτοι ἠμπόρουν νὰ γίνωνται ὠφελιμώτεροι εἰς τὸν Λαὸν, τοῦ ὁποίου προηγοῦντο. Πρέπει ὅμως καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τις, ὅτι καὶ θέλοντες ἦτοι δὲν εὐκολύνοντο ἔχοντες τὴν ἀνάγκην τοῦ να συμβιβάζωσι τὰς προτάσεις των μὲ τὸ σύστημα καὶ τὴν ἠθικὴν τῶν Τούρκων. Ἐντεῦθεν ἔλαβον πολλοὶ τὴν αἰτίαν τοῦ νὰ εἴπωσιν, ὅτι τὸ Σύστημα τοῦτων ἦτο τὸ ὄργανον τῆς κυριευούσης τυραννίας.

Ἡ τοιαύτη Πολιτικὴ δύναμις τῶν Ἑλλήνων ηὐδοκίμησε περιπλέον εἰς τὴν Πελοπόννη-

σον (α). Τὴν ἐκωλόβωσε μεγάλως εἰς τὴν Στερεὰν ἡ δολιωτέρα παρὰ τὰς ἄλλας τυραννία τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τύτυ διεκρίθησαν πολλοὶ, χαίροντες ἰσχὺν πολιτικήν· ἀλλ' ἦσαν ὅλοι δημιυργήματα αὐλικὰ τῦ ἰδίυ εἰς τρόπον, ὥστε, ἐνῷ οἱ Προεσῶτες τῆς Πελοποννήσυ ἀντεπροσώπευον τὸν Λαὸν ἐνώπιον τῆς Ἀρχῆς, ἐκεῖνοι τῆς Στερεᾶς ἐπαρυσίαζον ὡσεπιτοπολὺ πρὸς τῦτον τὸ πρόσωπον τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἐκτὸς τῶν Λεβαδειτῶν.

Μεολοντῦτο καὶ ἄλλαι καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς Ἑταιρίας, καθὼς καὶ ἐκείνη τῦ Πολέμυ, ἀνῆρεσαν, τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ πολλοὶ ἰδίαν περὶ τῦ Τυρκολατρισμῦ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Διαφορετικὰ καὶ ὡς εὐκατάστατοι καὶ ὡς χαίροντες ἐπήρειαν πολιτικὴν, νομιζόμενοι Δεσποτίσκοι, ἤθελον ἀρνηθῆ τὸ νὰ γίνωσι μῦσαι τῆς Ἑταιρίας ἔνθερμοι, καὶ μέτοχοι τῦ Πολέμυ τόσον ἀποφασισικοὶ, ὅσον ἡ ἔναρξίς τυ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ δι' αὐτῆς εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα τιμᾷ μεγάλως αὐτὴν τὴν Τάξιν.

Τὴν Δευτέραν μετὰ τὺς Προεστῶτας ἐπεῖχον θέσιν αἱ ἐκλεγόμεναι παρὰ τῦ Λαῦ

(α) Ἡ Πελοπόννησος ἦτο πάντοτε τὸ ἐπιφοβώτερον μέρος τῆς Ἑλλάδος ὡς πρὸς τὺς Τύρκυς. Εἶχε διὰ τῦτο ἕνα ἀριθμὸν Προεσώτων, ὀνομαζομένων χυδαιοβαρβάρως Βεκίλιδων, εἰς τὴν Κωνσαντινύπολιν. Πολιτικῶς ἦσαν ὕτοι ὡς ἐνέχειρον τῆς πίσεώς της εἰς τὴν Ἐξυσίαν. Ἐπροσάτευον δὲ διὰ τῶν ἀμέσων σχέσεών των μὲ τὺς Μεγιστάνας Τύρκυς τὰ συμφέροντα τῦ Τόπυ ἐναντίον τῆς ἀπολύτυ Διοικήσεως τῶν Πασσάδων.

ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΕΙΑΙ.

Τὸ Σύστημα τοῦτο ἦτο κοινὸν εἰς ὅλας τὰς Ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, ἂν καὶ διάφορον πολὺ καὶ ὡς πρὸς τὰ συστατικά του μέρη καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν ἐργασιῶν του. Εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν ἦτο πλέον δημοτικὸν καὶ ὄχι τόσον ἰσχυρόν· εἰς δὲ τὰς Νήσους καὶ τὴν Μάνην ἔφερε τὸν χαρακτῆρα τῆς Ὀλιγαρχίας. Εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπηρεάζετο ἀπὸ τοὺς Προεστῶτας· εἰς δὲ τὴν Στερεὰν πλαγίως ὡσεπιτοπλεῖστον, καὶ εἰς τὴν Μάνην κατ' εὐθείαν, ἀπὸ τοὺς Καπεταναίους (α). Ἡ Ἐξουσία δὲν ἔχαιρε παντοῦ τὴν παραμικρὰν ἠθικὴν ἐπήρειαν εἰς τὸ πνεῦμά του· μετεχειρίζετο τὴν βίαν της διὰ τῶν Βοεβόνδων καὶ τῶν Προεστώτων. Εἰς τὴν διανομὴν τῶν φόρων συνέπραττε μὲ τοὺς Προεστῶτας καὶ τὰς Τουρκικὰς Ἀρχάς· μόνον δὲ ἐπεμελεῖτο τὴν εἴσπραξιν τούτων. Αἱ Δημογεροντεῖαι ἦσαν τὸ Εἰρηνοδικεῖον ὑποθέσεων πολιτικῶν ὄχι μεγάλης ἀξίας. Ἡ θέλησις τούτων, ἐνωμένη καὶ μ' ἐκείνην

(α) Οἱ Μανιᾶται κατοικοῦν τὴν δυνατωτέραν ἐκ τῆς θέσεώς της μεσημβρινὴν Ἐπαρχίαν τῆς Πελοποννήσου. Οὐδέποτε ἀφησαν τὰ ὅπλα. Ὁ Βελῆ Πασσᾶς ἐδοκίμασε καὶ ἐσχάτως νὰ τοὺς ὑποτάξῃ· δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ προοδεύσῃ μετὰ τὴν γενομένην εἰς τὰ μεθόριά των μάχην.

Πρὸ τοῦ Πολέμου τῶν 1769 ἦσαν συνδεδεμένοι πολιτικῶς μὲ τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὸν Σατράπην τῆς ὁποίας ἔδιδον μικρὸν τέλος. Ἀπὸ τοῦ 1773 ἐδέθησαν εἰς τὸν Διβαν χανὲν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διοικούμενοι δι' ἑνὸς ἐντοπίου Ἡγεμόνος. Τοιοῦτος πρῶτος ὑπῆρξεν ὁ Τσανέτος Κυτύφαρης ἐκ τοῦ Σταροπηγίου· καὶ τελευταῖος, 1821, ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης ἐκ τῆς Τσίμοβας.

νῶν Προεστώτων, ἦτον ἱκανὴ νὰ παραταχθῇ ἐναντίον ὅλων τῶν ἀδίκων ἀπαιτήσεων τῦ Βοεβόνδα.

Οἱ ἐνιαύσιοι Δημογέροντες τῶν Νήσων, ἐπονομαζόμενοι καὶ Ἄρχοντες, καθὼς οἱ Προεσῶτες τῆς Στερεᾶς, ἀπήλαυον καὶ προνόμια ὄχι εὐκαταφρόνητα ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τῦ τόπυ. Παρεχωρήθησαν αὐτὰ ἀπὸ τοὺς πρώτυς Συλτάνυς, μὴν ἔχοντας δύναμιν Ναυτικῦ ἀξιόχρεων. Ἀνῆκεν ἐπίσης εἰς τὴν ἁρμοδιότητά των καὶ ἡ δικαστικὴ δικαιοδοσία. Ὁ ἀνώτατος Ἄρχηγὸς καὶ Δικαστὴς ἦτον ὁ Καπετὰν Πασσᾶς. Ἕνεκα τύτων αἱ Νῆσοι εὑρίσκοντο πάντοτε ἀπηλλαγμέναι ἀπὸ τὰ δεινὰ, ὅσα ἔπασχον αἱ διοικύμεναι διὰ τῶν Πασσάδων Ἐπαρχίαι (α).

Τὰ τέλη τῶν Νήσων δὲν ἦσαν μεγάλα. Τὰς ἐπεβάρυνε μόνον ἡ ἐτήσιος ἔκπλευσις τῦ Ὀθωμανικῦ Στόλου, φέροντος ἢ τὸν ἴδιον Καπετὰν Πασσᾶν, ὁσάκις συνέπιπτον ὑποθέσεις σημαντικαὶ, ἢ ἕνα Ἀντιπρόσωπόν τυ: καὶ τοιῦτος διωρίζετο ὡσεπιτοπλεῖσον ὁ Διερμηνεὺς τῆς Ἀσπρης Θαλάσσης. Τὰς ἐπεβάρυνον ἐκ προσθήκης, καθὼς καὶ τὺς ἄλλυς τόπυς, οἱ συμπίπτοντες Πόλεμοι τῆς Πόρτας, κατὰ τὺς ὁποίυς ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ δίδωσι καὶ πλοῖα φορτηγὰ καὶ ναύτας.

Τὸ δαιμόνιον τῆς Πατρίδος προδιέθετε τοὺς Ναύτας τῆς Ὕδρας, Πετσῶν καὶ Ψαρῶν διὰ τὴν λαμπρὰν ἐποχὴν τῦ 1821. Αἱ Νῆσοι αὗται δὲν

(α) Ἡ νῆσος Ὕδρα ἔλαβε μάλισα, καθὼς καὶ ἡ Μάνη, (ἴδε Σελ: 46,) καὶ Ἡγεμόνα αὐτόχθονα μέχρι τινος.

ἔδιδον πρὸς τὴν καθεσῶσαν Ἐξουσίαν ἄλλον φόρον, εἰμὴ ἕνα προσδιωρισμένον ἀριθμὸν ναυτῶν εἰς τὸν Στόλον της. Ἀπὸ τὴν βοηθητικὴν ταύτην περισασιν προῆλθον δύο καλά· πρῶτον ἡ ἕξις τῶν Ἑλλήνων Ναυτῶν εἰς τὸ νὰ διοικῶσι πλοῖα τῆς γραμμῆς, μὴν ἐκπληττόμενοι εἰς τὴν θέαν των· καὶ δεύτερον ἡ ἐκ τῆς ὕτω πως ἀναπληρωμένης χρείας ἀδιαφορία τῶν Σουλτάνων εἰς τὴν ὁπωσδήποτε συσηματικὴν μόρφωσιν τοῦ προσωπικοῦ τῆς θαλασσίου δυνάμεώς των. Ἴδομεν ἐκ τούτου τὴν ἐλεεινὴν κατάσασιν τοῦ Στόλου τῆς Κωνσαντινουπόλεως ἀπὸ τοῦ 1821. Εἰς αὐτὴν πρὸ πάντων χρεωστεῖ τὸς μεγάλους θριάμβους του τὸ μικρὸν Ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος.

Βαθμηδὸν, καὶ μάλισα ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' Αἰῶνος, οἱ Ἕλληνες ἤρχησαν αὐξάνοντες τὴν κτηματικὴν κατάσασιν των διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Ὡς τοιοῦτοι θέλουσι διαπρέψει πολλοὶ μεταξὺ τοῦ Ἔθνους των ὡς συνδρομηταὶ ἔνθερμοι τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς του. Εἰς ταῦτα, τὰ μόνα ζωτικὰ μέσα τοῦ δικαίου πλουτισμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς ἀναπλάσεως, δεικνύουσιν οἱ Τοῦρκοι τὴν μεγαλητέραν καταφρόνησιν διὰ τὴν ἀμάθειαν, τὸν ὀργανισμὸν τῆς Πολιτείας των καὶ τὰ ἄμεσα ὀφέλη τῶν ἁρπαγῶν των· οἱ Ἕλληνες ὅμως τὰ ἐναγκαλίζονται ἐναγώνιοι, καὶ δὲν ἀπατῶνται ποσῶς, ὡς ἦτον ἐπόμενον, εἰς τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος ὑψηλοτέρας ἐλπίδας. Τὸ Ἐμπόριον (α),

(α) Τὸ Ἐμπόριον τῶν Μεγαλοπόλεων τῆς Τουρκίας ὅσον ἦτο τυφλὸν καὶ ἐπικερδὲς, τόσον ἐξεναντίας ἐπεβουλεύετο ἀδιακόπως ἀπὸ τὴν ἀόητον Ἐξουσίαν, τὴν μάστιγα τῆς ἀτε-

αὐτὸ τὸ μέγα στοιχεῖον τῦ κοινωνισμῦ, θέλει χορηγήσει βοήθειαν πολλῦ λόγυ ἀξίαν, (καὶ ἴσως ἀνωτέραν παρ' ἐκείνην τῆς ἐπανόδυ τῶν Φώτων,) εἰς τὴν πολιτικὴν παλιγγενεσίαν τῆς Ἑλλάδος. Τὴν ἀρχὴν αὐτὴν βλέπομεν ἀδιαφιλονείκητον ἀπὸ τὴν περίοδον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας.

Εἰς τὴν Συνθήκην τυ Καϊναρτσικίου (1774), εἰς τὴν ὅλως ἐμπορικὴν τῦ 1783, καὶ πολὺ πλέον εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν (1793) καὶ τὸν Πόλεμον τῆς Ἱσπανίας (1807), χρεωστεῖ ὁ Ἕλλην τὴν ἐμψύχωσιν τῆς Ναυτιλίας τυ (α). Αἱ

ξίας, τὴν πανώλην καὶ τὰς πυρκαϊάς. Εἰς τὴν ἰδίαν εὑρίσκοντο κατάστασιν καὶ οἱ κτηματίαι καὶ οἱ ἄλλοι βιομήχανοι εἰς τρόπον, ὥστε ὁ σήμερον πλέσιος ἐξημερώνετο αὔριον ἐνδεέστατος, καὶ ὑδέποτε σχεδὸν μία καταστασις λαμπρὰ μετέβαινεν εἰς τρίτον πρόσωπον, σπανίως δὲ εἰς δεύτερον.

Ποῖος ἀμφιβάλλει, ὅτι ἡ ἠθικὴ κατάστασις τῶν Ἑλλήνων ἠθελεν εἶναι πολὺ βελτιωτέρα, ἂν ἔλειπον αἱ τοιαῦται ἐπιβλαί, γεννήματα φυσικὰ τῶν ἐλλείψεων μιᾶς ἀμαθῦς καὶ αὐθαιρέτυ Ἐξυσίας; Καὶ ὅμως κρίνονται πλέον ἀξιέπαινοι ὅτοι, ἐνῷ ἐνησχολῦντο ἀνενδότως νὰ ὑπερβαίνωσιν ὅλας αὐτὰς τὰς δυσυπερβλήτυς ἐναντιότητας.

(α) Καθὼς ὅλα τὰ πράγματα τῦ Κόσμυ, παρομοίως καὶ τὸ Ναυτικὸν ἔχει τὰς μεταβολάς του, περιοδεῦον ἀπὸ τόπον εἰς τόπον. Κατὰ τὸν ΙΗ' Αἰῶνα ἡ Πάτμος καὶ τὸ Μεσολόγγιον εἶχον πρῶτα τὸ μεγαλήτερον Ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖνο τῆς πρωτης ἐπροστατεύετο ἀπὸ τὴν Σημαίαν τῦ Ἁγίυ Ἰωάννυ τῆς Μελίτης.

Μετέβη κατόπιν εἰς τὰς νήσυς Ὕδρας, Πετσῶν καὶ Ψαρῶν. Κατὰ δεύτερον λόγον θεωρεῦνται ἐκεῖνα τῆς Κάσσυ, Μηκώνυ, Γαλαξειδίυ καὶ ἄλλων τινων Λιμένων τῆς Μεσογείου, Ἡ φυσικὴ ἀκαρπία τῶν Νήσων τύτων ἠνάγκασε τὺς κατοίκυς των εἰς τὴν θαλασσοπλοΐαν· ἡ δὲ γειτονία των μὲ τὴν Πε-

πρῶται περισάσεις ἔφερον αὐτὴν ὑπὸ Σημαίας Ῥωσσικας εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ τον Ἀδριατικον Κόλπον· αἱ δὲ δεύτεραι εἰς τας παραλίνς τῆς Ἰσπανίας καὶ εἰς ἐκείνας τῆς Γαλλικῆς Προβίντσης. Ἡ σιτοδεία καὶ ἡ προκύψασα ἀπο αὐτὴν ἐπικερδεσάτη σιτεμπορεία ἐπολλαπλασίασαν ὀγλίγωρα τὴν εὐτυχίαν τῶν Νήσων· καὶ ἔφερον τὸ Ναυτικόν των εἰς κατάσασιν τοῦ νὰ διαπρέψῃ ἐναντίον τῦ διπλῦ κινδύνυ τῶν συνηματικῶν Πολιορκιῶν ἐξ ἑνὸς μέρους καὶ τῶν

λοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν εἱλκυσε συνάμα τὰς ἐμπορικὰς Συντροφίας τῶν εὐκαταστάτων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεγάλων πλοίων των ἔφθανε τὰ 200 ἐπὶ τῦ Πολέμυ τῦ 1821.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν Ναυτῶν τῆς Ὕδρας ὑπερέβαινε τὰς 3000. Αἱ ἄλλαι πόλις ηριθμυν τόσυς. Διὰ τὴν μερικὴν ὀμαλότητα καὶ τὸν ἀξιόλογον λιμένα των αἱ Πέτσαι ἤθελον εἶναι πολυπληθέστεραι, ἂν δὲν ἐδυστύχυν εἰς τὸν Πόλεμον τῦ 1769. Διὰ τὴν τότε ἡσυχον διαγωγήν της ἡ Ὕδρα ἔσυρεν εἰς τὸ μέρος της μέγαν ἀριθμὸν φυγάδων ἀπὸ αὐτὰς καὶ τὴν Πελοπόννησον. Ὅλοι ὅτοι ἐβιάσθησαν νὰ ἐκδοθῶσιν εἰς τὴν ναυτιλίαν.

Αἱ Πέτσαι ἤδη ἀκμάζυσιν εἰς τὸ Ναυτικὸν, καθὼς καὶ οἱ πάροικοι τῆς Αἰγίνης Ὑδριανοί· πρὸ πάντων δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Νῆσος τῆς Κεφαλληνίας, ἀριθμῦσα ὡς 15,000 ναύτα. Ἡ περίφημος Ὕδρα ὡπισθοδρόμησεν ὁλοκλήρως, ἀπολέσασα τὰ πλοῖά της ἐπὶ τῦ Πολέμυ. Προκύπτει ἄρα νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὁ Πόλεμος τῦ 1769 ἀφανίζει τὰς Πέτσας, καὶ ἀνοίγει στάδιον εἰς τὴν γείτονα Ὕδραν, προετοιμάζον εἰς αὐτὴν τὴν μετέπειτα ὑπεροχήν της ὡς πρὸς τὴν θαλασσιαν Δύναμιν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖνος τῦ 821 ἐνδυναμώνει τὰς πρώτας, καὶ παραλύει τὴν δευτέραν, οἱ ὑπερήφανοι Κάτοικοι τῆς ὁποίας ἀναγκάζονται τελευταῖον νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῦ Αἰγυπτιακῦ καὶ τῦ Βυζαντινῦ Στόλυ. Παράδοξοι μεταβολαί!

πειρατειῶν τῆς Ἀφρικῆς ἐκ τοῦ ἄλλου.

Νέα βήματα παρουσιάζουσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας νέας καὶ μεγάλας ἐλπίδας. Εἰς τὴν πολιτικὴν σκηνὴν καθίστανται διάσημοι ἤτοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ 1731. Ὁ χρόνος παραδίδων εἰς τὴν λήθην τὰς μνησικακίας, μετριάζων τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ζηλοτυπίας, πλησιάζει βαθμηδὸν καὶ τὸν πλέον βάρβαρον εἰς τὸς κανόνας τῆς λογικότητος. Οἱ Τοῦρκοι ἐκτιμῶσιν ἤδη τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος τὴν δοκιμότητα. Ἐντεῦθεν ὁ Ἕλλην ῥεαγιᾶς προχωρεῖ εὐθὺς εἰς τὰς ἀξίας τῶν μεγαλητέρων βαθμῶν, λαμπρυνόμενος μὲ τὰ Διαδήματα τῶν δύω Διερμηνειῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐλῆς καὶ τῶν δύω Ἡγεμονειῶν τῆς Δακίας. Ὡς τοιοῦτος ἀναπτύσσει πολυειδῶς τὰς ἰδέας του, ἐπηρεάζει εἰς τὴν διαγωγὴν τῆς Ἐξουσίας, πλουτεῖ καὶ δεικνύεται προβαίνων εἰς φρονήματα ὑψηλότερα.

Ἡ τάξις τῶν Φαναριωτῶν τῆς Κωνσαντινουπόλεως ἐπαρουσίασέ τινας μεγαλόνοας, φίλους εἰλικρινεῖς τοῦ κοινοῦ καλοῦ καὶ ἐπιχειρηματίας. Ἡ Ἱστορία τῆς Ἐπανασάσεως φέρει ἐπὶ κεφαλῆς της τὸ ὄνομα τοῦ Ὑψηλάντου. Δὲν ἐσεριτο τὰ μέσα· καὶ ὡς τοιαύτη ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν λαμπροτέραν θέσιν εἰς τὴν πρὸ τῆς Ἐπανασάσεως ἐποχὴν τοῦ Ἔθνους, προάγουσα τὸ μέλλον τῆς πολιτικῆς του τύχης. Ἐσερεῖτο ὅπως τὴν πλήρη θέλησιν ἕνεκα τῶν ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα εἶπετο νὰ γεννηθῶσιν ἀπὸ τὴν ἐπαγομένην διαφθορὰν τῶν ἀντιζηλιῶν καὶ τῆς τυραννικῆς προσκτήσεως τοῦ πλούτου. Ἦτον ἄρα ἓν Σύστημα ἀνθρώπων, φέρον τὰ ἐλαττώματα τῶν παλαιῶν Ὀλιγαρχιῶν.

Μεολοντοῦτο τὸ Ἔθνος τὸ Ἑλληνικὸν ἀπήλαυσεν ἐν μέρει τὰς βοηθείας της, τεθειμένον ἤδη εἰς μίαν τῆς προτέρας τε ἐντιμωτέραν σάσιν. Ἔβλεπε μὲ ἐσωτερικὴν χαρὰν ἀναλαμβάνουσαν τὴν ἐξωτερικὴν τιμήν τε, καὶ ἐσεμνύνετο εἰς τοὺς νόας ἐκείνους, ὅσοι ἐφιλονείκησαν καὶ εἰς τὰς πλέον δυσχερεῖς περιστάσεις μὲ τὸν διπλωματικὸν Κόσμον.

Ἡνωμένη ἡ πολιτικὴ δύναμις τῶν Φαναριωτῶν μὲ ἐκείνην τοῦ Ἱερατείου, χαίροντος, ὡς εἴπαμεν (α), προνόμια σημαντικὰ Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Πολιτικῆς δικαιονομίας, ἀπετέλει τὴν ζηλότυπον θέσιν τοῦ Ἔθνους μεταξὺ τῶν ἄλλων Λαῶν, ὅσοι ἦσαν ὑποβεβλημένοι ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν Δυναστείαν.

Ἀπὸ τὴν μέχρι τοῦδε σειρὰν τῶν διαφόρων τάξεων δὲν ἀποξενώνομεν καὶ τὰς λεγομένας Συντεχνίας (Ἐσνάφια). Δὲν ἦτο καταφρονητέα ἡ δύναμις καὶ τούτων, διοικουμένων καὶ δικαζομένων ἀπὸ ἀνωτέρους Ἀρχηγούς, ἐκλεγομένους ἐκ τῆς ὁλομελείας των. Αἱ Συντεχνίαι, ἔχουσαι ὡς εἴπομεν (β), ψῆφον ἰσχυρὰν καὶ εἰς τὰ πράγματα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Θρόνου τῆς Κωνσαντινουπόλεως, τιμῶνται ἐκ προσθήκης διὰ τὸ ἁπλόηθες, τὸ φιλόπονον καὶ τὴν γενναίαν συνδρομήν των εἰς συστάσεις Σχολείων καὶ εἰς ὑποτροφίας Μαθητῶν.

(α) Σελ: 32. — (β) Σελ: 31.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Διάσωσις τῶν Γραμμάτων. — Ἐπιρροὴ τῆς Θρησκείας καὶ Ἰλώσσης. — Μεταγλωττίσεις Βιβλίων εἰς τὴν Τυρκικὴν φωνήν. — Ἀρχαὶ τῆς ἐπανόδου τῶν Μαθήσεων εἰς τὴν Ἑλλάδα. — Ζωσιμάδαι. — Φιλόμουσον τῦ Ἱερατείυ. — Φιλόμουσος Ἑταιρία. — Μεταφράσαι κλπ. — Ὠφέλειαι τῆς Ἱσορίας. — Παρατηρήσεις.

Φθάνομεν ἤδη εἰς τὸ σοιχειοδέσερον μέρος, διὰ τῦ ὁποίυ προήχθη ἡ ἠθικὴ τῦ Ἕλληνος. Φέρει καὶ τῦτο ἴσην μὲ τὸ Ἐμπόριον ἐπιρροὴν εἰς τὸ μέγα καὶ ἱσορικὸν Συμβὰν τῦ 1821. Εἶναι δὲ ἡ δι ὀλίγυ καιρῦ πρόοδος εἰς την παιδειαν: πρόοδος, πάντοτε ὑπερέχυσα ἀπὸ ἐκείνην, ὅσην ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἄλλος ὁποιοσδήποτε Λαὸς, τεθειμένος εἰς παρομοίαν μὲ τὸν Ἕλληνα παθητικὴν σάσιν. Ἦτον ἀδύνατον εἰς τὴν τυραννίαν νὰ περιορίσῃ την βοηθητικὴν εἰς τοῦτο ἀγχίνοιαν τῦ πνεύματός τυ.

Ὁποία εὐτυχὴς πρόβλεψις! Κατὰ τὸν κλύδωνα τῶν πολιτικῶν ἀσφαλειῶν των οἱ Ἕλληνες φυγαδεύυσι τὰς Μύσας των εἰς τὴν Ἰταλίαν (α):

(α) Ἡ σωτηρία τῶν Γραμμάτων συναπαρτίζει ἕνα ἐκ τῶν σημαντικωτέρων κλάδων τῆς προτέρας Ἱστορίας τῦ Ἔθνυς. Τὴν θέσιν αὐτὴν σαφηνίζει ἀρκετὰ ἡ ἀκόλυθος εὑρεθεῖσα εἰς χεῖράς μας περιληπτικὴ Σημείωσις, ἀνήκυσα εἰς Ἕλληνα πεπαιδευμένον καὶ φίλον τῆς ἐθνικῆς τιμῆς.

— Κυρίως ὁ ΙΔ καὶ ΙΕ' Αἰὼν εἶναι ἐπίσημοι εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Γραμμάτων. Αὐτοὶ προητοίμασαν τὴν μεγίσην

Τας φυγαδεύουσι προβλέποντες τὴν μέλλουσαν χρησιμότητά των κατὰ τὸ ἀκμαῖον ἤδη Βαρβαρισμὸ. Ὁ χρόνος ἔδειξε τὸ ἀποτέλεσμά της.

Μεταβολὴν τῶ ΙΣΤ. Εἰς τὸς αἰῶνας τούτους ἤρχησαν νὰ ἀναγεννῶνται αἱ Μαθήσεις καὶ ἡ φιλοκαλία μεταξὺ τῶν Λαῶν τῆς Εὐρώπης. Κατὰ ἀναντίρρητον λόγον χρεωστοῦσιν οὗτοι εἰς τὰ πολύτιμα λείψανα τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας τὴν μόρφωσιν τῆς αἰσθήσεως τὸ καλὸ καὶ τὴν παλιγγενεσίαν τῶν Ὡραίων Τεχνῶν.

Ἡ στενοχωρία, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο κατ' αὐτὰς τὰς ἐποχὰς τὸ Βασίλειον τῆς Ἀνατολῆς, ἐπαπειλούμενον κάθε στιγμὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὑπῆρξεν ἡ αἰτία στενωτέρας σχίσεως μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Οἱ Βασιλεῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως διευθύνοντο πρὸς τὸς Ἡγεμόνας τῆς Δύσεως περὶ βοηθείας. Ἀλλ' εἰς τὸς αἰῶνας τούτους ἦτον ἀδύνατος ἡ στερέωσις τῆς πολιτικῆς, πρὶν ἢ ἑνωθῶσιν αἱ δύο Ἐκκλησίαι. Οἱ Παλαιολόγοι ἐπροσπάθησαν νὰ συμβιβάσωσι τὰ μεταξὺ τῶν δύω Ἐκκλησιῶν Θρησκευτικὰ Σχίσματα. Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ὁμως τούτου τοῦ σκοποῦ, ἔπρεπε νὰ συγκροτηθῶσι Σύνοδοι, ἱκαναὶ νὰ συμβιβάσωσι τὰς διαφοράς. Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐστάλησαν πολλάκις Πρέσβεις εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ὁ βασιλεύων Τόκος εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχεν ἐμπνεύσει πρὸς τὸς Ἄνδρας τούτους τὴν κλίσιν πρὸς τὴν κλασικὴν Φιλολογίαν καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Φιλοσοφίαν. Αὐτοὶ εὗρον εἰς τὴν Ἰταλίαν μίαν γενεὰν προητοιμασμένην ἀπὸ τὸν Δάντην Πετράρχην καὶ Βοκκάκιον εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς παιδείας καὶ εἰς τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον τῆς παιδεύσεως, ὁ ὁποῖος ἦτον ἀναγκαῖος εἰς αὐτὸς, διὰ νὰ γευθῶσι τὴν κλασικὴν Φιλολογίαν. Ἐνταῦθα εὗρον πολλοὺς Πάππας καὶ ἄλλους Ἡγεμόνας ἐραστὰς καὶ ὑπερασπιστὰς τῶν Μαθήσεων, καθὼς καὶ τὴν λαμπρὰν Οἰκογένειαν τῶν Μεδίκων, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἐμπνέει εἰς τὸς φίλους τῶν Μουσῶν τὸ εὐγενέστερον σέβας. Ἓν Μέλος τῆς ἐνδόξου ταύτης Οἰκογενείας ἐπωνομάσθη ΠΑΤΗΡ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, διὰ τὴν ὁποίαν ἐχορήγει εἰς αὐτὰ καὶ εἰς τοὺς Πεπαιδευμένους συνδρομὴν καὶ προστασίαν.

Ἀνεφέραμεν, ὁπόσην τὰ ἤθη τῆς Ἐξουσίας ἔχουσιν ἐπήρειαν μορφωτικὴν εἰς ἐκεῖνα τὰ Λαά. Ἀλλὰ, χάρις εἰς τὴν Θρησκείαν καὶ τὴν Γλῶσ-

---

Εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἡ ἐφεύρεσις καὶ τελειοποίησις τῆς Τυπογραφίας πολλαπλασιάζει τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα πρότερον ἠγοράζοντο μὲ τὸ βάρος τοῦ χρυσοῦ, διασπείρει τὰς γνώσεις καὶ διαφυλάττει τὰς Ἐπιστήμας ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ μηδενισθῶσι διὰ τὰς Πολιτικὰς Μεταβολὰς τοῦ Κόσμου.

Αἱ κατακτήσεις τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἡ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐβίασαν ὅλους τοὺς τότε πεπαιδευμένους Ἕλληνας νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐκεῖ ἤρχησαν νὰ διδάσκωσι τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα. Οἱ Λαοὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης τὰ ὑπεδέχθησαν μὲ μεγίστην προθυμίαν. Ἕνας τῶν σημαντικωτέρων τοὺτων Ἑλλήνων εἶναι καὶ ὁ Λάσκαρης. Αὐτὸς κατέφυγε πρῶτον ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὴν Σικελίαν, φέρων πλησίον του καὶ σημαντικάς τινας γυναῖκας ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Κομνηνῶν καὶ τοὺς ἀθανάτους θησαυροὺς τῶν Συγγραμμάτων τῶν μεγαλητέρων νέων τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν μετέβησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Χρυσολωρᾶς, ὅπου πρῶτος ἐδίδαξε δημοσίως τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν μὲ παράδοξα ἀποτελέσματα· Δημήτριος Χαλκοκονδύλης ὁ Ἀθηναῖος, πρῶτος ἐπιχειρισθεὶς (1488) τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ὁμήρου· ὁ Βησσαρίων, διαπρέψας διὰ τῆς εὐγλωττίας του εἰς τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον. Ὑπέρμαχος ὕστος τῆς ἑνώσεως τῶν δύω Ἐκκλησιῶν, ἀνταμείβεται ἀπὸ τὸν Πάππαν Εὐγένειον ὑψωθεὶς εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Καρδινάλεως, καὶ ἀπὸ πὸν Πῖον Β' ψηφίζεται Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ οἰκία του, εἰς ὁποιανδήποτε πόλιν τῆς Ἰταλίας καὶ ἂν εὑρίσκετο, ἦτο συνέδριον τῶν Πεπαιδευμένων, καὶ ἀπετέλει εἶδος Ἀκαδημίας. Ὁ Καρδινάλης Βησσαρίων εἰς τόσην προεχώρησεν ὑπόληψιν, ὥστε δὶς ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ νὰ ἐκλεχθῇ Πάππας. Ἀποθνήσκων ἄφησεν εἰς τὴν Βεννετίαν τὴν πλουσίαν Βιβλιοθήκην του, προσδιορίσας διὰ διαθήκης τὸ νὰ ἐπισραφῇ αὐτὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν ἀναλόβῃ τὸ Βασίλειόν της. Ἡ Βασι-

σαν, συμβαίνει ἤδη ὅλον τὸ ἐναντίον: Τὴν θρησκείαν των πρεσβεύουσιν οἱ Ἕλληνες μετιξὺ πλημμύρας αἵματος καὶ ἀμηχανίες, καὶ εἰς αἰτῆς

λική ἤδη Κυβέρνησίς μας ἔχει ἄρα δίκαιον νὰ τὴν ἀπαιτήσῃ τὴν σήμερον.

Μεταξὺ τῶν Σοφῶν τούτων φυγάδων ἐπριθμοῦνται καὶ ἄλλοι πολλοί, ὡς ὁ Μοσχόπυλος, Μιχαὴλ ὁ Ἀποστόλιος, Παθαῖος Καμαριώτης Θεσσαλονικεύς, ὁ Ἀνδρόνικος, ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Μονεμβασίας Μάρκος Μέσυρης, τὸν ὁποῖον οἱ Ἀλδεις (περίφημοι Τυπογράφοι) μετεχειρίσθησαν εἰς τὴν ἔκδοσιν διαφόρων Ἑλληνικῶν Συγγραμμάτων, ὁ Ἀργυρόπυλος, καὶ ὅλοι εἰς ἕνα λόγον οἱ Πεπαιδευμένοι τῆς Ἑλλάδος. Καταφεύγοντες ἤτοι πλησίον τῶν Πριγκίπων τῆς Εὐρώπης ἔφερον πλησίον των τὰ Συγγράμματα τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων· καὶ μὴν ἔχοντες ἄλλον πόρον ζωῆς, ἐδίδασκον τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα, καὶ ἐκ τούτου ὠφελοῦντο καὶ ὠφέλουσαν.

Κωνσταντῖνος ὁ Λάσκαρης, εὑρισκόμενος ἀκόμη εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶχε σχηματίσει συλλογὴν Ἀντιγράφων τῶν Κλασικῶν τῆς Ἑλλάδος Συγγραφέων. Ἡ Συλλογὴ αὐτη, μετακομισθεῖσα εἰς τὴν Σικελίαν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔκαμε γνωστοὺς εἰς τὴν Εὐρώπην τοὺς ἐνδοξοτέρους Συγγραφεῖς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος. Διάφορα Συγγράμματα ἀντιγεγραμμένα ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτοῦ χεῖρας, φέρουσιν ἐπιγραφὰς αἱ ὁποῖαι ἀναμιμνήσκουσιν ἢ σπουδαίαν τινὰ περιγραφὴν, ἢ ἐκφράζουσιν εὐγενές τι αἴσθημα. Ἐφ' ἑνὸς ὡραίου Ἀντιγράφου τῶν Πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι ἡ ἀκόλουθος Ἐπιγραφή·

"Πλείστη χάρις τῷ Θεῷ, αἰτίῳ παντὸς ἀγαθοῦ. Κωνσταν-
"τίνου Λασκάρεως τοῦ Βυζαντίου ὁ κόπος καὶ τὸ κτῆμα,
"καὶ μετ' αὐτὸν τοῦ συνιέντος."

Τὰ χειρόγραφα τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Πλάτωνος καὶ λοιπῶν φέρουσι διαφόρους Ἐπιγραφὰς, ἀναφερομένας εἰς τὴν κατὰ τὴν Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν διατριβὴν τοῦ Λασκάρεως Εἰς τὴν Συλλογὴν ταύτην εὑρίσκονται καὶ Ἐπιστολαὶ πρὸς διαφόρους ἄλλους φυγάδας τοῦ Βυζαντίου, καὶ Ἱστορικαὶ Περικοπαὶ οὐδέποτε ἐκδοθεῖσαι. Μία

μόνης ὑποτάσσονται τὰς ὑψηλὰς ἀξιώσεις τῆς ἀπαγγελλομένης εὐδαιμονίας των. Ὑπομένουν καρτερόψυχοι, διὰ νὰ σωθῶσι μίαν ἡμέραν ἀπὸ

Σύνοψις Γενικῆς Ἱστορίας, τὴν ὁποίαν ὁ Λάσκαρης εἶχεν ἐξακολουθήσει μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τελειονει μὲ τὴν διήγησιν τοῦ θανάτου τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ τοὺς ἐφεξῆς λόγους· "Καὶ ἐπὶ τούτου ἀπώλετο ἡ Βασιλεία τῶν Ῥω-"μαίων, καὶ ἡ Ἐλευθερία, καὶ Εὐγένεια, καὶ Λόγοι καὶ "πᾶν ἀγαθόν."

Εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Λάσκαρης μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡγεμόνευεν εἰς τὴν Φλωρεντίαν ὁ φιλόμουσος Κόσμος Μεδίκης. Αὐτὸς περιέθαλψεν ἤδη πολλοὺς φυγάδων οἰκογενείας, καὶ ἀδέποτε ἔπαυσεν ἀπὸ τὸ φιλάνθρωπον τοῦτο ἔργον, δι' ἀρκετὴν ἀνταμοιβὴν τοῦ ὁποίου ἐνόμισε τὴν παρουσίαν τοῦ Λασκάρεως, φέροντος μεθ' ἑαυτοῦ τὰς τέχνας καὶ τὰ μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν Φλωρεντίαν ἤρχησε τότε ἡ πρόθυμος καλλιέργεια τῶν Τεχνῶν καὶ τῆς Φιλοσοφίας. Διὰ τοῦτο ἡ πόλις αὕτη ὠνομάσθη "Πόλις τοῦ Ὁμήρου." Ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ φιλομούσου Μεδίκου ἡ λατρεία τῶν τεχνῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας προήχθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε εἰς τὸ παλάτιον τοῦτο ὠρτάσθη τὸ Γενέθλιον τοῦ Πλάτωνος, τὸ ὁποῖον ἦτο πεπαυμένον εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸ δώδεκα αἰώνων.

Ἡ Ἰταλία δὲν ἦτο τὸ μόνον ἄσυλον τῶν πεπαιδευμένων φυγάδων Ἑλλήνων. Ἀνδρόνικος ὁ Κοντοβλάκος ὑπῆγε (1474) εἰς τὴν Βασιλείαν, πόλιν τῆς Ἑλβετίας, ὅπου ἐχρημάτισε διδάσκαλος τοῦ Ἰωάννου Ῥειχλίνου, ὅστις ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς Ἑρμανοὺς τὴν κλίσιν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν. Αὐτὸ τοῦτο ἔπραξεν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ὁ ἐκ Σπάρτης Ἑρμώνυμος, χρηματίσας Διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων.

Ἠμπορεῖ τις νὰ παρατηρήσῃ ἐνταῦθα, ὅτι ἡ Τοσκάνα, μολονότι μικρὸν καὶ ἀδύνατον Κράτος, ἀπέκτησε μεγάλην λαμπρότητα καὶ δόξαν διὰ τὴν εἰς τὰς Ἐπιστήμας καὶ τὰς Καλὰς Τέχνας πρόοδον τῶν Κατοίκων της, προστατευομένας ἀπὸ φιλομούσους Ἡγεμόνας.

τὰ δεινὰ, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρυ προείβαλλε πᾶσαν ἀποφυγην ἡ ἁπλῆ ἐξόμωσις.

Οἱ Ἕλληνες τιμῶσι τῶν Προγόνων των τὸ Ἐθνικὸν Ὄνομα, μολονότι αἱ Μεταβολαὶ τὺς δίδυσι νέον καὶ ξένον. Ἀλλὰ πᾶν ξένον εἶναι καὶ προσωρινόν. Δὲν ἀφίνουσι διὰ τοῦτο τὴν πατρῴαν γῆν, διὰ νὰ μὴ χάσωσι τὸν ἐθνισμὸν καὶ αὐτὴν ἴσως τὴν Θρησκείαν των, πνιγόμενοι εἰς τὸν ὠκεανὸν τὺ ἄλλυ Κόσμυ.

Ἡ Ἑλλὰς καταμολύνεται ἐκ συνεχείας ἀπὸ τὰς ἀγριας φυλὰς, ὅσαι καταῤῥέυσιν ἀπὸ τὸν Καύκασον, πλημμυρῦσαι ὅλην τὴν ὡραίαν Εὐρώπην. Φυλάττει ὅμως παρακαταθήκην ἱερὰν τὴν Γλῶσσαν τῶν Πατέρων της, ἂν καὶ τρόπον τινα ἐφιλοτιμήθησαν νὰ τὴν ἀφανίσωσιν ὁλόκληρον αἱ προηγηθεῖσαι Ῥωμαϊκαὶ καὶ Ἐννετικαὶ ἀναμίξεις (α). Εἰς αὐτὴν καὶ τὴν Θρησκείαν χρεω-

---

Οἱ Ἕλληνες, ἀποκτήσαντες ἤδη ἀρκετὰς δάφνας διὰ τὺς πολεμικὺς των ἀγῶνας, εἶναι καιρὸς νὰ ἔμβωσι καὶ πάλιν εἰς τὸ στάδιον τῶν Μαθήσεων καὶ τῶν Καλῶν Τεχνῶν, ὡς προγονικὴν των ἀρετήν.

(α) Ἡ Τυρκικὴ, ἂν καὶ ἐπικρατῦσα Διαλεκτος τῆς Ἐξυσίας, εἰσῆξεν ὀλιγωτέρυς μολυσμύς. Ἔφερεν ἐλάττωσιν ἐπαισθητὴν καὶ τύτων ἡ Μεταβολὴ τῦ 1821.

Αἱ ἀπὸ τὴν βίαν τῶν ἐξολοθρευτικῶν πολέμων προελθῦσαι μεταναστάσεις τῶν Ἀλβανῶν δὲν ἐξέτεινον κατ' εὐτυχίαν ἔξω τῆς σφαίρας των τὴν διεφθαρμένην Ἀλβανικὴν γλῶσσαν. Ὑπάρχυσα αὐτὴ παραφυας τις τῆς ἀρχαίας Ἰλλυρικῆς, περιέχει ἀρκετὰς Ἑλληνικὰς, καὶ μάλιστα Αἰολικὰς, λέξεις, καὶ ἓν τρίτον Σλαβονικὰς, Λατινικὰς καὶ Κελτικάς. Προσθέττων τις καὶ τὴν μετέπειτα μίξιν πολλῶν Τυρκικῶν, ἀφῦ χρόνου ἐπλημμύρησαν οἱ βάρβαροι τὴν Θρᾴκην, Ἰλλυρίαν καὶ Ἤπειρον, εὑρίσκει εἰς αὐτὴν τὴν μεγαλητέραν τραγελαφικὴν ἀηδίαν.

σῶσι τὸν χαρακτῆρά των καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῶν ἠθῶν των οἱ Ἕλληνες. Ἄρα, ἐνῷ ἡ Θρησκεία καὶ ἡ Γλῶσσα δὲν παρεχαράχθησαν, ἐπομένως μήτε τὸ Ἔθνος καὶ ὁ χαρακτὴρ τυ ἐξουδενώθησαν. Καὶ βλέπομεν, ὅτι, ἐνῷ ἡ Θρησκεία σώζει πρῶτον τὴν Γλῶσσαν, αὐτὴ ἀκολὺθως ἐλευθερώνει τὴν Θρησκείαν καὶ τὴν Πατρίδα ἀπὸ τὰ δεσμά των.

Εἶναι ἀληθινον, ὅτι αἱ Ἀποικίαι τῆς Ἀσίας, τῦ Πόντου καὶ ἄλλων μερῶν ἐσερήθησαν, ὅ,τι ηὐτύχησε νὰ ἐπιφυλάξῃ εἰς ἑαυτὴν ἀγαθον ἡ Ἑλλάς. Εἴπομεν (α), ὅτι ὁλόκληροι Λαοὶ παρὰ τὴν ἀπίθανον μείωσιν τῦ πληθυσμῦ των ὑπεχρεώθησαν νὰ δεχθῶσι καὶ τὴν φωνὴν τῦ νέυ Κυρίυ των. Ἀλλ' οἱ ἴδιοι Ἕλληνες προέβλεψαν μετέπειτα τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν διὰ τῆς εἰς τὸ Τυρκικὸν μεταγλωττίσεως τῶν Θρησκευτικῶν Βιβλίων μὲ χαρακτῆρας Ἑλληνικὺς. Κατ' αὐτὴν τὴν μέθοδον καὶ οἱ Λαοὶ ὗτοι, ἄπειροι παντάπασι καὶ τῶν στοιχειοδεστέρων ἰδεῶν τῆς κοινωνίας, παιδαγωγῦνται εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἐπαγγέλλεται ἡ μελέτη τῶν Γραφῶν καὶ ἡ σταθερότης τῦ Θρησκευτικῦ χαρακτῆρος. Τὸ μέτρον τῆς μεταγλωττίσεως διαδέχονται πολὺ πλέον ἀξιέπαινοι προσπαθήσεις, ἀ-

---

Τὴν ἰδίαν ἔλαβε τύχην καὶ ἡ ἰδιότροπος τῶν Λακώνων, καὶ ἐκείνη τῶν Βλάχων τῆς Ἠπείρυ καὶ Θεσσαλίας. Εἰς τὰτας ὅλας εἶναι κοινὴ καὶ ἡ καθομιλυμένη Ἐθνικὴ Διάλεκτος, τῆς ὁποίας ἡ ἀπὸ τῦ 1821 βελτίωσις καθίσταται περίεργος τιρόντι.

(α) Σελ: 17.

φορῶσαι τὴν σύστασιν Σχολείων Ἑλληνικῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς παχυτέρας βαρβαρότητος.

Εἰς τὴν ἀμάθειαν τῶν Τούρκων (α) πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ ὁ Ἕλλην καί τινα χάριν. Τους διεκράτει αὕτη ἀλυσοδεμένους τρόπον τινὰ εἰς μίαν θέσιν, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἠγνόουν, ποῖα μέτρα ὠφέλουν, καὶ ποῖα ἔβλαπτον ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὸ Πολιτικόν των Σύστημα. Οἰστρηλατούμενοι

(α) Ὁ κοινότερος χαρακτὴρ τῶν Τούρκων ἦτον ἡ ἀμάθεια. Δὲν ἦσαν διὰ τοῦτο ἐπιτήδειοι τύραννοι. Ἄλλως ἡ Ἑλλὰς ἤθελεν ἀναστενάζει περισσότερον καιρὸν ὑπὸ τὸν ζυγόν των.

Τῆς ἀμαθείας τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα προβλέπων, ὡς φαίνεται, κάποιος Ἰμβραχὴμ Ἐφένδης, (γνωστὸς εἰς τὰ Χρονικὰ τῶν Τούρκων, ἐκ τῆς ὁποίας διεπραγματεύθη Συνθήκης μὲ τοὺς Ἐνετοὺς καὶ Αὐστριακοὺς εἰς τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Σερβίας Βασσάροβιτς.) ἠθέλησεν (ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Ἀχμὲτ Γ΄, 1727,) νὰ εἰσάξῃ τὸν τύπον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ εἰσαγωγὴ ἐπεκυρώθη διὰ Χάτ Σεριφίου· ἀπὸ δὲ τὴν τύπωσιν ἐξαιροῦντο μόνον τὰ Κανονικὰ καὶ τὰ Νομικὰ Βιβλία. Ἀλλὰ μὲ τὸν συμβάντα (1740) θάνατον τοῦ Διευθυντοῦ ἔμεινε νεκρὰ καὶ ἡ ἐπιχείρησις. Μετέπειτα ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Χαμὶτ ἀνεστερεώθη (1784) οὗτος, καταργηθεὶς μετὰ τριετίαν μὲ τὴν πτῶσιν τοῦ ὑπερασπιστοῦ του Μεγάλου Βεζύρη Χαμιδ Χαλὶλ Πασσᾶ. Ὁ τελευταῖος Σουλτὰν Μαχμοὺτ, μιμούμενος τὸ παράδειγμα τῶν δύω σημειωθέντων προκατόχων του, ὑπεστήριξε τοῦτον, ἀφοῦ ἐδοκίμασεν ὅλας τὰς εἰς τὸν Ἀλκορανικὸν Νόμον στηριζομένας ἐνστάσεις τῶν Μουφτίδων, Σοφτάδων καὶ Οὐλλεμάδων. Ἔκτοτε, ὡς φαίνεται, προδιέθετεν οὗτος τὸν σκοπὸν, τῆς ὁποίας ἐπραγματοποίησε, 1820, γενικῆς Μεταῤῥυθμίσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ του. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν δημοσιεύονται ἤδη καὶ Ἐφημερίδες Τουρκικαί.

Ποία δύναμις ὑπερφυσικὴ δύναται νὰ πολεμήσῃ πλίον τὴν ἐπιῤῥοὴν τῶν Φώτων;

ὅτοι ἀπὸ προσφορὰς χρημάτων, ἁπαξ διδομένων, ἢ καὶ ἀδύνατοι νὰ ἐκτιμῶσι τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν δύναμιν τῶν Φώτων, ἐσυγχώρουν τὴν σύστασιν Σχολείων μὲ τόσην εὐκολίαν, μ' ὅσην δυσκολίαν κατεπείθοντο νὰ παραχωρήσωσι τὴν οἰκοδομὴν, ἢ ἐπισκευὴν, Ναΰ τινος.

Ἐξάγεται λοιπὸν, ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυριαρχία, ἂν καὶ ἐπέφερε τὰ πάνδεινα διὰ τὴν βαρβαρότητά της, ἦτο προτιμητέα δια τὴν ἀμάθειάν της μέχρι τινὸς παρὰ πᾶσαν ἄλλην συστηματικὴν καὶ πεφωτισμένην Δυναστείαν (α). Ἄλλως ἤθελεν ἐξαντλήσει ὅλην τὴν προσοχήν της εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ Ἕλληνος, ἢ καὶ ὁλόκληρον, ἐὰν ἐδύνατο, τὴν φωτοκτονίαν, σπρώχνουσα τοῦτον ἐπιτηδείως εἰς τὴν τελείαν διαφθοράν τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἠθῶν του. Τάχα παρομοία φωτοσβέσις ἐκ συστήματος Ἐξουσία ἤθελεν εὐδοκιμήσει εἰς τὴν διάθεσιν Ἐθνους, φύσει ὁρμητικοῦ πρὸς τὰς Μούσας;

Τὴν πρώτην ἐπάνοδον τῶν Μαθήσεων εἰς τὴν Ἑλλάδα θεωροῦμεν διὰ τοῦ Δαμοδοῦ τῆς Κεφαλληνίας. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Σχολήν του, κοινὴν δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, παρίδιδεν ὅτος καὶ ἀνώτερα Μαθήματα. Διὰ τῆς προσφυοῦς μεθόδου τῶν παραδόσεών του ἀνέδειξεν εἰς διάστημα ὀλίγου πολλοὺς Μαθητας, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίθη καὶ ὁ Μοσχόπουλος (β).

Ὁ Ἱστορικὸς τῆς νέας Ἑλλάδος θέλει διαιωνί-

(α) Ζήτει καὶ Ἐποχ Δ΄ Κεφ. Γ΄.

(β) Χρηματίσας Διδάσκαλος καὶ τοῦ Νικολάου Μαυρομμάτου, ἑνὸς τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ῥήγα.

σει την εὐγνωμοσύνην τῦ Ἔθνυς πρὸς ἐκείνους, διὰ τῆς γενναίας προσπαθήσεως τῶν ὁποίων ἔλαβον ὕπαρξιν τὰ Γυμνάσια τῶν Ἰωαννίνων, Ἄθωνος, Πάτμου, Θεσσαλονίκης, Χίυ, Σύφνυ, Σμύρνης, Κυδωνιῶν, Βυζαντίυ, Ἰασίυ, Βυκυρεσίυ κλπ. Πλῆθος ἄλλο Διδακτικῶν Καταστημάτων εἰς διάφορα μέρη της Ἑλλάδος (α) ἐπεῖχον τὴν δευτέραν τάξιν.

(α) Ἀπὸ τὴν τιμὴν αὐτὴν μένει ὑστέρα πολὺ ἡ Πελοπόννησος. Τὸ ἰσχυρώτερον μέρος της, οἱ Προεστῶτες, ἔχοντες τὸ παράδειγμα τῶν ἐπίσης βασανιζομένων Ἰωαννίνων, τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κρήτης καὶ αὐτῆς ἀκόμη, ἂν πρέπῃ νὰ εἴπωμεν, τῆς ἐνδοτέρας Ἀσίας, ἠμπόρυν νὰ καταστήσωσι γυμνάσιον Ἑλληνικὸν τῦ πρώτυ βαθμῦ ὡς πρὸς τὴν περίστασιν ἐκείνην τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ, φαίνεται, δὲν εἶχον αὐτὴν τὴν εὐγενῆ διάθεσιν, περιπεπλεγμένοι ἐξαιρετικῶς εἰς τὴν τύρβην τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῦ τόπυ. Ἡ δὲ λυπηρὰ ἀποτυχία τῦ Καριτσιώτυ Ἐμπόρυ, ἐπιχειρισθέντος δι' ἰδίας δαπάνης τὴν εἰς τὴν Πατρίδα τυ (Λακωνίαν) ἀνέγερσιν μιᾶς Σχολῆς, ἀποδεικνύει πασιφανῶς, ὅτι ἡ Παιδεία ὄχι μόνον ἠμελεῖτο, ἀλλὰ καὶ κατετρέχετο κατὰ δυστυχίαν περισσοτέραν ἀπὸ τὺς ἀνθρώπυς τυτυς.

Οἱ ὀλίγοι μεταβαίνοντες εἰς τὴν Εὐρώπην νέοι Πελοποννήσιοι ἐσπούδαζον μᾶλλον τὴν Ἰατρικὴν καὶ ὄχι ποτὲ μὲ τὸν σκοπὸν τῦ νὰ φωτίσωσι τὴν Πατρίδα των ὡς Σχολάρχαι. Τὸ ἴδιον ἠκολούθυν καὶ οἱ σπουδάζοντες εἰς τὰ Γυμνάσια τῆς Ἑλλάδος διασκορπιζόμενοι εἰς ἄλλυς τόπυς, ἐνῷ δὲν εὑρίσκον εἰς τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς των περίθαλψιν καὶ πόρον. Οἱ δὲ γαυριῶντες εἰς τὸν πομπῶδη τίτλον τῦ Πρύχοντος δὲν ἔστελλον οὐδὲ τὰ τέκνα των εἰς τὴν Εὐρώπην, ἢ ἀλλῦ, ἐπὶ προφάσει ἀθεισμῦ.

Τὸ κακὸν τῦτο ἔλαβε τὸν χαρακτῆρα μιᾶς γενικῆς προλήψεως, ὅθεν ἐπῆγασε τὸ νὰ φαίνωνται Διδάσκαλοι εἰς τὸν τόπον τῦτον Καλόγηροί τινες, πλήρεις θεοβλοβείας καὶ ἀπαδοὶ

Ἂν ἔλειπεν ἀπὸ αὐτὰ ἡ διδασκαλία τῶν ὑψηλοτέρων γνώσεων, ὁσας ὁ ἀνθρώπινος νὸς ἐγέννησε καὶ ἐκαλλιέργησε· τοῦτο ἦτο συνέπεια φυσικὴ τῶν ἐλλείψεων καὶ τῶν πολιτικῶν ὑπονοιῶν, τὰς ὁποίας προέβαλλον ὑποχρεωτικῶς αἱ τότε καταστάσεις. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζητῇ τις ἀνδρικὰς ἀρετὰς ἀπὸ μίαν νηπιώδη ἡλικίαν.

Μᾶς συγχωρεῖται νὰ εἴπωμεν μεολοντοῦτο, ὅτι τὰ κυριώτερα μαθήματα, ὅσα μορφώνυσι τὸν πολίτην ἐπάξιον τοῦ πολυτίμου τούτου ὀνόματος, καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἡ Ἑλλὰς εἶχε τὴν μεγαλητέραν χρείαν, εὑρίσκοντο σποράδην εἰς τὰς Διαλογικὰς εἰσηγήσεις τοῦ δαιμονίου Σωκράτους, καὶ τῶν Μαθητῶν του τὰς πρωτοτύπους ἐρεύνας. Τὸ πνεῦμα τῶν νέων καλλιεργούμενον ἀπὸ τὰς ἀρχετύπους ταύτας ἰδέας καὶ τὰς ἄλλας τῶν διαφόρων Ῥητόρων, Ἱστορικῶν καὶ Ποιητῶν, ἐφωδιάζετο ὁπωσδήποτε μὲ τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα, ὅσα ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς κρηπὶς εἰς τὴν μίλλουσαν Μεταβολὴν τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Σχολεῖον τῶν Ἰωαννίνων, διϋθυνόμενον ἀπὸ τοὺς Μπαλάνους, Συγδουρεῖς, Μελετίους καὶ ἄλλους, διέχυσε πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα φῶτα, ἂν καὶ μικρά, Φιλοσοφίας. Καρπὸς πολυτίμους προσέφερον ἐπίσης καὶ ἐκεῖνα τοῦ Ἄθωνος, Χίου,

---

τοῦ μονοτόνου συστήματος τῶν ξηρῶν Γραμματικῶν. Μοναδικὴ εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπῆρξεν ἡ τοιαύτης φύσεως Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῆς Δημητσάνης (Θεισόας). Ἡ Πελοπόννησος διὰ τοῦτο δὲν ἔδειξε τοὺς ἐκ συγκρίσεως ἀρκετοὺς Λογίους της εἰς τὴν Ἐπανάστασιν. Μικραὶ ἐξαιρέσεις δὲν ἀναιροῦν τὴν καθολικὴν αὐτὴν παρατήρησιν.

Σμύρνης, Κυδωνιῶν, Βυζαντίου καὶ Ἰασίου. Ὁ ὠφελιμώτατος Εὐγένειος Βάλγαρης, σαλεύσας τὸν βαρὺν λήθαργον τῆς ἀπαιδευσίας, ὁ Θεοτόκης, Δανιὴλ, Ἀάμπρος Φωτιάδης, Τσελεπῆς, Πρώιος, Στέφανος καὶ ἄλλοι ὑπῆρξαν τόσοι Ἀπόστολοι τῆς μελλούσης πολιτικῆς τοῦ Ἔθνους τύχης, ἐμπνευσμένοι τὸν θεῖον πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας καὶ τὴν πατρίδα ἔρωτα.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ὄνομα τιμῶσι διαφερόντως καὶ ἐκεῖνοι, ὅσοι συνέδραμον ὑλικῶς εἰς τὴν ἔκδοσιν βιβλίων, τὴν σύσασιν βιβλιοθηκῶν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν νέων πολλῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. Μεταξὺ τῶν τοιούτων διαπρέπουσι καὶ ἄλλοι καὶ πρὸ πάντων οἱ ἀξιότιμοι Ζωσιμάδαι, διαχειρισθέντες ὠφελίμως τὰ πλούτη των.

Πᾶσα ἐν γένει τάξις Ἑλλήνων συνέτρεχεν ἀμιλλωμένη εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τῆς παιδείας. Ἀδίκως προσῆψάν τινες εἰς τὸ Ἱερατεῖον τῆς Ἀνατολῆς τὴν κατηγορίαν, ὅτι ἠγάπα τὴν μωρίαν τοῦ Λαοῦ καὶ τὸ σκότος, ἐνῷ ὑπηρέτει τὸν Πατέρα τῶν Φώτων. Τὰ Μοναστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα εὕρισκον οἱ Ἕλληνες πολλὴν ἠθικὴν παρηγορίαν, ἦσαν ὡσεπιτοπολὺ τὰ σπουδαστήρια τῆς Ἑλληνικῆς καὶ αἱ ἀποθῆκαι δημοσίων βιβλιοθηκῶν ἀξίων λόγου· οἱ δὲ νάρθηκες καὶ τὰ προαύλια τῶν Ναῶν τὰ προπαιδευτικὰ καταγώγια τῶν παίδων. Ἐκ τοῦ Ἱερατικοῦ Τάγματος βλέπομεν πολλοὺς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς, πεπροικισμένους μὲ ὑψηλὴν παιδείαν καὶ ἀληθινὴν ἀρετὴν, κήρυκας θερμοὺς τῆς ἠθικῆς ἀναπλάσεως τοῦ Ἔθνους διὰ τῶν παραδόσεων, τῶν ἐκδόσεων καὶ τοῦ ἄμβωνος, καὶ μεμακρυσμένους ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχω-

σι τὴν σοφίαν τῦ Θεῦ ὡς ἐργαστήριον αἰσχροκερδείας καὶ πολιτικῶν σκοπῶν, κατὰ τὸ παράδειγμα τόσων ἄλλων. Τὸ Ἱερατεῖον τῆς Ἀνατολῆς δὲν κατεδίωξέ ποτε βίβλους, τυπογραφίας καὶ διδασκάλους ὁποιωνδήποτε δοξασιῶν, ἐκτὸς ἂν ἦτοι ἐφαίνοντο πραγματικῶς διασρέφοντες τὴν ἀθωότητα, θέλοντες νὰ την ἐμφυτεύσωσιν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἰδέας, τας ὁποίας ἦτον ἀδύνατον αὐτὴ να χωνεύσῃ. Τέλος πάντων πρὸς ἀπόδειξιν τῆς συνηματικῆς καὶ ἐνθέρμυ προστασίας τῶν φώτων ἐνθυμεῖταί τις καὶ ἄλλας διαφόρυς πράξεις καὶ τὴν λαμπρύνυσαν πολὺ πλέον τον Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως Συνοδικην Ἐγκύκλιον τῦ 1807 περὶ συσάσεως Σχολείων (α). Δὲν μᾶς λανθάνυσι καὶ παραφοραί τινες τῦ ἰδίυ περὶ τῆς Φιλοσοφίας· ἀλλ' εἴμεθα πάρα βίβαιοι, ὅτι εἰ ταύτας ἔδοσαν ἀφορμὴν ἡ διαγωγὴ καὶ τὰ ὁρμητικὰ πάθη ἀνθρώπων ἡμιμαθῶν καὶ δύλων τῶν προλήψεων.

Τὴν ἀφοσίωσιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς Μύσας ἐπιβεβαιοῖ ὁ ἀπὸ τῦ 1813 σχηματισμὸς τῆς Φιλομύσυ Ἑταιρίας τῶν Ἀθηνῶν (β) καὶ ἡ δι αὐ-

---

(α) Ἡ Ἐγκύκλιος αὐτη ἐδημοσιεύθη καὶ διὰ τῆς Φιλολογικῆς Ἐφημερίδος ὁ Λόγιος Ἑρμῆς, 1819.

Μία τῶν ἐντίμων προσπαθησιων τῦ ἰδίυ Θρόνυ ἐσάθη καὶ τελευταῖον ἡ ἀγορὰ μεγαλῦ ἀριθμῦ βιβλίων. Ἦσαν δὲ ταῦτα λείψανα τῶν βιβλιοθηκῶν, ὁσας ἡ Τυρκικὴ Ἐξυσία ἐδήμευσεν ἀπὸ τοῦ 1821.

Τὸ Ἱερατεῖον κατώρθωσε πρὸ ἀρκετῦ καιρῦ τὴν εἰσαγωγὴν τῦ Τύπυ εις τὸ Βυζάντιον. Τὸ παράδειγμά τυ ἠκολύθησεν ἡ πόλις τῦ Ἰασίυ καὶ τελευταῖον ἐκεῖναι τῆς Χίυ καὶ τῶν Κυδωνιῶν.

(β) Ἴδε Ἐποχ. Β', Κεφ. Γ'.

τῆς σύστασις τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Ὑπὸ τὴν ἐπαγρύπνησιν τῆς ἰδίας διετηρήθησαν ἀβλαβεῖς πολλαὶ ἐπίζηλοι Ἀρχαιότητες. Δὲν ἀναφέρομεν ἐδῶ τὸν παραδειγματικὸν ζῆλον πρὸς τὰ φῶτα τῶν Χίων, τῶν Σμυρναίων καὶ τῶν Κυδωνιέων.

Τῶν Συγγραφίων, τῶν Μεταφρασῶν καὶ τῶν Σχολιασῶν ὅλοι οἱ ἀγῶνες ἔτεινον εἰς τὸν ἴδιον σκοπὸν τῆς λογικῆς μορφώσεως τῶν Ἑλλήνων. Ἡ μεταλωττισις μυρίων ἄλλων καὶ μάλιστα τῆς Ἱστορίας τὸ Καισριώτου ἐπαρωσίαζεν εἰς τὸν Ἕλληνα τὸν καθρέπτην τῆς δυνατῆς μεταβολῆς τὸ ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς τυραννίας εἰς ἐκείνην τῆς ἐλευθερίας. Εἰς ταύτην ἔβλεπε καὶ ἐδιδάσκετο ἔτος τὰ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα τὸ πατριωτισμὸ, τὸν χαρακτῆρα τὸ ἀξίου Ἀρχηγοῦ, τὴν ἀδυναμίαν ἑνὸς βαρβάρου Στρατοῦ, τὸ ζημιώδες τῶν προλήψεων, τὴν θείαν διεκδίκησιν τὸ προδότου, τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐμπισοσύνης, τὴν ἀνωφελῆ μετάνοιαν τῶν σφαλμάτων, τὰ ὄφελη τῶν στρατηγιῶν κτλ.

Τὸ φιλοσόφου Βεκκαρία τὸ περίφημον περὶ Ἐγ-

Τὸ Σύστημα τοῦτο, παῦσαν ἐπὶ τῆς Μεταβολῆς τὸ 1821, ἀνανεώθη περὶ τὸν Σεπτέμβριον τὸ 1825, μολονότι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχον ηδη ἐξησφαλισμένην οὐδὲ αὐτὴν τὴν φυσικὴν ὕπαρξίν των. Ἐσχημάτισεν εὐθὺς Κατασήματα τῆς νέας Λαγκασρικῆς Μεθόδου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς διὰ τὰ ἀρρένα καὶ τὰ κοράσια, Βιβλιοθήκην καὶ Μουσεῖον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἔμελλεν ὅπως νὰ νεκρώσῃ ὅλας τὰς ἐκ τούτου νέας ἐλπίδας τῶν Ἑλλήνων ἡ πρόξενος πολλῶν δυσυχιῶν ἡμέρα τῆς 24 Μαΐου, 1827 καθ' ἣν ἀνεπέτασε τὴν Ἡμισέληνον ὁ Ῥεσσὴτ Μεχμὲτ Πασσᾶς ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἀκροπόλεως.

πλημάτων καὶ Ποινῶν Σύγγραμμα προσφέρει (1812) ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς, καὶ διαθέτει τὴν Νεολαίαν μὲ τὴν ἀκόλουθον πρόρρησιν μᾶλλον, ἢ συμβυλήν· "Θέλει ἐλθεῖν καιρὸς, ὁπόταν ἡ Πα-"τρὶς ἔχῃ νὰ ζητήσῃ Νόμους ἀπὸ (αὐτήν)„· καὶ Νόμους βέβαια δὲν ἐννόει ἄλλους παρὰ τοὺς Πολιτικούς (α). Τόσον ἦτο πεπεισμένος περὶ τούτου, ὥσε δὲν ἐδίσαξε καὶ πρὶν ἔτι (ἀπὸ των 1807) νὰ κηρύξῃ· "Ἂν εἶναι βέβαιον, ὅτι ἐνεργειται "τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀναγέννησις, ἢ δὲν εἶναι τίπο-"τε βέβαιον εἰς τὸν Κόσμον (β)„.

Εἰς τὴν πρόγνωσίν σου ταύτην δὲν ἐλάνθασες, ἀθάνατε Κοραῆ! Ἡ ἀναγέννησις τῶν Φώτων, τῆς ὁποίας διεκρίθης ὁ ἐνεργητικώτατος πρόμαχος, ἔπρεπε νὰ ἐπιφέρῃ φυσικῶς καὶ τὴν πολιτικὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ φίλοι τοῦ δεσποτισμοῦ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ γελάσωσι τὰ χρυσᾶ ταῦτα γράμματά σου, καὶ νὰ τὰ κάψωσιν, ὡς ἄλλοτε ἐκεῖνα τοῦ Ῥήγα, ὡς ἀντίθεα (ἀντιπολιτικά).

Πόσον ἐκ προσθήκης ὁ Ἕλλην ἐφρονιματίζετο ἀπὸ τας Ὀπτασίας τοῦ Ἱερωνύμου Ἀγαθαγ-

---

(α) Εἰς τὸ ἴδιον ἀπευθύνετο πνεῦμα καὶ πάντοτε καὶ τελευταῖον (1819), ἐκδίδων τὴν πολυμαθῆ καὶ πολύτιμον Ἀντίρρησίν του κατὰ τοῦ Κοδρικᾶ, ἢ τοῦ περιβοήτου Δόγματος τῶν Σκεπτικῶν Φιλοσόφων καὶ τῶν Σοφιστῶν· "Νόμῳ (συνη-"θείᾳ) καλὸν, νόμῳ κακόν.„ Διὰ τοῦ Διαλόγου τοῦ Μαροκένου Δερβίσσου καὶ τοῦ Εὐρωπαίου Περιηγητοῦ ἐξεικόνισε θαυμασίως τὴν τυραννον Διοίκησιν τῶν Τούρκων, καὶ ἐδίδαξεν ἐπιτηδείως τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ κοινὰ εὐτυχήματα μιᾶς ἀγαθῆς Πολιτείας.

(β) Ἴδε εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἰσοκράτους Μέρ. Α', σελ. νς'.

γέλλυ (α)! Πόσον ἐναβρύνετο εἰς τὰς ἀναμνήσεις τῶν διαφόρων Κινημάτων (β)! Πόσον ἐσεμνύνετο εἰς τὸν πολυχρόνιον πόλεμον τῶν ὀλίγων μὲν, ἀλλὰ ἀκαταμαχήτων, Σουλιωτῶν (γ)! Πόσον ἔχαιρεν εἰς τὴν αὐτόνομον κατάσασιν τῶν Μανιατῶν, τῶν Σφακιανῶν καὶ ἄλλων!

Ἡ Ἱσορία τον ἐβεβαίωνεν, ὅτι δὲν ἐνικήθη ποτε, ἢ ἐχάθη ἐνδόξως, ὅποιος Λαὸς ἐκινήθη σαθερὸς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τυ. Τον ἐβεβαίωνεν, ὅτι τῶν τυράννων ἡ ὑπερτερῦσα ὑλικὴ δύναμις δὲν ἰσοβαρεῖ ποτε μὲ τὴν ἠθικὴν ἐκείνην ἀνδρίαν, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ εὐγενὲς τῦ πατριωτισμῦ αἴσθημα. Τὸν ἐβεβαίωνε πάντοτε τεταπεινωμένην ταύτην ἐνώπιον τῆς θείας ἐκείνης πανοπλίας, μὲ τὴν ὁποίαν περι-

---

(α) Χρονολογυμένας τῷ ᾳσοθ' (1279), καὶ ἐκδοθείσας εἰς τὸ Μεδιόλανον τῷ ᾳφνέ (1555). Μεταπεφρασμέναι διεφυλάττοντο ἀπὸ πολλὺς χειρόγραφοι, ὡς κώδηξ τις θεῖος, ἀναγγέλλων βεβαίαν τὴν ἀπὸ τὺς Τύρκυς σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἦτον ἐντετυπωμένη εἰς τὰς κεφαλὰς καὶ τῶν ἰδίων Τύρκων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ὡμολόγυν φθάσασαν τὴν συντέλειαν τῆς πολιτικῆς των ἐξυσίας.

Ἐπιτήδειοί τινες, γνωρίζοντες τὴν τοιαύτην ὑπόληψιν τοῦ Λαῦ περὶ τῶν εὐαγγελισμῶι τῦ Ἀγαθαγγέλλυ, ἐνήργησαν τὴν εἰς Μεσολόγγιον μετατύπωσίν τυ, 1824.

(β) Ζήτει Ἐποχ. Β', Κεφ. Α'.

(γ) Ἱσορικὸν μνημεῖον τῦ ἠρωϊσμῦ τῆς νέας Ἑλλάδος εἶναι καὶ ἡ Πάργα. Ἂν οἱ Κάτοικοί της ἐπωλήθησαν ἕνεκα μιᾶς πολιτικῆς, ἀφορώσης τὸν σύνδεσμον σχέσεών τινων μετὰ τῦ τυράννυ τῆς Ἠπείρου, ἀπέδειξαν ὅμως καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἔτι στιγμὴν τὰ ἀγαπητότερα ὑπὲρ τῆς πατρίδος των αἰσθήματα. Ἀφίνοντες τὸν τόπον των, συμμετέφερον τὺς Προγόνυς καὶ τὺς Θεύς των.

βάλλει τὸν μὲ νῦν Λαὸν ἡ εἰλικρινὴς ἀφοσίωσις πρὸς τὸ πολιτικὸν τῦ δίκαιον. Τὰ λαμπρὰ συμβάντα τῦ Μαραθῶνος, πολεμαρχοῦντος τῦ Μιλτιάδυ· τῶν Στενῶν τῆς Σαλαμῖνος, ὁδηγοῦντος τῦ Θεμιστοκλέους· καὶ τῶν Πλαταιῶν τῆς Βοιωτίας, στρατηγοῦντων τῦ Ἀριστείδυ καὶ τῦ Παυσανίυ, προέκειντο εἰς τοῦτον τόσαι ζωηραὶ εἰκόνες τῆς ὑπεροχῆς τῦ πατριωτισμῦ καὶ τῦ φιλελευθέρυ πνεύματος ἐναντίον τῆς βαρβαρότητος καὶ τῦ ἐγωϊσμοῦ.

Τὴν φαντασίαν τοῦ Ἕλληνος ἐμεγάλυνον αἱ σκιαὶ τῦ Λεωνίδυ καὶ τῶν Τριακοσίων, ἀποθανατισθέντων εἰς τὰς Θερμοπύλας· ἐμψύχωνον οἱ Θρασύβουλοι, σωτῆρες τῆς Πατρίδος των ἀπὸ τὴν ἐπιβεβλημένην τυραννίαν τῶν ξένων: τῆς Σπάρτης καὶ τῦ Φιλίππυ· ἐνεθάρρυνεν ἡ ἱστορία τῦ Κίμωνος, τῦ Ἀγησιλάυ, τῦ Ἀλεξάνδρυ καὶ μυρίων ἄλλων.

Εἰς τὸν καθρέπτην τῶν Ἑλβετῶν, οἵτινες ἀπετείναξαν καὶ ἀπροπαρασκεύαστοι τὸν τότε βάρβαρον ζυγὸν τῶν Αὐστριακῶν, ἔβλεπεν ὁ Ἕλλην, ὅτι καὶ μὴ ἔχων ἰσόπαλα τὰ μέσα, δύναται νὰ παρατάξῃ κατὰ τῦ τυράννυ του τὴν θέλησιν καὶ ἐπιμονήν τυ. Εἰς ἐκεῖνον τῶν Ἱσπανῶν, ὑποτεταγμένων εἰς τοὺς Ἄραβας ἐπέκεινα τῶν ἑπτὰ αἰώνων, παρετήρει, ὅτι καὶ ἡ πλέον πολυχρόνιος δυναστεία καταβάλλεται ἀπὸ ἕνα Λαόν, πολεμοῦντα ὑπὲρ τῶν δικαίων του. Τί ἄλλο ἐβεβαίωσαν οἱ Ἱσπανοὶ καὶ ἰσχάτως, πολεμοῦντες τὸν νικητὴν ὅλης τῆς Εὐρώπης Ναπολέοντα; Σαφηνίζεται ἐδῶ καὶ ἡ πολύτιμος ἀξία τῦ θρησκευτικῦ χαρακτῆρος.

Ὁ Ἕλλην δὲν ἀγνοοῦσεν ἤδη, ὅτι ὁ ὀλίγος καὶ ἔνοπλος Λαὸς τῶν Ὀλλανδῶν ἔπαυσεν ἀνασενάζων ὑπὸ τὸ σιδηροῦν σκῆπτρον τῆς Ἱσπανίας, ἅμα ἔδραμεν εἰς τὰ ὅπλα ἀπηλπισμένος. Ἤξευρεν, ὅτι τὴν γενναίαν θέλησιν τῶν γειτόνων μὲ τοὺς Ἱσπανοὺς Πορτογάλλων δὲν ἐδάμασε μήτε ἡ δύναμις, μήτε ἡ γειτονία, μήτε τὰ πλοῦτη τῆς Ἱσπανίας. Ἐγνώριζε τὰ πρόσφατα παραδείγματα τῶν Ἀγγλικῶν Ἀποικιῶν τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τῆς Μητροπόλεώς των, καὶ τῶν Ἡνωμένων Ἐπαρχιῶν κατὰ τῆς Ἱσπανίας. Πλέον ἀκόμη πρόσφατον παράδειγμα ἐφάνη τὸ ἀνήκουσον τόλμημα τῶν Μαύρων τῆ Ἁγίᾳ Δομινίκᾳ, καὶ ἀπεδείχθη, ὅτι τὸ αἴσθημα τῆ πατριωτισμῆ δὲν ἀφίνει ἀνελευθέρους μήτε αὐτοὺς τοὺς ἀργυρωνήτους δούλους.

Ὡς τοιοῦτοι οἱ Ἕλληνες ἔσωζον πάντοτε τὰς μεγαλητέρας περὶ τῆς ἐλευθερίας των ἐλπίδας, γινόμενοι πολλάκις ἀνώτεροι τῆ ἑαυτῆ των. Οἱ δὲ Τοῦρκοι, ἂν καὶ κατειργάσθησαν ὅλα, δὲν ἴσχυσαν ὅμως τὰ γίνωσι κύριοι καὶ τῆ πνεύματος τούτων. Ἡ βία, ἂν δημιουργῇ ὑποκριτὰς, δὲν μορφώνει φρόνημα. Ὁ θρίαμβός της, πρόσκαιρος πάντοτε, ἀδυνατεῖ νὰ στηρίξῃ διαρκῆ κανένα πολιτικὸν σκοπόν. Εἰς μάτην λοιπὸν ἀπεθέριζεν ὁ τύραννος τὸ πλούσιον καὶ τὸ διαπρέπον μέρος (α). Ἐσοχάζετο, ὅτι ἐθυσίαζε τὸ πνεῦμα

(α) Ἡ Ἐξουσία τῶν Σελτάνων ὑποπτος πάντοτε, ὡς μὴ περιφρυμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῶν κυβερνωμένων. ἐξέτεινε τὸ ἴδιον σύστημά της καὶ ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἅμα ἐμεγαλύνοντο εἰς τὰς ἀξιώσεις καὶ τὰ πλοῦτη. Ἁπλῆ ὑποψία ἢ συ-

τῆς Ἑλλάδος, θυσιάζων ὀλίγους. Ἀλλὰ πόσον ἦτον ἠπατημένος! Τὰ Ἔθνη δὲν θυσιάζονται. Εἶναι ἄρα ἀναλλοίωτον τὸ πνεῦμά των.

Οἱ Ἕλληνες κάτοικοι μιᾶς γῆς, τόσον ἐπιζήλου διὰ τὰ πλεονεκτήματα τῆς φύσεως καὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της, ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴν ὀργῶσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν των, πνέοντες τὰ σκληρότερα μίσῃ ἐναντίον μιᾶς τυραννίας, ἡ ὁποία ἐμασίγωνεν ἐν μέρει καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν προλήψεων καὶ τῆς βαρβα-

---

κοφαντία ἤρκει εἰς τὴν καταδίκην ὁποιουδήποτε. Ποίαν ἐπομένως οἱ Σουλτάνοι ἔπρεπε νὰ ἐλπίζωσι πιστὴν ὑποταγὴν ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους των, ἐνῷ δὲν τοὺς ἠσφάλιζον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς συκοφαντίας; Καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Θεὸν προσευχόμενος ὁ Δαβὶδ εἶπε πρῶτον· "Φύλαξόν με, Κύριε! ἀπὸ συκοφαντίας "ἀνθρώπων·„ καὶ ἔπειτα ὑπεσχέθη· "καὶ φυλάξω τὰς ἐντο-"λάς σου.„ Μόνοι οἱ Τοῦρκοι, ἀλλ' ὄχι ποτὲ οἱ Ἕλληνες, δοξάζοντες τὸ ἀναμάρτητον εἰς τὴν ὀντότητα τῆς Σουλτανικῆς Ἐξουσίας, καὶ μᾶλλον τετυφλωμένοι ἀπὸ τὴν ἐκ τῆς θεοβλαβείας προερχομένην πλάνην, ὡμολόγουν ὡς ἀρετὰς ὅλα τὰ ἁμαρτήματα τῶν Σουλτάνων, καὶ ὡς θείαν ἀπόφασιν τὴν θέλησιν καὶ τοὺς παραλογισμούς των.

Αἱ κτηματικαὶ κατασάσεις ὅλων τῶν θανατωμένων ἐδημεύοντο. Εἰς τὰ 1830 βλέπομεν ἓν παράδειγμα ὅλως διόλου ἐναντίον. Ὁ Μέγας Ῥατος Ῥεσσὴτ Μεχμὲτ Πασσᾶς, ἐκδίδων τὴν ἐναντίον τῶν Καπετανέων τῆς ὑποκειμένης Στερεᾶς Ἀπόφασίν του (Ἰωάννινα, 27 Νουεμβρίου 1830,) προσθέτει·

"Ἄρθρ. Ε'. Ὅσοι δὲ (Καπετανέοι) φανοῦν ἀπειθεῖς καὶ φο-"νευθοῦν, ἡ οὐσία των νὰ μένῃ ἀβλαβὴς, καὶ νὰ τὴν οἰκειο-"ποιῶνται μέχρι λεπτοῦ τὰ τέκνα των . . „

Θέλομεν ἐνταῦθα νὰ ὑποσήσωμεν, ὅτι ἀπὸ τὴν ἀντίθεον ἰδέαν τῆς δημεύσεως ἤρχησαν τέλος πάντων μακρυνόμενοι καὶ οἱ Τοῦρκοι, ἂν καὶ ἐθεωροῦντο μέχρι τοῦδε ἀμετάβλητοι ἀπὸ τὰς ἕξεις των.

ρότητός της. Ἡ καλὴ, ἢ κακὴ, Διοίκησις ἑνὸς Κράτους ἐπηρεάζει ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν κατάσασιν τῶν ἄλλων.

Ἡ πολυανθρωπία τῆς Ἑλλάδος ἐσμικρύνθη πρὸ ἀρκετοῦ καιροῦ (α). Ἀλλ' ὅσον εἶναι βέβαιον τοῦτο, τόσον ἐξ ἐναντίας παρετηρήθη κατὰ διαφόρους περισάσεις, ὅτι ὁ ὀξυδερκὴς, μεθοδικὸς καὶ φιλόπονος Ἕλλην ἠδυνήθη νὰ ἀντιπαλαίσῃ μὲ πολλαπλάσιον ἀριθμὸν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀφ' ἑνὸς μέρους ἐλάτρευον ἐκ συνήματος τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ἡδυπάθειαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου κατεδικάσθησαν τρόπον τινὰ νὰ μὴν ἐκπηδήσωσί ποτε ἀπὸ τοὺς ὅρους τῆς νηπιώδους λογικότητος καὶ τῆς σρεβλῆς ἠθικῆς των (β). Ἡ πολυανθρωπία ἄρα δὲν συνιστᾷ τὴν δύναμιν· ἡ δὲ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀταξία εἶναι ὁ ὀλεθριώτερος ἐχθρὸς καὶ τῆς πλέον κολοσσαίας Ἐπικρατείας.

Ἂν ἐβιάσθη ὁ Ἕλλην νὰ κατοικήσῃ τὰ τραχύτατα βουνὰ καὶ τὰς πέτρας τῶν Νήσων, ὠφελήθη μάλισα, χωρὶς νὰ ζημιωθῇ ζημίαν ἀνεπανόρθωτον. Γυμνασικώτερος καὶ ἐπιτηδειότερος ἤδη προώδευεν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του, ἀναπτύσσων τὸ λογικόν του καὶ τὰ ἔντιμα μέσα

(α) Εἰς καθὲν τετραγωνικὸν μίλλιον μόλις φέρει ἤδη 872 ψυχάς.

(β) Ἀπόῤῥοιαν τῆς τοιαύτης ἠθικῆς θεωροῦμεν τὴν ἐπέμβασίν των καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἀποφάσεις τοῦ Πλάτωνος. Εἶχον ἀξίωμα τό· "Πᾶς μὴ Τοῦρκος ἐκ ἀνθρωπος.„ Ἂν καὶ τοῦτο πρὸς ἄλλα πολλὰ τῶν Τούρκων ἦναι "Τί ἂν εἴποι "Τοῦρκος ἀνήρ;„ βλέπομεν μολονοτοῦτο, ὅτι ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ ἀδελφή μ' αὐτὴν βαρβαρότης δὲν ἠμπόρουν ἠνωμέναι νὰ γεννήσωσι κακοηθέσερον ἄλλο ἀπόφθεγμα.

τοῦ βίου. Τῶν Τούρκων ἐξ ἐναντίας αἱ ληστρικαὶ προσκτήσεις τῷ πλούτῳ, ἡ τρυφηλότης, ὁ γάμος (α), ἡ ἄτακτος Κυβέρνησις καὶ ἡ πρὸ καιροῦ ἐκτεθηλυμένη ἀνατροφὴ τῶν Διαδόχων τοῦ Θρόνου, εἰς τόσην ἔφερον παραλυσίαν καὶ χαύνωσιν τὰς ἄλλοτε ῥωμαλαίας δυνάμεις των, ὥστε καὶ πρὸ χρόνων ἔτι δὲν ἠμπόρουν ἤτοι νὰ συγκροτῶσι, τὰς ὁποίας πρό τινος καιρῦ ἐσχημάτιζον Στρατιὰς φοβερὰς οἱ εὐφυεῖς Σουλτάνοι καὶ οἱ θαυμασοὶ Ὕπατοί των. Τὸ ἠθικόν των πρὸς τὸν πόλεμον ἐμηδένισαν ἐνταυτῷ οἱ Λεγεῶνες τῆς Ἄρκτου πρῶτοι, καὶ προσέτι ἡ κατὰ τῆς Αἰγύπτου ἐκστρατεία. Εἰς δὲ τοὺς Ἕλληνας ἀπέκειτο ν' ἀφαιρέσωσιν ὅλως διόλου τὸ παραπέτασμα, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἐκρύπτετο ἡ ὄχι τόσον ἐκτετυλιγμένη ἔτι ἀδυναμία τοῦ Ὀθωμανικοῦ Βασιλείου.

Τῆς μεγαλοπρεπείας ὁ τῦφος δὲν εἰκονίζει τὴν ἀληθῆ δύναμιν τῆς Ἐξουσίας. Ποία ἄλλη λοιπὸν ὑπερφυσικὴ αἰτία παρ' ἐκείνην τῆς ἀντιζηλίας καὶ τῶν συμφερόντων ὑπεστήριζεν ἕνα Θρόνον, μὴν ἔχοντα χρῆσιν αἰσθήσεως ὀρθῆς, οὐδὲ ἐνέργειαν ὡρίμου λογισμοῦ;

(α) Μ' ὅλην τὴν πολυγαμίαν τῶν Τούρκων ὁ εἰς τὴν Ἀσίαν πληθυσμὸς των ἤρχησεν ἐλαττούμενος ἀπό τινος καιροῦ. Εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν ἀριθμοῦνται 2,000,000· οἱ δὲ Ἕλληνες μ' ὅλους τοὺς καταδιωγμούς των εἰς 3,000,000. Ὥστε, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν περὶ τὰ Βόρεια Ἐθνῶν, ὅσα ἑνώνει μὲ τοὺς Ἕλληνας ἡ Θρησκεία: (δηλονότι τῶν Σέρβων 1,800,000· τῶν Βουλγάρων 1,500,000· καθὼς καὶ τῶν Μολδαυο-Βλάχων 1,500,000·) εὑρίσκει τις τετραπλάσιον σχεδὸν τῶν πληθυσμόν των εἰς 7,800,000.

Εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν τῶν κατὰ μέρος πολιτῶν χρεωστοῦσι τὰ Ἔθνη τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑπεροχήν των. Ἀρετὴν τοιαύτην ἤλπισαν ἀπὸ τοὺς συμπολίτας των ἐκεῖνοι, ὅσοι συνέλαβον τὴν μεγάλην ἰδέαν τοῦ νὰ διοργανίσωσι τὸν Πόλεμον. Ἴδομεν μέχρι τοῦδε τὰ βραδέα μὲν, ἀλλὰ προοδευτικὰ, μέσα τῶν Ἑλλήνων, ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὰ χρονικὰ τῆς δουλείας των, ἐξηγοῦντα τὸ μυστήριον τῆς ἠθικῆς καταστάσεώς των ὡς πρὸς τὴν Μεταβολὴν τοῦ 1821. Ἴδομεν μ' ἄλλους λόγους ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα, ὅσα ἔμελλον ἀναποφεύκτως νὰ τοὺς βάλωσι μίαν ἡμέραν εἰς κίνησιν κατὰ τοῦ δεσποτισμοῦ, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐστέναζον τόσους αἰῶνας. Θέλομεν ἀκολούθως ἐξετάσει, ὁποίων περισάσιων συνέπεια εἶναι τὸ Σύστημα τῶν Φιλικῶν. Πῶς, ποτε καὶ ἀπὸ ποίους ἔλαβε τὰς ἀρχάς του, καὶ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ Ὀργανισμός του.

ΕΠΟΧΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Συμβάντα ἀπὸ τῦ 1769· καὶ Ἀρχαὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἡ Ἑλλὰς ὡς πρὸς τὴν Ῥωσσίαν. — Ἐπανάστασις τῦ 1769· — Χασσὰν Πασσᾶς καὶ Κλέπται. ἡ ἐξολόθρευσις τῶν Ἀλβανῶν. — Λάμπρος Κατσώνης. ἡ Πόλεμος τῦ 1790· — Ῥῆγας Φεραῖος. — Οἱ Ῥῶσσοι εἰς τὴν Ἑπτάννησον. — Κωνσταντῖνος Ῥῆγας. — Παππᾶ Θύμιος. — Ἐπανάστασις τῦ Ὀλύμπυ κλ. 1809. — Δαντσιλὼτ, Κωλοκοτρώνης καὶ Ἀλῆ Φαρμάκης.

Εἰς τὴν ἱστορικὴν σειρὰν τῶν συμβάντων ἐκείνων, ὅσα ἐγέννησαν ἐκ μικρῶν μεγάλα ἀποτελέσματα, διακρίνεται ἓν κατὰ τὸν ΙΘ' Αἰῶνα καὶ ἡ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΙΚΩΝ. Σχηματισθεῖσα αὐτὴ ἀπὸ μικρὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς στοιχεῖα, ἀπετέλεσε τὸ σημαντικώτερον ἔργον τῆς Μεταβολῆς τῦ 1821. Ἀφίνομεν τὸν παραλληλισμὸν της μ' ἄλλα παρομοίας φύσεως ἔργα.

Ἴδομεν προηγουμένως (α) τὰ αἴτια, ὅσα ὑπαγόρευον εἰς τὸ τυραννούμενον Ἑλληνικὸν Ἔθνος τὴν ἀνάγκην τῦ νὰ ἐλπίζῃ εἰς ἕνα, ἂν καὶ βίαιον, Πόλεμον. Εἶχε πάντοτε τῦτο τὸν ἴδιον σκοπὸν· ἀπὸ τὸν ὁποῖον προέκυψεν

(α) Ἐποχ. Α. Κεφ. Α', σελ. 12--27.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ 1769 (α).

Δὲν ἦτον αὐτοκίνητος ὅτος, ἀλλ' ἀπόῤῥοιά τις ἐκείνου τοῦ 1768 μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδοσαν ἀφορμὴν αἱ μετὰ τῶν συμπολιτευομένων Πολλωνῶν σχέσεις καὶ αἱ πρὸς ἀλλήλους ἐπιδρομαὶ τῶν Ταττάρων καὶ τῶν Κοζάκων εἰς τὰς χώρας τῶν Ῥώσσων καὶ τῶν Τούρκων. Οἱ Ἕλληνες τότε δὲν εἶχον πρόοδον ἠθῶν τοιαύτην, ὁποία ἠδύνατο νὰ δείξῃ τὸ ἐλπιζόμενον ἀποτέλεσμα εἰς περίστασιν παρομοίαν. Βεβαιοῦται μολοντοῦτο ἡ ἔκτοτε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν των διηνεκὴς ἐπιθυμία, καταθλιβομένη ἀπὸ μόνην τὴν βίαν. Ἀλλὰ ἡ βία ἦτον ἀδύνατον νὰ θεωρηθῇ αἰώνιος, ὡς ἀντίθετος εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς μόνης αἰωνίου Δικαιοσύνης. Ἦσαν ἄρα ἀναπόφευκτός τις συνέπεια τὰ περιοδικὰ παρομοίας φύσεως Συμβάντα μέχρι τοῦ 1821.

Ἀδύνατοι οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ ἐσωτερικόν των, ἐγκαταλελειμμένοι ἀπὸ ὅλην τὴν Εὐρώπην, καὶ πάντοτε ἐπιθυμοῦντες τὴν σωτηρίαν των ἐκ τῆς Δυναστείας, ἐνατένιζον ὡσεπιτοπολὺ εἰς τοὺς Ὁμοθρήσκους τῆς Ἄρκτου. Τὸ πνεῦμα τοῦτο ἠθέλη-

---

(α) Πρὸ αὐτοῦ συνέβη ὁ Πόλεμος τῶν Αἰτωλῶν καὶ Ἀκαρνάνων εἰς τὰ 1692. Ὁ Λιβέριος Ἱερακάρης, βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς Ἐνετοὺς μὲ δύναμιν θαλασσίαν, ἀπέβη εἰς τὴν Ἄρταν. Οἱ Ἀρματωλοὶ καὶ οἱ Κάτοικοι τὸν ὑπεδέχθησαν καὶ συνέτρεξαν τὰς ἐπιχειρήσεις του. Εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ ἡ Ἀκαρνάνια καὶ ἡ Αἰτωλία ἐκυριεύθησαν· ἡ δὲ Ἐπανάστασις προέβη μέχρι τῶν Φερσάλων. Ἡ Ἐκστρατεία αὕτη, διαρκέσασα τετραετίαν περίπου, διελύθη ἕνεκα τοῦ συμβιβασμοῦ, γενομένου μεταξὺ τῶν Ἐνετῶν καὶ τῶν Τούρκων.

σαν νὰ ὑποστήσωσι διάφοροι ὡς αἰτίαν τῆς διαρκοῦς δουλείας τοῦ Ἔθνους ὑπὸ τοὺς Τούρκους. Δὲν θεωροῦμεν ἐδῶ τὰς ἀφορμὰς τῆς Ζηλοτυπίας: Ζηλοτυπίας, ἡ ὁρμὴ τῆς ὁποίας διεκρίθη σφοδροτέρα καὶ πλέον διὰ τοῦτο κινδυνώδης ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Πολέμου τοῦ 1821 Ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν μόνον, ποῖαι προϋπῆρξαν αἱ προηγούμεναι αἰτίαι αὐτοῦ τοῦ φαινομένου.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγαλητέρας βαρβαρότητος τοῦ παλαιοῦ Κόσμου ἡ Ἑλλὰς μόνη ἠδυνήθη νὰ προάξῃ τὰ φῶτα καὶ τὸν πολιτισμόν. Τὰ ἀγαθά της αὐτὰ ἐφρόντισε νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς θαλασσοπλοΐας καὶ τῶν ἀποικιῶν. Διὰ τῶν μεγάλων ἐκστρατειῶν της ἐξέτεινε τὰ ἴδια καὶ εἰς ἄλλους βεβαρβαρωμένους τόπους ἐπὶ Ἀλεξάνδρου. Ἐπὶ τῆς ἐσχάτης καταστροφῆς της τέλος πάντων ἡ ἰδία ἐναπέθεσε τὰς Μούσας της εἰς τοὺς κόλπους τῆς Εὐρώπης. Ἀλλ' ὁποίαν ἀπήλαυσεν ἀμοιβὴν εἰς τὰς δυστυχίας της; Ἄλλο παρὰ τὴν καταφρόνησιν καὶ τὴν ἐπιβουλὴν δὲν εἶδεν, οὐδὲ ἐγνώρισε διαφοράν τινα μεταξὺ τῶν ἀγρίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν τότε Χριστιανῶν τῆς Εὐρώπης. Μαρτυρεῖ ἡ Ἱστορία. Εὑρέθη διὰ τοῦτο συνδεδεμένη ἠθικῶς μὲ τοὺς Ῥώσσους διὰ τὸ ὁμόθρησκον καὶ τὴν κολακευτικὴν πολιτείαν τούτων. Θέλομεν ἴδῃ, ὁποῖον εἶχεν αὐτὴ σκοπόν. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ ὁ ἄνθρωπος προσηλώνεται φυσικὰ πρὸς τὸν θεωρούμενον εὐεργέτην του, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ ἐλπίζῃ ἀνώτερα ὀφέλη. Ὁ Ἕλλην ὄχι μόνον δὲν ἔχαιρε καμμίαν τιμὴν πολιτικὴν πλησίον τοῦ ἄλλου Κόσμου, ἀλλὰ καὶ ἐμισεῖτο καταφρονούμε-

νος καὶ μὴ κρινόμενος ὐδὲ ἄξιος ταφῆς εἰς τὸν θάνατόν τυ. Οἱ ἄνθρωποι τὺ Βορέως τὸν μετεχειρίσθησαν ἐξ ἐναντίας ὡς ἕνα ἀδελφόν. Πλησίον τύτων εὗρεν ὕτος καταφύγιον εἰς τὰς ἀμηχανίας τυ, περίθαλψιν εἰς τὰς δυστυχίας τυ, εὐκολίας ἐμπορικὰς, τιμὰς στρατιωτικὰς καὶ πολιτικὰς, καὶ ἐλπίδας σοβαρὰς περὶ τῆς μελλούσης τύχης τυ. Διὰ τὺς λόγυς αὐτὺς δὲν ἠρνήθη εἰς καμμίαν περίστασιν σχεδὸν τὴν πρὸς αὐτυς ἠθικὴν ἐμπισοσύνην τυ (α).

Εἶναι γνωσαὶ αἱ περὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας Ὁδηγίαι τὺ Μεγάλυ Πέτρυ πρὸς τὺς Διαδόχυς τυ. Ὁ προορατικὸς ὕτος νὺς ἐγνώρισε πρῶτος μεταξὺ τῶν ἄλλων τὴν κατάσασιν καὶ τὸ πολεμικὸν πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὺ καιρῦ ἐκείνυ, καὶ δὲν ἠπατήθη προβλέπων, πόσον ἔμελλον νὰ κατασαθῶσι βοηθὰ εἰς τὺς σκοπὺς τυ. Ἡ Αἰκατερίνη Β' δεικνύει διὰ τῆς διαγωγῆς της σάδιον ἐπιχειρημάτων. Εἰς τῦτο ἤλπισαν οἱ Ἕλληνες καὶ τὴν μερικὴν ὠφέλειαν τῆς Πατρίδος των. Εὑρέθησαν ἐντεῦθεν ἕτοιμοι (β) εἰς τὴν εὐκαιρίαν τῦ 1769, προδιατεθεῖσαν διὰ τῦ ἀπεσαλμένυ Παππάζογλυ, τῶν Ὀρλόφων, τῦ Μα-

---

(α) Παραδειγματιζόμεθα τὴν περίστασιν τοῦ 1808. Ἡ Γαλλία, παραλαβῦσα τὴν Ἑπτάνησον, ἐζήτησεν ὅρκον πίσεως καὶ ἀπὸ τὸ εἰς τὴν Ἁγίαν Μαύραν εὑρισκόμενον Ἑλληνικὸν Σῶμα (3,000 περίπου). Ἀλλ' ὁρκιζόμενον τοῦτο, ὅτι θέλει γνωρίζει ἐχθρόν του ὁποιονδήποτε πολέμιον τῆς Γαλλίας, εἶπεν "Ἐκτὸς τῶν Ῥώσσων". Ἦτον ἐπόμενον ἐντεῦθεν τὸ νὰ μὴ γίνῃ δεκτὸν ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Γαλλίας.

(β) Μετὰ χρόνους 55 τῆς κατακτήσεως τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων.

ρέτση Θεσσαλῆ καὶ ἄλλων. Μικραὶ ἀποσολαὶ, μεγάλαι ὑποσχέσεις καὶ ἡ παράδοξος ἐμφάνισις τῆ Ῥωσσικῆ Στόλυ· ἰδὲ τὰ ἐλατήρια, ὅσα ἴσχυσαν νὰ τὲς ἐνθαρρύνωσι διὰ τὲ Ἱερατείου μᾶλλον εἰς μίαν Κίνησιν τόσον ἀβέβαιον εἰς τὰ ἀποτελίσματά της, ὅσον ἐξήρτητο ἡ καλὴ ἢ κακὴ ἔκβασίς της ἀπὸ τὴν διάθεσιν καὶ τὸ συμφέρον Ξένου.

Οἱ Μπενᾶκαι, οἱ Μαυρομιχᾶλαι καὶ οἱ Κρεββαταὶ, πρωτοσάται τῆ Κινήματος, ἔδειξαν, ὅτι δὲν ἦσαν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς. Εἶχον τὸν εὐγενῆ ἐνθυσιασμὸν, ὄχι ὅμως καὶ τὸν ὥριμον νῶν, διὰ νὰ προϊδωσιν ἐξ ἑνὸς μέρυς τὲς πολιτικὲς σκοπὲς καὶ τὴν βαρύτητα τῶν ὑποσχέσεων τῆς Αἰκατερίνης, καὶ νὰ μελετήσωσιν ἐκ τῆ ἄλλυ τὴν ἠθικὴν κατάσασιν (α) τῆ Ἔθνυς των, ἂν ἦτον ἀρμοδία ὡς πρὸς μίαν Ἐπιχείρησιν, τόσυ λόγυ ἀξίαν. Ἡ δύναμις τῶν Τὐρκων ἐφαίνετο ἤδη κολοσσαία καὶ ἰσχυρά· ἀδὲ εἶχε παρέλθει χρόνος πολὺς, καθ' ὃν ὁ Μέγας Πέτρος,

(α) Τῦτο ἔφερε τὸν ἀφανισμὸν τῆ Τόπυ πολὺ πλέον. Ἡ ἀλήθεια αὐτὴ μαρτύρεται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὲς ἰδίυς Κατοίκυς τῆς Πελοποννήσου. Οἱ εἰρημένοι (Κρεββαταῖ κλ.) ἀπεποιήθησαν νὰ δεχθῶσιν ἀξιόχρεων βοήθειαν Στρατιωτικήν. Ἐζήτησαν μόνον Λόχους τινὰς πρὸς παραδειγματισμὸν, καὶ χρήματα. Ὑπίσχοντο δὲ καθεὶς, ὅτι δύναται νὰ κινήσῃ τρεῖς καὶ τέσσαρας χιλιάδας ἐνόπλων. Τοιυτοτρόπως εὑρέθη ἀδύνατος ἡ Κίνησις, καὶ θυσιάζονται ἔξω τῆς Τριπολιτσᾶς οἱ ὀλίγοι ἀκολυθήσαντες Ῥῶσσοι. Δι' αὐτὴν ἴσως τὴν αἰτίαν ἔδειξαν ὕστοι εἰς τὸ Νεόκαστρον μετέπειτα τὴν μεγαλητέραν ἀναλγησίαν. καθ' ἣν στιγμὴν ἐπεκαλῦντο τὴν βοήθειαν των αἱ ἀπηλπισμέναι ψυχαὶ τῆς Σφακτηρίας.

περικυκλωμένος εἰς τὸν Πρῦτον ἐκ 250 000 Τύρκων, μόλις διεσώθη διὰ τῆς συζύγου τοῦ Αἰκατερίνης μὲ δόσεις χρημάτων σημαντικὰς καὶ μὲ τὴν ἀποδοσιν τοῦ Ἄζοφ τῆς Ταναΐδος (α).

Ἀφίνοντες ἐν μέρει τὰς παρατηρήσεις μας αὐτὰς, ἀναγκαζόμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι καὶ εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ἔπαιξεν ἐπιτηδείως τὸ συμφέρον τοῦ δυνατοῦ μὲ τὸ αἷμα τοῦ ἀδυνάτου. Ἐντὸς ὀλίγου, ἂν καὶ ἔγινε κατὰ τὸν Τσεσμὲν πυρίκαυστος ὁ Στόλος τῶν Τύρκων ὑπὸ τοῦ Ὀρλώφ (1770), ἡ Πελοπόνησος, ἡ Αἰτωλία καὶ πολλαὶ Νῆσοι μένουσιν ἐγκαταλελειμμέναι εἰς τὰ δεινὰ ἑνὸς βεβιασμένου Πολέμου, ἢ τὴν μανιώδη ἐκδίκησιν τοῦ ἀδυσωπήτου ἐχθροῦ των, μὴν ἔχουσαι δύναμιν ἰδίαν. Αἱ ἐλπίδες των κόπτονται διὰ μιᾶς. Ἡ δὲ ἀδιάκοπος εἰσῤῥοὴ τῶν λησῶν τῆς Ἀλβανίας φέρει εἰς ὅλα της τὰ βήματα τὸν ἐξανδραποδισμὸν, καὶ ἀφίνει εἰς τὰ λείψανα τοὺς τύπους φρικωδεστάτης ἀπανθρωπίας. Μεταξὺ τῶν πολλῶν εἶναι γνωστὸς διὰ τὰς ἰδιαιτέρας κακουργίας του κάποιος Μὲτς Ἀράτης.

Ἡ Αἰκατερίνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἠρνήθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ δώσωσι καὶ Ὅρκον Πίστεως, περιώρισε τὴν συμπάθειάν της, εἰς τὰς ὁποίας διεπραγματεύθη (1774) ὠφελίμους (β) Συνθήκας εἰς τὸ

(α) Οἱ Ῥῶσσοι μόλις ἐπανέκτησαν τοῦτο ἐπὶ τοῦ Πολέμου τοῦ 1736, ἢ διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Βελιγραδίου (1739) γενομένης ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίσσης Ἄννης καὶ τῶν Σουλτάνων Ἀχμὲτ Β' καὶ Μοχάμετ Ε'.

(β) Ἡ Τυρκία ἐγνώρισε τότε ἀνεξάρτητον τὴν Κριμέαν, καὶ δὲν ἐφύλαξεν εἰς αὐτὴν, εἰμὴ τὰ θρησκευτικὰ δίκαια τοῦ Μοχαμετανικοῦ Καλλιφάτου. Παρεχώρησεν εἰς τοὺς Ῥώσσους

Κουτζουκ Καϊρνατσὶκ (Βουλγαρικὴν Κωμόπολιν) μὲ τὸν σκληρότερον ὅλων τῶν Σουλτάνων Μουσαφᾶν Γ'. Προεκήρυξεν οὗτος τὴν σημειωθεῖσαν Ἀμνηστίαν πρὸς ὅλα τὰ μέτοχα τοῦ Πολέμου μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἁπλούσταται αἱ Προκηρύξεις δὲν στηρίζουσι Συνθήκας, δὲν πραγματοποιοῦν τὸ δίκαιον. Ἡ Αἰκατερίνη ἔδειξεν ἤδη, ὅτι ἐστερεῖτο τὴν ἐπιχειρηματικὴν προαίρεσιν τοῦ νὰ ὑπερασπισθῇ ὁπωσδήποτε καὶ τοὺς ἄλλους τόπους καὶ τὴν Πελοπόννησον, κατατρυχομένην εἰς ὁλόκληρον δεκαετίαν· τὴν Πελοπόννησον, ὁ πληθυσμὸς τῆς ὁποίας ἐλαττοῦται τόσον σημαντικὰ (α) διὰ τὰς σφαγὰς καὶ τὸν διασκορπισμὸν μεγάλου μέρους· τὴν Πελοπόννησον, μέγα μέρος τῆς ὁποίας βιάζεται νὰ ὑπερασπισθῇ διὰ τῶν ὅπλων εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν γεννᾶται τὸ ἀδιάλλακτον ἔκτοτε μῖσος μεταξὺ τῶν δεσποτῶν καὶ τῶν δούλων αὐτοῦ τοῦ τόπου.

Παράδοξοι ὑποσχέσεις, παρόδοξοι ἀπροσεξίαι ῥίπτουσι τὴν Ἑλλάδα εἰς ἓν χάος δυστυχημάτων χειροτέρων, παρὰ τὰ ὁποῖα ὑπέφερεν ἄλλοτε. Ἄλλα παράδοξοι πάλιν περιστάσεις τὴν θέτουσιν εἰς στάσιν τοῦ νὰ διεκδικηθῇ ἐλευθερουμένη ἀπὸ τοὺς ἀγρίους τῆς Ἀλβανίας. Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ βιάζεται ἡ Τουρκικὴ Ἐξουσία διατάττουσα τὴν ἔξοδον τούτων ἀπὸ τὴν Χερσόν-

---

τὴν κατὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐλευθέραν ναυτιλίαν, καὶ παρέδωκε τὰ φρούρια Κιμβούρνον, Ἐνικαλὲ, Κερτσλὲ, Ταναΐδα καὶ Ταϊνγαρὸκ, καθὼς καὶ τὰς μεταξὺ τοῦ Βορυσθένους Ποταμοῦ τῆς Ῥωσσο-Πολλωνίας (Νίπρου) καὶ τοῦ Βόγου Ἐπαρχίας.

(α) Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἔπαθε περισσότερον ἡ Λακεδαίμων.

νησον. Αὐτοὶ δὲν ὑπακούουσι· μεταχειρίζονται χωρὶς διαφορὰν τους ἐντοπίους Τούρκους καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ ἀφανίζουσι κατα κράτος δύο τῆς Πελοποννήσου Σατράπας, τον ἕνα ἀποσταλέντα ἐκ τῆς Σκόνδρας, καὶ τον ἄλλον ἐπονομαζόμενον ἐμπαικτικῶς Πρασσαν, ὡς Ἀργεῖον.

Ἡ τοιαύτη πολιτεία των ὑπεχρέωσεν εἰς μέτρα δραστηριώτερα τον Σουλτάνον Ἀπδοὺλ Χαμήτ. Διορίζεται ἐναντίον των μὲ πληρεξουσιότητα ἀπόλυτον ὁ Τσεζάερλης

ΧΑΤΖΗ ΧΑΣΣΑΝ ΠΑΣΣΑΣ,

ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸν Μαυρογέννην. Εἰς τὴν Ἀργολικὴν τῆς Πελοποννήσου φθανει οὗτος περὶ τας ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου, 1779, καὶ προσκαλεῖ βοηθοὺς τοὺς φυγάδας εἰς τα ὄρη Πελοποννησίους, ἢ τοὺς λεγομένους Κλέπτας, παρακινούμενος ἀπο την ἀνάγκην καὶ μαλλον ἀπο τοὺς ἰδίους Τούρκους τοῦ τόπου. Ἴδομεν πρωτότυπον τούτου Διάταγμα (Μπουγιουρδὶ), περιέχον αὐτολεξεί· " . . σᾶς διορίζομεν νὰ σκοτώνετε χωρὶς φόβον τοὺς ζορπάδες (α). Εἶναι δικά σας ὅλα τα πράγματά των. Νὰ μᾶς φέρετε μόνον τα κεφάλιά των· καὶ σᾶς συγχωροῦμεν, ὅσα ἐκάμετε καὶ δὲν ἐκάμετε καπαέτια. . . ."

Ξεχωριστὴν ὑποδεξίωσιν καὶ τιμὰς κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Τούρκων ἔλαβον τότε ὁ Ἀναγνώστης καὶ Κωνσταντῖνος (β) Κωλοκοτρῶναι,

---

(α) Δηλονότι τοὺς ἀποστάτας Ἀλβανούς.

(β) Εἶναι οὗτος ὁ πατὴρ τοῦ νῦν Θεοδώρου Κωλοκοτρώνη. Μόνος τῶν ἄλλων δὲν ἐπαρουσιάσθη προσωπικῶς πρὸς τὸν

καθὼς καὶ ὁ Κὺρ Μυσάκας, ἔχοντες τὴν ἀνωτέραν εἰς τὰς Κλέπτας σημασίαν. Ἦσαν ἤτοι τῶν Ἀλβανῶν οἱ παντοτεινοὶ καὶ ἀσυμβίβασοι διῶκται. Ἡ συμμαχία των ἐβίασε πολὺ πλέον τὴν συγκέντρωσιν τῶν, περὶ ὧν ὁ λόγος, Ἀλβανῶν εἰς τὴν ἀτείχισον ἔτι Τριπολιτσὰν, ἔξω τῆς ὁποίας ἐνικήθησαν (α) ἤτοι διὰ τῆς πρώτης καὶ τελευταίας μάχης.

Οἱ Πελοποννήσιοι διεκδικήθησαν ἀρκετὰ εἰς τὰ πολυχρόνια δεινά των. Ἐκ τοῦ ὅλου τῶν Ἀλβανῶν, ἀριθμουμένων ὑπὲρ τας 10,000, μόλις διεσώθησαν τὸ ἐν τρίτον μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τῆς Μεγαρικῆς. Ἐνθυμοῦνται πολλοὶ τὴν εἰς Τριπολιτσὰν σχηματισθεῖσαν πυραμίδα ἐκ τῶν κεφαλῶν τῶν θανατωθέντων. Ὅθεν, ἂν αἱ κακουργίαι των ἄφησαν εἰς τὴν μνήμην τῶν Πελοποννησίων ἐποχὴν φρίκης, δὲν ἔμεινεν ὅμως καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους τούτων (τῶν ληστῶν) ὀλιγώτερον φρικώδες τὸ τραγικόν των τέλος. Τοιουτοτρόπως ἐνομίσθη ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἡ ἐποχὴ τοῦ 1821 ὡς ἡ προωρισμένη εὐκαιρία τοῦ νὰ διεκδικηθῶσι καὶ ἤτοι τὴν περίσασιν τὸ 1770.

Παρὰ τὴν ἐξάλειψιν τῶν Ἀλβανῶν ἐπήγασαν

Χασσὰν Πασσὰν ὑποπτεύων, διὰ τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπήρειαν γενικὴν εἰς τοὺς Κλέπτας τῆς Χερσονήσου.

(α) Οἱ Κλέπται ὡς 4,000 ἤδη ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰ Τρίκορφα. Ἐναντίον των ἐπέπεσον ὅλοι οἱ Ἀλβανοί, ἠναγκασμένοι ἀπὸ τὸ διὰ τοῦ Παρθενίου κινῆσαν Ἱππικὸν καὶ τὴν ἄλλην Πεζικὴν δύναμιν τοῦ Χασσὰν Πασσᾶ. Ἐκεῖ ἔλαβον τὸν μεγαλήτερον ἀφανισμόν των. Ἔκτοτε ἠκούσθη σημαντικὸν τὸ ὄνομα τοῦ Κωλοκοτρώνη εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ μάλιστα τὴν Ἀλβανίαν.

ἤδη καὶ ἄλλα ὠφελήματα. Οἱ Κλέπται δὲν ἄφησαν τὰ ὅπλα περιφερόμενοι εἰς τὰ φαλακρὰ τῆς Χερσοννήσου ὄρη, καὶ ἐμψυχωμένοι ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν τῆς νίκης τῶν Τρικόρφων. Οἱ ἐντόπιοι Τοῦρκοι ὑπεχρεώθησαν νὰ περιορίσωσιν ἐν μέρει τὰς βίας των ἐναντίον τοῦ Λαοῦ (α)· καὶ ἡ Μάνη, βοηθὸς ἐπίσης εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ Χασσὰν Πασσᾶ, ἐμετρίασε τὴν ἐναντίον της μνησικακίαν τῆς Ἐξουσίας, ἐνῷ ἐπέμεινεν ἡ ὑστέρα διὰ τῶν Μαυρομιχαλέων εἰς τὴν προηγηθεῖσαν ἐχθροπραξίαν τοῦ 1769.

Τοιοῦτον ἔλαβε τέλος δυσχὲς ἡ πρώτη τῶν Ἑλλήνων Ἐπιχείρησις κατὰ τοῦ τυράννου των. Ὡς σῶμα ἀδύνατον ἔγιναν τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ συμφέροντος καὶ τῆς ἐκδικήσεως, εὑρεθέντες ἐν τῷ μέσῳ δύω Ἡφαιστείων τῆς ἀπάτης καὶ τῆς βαρβα-

---

(α) Ἐπεβουλεύθησαν μετ' ὀλίγον τὴν ὑπεροχὴν τῶν Κλεπτῶν διὰ συστηματικῆς ἐκστρατείας. Τὸν Κωνσταντίνον Κωλοκοτρώνην ἐπολιόρκησαν, βεβιασμένον πλέον, εἰς τὴν Μεγάλην Καστάνιτσαν τῶν Βαρδουνοχωρίων τοῦ Μισθρός, ὅσις μὲ τὰ πεισματώδη πόλεμον ἐξῆλθε πληγωμένος, καὶ διεσώθη μὲ τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖρας. Ἐπροδόθη ὅμως κατὰ συνέπειαν ἀπὸ ἕνα Τουρκαλβανὸν, ἄλλοτε στρατιώτην του, καὶ ἐθανατώθη.

Τοιαύτη ἐστάθη ἡ πρώτη καταδρομὴ τῶν Κλεπτῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἡ τελευταία, ἐνεργηθεῖσα καὶ πάλιν ἐναντίον ὡσπιτοπλειστον τῆς ἰδίας Κωλοκοτρωνικῆς Οἰκογενείας, ἡ τοῦ νῦν Θεοδώρου, χρονολογεῖται εἰς τὰ 1806.

Ἐπὶ τῆς πρώτης ἐποχῆς ἠχμαλώτισαν οἱ Τοῦρκοι δύο ἀνηλίκους υἱοὺς τοῦ Κωνσταντίνου. Ὑπεχρεώθησαν ὕστοι νὰ ἀρήσωσι τὴν Θρησκείαν τῶν Πατέρων των, προχωρήσαντες καὶ εἰς σημαντικὰ ἀξιώματα τῆς Τουρκικῆς Ἐξουσίας.

Τοιοῦτον τι ἔπαθε καὶ ἡ Μαυρομιχαλικὴ Οἰκογένεια ἐξ ἄλλης περιστάσεως.

ρότητος. Βεβιασμένοι μολοντοῦτο καὶ πάλιν, κατέφευγον εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ὡς εἰς βωμόν τινα ἐλπίδος, προκρίνοντες τὸ φαινόμενον μὴ χεῖρον ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα δύο κακά. Ἐθεώρων ὡς ὑποφερτὰ ὅλα ἐκτὸς τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων, εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ὁποίων ἦσαν πάντοτε ἐνοχοποιημένοι.

Ἡ Ῥωσσία δὲν εἶχεν ἔτι ὑποσήσει τὰς δυνάμεις της τοιαύτας, ὥστε νὰ μὴν ἔχῃ τὴν χρείαν καὶ ξένων ἐνίοτε θυμάτων. Ἡ χρεία της αὐτὴ θέλει ἐξακολουθήσει μέχρι τῦ 1809. Ἔκαμε δι τοῦτο τὰς σημαντικωτέρας περιποιήσεις εἰς τὸ Ἱερατεῖον τῶν Ἑλλήνων· ἤνοιγεν εἰς τοὺς λοιποὺς τὰς ἀγκάλας της διὰ τῦ ἐμπορίυ καὶ τῆς παραχωρήσεως γεῶν καλλιεργησίμων, καὶ ἐπάσχισε νὰ μορφώσῃ διὰ τῶν Σχολείων της καὶ Ῥωσσο--Ἕλληνας. Ὑπῆρχον συγχρόνως τολμηροί τινες θηρεύοντες σάδιον τύχης. Ἡ χεὶρ τῆς Ῥωσσίας ἐξετείνετο καὶ μέχρι τύτων. Τὰ φαινόμενα αὐτὰ δὲν ὠφελῦσι παντελῶς τοὺς ἀμεταβλήτυς διὰ πολὺν ἀκόμη χρόνον Τύρκυς.

Ὁ ἀδύνατος γίνεται πάντοτε τὸ παίγνιον τοῦ δυνατῦ. Τοιῦτος παρυσιάζεται ὁ Ἕλλην καὶ εἰς τὰ 1787, ὅτε ἐκηρύχθη ὁ μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τυρκίας Πόλεμος, προελθὼν ἀπὸ ἀμοιβαῖα περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ περὶ τῦ ἐμπορίου παράπονα (α). Ἡ Αἰκατερίνη Β', κυρία πρὸ ὀλίγυ τῦ Κράτυς τῦ Ἡρακλείυ (τῆς Γεωργίας) καὶ ἐκείνου τῦ Χὰν τῆς Κριμέας (ἐπονομασθείσης Ταυ-

(α) Κυρίως οἱ Τοῦρκοι δὲν ὑπέφερον τὴν προηγηθεῖσαν ἀποῤῥόφησιν τῆς Κριμέας ἐκ μέρυς τῶν Ῥώσσων.

ρικῆς Χερσοννήσου), προκηρύττει (α) "πρὸς τὸ "Ἱερατεῖον καὶ λοιπους πάσης τάξεως καὶ βα- "θμοῦ Ἕλληνας τὴν ἐπιθυμιαν της εἰς τὸ να ἐ- "λευθερώσῃ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀπὸ "τὸν θεοσυγῆ Τερκικὸν ζυγόν . . . Προσκαλεῖ "τὸν θρίαμβον τῆς κοινῆς ἐλευθερώσεως· παρα- "κινεῖ νέαν Ἀποσασίαν καὶ ἕνωσιν τῶν Ἑλλη- "νικῶν ὅπλων μὲ ἐκεῖνα τῶν Ῥώσσων· σημειό- "νει τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας της καὶ τὴν "μητρικὴν διὰ τὸ ὁμόθρησκον φροντίδα της· "καὶ βεβαιόνει ὑπεράσπισιν καὶ βοήθειαν ἀπὸ "τὰ ὅπλα της τελείαν . . . "

Ἡ πολιτικὴ ἔννοια τῆς Προκηρύξεως αὐτῆς ποία ἦτο; Τάχα ἡ σωτηρια τῆς Θρησκείας, ἢ ἡ ἐκ μονομερείας ὠφέλεια ἑνὸς ἀντιπερισπασμοῦ, τόσον ἔτι ἀναγκαίου, ὅσον ἐκηρύχθησαν ἤδη σύμμαχοι τῆς Πόρτας ἡ Ἀγγλία καὶ Πρωσσία, ζητοῦσαι εἰρήνην (β); Εἶναι ἀδύνατος ἐλευθερία θρησκευτικὴ χωρὶς τῆς πολιτικῆς, μάλισα ὑπὸ τὴν κυριότητα Ἔθνους βαρβάρου. Ἡ τύχη τοῦ Πολέμου τότου ἦτον ἀβεβαιοτέρα τοῦ προτέρου· καὶ ὅμως μέρος Ἑλλήνων οἰστρηλατεῖται ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀληθινῆς τοῦ σωτηρίας, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐξακολουθεῖ ἡ Αἰκατερίνη τὸν κηρυχθέντα Πόλεμον παρὰ τοῦ Ἀπδὲλ Χαμίτ. Ἡ περίσασις τοῦ 1769 ἀποκαθισᾷ προσεκτικοὺς τοὺς Πελοποννησίους ἤδη.

(α) Ἴδομεν Ἀντίτυπον τῆς Προκηρύξεως αὐτῆς, χρονολογουμένης 17 Φευρουαρίου, 1788.

(β) Ἡ Αὐστρία συνεμάχει ἤδη μὲ τὴν Ῥωσσίαν.

Ὁ περίφημος, ἀλλὰ πολυπαθέστατος,

ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΑΤΣΩΝΗΣ

(Λεβαδείτης) ἀποσέλλεται (1790) διὰ τῦ Τριεσίυ εἰς τὸ Αἰγαῖον μὲ ἕνα Στολίσκον. Τὸν συντρέχυσιν ἔξωθεν Ἕλληνες πολλοί· ἀλλὰ δὲν εὑρίσκει ἐσωτερικῶς συναγωνισάς, εἰμὴ τὸν Ἀνδρῦτσον, πατέρα τοῦ Ὀδυσσέως, δεδιωγμένον ἐκ τῆς Στερεᾶς, τὸν Καρακατσάνην Πετσιώτην καὶ τρωγλοδύτας τινας, ἢ Κακαβυλαίυς, τῆς Μάνης. Ἐντοσύτῳ ἡ Αἰκατερίνη κάμνει τὰς σποιδας τῦ Ἰασίυ (α), ἀφῦ ὁ Σοβαρῶφ ἐκυρίευσε τὸ Ἰσμαήλιον ἐξ ἐφόδυ, κρατήσασα τὺς μέχρι τοῦ Νίστυ τόπυς τῆς Τυρκίας· ὁ δὲ Λάμπρος παρατάττεται μέχρι τινος κατὰ τῦ Κυτσὺκ Χυσεὴν Πασσᾶ, ἀλλὰ μὴν εὑρίσκων μ' ὅλας τὰς παρακινήσεις του σύμφωνον τὺλάχιστον τὴν Μάνην, πατατροπώνεται καὶ διαφεύγει νυκτὸς μὲ ἓν πλοιάριον, δοκιμάζων δι' ἀρκετὸν καιρὸν τὰς μεγαλητέρας δυσυχίας. Ὁ Ἀρχηγὸς τῦ Τυρκικοῦ Στόλυ τιμᾷ τὺς Μαυρομιχαλέυς τῆς Μάνης· ἀλλ' αὐτοὶ δὲν παραδίδυσιν εἰς τὴν διάκρισίν του τὺς ζητηθέντας πρόσφυγας ἐκ τοῦ σώματος τοῦ Λάμπρυ. Οἱ ἴδιοι ὡδήγησαν καὶ τὸν Ἀνδροῦτσον εἰς τὸν Ζαχαριᾶν, περίφημον τῆς ἐποχῆς Κλέπτην, ὅς τις τὸν συνώδευσε μέχρι τῦ αἰγιαλῦ τῆς Βοσίτσης.

Οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ Αἰγαιοπελαγῖται, ἀκατάπεισοι διὰ τὴν προτέραν ἐγκατάλειψίν των

(α) Αἱ Σπονδαὶ αὗται ἐπεκυρώθησαν διὰ τῆς Συνθήκης τῦ Ἰασίυ, 1792, ἐπὶ τῦ Σελὴμ Γ'.

εἰς τὰς εἰσηγήσεις τῶν Ῥωσσικῶν Προξένων καὶ τὰς ἐπισήμους ὑποσχέσεις τῆς Αἰκατερίνης, ἀποφεύγουσι τὸς κινδύνους νέας καταστροφῆς· ἡ Στερεὰ ὅμως ῥίπτεται εἰς ἀνωφελῆ μεταμέλειαν, θυσιαζομένη ἐκ δευτέρου. Ἰδὲ ὅτι ὁ δυνατὸς, μεταχειριζόμενος κεφάλαιον τὴν ἀφῃρημένην ἁπάτην, ἀποβλέπει πάντοτε εἰς βέβαιον ὑλικὸν συμφέρον· ὁ δὲ ἀδύνατος, καταθέτων τὴν κατάσασιν καὶ τὸ αἱμά του, χωνεύεται εἰς τὸν κρατῆρα τῆς ἀνυποσάτου ἐλπίδος. Τὰ κηρύγματα καὶ αἱ μεγαλοπρεπεῖς προσφοραὶ ἦσαν ὅλα λόγοι καὶ ἐπιχειρήματα ἐπιφανείας.

Αἱ μνημονευθεῖσαι περισάσεις ἀπετέλεσαν συγχρόνως καὶ τὴν ἀδυσώπητον μισησικακίαν τῶν Τούρκων. Οἱ Ἕλληνες ἐντεῦθεν θεωροῦνται ὕποπτοι εἰς πᾶσαν ἐποχὴν Πολέμου· πάσχουν· ἀλλὰ, χωρὶς νὰ ἀνατρέχωσιν εἰς τὰ αἰτιατὰ τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτῆς δυσυχίας των, αὐξάνουσι τὸ πρὸς τὸς Τούρκους μῖσος, καθὸ ἀμέσους ἐνεργοὺς τῶν δεινῶν των· οὐδὲ μακρύνονται ποτε ἀπὸ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς σωτηρίας των.

Ἤδη αἱ προαναφερθεῖσαι περισάσεις ψυχραίνουν πολλοὺς, καὶ σύρουν τὸ ὄμμα των ἐκεῖ, ὅθεν ἤρχησε φαινομένη ἡ καταστροφὴ τῶν Δυνασειῶν. Ἡ Μεταβολὴ τῆς Γαλλίας ὑπόσχεται κατ' ἕνα τρόπον τὴν παγκόσμιον ἐλευθερίαν. Μορφώνει αὕτη νέα φρονήματα καὶ νέον Κόσμον. Τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην ἐδείκνυον ὑποσηρίζοντα τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ νέου Ἀρχηγοῦ της μ' ὅλην τὴν ἐναντίον του σεβοτάτην συμμαχίαν τῆς πρωτοσάτιδος Ἀγγλίας, τῆς Αὐσρίας, τῆς

Ῥωσσίας, καὶ ἄλλων καὶ τῆς παραπληρωματικῆς Τουρκίας.

Ἀτενίζουσιν ἤδη μερικοὶ πρὸς τὸν νέον Ἀλέξανδρον τῆς Εὐρώπης: τὸν Ναπολέοντα· ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζον προλαμβανόμενοι, τί ἐζήτουν μέσον τῶν ξένων. Ἂν δὲν τοὺς ὠφέλησεν ὡς πρὸς τοῦτο ἡ Ἱστορία τῶν Προγόνων των· τοὐλάχιστον ἡ ἀνάπτυξις τόσων προσφάτων περισάσεων ἔπρεπε νὰ τοὺς διδάξῃ, ὅτι ἡ διάλεκτος τῆς Διπλωματίας εἶναι ὡσεπιτοπλεῖσον μία καὶ ἡ αὐτὴ παντοῦ ὑπὸ διαφόρους τροποποιήσεις· ὅτι αἱ ἐπιθυμίαι τῶν δυνατῶν εἶναι αἱ αὐταὶ παντοῦ ὑπὸ διάφορα προσχήματα· ὅτι ἡ διάλεκτος τῶν πρώτων καὶ τὸ σύσημα τῶν δευτέρων καλύπτονται πρὸς τὸ φαινόμενον ὑπὸ τοῦς πλέον εὐαρέσους σκοποὺς τῆς ἀγαθοποιΐας, ἑωσοῦ κατορθωθῶσι τὰ συμφέροντα, εἰς τὰ ὁποῖα τείνουν· καὶ ὅτι οἱ πλανώμενοι Λαοὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἀλλάσσουσι κατάσασιν πολιτικὴν, ἀλλὰ πρόσωπον μόνον τυράννων.

Ἡ Ῥωσσία πρότερον, σύμφωνος καὶ μ' ἄλλους (τὸν Ἰωσὴφ Β'), καὶ ἡ Γαλλία ἤδη σύμφωνος μὲ τὸν ἑαυτόν της, ἔχουσι καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη μέσον συντελεσικὸν, διὰ νὰ μὴν εἴπωμεν παίγνιον, τῶν ἐκτεταμένων σοχασμῶν των τὰς περὶ τῆς Ἐλευθερίας των προσδοκίας τῶν Ἑλλήνων. Δὲν ἀποβλέπουσι κυρίως, εἰμὴ εἰς τὴν ἰδικὴν ἀπορρόφησιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Βασιλείου. Μόνη ἄλλοτε ἡ περὶ τῆς Κωνσαντινουπόλεως ζηλοτυπία, μόναι ἤδη αἱ μεταβολαὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς κατασάσεως ἀναβάλλουν τὴν πραγματοποιησιν παρομοίων σοχασμῶν. Ἡ Ῥωσσία καὶ

ἡ ἠπατημένη Αὐστρία ἀφίνονται ἤδη ἡ πρώτη ἐν μέρει καὶ ἡ δευτέρα ὁλικῶς ἀπὸ τὰς μεταξύ των συμφωνίας περὶ τῆς διανομῆς τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐπικρατείας, καὶ συνεπιδίδονται νὰ ἀπαντήσωσι τὸν χειμάρρουν τοῦ νέου πνεύματος καὶ τῶν νέων προόδων τῆς Γαλλίας. Προέρχεται ἐντεῦθεν καὶ ἡ συμμαχία τῆς Ῥωσσίας μετὰ τῆς Τουρκίας εἰς τὰ 1798 κατὰ τῆς Γαλλίας, πολεμούσης εἰς τὴν Αἴγυπτον (α).

Ο ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ (β)

συλλαμβάνει εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τὴν μεγάλην ἰδέαν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας, ἐνδίδων ὡσεπιτοπλεῖστον εἰς τὰς σπερμολογίας τῶν διεσπαρμένων Ἀποστόλων τοῦ Ναπολέοντος. Μεγαλόφρων καὶ ἐπιχειρηματίας, ἀλλ' ὄχι τόσον σκεπτικὸς καὶ κρυψίνους κάτοχος γνώσεων πολλῶν καὶ ζωηρὸς εἰς τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ἐπιπόλαιος ἐξετασῆς τῶν πραγμάτων καὶ μᾶλλον τῆς κατα-

---

(α) Ἡ Συμμαχία αὕτη διελύθη διὰ τῶν εἰς Παρισίους (1801 καὶ 1802) καὶ τῶν μετ' αὐτὰς εἰς Ἀμβιανὸν γενομένων Σπονδῶν ἐπὶ Ἀλεξάνδρου Α'. Ἀνανεώθη ὅμως περὶ τὰ τέλη τοῦ 1805, ὅτε ἡ Ῥωσσία σύμμαχος τῆς Αὐστρίας καὶ Ἀγγλίας νικᾶται εἰς τὸ Ἀουστερλιτζ.

(α) Ὅσον ἠσχήμισε τὴν πόλιν τῶν Φερῶν τῆς Θεσσαλίας ὁ διαβόητος τυραννός της Ἀλέξανδρος Φεραῖος, (φονεύσας τὸν ἀδελφόν του Πολύδωρον, φονέα καὶ τοῦτον πρότερον τοῦ ἄλλου τυράννου ἀδελφοῦ του Ἰάσωνος·) τόσον τιμᾷ αὐτὴν, ἂν καὶ πολίχνιον πλέον, ὁ Ῥῆγας κατὰ τὰς ἰσχάτους χρόνους. Ἕνεκα τούτου δὲν μετεχειρίζετο ὁ Ῥῆγας τὸ ἀρχαῖον τοπικὸν ὄνομα τῆς πατρίδος του, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκαμον χρῆσιν διάφοροι ἄλλων τόπων, ἀλλὰ τὸ μεταγενέστερον Βελεστηνός.

σάσεως τῆ Ἑθνους τυ: ὁ Ῥῆγας φαίνεται μᾶλλον ὁ Ἄνθρωπος καὶ ὄχι ὁ Ἀρχηγός. Εἰς την ἐνέργειαν τύτυ ἀποδίδεται ἡ ἐναντίον τυ Συλτάνου κίνησις τῆ εἰς Βιδίνι Παζβάντογλυ (α'), κηρυχθέντος Ὑπερασπιστῆ τοῦ ἀθετηθέντος Ἀλκορανίυ καὶ Προσάτυ τῆ Ῥεαγιᾶ.

Μακρυνόμενος ὁ Ῥῆγας ἀπο τὰ πολιτικὰ τῆς Δακίας ἐπὶ τῆ Ἡγεμόνος Μιχαήλυ Σύτσυ, εὑρίσκει εἰς την Βιένην σύμφωνον μὲ τυς σκοπύς τυ ὅλον τὸ μέρος τῶν Λογίων καὶ Ἐμπόρων Ἑλλήνων. Εἰς τὴν Μητρόπολιν αὐτην ἤκμαζεν ἤδη τὸ ἐμπόριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τυρκίας. Συνηγροικημένος μὲ τὸν Ναπολέοντα, Ἀρχιστράτηγον ἤδη, ἐνησχολήθη εἰς τὸν ὀργανισμὸν τῆ Ἔθνους τυ, καὶ μᾶλλον εἰς την προπαρασκευὴν τῆ Κινήματός τυ, διὰ τῶν Ποιήσεων καὶ ἄλλων συντελεστικῶν μεταφράσεων καὶ συντάξεων (β).

(α) Ὁ Δερέμπεης ὗτος ηὐγνωμόνει πρὸς τὸν Ῥῆγαν, καθὸ σωτῆρά τυ εἰς τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεβυλεύθη ἀπὸ τὸν ἰσχύοντα Ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Νικόλαον Μαυρογέννην. Ἠκολύθησε διὰ τῦτο πισὰ τὰς ὁδηγίας τυ.

Τῆ ἰδίυ Παζβάντογλυ ἔγραφεν ὁ Ῥῆγας, κατὰ τὴν βεβαίωσίν τινων, τὰς προσφυεῖς πρὸς τὸν Συλτανον δικαιολογίας τῆς διαγωγῆς τυ.

Ὁ Παζβάντογλους ἐδείχθη ὑπέροχος τῶν ἐναντίον τυ Δυνάμεων τῆς Ἐξυσίας δι ἀρκετὸν καιρόν.

(β) Συνέταξεν ὗτος σχέδια Νόμων Πολιτικῶν καὶ Πολεμικῶν· Ἀπάνθισμα ἐκ τῦ συγγράμματος τῦ Βομβᾶν περὶ Πολιορκιῶν καὶ Πολεμικῶν προβλέψεων· τὴν Χωρογραφικὴν Χάρταν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλα. Τὸ σημειύμενον Ἀπάνθισμα ἔφερε τὸν τίτλον Ἐγκόλπιον Στρατιωτικόν.

Ὡς Ἀρχηγὸς τῆ μέλλοντος Κινηματος ἔφερε καὶ Σφραγίδα Ἐθνικὴν, σημειόνυσαν τρία Ῥόπαλα, φέροντα τὸ καθὲν ἀνὰ

Το πολεμικόν Σχέδιόν τυ ἐθεμελιῦτο εἰς τὴν ἀντιπερισποσικὴν ἐπανάστασιν τῦ Παζβάντογλου, καὶ εἰς τὴν διὰ τῆς Ἠπείρυ καὶ τῆς Θεσσαλίας (α) προσωπικὴν κίνησίν τυ διὰ τῆς βοηθείας 20,000 Γάλλων.

Δὲν ἠξεύρομεν, ἂν ἡ Γαλλία, ἐπιφορτισμένη τότε τὸν πόλεμον ὅλης τῆς Εὐρώπης, ἐδύνατο νὰ μένῃ πισὴ εἰς τὴν ὑποτιθεμένην βεβαίαν ὑπόσχεσίν της. Ἂς εἴπωμεν μεολοντῦτο, ὅτι ὁ περισπασμὸς τῆς Ἀνατολῆς δὲν ἦτον ἀδιάφορος εἰς αὐτὴν, ὡς ἱκανὸς νὰ ἐξαντλήσῃ μέγα μέρος τῆς προσοχῆς τῶν ἐνεργητικῶν Δυνάμεων τῆς Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας.

Ἐντοσύτῳ ὁ Ῥῆγας καταβαίνει εἰς τὴν Τεργέστην, σκοπεύων νὰ συνομιλήσῃ εἰς τὴν Βενετίαν μὲ τὸν Ναπολέοντα. Ἐκεῖ συλλαμβάνεται ἐκ προδοσίας (9 Ἰαννυαρίυ, 1797.) Ἡ προδοσία ἔγινεν ἐκ μίρυστινος Δημητρίυ Οἰκονόμου Κοζανίτυ (β), ἐπιθυμῦντος πάντοτε τὴν ἀπόκτησιν τῦ εἰς Τεργέστην Τυρκικῦ Προξενείυ. Ἦτον αὐτὸς σύντροφος ἐμπορικὸς τῦ Ἀντωνίυ Κορωνιῦ (Χίυ), πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Ῥῆγας διεύ-

---

τρία σημεῖα τῦ Σταυρῦ. Ἡ περιγραφή της ἦτο· "Ὑπὲρ Πίσεως, Πατρίδος, Νόμων καὶ Ἐλευθερίας".

(α) Διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν μετέφρασε καὶ τὸ περὶ Θεσσαλίας μέρος τῦ Νέυ Ἀναχάρσιδος.

Συμπεριλαμβάνυσιν ἄλλοι εἰς τὸ Σχέδιον τῦτο καὶ τὴν κίνησιν τῆς Σερβίας καὶ Βυλγαρίας.

(β) Θέλυσιν ἄλλοι εἰδοποιημένην τὴν Διοίκησιν τῆς Αὐστρίας δι' ἑνὸς Ὑπυργῦ της, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Ῥῆγας ἐξεφράσθη περὶ τῶν σκοπῶν τυ, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ πολιτικὴ τῦ Βυζαντίυ δὲν ἦτο σύμφωνος μ' ἐκείνην τῆς Βιέννης.

θυνεν ἐκ τῆς Βιέννης, πρὶν τῆς καταβάσεώς τυ, τὰ πρὸς τὸν Ναπολέοντα γράμματά τυ καὶ 12 κιβώτια, περιέχοντα τὰ ἀντίτυπα τῶν Ποιήσεων καὶ τῶν ἄλλων Συντάξεών τυ. Ὁ Κορωνιὸς ἔτυχε τότε ἀπὼν εἰς τὴν καταντικρὺ Ἴσριαν· καὶ εἰς τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ὁ Κοζανίτης παρυσιάζει ὅλα ταῦτα πρὸς τὸν Διοικητὴν τῆς Πόλεως Βαρῶνα Πετόνκην. Αὐτὸς καὶ ἄλλοι ἐξ Πολιτικοὶ ἐξετάζυσι τὸν Ῥῆγαν· Προσπαθῶ, τοὺς ἀποκρίνεται ὁ Ἕλλην, τὸ καλὸν τῆ Ἔθνυς μυ, χωρὶς νὰ ἐνοχλῶ τὴν ἡσυχίαν καμιᾶς Εὐρωπαϊκῆς Δυνάμεως. Καὶ ἀπεκρίθη δίκαια. Ἡ παῤῥησία καὶ τὸ σομῦλον τῆ ἀνδρὸς ἔκαμον τὴν σημαντικωτέραν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Πετόνκην. Ἄρκετὸν μέρος Ἑλλήνων, καὶ τὸ νοημονέστερον μάλιστα, ἤθελεν ὑποπέσει τότε εἰς τὸν ἴδιον βέβαιον κίνδυνον, ἂν δὲν προελαμβάνοντο νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν αἱ περὶ χρηματικῶν προβλέψεων Ὑπογραφαὶ διαφόρων.

Ὁ Ῥῆγας ἐπιχειρίζεται τὴν αὐτοχειρίαν του, θέλων ἐξ ἑνὸς μέρυς νὰ ἀποφύγῃ τὴν βιαίαν ὁμολογίαν τῶν σχεδίων τυ, καὶ βλέπων ἐκ τυῦ ἄλλυ τὴν μεταβληθεῖσαν πολιτικὴν τῆς Αὐστρίας ὡς πρὸς τὴν Τυρκίαν. Ἀποτυγχάνει ὅμως, καὶ μεταφέρεται εἰς τὴν Βιέννην. Ἡ θέσις τῆ Αὐτοκράτορος Φραγκίσκυ ἦτον ἤδη ἐπισφαλὴς διὰ τὴν κυρίευσιν τῆς Βενετίας ἀπὸ τὺς Γάλλυς μετὰ τὴν διάβασιν τῶν Ἄλπεων. Ἡ ἀδιαφορία συνέφερεν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Ῥωσσίας· ὁ δὲ Συλτάνος, εἰδοποιύμενος διὰ τῆ Πρέσβεώς του, καθὼς καὶ δι' ἐκείνυ τῆς Αὐστρίας, περὶ ὅλων, ἀ-

παιτεῖ τὸν φαινόμενον ἀποσάτην Ἕλληνα. Εἰς τὴν συνωμοσίαν τύτυ ὑποδέτει ὁλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος· σοχάζεται νὰ λάβῃ τὰ δρασηριώτερα μέτρα ἐναντίον τυ, καὶ μόλις δυσωπεῖται διὰ χρηματικῆς θυσίας. Ὁ Ῥῆγας παραδίδεται εἰς τὸν ἐχθρὸν, τον ὁποῖον ἔμελλε νὰ πολεμήσῃ, μὲ ἄλλυς ἑπτὰ ἐκ τῶν ὀπαδῶν του, ἐννοημένυ καὶ τὸ Α. Κορωνιὸ.

Ὁ Παζβάντογλυς ἐφρόντισε νὰ διασώσῃ τὸν φίλον τυ, κρατήσας τὰς δεύσας θέσεις. Πεπεισμένος εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἀπο Ἑλληνάς τινας καὶ ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τῶν Ἰωαννίνων ἀπέστειλε νὰ τὸν παραλάβῃ, ἐὰν δυνηθῇ (α). Βεβιασμένος ἤδη ὁ Μαρασλῆ Ἀλῆ Πασσᾶς τὸ Βελιγραδιὸ, προέλαβε νὰ τὸν θανατώσῃ μὲ τὺς ὀπαδύς τυ. "Οἱ Ἕλληνες θέλυσιν ἐκδικηθῇ τὸ αἷμά μυ μίαν ἡμέραν"· εἶπεν ἀποθνήσκων ὁ Ῥῆγας, καὶ δὲν ἐψεύσθη (β).

(α) Ἄλλοι ἐνήργησαν καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινύπολιν αὐτὴν τὴν ἀπολύτρωσίν τυ διὰ μιᾶς συμφωνηθείσης ποσότητος 500,000 γροσίων· προέλαβεν ὅμως ὁ θάνατός τυ.

(β) Δημοσιεύομεν ἐνταῦθα τὸν Ἐπιτάφιον τῷ Ῥῆγα, πεποιημένον παρὰ τοῦ Εἰρηναίου Θηρσίου.

"ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ ΕΙΣ ΡΗΓΑΝ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΝ ΑΥΤΩ ΑΠΟΛΩΛΟΤΑΣ.

Οὗτοι ἐλευθερίην θηρώμενοι ἀγλαόμορφον
εὗρον ἐνὶ ξυλόχοις ὀκρυόεντα μόρον.
Χαίρετε Θηρευταὶ κοιμώμενοι, εἰσόκεν ἠὼς
ἔλθῃ ἀπ' Οὐλύμπυ λαμπάδ' ἀνισχομένη·
καὶ τότ' ἐγειρόμενοι πολίων βρόμῳ ὀρνυμενάων
Δαίμονες εἰς ἄγραν σπεύδετ' ἀλεξίκακον.„

Κρίνονται ἀμφίβολα πολὺ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀμέσου μεταβάσεως τοῦ Ῥήγα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς δὲν ἦτο διωργανισμένον διόλου σχεδόν. Ἁπλαῖ αἱ Ποιήσεις δὲν ἦσαν ἱκαναὶ νὰ ἀποτελέσωσι τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Ἡ περίοδος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας εἶναι μάρτυς, ὡς θέλομεν ἐξηγηθῆ. Συγχρόνως δὲν ὑπῆρχεν ἤδη ἐδὲ ἡ ἀπαιτουμένη πρόοδος τοῦ ἠθικοῦ: τὸ ἁρμοδιώτερον μέσον. Καὶ ὁ Ῥήγας καὶ οἱ Σύντροφοί του ἐστάθμισαν, φαίνεται, ἀπὸ ἐκείνην τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ των τὴν κατάσασιν τῆς κοινῆς ἠθικῆς. Ἐν ταυτῷ τὰ παθήματα τῆς Πελοποννήσου καὶ τοῦ Αἰγαίου καὶ τὰ διπλᾶ τῆς Στερεᾶς ἦσαν ἀκόμη νεαρά· καὶ ἦτο δύσκολον πολλά, διὰ νὰ μὴν εἴπωμεν ἀδύνατον, τὸ νὰ καταπεισθῶσιν ἐξ ἑτοίμου οἱ τόποι οὗτοι εἰς ἕνα, τόσον ἐπίσης ἀπροπαρασκεύασον, Πόλεμον. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἐστερεῖτο ἡ Ἑλλὰς Ναυτικοῦ· μᾶλλον ἢ ἧττον δυνατοῦ. Ἡ μετοχὴ τῆς Ἠπείρου προέκειτο ἀπίθανος ἐπίσης, ὡς ἐπιβαρυνομένης ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν. Ἡ δὲ διακράτησις τῆς Θεσσαλίας ἐχρειάζετο καὶ δύναμιν σημαντικὴν διὰ τὴν ἔκτασίν της καὶ Ἱππικὸν ἀξιόχρεων διὰ τὴν πεδινήν της θέσιν. Δὲν θέλομεν νὰ ἐπισηριχθῶμεν εἰς τὰς ἐνθουσιώδεις παρασάσεις ὀλίγων.

Ὕστερον ὅλων τούτων ποίαν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ πρόοδον ὁ Ῥήγας, κεκηρυγμένος κατὰ τοῦ Ἱερατείου (α) καὶ τῶν Προεστώτων: τὰ δύο ἐ-

(α) Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀφώρισε μάλιστα τὴν ἀνάγνωσιν, ὅσων ἔγραψεν οὗτος κατὰ τοῦ Ἱερατείου.

λασικώτερα ὄργανα καὶ τὰ σημαντικώτερα στοιχεῖα τοῦ Ἔθνους; (α)

Ἂν ὁ Ναπολέων, κρατήσας καὶ τὰς Ἰονίους Νήσους (β) διὰ τῆς Εἰρήνης τοῦ Καμποφορμίου, συνέπραττεν ἀποφασισικῶς, ἐδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ τι λαμπρόν, χωρὶς νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἠμπόρει νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην τῆς Αἰγύπτου (1799). Ἀλλὰ! πρέπει νὰ μὴ δυσπιστήσῃ τις περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ ὁποιανδήποτε κυριαρχίαν ἄλλου; Τὴν ἀμφιβολίαν μας

(α) Καὶ τὰ δύο ταῦτα Συστήματα ἴδεν ὁ Ῥῆγας ὡς τὰ ὄργανα τῆς Τουρκικῆς τυραννίας. Εἰς τὸ ὑσιῶδες τοῦτο μέρος δὲν ἐσκέφθη τόσον καλὰ, οὐδὲ ἠρεύνησε, φαίνεται, τὰς προηγηθείσας ἐποχὰς, κατὰ τὰς ὁποίας ἔδειξαν καὶ τὸ Ἱερατεῖον καὶ οἱ Προεστῶτες διάφορον πολιτείαν. Ὀλίγαι ἐξαιρέσεις δὲν ἀποτελοῦν γενικὸν κανόνα.

Ἡ περὶ τοῦ Ἱερατείου καὶ μᾶλλον κατὰ τῶν Προεστώτων ἰδέα δὲν διελύθη μὲ τὸν Θάνατον τούτου. Παρετήρησαν ἐπιπολαίως, ὅσοι εἶπον, ὅτι τὴν ἰδίαν ἐπρέσβευσε καὶ τὸ Σύστημα τῶν Φιλικῶν. (Ζήτει Ἐποχ. Γ'. Κεφ. Β'.)

Ἡ αὐτὴ ἰδέα κατὰ τῶν Προεστώτων ἦτο πάντοτε ἐντετυπωμένη καὶ εἰς τοὺς Πολεμικούς. Πολλοὶ ἐθεώρουν ἀναγκαίαν τὴν θυσίαν ὅλων τούτων διὰ τὴν πρόοδον τοῦ Πολέμου. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτον ἄλλο, εἰμὴ ἀμοιβαία τις ἐπιβουλὴ διὰ πολιτικὰ καὶ ἀτομικὰ συμφέροντα. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ ὕπαρξις τῶν δύω Τάξεων (τῶν Πολεμικῶν καὶ τῶν Προεστώτων) ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τοῦ νὰ μὴν ὑποπέσῃ τὸ Ἔθνος εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν τυραννίαν τῆς μιᾶς, ἢ τῆς ἄλλης. Ἡ μέση Τάξις τῶν Πολιτῶν συνήργησε πάντοτε εἰς τὴν ὑπεροχὴν πότε τῆς μιᾶς, καὶ πότε τῆς ἄλλης· ἦτον ὅμως ἀδύνατος νὰ παραταχθῇ μόνη ἐναντίον τῆς μιᾶς, μὴν ἔχουσα τὴν συνδρομὴν τῆς ἄλλης.

(β) Ὅτε ἐσύστησε καὶ τὴν πολυθρύλλητον Δημοκρατίαν τῆς Ἑπτανήσου. Ἦτον ἀδύνατον τὸ νὰ ἐπιστηριχθῇ αὐτὴ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἁρμοδίου ἠθικῆς.

ὑποσηρίζει ἡ περιοδικὴ τύχη τῆς Ἑπτανησου μ' ὅλην τὴν διάφορον πολιτικήν της θέσιν. Πολὺ πλέον ἠδύνατο νὰ χορηγήσῃ περίσασις τοιαύτη τὴν δεδικαιωμένην ἐνώπιον τῆς Διπλωματίας αἰτίαν τοῦ νὰ κατακερματισθῇ ἡ Ἑλλὰς, μὴν ἔχουσα πλέον ἐλπίδα σωτηρίας εἰς τὸ μέλλον. Ἂν δὲν ἠκολούθει καὶ τοῦτο, τοὐλάχιστον ὁ τόπος ὅτος ἤθελε κατασαθῇ, κατὰ πιθανώτερον συλλογισμὸν, τὸ θέατρον ἑνὸς γενικωτέρου Πολέμου.

Ἀγνοοῦμεν κυρίως τὰς μεταξὺ τοῦ Ναπολέοντος καὶ τοῦ Ῥήγα συμβάσεις, ἂν ὑπῆρξαν, καὶ ὁποίας ἦσαν φύσεως καὶ λεπτομερείας. Ἀλλ', ὁποῖαι καὶ ἂν θεωρηθῶσιν αὐταὶ, ἡ δυστυχία τῆς Ἑλλάδος προεμηνύετο βεβαία. Ὁ Ναπολέων δὲν εἶχεν ἔτι ἀποκλειστικὴν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τῆς Στερεᾶς· ἡ δὲ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἔμελλε νὰ συγκεντρώσῃ τὴν ζηλότυπον ἀντεκδίκησιν τῆς ἡνωμένης ἤδη Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας.

Ἔξω τούτων τὰ περὶ τῆς παγκοίνου Ἐλευθερίας προκηρύγματα δὲν ἦσαν ἄλλο πραγματικῶς, εἰμὴ ἐπιχειρήματα ὑπεροχῆς, καθὼς ἀπεδείχθη. Ὁ δεσποτισμὸς τὰ διεδέχετο καθ' ὅλον τοῦτον τὸν χαρακτῆρα. Πόσα Ἔθνη, ἀναπαυόμενα εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς ἐλευθερίας των, ἴδου καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των καταφερομένην τὴν μάστιγα τοῦ νέου προσώπου! Εἰς τὴν ἰδίαν τύχην ὑπέπεσε καὶ αὐτὴ ἡ Ἑστία, ἡ ὁποία ἐθέρμανε τὰ πνεύματα τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων.

Ὁ ἐσωτερικὸς ὀργανισμὸς τῆς Ἑλλάδος ἦτο δύσκολος, καθὼς προεῖπομεν, καὶ ἔργον πολλοῦ χρόνου. Ἀπὸ τὴν αἰτίαν αὐτὴν, προλαμβάνων

τὴν ἀδηλότητα τοῦ μέλλοντος τῶν δύω γενικωτέρων πνευμάτων τῆς Εὐρώπης, ὁ Ῥήγας ἠθέλησεν ἴσως ν' ἀφιερωθῇ ὅλως διόλου εἰς μέτρα δραστήρια καὶ εἰς ἐλπίδας ἐξωτερικὰς διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος τοῦ. Θέλομεν δὲ ἴδει ἀντικειμένας εἰς τοῦτο τὰς ἀρχὰς τοῦ Συνήματος τῶν Φιλικῶν, ὡς θεμελιωμένας εἰς ἐλπίδας ἐσωτερικὰς καὶ εἰς τὴν μοναδικὴν κίνησιν τῶν ὅπλων τῆς Ἑλλάδος.

Τελειώνοντες ἤδη τὰ περὶ τοῦ Ῥήγα, χρεωστοῦμεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ δόξα τῆς Μεταβολῆς τοῦ 1821 ἀνήκει κατὰ μέγα μέρος καὶ εἰς τοῦτον. Τὰ δυσυχήματα καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν προκατόχων του ἐδίδαξαν τοὺς Ἕλληνας, καθ' ὃν τρόπον ἐδίδαξαν τὸν μέγαν Πέτρον αἱ νίκαι τοῦ Καρόλου ΙΒ'. Ἂν ὁ βίαιος θάνατός του ἐματαίωσε τὰ μέτρα ἑνὸς ὁποιουδήποτε Κινήματος, διεκράτει ὅμως εἰς τὰ πνεύματα πολλῶν τὴν ζωηρότητα τῶν ἐλευθερίων αἰσθημάτων καὶ τὴν ἐνδιάθετον ἐπιμονὴν τῆς ἐκδικήσεως. Ἡ προχειρος διάδοσις τῶν ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας ἐνθουσιαστικῶν ἰδεῶν ἤθελεν ἀκολουθήσει εἰς μέρος τοῦ Ἔθνους περισσότερον, ἐὰν δὲν κατεδικάζοντο αἱ ἐκδόσεις (α) εἰς τὴν φθορὰν τοῦ πυρός. Ἀπορεῖται κατὰ τοῦτο, πῶς δὲν ἔλαβε τὴν ἰδίαν τύχην, ἢ

(α) Διεσώθησαν ὀλίγα μόνον φυλλάδια ἐκ τῶν Ποιήσεων τούτου. Οἱ Ἕλληνες τὰς ἀντέγραφον μὲ τόσην προθυμίαν, ὅση ἦτον ἡ σπανιότης των καὶ ἡ δίψα τῆς μὴ ὑπαρχούσης Ἐλευθερίας.

Καθ' ὅσον ἠξεύρομεν, δύο ἦσαν κυρίως αἱ Ποιήσεις τοῦ Ῥήγα, ὁσις ἔγραψε διὰ τὸν Λαὸν εἰς ἁπλούστατον ὕφος, ἀλλὰ μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν.

τοὐλάχιστον πῶς δὲν ἀλυσόδεσεν καὶ τὴν Χωρογραφικὴν Χάρταν τοῦ ἰδίου, ὡς γενομένην διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν.

Η ΕΠΤΑΝΝΗΣΟΣ,

ἢ αἱ Ἑλληνικαὶ Νῆσοι τοῦ Ἰονίου, εἶναι ἤδη τὸ

Ο ΘΟΥΡΙΟΣ.

"Ὡς πότε, Παληκάρια! νὰ ζοῦμε 'ς τὰ στενά...,,

Καὶ ὁ ΠΑΙΑΝ.

"Ὅλα τὰ Ἔθνη πολεμοῦν,
Καὶ 'ς τοὺς τυράννους τους ὁρμοῦν...,,

Ὁ Θούριος ἦτο τὸ ἀγαπητότερον Ἆσμα τοῦ Α. Ὑψηλάντου. Εἰς ἕνα λόγον αἱ Ποιήσεις τοῦ Ῥῆγα ἀπετέλεσαν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων τὸ ὄνομα τούτου ὄνομα ἐνθουσιασμοῦ.

Ὀλίγον ὕστερον ὁ Α. Κοραῆς, σύμφωνος μετὰ τοῦ Ῥῆγα, ἀναιρῶν (1800) τὴν κατὰ τῆς ἐλευθερίας πραγματείαν τοῦ Ἀνθίμου, Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, ἐποίησε τό·

"ΕΛΛΗΝΕΣ Συμπατριῶται!
Δοῦλοι νά 'μεθα ὡς πότε;...,,

Εἶναι ἀξία παρατηρήσεως ἡ μετάπλασις τούτου ὑπὸ τὸν τίτλον Ὠδὴ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Ἐδημοσιεύθη διὰ τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ (1 Ἰαννουαρίου, 1818,) ἐξ ὀνόματος πλαστοῦ τινος Μοναχοῦ τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἡ μεταμόρφωσις αὕτη ἔχει μὲν πρόσχημα τὴν Παιδείαν καὶ Φιλογενείαν, βαδίζει ὅμως κατ' ἔκτασιν τὸ αὐτὸ πολιτικὸν πνεῦμα, καὶ πολλάκις περιέχει τὰς ἰδίας πρωτοτύπους φράσεις περὶ τῆς συμφωνίας, τῆς λαμπρᾶς ἀπογονίας, τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης κτλ.

Κοινότατος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἦτο καὶ ὁ Παιάν·

"Δεῦτε, Παῖδες τῶν Ἑλλήνων'...,,

πεποιημένος κατὰ μίμησιν ἐκείνου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας.

Μηλον τῆς Ἔριδος μεταξὺ τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Γαλλίας διὰ τὰς περὶ Ἑλλάδος καὶ γενικώτερον περὶ ὅλης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τυρκίας σκοπὰς των. Κείμεναι εἰς τὴν δυτικὴν πλευραν τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου, σχηματίζουσι τὸ πλέον ἀξιόχρεων ἐναντίον των ὁρμητήριον. Ἡ Ῥωσσία ἔσπευδε νὰ δειξῃ εἰς τὴν Μεσόγειον δύναμίν τινα ἀντιπαραθετικὴν ἐναντίον τῶν ἐκτεταμένων σκοπῶν τῆς Μεταβολῆς, νὰ συσέλλῃ τὸ περὶ Ἐλευθερίας φρόνημα ἑνῶνον βαθμηδὸν τοὺς Ἕλληνας μὲ τοὺς Γάλλους, καὶ νὰ ἐκτελέσῃ, ἐαν δυνηθῇ, ταχύτερον τὸ περὶ Τυρκίας πατροπαράδοτον σχέδιόν της δια τῆς Βαλτικῆς καὶ τοῦ Εὐξείνου. Ὁ νέος Αὐτοκράτωρ Παῦλος φαίνεται ἕτοιμος ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πραγματοποίησίν του. Ἡ Γαλλία ἤθελε νὰ παραλύσῃ τοῦτο, οἰκειούμενα εἰς τὸ μέρος της μίαν χῆν, ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῆς ὁποίας ἐθεώρει μέλλοντα ὠφελήματα. Ἡ Ἀγγλία προέβλεπε τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μηδενίσῃ τὰ μέτρα τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης· ἀλλ' ἐν τοσούτῳ θεωροῦσα ζηλότυπος καὶ πεφοβισμένη ἐνταυτῷ τὴν ὑπεροχὴν τῆς Μεταβολῆς, βιάζεται συντρέχουσα τὴν πολιτικὴν τῆς Ῥωσσίας, διὰ νὰ τὴν ἔχῃ σύμμαχον ἐναντίον της· καὶ ἤδη ἡ Ῥωσσία, φαινομένη εἰρηνικὴ μετὰ τῆς Τυρκίας, καταλαμβάνει, 1799, στρατιωτικῶς τὴν Ἑπτάνησον, κηρυχθεῖσαν Ἐλευθέραν Δημοκρατίαν, ἐνῷ παραδίδεται πολιτικῶς εἰς τὴν προσασίαν τῆς Ὀθωμανικῆς Πόρτας. Τῆς λυκοφιλίας αὐτῆς τὰ ἀποτελέσματα ἐξηγοῦνται μετ' ὀλίγου. Οἱ Ῥῶσσοι, ὡς ἰσχυρώτεροι, διδουν εἰς αὐτὴν καὶ Νόμους, καταφρονοῦντες τὸ δικαίωμα τῶν

Τύρκων, ὡς ἀδυνάτων. Ἔχει τις μολοντὸτο νὰ παρατηρήσῃ τὸ ἀσυμβίβασον τῆς συνδιαλλαγῆς τῶν Ῥώσσων καὶ τῶν Τύρκων, ἐνῷ οἱ δεύτεροι ἐξωκείλον διὰ τὴν βαρβαρότητά των εἰς πολλὰς ἐναντίον τῶν Κατοίκων καταχρήσεις καὶ φόνους ἀκόμη.

Κολακεύων οἱ Ῥῶσσοι τοὺς Ἕλληνας, συνισῶντες ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν των καὶ Σώματα Ἑλληνικὰ διὰ μέλλοντας σκοπούς. Συγχρόνως ἀναβαίνουσι τοὺς Θρόνους τῆς μὲν Δακίας ὁ Κωνσαντῖνος Ὑψηλάντης καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Μουρούζης, τῆς δὲ Μεγάλης Ἐκκλησίας ὁ Γρηγόριος, ὅλοι Ῥωσσίζοντες. Εἰς χειρόγραφον Ἡμερολόγιον τῦ 1800 ἴδομεν Συμφωνίαν τινα μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων περὶ τῆς ἐπανασάσεως τῆς Ἑλλάδος διὰ τῦ κινήματος τῆς Σερβίας· δι' αὐτῆς δὲ, καθὼς καὶ διὰ τῶν ἄλλων γειτόνων Ἐπαρχιῶν, νὰ ἐνεργηθῇ ἡ κατάσχεσις τῦ Αἵμου, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ ἐξαπλωθῇ ὁ Πόλεμος μέχρι τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Πελοποννήσου. Τὸ σχέδιον τοῦτο, ἂν ὑπῆρξε, θεωρεῖται καθ' ὑπαγόρευσιν ξένην, ἀποτεινομένην εἰς τὸ μέτρον τῦ νὰ ἐνεργηθῇ διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀτόμων, ὅ,τι ἐπεθύμησεν ὁ Ναπολέων διὰ τὸ Ῥῆγα, ἀλλ' ἀπέτυχε (α). Πι-

(α) Ἡ Γαλλία ἀπέτυχεν ἐπίσης καὶ μετέπειτα, ὅτε εὑρίσκοντο οἱ Ῥῶσσοι εἰς τὴν Ἑπτάννησον ἐπὶ τῦ Στολάρχου καὶ Πληρεξουσίου Διοικητῦ Θεοδώρου Θεοδωρίδου Οὐσακώφ. Διωργάνισε τότε τὴν κίνησιν τῆς Πελοποννήσου καὶ τοὺς Σουλιώτας, ἀποστείλασα εἰς τὸ Μαραθοννῆσι ἓν πλοῖον πολεμοφοδίων πρὸς τὸν Ζαχαριᾶν καὶ τοὺς Καπετανέους τῆς Μάνης· Ἀλλ' ἐξ ἐνὸς μέρους οἱ Ἄγγλοι προπαρεσκευάσθησαν ἤδη νὰ ἀποβιβάσωσι Δύναμιν Στρατιωτικὴν εἰς τὰς Παλαιὰς Πάτρας,

θανολογεῖ μολοντῦτο ἐν μίρει τὴν ὕπαρξίν τω ἡ διαγωγὴ τῦ Ὑψηλάντ. Ἅμα ἔφθασεν ἕτος εἰς τὸ Βυκυρέσιον, ἔλαβεν ἀμέσως συνέντευξιν μυσικὴν μὲ τὺς ἀπὸ τὸν Ζίμονα ἐξεπίτηδες ἐλθόντας Στίφανον Τσιφκοβίτς καὶ Ὀσποδὰρ Πέτρον Τοπρίναν, ἀπεσταλμένυς ἀπὸ τὸν εἰς Βελι-

---

ὑποπτεύοντες τὴν κατάσχεσιν τῆς Πελοποννήσυ ἐκ μέρυς τῶν Γάλλων· καὶ ἐκ τῦ ἄλλυ ὁ Ἀντωνόμπεης, σπεύδων νὰ δείξῃ ἐκδήλευσιν πιστὴν εἰς τὴν Τυρκικὴν Ἐξυσίαν, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν Ἡγεμονείαν τῆς Μάνης, ἐπρόδοσε τὴν ἀποστολὴν τῶν πολεμοφοδίων εἰς τὸν Πασσᾶν τῆς Χερσοννήσυ. Συγχρόνως οἱ Πρόξενοι τῶν ἄλλων Δυνάμεων ἀνέφερον τὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὺς εἰς Κωνσταντινόπολιν Πρέσβεις των. Ὑπέθεσαν ἕτοι σύμφωνον τὴν Πόρταν δυνάμει μιᾶς μυσικῆς Συνθήκης, γενομένης (ὁ Ἰυλίυ) μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Γαλλίας· παραπονέθησαν· οἱ Τῦρκοι ὅμως ἀπεποιήθησαν πᾶσαν μετοχὴν, καὶ τέλος πάντων ὑπεχρεώθησαν νὰ διευθύνωσι τὸν Σερεμὲτ Πεην (Κρῆτα) μὲ 11 πολεμικὰ Πλοῖα. Αὐτὸς ἐπολέμησε κατατρέψας πολλὺς Καπετανέους τῆς Μάνης, σύμμαχος τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Ζαχαριᾶς, (ἀφήσας ἤδη τὸν πόλεμον τῶν Μπαρδυναίων Τῦρκων.) Κατέσησε δὲ εἰς τὴν Ἡγεμονείαν τὸν Ἀντωνόμπεην.

Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Προεστῶτες τῆς Πελοποννήσου, προσκληθέντες ἐξεπίτηδες, ἠρωτήθησαν καὶ ἀπεκρίθησαν τὴν παντελῆ ἀγνοιάν των περὶ τῶν τρεχόντων. Τότε ὁ Πασσᾶς ἐζήτησεν ἐπιμόνως τὴν κεφαλὴν τῦ Ζαχαριᾶ· καὶ ἕτοι τὸν ὑπεκρίθησαν τὴν ἀδυναμίαν των εἰς μέτρον τοιῦτον, ὄχι ὡς τόσον δυσκατόρθωτον, ὅσον διὰ τὴν ὁποίαν εἶχον ἀνάγκην τῦ Ζαχαριᾶ, ἀποτελοῦντος κάσιν τινα ἰσορροπίας τῶν Πελοποννησιακῶν πραγμάτων μεταξὺ τῶν Τῦρκων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

Ἕτερον ὅλων τέτων ἐμεθοδεύθη καὶ ἐπέτυχεν ἡ δολοφονία τῦ Ζαχαριᾶ ἐκ μέρυς τινος Ἀναδόχου τυ Μανιάτου (ἴσως καθ' ὑπαγόρευσιν καὶ συνδρομὴν τῦ προρηχθέντος Ἀντωνόμπεη).

γράδην Καρα--Γιώργην, Στάνον Κλάβαν καὶ Ὀσποδὰρ Μελάκον.

Ἡ διακατοχὴ τῆς Ἑπταννήσου καὶ τῆς Σερβίας ἡ ἐπανάσασις (α) ἠλεκτρίζει θαυμασίως τὰ πνεύματα τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Ῥωσσία ῥίπτει καὶ εἰς τὴν Ἤπειρον τοὺς πόδας της, καταλαβοῦσα (1806) τὴν Πάργαν. Ὑπὸ τὴν προσασίαν της σύρεται μέγας ἀριθμὸς Ἑλλήνων. Οἱ Τοῦρκοι, παίγνιον ἤδη τῆς ἀδυναμίας των, ἀποξενώνονται τὸ δικαιώματος τῆς Ἐμπορικῆς Σημαίας· οἱ δὲ Ἕλληνες, χωρὶς ν' ἀπελπισθῶσιν ἀπὸ τὰς κατὰ τὴν Ἤπειρον ἀτυχίας τὸ Κίτσε Βότσαρη καὶ τὸ Σαμουὴλ Καλογήρου, τὰ κινήματα τῶν ὁποίων (1802) ἔφερον χαρακτῆρα μερικὸν, προσηλώνουσι τὸ βλέμμα των εἰς τὴν ἐπιθυμητὴν προχώρησιν τῶν Σέρβων καὶ τὴν ἐλπιζομένην ῥῆξιν νέου Πολέμου μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τούρκων. Ἡ ὀργὴ τῆς Πόρτας σύρεται ἐναντίον τῆς διαγωγῆς τῶν μνημονευθέντων (β) Ἡγεμόνων τῆς Δακίας. Διαδέχονται τούτους ἄλλοι Γαλλόφρονες· πλὴν εἰς μάτην. Αἱ ἡνωμέναι Δυνάμεις τῆς Ῥωσσίας καὶ Ἀγγλίας δίδουσι τὸν νόμον εἰς

(α) Οἱ Σέρβοι, διοικούμενοι διὰ πολὺν καιρὸν ἀπὸ Κνέζας καὶ Ζουπάνας: ἤτοι Ἡγεμόνας καὶ Τοπάρχας, ἐξέτεινον ἄλλοτε (1350, ἐπὶ τοῦ Στεφάνου τοῦ ἐπονομασθέντος Δυνατοῦ,) τὴν κυριότητά των μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης. Καταπολεμηθέντες ἔπειτα (1389) ἀπὸ τοὺς Τούρκους εἰς τὸ πεδίον Κόσοβον, ὑπετάγησαν τέλος πάντων εἰς τούτους (1439). Τὰ συνεχῆ δεινὰ τῶν ἀπὸ τοὺς Σατράπας καὶ τοὺς Δαΐδας τοῦ Βελιγραδίου ἐτάθησαν ἀφόρητα, καὶ ἔδοσαν τὰς αἰτίας εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1802.

(β) Σελ: 101.

τὴν πολιτικὴν τοῦ Σελτὰν Σελίμ· καὶ ἤδη οἱ πρώην Ἡγεμόνες ἐπανέρχονται εἰς τὰς Καθέδρας των.

Ἡ Σάλπιγξ τοῦ Πολέμου ἠχεῖ καὶ πάλιν περὶ τὰ τέλη τῦ 1806. Ὁ Ἀϊδδὴν Πασσᾶς εἰσβάλλει εἰς τὴν Δακίαν· ὁ δὲ Κωνσαντῖνος Ὑψηλάντης, ἀδύνατος νὰ κρατηθῇ μόνος, ἀναχωρεῖ κατὰ τὸν Αὔγουσον, ἀφήσας δύναμίν τινα Στρατιωτικὴν εἰς τὴν Βλαχίαν ὑπὸ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ὀγλιγώρυ ἐπιστροφῆς τυ. Ἡ δύναμις αὕτη, συγκειμένη ἀπὸ Κροάτας ὡσεπιτοπλεῖσον, ὑπερασπίζετο εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰ Μοναστήρια μέχρι τῆς 25 Νυεμβρίυ, πολεμήσασα μόνον εἰς τὰ χωρία Μορτσινιάνου καὶ Γλίτανε μὲ τὺς εἰς τὸ Ὀρζικένι καὶ Κοτόκαν στρατοπεδευομένυς 8000 Τὺρκυς.

Ἡ Ῥωσσία, τεταραγμένη ἤδη διὰ τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ Ναπολέοντος ὡς Αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας, δοκιμάζει τὰς συνακολούθους δυσχεῖς περισάσεις τῦ Ἀυσερλὶντς καὶ τῦ ἐκ τῆς Νεαπόλεως διωγμοῦ τῶν Ἀγγλο-Ῥώσσων ἀπὸ τὸν Στρατηγὸν Μασσέναν. Ἐντεῦθεν ὁ καθολικὸς Πόλεμος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου καὶ ἡ ἐπιῤῥοὴ τῆς νέας Αὐτοκρατορίας τὴν ὑποβάλλυν εἰς τὸ μέτρον τῆς κατασχέσεως τῶν δύω Ἡγεμονειῶν τῆς Δακίας.

Ὁ Στρατηγὸς Μίχελσων εἰσβάλλει εἰς τὸ Βυκυρέσιον κατὰ τὸν Δεκέμβριον μὲ κάποιον πλάγιον τρόπον. Ὀλίγον ὕστερον (3 Φευρουαρίου, 1807,) εἰσέβαλλε διὰ τῦ Ἑλλησπόντυ κατέμπροσθεν τῆς Κωνσαντινουπόλεως καὶ ὁ Ἀγγλικὸς Στόλος ὑπὸ τὸν Ναύαρχον Δουκφόρθην, σκοπὸν ἔχων τὴν βιαίαν συμμάχησιν τῦ Σελτάνυ

κατὰ τῆς Γαλλίας. Οἱ Γάλλοι ὁμως ὑπερισχύσν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ταλανιζομένης ἤδη Πόρτας, καὶ τὴν ὁδηγῦν εἰς κάποια ἀσφαλισικὰ μέτρα, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἐθυσίασαν καὶ ἐκοπίασαν ἐξ ἀνάγκης οἱ Ἕλληνες τῆς Κωνσαντινυπόλεως καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, προηγουμένυ τοῦ Πατριάρχου των Γρηγορίου.

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ,

ἀκολουθῶν τὴν Ῥωσσικὴν Ἐκσρατείαν, ἐνεργεῖ τὸν σχηματισμὸν ἑνὸς Ἑλληνικοῦ Σώματος ὡς 3,400 ὑπὸ τὸν ἀξιωματικὸν Νικόλαον Πάγκαλον. Τὸ Σῶμα τῦτο ηὐδοκίμησεν εἰς τὰς κατὰ τοῦ Γκιουργκιόβου μάχας καὶ τὴν ἔνδοξον νίκην τῦ Ὀπιλέσι. Τὸ πᾶν σαλεύεται καὶ ἐλπίζει ἐν τοσύτῳ. Εἰς τὴν Ἑπτάννησον διοργανίζεται τὸ Κίνημα τῶν μεσημβρινῶν ἐπαρχιῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τυρκίας. Ὁ Σινιάβιν, Ναύαρχος τοῦ Ῥωσσικῦ Στόλυ, κατασρέφει ἐκεῖνον τῶν Τύρκων κατὰ τὸ Λιγαῖον· οἱ δὲ Ἕλληνες θεωρῦσιν ἤδη τὴν προωρισμένην ὡραν τῆς σωτηρίας των ἀπὸ τὴν μάσιγα τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας. Τί ἀπολαμβάνυν ὅμως, ἐνῳ ἡ μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας Εἰρήνη τῦ Τιλσὶτ, ἀφήσασα ἡσυχον τὴν Ἤπειρον, ἐπίφερε τὴν Ἀνακωχὴν τῆς Σλοβοΐας, (12 Αὐγύσυ, 1807); Οἱ Τύρκοι ἐκδικῦνται την προς τυς Ῥώσσυς ἀφοσίωσιν τύτων. Σφάζονται καὶ ἄλλοι καὶ ὁ γηραιὸς Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, πατὴρ τῦ ἐπαναστάτυ Κωνσαντίνυ· καὶ ἁρπάζονται αἱ περιυσίαι διαφόρων, εἰς τὴν Στερεὰν πρὸ πάντων. Ὁ τύραννος Ἀλῆ Πασσᾶς δράττει ἤδη τὴν εὐκαιρίαν τῦ νὰ θεμε-

λιώση τὴν ὑπεροχήν τυ εἰς τὴν Ἤπειρον διὰ τῶν ὡμοτέρων τρόπων (α), μὴ βλέπων ταλαντευομένην πλέον τὴν τύχην ὁλοκλήρυ τῦ Ὀθωμανικῦ Βασιλείυ. Ἀλλ', ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἀπέβησαν ὀλιγώτερον ἀτυχεῖς καὶ αἱ ἐλπίδες τῶν Σέρβων μετὰ πολυχρόνιον πόλεμον. Ἀφίθησαν εἰς τὴν πραότητα τῶν Τύρκων, βεβαιωθεῖσαν διὰ τῶν τραγικωτέρων πράξεων τῦ 1813.

Τὰ πράγματα ἔκτοτε λαμβάνυσι νέαν ὁπωσδήποτε μορφήν. Αἱ περὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τυρκίας πλάγιαι προσπαθήσεις τῆς Ῥωσσίας καὶ Γαλλίας ἐξηγῦνται εἰς τὸ Τιλσίτ· καὶ μεταξὺ τῶν δύω ἡνωμένων ἤδη φιλοδόξων Αὐτοκρατόρων (τῦ Ἀλεξάνδρυ καὶ τῦ Ναπολέοντος) προτείνεται ἡ διανομή της. Ἡ Ἑλλὰς συμπεριλαμβανομένης τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Ἰλλυρίας, πίπτει εἰς τὴν μερίδα τῆς Γαλλίας. Κανεὶς δὲν γίνεται λόγος περὶ τῆς πολιτικῆς ὑπάρξεώς της, μ' ὅσας ἔκαμε τοσάκις προθύμυς θυσίας. Μολαταῦτα ἡ περὶ τῆς Κωνσταντινυπόλεως ἀνοικονόμητος ζηλοτυπία παρίσαται καὶ πάλιν, καθὼς καὶ ἄλλοτε (β), τὸ μόνον ἀνυπέρβλητον ἔμποδον· αἱ προβληθεῖσαι συμφωνίαι μένυσι μέχρι λόγου· ἡ δὲ Ἑλλὰς ἀπαλλάττεται παραδόξως ἀπὸ μίαν περίστασιν, ἡ ὁποία ἔμελλε νὰ τὴν σερήσῃ πλέον

(α) Ἔχομεν τὰ παραδείγματα τῆς Βοσκοπόλεως, τῆς Πρεβέζης, καὶ τόσων ἄλλων Πόλεων καὶ Κωμοπόλεων, γενομένων τῶν περισσοτέρων παρανάλωμα τῆς ἀπανθρωπίας τοῦ Ἰσὺφ Ἀρβάπη.

(β) Ἴδε Σελ: 89.

πᾶσαν περὶ τῆς Ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς Αὐτονόμου κατασάσεώς της ἐλπίδα.

Οἱ Γάλλοι διαδέχονται τοὺς Ῥώσσους εἰς τὴν Ἑπτάνησον (α). Ἀπηλπισμένον ἤδη τὸ ἐκεῖ Στρατιωτικὸν Σῶμα τῶν Ἑλλήνων (β), σχεδιάζει εἰς τὴν Ἁγίαν Μαύραν καὶ ἀποφασίζει (1808) τὴν ἔξοδόν του εἰς τὴν Στερεάν, διὰ νὰ κινήσῃ νέαν Ἐπανάστασιν τὸ τόπου ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς τυραννίας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Μεταξὺ τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας ἦτον ἤδη συμπεφωνημένη ἡ Ἀνακωχὴ τῶν ὅπλων· τὰ δὲ Στρατεύματα τῆς πρώτης διέμενον εἰς τὰς Ἡγεμονείας τοῦ Ἰασίου καὶ τὸ Βυκουρεστίου.

Οἱ Πολεμικοὶ Ἕλληνες τῆς Ἁγίας Μαύρας συναγροικοῦνται μὲ τοὺς ἔξω Ὁπλαρχηγούς, ἕνας τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ

ΠΑΠΠΑ ΘΥΜΙΟΣ.

Διὰ τὰ μίση των κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ εὗρον εὐχαρίστους καὶ τοὺς Λαρισσαίους Τούρκους, καὶ ἑτοίμους νὰ συμπράξωσι πλαγίως πολλοὺς σημαντικοὺς Ἀλβανούς. Ἀλλ' ὁ Παππᾶ Θύμιος προλαμβάνει κινηθεὶς εἰς τὰ Χάσια τοῦ Ὀλύμπου (γ) ὁ Μουχ-

---

(α) Μετὰ τὴν ἀνωτέρω Εἰρήνην τοῦ Τιλσὶτ. 1807.

(β) Εἶναι τὸ ἴδιον, περὶ τοῦ ὁποίου ἀνεφέραμεν Σελ. 78, Σχόλ. α'.

(γ) Κυρίως δὲν προέλαβεν οὗτος τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἐβιάσθη. Τὸ, περὶ οὗ ὁ λόγος, Σχέδιον τοῦ 1808 ἐπρόδοσε πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν Δελιγιάννης τις, Καπετάνιος τοῦ Μετσόβου. Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς, προλαμβάνων τὴν περίστασιν, διεύθυνεν ὑπὸ τὸν υἱὸν του Μουχτὰρ Πασσᾶν τοὺς Σωματοφύλακάς του (Τσοχαταρέους) μὲ μεγάλην βίαν. Ὁ Παπ-

τὰρ Πασσᾶς τὸν κατασρέφει μετὰ μίαν ἀντίσα-σιν γενναίαν καὶ αὐτὴ ἡ περίσασις φέρει τὴν παραλυσίαν ὁλοκλήρυ τοῦ σχεδίου τῶν εἰς τὴν Ἁγίαν Μαύραν. Ἡ ἔξοδος τύτων ἐμποδίζεται διὰ τῶν παρακλήσεων τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὸν Δαντσιλῶτον· καὶ ὑτοι συμπεριλαμβάνον-ται πλέον ὑπὸ τὴν δύλευσιν τῆς Γαλλίας.

Οἱ Ὀλύμπιοι δὲν συμβουλεύονται τὸ παρελ-θὸν, ἢ τὰ παραδείγματα τῶν διαφόρων ἐπο-χῶν. Ὁ Σύλλογος τοῦ Ἐρφόρτυ (1808), ἡ μὴ ἐπικύρωσις τῶν Συμφωνιῶν τῆς ἐν Σλοβοΐᾳ Ἀνακωχῆς, καὶ μάλισα ἐκείνων, ὅσαι ἀπέβλε-πον τὴν Μολδαυΐαν καὶ Βλαχίαν, ἐσάθησαν τὰ αἴτια, ἕνεκα τῶν ὁποίων ματαιύνται αἱ εἰς τὸ Ἰάσιον διαπραγματεύσεις, καὶ ἐπαναλαμβάνεται (1809) ὁ Πόλεμος μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τούρ-κων. Ἡ Ῥωσσία ἐπανακαλεῖ καὶ πάλιν τὴν Ἐ-πανάσασιν τῆς Στερεᾶς. Ἐντεῦθεν

Ὁ ΟΛΥΜΠΟΣ, Ἡ ΟΣΣΑ

καὶ ἄλλοι Τόποι ἐπανίσανται· ἡ δὲ Στερεὰ ὅλη ταράττεται ἀπὸ τὰ μέτρα τὺ Ἀλῆ Πασσᾶ, σπεύ-δοντος να ἀνακαλύψῃ ὁλόκληρον τὴν ὑποτιθεμέ-νην συναγροίκησίν της εἰς τὰ Ῥωσσικὰ κινήματα.

πᾶ Θύμιος ἐκλαμβάνει μακρόθεν τὸ Στράτευμα τοῦτο ὡς ἐ-κεῖνο τῆς Ἁγίας Μαύρας. Εἰς τὴν πλησιασίν του ὅμως ἐ-γνώρισεν ἀμέσως τὴν προδοσίαν, βιάζεται πολεμῶν, ἂν καὶ ἀπροπαρασκεύαστος, καὶ μόλις διασώζεται. Μετέπειτα συνε-λήφθη ἐξ ἀπάτης παρὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ὅς τις τὸν διεμέλι-σεν εἰς τέσσαρα μέρη.

Εἰς τὴν ἀνωτέρω μάχην ἔπεσεν ὁ ἀδελφός του Θεόδωρος, παραταχθεὶς μὲ πολλὴν γενναιότητα.

Εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐπανασάσεως αὐτῆς ἐνοχοποιεῖται καὶ πάλιν μέγα μέρος τῦ Ἱερατείου, ἡ σωτηρία τοῦ ὁποίου χρεωσεῖται ἀκολύθως εἰς τὴν παραδειγματικὴν πίσιν τοῦ Δημητρίυ Καλογήρυ. Ποῖος δὲν θαυμάζει τὴν ὑπὲρ Πατρίδος εὐαισθησίαν τύτων τῶν ἀνθρώπων, μαχομένων ἤδη εἰς τὸ κέντρον τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῦ Τύρκυ χωρὶς τινος ἄλλης βοηθείας καὶ μάλισα τῆς θαλασσίυ; Οἱ Ἕλληνες, πιστοὶ εἰς τὰς ἐλπίδας των, γενναῖοι εἰς τὰς δυσυχίας των, περιμένυν νὰ ἴδωσι τὴν ὑποσήριξιν τῦ Ὀλύμπυ, ὡς ἐγγύησιν τῦ ἀσφαλῦς κινήματος καὶ τῶν ἄλλων Τόπων ἐν γένει. Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἐξηγῦνται μὲ τὴν αὐτὴν διάλεκτον καὶ πάλιν. Οἱ Μπαχλᾶβαι μεμονωμένοι ἀφίνονται εἰς τὸ πεπρωμένον τῆς τόλμης των, καὶ προσφέρονται τελευταῖον θύματα θεληματικὰ διὰ τὴν κινδυνεύουσαν κατάσασιν τῶν ἐπανασάντων τόπων. Καμμία περὶ τύτων μνεία δὲν γίνεται εἰς τὴν Εἰρήνην τῦ Βυκυρεσίυ (16 Μαΐυ, 1812,) ἡ ὁποία ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὺς Τύρκους τὴν Βασσαραβίαν καὶ τὸ Ἀνατολικὸν μέρος τῆς Μολδαυΐας, καὶ ἀποκαθιζᾷ τὴν Ῥωσσίαν Προσάτιδα τῆς Βλαχίας καὶ τῦ λοιπῦ μέρυς τῆς Μολδαυΐας.

Ἀποδεικνύεται ὡς τόσον, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐξ ἑνὸς μέρυς πάντοτε νενικημένη καὶ ἀείποτε ἀκαταμάχητος· καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου πάντοτε ἐλπίζυσα τὴν ἐλευθερίαν της καὶ ἀδιακόπως ἀπατωμένη διὰ τὴν ἀκάθεκτον ὁρμήν της: ἡ Ἑλλὰς ἐπρόσφερεν εἰς τὸ θυσιαστήριον ξένων συμφερόντων τὴν μερίδα τῦ πολυτίμυ αἵματός της. Ὡς ἀποζημίωσιν δὲ τούτου ἔλαβεν ὄχι τὴν παῦσιν, ἢ τὐλάχιστον

την μετρίασιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν αὔξησιν τῶν δεινῶν της.

Ἀπὸ τὴν μακρὰν αὐτὴν, ἀλλὰ τόσον ἐπιζήμιον πεῖραν, προέκυψε τὸ νὰ μὴ πιστεύωσι πολλοὶ τὸς Ἀποστόλους τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, εὐκολύνοντας τὰ πάντα διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς Ῥωσσίας. Τὸ μόνον δὲ, ὅσον ἐπιθυμητὸν, τόσον πιστευτὸν, ἦτον ἁπλῆ ἡ ῥῆξις ἑνὸς Πολέμου διὰ τὰς ἐξακολουθούσας ἀσυμβιβάστους διαπραγματεύσεις τῆς Πετρουπόλεως καὶ τῦ Βυζαντίου.

Ὅ,τι κατώρθωσεν ἡ Ῥωσσία εἰς τὸν Ὄλυμπον καὶ κατὰ τὸν ἔσχατον Πόλεμόν της, τοῦτο ἐνήργει (1809) καὶ ἡ Γαλλία διὰ τῦ φρονίμου Δαντσιλώτου, μολονότι ἡ ἀκαταμάχητος Ἱσπανία: τὸ μοναδικὸν στοιχεῖον τῆς σωτηρίας τῆς Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας, ἐχώνευεν ἤδη εἰς τὸ μέρος της ὅλον τὸν πεισματικὸν ἀγῶνα τοῦ γενναίυ νικητῦ τῶν ἄλλων, τῦ Ναπολέοντος. Τὴν περὶ τοῦ Κινήματος τῆς Ἑλλάδος πρότασιν ἐγκολπώθησαν ὁ Θ. Κωλοκοτρώνης, θερμὸς ἐπίσης ἐνεργὸς τῦ ἰδίυ πνεύματος καὶ ἐπὶ τοῦ Σινιάβιν, οἱ Μαυρομιχαλαῖοι καὶ ὅλοι οἱ εἰς τὰς Ἰονίυς φυγάδες Πολεμικοὶ τῆς Στερεᾶς. Σύμφωνος τὸ παραδοξότερον εὑρέθη καὶ ὁ Ἀλῆ Φαρμάκης (Λαλαῖος), φυγὰς καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Ζάκυνθον. Εἶναι ἴτος γνωστὸς εἰς τὴν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως Ἱστορίαν τῆς Πελοποννήσυ (α).

(α) Κατήγετο ἀπὸ μίαν τῶν σημαντικῶν οἰκογενειῶν τῦ Λάλα. Ὑποπτεύων τὴν Ἐξυσίαν, ἀνήγειρε πῦργον πολεμικὸν πρὸς ἀσφάλειάν τυ. Ὁ Βελῆ Πασσᾶς ἐπείσθη εἰς τὴν ἐξόντωσίν τυ. Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐνεργήθη ἡ διαίρεσις τῶν

Ὑπέσχετο διὰ τῶν σχέσεων καὶ τῆς ἐπηρείας τυ ὄχι μόνον τὴν μὲ τὺς Ἕλληνας ἕνωσιν τῶν Λαλαίων καὶ Μπαρδυναίων Τὺρκων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄμεσον κυρίευσιν πολλῶν Φρυρίων τῦ μεσημβρινῦ καὶ τῦ δυτικῦ μέρυς τῆς Πελοποννήσυ.

Εἰς τὰ γενικώτερα μέτρα τῆς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῦ Ἀλῆ Φαρμάκη Συμφωνίας περιείχοντο, κατὰ τὴν ζῶσαν πληροφορίαν διαφόρων, τὰ ἑξῆς.

"Σύμφωνοι οἱ Ἕλληνες καὶ Τὺρκοι νὰ πολεμήσωσι τὴν τυραννίαν τῶν Πασσάδων τῆς Πελοποννήσυ — Ἀναφέροντες τὰς αἰτίας τῆς τοιαύ-

---

Λαλαίων καὶ μάλιστα τῦ Μυσταφᾶ Ἀγᾶ, ἀνεψιῦ τῦ Ἀλῆ Φαρμάκη. Τοιυτοτρόπως κινεῖται ἐναντίον τυ ὁ Πασσὸρ Πεής.

Εἰς τὴν περίστασίν τυ αὐτὴν ὁ Ἀλῆ Φαρμάκης ἐπεκαλέσθη βοηθόν τυ τὸν εἰς Ζάκυνθον Θ Κωλοκοτρώνην, ἐπενθυμίζων τὴν μεταξύ των πατρικὴν φιλίαν. Ὁ Κωλοκοτρώνης συμμερίζεται τὴν δυστυχίαν τῦ φίλυ τυ. Τὸ ὄνομα τύτυ ἦτον ἐπίφοβον πολλὰ εἰς τυς Τὺρκυς. Ὁ Πασσὸρ Πεής, ἀτυχὴς εἰς τὰς πολιορκητικάς τυ ἐργασίας, ὑπόσχεται εἰς τὸν Ἀλῆ Φαρμάκην τὴν συγχώρησιν τῦ Βελῆ Πασσᾶ, ἐὰν παραδώσῃ μόνον τὸν Κωλοκοτρώνην. Ὁ Λαλαῖος δὲν καταδέχεται νὰ ἐπιορκήσῃ. Ἡ συνθήκη τῆς Ἀμνηστείας γίνεται δεκτὴ τέλος πάντων· καὶ ὁ Ἀλῆ Φαρμάκης φροντίζει, ὡς ἀσιωδέστερον τῆς τιμῆς τυ ὑποκείμενον, τὴν ἐλευθέραν ἀναχώρησιν τοῦ πιστῦ βοηθῦ τυ.

Τοιυτοτρόπως διασώζεται καὶ πάλιν ὁ Κωλοκοτρώνης εἰς τὴν Ζάκυνθον, προλαμβάνων τὰς ἐκδοθείσας ἐναντίον τῆς Συνθήκης διαταγὰς τῦ Βελῆ Πασσᾶ περὶ τῆς κατακρατήσεώς τυ. Ὁ ἴδιος Βελῆ Πασσᾶς ἐφρόντισε καὶ μετέπειτα νὰ τὸν παραλάβῃ μέσον χρηματικῶν θυσιῶν· ἀλλ' ἡ Ἰονικὴ Κυβέρνησις δὲν κατεδέχθη νὰ τὸν παραδώσῃ.

Εἰς τὴν νῆσον τῆς Ζακύνθυ μετέβη μετ' ὀλίγον καὶ ὁ Ἀλῆ Φαρμάκης, φεύγων τὴν ἐπιβελὴν τῦ Βελῆ Πασσᾶ.

της διαγωγῆς των πρὸς τὸν Σελτάνον, νὰ διαφυλάττωσι τὸν Ἰσθμόν, κόπτοντες τὴν διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ τὴν Πελοπόννησον — Ἡ Σημαία τῶν ἡνωμένων Μερῶν νὰ φέρῃ ἀμοιβαῖα τὰ σύμβολα τῆς Ἡμισελήνυ καὶ τῦ Σταυρῦ. κλπ."

Ποία ἀσυλλόγισος ἀπάτη συνδυασμῦ!

Ὁ Θ Κωλοκοτρώνης καὶ ὁ Ἀλῆ Φαρμάκης μετέβησαν εἰς Κέρκυραν, διὰ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὸν Ναπολέοντα, καὶ νὰ τὸν πληροφορήσωσιν, ὅτι κινῦσι τὴν Πελοπόννησον καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν λάβωσι τὰ ἀπαιτύμενα βοηθήματα. Ὁ Δαντσιλὼτ τὺς ἐμπόδισε, γράψας ὁ ἴδιος περὶ τύτων ὅλων. Οἱ εἰρημένοι μετέβησαν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Τσαμυργιὰν, διὰ νὰ κατορθώσωσι σύμμαχόν των τὸν ἰσχυρώτερον τῆς ἐποχῆς Σελεϊμὰν Τσαπάραν, καὶ δι' αὐτῦ τὸν ἀντιπερισπασμὸν τῶν Ἠπειρωτικῶν δυνάμεων τῆς Τυρκικῆς Ἐξυσίας. Ὁ Π. Μαυρομιχάλης ἐφοδιάζεται εἰς τὴν Κέρκυραν παρὰ τῦ Δαντσιλώτυ μὲ πολεμοφόδια ἀρκετὰ καὶ χρηματικὰ μέσα. Ἀλλὰ, καθ' ἣν σιγμὴν περιεμένοντο ἀνώτεραι ὁδηγίαι περὶ τῦ Κινήματος, καὶ ἦσαν ἕτοιμοι νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς Ἁγίας Μαύρας οἱ Ἕλληνες καὶ τὸ Γαλλικὸν Σῶμα, συνισάμενον ἀπὸ Κόρσυς, οἱ Ἄγγλοι καταλαμβάνυσι τὰς νήσυς τῆς Κεφαλληνίας, Ζακύνθυ καὶ Ἰθάκης, ὁ Δαντσιλὼτ εὑρίσκεται ἐξαίφνης εἰς θέσιν ἀμυντικὴν, ἐμποδίζονται αἱ προπαρασκευαὶ, καὶ παραλύεται ἐξ ὁλοκλήρου τὸ σχέδιον τῦ νέου Κινήματος. Ἴσως κατ' εὐτυχίαν.

Ἴδομεν μέχρι τῦδε ἀπὸ τὰς διαφόρυς σημαν-

τικωτέρας περιστάσεις, ὅτι οἱ Ἕλληνες διέκειντο εἰς ἐχθροπραξίαν διηνεκῆ μὲ τὸν τύραννόν των. Ἀλλὰ τὸ τέρμα κατασάσεως παρομοίας ἔπρεπε νὰ φθάσῃ πλέον. Τὰ ἀλλεπάλληλα παθήματα τὸς καθοδηγοῦν εἰς μέτρα πολὺ πλέον ὁρμοδια· καὶ τούτων τὴν ἐξέτασιν θέλομεν κάμει, ὅπαν ἐρευνήσωμεν ἐν μέρει τὴν παρατελευταίαν κατάσασιν τῦ Ὀθωμανικῦ Βασιλείυ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Κατάστασις τοῦ Ὀθωμανικοῦ Βασιλείου, ἡ Ἐπιστροφὴ — Σουλτὰν Σελὶμ Ι' — Μουσταφᾶ Παϊρακτάρης — Γενιτσαροι — Νομοθεσία Τούρκων — Τελευταῖαι παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Ὀθωμανοὶ ἤρχησαν κυρίως στερούμενοι τὸ πρῶτον πολεμικόν των πνεῦμα ἀπὸ τῆς Βασιλείας τῶν Διαδόχων τοῦ Μυρὰτ Δ' (1689), καθ' ὃν καιρὸν ἡ Ῥωσσία προετοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν βαρβαρότητα, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Οἰκουμενοφ. Ἡ πολιτική των Ἐξουσία, ταλαντευομένη πρὸ καιροῦ ἀπὸ τὰς ἐπηρείας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Πολιτικῆς, καὶ στερουμένη βαθμηδὸν τὰς κατακτήσεις της πρὸς τὴν Ἄρκτον, ὀπισθοδρομεῖ ταχεῖα, ἀπο τὴν ὁποίαν κατεῖχε πρὸ ὀλίγου θέσιν, καὶ ὑπάρχει περιοδικῶς κατὰ θαῦμα δυνάμει τῆς ἐξωτερικῆς ἀντιζηλίας.

Τώρα ἐκτείνουσιν εἰς αὐτὴν οἱ Ῥῶσσοι χεῖρα ἰδιωφέλιμον, ἀνακαλύπτοντες τὴν ἀδυναμίαν της, καὶ τὴν παραλύσιν. Τώρα αἰσθαίνουσαν τὴν ἐμψυχώνουν οἱ Γάλλοι, καὶ τὴν ὑποστηρίζουν, ὡς ἓν στέλεχος, διὰ τὸ συμφέρον των. Τώρα οἱ Ἄγγλοι τὴν ἐπηρεάζουν δια τῆς βιας. Τώρα καὶ οἱ Φαναριῶται τῆς Αὐλῆς της, διηρημένοι εἰς τὰς στάσεις τῶν Ῥώσσων καὶ τῶν Γάλλων, τὴν θάπτουσι πολιτικῶς, θηρεύοντες πραγματικῶς τὸ συμφέρον τῶν ἐντολέων των. Τοιουτοτρόπως ἡ νάνος καὶ παλίμβουλος πολιτική της δὲν δεικνύει

οὐδὲ σημεῖα ἀνδρικοῦ χαρακτῆρος· ἡ δὲ μάχαιρα τοῦ δημίου: τὸ μόνον δραστήριον μέσον τῆς πολιτικῆς διαγωγῆς της, δὲν τὴν προξενεῖ βελτίωσίν τινα, καθὼς δὲν τὴν ὠφελεῖ οὐδὲ ἡ πλέον αὐστηρὰ ἐκδίκησις πρὸς τὰς συνεχεῖς ἐπαναστάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ της.

Ἡ Ἐξουσία τῶν Σουλτάνων καταντᾷ, ὡς ἄλλοτε ἐκείνη τῶν Αὐτοκρατόρων, εἰς τὴν ὀλεθρίαν χαύνωσιν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς προερχομένην ἀδυναμίαν. Ἡ τοιαύτη κατασασίς της καλύπτεται μολονοὺτο κατα μέγα μέρος ἀπὸ τὰ πομπώδες τοῦ Διαδήματος, τὴν κολοσσαίαν ἔκτασιν τῶν τόπων της καὶ τὸν ὄχι εὐκαταφρόνητον πληθυσμόν της. Ἡ ἀφαίρεσις ὁλοκλήρου τούτου τοῦ προσωπείου ἐναπέκειτο εἰς τοὺς Ἕλληνας.

Τὴν ἀναῤῥύθμισιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ Τουρκικοῦ Βασιλείου ἐσοχάσθη πρῶτος ὁ Σουλτὰν Σελὶμ Γ' διὰ τῆς τακτοποιήσεως τοῦ Στρατοῦ· ἔγινεν ὅμως θῦμα τῶν ὑψηλῶν του σοχασμῶν, ἅμα ἤρχησε τὴν πραγματοποίησίν των. Ἡ δύναμις τῶν Τοπαρχῶν (Δερεμπεΐδων), ἡνωμένη καὶ μ' ἐκείνην τῶν ἐπίσης φίλων τῆς ἀταξίας Γενιτσάρων, καθὼς καὶ μὲ τὸ ἠθικὸν τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου, καὶ μάλιστα μὲ τὸ σύστημα τῶν Οὐλεμάδων, ὑπερτερεῖ ἤδη ἐκείνην τῶν Σουλτάνων, καθ' ὁποιονδήποτε λόγον ἐξεταζομένην. Οἱ Γενιτσάροι ἐντεῦθεν καταβιβάζουσιν ἀπὸ τὸν Θρόνον τὸν Σελίμην, καὶ ἀναγορεύουσι (1807) τὸν κοῦφον Μουσταφὰν Δ'. Ὁ Σελὶμ ἐνεργεῖ ἤδη διὰ τοῦ γενοῦ φίλου του καὶ συμβούλου Μουσταφᾶ Κιοσὲ-Κεχαγιᾶ· καὶ οὗτος διοργανίζει Ἑταιρίαν μυστικὴν μετὰ τοῦ Πασσᾶ τοῦ Ῥουστσουκίου Μου-

σαφᾶ Παϊρακτάρη. Ὁ τελευταῖος, ἔχων σχέσεις σενας μετὰ τȣ̃ ἰσχυρȣ̃ Ἰσȣ̀φ Πεὴ, Δερέμπεη τῶν Σερρῶν, ἐνεργεῖ τὴν κίνησιν εἰκοσιτεσσάρων Δερεμπεΐδων τῆς Ῥȣ́μελης πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως. Τοιȣτοτρόπως κινεῖται δυνατὸς ὁ Μουσαφᾶ Παϊρακτάρης, σρατοπεδεύων ἔξω τῆς Κωνσαντινȣπόλεως εἰς τὸ πεδίον, λεγόμενον Ττιρπιτσὶ Μεϊδανὶ, μ' ἕνα ὡς ἔγγισα 18,000 ἐκλεκτὸν Στρατόν. Ὁ Σȣλτὰν Μȣσαφᾶς τὸν ὑπεδέχθη μὲ πολλὴν περιποίησιν. Ὁ Ἰσȣ̀φ Πεὴς ἐπρότεινε τότε τὴν σύλληψιν τȣ́τȣ καὶ ὅσων ἴφερε πλησίον τȣ Μεγισάνων, καθὼς καὶ τὴν ἄμεσον ἀνασύσασιν τȣ̃ Σȣλτὰν Σελίμ· ἀλλ' ὁ Μȣσαφᾶ Παϊρακτάρης ἀμελεῖ, φοβȣ́μενος τὸν πυρπολισμὸν τῆς Κωνσαντινȣπόλεως, πρὶν ἢ καταλάβῃ σρατιωτικῶς τὰς ἀνηκȣ́σας θέσεις. Ἕνεκα τȣ́τȣ ἀνέβαλλε διὰ τριμηνίαν σχεδὸν τὴν εἴσοδόν του εἰς τὴν Κωνσαντινȣ́πολιν. Τὸ μέρος τȣ̃ Σȣλτὰν Μουσαφᾶ ἐγνώρισεν ἤδη ὁλόκληρον τὸ σχέδιον τῶν ἐναντίων· τότε πνίγει ἀμέσως τὸν Σȣλτὰν Σελίμ· ὁ δὲ Σȣλτὰν Μȣσαφᾶς πάσχει συγχρόνως νὰ θανατώσῃ καὶ τὸν ἀδελφόν τȣ Μαχμȣ́τ (α)· τὸν κτυπᾷ εἰς τὸ μέτωπον (μὲ τὸ λεγόμενον σȣρανί)· ἀλλ' εὐνȣ̃χός τις Ἄρραψ διασώζει τȣ̃τον. Τὸν Σελίμην παρουσιάζουσι τότε εἰς τὸ Κοινὸν

(α) Ὁ Μαχμοὺτ δὲν ἔλειψεν οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἀπὸ τὴν συνομιλίαν τοῦ θείου του Σουλτὰν Σελίμ, ὑπάρχοντα ἤδη (κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Τούρκων) εἰς τὸ Καφάσι. Ἐδιδάχθη ἀπὸ τοῦτον ὅλον τὸ πνεῦμα τῆς πολιτικῆς του, καὶ ταύτην ἠκολούθησε, κατορθώσας τελευταῖον πλήρη τὴν ἐφαρμογήν της.

ἐπὶ ψάθης διὰ τοῦ Καπῦ--'Αρασί. Ὁ Μουσαφᾶ Παϊρακτάρης εἰσβάλλει εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν, θρηνῳδεῖ ἐπὶ τοῦ πτώματος τῦ Σελὶμ, καὶ θανατώνει τὸν Μυσαφᾶν καὶ τὺς πισύς τυ Χασεκίδας. Τότε ἐζητήθη καὶ ἐνθρονίζεται ὁ Μαχμουτ Β', ἐπὶ συμφωνίᾳ τῦ νὰ ῥυθμισθῇ τὸ σύσημα τῶν Γενιτσάρων κλπ. Ὁ Μαχμουτ πολιτεύεται, μὴν εὐαρεσύμενος κυρίως μήτε εἰς τὴν δύναμιν τῦ Μυσαφᾶ Παϊρακτάρη, μήτε εἰς ἐκείνην τῶν Γενιτσάρων. Ἀκολύθως διὰ γενικῆς ἀποσασίας τῶν Γενιτσάρων ὁ Μουσαφᾶ Παϊρακτάρης καὶ τὸ Κόμμα τυ ἐξολοθρεύονται ἐνεργείᾳ τῦ βασιλεύοντος Μαχμύτ. Ὁ Ὕπατος ὑτος, νομίσας ἐξησφαλισμένην τὴν θέσιν του, ἀπεμάκρυνε τὴν Στρατιωτικὴν τυ δύναμιν, καὶ ἔδοσεν ὕτως ἐξ ἑνὸς μέρους εἰς τὺς Γενιτσάρυς τὸ θάῤῥος καὶ τὴν περίσασιν τῦ νὰ συμφωνήσωσι, καὶ εἰς τὸν Μαχμὺτ Β' τὴν εὐκαιρίαν τῦ νὰ τὸν ἐξαλείψῃ διὰ τῆς ἑνώσεώς τυ μὲ τὺς Γενιτσάρυς.

Ἡ τοιαύτη κατάσασις τοῦ Τυρκικῦ Βασιλείου ἦτον εἰς τὺς Ἕλληνας προτιμητέα παρὰ τὴν ἐκ τῆς τακτοποιήσεώς του ἐλπιζομένην ἄνεσιν ὡς πρὸς τὰ δεινὰ, ὅσα ἐδοκίμαζον ἀπὸ τὺς ἰδιώτας Τύρκους. Ἤθελον ἄλλως θεωρεῖ ἀδύνατον σχεδὸν τὸ ν' ἀντιπαλαίσωσί ποτε μὲ μίαν Δύναμιν τακτικὴν, ἂν καὶ Τουρκικὴν πάντοτε. Τὸ πνεῦμα τῦτο δὲν ἦτο ξένον καὶ ἀπὸ τὰς Δυνάμεις αὐτὰς, μία ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἄφινε διάρκετὸν καιρὸν ἥσυχον τὸ Ὀθωμανικὸν Βασίλειον, διεγείρουσα ταραχὰς, καὶ ἐμψυχώνουσα τὴν ἀταξίαν Παρετηρήθη δὲ, ὅτι, τότε μόνον εἰσῆχθη ἡ Τακτικὴ εἰς το Κράτος τῦτο, ὅτε ἐ-

συμφώνησε τὸ συμφέρον μιᾶς ἐκ τῶν Δυνάμεων. Ἄλλοι ἐβοήθησαν πρῶτοι τὴν σύσασιν τῆ Τακτικῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον· καὶ ἄλλοι τὸ ἐνθαρρύνυσιν ἐσχάτως εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν.

Τὸ σύσημα τῶν Δεριμπεϊδων κατεσπάρασσε τὸ Ὀθωμανικὸν Βασίλειον εἰς τὴν Ἀνατολὴν, τὴν Θράκην καὶ τὴν Ῥούμελην. Ἦσαν ὅτοι κατὰ πρῶτον Ἀγιάι, ἢ Διοικηταὶ, διωρισμένοι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Πασσάδων. Βαθμηδὸν ἀπίβησαν ἰσχυροὶ διὰ τὴν ἀναξιότητα τύτων· καὶ τελευταῖον ἀπέπτυσσαν πᾶσαν ὑποταγὴν εἰς τὺς Σουλτάνυς, σχηματίσαντες τὰς Τοπαρχίας. Ἠμπορεῖ τις ἐν μέρει νὰ τὺς ὁμοιάσῃ μὲ τὺς Ἀρματωλὺς, ἢ τὰ Καπετανάτα, τῆς Ἑλλάδος. Τοιοῦτοι διεκρίθησαν ὁ Παζβάντογλυς (α), φθάσας εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ὅτι δύναται νὰ ἀναβιβασθῇ καὶ εἰς τὸν Θρόνον τῶν Συλτάνων· ὁ Ἰσμαὴλ τῶν Σερρῶν, ὁ Πατὴρ τῆ Μαχμὺτ Πασσᾶ τῆς Δράμας, ὁ Καβανόζογλυς τοῦ Παζαρτσικίυ τῆς Φιλιππυπόλεως, ὁ Τερσενικλίογλους τοῦ Ῥουστσυκίυ, ὁ Καραφεϊζῆς τῶν Σκοπίων, ὁ Μανάφης, ὁ Δαγδεβηρὲν (β) καὶ Καράογλυς τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὁ Ἀλῆ Πεὴς τοῦ Τιπελενιῆ εἰς τὴν Ἤπειρον· καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν ὁ Καραοσμάνογλυς (γ), ὁ Τσαπάνογλυς, Μπυ-

(α) Περὶ τῆ ὁποίυ ἀνεφέραμεν Σελ. 91.

(β) Ἐξηγεῖται δὲ ὁ Ἀναποδογυρίζων Ὄρη.

(γ) Διεβλήθη ὅτος πρὲς τὸν Συλτὰν Σελίμην, ὡς γενόμενος ὑπέρπλυτος διὰ τῆς εὑρέσεως ἑνὸς θησαυρῦ κεκρυμμένυ. Ὁ Σελίμης τὸν διέταξε νὰ τοῦ ἐξηγηθῇ περὶ τούτου. Εἰς ἀπάντησιν ὁ Καραοσμάνογλυς τὸν διεύθυνεν ὅλα τὰ ἠνία τῶ

λατανλῆς, Ἐλλίζογλυς, Ναζίφης, Χαδδίμογλυς, Καλιοντσῆς, Τεκελίογλυς Μεχμὲτ Ἀγᾶς, νικητὴς ὑπὲρ τριετίαν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ἐναντίον τῦ Συλτάνυ, καὶ ἄλλοι.

Ἦκμασαν ἔτοι κυριώτερον ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Σελίμ. Αὐτὸς ὑπεχρεώθη νὰ τὺς ἡσυχάσῃ πολιτικῶς, ἐμπισευθεὶς εἰς τὺς ἰδίους τὴν διοικησιν τῶν Ἐπαρχιῶν ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ Βοεβόνδα καὶ Μυσελίμη, ἀφῦ ἀπηλπίσθη νὰ τὺς ὑποτάξῃ πολεμικῶς, καὶ νὰ εἰρηνεύσῃ τὴν ληϊευομένην Ἐπικράτειάν του. Ἡ προσωρινὴ αὕτη καὶ ἐπίπλασος συνδιαλλαγὴ συνέβη μετὰ τὸ λεγόμενον Ῥεμπελιὸν τῆς Σμύρνης (1797), ὅπου ἠδυνήθη νὰ ἐπαναγάγῃ τὴν εὐταξίαν ὁ Καραοσμάνογλυς τῆς Μαγνησίας. Ὁ Συλτὰν Μαχμὲτ Β', ἀναβὰς εἰς τὸν Θρόνον ἀπὸ τῶν 1808, ἠδυνήθη διὰ τῆς ἐπιμονῆς του καὶ τῆς ἀπάτης νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλυς τὺτυς καὶ τὺς μετέπειτα, γενάμενος ὁ μόνος τῶν Τοπαρχιῶν Ῥιζοσπάσης. Ὁ ἴδιος ἐξετέλεσε (1826) τὸ σχέδιον τῦ θείου του Σελὶμ Γ' ἐναντίον τῶν Γενιτσάρων, ἀναφανεὶς ὁ Καῖσαρ κατὰ τῶν Ηραιτωριανῶν καὶ ὁ Μέγας Πέτρος κατὰ τῶν Στερλίντσων. Ὡς τοιοῦτος θέλει συναριθμηθῆ εἰς τὴν Ἱσορίαν τῦ Τυρκικῦ Βασιλείου ἕνας ἐκ τῶν κατὰ καιρὺς περιφήμων Σουλτάνων.

Οἱ διοριζόμενοι μετέπειτα ἀντὶ τῶν Δερεμπεΐδων Πασσάδες Β' βαθμῦ μετηλλάσσοντο συχνά,

---

ἀγρῶν του, γράφων, ὅτι εἰς ταῦτα: (ἤγουν εἰς τὴν γεωργίαν) εὗρε τὸν κεκρυμμένον θησαυρόν.

Φιλοσοφικωτέραν ἐξήγησιν δὲν ἠμπόρει νὰ κάμῃ ἄλλος.

καθὼς καὶ οἱ τῆς Α' τάξεως. Τὸ μέτρον τοῦτο ἀπέβλεπεν εἰς τὸν σκοπὸν τῦ νὰ μὴ δυνηθῶσιν ἔτοι ν' ἀκολουθήσωσί ποτε τὰ ἴχνη τῶν πρώτων Ἀποσατῶν διὰ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ πλύτου καὶ τῶν σχέσεων. Ἀλλ' ἡ περίσασις αὕτη ἐγέννησε τὸν ἐκ προσθήκης μεγαλήτερον ἀφανισμὸν τῦ Ὑπηκόυ. Τὸ Δερεμπεϊκὸν Σύσημα, ἔχον τὴν ἀνάγκην τῦ Λαῦ διὰ τὴν διατήρησίν τυ καὶ μετριωτέρας ἐκ συγκρίσεως τὰς χρείας διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν Αὐλικῶν κηφήνων, δὲν ἐσκληρύνετο τόσον ἐναντίον τύτου, καὶ μᾶλλον τὸν ὑπερασπίζετο ἀπὸ τὰς κακώσεις παντὸς ἄλλυ (α). Ἀλλ' ἡ συνεχὴς μετάθεσις τῶν Πασσάδων ἐπίφερε διὰ τὰς ἀναλόγυς μὲ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν πολυτέλειάν των ἀνάγκας τόσον σκληροτέραν τὴν ἐκτρύχωσίν τυ, ὅσον ὑπετίθετο ὀλιγοχρόνιος ἡ διαμονή των. Ὁ Σελτάνος ἠδύνετο τρόπον τινα θεωρῶν τὸν πλυτισμὸν τῦ Ταμείυ τυ· ἀλλὰ δὲν ᾐσθάνετο τὰ μέλλοντα ἀποτελέσματα τῆς ἀπογυμνώσεως τῦ ὑπηκόυ. Οἱ δὲ Μεγισάνες καὶ μᾶλλον ὁ εὐνοούμενος Χαλὲτ Ἐφένδης ἀδιαφόρυν, ἀποβλέποντες εἰς τὴν εὐχαρίσησιν τῆς φιλοχρηματίας τῦ Κυρίυ των.

Καὶ ἡ Πελοπόννησος καὶ ἡ Στερεὰ ἔπαθον πολὺ ἀπὸ τὴν περίσασιν αὐτήν. Ἡ ἔξοδος τοῦ πρώτυ Πασσᾶ καὶ ἡ εἴσοδος τῦ νέυ ὑπέβαλλον τὸ πτωχὸν Ὑπήκοον εἰς δαπάνας ὑπερβολικάς· καὶ ἐδείχθη, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ χειρότερος ἀ-

(α) Διὰ νὰ μὴ σπαράσσηται ὁ Ἕλλην ἀπὸ ὅλους τοὺς Τούρκους ἑνὸς τόπου, ἐφρόντιζε νὰ κερδαίνῃ τὴν προστασίαν ἑνὸς Ἀγᾶ. Τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασίς του ἐν γένει.

φανισμὸς εἰς ἕνα τόπον, ὅπου ἤλλασσε (καὶ τοῦτο συνέβαινε πολλάκις,) τὸ προσωπικὸν τῆς Ἐξουσίας ἐντὸς ἑνὸς χρόνου. Ἐκτὸς τούτων ἐδεικνύετο ἡ μεγαλητέρα ἀδιαφορία εἰς τὴν πλεονεξίαν τῶν Πασσάδων καὶ ὅλων τῶν Ὑπαλλήλων μέχρι τῶν Σπαΐδων. Διὰ χειροτέραν δυσχίαν ἐδίδετο ἐσχάτως εἰς τοὺς τελευταίους ἡ διὰ Φερμανίων ἄδεια τοῦ νὰ δεκατίζωσιν ἐναντίον τῶν ὅρων, τῶν διαλαμβανομένων εἰς τὰ Μπεράτιά των. Αἱ καταχρήσεις αὐταὶ, ἡνωμέναι καὶ μὲ τὰς ἄλλας ἀπείρους ἀδικίας καὶ τὰ βαρύτατα τέλη, κατέσηψαν, καθὼς προείπομεν (α), εἰς χρέη ὑπέρογκα καὶ αἰωνίως ἀναποζημίωτα ὄχι μόνον τὰ Κοινὰ τῶν Ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τῶν Χωρίων, καὶ καθὲν μερικῶς ἄτομον.

Μία ἀπὸ τὰς καιριωτέρας καὶ δυσεπανορθώτους πληγὰς τοῦ Ὀθωμανικοῦ Βασιλείου ἦτο τὸ μέγα καὶ πολυπληθὲς Τάγμα τῶν Γενιτσάρων. Ἐσυνήθη τοῦτο ἀπὸ νεοσυλλέκτους Στρατιώτας ἐπὶ τοῦ Ὀρχάνη (β), ἢ κατ' ἄλλους ἐπὶ τοῦ Μυρὰτ Α' καὶ διαδόχου τοῦ Ὀρχάνη. Ἡ προϋσα αὕξησις του ἀπετέλεσε τὴν τρομερὰν ἐπήρειάν του εἰς τὰ πράγματα τοῦ Κράτους. Οἱ Γενιτσάροι εἰς ἕνα λόγον ὡμοίαζον τοὺς ἀπὸ τοῦ μεγαλοφυοῦς Ἰβὰν Β' Στερλίντσους. Ἄλλοτε πολεμικοὶ καὶ δυνατοὶ, ἔπειτα παραδεδομένοι εἰς τὴν ἁβρότητα καὶ τὴν ἡδυπάθειαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν πόλεων, ἔφεροι, ὡς μὴν ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸ λογικὸν διὰ τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν βαρβαρότητά των, τὰς μεγαλητέρας ἀνωμαλίας τοῦ Βασιλείου, καταβιβάζοντες, ὁσάκις ἤ-

(α) Σελ: 25. (β) Ἴδε Σελ: 14, Σχόλ. α'.

θελον, τὺς Σουλτάνους, καὶ ὡσεπιτοπλεῖστον μεταλλάσσοντες καὶ θυσιάζοντες τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Πόρτας διὰ τῶν ἀποστασιῶν, συνέπεια τῶν ὁποίων ἦσαν οἱ ἐκ τῶν πυρκαϊῶν ἀφανισμοὶ τοῦ Ὑπηκόου. Ἦσαν ἄρα ἄλλοι ταραχώδεις Βένετοι καὶ Πράσινοι τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ ὡς ἄλλοι Πραιτωριανοὶ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, θέλοντες πάντοτε τὴν ὑπεροχὴν των εἰς τὴν Ἐξουσίαν.

Οἱ Τοῦρκοι δὲν εἶχον ἐθνισμὸν πολιτικὸν, ἀλλὰ θρησκευτικόν. Ὅλαι διὰ τοῦτο αἱ πράξεις των ἐθεμελιοῦντο εἰς ἰδέας καὶ παραδόσεις θρησκευτικὰς, καὶ γενικώτερον εἰς τὸ πεπρωμένον τοῦ Οὐρανοῦ (α). Ἀπὸ τὴν ἰδίαν πηγὴν, ἢ διὰ τὸ

(α) Μία ἐκ τῶν ἐξαιρετικῶν προλήψεων τῶν Τούρκων, ἡ πλέον ἐπικίνδυνος μάλιστα καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν διαγωγήν των, ἦτο καὶ ἡ ἡνωμένη μὲ τὴν φαντασίαν πίστις εἰς τὰς μαγείας καὶ τὰς προρρήσεις τῶν Ἀστρολόγων (Μουνετσιμιδων), ἂν καὶ ἐναντίας εἰς τὸ δογματικὸν μέρος τῆς Θρησκείας των. Ἤκμαζαν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο δὲν μετεχειρίζοντο κριτικὴν τοῦ λογικοῦ. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ καρποὶ τῆς ἀπαιδευσίας.

Διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις καλῶς τῶν Ἐπαγγελματικῶν τῆς Προγνωστικῆς αὐτῆς τὴν ἐπιρροὴν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐξουσίας, ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσῃ μόνον, ὅτι μήτε Ἀξιώματα ἐδίδοντο, μήτε ἔκπλευσις Στόλου ἐγίνετο, μήτε δημόσιος οἰκοδομὴ ἐθεμελιοῦτο, εἰμὴ εἰς τὰς προγεγραμμένας ἀπὸ τοὺς τοιούτους ἡμέρας. Κατὰ τοῦτο οἱ Σουλτάνοι, ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τῶν παλαιῶν Καλλίφων, εἶχον εἰς τὰ Βασίλειά των καὶ Ἀρχιμάντιν (Μινετσίμπασην), τιμώμενον ὡς τὸ ἐξαιρετώτερον μέρος τῶν Ὑπουργῶν τῆς Θρησκείας (Οὐλεμάδων).

Οἱ τοιοῦτοι Μάντεις ἔκαμον συχνὰ ἐμπόριον αἰσχρὸν τὴν

ἀνομοιόμορφον τῶν θρησκευτικῶν ἐντυπώσεων, προήρχοντο καὶ τὰ μεταξύ των μίση. Ὁ Ἀσιανὸς ἐθεώρει καὶ ἀπεστρίφετο τρόπον τινὰ ὡς νόθους ὅλους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τυρκίας τοὺς Τούρκους, καὶ μᾶλλον τοὺς Ἀλβανούς. Αὐτοὶ ἐξ ἐναντίας τὸν κατεφρόνουν καὶ τὸν ἐπωνόμαζον Χαλδούπην, συγκοινωνοῦντες μᾶλλον μὲ τοὺς Ἕλληνας. Τὸ σχισματικὸν τοῦτο μῖσος θέλει συμβάλλει ἀρκετὰ εἰς τὸν Πόλεμον τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ κακία καὶ τὰ ἀτακτήματα ἐπλεόναζον εἰς τὸ Βασίλειον τῶν Τούρκων καὶ δι' ἄλλας ἰσχυρὰς αἰτίας καὶ διὰ τὴν ἔτι ἰσχυροτέραν τῆς Νομοθεσίας των. Ἂν οἱ γραπτοὶ αὐστηροὶ Νόμοι σκληρύνουν τὰ ἤθη, πολλαπλασιάζουν τοὺς κακούς, καὶ ἀφίνουν ὡσεπιτοπλεῖσον ἀτιμώρητα τὰ ἐγκλήματα· πόσον πρέπει νὰ στοχασθῇ τις ἐπιῤῥεπεστέραν εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα τὴν ὡσεπιτοπλεῖστον ἄγραπτον Νομοθεσίαν τῶν Τούρκων. Οἱ κακοῦργοι τοιουτοτρόπως ἀπέφευγον κατὰ μέγα μέρος τὴν δικαίαν ποινὴν τῶν πράξεών των, διὰ τὴν ὁποίαν ἔδιδον ἐξαίρετον προσοχὴν τοῦ νὰ κρύπτωνται· οἱ δὲ ἀθῶοι ὑπέκυπτον εἰς τὰ

τέχνην των, ἀργυρολογοῦντες τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ωροπίστους. Εἰς τούτους ἐπώλουν μὲ τιμὴν ἀκριβῆ γράμματά τινα, ἔχοντα σχῆμα τετραγώνου. Εἰς τὸ μέσον τούτων ἐγράφετο μὲ στοιχεῖα χονδρὰ τὸ ὄνομα ἐκείνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐγγυῶντο τὴν βεβαίαν ἀποφυγὴν παντὸς δυσυχήματος καὶ κινδύνου.

Ἴδομεν δὲ καὶ ἡμεῖς εἰς διαφόρους Ἀλβανοὺς, θύματα τῶν πολέμων, εὑρεθέντα Γράμματα (ἢ κοινότερον Φυλακτὰ,) τοιαύτης φύσεως, ἄλλα σχήματος τετραγώνου, καὶ ἄλλα σχοινοτενῆ, ἔχοντα πλάτος τριῶν δακτύλων καὶ μάκρος ἐπέκεινα τῶν 20 καὶ 30 πήχεων καὶ ὁλογεγραμμένα.

δεινά τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς σκληρότητος.

Ἡ Κωνσαντινούπολις, ὁ Εὔξεινος Πόντος καὶ ὁ Ἀδριατικὸς εἶχον ἤδη σύρει εἰς τὸ μέρος των τὰς νοημονεστέρας καὶ πλουσιωτέρας τῶν Ἑλλήνων. Καθόσον προέβαινε τὸ ἠθικὸν τούτων, ἦτο δύσκολον πολλὰ τὸ νὰ ὑποφέρωσι διαμένοντες εἰς τόπους ἄλλους, ὅπου ἡ τυραννία δὲν εἶχεν ὡσεπιτοπλεῖσον οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον χαλινόν.

Ἕνεκα τούτου, καθὼς καὶ διὰ τὰς προηγηθείσας περισάσεις τῶν Πολέμων, ἐδεικνύετο ἐπαισθητὴ ἡ ἐλάττωσις τοῦ ἐμπορίου, τοῦ πλουτισμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς τῶν λοιπῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους. Οἱ πλουσιώτεροί της τόποι εἰς τὴν Μεσόγειον ἦσαν πρὸ πάντων ἡ Ὕδρα καὶ αἱ Πίτσαι· ἀλλὰ δὲν ἀγνοεῖ καθεὶς τὴν μελετωμένην ἀποίκισίν των εἰς τὴν Δαλματίαν. Τὰς ἡσύχαζε πρὸς καιρὸν ἡ ἀνεμιζομένη εἰς τὰ πλοῖά των Ῥωσσικὴ Σημαία· ἦτον ὅμως ἀδύνατον σχεδὸν τὸ νὰ μὴν ἐκτείνῃ καὶ ἐναντίον των ἡ Ὀθωμανικὴ Ἐξουσία τὴν ἅρπαγα καὶ αἱματοσαγῆ χεῖρά της. Εἰς περίπτωσιν τοιαύτην, ἂν δὲν προελάμβανον νὰ σχηματίσωσι νέαν Ἀποικίαν οἱ θαλασσέμποροι Νησιῶται, ἤθελον διαδεχθῆ βεβαίως τὴν κατάσασιν τῆς Πάτμου καὶ τοῦ Μεσολογγίου, στερούμενοι τὸ ναυτικὸν καὶ τὰ πλούτη των.

Ἀφίνοντες ἐν μέρει τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδέποτε διέπρεψαν αἱ Μαθήσεις, παρατηροῦμεν μόνον, ὅτι εἰς τὴν Στερεὰν καὶ τὸ Αἰγαῖον δὲν ὑπῆρχον κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἄξια λόγου Σχολεῖα, ἐνῷ πρὸ ὀλίγου ἐλαμπρύνοντο μ' αὐτὰ αἱ πόλεις τῶν Ἰωαννίνων,

τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Πάτμου. Ἐπίσης εἶχον λείψει, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν, τὰ βιομηχανικὰ Ἐργοστάσια. Ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς αὐτὰς ἐφαίνετο χειροτέρα ἡ εἰς τὸ μέλλον ἀπογύμνωσις τῆς Ἑλλάδος ἀπ' ὅλα τὰ μονιμώτερα τῆς προόδου της στοιχεῖα.

Οἱ Ἕλληνες μέχρι τοῦ 1750 ἐσχηματίζοντο γενικῶς εἰς δύο κλάσεις, τὴν μίαν ἐνεργητικὴν, καὶ τὴν ἄλλην παθητικήν. Εἰς τὴν πρώτην ἀνῆκον οἱ Ἁρματωλοὶ, ἢ οἱ Κλέπται, εὑρισκόμενοι πάντοτε ἐν ἐνεργείᾳ κατὰ τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων· ἀλλ' ἡ περὶ τῆς Ἐλευθερίας εὐγενὴς ἰδέα περιωρίζετο εἰς μόνα τὰ ἄτομά των. Εἰς τὴν δευτέραν περιείχοντο ὅλον τὸ ἐπίλοιπον Ἔθνος, θεωρούμενον εἰς ὅλας του τὰς τάξεις. Αὗται ἐπεθύμουν καὶ ηὔχοντο τὴν λύτρωσίν των· ἀλλὰ τὴν ἐθεώρουν ἀδύνατον, τρομάζουσαι εἰς τὴν μάχαιραν, τὴν δύναμιν καὶ αὐτὴν τὴν θέαν τῶν Τούρκων. Ἡ περίστασις τοῦ 1760 ἤνωσε μὲ τοὺς πρώτους καὶ τὸ Ἱερατεῖον καὶ τοὺς Πολιτικούς. Ὁ δεσμὸς οὗτος προήχθη πολὺ πλέον καὶ εἰς τὰς μετέπειτα διαφόρους εὐκαιρίας, κατὰ τὰς ὁποίας ἔλαβον μέρος καὶ οἱ Δόγιοι καὶ οἱ Ἔμποροι τοῦ Ἔθνους.

Τοιουτοτρόπως ἤρχησε διαλυόμενον βαθμηδὸν τὸ σκοτεινὸν νέφος τοῦ φόβου καὶ τῶν προλήψεων, καὶ ἀνεκαλοῦντο εἰς πολλοὺς τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα, ὅσα ἀνύψωνόν ποτε τοὺς Προπάτορας ὑπὲρ πᾶν Ἔθνος (α). Ἐσχάτως δὲ, ἢ ὀλίγον πρὶν τοῦ

(α) Ἀπ' αὐτὰ ἐγεννήθη καὶ ἡ φιλοτιμία τοῦ νὰ λαμβάνωσι καὶ νὰ ἐπιθετίζωνται οἱ νέοι Ἕλληνες μὲ τὰ λαμπρὰ

σχηματισμῦ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, ἐφαίνοντο ἐμψυχώνυσαι τὰ αἰσθήματα αὐτὰ καὶ περισάσεις ἐξωτερικαὶ, ὅτε (1812 καὶ 1813) αἱ Κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης, ἐναντίαι τῦ νενικημένυ εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ἀλλὰ νικητῦ τῦ Λύτσεν καὶ Μπάυτσεν, Ναπολέοντος, ὑπέσχοντο δὶ ἀλλεπαλλήλων διαβεβαιώσεων εἰς τὺς Λαὺς τὴν πλήρη ἀνάκτησιν τῶν δικαίων των. Δὲν ἦτον ἐντεῦθεν παράδοξον διόλυ, ἂν ἤλπιζον καὶ Ἕλληνες πολλοὶ ἀπὸ τὴν γενναιότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην τῶν Δυνατῶν καὶ τῆς Πατρίδος των τὴν πολιτικὴν βελτίωσιν, καθὸ τυραννυμένης ἀπὸ Ἔθνος, πάντοτε ἐπιζήμιον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τὰ ἤθη καὶ τὴν Κυβέρνησίν τυ.

ὀνόματα τῶν Προγόνων των. Ἐθεωρῦντο καὶ ταῦτα ὡς ἓν στοιχεῖον χρηστευτικὸν τῆς μελλούσης τύχης των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Βιέννην — Καποδίστριας — Φιλόμουσος Ἑταιρία — Ἀρχαὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας — Παρατηρήσεις.

Ἂν ἡ πολιτεία τῶν προκατόχων τοῦ Ῥήγα Ἐπιχειρηματειῶν, αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ τῶν μεταγενεσέρων δὲν ἐτελεσφόρησε (διὰ τὰς προεκτεθείσας ἀφορμὰς) εἰς τοὺς ὑψηλοὺς περὶ τῆς Ἑλλάδος σκοποὺς της· ἤρκεσεν ὅμως, διότι κατέσησε τοὺς Ἕλληνας πλέον φρονίμους (α) ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν προσφορωτέρων μέτρων, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσωσι διὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ζυγοῦ των. Καὶ μολονοῦτο δὲν πρέπει νὰ παρατρέξωμεν καὶ ἤδη τὰς ἐκ νέου δοκιμασίας τῶν ἰδίων εἰς τοὺς Παρισίους ἐν μέρει καὶ τὴν Βιέννην γενικώτερον. Μήτε εἰς τὰς τελευταίας μεγάλας περιστάσεις τῆς Εὐρώπης τοὺς ἄφινεν ἡ ἐλπὶς τοῦ ὅτι ἠμποροῦν νὰ ἀξιωθῶσι τὴν γενναίαν συνδρομὴν τῶν Ἐθναρχῶν εἰς τὴν μετοβολὴν τῆς τύχης των. Ἦσαν μακρὰν τοῦ νὰ προϊδωσι, ποῖαι ἀρχαὶ πολιτικαὶ θέλουσι δώσει μετ' οὐ πολὺ τὴν αἰτίαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀναβρασμῶν.

Εἰς τὴν Βιέννην (1815) γίνονται λόγοι τινὲς μεταξὺ τῶν Λογίων καὶ Ἐμπόρων Ἑλλήνων περὶ τῆς Ἑλλάδος, περὶ τῆς κατασάσεως τῆς ὁποίας παρουσιάζεται καὶ ἓν Ὑπόμνημα. Ὅλοι ἐθεώρουν ἤδη εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ Κόμητος Κα-

(α) Ἴδε καὶ Σελ. 98.

ποδίσρια τὸν τῦπον μεγάλων ἐλπίδων. Ἀλλ' ἐπατάπειστος ὕτος εἰς την ἐνέργειαν τῶν προτεινομένων δρασηρίων μέτρων, ἐβεβαίωνε πάντοτε τὸ νὰ μὴν ἐλπίζωσιν οἱ Ἕλληνες ἀπ' εὐθείας ἡ μέρυς τῆς Εὐρώπης, καὶ πρὸ πάντων παρετήρει· "Πρέπει πρῶτον νὰ μορφώσωμεν Ἕλ-"ληνας, καὶ ἔπειτα νὰ κάμωμεν Ἑλλά-"δα." Ἐννόει δὲ τὴν προηγυμένην χρείαν τῦ νὰ διαδοθῶσι τὰ φῶτα τὐλάχισον εἰς τὸ περισσότερον μέρος τύτων· καὶ ὅτι ἀπὸ μόνην την ἐκπαίδευσιν δύναται νὰ πηγάσῃ ἀναγκαίως ἡ ἀνάσασις τῦ Ἔθνυς, ὡς καρπὸς ὥριμος καὶ ὄχι ὥρος (α).

(α) Ἀπὸ τῆς νεαρᾶς τῦ ἡλικίας ὁ Καποδίσριας ἀπέβλεπεν εἰς τὸν μέγαν καὶ ἱερὸν σκοπὸν τῆς Ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος. Μᾶς ἀποδεικνύει τῦτο μικρὰ ἔποψις ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῦ. Μέλος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἰονίυ Πολιτείας, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὡρίσθη εἰς τὴν Κωνσαντινύπολιν ἡ περὶ τῆς Ἑπταννήσυ Συνθήκη τῶν 20 Μαρτίυ, 1800, ἐνίσχυσε τὴν σπυδὴν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, μέχρι τῦδε ἐξορίσυ σχεδὸν καὶ ἀπὸ τὸν ἰδιωτικὸν ἀκόμη βίον τῶν Ἑπταννησίων, καὶ ἐνήργησε σπυδαῖος τὴν σύσασιν Στρατιωτικῆς Σχολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν παρέδοσε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Νικόλαος Μαυρομμάτης καὶ ὁ Κόμης Λοβέρδος (Κεφαλλὴν, τὴν σήμερον Ἀντισράτηγος εἰς τὴν Γαλλίαν.) Ὁ ἴδιος ἐσύσησε καὶ Πολιτικὴν Ἐφημερίδα, τὸ Λύκειον, καὶ τὴν Ἐπιστημονικὴν Ἑταιρίαν, γνωσὴν ὑπὸ τὸν τίτλον Ἰονικὴ Ἀκαδημία. Ταύτης Γραμματεὺς καὶ Καθηγητὴς ὑπῆρξε καὶ ὁ περίφημος Μαθηματικὸς Κάρολος Δουπὲν (Γάλλος).

Εἰς τὴν ἔμμεσον προσπάθειαν τῦ Καποδίσρια χρεωστεῖται κυρίως ὁ ἀναφερόμενος (Σελ: 101) σχηματισμὸς τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων, μισθοδοτυμένων ἀπὸ τὴν ἰδίαν Ἑπτάννησον. Διὰ μερικὸν καιρὸν διεύθυνε καὶ τὴν διοίκησιν τύτων,

Οἱ Ἀθηναῖοι, πνέοντες τὴν εὐγενῆ φιλοτιμίαν τοῦ νὰ ἐπαναφέρωσι τὰς Μούσας εἰς τὴν πρώτην κλασικὴν ἑσίαν των, ἤρχησαν τὴν σύσασιν Ἑλληνικῆς τινος Σχολῆς. Διὰ τὴν τελειοτέραν μόρφωσίν της ἔγραψαν πρὸς τὸν Ἄνθιμον Γαζῆν, εὑρισκόμενον εἰς τὴν Βιέννην, διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ αὐτῆς τὴν συνδρομὴν τῶν διεσπαρμένων εἰς τὴν Εὐρώπην Ἑλλήνων. Ἡ Βιέννη συνεκέντρωνεν ἀρκετὸν μέρος τούτων εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτήν. Ὁ Γαζῆς καὶ ὁ Ἰγνάτιος ἐπαρουσίασαν τὰ γράμματα ταῦτα πρὸς τὸν Καποδίστριαν καὶ τοὺς ἄλλους. Ὁ Καποδίστριας ἐγκολπώθη τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ὡς ὠφέλιμον καὶ συνάδουσαν μὲ

συνδέσας μὲ τοὺς ἀνωτέρους Ἀξιωματικοὺς τῶν Ἑλλήνας σχέσεις τὰς πλέον σεναὰς καὶ τὰς πλέον ὠφελίμους διὰ τὸ μέλλον τῆς Πατρίδος. Ἡ οἰκία του ἦτο τὸ πανδοχεῖον ὅλων τῶν ἐθελοντῶν καὶ προσφύγων Πολιτικῶν τῆς Ῥωμελης καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Τοιουτοτρόπως ἀπεκαθίσατο ἡ Ἑπτάννησος ἡ μόνη ἑστία ὁθεν ἔμελλε νὰ ἐνεργηθῇ βαθμηδὸν καὶ ὡριμος ὁ πόλεμος ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ', ἅμα ἐστερήθη αὐτὴ τὴν αὐτονομίαν της διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Τιλσὶτ, ὁ Καποδίστριας, βλέπων ματαιωμένους ὡς πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τοὺς ὑψηλοὺς σκοπούς του, δὲν ὑπέφερε νὰ ὑπηρετήσῃ μήτε τοὺς νέους κυρίους τῆς Πατρίδος του, μήτε τὸν τύραννον ὅλης τῆς Ἑλλαδος. Αἱ ἐλπίδες του προσηλώνονται εἰς Δύναμίν τινα, τὴν Ῥωσσίαν, μεμακρυσμένην μὲν, ἀλλὰ πάντοτε ἐπελπίζουσαν τὴν περὶ τῆς Ἑλλάδος ὠφέλιμον συνδρομήν της. Ὡς τοιοῦτος τὴν ὑπηρετεῖ ἀπὸ τοῦ 1808, ἀφοσιωμένος, παντοτε, παρὰ τὴν πιστὴν ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν του, εἰς τὴν Ἑλλαδα καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν της.

Ἴσως δυνηθῶμεν νὰ ἐξηγήσωμεν ἀλλοτε, ὅσα ὁ μέγας ἐκεῖνος νοῦς ἐμελέτα περὶ τῆς Ἑλλαδος μέτρα, χρονιώτερα μὲν κατὰ μέρος, ἀλλὰ πλέον βάσιμα καὶ ἐκτεταμένα.

τὸ σχέδιόν του. Ἔκτοτε ἐνδυναμώθη ἡ Φιλόμουσος Ἑταιρία, ἐνεργηθείσης τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς διὰ τὸ Καποδίστρια ἐκ μέρους τῶν Βασιλέων καὶ διαφόρων Πριγκίπων. Συνέπραξαν εἰς τὴν περίσασιν αὐτὴν καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἰγνάτιος, Στῦρζας καὶ διάφοροι Μεγαλέμποροι. Πολιτικαὶ περισάσεις τῦ τόπυ ἐκείνου ὑπαγόρευσαν τὴν μετάθεσιν τῆς Ἑταιρίας αὐτῆς εἰς τὸ Μόναχον. Τότε ἐδημιυργήθησαν καὶ τὰ πολυθρύλλητα Δακτυλίδια, τὸ μὲν διὰ την ἀποφασισθεῖσαν Ἀκαδημίαν τῶν Ἀθηνῶν (α), φέρον ἔμβλημα τὴν Γλαῦκα· τὸ δὲ δι' ἐκείνην τῦ Πηλίυ Ὄρους, φέρον τὸν Χείρωνα Κένταυρον. Τὰ Δακτυλίδια αὐτὰ ἐσήμαινον τὸν ἀναγκαῖον, καθὸ σωτήριον, δεσμὸν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ Ἑταιρία αὕτη, γνωση ὑπὸ τὸ ὄνομα Φιλόμυσος Ἑταιρία τῶν Ἀθηνῶν, εὗρεν ὅλην τὴν φιλότιμον ὑποδοχὴν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων. Τὰ Δακτυλίδια ἐπροσφέροντο πρὸς τὺς Συνδρομητας (β) εἰς δεῖξιν τῦ ποσοῦ,

---

(α) Ὁ Λιμπέριος Πενάκης (Πελοποννήσιος) παρετήρησε τότε, ὁτι ἡ σύστασις τοιαύτης Ἀκαδημίας κατὰ τὰς Ἀθήνας θέλει βλάψει τὸν Λαὸν τῆς Ἑλλάδος, διεγείρουσα τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐξουσίας τὰς ὑποψίας, προερχομένας μάλιστα ἀπὸ τὴν ἕνωσιν τῶν Μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης. Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ δὲν ἀπεδοκιμάσθησαν. Ἡ Ἀκαδημία δὲν ἔλαβε διὰ τοῦτο τὴν μόρφωσιν τοῦ γενομένου σχεδίου· καὶ μέγα μέρος τῶν καταβολῶν ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Ἀνθίμου Γάζῃ καὶ τὴν ὑποτροφίαν ἀρκετῶν Ἑλλήνων μαθητῶν τῆς Εὐρώπης.

(β) Διηροῦντο οὗτοι εἰς δύο Βαθμοὺς τῶν Συνηγόρων καὶ τῶν Εὐεργετῶν.

τῆς ὁποίας ἔδιδον χρηματικῆς βοηθείας.

Τὴν Ἑταιρίαν ταύτην ἀκολουθεῖ ἐκείνη τῶν Φιλικῶν. Ποῖοι ἦσαν οἱ Δημιουργοί της;

Πολλοὶ ὑψιπέται Πολιτικοὶ ἠθέλησαν νὰ πετάξωσι διὰ τῆς φαντασίας των ἀπὸ τὸν Ἀνταρκτικὸν εἰς τὸν Ἀρκτικὸν πόλον, ὑποπτεύοντες, διὰ νὰ μὴν εἴπωμεν πιστεύοντες, ὡς τοιούτους, τὸν Ὑπουργὸν Καποδίστριαν καὶ τινας ἄλλους (α). Ἄλλοι πάλιν ἔρριψαν τὰ ὄμματά των ἐπὶ τινων λαμπρῶν Οἰκογενειῶν τῶν Ἑλλήνων, καθ' ὃν τρόπον τοὺς ὑπαγόρευον ἡ μέθοδος τοῦ παρατηρεῖν τὰ πράγματα, ἡ συμπάθεια καὶ ἡ ἀντιπάθεια. Ἄλλοι τέλος πάντων ὑπέθεσαν τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ῥήγα Φεραίου διὰ τὸ ὁμοιόμορφον τοῦ πράγματος. Αἱ ὑπολήψεις ἔχουσι δύναμιν σημαντικὴν εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων, ὁποὺ καθιστῶσαι πιστευτὰ καὶ τὰ πλέον ἀνύπαρκτα. Φαίνεται ὅμως ἄπορον παρὰ πολύ, ὅτι μέγα μέρος ἀνθρώπων δὲν ἠθέλησε νὰ ῥίψῃ καὶ ἓν ὄμμα εἰς τὴν μεγάλην Οἰκογένειαν τῆς Φύσεως. Ἡμεῖς θέλομεν ἀκολουθήσει ἐναντίον ἐν διαμέτρου δρόμον, καὶ θαῤῥοῦμεν, ὅτι θέλομεν πλησιάσει τὴν ἀλήθειαν.

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1813 διεχύθη εἰς τὴν Ὀδησ-

(α) Ἀνέτρεξάν τινες εἰς προγενεστέραν ἐποχήν, πλάττοντες συμφωνίας μεταξὺ τοῦ Καποδίστρια, τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου (τοῦ Φυραρῆ), καὶ τοῦ Ῥοδοφοίνικος. Μολονοῦτο, ἂν ἐκλάβωμεν ἐναντίον πάσης πίστεως, ὡς πιθανόν, ὅτι ἐμελέτησαν οὗτοι τὴν πέραν τοῦ Δουνάβεως μετάβασιν τῶν εὑρισκομένων εἰς τὴν Ῥωσσίαν Ἑλληνο-Βουλγάρων· τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τι κοινὸν μήτε ὡς πρὸς τὰς ἀρχὰς, μήτε ὡς πρὸς τὴν φύσιν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας.

σὸν ἡ φήμη τῆς διὰ τοῦ Καποδίστρια ἐνισχυθείσης Φιλομούσου Ἑταιρίας εἰς τὴν Βιέννην. Τὰ πνεύματα νέων τινων Ἑλλήνων, παρεισδύοντα τολμηρῶς εἰς ὑψηλοτέρας εἰκασίας, ἀνεπόλουν, ὅ,τι ἐφαίνετο πραγματικῶς ἀνυπόστατον· καὶ, τὸ χειρότερον, ἐχλεύαζον πᾶν, ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ἦναι εὔκολον. Ὁποίσ τῳόντι ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ λογικὴ κατάσασις ἀνθρώπων, μὴ διδιδαγμένων ἀπὸ τὴν πεῖραν, καὶ ἀγνούντων, πότε καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ ζητήσουν, ὅ,τι ἐπεθύμουν ν' ἀποκτήσωσι;

Ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ ἐνεργητικὴ περὶ Ἐλευθερίας ἰδέα κυοφορεῖται αὐτομάτως εἴς τινα πνεύματα, καὶ μετ' ὀλίγον δεσμὸς ἀδιαρρήκτος διαδέχεται τὴν περὶ τῆς ἐκτελέσεώς της περισπούδαστον φροντίδα. Νέοι Ἕλληνες, καταφυγόντες εἰς τὴν Ὀδησσὸν, ὡς εἰς ἄσυλον, μακρὰν τῆς δυνασευομένης πατρίδος των, συνέρχονται καὶ συνομιλοῦν. Τὸ συνδέον τὰς καρδίας των ἐλατήριον ἦτο μοναδικῶς τὸ φρόνημα τοῦ πατριωτισμοῦ. Ὁ Νικόλαος Σκουφᾶς, (καταγόμενος ἐκ τῆς Ἄρτης,) ὁ Ἀθανάσιος Τσακάλωφ (Ἰωαννίτης, ἀνήκων εἰς τὸ γένος τοῦ Γκελῆ,) καὶ ὁ Παναγιώτης Α. Ἀναγνωσόπουλος, (πατρίδα ἔχων τὴν Ἀνδρίτσαιναν τοῦ Φαναρίου τῆς Πελοποννήσου,) οἱ τρεῖς ἦτοι, ἀγνώρισοι πρῶτον μεταξύ των καὶ ἔπειτα φίλοι, σκέπτονται τὰς διαθέσεις τῶν Χριστιανῶν τῆς Εὐρώπης κατὰ τὰς γενομένας δοκιμασίας εἰς πολλὰς προτέρας περισάσεις, λαμβάνουσι πρὸ ὀφθαλμῶν ἐξ ἑνὸς μέρους τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν κατάσασιν τῶν Τούρκων, καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου τὸν χαρακτῆρα καθὼς καὶ τὰς πηγὰς

τῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος· ἀλλὰ διαλύονται, χωρὶς ν' ἀποφασίσωσι τίποτε ὁρισικόν. Ὁ Σκυφᾶς, πεπυρωμένος ὑπερβολικὰ ἀπὸ τὰς ἤδη γενομένας ὁμιλίας, κατέρωσεν ἐγγράφους τινας παρατηρήσεις, ἀφορώσας μὲν τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἀπροσαρμόστους. Ὡς τοιαῦται κινοῦν τὸν γέλωτα τῶν ἄλλων δύω. Ὁ Σκουφᾶς πειράζεται. Μὲ τοῦτον ἦτον ἔτι πλέον ἡνωμένος ὁ Ἀναγνωσόπυλος. Οἱ δύο οὗτοι σχεδιάζουν εἰς τὴν φαντασίαν των τὸ πέρας τοῦ μεγάλου ἔργου. Διενυκτέρευον πολλάκις ὁλοκλήρους νύκτας εἰς τὰς γλυκείας ἐπαναλήψεις τῶν ἀπεραντολογιῶν των. Βάσιν εἶχον αὐταὶ τὸν σχηματισμὸν ἑνὸς μυστηριώδους Δεσμοῦ, καὶ τὴν πλήρη προδιάθεσιν ἑνὸς Πολέμου, δυνάμει τοῦ ὁποίου νὰ κατορθώσωσιν οἱ Ἕλληνες μόνοι, ὅ,τι ἤλπισαν εἰς μάτην πρὸ πολλοῦ ἀπ' ἄλλους.

Ἡ τοιαύτη κατάσασις τῶν πραγμάτων διήρκεσεν ὡς τὰ μέσα τοῦ 1814 Γίνονται τότε αἱ ἐπαναλήψεις περὶ ἑνὸς Ἑταιρικοῦ Δεσμοῦ. Ὁ Σκυφᾶς παρουσιάζει καὶ πάλιν τοὺς προτέρους σοχασμούς του, πλέον συνηρμοσμένους (α). Ἀπὸ τούτους ἐσχεδιάσθησαν βάσεις τινες τοῦ Συσήματος: δηλονότι ὁ Βαθμὸς τῶν Βλάμιδων, ἐκεῖνος τῶν Συσημένων, καὶ ἱκανὸν μέρος τοῦ Μεγάλου Ὅρκου καὶ τῆς Διδασκαλίας. Τοιουτοτρόπως διαδέχονται τοὺς μέχρι τοῦδε ἐπιπολαίους σοχασμοὺς ἐνέργειαι ἐσκεμμέναι. Εἰς τὴν Βιέννην ἄρα ἐνισχύθη ἡ Φιλόμουσος, εἰς δὲ τὴν Ὀδησσὸν ἐσυ-

(α) Εἰς τὴν ἔκθεσιν τούτων ἐνησχολήθη πολὺ καὶ ὁ Τσαχάλωφ.

σήθη ἡ Πολιτικὴ Ἑταιρία (α) τῆς Ἑλλάδος. Πρῶτος δὲ, ὅς τις συνέλαβε τὴν ἐνεργητικὴν ἰδέαν τῆς Ἐπανασάσεως εἶναι ὁ Ν. Σκυφᾶς, ἀποσπάσας ἀπὸ τὰς ἰδιαιτέρας τῶν ὑποθέσεις πρῶτον τὸν Τσακάλωφ καὶ δεύτερον τὸν Ἀναγνωσόπουλον. Οἱ τρεῖς ὕτοι ἀπεφάσισαν νὰ βάλωσιν εἰς ἐνέργειαν τὰς μέχρι τοῦδε κεχυμένας ἰδέας τοῦ Ἔθνους. Ἦσαν ἄρα οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἔχοντες θέλησιν, καὶ θέλησιν ἀποφασιστικήν.

Ὁ μέλλων Πόλεμος δὲν ἦτον, ὡς ἄλλοι, ἔργον φιλοδοξίας, ἢ ἐξωτερικοῦ τινος σκοποῦ. Ἐθεωρεῖτο Πόλεμος περὶ τῶν ὅλων. Προέκειτο ἄρα ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ συνδεθῶσιν οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς ἀγάπης, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Θεμελιωτοῦ τῆς Θρησκείας των. Διὰ τοῦτο τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔδοσαν εἰς τὴν ἐπιχείρησίν των τὸν τίτλον

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΙΚΩΝ,

βάσιν ἔχουσα τὴν κοινὴν εἰλικρίνειαν καὶ ὁμόνοιαν κατὰ τὸ ἠθικόν της μέρος, καὶ τὴν δι' αὐτῆς κατορθωμένην Ἐλευθερίαν κατὰ τὸ πραγματικόν της τέλος. Ἀπεφασίσθη δὲ μυσικὴ ἐξ ἀνάγκης, ἐνῷ ὑπεχρεοῦτο νὰ προσέξῃ ὄχι μόνον τὴν Μωαμεθανικὴν Ἐξουσίαν τῆς φρίκης, ἂν καὶ κυλιομένην εἰς τὴν ἠλιθιότητα· ἀλλὰ καὶ τόσους ἄλλους ὀξυδερκεῖς, ὅσοι διεκρίνοντο πνέοντες τὴν

(α) Ἡ χρονολογία ταύτης, 1814, συμπίπτει μὲ τὸ Τουρκικόν: ἦτοι μὲ τὸ Ἀπὸ τῆς Φυγῆς τοῦ Μωάμεθ Ἔτος 1229. Εἰς δὲ τὸ 1235 θέλει φύγει καὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ζώντων ὀπαδῶν τοῦ Τούρκων.

Φαρισσαϊκὴν κατὰ τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ἐλευθερίας τῶν Ἐθνῶν λύσσαν.

Ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία, πηγάζουσα, ὡς ἴδομεν, ἀπὸ τὴν μέσην τάξιν τῶν Ἑλλήνων, ἰχνηλατεῖ μὲν τὴν ἠθικὴν ἄλλης ἀρχαίας (α), ἀλλὰ δὲν εἶναι κλάδος τῆς ἰδίας, ὡς ἐκείνη τῶν Ἀνθρακέων. Εἰς μάτην ἔδοσεν εἰς τὰς διπλωματικὰς συζητήσεις ὑπόθεσιν τοιαύτην ἡ σύμπτωσις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐπαναστάσεων τῷ 1821. Εἰς μάτην ἐπίσης ἐπεχείρησαν νὰ ὑποσήσωσιν ἄλλοι, ὅτι ἡ Ἑταιρία τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξεν ἔργον ἑτεροκίνητον ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἄλλης Δυνάμεως, τῆς Ῥωσσίας, καθὼς ἄλλοτε τῆς Γαλλίας ἐπὶ τοῦ Ῥήγα. Τοῦ Ἑλληνικοῦ αἰσθήματος ἦτον αὐτὴ καρπὸς καθαρὸς τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα. Ὅπου ἡ Ἐξουσία ἐπιβουλεύεται τὰς ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν καὶ τὴν ἐλευθέραν ἐξήγησιν τῶν αἰσθημάτων· ὅπου αὐτὴ καταφρονοῦσα τὰ ἀναπαλλοτρίωτα δίκαια τοῦ Κοινοῦ, συνισᾷ εἰς τὴν σφαῖράν της κοινωνίαν χωρισὴν, μεταχειριζομένη τοὺς λοιποὺς ὡς κτήνη· ἐκεῖ εὑρίσκονται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ὑποσκάπτωσι τὴν πτῶσίν της· ἐκεῖ ἀναφαίνονται αἱ τρομακτικαὶ καὶ πεισματώδεις ῥήξεις.

Ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία ἦτον ὑπόχρεως ἐν μέρει τοῦ νὰ ἐνεργῇ δρασηρίως εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἔθνους. Καθ' ὃν καιρὸν ἐδεσπόζετο τοῦτο καὶ ἠθικῶς, ἦτον ἀνάγκη πᾶσα νὰ μὴν ἐπαφεθῇ εἰς τὴν τυχαίαν ῥοπὴν τῶν πραγμάτων, ὡς σε-

(α) Ἴδε Κεφ. Δ'.

ρούμενον ἔτι τὴν ἀνάλογον ἠθικήν του. Διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην αἰτίαν ἐσοχάσθησαν πολλοὶ ἀνάρμοσον ἔτι τὴν ἔναρξιν Συσήματος τοιούτου, καθ' ἣν ἐποχὴν μάλισα δὲν ἐφαίνοντο βοηθητικαὶ αἱ ἐξωτερικαὶ περισάσεις. Ἀλλὰ ποῖος τολμητίας νοῦς ὑπέσχετο προσφορώτερον τὸ μέλλον; Ποῖον τυραννούμενον Ἔθνος ἀφίνει, ἂν καὶ μικράν, τὴν ὑπάρχουσαν εὐκολίαν, θηρεῦον ἄλλην ἀβέβαιον; Ἔπειτα ἡ ἐλπὶς περὶ ἑνὸς Ῥωσσικοῦ Πολέμου, μόνου βοηθητικοῦ εἰς τὴν Ἐπανάσασιν τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἦτον ἀποβολιμαία κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. Τέλος πάντων οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας δὲν προσδιώρισαν προθεσμίαν τινα εἰς τὴν κίνησιν τοῦ Ἔθνους· καὶ θέλομεν εἴπῃ τὰς κυρίας περισάσεις, ὅσαι παρεβίασαν τὸν Πόλεμον.

Τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν ἠθέλησαν νὰ χαρακτηρίσωσί τινες ὡς Συνωμοσίαν ὀλίγων. Δὲν ὑψώνομεν φωνὴν ὑπερασπιζόμενοι μίρη, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν. Εἴμεθα δὲ πεπεισμένοι, ὅτι παρομοία κατηγορία δὲν ἐπισηρίζεται διόλου εἰς βάσεις, ἐξαγομένας ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα. Τὸ ἔργον τῆς Ἐπανασάσεως ἦτο δυσχερὲς καθ' ὅλας τυ τὰς φάσεις· οὐδὲ ἠμπορεῖ νὰ φανταθῇ τις, ὅτι ἐδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ ἐξ ἀπροόπτυ. Ἔπρεπε νὰ ἐξηγηθῇ συμφωνοῦσα ἡ γνώμη ὅλου τοῦ Ἔθνους· καὶ εἰς τὴν ἕνωσίν της ὤφειλον νὰ σπουδάσωσιν ὀλίγοι. Ἔπρεπε νὰ προβλεφθῶσι μέσα πολλά, ἐνῷ δὲν τὰ ὑπέσχετο, ὡς ἄλλοτε, Δύναμις ξένη· καὶ εἰς τὴν οἰκονομίαν τύτων ἦτον ἀνάγκη τῷ νὰ φροντίσωσιν ὀλίγοι. Ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἡ μεγαλητέρα

προσοχὴ εἰς τὰς πολλὰ πιθανολογουμένας ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς ἐπιβουλὰς, ἐνῷ μήτε οἱ Τοῦρκοι ὡς κυριεύοντες, μήτε οἱ Χριστιανοὶ τῆς Εὐρώπης ἐδέχοντο τὴν ὕπαρξιν μιᾶς Μεταβολῆς, ἀποτεινομένης εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἀποξενώσῃ τοὺς πρώτους ἀπὸ τὸ δικαίωμα τοῦ ἄρχειν, καὶ χορηγήσῃς εἰς τοὺς δευτέρους τὰς μεγαλητέρας ὑπονοίας νέων ταραχῶν καὶ νέων πολέμων. Εἶναι κοιναὶ αἱ προσωπικαὶ προλήψεις κατὰ τῶν Ἐπανασάσιων. Ἦτον ἄρα ἄφευκτος συνέπεια ἡ μυστηριότης, καθὼς καὶ ἡ τέχνη τῆς ὑποκρισίας, ὡς ἀναγκαία νὰ διευθύνῃ εἰς τὸν μίαν σκοπὸν τὴν συνείδησιν καὶ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ τὰ κατασήσῃ ὕστω χρήσιμα διὰ τοῦ μέλλοντος ἀποτελέσματος τοῦ Πολέμου. Ἰδοὺ ἡ Ἑταιρία τῶν Φιλικῶν! Αὐτὴ συνήργησεν εἰς τὰς προκαταρκτικὰς ἐργασίας περὶ τοῦ Πολέμου. Ἰδοὺ τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων! Ἤθελε τοῦτο τὸν Πόλεμον. Μήτε Θρησκεία, μήτε Συνθήκη Νόμων, μήτε ἄλλο τι τὸ ἤνωνε μ' ἐκεῖνο τῶν Τούρκων. Ἴδον διὰ τοῦτο πεπαταιωμένας πάντοτε οἱ τύραννοι τὰς ἐλπίδας των περὶ τῆς πίστεώς του, μήτε εὗρον σαθρὸν δογματισμὸν τοῦ συμφέροντός των οὐδὲ ἐκεῖνον τὸν Ἕλληνα, τὸν ὁποῖον ἀνέσησαν ἐκ τοῦ μηδενὸς εἰς τὰς ὑψηλοτέρας θέσεις. Τοιοῦτον πάντοτε ὑπῆρξε τὸ φιλότιμον περὶ τοῦ ἐθνισμοῦ του φρόνημα τοῦ Ἕλληνος.

Ἠπατήθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς Ἀποσόλους τῶν Φιλικῶν; . . . Ἀλλὰ πῶς δὲν ἠπατήθησαν καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀποσόλους τοῦ Συλτάνου, πεμφθέντας εἰς τὰ τέλη τοῦ 1822 καὶ ἀρχὰς τοῦ 1823, ὅτε μάλιστα ἐκινδύνευον τὸν προφανέστερον κίνδυνον;

Πῶς διάφοροι, γνωρίσαντες ἐντελῶς τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑταιρίας, ἐδιπλασίασαν τὸν ζῆλόν των, καὶ ἐθυσίασαν τὴν κατάσασίν των; Ἂν εἰς τὴν περὶ Πολέμου μυσήριον ἕνωσίν τινων θεωρεῖται ἡ ὕπαρξις αἰσχρᾶς συνωμοσίας, πόθεν ὅλος ὁ Λαὸς, ἄπειρος τῆς Ἑταιρίας, ἔδραξαν τὰ ὅπλα εἰς τὴν πρώτην φωνὴν μ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις μάλισα, μ' ὅλην τὴν ἀδυναμίαν των;

Οἱ Φιλικοὶ δὲν ἔκαμον παῦσιν τῶν ἐργασιῶν των, ἅμα ἤρχησε τὸ σάδιον τοῦ 1821, ἂν δὲν εἶχον τὰ αὐτὰ αἰσθήματα μὲ τὸ Ἔθνος. Ἡ ἕνωσίς των προεζητεῖτο, διὰ νὰ ὁροθετήσῃ τὰ πνεύματα, νὰ προλάβῃ κάθε πρόσκομμα δυνατὸν, καὶ μὲ συντομίαν νὰ ῥινίσῃ τὴν σιδηρᾶν ἅλυσον τῆς τυραννίας.

Τῆς Ἐλευθερίας ὁ ζῆλος καὶ τῶν κινδύνων ἡ φιλότιμος καταφρόνησις διέκρινον πάντοτε τὸν Ἕλληνα. Φιλικοὶ δὲ αὐτοχειροτόνητοι ἀπετελοῦντο οἱ διδασκόμενοι καθημέραν τὴν εὐαγγελικὴν ἠθικὴν τῶ ἄμβωνος, καὶ οἱ σπουδάζοντες ἢ ἀκόοντες ἀπ' ἄλλης τὸν πατριωτισμὸν τῶ Θεμιστοκλέους, τὴν ὑπὲρ τῶν Λαῶν του ἐκόσιον θυσίαν τοῦ Κέκροπος, τὴν ὑπερφυσικὴν μεγαλοψυχίαν τῶ Λεωνίδου καὶ τὴν εἰς τὰς νόμους εὐπείθειαν τῶ Ἀγησιλάου. Ἐνῶ δὲ ἡ τυραννία κατέφερε τὸν Λαὸν εἰς τὴν ἀπελπισίαν, καὶ ὑπαγόρευεν αὐτὴ ἡ ἰδία τὴν ἀνάγκην τῶν βιαιοτέρων μέτρων· ἤρκει νὰ φρονηματίσωσι τοῦτον αἱ συμβουλαὶ καὶ τὸ παράδειγμα τῶ νοημονεστέρου μέρους.

Ἡ κατάστασις τῶν Ὑποκειμένων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐμορφώθη ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία, ὑπῆρξεν ἐκ προσθήκης τὸ ὑποκείμενον πολλῶν σκέψεων.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη προήχθη πολύπλοκος καὶ ἀπὸ τὸ ὕψος τῦ πράγματος καὶ ἀπὸ τὰς παραδόσεις τῶν πλανώντων καὶ πλανωμένων. Αἱ εἰς τὸ Ἐφοδιασικὸν τῶν Ἱερέων ὑπάρχυσαι 16 γραμμαὶ ἐνομίσθησαν ἀπὸ πολλῦς ὡς παρεμφαντικαὶ τῶν συνιστώντων τὴν Ἀρχὴν Δεκαὲξ ἀτόμων (α), ἂν καὶ δὲν ἦσαν ἄλλο κυρίως, εἰμὴ στολή τις τῦ Συμβόλυ τύτου. Ἄλλοι πάλιν εἶπον τυχοδιώκτας τὺς Θεμελιωτὰς αὐτῆς, ὡς νὰ προσδιώριζεν ἀφορισικῶς φυσικός τις νόμος τὸν σχηματισμόν της ἀπὸ ὑποκείμενα ἐξόχυ ὑπολήψεως καὶ κατασάσεως. Ἠπορῦμεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι παρόμοιοι Ἄνθρωποι δύσκολα ἤθελον ἐπιχειρήσει πρῶτοι ἓν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ τὺς σερήσῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἡσυχίας, καὶ νὰ τὺς θέσῃ τὸ χειρότερον εἰς κίνδυνον τιμιαῖον. Ἡ μορφὴ τῆς Ἑταιρίας καὶ ἡ σειρὰ τῶν ἐνεργειῶν της μᾶς ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ὑπόθεσις δὲν ὡδηγήθη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τέλυς ἀπὸ ἄτομα τοιαύτης ἠθικῆς, ὁποίαν παρέδοσαν ἀβέβαιαι φῆμαι. Αἱ τοιαῦται δυσφημίαι ἐκορυφώθησαν μάλιστα μετὰ τὸν Πόλεμον, ἢ τὴν δυστυχῆ ἀποτυχίαν τῦ Α. Ὑψηλάντυ. Ὁ κρατήρ των, ὅθεν ἐξερρέοντο, ὑπῆρξεν ἡ Πίσα τῆς Τοσκάνας, ὅπυ Ἕλληνές τινες ὠνειροπόλυν ἄλλος τὴν

(α) Ὁ ἀριθμὸς τῶν Δεκαὲξ ἐχαίρετο ὑπόληψιν ἐξαίρετον εἰς τὴν γνώμην τῦ Κοινῦ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῦ Ῥήγα. Ἐχρησίμευσε καὶ ὕτος ὡς τέχνασμα, μάλιστα εἰς τὴν Κωνσταντινύπολιν.

Ζήτει καὶ Κεφ. Δ'.

Ἡγεμονείαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλος τὴν Ἀνωτέραν Ἀρχηγίαν τῆς Ἐκκλησίας της. Στοχαζόμεθα, ὅτι ἡ περὶ τῆς Ἀρχῆς ἰδία, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦτον, ἔπρεπε νὰ θριαμβεύσῃ καὶ μετὰ τὸν Πόλεμον μέχρι τῆς συσάσεως Ἐθνοδιοικήσεως. Ἐσυμβούλευσάν τινες τὴν παντελῆ περὶ τῆς Ἑταιρίας καὶ τῆς Ἀρχῆς της ἀποσιώπησιν, ὡς ἐπιζημίων καὶ τῶν δύω διὰ τας συχρόνυς συμπτώσεις των ἐν μέρει Εὐρωπαϊκῶν Ἐπανασάσεων. Ἀλλ' οἱ συνισῶντες αὐτὰς δὲν ἀνῆκον εἰς καμμίαν ξένην συμμετοχήν. Ἦσαν Ἕλληνες.

Παρατηροῦμεν τέλος πάντων, ὅτι ἡ πολυθρύλλητος κατασαθεῖσα Ἀρχὴ τῆς Ἑταιρίας δὲν ἦτον ἄλλο, εἰμὴ Ἐπιτροπή τις αὐτεπάγγελτος ὅλη τῆ Ἔθνυς, συνισαμένη ἀπὸ τὰς πρώτυς Σχεδιασὰς καὶ Μετόχυς. Διεύθυνεν αὕτη ὅλον τὸ πνεῦμα τῆς ὑποθέσεως καὶ τὰς ἀνταποκρίσεις, ἐφρόντιζε περὶ ὅλων, καὶ εὑρίσκετο παντῆ διὰ τῆ σκορπισμῆ τῶν Μελῶν της, χωρὶς νὰ γνωρίζηται.

Ἡ τοιαύτη περὶ τῆ προσωπικῆ της ἄγνοια κατώρθωσε τὸ σημαντικώτερον μέρος, τῆ ὁποίου προέθεσεν ὑψηλῆ σκοπῆ. Τοιαῦται ἐγίνοντο αἱ ἀπαντήσεις εἰς τὰς περὶ τύτου ἐρεύνας διαφόρων· "Ἀρχὴ ὑπάρχει· ἀλλὰ τόσον εἶναι ὑψηλὴ καὶ "ἀπόκρυφος, ὥστε δὲν συμφέρει νὰ την γνωρίζῃ "τις, μήτε πρέπει νὰ ἐρωτᾷ, διὰ νὰ μὴ προσ"κρύῃ. Ὁ Ἕλλην, γνωρίζων ἁπλῶς τὴν ὕπαρ"ξίν της, χρεωσεὶ νὰ ἐκτελῇ πρόθυμος τὰς δια"ταγάς της, ἐκπληρῶν ὕτω τὰ πρὸς τὴν Θρη"σκείαν καὶ τὴν Πατρίδα καθήκοντά τε.„ Τοιυτοτρόπως ἐπίσευε καθεὶς, καὶ ὅλοι ἐσέβοντο νοε-

ρῶς ὑπὲρ το δέον, ὅ,τι δὲν ἐγνώριζον πραγματικῶς, φαινόμενον ἀνώτερον τῆς προσοχῆς των. Κανεὶς ἑπομένως δὲν ἐθεώρει ἐνεργούμενα τὰ πράγματα ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς δευτέρας τάξεως. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀδυναμία τῶν ἀνθρώπων. Τὸς πλήττειν ὡσεπιτοπολὺ τὰ μεγάλα ὀνόματα καὶ ὄχι τὰ μεγάλα πράγματα.

Κεφάλαιον, ὅσων μέχρι τοῦδε εἴπομεν περὶ τῶν πρώτων στοιχείων τῆς Ἑταιρίας, ἀποκρινόμενον, μὲ τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν (α) ἀρχήν, εἶναι· Ἀδύνατοι, ἀλλὰ φιλοπάτριδές τινες καὶ ἄξιοι Ἕλληνες (β) κατώρθωσαν τὸν Πόλεμον τῆς Ἑλλάδος.

(α) Σελ. 75.

(β) Λέγουν τινες, ὅτι ἐρρίψοκινδύνευσαν οὗτοι τὸ Ἔθνος εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Ἀλλ', ὅταν τις ἐξετάζῃ μεταφυσικῶς τὰ πράγματα, εὑρίσκει, ὅτι καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἔπρεπε να κατηγορηθῇ, διότι ὑπέβαλε διὰ τοῦ στρατηγήματός του τὸ Ναυτικὸν τῶν Ἑλλήνων εἰς τύχην ἀβέβαιον, ἂν ὁ Ξέρξης ἤθελεν ἔχῃ φρόνησιν ἱκανὴν εἰς τὸ νὰ μὴ μεταχειρισθῇ τὸν πολύσσωμον στόλον του εἰς τὸ Στενὸν τῆς Σαλαμῖνος. Καὶ ὅμως ὁ Θεμιστοκλῆς ἐθαυμάσθη καὶ ἐπαινεῖται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του, ὡς σωτηρίαν ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον χρεωστεῖ τις νὰ ἐπαινέσῃ τοὺς Ὀργανισὰς τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὁ σκοπός των ἀπετέλεσε τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὀργανισμός, ἢ Διδασκαλία, τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν.

Πρὶν ἢ ἔμβωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀρχικῶν ἐργασιῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, σοχαζόμεθα ὄχι περιττὸν τὸ νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τοῦ Ὀργανισμοῦ της, μολονότι ἐτελειοποιήθη ὑσερόχρονος ἔτος (1817) εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν.

Οἱ αὐτεργοί του ἐδανείσθησαν Κανόνας πολλοὺς ἀπὸ τὴν Ἑταιρίαν τῶν Μασσόνων, καὶ τοὺς ἐφήρμοσαν ἐπιτηδείως εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὰ πάθη τοῦ Ἔθνους. Ἦτο διὰ τοῦτο ἠθικώτατος καὶ προβλεπτικώτατος, ὡς πρὸς ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς συντυρήσεως καὶ τῆς πρόδου τοῦ Συσήματος. Ἡ ὕλη του δίδει τὴν ἀφορμὴν πολλῶν παρατηρήσεων. Μίαν ἀπ' αὐτὰς θεωροῦμεν καὶ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἀσχέτου διαγωγῆς τῶν Φιλικῶν μ' ὅλλας τῆς ἰδίας, ἢ διαφορὰ φύσεως Ἑταιρίας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μήτε ὁ Μέτοχος ὅλλης Ἑταιρίας ἦτο δεκτός, εἰμὴ κατ' ἐξαίρεσιν, καὶ ἔτι πλέον ὁ ὀνομαζόμενος Φιλικὸς δὲν συνεχωρεῖτο εἰς τὴν εἴσοδον ὅλλης. Ἡ φρόνιμος αὐτὴ πρόβλεψις ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν Ἑταιρίαν τοὺς Προσηλύτους ὅλλων κατακεκριμένων Ἑταιριῶν, καὶ μᾶλλον τοὺς ἀχύρτας ἐκείνους, ὅσοι κυνηγοῦν τὸν πόρον καὶ τὴν πολιτικὴν τῶν τύχην εἰς Συσήματα τοιαῦτα.

Ὡς πρὸς τὸ ἐνεργητικόν του μέρος δὲν ἦτο τόσον δημοτικός. Τὸ πᾶν ἀπεταμιεύετο, καὶ δι-

καίως, εἰς τὴν ἀπόκρυφον Ἀρχήν. Μήτε ἐθεωρεῖτο ἀπολύτως ὑσιῶδες, μήτε αἱ περιστάσεις συνεχώρυν, τὸ μέτρον συστηματικῶν Συναθροίσεων. Ἄλλως τε παρὰ τὰς πιθανὰς διακινδυνεύσεις ἡ περιττὴ σωρεία ἀδυνατεῖ νὰ σκεφθῇ ἥσυχός ποτε, καὶ ν' ἀποτελέσῃ βάσιμον καὶ ὑψηλὸν ἔργον.

Ἓν μέτρον ἔπρεπε νὰ ἀσφαλίζῃ τὰς ἀμοιβαίας κοινοποιήσεις τῆς Ἑταιρίας. Ἰδὺ ἡ αἰτία τῆς μορφώσεως νέυ Ἀλφαβήτυ, ὄχι πολυπλόκυ, μήτε τόσον δυσκόλυ, (κατὰ τὰ ἔχοντα τὸ ἐκ συνθήκης Λεξικόν). Ἐσύγκειτο τῦτο ἀπὸ στοιχεῖα Ἑλληνικὰ καὶ Ἀῤῥαβικὺς ἀριθμύς: ὅλα 22, ὡς ἀκολύθως.

η	ξ	υ	ψ	ω	1	2	3	4	5	6	7	4α	8
α	β	γ	δ	ε	ζ	θ	ι	κ	λ	μ	ν	ξ	ο

9	ο	α	β	γ	δ	9α	ε
π	ρ	σ	τ	φ	χ	ψ	υ

Αἱ ὑπογραφαὶ ἦσαν συμβολικαὶ χωρὶς ἄλλου τινος. Ἐσυγχωρῦντο αἱ ἐκ συνθήκης ἀλληγορίαι διὰ τὴν περιπλοκὴν τῦ νοήματος. Εἰς χρῆσιν ἦτον ὡσεπιτοπλεῖστον καὶ ἡ συνήθης Ἑλληνικὴ γραφὴ διὰ τῆς παρενθέσεως τῶν μετωνυμικῶν λέξεων. Μετεχειρίζοντό τινες καὶ τὴν Σκυτάλην (α).

Τὰ ἀνωτέρω Γράμματα, κυρίως λεγόμενα Γράμματα τῶν Ἱερέων, δὲν ἦσαν γνωστὰ εἰς τὺς δύο πρώτυς Βαθμὺς τῶν Ἀδελφοποιητῶν καὶ τῶν Συστημένων.

(α) Ζήτει Ἐποχ. Γ' Κεφ. Δ'.

Διὰ τὴν διαφοραν τῶν ἠθικῶν καταστάσεων ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία διηρεῖτο εἰς ἑπτὰ Βαθμούς. Ἦσαν δὲ οὗτοι

Α'. Ὁ τῶν Βλάμιδων (Ἀδελφοποιητῶν)·
Β'. Ὁ τῶν Συσημένων·
Γ'. Ὁ τῶν Ἱερέων·
Δ'. Ὁ τῶν Ποιμένων·
Ε'. Ὁ τῶν Ἀρχιποιμένων·
ΣΤ'. Ὁ τῶν Ἀφιερωμένων·
Ζ'. Ὁ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ἀφιερωμένων.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΗΤΩΝ.

Αἱ ἔρευναι περὶ τῶν παραλαμβανομένων εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἐγίνοντο πολλὰ αὐσηραί. Δὲν ἦτο συγκεχωρημένη ἡ ἀποδοχὴ ἀνθρώπων διεφθαρμένων, ἂν καὶ δὲν ἀπέφυγεν ἡ Ἑταιρία τὸ δυστύχημα τοῦτο.

Ὁ Κατηχούμενος ἐξετάζετο κατὰ πρῶτον μὲ τρόπον ἐπιτήδειον, ἂν ἔχῃ τὰς διακρινομένας ἀρετὰς τῷ Πολίτῃ, γνωριζόμενος εἰλικρινὴς ἐραστὴς τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Πατρίδος του, ἐνάρετος εἰς τὸν βίον του καὶ ἄσχετος πάσης ἄλλης Μυσικῆς Ἑταιρίας. Παρὰ τὰς θεμελιώδεις ταύτας προφυλάξεις ἐζητεῖτο, ἂν ὑτος δὲν ἐκινεῖτο ἀπὸ περιέργειαν ἁπλῆν, ἢ ἐπίβουλον, ἀλλ' ἀπὸ ἀληθῆ πατριωτισμόν. Λίδων τοιουτοτρόπως ἀνύποπτα τὰ δείγματα τῆς ἐμπισοσύνης του, ἐγίνετο δεκτὸς εἰς τὸν Βαθμὸν τοῦ Ἀδελφοποιητοῦ (α),

(α) Ἡ Ἀδελφοποίησις, ἢ καλλήτερον Ἀδελφοποιία, ἐπεκράτει ἐκ παλαιᾶς τινος συνηθείας εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἐνεργεῖτο ἐπ' Ἐκκλησίας δι' Ἱερέως, εὐχῶν καὶ περιζωσμάτων. Ἀπίβλε-

ὁρκιζόμενος ἐπὶ τῷ Ἱερῷ Εὐαγγελίῳ, καὶ διδασκόμενος τὰ ἀνήκοντα τῆς χειρος Σημεῖα (α). Ὁ Ἀδελφοποιούμενος ἐπανελάμβανε κατὰ χρέος τὸν ὅρκον τρὶς· καὶ ἐρωτώμενος, Ἂν αὐτὰ, ὅσα ἐπανέλαβε τρὶς, ἦναι ἀληθῆ· ἀπεκρίνετο· Ναί! Εἶναι καὶ ἔσονται ἀληθῆ·

πε δὲ τὸν σιοπὸν τοῦ νὰ συζῶσι δύο, ἢ καὶ περισσότεροι, ὡς τέκνα μιᾶς μητρὸς, συμβοηθούμενοι ὑποχρεωτικῶς εἰς ὁλας τὰς περιστάσεις των. Πολλάκις ἐκληρονομοῦντο ἀμοιβαίως κατὰ νόμον διωτικῆς συμφωνίας. Εἰς τὴν Στερεὰν συνειθίζετο αὐτὴ καὶ μεταξὺ Ἕλληνος καὶ Τούρκου. Δὲν ἠξεύρομεν, ἂν ὑπῆρχε πρὶν, ἢ ἡ τυραννία τῶν Τούρκων ἐγέννησε τὴν ἀνάγκην παρομοίᾳ δεσμῇ.

Ἐκτελειτο ἀκόμη καὶ ἓν ἄλλο εἶδος Ἀδελφοποιΐας ἀνωτέρᾳ βαθμοῦ διὰ τοῦ συναλλάγματος καὶ τοῦ ἀμοιβαίου ἐνδύματος τῶν χιτώνων. Τὴν πρᾶξιν ταύτην ἐνήργουν ὡσεπιτοπλεῖστον αἱ μητέρες τῶν Ἀδελφοποιουμένων.

Κατὰ ταῦτα τὸ ἴδιον καὶ ἡ λεγομένη Σταυρ-Αδελφότης.

Οἱ Ἀδελφοποιητοὶ ὠνομάζοντο Ἀλβανιστὶ Βλάμιδες, Χυδαιοβαρβάρως Μπουραζέριδες, καὶ Τουρκικώτερον Ἀρκατάσιδες (ὡς ἐκ τοῦ Καρδὰς, σημαίνοντος Ἀδελφόν.) Ἀπὸ τοὺς Θρᾴκας καὶ Μακεδόνας ἐλέγοντο Μπράτιμοι (ἐκ τοῦ Μπράτε).

Εἰς τὴν ναν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπαντῶνται ὅλαι αὐταὶ αἱ ὀνομασίαι.

(α) Εἰς ἓν ἀντίγραφον Διδασκαλίας ἴδομεν καὶ τὴν ἀκόλουθον περίοδον· "Ἀλλ', ἂν οὗτος εὑρίσκετο εἰς τὴν περίστασιν "αὐτὴν ἔξω τῆς Ἑλλάδος, καὶ δὲν εὐκολύνετο ὁ δι' Ἱερέως "ὅρκος του, τότε ἐξηγοῦντο εἰς αὐτὸν τὰ Σημεῖα καὶ οἱ Λό"γοι, ἐχρεώστει δὲ ὁ ἴδιος νὰ ἀδελφοποιηθῇ, μὲ ὁποιον ἄλ"λον συναντᾶτο εἰς τὴν Ἑλλάδα, Μέλος τοῦ βαθμοῦ του." Δὲν ἠμποροῦμεν ὅμως νὰ ἀποδεχθῶμεν τὸ ἀσυνάρτητον τῆς ἰδέας αὐτῆ, καὶ συμπεραίνομεν, ὅτι εἶναι παραπλήρωμα ξένον καὶ μεταγενέστερον.

καὶ διὰ ἀσφάλειαν τῶν ὑποσχέσεών μου ὁρκίζομαι εἰς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Μὲ τὸ μέσον τοῦτο ὑπεβάλλετο εἰς ὅρκον κατὰ τὸν Ἐκκλησιαστικὸν Νόμον, ἐκτελούμενον καὶ δι' Ἱερέως, ἐὰν δὲν ἐδίδετο ὑποψία.

Ἡ Ἀδελφοποιΐα παρεδέχθη διὰ τὴν χειραγωγίαν τῶν πολλῶν, χωρὶς νὰ μερικίζηται εἰς δύο μόνους, ἂν καὶ ἐκτελεῖτο κανονικῶς ἀπὸ ἕν εἰς δεύτερον πρόσωπον (α).

Ὁ Ἀδελφοποιούμενος συνωδεύετο μ' ἕν Ἐφοδιασικὸν, φέρον ἁπλῶς ἕνα Σταυρόν. Οἱ διαγνωρισικοὶ λόγοι του ἦσαν. "Τσιμπούκι, Τσα"ρούχι."

Εἰς τὰ πρῶτα περὶ τῶν Ἱερέων βλέπουεν καὶ τὰ περὶ τῶν Σημείων αὐτοῦ τοῦ Βαθμοῦ (β).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΕΝΩΝ

Οἱ Συστημένοι ἦσαν ἓν Τάγμα μετεχόντων εἰς τὴν Ἑταιρίαν. Πρὸς ἔνδειξιν τῆς μετοχῆς των ἔφερον ἓν Ἔγγραφον, ὀνομαζόμενον Συστατικὸν τῶν Ἱερέων. Εἰς τοῦτο ἐσημειώ-

---

(α) Φέρεται εἰς ἓν Ἀντίγραφον Διδασκαλίας καὶ τοῦτο· "ὅτι ὁ Ἀδελφοποιούμενος εἰδοποιεῖτο νὰ ἔχῃ κεκαθαρμένα τὰ "ὅπλα του καὶ ἕτοιμα εἰς τὸ κιβώτιόν του πενῆντα φυσέκια διὰ "νὰ τὰ μεταχειρισθῇ, ὅταν τὸν προστάξῃ ὁ Ἀρχηγός του· "Μήτε περὶ τούτου, μήτε ἐναντίον τίνος ἔμελλε νὰ ἐξοπλισθῇ, "τοῦ ἐδίδετο καμμία γνῶσις·"

Μολονταῦτο γνωρίζομεν, ὅτι οἱ Βλάμιδες δὲν ἤξευρον τίποτε περισσότερον, παρὰ τὰ ἀνωτέρω. Μὲ ἄλλους λόγους ἤξευρον ἁπλῶς, ὅτι ὑπῆρχόν τινες φροντίζοντες ὑπὲρ τῆς Πατρίδος.

(β) Ὁ Βαθμὸς τῶν Βλάμιδων διήρκει· πιθανολογεῖται δὲ, ὅτι ἔλαβε παῦσιν μετὰ τὸν διορισμὸν τῶν Ἐφορῶν.

νετο μὲ συντομίαν·

« Τὸν Συμπολίτην μυ Κύριον . . . ἐκ Πατρί-
« δος . . . ἐτῶν . . . Ἐπαγγέλματος . . . συσήνω
« εἰς ὅλυς τὺς φίλυς μυ ὡς πιστὸν πατριώτην καὶ
« τίμιον ἄνθρωπον. »

Ἐφανερώνετο ὁ Τόπος, ὅπυ ἐγράφη, ἡ Μηνολογία καὶ τὸ Σημεῖον τῦ συνισῶντος Φιλικῦ (α). Ἄνωθεν ἐφέρετο τὸ Σημεῖον τοῦ Σταυρῦ. Περιετριγυρίζετο ὕτος ἀπὸ κλάδον ἐλαίας, σημαίνοντα τὸ σαθερὸν τῆς φρονήσεως καὶ τῆς ὑπὲρ πατρίδος ἀγάπης. Εἶχεν ὑπὸ τὴν βάσιν τυ τὴν Ἡμισέληνον: τὸ Ἐθνικὸν Σύμβολον τῶν Τέρκων. Ἦτον αὕτη πρημνής· καὶ διὰ τύτυ ἐννοεῖτο ἡ μέλλυσα πτῶσις τῦ Ὀθωμανικῦ Βασιλείου. Ἐγράφετο ὄπισθεν τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς τῦ Συσημένου.

Οἱ Συσημένοι δὲν ἠξευρον, ἂν ὑπῆρχον Ἀδελφοποιητοι. Ἐγνωρίζοντο μόνον ὡς ἐπιφορτισμένοι νὰ συνισῶσι τὺς Φιλοπάτριδας, καὶ νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν Μετεχόντων. Ἐφρόντιζον καὶ περὶ παντὸς ἄλλυ ὠφελίμυ εἰς τὸ Σύσημα τῆς Ἑταιρίας. Ὁ Ἱερεὺς τῶν Φιλικῶν προσεῖχε κατὰ χρέος, μὴ δώσῃ εἰς τύτους νὰ καταλάβωσί τι περισσότερον. Ὤφειλον νὰ ἠξεύρωσιν ὕτοι μόνον, ὅτι ὑπάρχει τις Ἑταιρία, ἐνασχολυμένη εἰς τὸ κοινὸν καλὸν τοῦ Ἔθνους.

Ὁ Ἱερεὺς ἠρώτα διὰ τῦ διωρισμένυ μέσυ ἕνα, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισε Συσημένον, Ἂν ἦναι Ἱερεύς. Ἅμα παρετήρει ἄγνοιαν, εἶχε χρέος

(α) Ἴδε κατωτέρω.

εἰς τὴν συναναστροφὴν του μ' ἐκεῖνον νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ὁμιλίαν ἀδιάφορον, καὶ νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τῆς Μητρός του. Ἔπρεπε νὰ ἐντυπώσῃ καλῶς εἰς τὴν μνήμην του τοῦτο. Μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν ἐζήτει ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸ Συστατικόν του. Ὁ Συσημένος δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ τὸ παραδώσῃ εὐθὺς, χωρὶς ν' ἀντιζητήσῃ πρῶτον τὸ Γράμμα τῆς Ὑπεροχῆς του Ἱερέως. Ὤφειλεν οὗτος νὰ τὸ παρουσιάσῃ μακρόθεν ὀλίγον. Λαμβάνων τοιουτοτρόπως ὁ Ἱερεὺς τὸ Συστατικὸν τοῦτον ἐθεώρει, εἰς ποῖον εἶναι γεγραμμένον ὄπισθεν μὲ τὰ Στοιχεῖα τῶν Ἱερέων τὸ ὄνομα τῆς Μητρός του. Τὰ γράμματα ταῦτα ἐλάνθανον τὸν Συσημένον.

Ἀπαγορεύετο ὁ Ἱερεὺς νὰ κάμῃ ἐρεύνας περισσοτέρας, μήτε ὡμίλει γενικώτερα περὶ τῆς Ἑταιρίας πράγματα μὲ τὸν Συσημένον. Ἂν συναπαντήσῃ τινα, τὸ συσατικὸν τοῦ ὁποίου Ὄνομα δὲν ἐσυμφώνει μ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤκουσεν ἀπὸ στόματος τοῦ ἰδίου, ἐντωμᾶ ὑπώπτευε δόλον, καὶ ἐχρεώσει νὰ ἐρευνήσῃ μὲ λεπτομέρειαν ὅλην τὴν διαγωγήν, τὴν κατάσασιν, τὰς σχέσεις καὶ τὰ ταξείδια τούτου, καταγράφων ἐνταυτῷ τὸ ἠθικόν του, τὸ Σημεῖον τοῦ ὑπογράψαντος τὸ Συσατικόν, καὶ ὅσα ἄλλα ἐξηκρίβωσε μόνος καὶ ὀπὸ ἄλλους διὰ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον. Ἀκολούθως ἔπρεπε νὰ διευθύνῃ χωρὶς ἀργοπορίας τὰς παρατηρήσεις του διὰ τοῦ διωρισμένου μέσου εἰς τοὺς Ἑταίρους, ἢ τὴν Ἀρχήν των, μὴ παραιτούμενος καὶ μετὰ ταῦτα ἐξετάζων καὶ εἰδοποιῶν τὴν ἰδίαν. Δοθείσης τοιαύτης περισάσεως, ἡ Ἑταιρία ὑπέκειτο νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ ἀναγκαῖα περὶ τῆς

καταπαύσεως αὐτῶν τῶν καταχρήσεων μέτρα. Ὁ δὲ Ἱερεὺς ὑπιβάλλετο ἀπαραιτήτως νὰ μεταχειρισθῇ ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα πρὸς ἀσφάλειαν τῆ ὅλη. Ἐσυγχωρεῖτο τελευταῖον νὰ ἀποδοκιμάσῃ τὸν τοιοῦτον μὲ τὴν πρόφασιν, ὅτι οἱ Ἱερεῖς τῶν Φιλικῶν δὲν ἠμποροῦν νὰ συνισῶσιν ἄλλον εἰς τὴν Ἑταιρίαν, ἂν καὶ ἀνώτεροι κατὰ τὴν τάξιν.

Ἡ ἐξομολόγησις τῶν Συσημένων ἦτο μία καὶ μόνη. Ἐξετάζετο τὸ ἦθος, ἡ διαγωγὴ, αἱ σχέσεις καὶ ἡ κατάσασίς των· καὶ ἀκόμη ἂν οὗτοι ἔχωσι κανὲν μέγα προτέρημα, ἂν γνωρίζωσι μυσικόν τι πολιτικὸν, ἢ ἄλλο ἀπόκρυφον (α). Ὅλα δὲ ταῦτα ἔτεινον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ καρποφορῆται ἡ Ἑταιρία εἰς διάφορα μέσα χρήσιμα καὶ εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ εἰς τὰς προόδυς της. Ἀφῆ τέλος πάντων ὁ Συσημένος κατέβαλε μίαν, ὁποίαν ἠδύνατο, χρηματικὴν ποσότητα, συνεβυλεύετο ὡς ἀκολούθως.

(α) Ἰδὲ τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἐξομολογήσεως.

"Ὁποίους ἔχεις συγγενεῖς; Κατετρέχθησαν οὗτοι, ἢ οἱ Συγγενεῖς των, ἀπὸ τοὺς τυράννους; Πότε; Διὰ ποίαν αἰτίαν καὶ κατὰ ποῖον τρόπον;"

"Ἔχεις κανένα φίλον πιστὸν, καὶ ποῖον; Ἢ μέγαν ἐχθρὸν, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν;"

"Εἶσαι εὐχαριστημένος εἰς τὴν κατάστασίν σου· καὶ ποῦ στοχάζεσαι νὰ διατρίψῃς εἰς τὸ μέλλον;"

"Ἠξεύρεις κανὲν μυστικὸν πολιτικὸν, καμμίαν ἀκοινολόγητον ἐφεύρεσιν; Πόθεν τὸ ἔμαθες; Τὸ γνωρίζουν καὶ ἄλλοι; Ὁποῖοι εἶναι αὐτοί; Ἔχεις τὰς ἀναγκαίας ἀποδείξεις; Καὶ τί εἶναι τοῦτο;"

"Ἔχεις κανὲν μέγα προτέρημα κρυφὸν, ἢ κοινολογημένον, ἢ καμμίαν ξεχωριστὴν ἐπιτηδειότητα;" κτλ.

"Ω Συμπολῖτα Συσημένε εἰς τὺς Φίλους τῆς "Πατριδος! Μὴ λησμονήσῃς ποτε τὸν Ὅρκον, "τὸν ὁποῖον ἔκαμες ἐνώπιον τῦ ἀληθινῦ Θεοῦ. "Αὐτὸς δὲν θέλει σῦ εἶναι δύσκολος καὶ βαρὺς, "συνισάμενος εἰς τὸ νὰ φυλάξῃς τὸ μυσικὸν, νὰ "ἀγαπᾷς τὴν δυσυχισμένην Πατρίδα συ, καὶ νὰ "ἦσαι ἐνάρετος εἰς τὴν διαγωγήν συ. Οἱ ἄνθρω- "ποι, εἰς τὺς ὁποίυς ἔδωκες αὐτὴν τὴν μεθ' ὅρ- "κυ ὑπόσχεσιν, εἶναι ὅλοι Συμπολῖταί συ. Ἡ "ἐπιθυμία τῦ νὰ συνδράμουν γενικῶς τὸ ὅλον, "καὶ μερικῶς καθένα ἀπὸ τὺς ἀδελφύς των, τὺς "ἔδεσεν εἰς τόσον σφικτὴν ἕνωσιν, ὥσε θυσιά- "ζυσι πολλὰ εἰς τὸν Κόσμον. Θεμελιώμενοι εἰς "τὰς φρικτὰς ταύτας Ἐντολάς, τὰς ὁποίας κα- "θημερινῶς κηρύττει μὲ δυνατὴν φωνὴν ἡ θεία "Ἐκκλησία·

"Μάχυ ὑπὲρ Πίσεως καὶ ὑπὲρ Πατρίδος!
"Ἀγαπήσῃς τὸν πλησίον συ ὡς σεαυτόν!
"Μισήσῃς, καταδιώξῃς καὶ ἐξολοθρεύσῃς
"τὸν ἐχθρὸν τῆς Θρησκείας, τοῦ Ἔθνους
"καὶ τῆς Πατρίδος σου!

"ἐπεχειρίσθησαν τῦτο τὸ μέγα ἔργον."

"Μὴ παύῃς λοιπὸν καὶ σὺ τῦ νὰ βοηθῇς, ὅ- "σον δύνασαι. Ἡ βοήθειά συ γίνεται εἰς ὅλον "τὸ δυσυχισμένον Ἔθνος, διὰ νὰ ἐλαφρώσῃ βα- "ρύτατον ζυγὸν, ὑπὸ τὸν ὁποῖον σενάζει τόσυς "αἰῶνας. Μὴ λησμονήσῃς δὲ, ὅτι τὸ ἁμάρτημα "ἀργὰ, ἢ ὀλιγωρα, παιδεύεται εἰς τοῦτον τὸν "Κόσμον. Ἂν δὲν λάβῃ εἰς τῦτον τὴν πρέπου- "σαν ποινὴν, οἱ σεραγμοὶ ἑνὸς μεγάλυ καὶ δυ-

"συχῆς Ἔθνους ἀναβαίνοντες, ὡς ὁ καπνὸς, εἰς "τὸν Οὐρανὸν, θέλων ζητήσῃ τὴν τιμωρίαν του "εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ἀπ' ἐκεῖνον, ὅς τις ἐκδικεῖ "τὴν παράβασιν καὶ κακίαν."

Εἰς τὰς Συσημένας ἐδίδετο ἕνας Ὅρκος ἁπλῆς, παρόμοιος σχεδὸν μὲ τὸν πρῶτον τῶν Ἱερέων. Δὲν ἐγνώριζον ἔτοι πράγματα βαθύτερα.

Οἱ λόγοι τῶν Συσημένων ἦσαν·

Ὁ Α'. "Πρὸ πολλοῦ τὸ ἐπιθυμοῦσα·"

Ὁ Β'. "Ὁμοίως καὶ ἐγώ."

Σύνθημα δὲ εἶχον·

Ὁ Α'. λ. (λάμδα). — Ὁ Β'. α.

Ὁ Α'. ν. — Ὁ Β'. τ.

Ὁ Α'. ο. — Ὁ Β'. υ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ.

Τὸ ἠθικὸν τῆς Διδασκαλίας ἐξετείνετο πλατύτερον εἰς τοῦτο τὸ μέρος. Ἐπίσης ἐδίδετο σαφήνεια καὶ ἡ ἐξήγησις τοῦ πράγματος. Εἰς τὸν Βαθμὸν τῶν Ἱερέων παρεδέχοντο ἀδιαφόρως καὶ οἱ μὴ προϋπάρχοντες Συσημένοι, ὅταν ἐγνωρίζετο ἀμέσως ἡ ἀπαιτουμένη ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ ἀξιότης των.

Ἡ ἐξέτασις τοῦ χειροτονουμένου Ἱερέως ἐγίνετο πολλὰ ἐκτενής. Αἱ προφυλάξεις ἐκανονίζοντο πολλὰ συνεχεῖς καὶ ἀκριβεῖς. Οἱ Ἱερεῖς συνίσων τὸ μεγαλήτερον μέρος τῆς Ἑταιρίας.

Ὅταν ἐγκρίνετο ὁ Συσημένος εἰς τὸν προβιβασμὸν τοῦ Ἱερέως, ἐφέρετο δι' ἄλλου, ἀνήκοντος εἰς τὸν ἴδιον ἢ ἀνώτερον Βαθμὸν, εἰς μέρος κρυφὸν, ἐξομολογούμενος κατὰ τὸν διωρισμένον τρόπον. Ἀγνίζετο τρόπον τινα, διὰ νὰ προχω-

ρήση εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ὑποθέσεως. Ἀλλ', ὅσα ἔμελλεν ἤδη νὰ μάθῃ, ἦσαν ἱερά. Ἐξήρτητο ἀπὸ αὐτὰ ἡ τύχη τῦ Ἔθνυς. Διὰ τῦτο ἐσυγχωρεῖτο εἰς αὐτὸν νὰ σοχασθῇ, ἂν ἦτον ἱκανὸς νὰ φυλάξῃ τὸ Μυσήριον μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς τυ καὶ πᾶσαν ἐνδεχομένην σκληρὰν βάσανον. Ἀπόμη, καὶ ὡς ὑποκείμενος πλέον εἰς τὴν ἀνάγκην τῦ νὰ γίνηται καὶ φονεὺς τῦ παραβάτυ τῶν Ὅρκων, ὅς τις ἤθελε τύχῃ χωρὶς ἐξαίρεσιν καὶ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν του, ὡδηγεῖτο νὰ λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι κάθε ἄλλος δεσμὸς ἢ ὑποχρέωσις ἐνομίζετο οὐδὲν ὡς πρὸς τῦτον τῆς Ἑταιρίας. Διὶ αὐτῆς τῆς εἰσηγήσεως παρετηρεῖτο τὸ σαθρὸν ἢ ἄσατον τῆς ψυχῆς τυ, καὶ ἐδοκιμάζετο ἡ εἰλικρίνεια καὶ εὐκαρδία, ἢ ἡ σμικροψυχία καὶ ἡ πανῦργος ὑπόκρισίς του. Ἕως ἐδῶ ἐδύνατο νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ ὑποχρέωσιν τοιαύτην, ἐὰν ἔβλεπεν εἰς τὸν ἑαυτόν τυ ἀνικανότητα, ἢ ἄλλο ἐμπόδιον ἰσχυρόν.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπελύετο· ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἔπρεπεν ἄφευκτα νὰ ἐνταμωθῇ, διὰ νὰ ἀκύσῃ Ἄρθρα τινα, προμηθευόμενος ἐγκαίρως καὶ μὲ ἓν κύτρινον κηρίον, (σημαῖνον τὸ δὶ αἵματος ἀποκτώμενον φῶς τῆς ἐλευθερίας). Ἡ ἄκρα προσοχὴ καὶ τὸ βαθὺ σκότος τῆς νυκτὸς προσδιωρίζοντο εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν, διὰ νὰ γίνηται ἡ Κατήχησις νήφυσα καὶ ἡσυχαστική. Διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν δὲν ἐσυγχωρῦντο ἐκτεταμέναι ὁμιλίαι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ εἰς τὺς δύο.

Ἐν πρώτοις ὡρκίζετο ὕτος εἰς τὸ Ὄνομα τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Δικαιοσύνης ἐνώπιον τῦ Τ-

περτάτου Ὄντος, ὅτι θυσιάζων καὶ τὴν ἰδίαν του ζωὴν, καὶ ἕτοιμος νὰ ὑπομείνῃ τὰ σκληρότερα μέτρα, θέλει φυλάττει μυστικὸν καθ' ὅλην τὴν δύναμιν τῆς τελειότητος τὴν Μυστηρίου ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔμελλεν ἤδη νὰ τὸν ἐξηγηθῇ ὁ ἄλλος, ἀποκρινόμενος καὶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰς ἐρωτήσεις. Ἐξετάζετο ἔπειτα·

Πῶς ζῇ.

Πόθεν εἶναι ὁ πόρος τῆς ζωῆς του.

Ποίους συγγενεῖς ἔχει.

Τίνος Ἐπαγγέλματος καὶ ποίας κατασάσεως εἶναι.

Ἂν ἐσυγχίσθη ποτε μὲ φίλον του, ἢ ἄλλον. Ἂν ἐφιλιώθη μὲ τοῦτον· καὶ πῶς συνίβησαν καὶ τὰ δύο.

Ἂν ἦναι νυμφευμένος. Ἂν ἔχῃ κλίσιν νὰ νυμφευθῇ.

Ἂν ἔχῃ ἔρωτα. Ἂν εἶχέ ποτε. Ἂν παρητήθη, καὶ ἀπὸ ποῖον καιρόν.

Ἂν τὸν ἠκολούθησε ζημία, ἢ μεταβολὴ τῆς κατασάσεώς του.

Ἂν ἦναι εὐχαρισημένος εἰς τὴν κατάσασίν του, ἢ τὸ ἐπάγγελμα.

Ἂν ἔχῃ φίλον πισὸν, καὶ ποῖος εἶναι οὗτος.

Πῶς σοχάζεται, ὅτι ζῇ τώρα, καὶ πῶς εἰς τὸ ἑξῆς.

Τοιουτοτρόπως ἐξιχνιάζοντο βαθύτερα τὰ φρονήματά του. Τότε τὸν ἐξηγεῖτο τὸ πνεῦμα τῆς Ἑταιρίας, ὡς συνισαμένης καθαρῶς ἀπὸ Ἕλληνας φιλοπάτριδας, καὶ ὀνομαζομένης Ἑταιρία τῶν Φιλικῶν, σκοπὸν ἔχουσα τὴν Ἐλευθέρωσιν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ Ἔθνους. Ἕως

ἐδῶ ωνομάζετο ὁ Πρόσκλητος, ἢ Προσήλυτος, Ἱερεὺς τῶν Φιλικῶν.

Μετὰ μίαν ἡμέραν συνήρχοντο καὶ πάλιν σιωπῶντες οἱ δύο εἰς μέρος ἀσφαλές. Πρῶτον ἐτίθετο ἐπί τινος τραπέζης μία Εἰκών, ἐπάνω τῆς ὁποίας ἄφινεν ὕτος τὸ κηρίον. Ἄλλο καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν ἐρωτᾶτο κατ' ἐπανάληψιν, καὶ εἶχεν ἀκόμη καιρὸν τῦ νὰ παραιτηθῇ, ἐὰν δὲν ἐσοχάζετο ἱκανὸν τὸν ἑαυτόν τυ. Ἀπὸ τὸν δεσμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ἔμβαινεν, ὁ θάνατος μόνος ἦτο τὸ μέσον τῆς σωτηρίας τυ. Ἡ μεταμέλειά του μετ' ὀλίγην ὥραν ἦτον ἀσυγχώρητος. Τοιυτοτρόπως ἐγίνοντο δεύτεραι δοκιμαὶ τῆς χαρακτηρισικῆς ἑαθερότητός τυ, καὶ ἐδίδοντο ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἀπαραβιάσυ προαιρέσεως.

Πλησίον τῆς τραπέζης ἐγονάτιζε μετέπειτα μὲ τὸ δεξιὸν μόνον γόνυ. Ὁ Κατηχητὴς, σχηματίζων τρὶς εἰς αὐτὸν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἀφῦ τὸν ἔδιδε νὰ ἀσπασθῇ τὴν Εἰκόνα, ἔφερε τὸ δεξιὸν χέρι του ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἀνοικτὸν, καὶ σβύνων κάθε ἄλλο κηρίον, παρέδιδεν εἰς τῦτον ἀναμμένον τὸ κύτρινον, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ βαςᾷ μὲ τὴν ἀριςερὰν χεῖρά τυ. Τότε κατανυκτικὸς καὶ μὲ φωνὴν πάσχυσαν ἔλεγε· "Αὐ"τὸ τὸ κηρίον εἶναι ὁ μόνος μάρτυς, "τὸν ὁποῖον ἡ δυσυχὴς Πατρίς μας λα"μβάνει, ὅταν τὰ Τέκνα της ὀμνύωσι "τὸν Ὅρκον τῆς Ἐλευθερίας των." Ὁ Κατηχούμενος εὐθὺς ἐσχημάτιζεν ἅπαξ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυρῦ· καὶ, ἐνῷ ὁ ἄλλος ἀνεγινωσκεν, αὐτὸς ἐπαναλάμβανε τὸν ἀκόλουθον Μέγαν Ὅρκον μ' ὅλον τὸ ἀνῆκον εἰς τὴν ἱερότητα

καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ὑποθέσεως σέβας.

Ο ΜΕΓΑΣ ΟΡΚΟΣ

"Ὀρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ οἰκειοθελῶς, ὅτι θέλω εἶμαι ἐπὶ ζωῆς μου πιστὸς εἰς τὴν Ἑταιρίαν κατὰ πάντα. Νὰ μὴ φανερώσω τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὰ Σημεῖα καὶ Λόγους της· μήτε νὰ σαθῶ κατ' ὀδύνα λόγον ἡ ἀφορμὴ τοῦ νὰ καταλάβωσιν ἄλλοι ποτε, ὅτι γνωρίζω τι περὶ τούτων, μήτε εἰς συγγενεῖς μου, μήτε εἰς Πνευματικόν, ἢ φίλον μου."

"Ὀρκίζομαι, ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς δὲν θέλω ἔμβει εἰς καμμίαν ἄλλην Ἑταιρίαν, ὁποία καὶ ἂν ἦναι, μήτε εἰς κανένα δεσμὸν ὑποχρεωτικόν. Καὶ μάλιστα, ὁποιονδήποτε δεσμὸν ἂν εἶχα, καὶ τὸν πλέον ἀδιάφορον ὡς πρὸς τὴν Ἑταιρίαν, θέλω τὸν νομίζει, ὡς ὀδέν."

"Ὀρκίζομαι, ὅτι θέλω τρέφει εἰς τὴν καρδίαν μου ἀδιάλλακτον μῖσος ἐναντίον τῶν τυράννων τῆς Πατρίδος μου, τῶν ὀπαδῶν καὶ τῶν ὁμοφρόνων μὲ τούτους. Θέλω ἐνεργεῖ κατὰ πάντα τρόπον πρὸς βλάβην τῶν καὶ αὐτὸν τὸν παντελῆ ὄλεθρόν των, ὅταν ἡ περίσασις συγχωρήσῃ."

"Ὀρκίζομαι νὰ μὴ μεταχειρισθῶ ποτε βίαν, διὰ νὰ συγγνωρισθῶ μὲ κανένα Συναδελφόν, προσέχων ἐξ ἐναντίας μὲ τὴν μεγαλητέραν ἐπιμέλειαν νὰ μὴ λανθασθῶ κατὰ τοῦτο, γινόμενος αἴτιος ἀκολούθου τινος συμβάντος."

"Ὀρκίζομαι νὰ συντρέχω, ὅπου εὕρω τινα Συναδελφόν, μὲ ὅλην τὴν δύναμιν καὶ τὴν κατάσασίν μου. Νὰ προσφέρω εἰς αὐτὸν σέβας καὶ ὑπακοήν, ἂν ἦναι μεγαλήτερος εἰς τὸν βαθμόν.

καὶ, ἂν ἔτυχε πρότερον ἐχθρός μου, τόσον περισσότερον νὰ τὸν ἀγαπῶ καὶ νὰ τὸν συντρέχω, καθόσον ἡ ἔχθρα μου ἤθελεν εἶναι μεγαλητέρα.„

"Ὀρκίζομαι, ὅτι, καθὼς ἐγὼ παρεδέχθην εἰς τὴν Ἑταιρίαν, νὰ δέχωμαι παρομοίως ἄλλον Ἀδελφόν, μεταχειριζόμενος πάντα τρόπον καὶ ὅλην τὴν κανονιζομένην ἄργητα, ἐωσοῦ τὸν γνωρίσω Ἕλληνα ἀληθῆ, θερμὸν ὑπερασπιστὴν τῆς Πατρίδος, ἄνθρωπον ἐνάρετον καὶ ἄξιον ὄχι μόνον νὰ φυλάττῃ τὸ Μυστικὸν, ἀλλὰ νὰ κατηχήσῃ καὶ ἄλλον ὀρθοῦ φρονήματος.„

"Ὀρκίζομαι νὰ μὴν ὠφελῶμαι κατ' οὐδένα τρόπον ἀπὸ τὰ χρήματα τῆς Ἑταιρίας, θεωρῶν αὐτὰ ὡς ἱερὸν πρᾶγμα καὶ ἐνέχειρον ἀνῆκον εἰς ὅλον τὸ Ἔθνος μου. Νὰ προφυλάττωμαι παρομοίως καὶ εἰς τὰ λαμβανόμενα καὶ στελλόμενα ἐσφραγισμένα Γράμματα.„

"Ὀρκίζομαι νὰ μὴν ἐρωτῶ ποτε κανένα τῶν Φιλικῶν μὲ περιέργειαν, διὰ νὰ μάθω, ὁποῖος τὸν ἐδέχθη εἰς τὴν Ἑταιρίαν. Κατὰ τοῦτο δὲ μήτε ἐγὼ νὰ φανερώσω, ἢ νὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς τοῦτον, νὰ καταλάβῃ, ποῖος μὲ παρεδέχθη. Νὰ ὑποκρίνωμαι μάλιστα ἄγνοιαν, ἂν γνωρίσω τὸ Σημεῖον εἰς τὸ Ἐφοδιαστικόν τινος.„

"Ὀρκίζομαι νὰ προσέχω πάντοτε εἰς τὴν διαγωγήν μου, διὰ νὰ ἦμαι ἐνάρετος. Νὰ εὐλαβῶμαι τὴν Θρησκείαν μου, χωρὶς νὰ καταφρονῶ τὰς ἄλλας. Νὰ δίδω πάντοτε τὸ καλὸν παράδειγμα. Νὰ συμβουλεύω καὶ νὰ συντρέχω τὸν ἀσθενῆ, τὸν δυσυχῆ καὶ τὸν ἀδύνατον. Νὰ σέβωμαι τὴν ἱερὰν Δικαιοσύνην, τὰ ἔθιμα, τὰ

Κριτήρια καὶ τὺς Διοικητὰς τῦ τόπυ, εἰς τὸν ὁποῖον διατρίβω.„

Ὕστερον ὅλων τύτων ἀφιερωμένος εἰς αὐτὴν τὴν σκιὰν τῆς Πατρίδος, ἔλεγε·

„Τέλος πάντων ὁρκίζομαι εἰς Σὲ, ὦ Ἱερὰ Πατρίς! ὁρκίζομαι εἰς τὰς πολυχρονίυς βασάνους Συ· ὁρκίζομαι εἰς τὰ πικρὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα τόσυς αἰῶνας ἔχυσαν τὰ ταλαίπωρα Τέκνα Συ· εἰς τὰ ἴδιά μυ δάκρυα, χυνόμενα εἰς ταύτην τὴν σιγμὴν, καὶ εἰς τὴν μέλλυσαν Ἐλευθερίαν τῶν Ὁμογενῶν μυ, ὅτι ἀφιερώνομαι ὅλος εἰς Σέ. Εἰς τὸ ἑξῆς Σὺ θέλεις εἶσαι ἡ αἰτία καὶ ὁ σκοπὸς τῶν διαλογισμῶν μυ. Τὸ Ὄνομά Συ ὁ ὁδηγὸς τῶν πράξεών μυ, καὶ ἡ εὐτυχία Συ ἡ ἀνταμοιβὴ τῶν κόπων μυ. Ἡ Θεία Δικαιοσύνη νὰ ἐξαντλήσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μυ ὅλυς τὺς κεραυνύς της, τὸ ὄνομά μυ νὰ ἦναι εἰς ἀποσροφὴν, καὶ τὸ ὑποκείμενόν μυ τὸ ἀντικείμενον τῆς κατάρας καὶ τῦ ἀναθέματος τῶν Ὁμογενῶν μου, ἀνίσως λησμονήσω εἰς μίαν σιγμὴν τὰς δυστυχίας των, καὶ δὲν ἐκπληρώσω τὸ χρέος μυ. Τέλος ὁ θάνατός μυ ἂς ἦναι ἡ ἄφευκτος τιμωρία τῦ ἁμαρτήματός μυ, διὰ νὰ μὴ μολύνω τὴν ἁγιότητα τῆς Ἑταιρίας μὲ τὴν συμμετοχήν μυ.„

Τὸν Ὅρκον τῦτον ἐχρειώσει νὰ ἀντιγράψῃ εὐθὺς, διὰ νὰ ἔχῃ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τυ, ὅσα ὤμωσεν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος τυ. Ὁ Ἱερεὺς ἐπέβαλλε τότε τὴν δεξιὰν χεῖρά τυ εἰς τὸν ἀριστερὸν ὦμον τύτυ, καὶ σηκώνων μὲ τὴν ἀριστεράν τυ τὴν Εἰκόνα, κρατυμένην συγχρόνως μὲ τὴν δεξιὰν τῦ ἄλλυ, ἔλεγε·

"Ἐνώπιον τῆ ἐνὸς ἀοράτυ καὶ πανταχοῦ
"παρόντος ἀληθινῆ Θεῦ, τῆ Αὐτοδικαίυ, Ἐκ-
"δικητῆ τῆς παραβάσεως καὶ τιμωρῆ τῆς κα-
"κίας, κατὰ τὰς Κανόνας τῆς Φιλικῆς Ἑται-
"ρίας καὶ τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν μὲ ἔ-
"δωκαν οἱ Μεγάλοι Ἱερεῖς τῶν Ἐλευσινίων (α)
"καθιερῶ τὸν . . . ἐκ Πατρίδος . . . ἐτῶν
". . . . Ἐπαγγέλματος . . . καὶ δέχομαι αὐ-
"τὸν ὡς Μέλος, καθὼς καὶ ἐγὼ παρεδέχ-
"θην, εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῶν Φιλικῶν."

Μετὰ τὴν καθιέρωσιν ταύτην ἐσβύνετο τὸ κύ-
τρινον πηρίον, καὶ παρηγγέλλετο ἕτος νὰ τὸ φυ-
λάττῃ (β) καλῶς, ὡς ἀναγκαῖον καὶ ὕστερον.
Τοιουτοτρόπως ἔφερε πλησίον τὰ αὐτὸς τὸν παν-
τοτεινὸν μάρτυρα τῶν ἐνόρκων ὑποσχέσεών τυ.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν τὸν ἐξηγοῦντο τὰ Στοι-
χεῖα καὶ Σημεῖα τῶν Ἱερέων. Συγχρόνως τὸν
ἐγνωρίζοντο καὶ τὰ Διαγνωρισικὰ Μέσα, τὰ ὀ-
νομαζόμενα τῶν Συνημμένων. Παρὰ τὸν Μέ-
γαν Ὅρκον ἐλάμβανεν ἕτος ἀντιγεγραμμένα τὴν
Πρώτην Διδασκαλίαν, τὸν Πρῶτον Ὅρκον, τὰ
Ἄρθρα τῆς πρώτης Ἐξομολογήσεως, τὸν σκο-
πὸν τῆς Ἑταιρίας, καὶ τέλος τὴν ἐξακολούθησιν

(α) Ὁ τίτλος οὗτος ἦτον ἐπιτηδευτὸς, ἀποβλέπων ἐπίσης
εἰς μόνην τὴν ἐκπληξιν τοῦ Κατηχουμένου.

(β) Πολλοὶ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη φυλάττουσι
τοῦτο μὲ πολλὴν πρυσοχὴν, καὶ τὸ τιμῶσιν ὡς δεῖγμα τοῦ
πατριωτισμοῦ των. Μερικοὶ ἤλπιζον μέχρι τινὸς καὶ τὴν ὑ-
λικὴν ὠφέλειάν του.

τῆς Διδασκαλίας. Ἐγίνοντο ὅλα ταῦτα διὰ τῶν Στοιχείων τῶν Ἱερέων (α) κατὰ τάξιν, μὲ προσοχὴν, ἀκριβῆ ἐπιθεώρησιν τῶν Ἐγγράφων καὶ δευτέραν ἐξομολόγησιν κατὰ τὸ Ἄρθρον Ε' τῆς ἐξομολογήσεως τῶν Συνημένων (β). Τότε ὁ νέος Ἱερεὺς ἐλάμβανεν, ὁποῖον ἤθελε Ξένον Ὄνομα μετωνυμικὸν (γ), καὶ κατέβαλε μίαν ποσότητα χρημάτων (δ) κατὰ τὸν πατριωτισμὸν καὶ

(α) Ὁ τρόπος οὗτος δὲν ἐπεκράτησε πολὺ διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ἀντιγράφης, ἢ καὶ τὴν ἀποδειχθεῖσαν περιττότητα του. Ἴδομεν δὲ διάφορα Ἀντίγραφα Κατηχήσεων (ἀπὸ τοῦ 1818) μὲ τοὺς συνήθεις Ἑλληνικοὺς Χαρακτῆρας.

(β) Ἴδε Σελ: 149 Σχόλ: α'. Καὶ παρέμπροσθεν.

(γ) Ἴδομεν τοῦτο εἰς πολλὰ πρωτότυπα Ἔγγραφα τῶν Ἱερίων. Εἰς παρόμοιον τοῦ Γρηγορίου Δικαίου ἐφέρετο τὸ Εὐαγόρας.

(δ) Ἡ χρηματικὴ ζήτησις παρετρέχετο ἐνίοτε, ὁπότε ἐφαίνετο προσβάλλουσα τὸ πνεῦμα ἐκείνου, ὅστις ἦτο μὲν χρήσιμος κατ' ἄλλους τρόπους, δὲν ἠμπόρει ὅμως νὰ ἔχῃ τὴν ἄμεσον προαίρεσιν τοῦ νὰ καταβάλῃ.

Τῆς Ἑταιρίας ἡ προοδευτικὴ ἐνέργεια καὶ τὸ μέλλοντος Πολέμου ἡ κίνησις ἐζήτουν ἀναποφεύκτως σημαντικὰς δαπάνας καὶ προοικονομήσεις. Ἔγινε πρόβλεψις πορισμῶν τινων· ἀλλὰ συμβᾶσαί τινες περιστάσεις, ἡ μικρὰ διόρκεια τοῦ Συνήματος καὶ ἡ βιασθεῖσα κατ' ἕνα τρόπον ῥῆξις τοῦ Πολέμου ἀνέτρεψαν σχεδὸν ὅλους τούτους.

Ὁ πρῶτος καὶ θεμελιώδης πόρος ἦτον αἱ ἀπ' εὐθείας συνεισφοραὶ τῶν Κατηχουμένων. Κατὰ συνέπειαν διωργανίσθησαν καὶ ἄλλοι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς συστάσεως Σχολείων, ἐκδόσεως βιβλίων καὶ ἄλλων τοιούτων ἀνυπόπτων μέσων.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι ἡ κατὰ τὸ Ἀρνούτ-Κιογιου τοῦ Βοσπόρου γενομένη ἐνοχλητικὴ φροντὶς τοῦ Σκουφᾶ καὶ ἄλλων Ἑταίρων διὰ τὴν χημικὴν κατασκευὴν τοῦ Φιλοσοφικοῦ Λίθου· (ἢ τὴν μεταβολὴν τοῦ χαλκοῦ εἰς πολύτιμον μέταλ-

τὴν κατάσασίν τε. Την προσφοράν τε ταύτην ἔπρεπε νὰ συνοδεύσῃ καὶ μὲ μίαν Ἐπιστολὴν πρὸς ὅποιον ἤθελεν Ὄνομα καὶ Πόλιν, ἢ πλησιά-

---

λον.) Τὴν ἰδέαν αὐτὴν ἐμψύχωσεν ὁ Δ. Ὑπατρος. Ἀλλ', ἐνῷ δὲν ἐτελεσφόρησεν, ἐκινδύνευσεν ἐνταυτῷ καὶ τὴν Ἑταιρίαν. Ἐργασίαν τοιαύτην ἐπεχείρησαν, καθὼς ἄλλοτε οἱ μαλθακοὶ Βαβυλώνιοι, καί τινες εἰς τὰ Ἰωάννινα ἐπὶ τῆ Ἀλῆ Πασσᾶ, διὰ τὴν σωματικὴν ὑγείαν τοῦ ὁποίου ὑπεσχέθησαν ἄλλοι (ἀγῦρται) καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς Πανακείας. Ὅλοι δὲ οὗτοι ἀντημείφθησαν διὰ τῆς ἀγχόνης.

Διὰ τὴν μετέπειτα σημασίαν τοῦ προσωπικοῦ της ἡ Ἑταιρία εὐκολύνετο, ἀλλὰ δὲν κατεδέχθη, νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλα μέσα διὰ τὸν πλουτισμὸν τοῦ Ταμείου της· ἂν καὶ συνήθως ἡ καλὴ ἔκβασις ἑνὸς πράγματος νομιμοποιῇ, ὡς δίκαια, ὅλα τὰ μέσα, ὅσα οἱ ἄνθρωποι μεταχειρίζονται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἑνὸς σκοποῦ, τοιαύτης μαλιστα φύσεως. Οἱ νικηταὶ ἐκηρύχθησαν καὶ δίκαιοι.

Εἰπόν τινες, ὅτι ἡ Ἑταιρία συνήθροισε πολλὰ χρήματα. Ἰδιαιτέρως ἐδυσφημίσθησαν Μέλη τινα, ὡς σφετερισθέντα ποσότητας μεγάλας. Θεωρῶμεν καὶ τοῦτο συκοφαντίαν παράλογον καὶ τόσον ἀνίσχυρον, ὅσον αἱ προσφερόμεναι ποσότητες ἐσημειοῦντο εἰς τὰ Γράμματα τῆς Ἀφιερώσεως τῶν Προσηλύτων, τὰ ὁποῖα ὅλα ὑπάρχουν. Εἶναι ἀληθινόν, ὅτι ἠνοίγετο δρόμος εὐρὺς εἰς τὴν κατάχρησιν, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἐλάμβανον οἱ Κατηχηταὶ ἀδείας τοῦ νὰ δέχωνται, ὁποιον ἐνέκρινον, καὶ ὁποίαν ὕστος ἔκαμε προσφοράν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐσάθη μία τῶν σημαντικωτέρων αἰτιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπηγόρευσαν τὸ μέτρον τῶν Ἐφοριῶν. Ἐμπόδισαν αὐταὶ παντὸς εἴδους κατάχρησιν. Ἡ προσφορὰ ἑκάστου δὲν ὑπερέβαινεν ὡσεπιτοπλεῖστον τὸν μείζονα ἀριθμὸν τῶν 200 γροσίων, καταντῶσα καὶ μέχρι τῶν 10. Καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἐκ προσθήκης, ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνῃ τοὺς 20 ὁ ἀριθμὸς ἐκείνων, ὅσοι συνεισέφερον ποσότητα 300, 500, 700, 1.000 ἢ καὶ 2.000 γροσίων, ἀφοῦ ἡ Ἑταιρία ἐξετάνθη ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς συστάσεως τῶν Ἐφοριῶν.

ξυσαν ἢ ἀπομεμακρυσμένην, (οὐχι οὕτως τόσον παράξενον, ὥστε νὰ κινῇ τὴν περιέργειαν καὶ ὑπο-

---

Παρὰ τὸ βάρος τῶν τακτικῶν ἐξόδων ἡ Ἑταιρία ὑπεβλήθη πολλάκις καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην ἐκτάκτου δαπάνης, διὰ νὰ προλάβῃ ἓν ἐπικείμενον δεινόν. Πολλοὶ ἐκ τῶν Κατηχητῶν εἶχον τὴν χρείαν τοῦ νὰ οἰκονομῶνται ἀπὸ τὰ χρήματα τῶν συνεισφορῶν· καὶ ἐκ τῶν Κατηχουμένων τὰ δύο τρίτα ἐξεπλήρωνον τὸ χρέος τῆς καταβολῆς μέχρις ὑστοσχέσεως· (δηλονότι ἐγγυῶντο νὰ προσφέρωσιν ἐν καιρῷ)

Ἂν τέλος πάντων θεωρηθῇ κατάχρησις, ἡ ὁποία ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ παρεισέδυσεν, αὐτὴ ἠκολούθησεν ἀπὸ Προσηλύτους τινας ἀσυνειδήτους καὶ ὄχι ποτὲ ἀπὸ τοὺς Δημιουργοὺς τῆς Ἑταιρίας. Ἐξαιροῦντες λοιπὸν τὴν ποσότητα 10,000 γροσίων, τὴν ὁποίαν ὁ Παναχιώτης Σέκερης ἔδωκεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἐκείνην τῶν 50,000 τοῦ Γεωργίου Λεβέντη εἰς τὸ Βουκουρέστιον· καὶ τὴν ἄλλην τῶν 30,000 ὁσα ὁ Γρηγόριος Δικαῖος ἔλαβεν ἀπὸ διαφόρους εἰς τὴν Βλαχο-Μολδαυίαν· δὲν δυνάμεθα κατὰ συνείδησιν νὰ ἐπιβαρύνωμεν τὴν Ἑταιρίαν μὲ ἄλλην περισσοτέραν τῶν 20,000 γροσίων. Αἱ ποσότητες αὐταὶ δὲν ἔχουσι σχέσιν τινὰ μὲ τὰς ἐπισωρευθείσας εἰς τὴν ἐποχὴν, ὁτε ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων ὁ Α. Ὑψηλάντης. Πανταχόθεν καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἐντὸς τῆς Ῥωσσίας Ἕλληνας καὶ τὴν Βλαχο-Μολδαυίαν ἐδόθησαν τότε ποσότητες σημαντικαὶ κατὰ σύγκρισιν.

Ὁ Σκυφᾶς ἀπέθανεν ἐν ἀκρᾳ πτωχείᾳ. Ὁ Τσακάλωφ ἐγνωρίσθη ἐπίσης πάμπτωχος· καὶ ὁ Ἀναγνωστόπουλος δὲν καυχᾶται, εἰμὴ εἰς τὴν ἀνέχειαν: ἀπόδειξις τοῦ πλέον ἀκριβοῦς πατριωτισμοῦ, μολονότι τὸν ἐπαρουσιάσθησαν (μάλιστα καὶ ἐπὶ τῆς Ἑταιρίας καὶ κατὰ τὸ πρῶτον Ἔτος τῆς Ἐπανασάσεως) πολλότατα εὐκαιρίαι ἰδιωφελείας. Ἐκ τῶν δευτέρων ὁ Ξάνθος μόνος ἔλαβεν εἰς Κωνσταντινούπολιν 12,000 γρόσια, καὶ 3,000 μετὰ ταῦτα. Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πολέμου ἔλαβεν ἔτι μέχρι τῶν 50,000 ἐν εἰδήσει τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπανασάσεως διὰ τὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας του, ἐξοδεύσας μέρος ἀρκετὸν εἰς τὸν Ἀγκῶνα διὰ τὰς περιθάλψεις καὶ ἐφοδιάσεις τῶν μεταβαινόν-

ψίαν.) Εἰς αὐτὴν (α) ἐφανέρωνε τὴν ἡλικίαν, τὸ ἐπάγγελμα, τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς τυ καὶ τὸ ποσον τῆς πρόσφορᾶς, ἐπιφορτιζόμενον εἰς τὸν ἄλλον, διὰ να τὸ διευθύνῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸν

των εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων. Ὁ Δικαῖος καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὸν ἀγῶνα ἔλαβε χρήματα καὶ κτήματα πλυτήσας.

Ἀσυνείδητοί τινες κατηγόρησαν τὸν Π. Σέκερην, ὡς λαβόντα χρήματα· Πόθεν; Διὰ τὰς προσφορὰς ἐδίδοντο κανονικῶς Ἀποδείξεις. Ποῖος ἔχει νὰ παρυσιάσῃ τοιαυτας περὶ τῦ Σέκερη;

Ὁ Σέκερης ἐθυσίασε τὴν κατάσασίν τυ ὑπὲρ τῦ Ἔθνυς. Εἶναι διὰ τῦτο δυσυχέστατος ἤδη. Προδοθεὶς εἰς τὴν Κωνσταντινύπολιν πρὸς τὸν Καπετὰν Πασσᾶν, καὶ ἐπαπειλύμενος τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ἐβοηθήθη διὰ τῆς χαρακτηριστικῆς τυ σαθερότητος καὶ τῦ σχετικῦ μὲ τὸν Καπετὰν Πασσᾶν Σπυρίδωνος Μαύρυ, καὶ τελευταῖον ἠμπορεσε νὰ διασωθῇ εἰς τὴν Ὀδησσὸν, ἐνῷ δύο ἀδελφοί τυ εὑρισκοντο εἰς τὸν Ἀγῶνα: ὁ Ἀθανάσιος καὶ ὁ Γεώργιος. (Παυομεν ἤδη, ἔχοντες νὰ ἐξηγηθῶμεν τὰ περὶ τύτυ εἰς διάφορα μέρη.)

(α) Καταχωρῦμεν διὰ περιέργειαν ἀντίγραφον παρομοίας Ἐπιστολῆς.

"Κύριε . . .! Εἰς . . .

"Ἐπειδὴ, Φίλε! ἔμαθον, ὅτι καταγίνεσαι εἰς Μεταφράσεις καὶ Ἐκδόσεις Βιβλίων: ἔργον τῳόντι ἱερὸν καὶ ἄξιον τῦ Ἑλληνικῦ Ὀνόματος· καὶ, ἐπειδὴ ἐγὼ κατὰ δυστυχίαν ὢν Ἰατρὸς καὶ μιᾶς ἡλικίας ἐπέκεινα τῶν τεσσαράκοντα χρόνων δὲν ἠμπορῶ νὰ σὲ μιμηθῶ διὰ τὺς περισπασμὺς τῦ ἐπαγγέλματός μυ καὶ τὰς συνεχεῖς ἀσθενείας τῦ σώματός μυ, ἐγχειρίζω εἰς τὸν Κύριον . . . εὑρισκόμενον εἰς . . . Ἐπαγγέλματος . . . Φλωρία Βεννέτικα . . . διὰ νὰ σὲ τὰ στείλῃ πρὸς βοήθειαν τῆς Ἐκδόσεως Βιβλίων."

"Ὅταν δὲ σὺν Θεῷ ἀποκατασαθῶ εἰς τὴν Πατρίδα μυ . . . τότε πάλιν θέλω σὲ στείλει, ὅσα ἡ χρηματική μου δύναμις συγχωρήσῃ."

. . . . . .

δυσυχῆ (δῆθεν) φίλον τυ, ἢ εἰς τὸ νεοσυηθὲν Σχολεῖον, ἢ εἰς ἔκδοσιν ἢ ἀγορὰν Βιβλίων, ἢ εἰς ὑπανδρείαν Ἀδελφῆς τυ, ἢ εἰς κανὲν Μοναστήριον, ὑπογραφόμενος καὶ φανερώνων τὸν καιρὸν καὶ τὸν τόπον. Ἡ Ἐπιστολὴ παρετηρεῖτο, ἂν περιεῖχεν ὅλα, ὅσα ἔπρεπε νὰ φανερώνωνται. Ὁ νέος Ἱερεὺς ἔβαλε δύο Σημεῖα, ὁποῖα ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ, καθαρῶς γεγραμμένα, καὶ μήτε μικρὰ μήτε μεγάλα. Τὸ πρῶτον, ὀνομαζόμενον Τῆς Ἀφιερώσεως, δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλοτε· τὸ δὲ δεύτερον Τῆς Καθιερώσεως μετεχειρίζετο εἰς τὰ πρὸς τὴν Ἑταιρίαν Γράμματά τυ.

Ἔκτοτε ἐκοινολογοῦντο εἰς αὐτὸν τὰ περὶ τῶν Συσημένων, τῶν ὁποίων τὰ γνωρισικὰ Σημεῖα τῦ ἐξηγήθησαν· τὸ Ἐφοδιαστικὸν, μὲ τὸ ὁποῖον ἀντέγραφε τὸ ἰδικόν τυ, ὑπογραφομένυ τῦ Κατηχητῦ κατὰ τὸν διωρισμένον τρόπον (α) κτλ. καθὼς καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀποστολῆς τῶν γραμμάτων καὶ τῶν χρημάτων. Ἓν ἀπὸ τὰ οὐσιώδη χρέη τοῦ Κατηχητῦ ἦτο τὸ νὰ ἐξετάζῃ ἀκόμη· ἂν ὁ νέος Ἱερεὺς, καθὼς προείπομεν (β), γνωρίζῃ τι μυστήριον πολιτικὸν, ἢ εὐδοκιμῇ εἰς σπάνιόν τι καὶ σημαντικὸν προτέρημα.

Ὁ Κατηχητης, ἂν κατὰ περίστασιν πρὸ τῦ Μεγάλυ Ὅρκυ ὑπώπτευε τὸν Κατηχύμενον εἰς τὴν καθαρότητα τῦ φρονήματός τυ, ἐδύνατο νὰ μακρυνθῇ ἀπὸ αὐτὸν, δίδων παῦσιν εἰς τὴν Κατήχησιν ὑπὸ τὸ πρόσχημα, ὅτι ἀφίνει ἄλλον εἰς τὴν θέσιν του. Ἐσυγχωρεῖτο εἰς τὸν Ἱερέα

(α) Ἴδε περαιτέρω. — (β) Ὀλίγον ἀνωτ. Σελ. 159 Σχόλ. β'.

τὸ ἴδιον καὶ μετὰ τὸν Μέγαν Ὅρκον· ἀλλ' ἔμενε προσεκτικὸς πάντοτε, μὴν ὑποπέσῃ εἰς τὴν ὀργὴν τῆς Ἑταιρίας διὰ τὸ λάθη του. Ἂν δὲ πάλιν εὑρίσκετο βεβιασμένος να παῦσῃ τὴν Κατήχησιν πρὸς τὸ τέλος διὰ τὴν βαθεῖαν κακίαν τοῦ ὑποκειμένου, τότε κρινόμενος ἐπαιδεύετο μὲ τὴν χέρησιν τῶν Προνομίων τοῦ Ἱερέως, ἢ δὲν προεβιβάζετό ποτε εἰς ἀνώτερον Βαθμόν. Τῶ ἁμαρτήματος τούτου ἡ ποινὴ δὲν ὠλιγόσευεν, μήτε ἀθωῦτο παντάπασιν ὁ Ἱερεύς, ἂν ὀγλίγωρα δὲν ἐλάμβανε βέβαια καὶ ἀποφασιστικὰ μέτρα πρὸς ἀσφάλειαν γενικὴν τῆς Ἑταιρίας καὶ μερικὴν ἑνὸς ἑκάστου τῶν Μελῶν της, εἰδοποιῶν περὶ ὅλων τὸν Ἀνώτερον, ἢ τὴν Ἀρχήν. Συγχρόνως συνέτρεχον κατὰ χρέος καὶ οἱ ἄλλοι Ἱερεῖς, θεωροῦντες τὸ συμβὰν ὡς ἴδιον. Καὶ οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Συσημένοι συμβοηθοῦντο ἀναμεταξύ των εἰς τὰς συγχωρεμένας περισάσεις πρὸς ἐξερεύνησιν δόλου, ἢ ἀπάτης, πρὸς κατάπαυσιν παντοίας καταχρήσεως, καὶ δι' ὁποιανδήποτε ὠφέλειαν γενικὴν καὶ μερικὴν τῶν Μελῶν τῆς Ἑταιρίας.

Τελευταῖον ὁ Ἱερεὺς ὑπέσχετο εἰς τοῦτον πᾶσαν συνδρομὴν ἐκ μέρους τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὰς θεμελιώδεις ἀρχάς της. Τὸν ἐδίδασκεν, ὁποῖος ἦτον ὁ ἀληθὴς πατριωτισμός, ἡ ἀρετή, ἡ χρειώδης γενικὴ καὶ μερικὴ ἀσφάλεια καὶ ὠφέλεια τῆς Ἑταιρίας, καὶ ἡ παντελὴς ἀφιέρωσις ὅλων ἐν γένει τῶν Μελῶν της. Ἐσερίωνεν εἰς τὸ πνεῦμά του, ὁποίαν πρέπει νὰ δεικνύῃ ἀγάπην, πίσιν καὶ συνδρομὴν πρὸς τὴν συντήρησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν ὅλων τῶν ἀρχῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπανονιόθη τὸ Σύσημα τῆς Ἑταιρίας. Ὕστερον

ὅλων τούτων τὸν ὑπέβαλεν εἰς τὸν ἀκόλουθον Ὅρκον.

ΟΡΚΟΣ ΕΣΧΑΤΟΣ.

"Ὀρκίζομαι, ὡς ἄνθρωπος τίμιος καὶ ἐπιθυμῶν τὴν εὐτυχίαν τῶν Συμπατριωτῶν μου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξήρτηται καὶ ἡ ἰδική μου, εἰς ὅ,τι ἔχω ἱερὸν καὶ ἀκριβὸν εἰς τὸν Κόσμον·

"Ἐπειδὴ αὐτοθελήτως ἐμβῆκα Μέλος εἰς τὴν Ἑταιρίαν, καὶ αὐτοθελήτως ἔδωκα τὰς ἐνόρκους ὑποσχέσεις μου εἰς αὐτὴν, θέλω φυλάξῃ ὅλα ἀπαραλλάκτως· θέλω εἶμαι πιστὸς ἐφ' ὅρου ζωῆς μου καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑταιρίαν γενικῶς καὶ μερικῶς εἰς ὅλα τὰ Μέλη της.

"Εἰς ὁποιανδήποτε περίσασιν τῆς ἀνθρωπίνου ἀσασίας εὑρεθῶ, θέλω ὁδηγηθῆ ἀπὸ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς, αἱ ὁποῖαι διδάσκονται εἰς τὴν Διδασκαλίαν, ἥτις ἐνεπιστεύθη εἰς ἐμέ.

"Ὅλα ταῦτα ἐννοοῦνται καθ' ὅλην τὴν δύναμίν των."

Μετὰ τὸν Ὅρκον τοῦτον ἀφίνετο ἐλεύθερος εἰς τὰς ἐργασίας του ὁ νέος Ἱερεὺς δι' ἑνὸς ἀμοιβαίου ἀσπασμοῦ.

Τὸ Ἐφοδιαστικὸν τῶν Ἱερέων ἐσχηματίζετο δι' ἑνὸς Τετραγώνου παραλληλογράμμου, φέροντος ἔσω Δεκαὲξ Στήλας (α). Ἄνωθεν ἐφέρετο κατὰ κάθετον μὲν ὁ Σταυρὸς, πεφραγμένος μὲ κλάδον ἐλαίας· εἰς δὲ τὰς πλευράς του ἐξεχούσας κατὰ πλαγίαν γωνίαν δύο Λογχοφόρους Σημαίας, τὴν μὲν γράφουσαν τὴν Ἐλευθερίαν, τὴν δὲ τὸν

(α) Συνδεδεμένας μὲ δύο γραμμὰς Χιαστοῦ Σχήματος.

τὸν Θάνατον διὰ μόνων τῶν ἀρκτικῶν καὶ τελευταίων στοιχείων τῶν λέξεων· (Η ΕΑ—Η ΘΣ.)

Ἰδοὺ ὁ τρόπος καὶ τὰ περιεχόμενα τοῦ

ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΟΥ·

"4η?3ω0878 3ωοωη γ353487 4ω ηγ3ω08-
Καϑιερονο Ιερεα Φιλικον κε αφιερο-
"78 3α β37 ηυηϑ37 β3α γ35343α ωβω-
νο ισ τιν αγαπιν τισ Φιλικισ Ετε-
"σ3ηα 4ω 3α β37 39ωοηαϑ3α37 β87 6ω-
ριασ κε ισ τιν ιπερασπισιν τον Με-
"υη587 3ωοω87 β87 ω5ωγα37387 β87
γαλον Ιερεων τον Ελεφσινιον τον
"α369853β37 (...) ωβ87 (...) ω9ηυ-
Σιμπολιτιν (...) ετον (...) Επαγ-
"4ω56ηβ8α (...) 8α 2ωο678 39ωοηαϑ3-
κελματοσ (...) οσ ϑερμον ιπερασπι-
"αβ37 β3α ωξψωϑ873ηα β3α 9ηβο3ψ8α
στιν τισ εβδεμονιασ τισ Πατριδοσ
"4ηβ3δ32ω7βη 4ω 8ο43α2ω7βη 9ηοη βε
κατιχιϑεντα κε ορκισϑεντα παρα τυ
"(...)„
(...) κτλ. (α)

(α) Εἰς ἄλλο, πρωτότυπον καὶ τοῦτο, Δίπλωμα Ἱερέως ἰδομεν παρηλλαγμένην τὴν ἀρχήν, ὡς ἀκολούθως·

"Ισ τα Ονομα τισ μελυσισ Σοτιριασ κα-
"ϑιερονο .„ κτλ.

Τὴν δὲ χρονολογίαν·

Ὁ Κατηχῶν ὑπέγραφεν ἐδῶ τὸ Σημεῖόν του, γνωστὸν εἰς τὴν Ἀρχήν (α).

Τὰ Σημεῖα καὶ οἱ Λόγοι τοῦ Διαγνωριστικοῦ μέρους ἦσαν· α', ἡ ἐπιτηδεία σύσφιξις τῶν δύω χειρῶν, ἑνουμένων τῶν παλαμῶν. Πρῶτον ἔκαμε τοῦτο τὸ Σημεῖον, ὅς τις ἤθελε νὰ γνωρισθῇ μὲ ἄλλον, δι' ἑνὸς ἀδιαφόρου τρόπου. Ἠρώτα δὲ συμβολικῶς, ἂν ἦναι ἐκ τοῦ Δεσμοῦ τῶν Φιλικῶν· β', Τὸ ἄμεσον τρίψιμον τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ κατόπι τοῦ αὐτίου. Τοῦτο ἦτον ἡ ἀπάντησις τοῦ δευτέρου, γενομένη διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός. Ἐφανέ-

---

"... τριαντα Απριλιου το ικοστο προτο "τον Φιλικον·"

Συμπεραίνομεν, ὅτι ὁ Κατηχήσας ἔγραψε κατὰ λάθος τὸ "τῶν "Φιλικῶν" ἀντὶ τοῦ Τῶν Χριστιανῶν: ἤτοι Ἀπὸ Χριστοῦ.

(α) Ἔχομεν Πρωτότυπον Ἔγγραφον τῆς Ἀρχῆς ὑπ' Αρ. 119, (Ζήτει Ἐποχ. Δ' Κεφ. Ζ'.) ἐπάνω τοῦ ὁποίου φέρεται ἡ Σφραγὶς αὐτῆς κυκλική. Ἔχει δὲ εἰς μὲν τὸν ὀμφαλόν της τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἐπὶ κεφαλῆς τούτου τὸ κεφαλαιῶδες στοιχεῖον Ε, καὶ κατὰ πλευρὰς τὸν Ἀριθμὸν 16, οὕτω· (Ε | † 6). Εἰς δὲ τὸν δεύτερον καὶ τελευταῖον κῦκλον κεχωρισμένα τὰ ἀκόλουθα Κεφαλαιώδη Στοιχεῖα, ὅλα ϑ.

"Ε | Ν | Π | Α | Α Ι | Α | Α | Π |"

Ἂν καὶ τὸ "Ε καὶ 16" ἐξηγεῖ τρόπον τινα "Ἑταιρία "τῶν Δεκαὲξ" δὲν ἦτον ὅμως, εἰμὴ ἓν ἐπιτήδευμα ἁπλοῦν. Ὁμοίως καὶ τὰ ἐννέα ἀρχικὰ Ὀνομάτων στοιχεῖα ἐπιτηδεύθησαν, διὰ νὰ φέρωσι μόνον σύγχισιν. Καὶ τῷόντι· πόσοι ἐπονοκεφάλισαν ἐνασχοληθέντες μὲ πολλὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς ὑποτιθεμένης πραγματικότητός των.

Τοιαύτην εἶχον ἀρχὴν καὶ οἱ 16 στῆλοι τοῦ Ἐφοδιαστικοῦ τῶν Ἱερέων· καθὼς καὶ τὸ περαιτέρω Χάκηκι.

ρωνε δὲ, ὅτι τὸν ἴδε καὶ τὸν ἤκουσε. Τότε ὁ πρῶτος σφύγγων τὴν ἀριστερὰν χεῖρά του, ἐκτύπα εἰς αὐτὴν τοὺς δύο τῆς δεξιᾶς δακτύλους (τὸν λειχανὸν καὶ τὸν δεικτικὸν), σημαίνων μὲ τοῦτο, ὅτι τὸν προσκαλεῖ. Ὁ δὲ δεύτερος τὸν ἐπλησίαζεν εὐθὺς, καὶ μὲ τὸν διωρισμένον τρόπον ἔδιδε καὶ ἐλάμβανε χεῖρα. Οἱ Λόγοι ἢ Ἐρωταπόκρισις, τῶν Ἱερέων, κοιναὶ καὶ εἰς τοὺς Συσημένους, ἦσαν·

Ὁ Α'. Πόσ' ἔχεις;

Ὁ Β'. Ὅσ' ἔχεις.

Ὁ Α'. Πόσα;

Ὁ Β'. Δεκαἑξ. (Ἐννόει ἴσως τὰς 16 σήλας τοῦ Ἐφοδιασικοῦ τῶν Ἱερέως.)

Ὁ Α'. Τίποτε περισσότερον;

Ὁ Β'. Ὄχι.

Ὁ Α'. Ἐπιθυμοῦσα νὰ μοὶ τὸ εἰπῆτε.

Ὁ Β'. Εἰπὲ τὸ πρῶτον, νὰ εἴπω τὸ δύτερον. Τοιουτοτρόπως ἠκολούθει τὸ Σύνθημα.

Ὁ Α'. χ. — Ὁ Β'. α.

Ὁ Α'. κ. — Ὁ Β'. η.

Ὁ Α'. κ. — Ὁ Β'. ι.

Τότε γνωριζόμενοι οἱ δύο συνωμίλουν μετὰ πώτερον περὶ τῶν δύω κατωτέρων Τάξεων (τῶν Συσημένων καὶ τῶν Ἀδελφοποιητῶν). Ἐξηγοῦντο, ὁποῖα ἐσοχάζοντο προσφορώτερα εἰς τὰς πράξεις τῆς Ἑταιρίας σχέδια, καὶ ποίας ἔλαβε καθεὶς διαταγὰς ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους του, ἢ ἀπὸ τὴν Ἀρχήν. Τί ἴδε· τί ἤκουσε· τί παρετήρησε, καὶ καθεξῆς.

Οἱ Ἱερεῖς εἶχον ἀνεξαίρετον τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πληθύνωσι τοὺς Μετόχους κατὰ τοὺς σημει-

θέντας ὅρους. Κανεὶς δὲν ἐγνώριζε τὴν πηγὴν τῆς Ὑποθέσεως.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΟΙΜΕΝΩΝ.

Ἦσαν ὗτοι ὁ ἀνώτερος Βαθμὸς τῶν Ἱερέων, προβιβαζόμενοι δι' ἄλλου Ποιμένος.

Τὸ Ἐφοδιασικὸν τοῦ Βαθμοῦ τούτου ἐσημείωνε μίαν Ἡμισέληνον πρημνῆ, φέρουσαν ἄνωθεν ἐρεισμένον κατὰ κάθετον τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Πρὸς τὴν δεξιὰν πλευρὰν του ἦτο λογχοφόρος Σημαία, περιέχουσα τὸν Ἀκοίμητον Ὀφθαλμὸν μὲ τὰς δύο κόρας. (Αἰνίττετο δὲ αὐτοῦ τὸ ἄγρυπνον καὶ προσεκτικὸν τῆς Ἑταιρίας.) Εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν ἐφέρετο Ἄγκυρα, περιτετυλιγμένη μὲ ἕνα Ὄφιν, τοῦ ὁποίου ἡ κεφαλὴ ἔκλινε πρὸς μίαν Μέλισσαν. (Ἐννοεῖτο ἡ φρόνησις, ἡ ὥριμος ἐκλογὴ καὶ τὸ βάσιμον τῶν πράγματος.) Ἐγράφετο τὸ Ἐφοδιασικὸν διὰ τῶν γραμμάτων τῶν Ἱερέων, ὡς ἀκολούθως·

"Τὸν Ἱερέα, κατηχηθέντα παρὰ τοῦ Ἱε-
"ρέως (α), γνωρίσας ἄξιον ἐσύστησα. Καὶ,
"δυνάμει τῆς διὰ τῆς νέας Ὑπογραφῆς ἀδείας
"των, ἐδέχθην Ποιμένα· καὶ, ὡς τοιοῦτον,
"εἰδοποιῶν τὸν Μέγαν Ἀρχηγὸν τῶν Ποι-
"μένων, συστήνω."

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΠΟΙΜΕΝΩΝ.

Ἦσαν ὗτοι Βαθμὸς ἀνώτερος τῶν Ποιμένων, τελειοποιηθεὶς μᾶλλον εἰς τὸ Βουκουρέσιον. Δὲν

(α) Ἐπροσίθετο ἐδῶ τὸ Σημεῖον τοῦ ἀναφερομένου Ἱερέως.

ἔλαβεν ὅμως ἔκτασιν, ὡς οἱ ἄλλοι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΩΝ.

Ὅρκος.

"Ἐνώπιον τοῦ ἀοράτου καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον ἀγαπῶ καὶ λατρεύω ἐξ ὅλης μου τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος μου: ὁρκίζομαι, ὅτι θέλω εἶμαι πιστος εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῶν Φιλικῶν κατὰ πάντα ἐφ' ὅρου ζωῆς μου. Δὲν θέλω εἰπῶ, φανερώσω, ἢ κάμω να καταλάβουν κανὲν ἀπὸ τὰ Σημεῖά της, ἢ λόγους της, ἢ ὅτι ἐγὼ εἶμαι Μέλος εἰς αὐτὴν, ἢ ὅτι ἐξεύρω τι περὶ αὐτῆς, εἰς κανένα ἄνθρωπον, οὔτε εἰς Πνευματικὸν, οὔτε εἰς συγγενεῖς μου, οὔτε εἰς φίλους μου."

"Ὁρκίζομαι, ὅτι θέλω εἶμαι πιστὸς εἰς τὴν ἱερὰν Θρησκείαν μας, εὐλαβὴς εἰς τὰ θεῖα, χωρὶς νὰ καταφρονῶ τὰς Ξένας Θρησκείας. Θέλω προσέχει εἰς τὴν διαγωγήν μου νὰ ἦναι τιμία καὶ ἐνάρετος κατὰ πάντα. Θέλω ἀγαπῶ τὸν πλησίον μου, καὶ βοηθῶ τὸν δυσυχῆ καὶ ἀδύνατον. Θέλω εἶμαι πιστὸς πρὸς τοὺς φίλους μου καὶ ἠγαπημένος μὲ ὅλους τοῦ Ἔθνους μας καὶ μὲ τοὺς βοηθοῦντας αὐτό."

"Ὁρκίζομαι, ὅτι θέλω εἶμαι πάντοτε ὑπήκοος πρὸς τὸν Ἀρχηγόν μου, ἢ εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἠθελέ με διορίσει εἰς ἔλλειψίν του· ἢ εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἡ ἰδία Ἀρχὴ ἠθελέ με προσάξει νὰ ὑπακούσω. Δὲν θέλω δυλεύσει τινα, καθ' ὁποιον τρόπον καὶ ἂν ἦναι, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Ἀρχηγοῦ μου, ἢ τῆς Ἀρχῆς· καὶ χωρὶς ἄρ-

γηταν θέλει παραιτηθῶ ἀπὸ τὴν δούλευσιν, ἀφοῦ προσαχθῶ.„

"Ὀρκίζομαι, ὅτι ποτὲ δὲν θέλει εἰπῶ τινος Ἀδελφῦ μας, ἢ ἄλλυ τινος, ποῖός με ἐδέχθη εἰς τὴν Ἑταιρίαν· ὅτε θέλω ἐρωτήσει ἄλλον διὰ τοῦτο· ὅτε θέλω μεταχειρισθῶ βίαν, διὰ νὰ γνωρίσω ἕνα Ὁμογενῆ ὡς Ἀδελφόν. Θέλω ἀγαπῶ τὸν ἐχθρόν μυ, καὶ θέλω τὸν συγχωρήσω, δι' ὅ,τι καὶ ἂν μὲ ἔβλαψεν, ἀφῦ μάθω, ὅτι εἶναι Ἀδελφὸς εἰς τὴν Ἑταιρίαν· καθὼς δὲν θέλει λυπηθῶ νὰ παιδεύσω, ἢ καὶ νὰ φονεύσω, ἕνα παραβάτην ἢ ἐχθρὸν τῆς Ἑταιρίας, ὁποιος καὶ ἂν ἦναι, ὅταν προσταχθῶ. Καὶ, ἀνίσως σταλῶ ἀπὸ τὸν Ἀρχηγόν μυ, ἢ ἀπὸ ἄλλον τινα Ἀδελφόν, μὲ γράμματα ἢ χρήματα τῆς Ἑταιρίας πρὸς ἄλλον, ἢ μῦ δοθῶσι νὰ τα φυλάττω, θέλει τὸ ἀκολυθῶ κατὰ τὴν διαταγήν τυ.„

"Ὀρκίζομαι, ὅτι θέλει προσπαθῶ νὰ ἦμαι ὑγιὴς καθ' ὅλον μυ τὸ σῶμα. Δὲν θέλω δώσει ποτε τὸ κακὸν παράδειγμα τῆς μέθης, φθοροποιῶν παιγνιδίων καὶ ἄλλων ποταπῶν ἐλαττωμάτων εἰς τὺς Ἀδελφύς μας, ἢ εἰς τὺς μικροτέρυς εἰς τὸν βαθμόν, καὶ εἰς τὺς λοιπὺς Ὁμογενεῖς μας. Καὶ, ὁσάκις μὲ παιδεύσῃ δι' αὐτὰ, ἢ ἄλλα σφάλματα, ὁ Ἀρχηγός μυ, ἢ ἡ Ἀρχή, θέλω ὑποφέρει τὴν τιμωρίαν μ' ὅλην τὴν ὑπακοήν.„

"Ὀρκίζομαι, ὅτι δὲν θέλω δώσει τὸν βαθμὸν τῦ Ἀφιερωμένυ εἴς τινα. Καὶ, ὅσυς Ἀδελφοποιητὺς δέχωμαι εἰς τὴν Ἑταιρίαν, θέλω ἐξετάζει καλῶς διὰ τὴν διαγωγὴν καὶ φρονήματά των· θέλω βαστῶ πάντοτε τὰ ὀνόματά των ἐγγράφως, τὴν πατρίδα των, τὴν ἡλικίαν των καὶ

τὸ ἐπάγγελμά των, καὶ θέλω τὰ ἀναφέρει εἰς τὸν Ἀρχηγόν μου, καὶ νὰ ἀκολουθῶ δι' αὐτοὺς, καθὼς ἤθελέ με προσάξει. Δὲν θέλει δεχθῶ ποτε ἀλλοεθνῆ Ἀδελφοποιητον, ὅτε ἄνθρωπον κακῆς ὑπολήψεως καὶ διαγωγῆς καὶ μὲ ἀχρεῖα ἐλαττώματα.„

"Ὀρκίζομαι, ὅτι θέλω ἀγαπῶ πάντοτε ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας τὴν Πατρίδα μου καὶ τοὺς Ὁμογενεῖς μου. Θέλω καταφρονεῖ τὴν ζωὴν, διὰ νὰ τοὺς κάμω καλόν. Θέλω βοηθεῖ τοὺς Συναδελφούς μου μὲ ὅλην μου τὴν δύναμιν καὶ κατάσασιν. Θέλω μισεῖ αἰωνίως τοὺς τυράννους μας καὶ τοὺς ὁμόφρονάς των, κατατρέχων καὶ βλάπτων αὐτοὺς μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μου.„

"Ὀρκίζομαι, ὅτι θέλω ἀποκριθῆ τὴν ἀλήθειαν, εἰς ὅ,τι ἐρωτηθῶ ἀπὸ τὸν Κατηχοῦντά με.„

Ἤδη τὸν ἐγίνετο ἡ ἐξομολόγησις, ὡς ἀκολούθως.

"Κατετρέχθης ποτε ἀπὸ τοὺς τυράννους μας, ἢ ἀπὸ ἄλλον τινα· καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν;„

"Ἔχεις κανένα καλὸν φίλον, ἢ κανένα μέγαν ἐχθρόν;„

"Ἐξεύρεις κανὲν μέγα μυσικὸν πολιτικὸν, ἢ καμμίαν ἀπόκρυφον ἐφεύρεσιν, ἢ ἄλλο τι ἀξιόλογον;„

"Ἔχεις καμμίαν ξεχωριστὴν ἐπιτηδειότητα; Ἐξεύρεις καμμίαν τέχνην;„

(Ἀφιέρωσις)

"Φέρω μάρτυρα τὸν ἀλάνθαστον ὀφθαλμὸν τοῦ Δημιουργοῦ μας, εἰς τὸν ὁποῖον κανεὶς συλλογισμὸς καὶ ἐπιθυμία δὲν εἶναι ἀπόκρυφος, ὅτι ἐπιθυμῶν τῆς ταλαιπώρου Πατρίδος μας καὶ τοῦ

δυσυχῆς Γένους μας τὴν ἀνάσασιν, ἐμβαίνω Μέλος εἰς αὐτὴν τὴν Ἀδελφότητα· ὅτι ἡ ἀφιέρωσίς μου γίνεται, χωρὶς νὰ παρακινηθῶ ἀπὸ καμμίαν ἄλλην αἰτίαν, εἰμὴ μόνον ἀπὸ ἀληθῆ πατριωτισμόν· ὅτι ἔδοσα τὸν Ὅρκον μου μὲ ἐλευθέραν θέλησιν, εὑρισκόμενος ὑγιὴς καὶ κατὰ τὸν νοῦν καὶ κατὰ τὸ σῶμα. Τὸν Ὅρκον τοῦτον ὑπόσχομαι, ὡς τίμιος ἄνθρωπος, καὶ ὀμνύω εἰς τὸ παράγιον καὶ φοβερὸν Ὄνομα τοῦ Θεοῦ, νὰ φυλάξω ἀπαρασάλευτα. Ἀνίσως ποτε λησμονήσω τὴν ὑπόσχεσίν μου, καὶ δὲν φερθῶ ὡς πιστὸς Πατριώτης καὶ ὡς ἀληθινὸς Ἀφιερωμένος, τὸ μὲν σῶμά μου ἀφίνω εἰς ὅλα τὰ βάσανα καὶ δυστυχίας ταύτης τῆς προσκαίρου Ζωῆς καὶ εἰς τὸν σκληρότατον καὶ ἀτιμώτατον Θάνατον, νὰ μὴν ἀξιωθῶ ταφῆς καὶ εὐλογίας τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ νὰ μείνῃ διὰ τροφὴν εἰς τὰ ἄγρια θηρία καὶ ὄρνεα· τὴν δὲ ψυχήν μου παραδίδω διὰ αἰώνιον κόλασιν εἰς τας χεῖρας τῶν δαιμόνων· τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἱερᾶς Πίστεώς μας, καὶ τὸ ὄνομά μου νὰ γίνῃ τὸ ὄνομα τῆς κατάρας καὶ τοῦ ἀναθέματος, ὡς τὸ ὀνόματα τοῦ Κάϊν καὶ τοῦ Ἰούδα. Σὺ λοιπόν, Ἀδελφέ! δέξου τὴν ἀφιέρωσίν μου, τὴν ὁποίαν τώρα καὶ διὰ πάντα προσφέρω εἰς τὸ Γένος μου διὰ τὴν Ἐλευθερίαν του ὑπὸ τὰς προστασίας αὐτῆς τῆς κρυφῆς καὶ ἀγνώστου Ἀρχῆς τῆς Ἑταιρίας μὲ τὰς χεῖράς μου, μὲ τοὺς πόδας μου, μὲ τὴν γλῶσσάν μου, καὶ μὲ ὅλον μου τὸ σῶμα, τὴν ψυχὴν καὶ κατάσασιν, ἐνόσῳ ἡ ψυχή μου κατοικεῖ εἰς τὸ σῶμά μου. Δέξου με Ἀδελφὸν Ἀφιερωμένον εἰς αὐτὸν τὸν ἱερὸν Δεσμόν.„

Ὁ Κατηχῶν τὸν ἔλεγε· Δέχομαί σε.
Ὁ Κατηχούμενος ἐξηκολούθει·

"Γνωρίζων τὸν θεῖόν σου θέλον με εἰς κάθε καλὸν τῆς ἀθλίας Πατρίδος μας, καὶ τὴν ἀπόφασίν μου, ἐπιβεβαίωσόν με καὶ ἐγγυήσου διὰ τὴν ἀφιέρωσίν μου."

Ὁ Κατηχῶν ἔλεγε· Ἐπιβεβαιῶ καὶ ἐγγυοῦμαι.

Ἔπειτα κτυπῶν τοῦτοι τρὶς μὲ σπαθίον εἰς τὰς πλάτας, ἐπρόφερε· Διὰ ὑσερινὴν φορὰν κτυπᾶσαι αὐτῷ. Καὶ δίδων εἰς αὐτὸν τὸ σπαθίον, ἐξηκολούθει.

"Ἡ Πατρὶς σοῦ τὸ δίδει, νὰ τὸ μεταχειρισθῇς δι αὐτὴν, ὁμῶς μὲ τὴν ἄδειάν της. Αὐτὸ εἶναι τὸ τιμιώτερον καὶ ἀκριβέστερον ἐνέχειρόν της, καὶ διὰ τὴν τιμήν του ἔκαμες τὸν Ὅρκον."

Κατὰ συνέπειαν ὁ Κατηχούμενος ἔγραφεν ἓν Γράμμα, πρὸς ὅποιον καὶ ὅπου ἤθελε, φανερώνων τὴν πατρίδα, τὴν ἡλικίαν, τὸ ἐπάγγελμα, τὸ ὄνομα καὶ ἐπίθετόν του. Ἐξήγει εἰς τοῦτο, σελλόμενον διὰ τοῦ Κατηχητοῦ πρὸς τὴν Ἀρχὴν, ὅσην ἔκαμε προσφορὰν, καὶ ἐτελείωνε μὲ τὰς ἑξῆς λέξεις "Καὶ ἀφιερωνόμενος εἰς τὴν ἀγάπην "σας, μένω . . ." Ἔβαλεν ἓν Σημεῖον, τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ ἴδῃ ὁ Κατηχῶν. Μὲ τοῦτο τὸν ἔγραφεν ἡ Ἀρχή. Ἔπειτα ὁ Κατηχῶν τὸν ἐξηγεῖτο τὰ Σημεῖα καὶ Λόγους τῶν Συστημένων κλπ. διὰ νὰ γνωρίζῃ τοὺς Συναδελφούς. Τελευταῖον τὸν ἔδιδε καὶ τὸ Ἐφοδιαστικὸν, γρα-

φόμενον κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

" †

"Ἐγὼ ὁ δοῦλος τῦ Θεῦ . . . (α) μαρτυ-
"ρῶ, ὅτι ὁ δῆλος τῦ Θεῦ . . . (β) ἐξωμο-
"λογήθη εἰς ἐμὲ ὁλα τὰ ἁμαρτήματά τυ, τὰ
"ὁποῖα ὡς ἁμαρτωλὸς καὶ ὡς ἄνθρωπος ἔ-
"πταισε. Ὑπήκυσε δὲ καὶ ἔβαλεν εἰς πρᾶ-
"ξιν μὲ ὅλην τὴν ἐπιμέλειαν ὁλας τὰς δια-
"ταγὰς, τὰς ὁποίας τὸν διώρισα. Διὰ τῦτο
"τῷ δίδω τὸ Παρὸν εἰς ἀπόδειξιν τῆς καλῆς
"καὶ Χρισιανικῆς διαγωγῆς τυ."

(Ὑπεγραφετο μὲ το Σημεῖόν τυ μόνον τὸ τῦ Ἱερέως.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΧΗΓΩΝ ΤΩΝ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΩΝ.

Ὅ ρ κ ο ς.

"Ἐνώπιον τῆ ἀληθινῆ Θεῦ ὁρκίζομαι, ὅτι τὸν Βαθμὸν, τὸν ὁποῖον λαμβάνω, δὲν θέλω δώσει εἴς τινα τῶν Ἀδελφῶν, ὁποίυ Βαθμῦ καὶ ἂν ἦναι, εἰμὴ ὅταν λάβω τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὴν Ἀρχὴν τῶν Φιλικῶν.„

"Ὁρκίζομαι, ὅτι ἔχων τὴν ἄδειαν νὰ κάμνω καὶ νὰ προσάζω Ἀφιερωμένυς καὶ Ἀδελφὺς, δὲν θέλω τὴν μεταχειρισθῆ ποτε διὰ μερικὸν ὄφελός μυ μήτε ἐχθροπαθείας ἰδικάς μυ, μήτε θέλω δώσει ποτε προσαγὰς μικροπρεπεῖς καὶ ἀτίμους· ἀλλὰ, τότε μόνον θέλω μεταχειρίζωμαι τὴν δύ-

---

(α) Ἐσημειώνετο ἓν Καλογηρικὸν ὄνομα.

(β) Ἐσημειώνετο ἐπίσης τὸ ονομα καὶ ἐπώνυμαν.

ναμιν μυ, ὅταν ἦναι διὰ τὸ καλὸν τῆς Ἑταιρίας καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειάν της· καὶ τότε πάλιν μὲ πολλὴν ἡμερότητα καὶ γλυκύτητα.„

"Ὀρκίζομαι, ὅτι θέλω προσέχει εἰς τὴν διαγωγήν μυ, διὰ νὰ μὴ δίδω σκάνδαλον εἰς τοὺς Ἀδελφοὺς καὶ Συμπατριώτας. Ὁμοίως θέλω προσέχει νὰ μὴ δείξω, ὅτι ἔχω Βαθμὸν ἀνώτερον, διὰ νὰ μὴ προξενῆται ζηλοτυπία. Θέλω προσέχει ὁμοίως νὰ μὴ βάλλω τὴν ζωήν μου εἰς κίνδυνον χωρὶς ὠφέλειαν τῆς Ἑταιρίας. Θέλω ἀποφεύγει τὰς φιλονεικίας καὶ ἔχθρας ὄχι μόνον μὲ τοὺς Ἀδελφοὺς, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλους τοὺς Ὁμογενεῖς μυ. Θέλω φροντίζει ὁμοίως νὰ ἦμαι ὑγιὴς· ἐπειδὴ καὶ ὡς Ἀρχηγὸς Ἀφιερωμένων χρεωσῶ εἰς τὴν Ἑταιρίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἄλλων καὶ τὴν ἰδίαν ἰδικήν μυ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κρέμαται καὶ ἡ ἡσυχία τῶν ἄλλων.„

"Ὀρκίζομαι, ὅτι θέλω εἰδοποιεῖ τὴν Ἀρχὴν διὰ τὰς προόδους καὶ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἀδελφοποιητῶν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρόν· ὁμοίως καὶ δι' ὅ,τι ἀξιόλογον ἠθέλον ἰδεῖ, ἀκούσει, ἢ ἐσκεπάσει, χωρὶς ἀναβολήν, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ, ἢ νὰ βλάψῃ, τὴν Ἑταιρίαν. Θέλω φροντίζει νὰ κάμω περιγραφὴν τοῦ τόπυ, εἰς τὸν ὁποῖον ἤθελα εὑρεθῆ· καὶ τοιαύτας περιγραφὰς δὲν θέλω ἐμπισευθῆ εἰς ἄλλον νὰ τὰς κάμῃ, εἰμὴ εἰς ἄνθρωπον, ὅς τις ἔχῃ καλὴν γνωριμίαν τοῦ τόπυ, καὶ δὲν βαστᾷ φατρίαν. Τέλος„

"Ὀρκίζομαι καὶ ὑπόσχομαι ἐκ δευτέρυ, ὅτι τοὺς Ὅρκυς, τοὺς ὁποίους ὡς Ἱερεὺς καὶ ὡς Ἀφιερωμένος ἔκαμα, θέλω φυλάττει ἀπαρασάλευτα.

ὢν πιστὸς εἰς τὴν Ἑταιρίαν καὶ ὑπήκοος εἰς τὴν Ἀρχὴν αὐτῆς.»

Ἔγραφεν ἔπειτα τὸ Γράμματα εἰς τὴν Ἀρχὴν, βάλλων κρυφίως τὸ ἴδιον Σημεῖον, τὸ ὁποῖον μετεχειρίσθη, ὅταν ἔγινεν Ἀφιερωμένος. Ὄπισθεν δὲ τῦ Ἐφοδιασικῦ τῦ Ἀφιερωμένυ ἐγράφετο τὸ Ἐφοδιασικον τῦ Ἀρχηγῦ τῶν Ἀφιερωμένων οὕτω·

«Ἀλκιβιάδης (ἢ ὅποιον ἄλλο Ἡρωϊκὸν ὄ-
«νομα εἶχεν ὁ Κατηχῶν) Ἀρχηγὸς τῶν Ἀ-
«φιερωμένων, Στρατιώτης τῦ Ἱερῦ Λόχυ τῆς
«Φυλακῆς τῦ Θυσιαστηρίυ, μὲ τὴν δύναμιν
«τῆς Ἀφιερώσεώς μυ, δέχομαι τὸν Ἀρισεί-
«δην (. . .) διὰ Σύντροφόν μυ εἰς τὸν Ἱε-
«ρὸν Λόχον.»

(Ἡ Ὑπογραφὴ ἐτίθετο μόνον διὰ τῦ Σημείυ τῦ Ἱερέως.)

Ἔπειτα ἐξηγῦντο τὰ γνωρισικὰ Σημεῖα καὶ οἱ Λόγοι τῦ Ποιμένος.

ΕΠΟΧΗ ΤΡΙΤΗ

Ἡ Ἑταιρία μέχρι τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Α. Ὑψηλάντου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἀπόπειραι τῦ Σκυφᾶ εἰς Μόσχαν — Ὅρκος τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας — Νικόλαος Γαλάτης καὶ Συμβάντα εἰς Πετρύπολιν — Ἀναγνωσταρᾶς, Χρυσοσπάθης — Βατικιώτης — Ἀνθιμος Γαζῆς — Σκέψεις τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας πρὸ τῆς καταβασεως των εἰς Κωνσαντινύπολιν.

Οἱ μνημονευθέντες (α) Δημιυργοὶ τῆς Ἑταιρίας δὲν ἤρχησαν ἀμέσως εἰς τὴν Ὀδησσὸν τὰς ἐργασίας των ἔκ τινος συμβεβηκότος. Εἶναι δὲ τῦτο ἡ εἰς τὴν Μόσχαν (β) ὑποχρεωτικὴ μετάβασις τῦ Σκουφᾶ, προσκληθέντος διὰ τῆς ἐκεῖ Ἐμπορικῆς Τραπέζης ἕνεκα τῆς πεπτωκείας οἰκίας τυ. Μ' ὅλην τῶν ἰδίων τυ ὑποθέσεων τὴν ἀσχολίαν ἤρχησεν ὕτος (το φθινόπωρον τυ 1815) τὴν ἐφαρμογὴν τῆς Κατηχήσεως εἰς τὴν πολιν ταύτην, πρὶν ἢ γνωρίσῃ, ἂν ἦτον ἡ ἁρμοδία ὥρα, ἴσως καὶ ὁ ἄνθρωπος· αἱ δοκιμαί τυ ὅμως ἀπέτυχον, γενόμεναι πρὸς ἐμπόρυς τινας καὶ πρὸς

(α) Ἐποχ. Β', Κεφ. Γ'.

(β) Ὅπου μετέβη καὶ ὁ Τσακάλωφ διὰ ἰδιαιτέρας ὑποθέσεις.

τὸν Γεώργιον Σέκερην (α) μεταβαίνοντα διὰ τῆς Μόσχας εἰς Παρίσια. Ἡ καταφρόνησις καὶ ὁ βάρβαρος χλευασμός τινων συνώδευον καὶ προσέβαλλον τὴν αἰσθαντικὴν καρδίαν τοῦ Σκυφᾶ (β) καὶ εἰς τὴν ἀναχώρησίν του ἀκόμη.

Εἰς τὴν Ὀδησσὸν ἐπέστρεψεν οὗτος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1816. Παρηγορεῖται ἀπὸ τὸν Ἀναγνωσόπυλον εἰς τὰς δυσαρεσκείας του. Καὶ οἱ δύο οὗτοι μέλλουν ἤδη νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν τολμηρὰν ὑπόθεσίν των (γ), ὁρκισθέντες τὸν ἀκόλουθον Ὅρκον (δ).

(α) Οἱ Σεκεραῖοι κατάγονται ἐκ τῆς Τριπολιτσᾶς. Τὸν Γεώργιον συνιστῶν (1821) ὁ Κοραὴς πρὸς τὸν Δ. Ὑψηλάντην, δὲν ἐδίσασε νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτολεξεὶ "νέον εἰς τὴν ἡ-"λικίαν, ἀλλὰ γέροντα εἰς τὸν νοῦν."

(β) Ὁ Σκυφᾶς ἐστερήθη πολὺ τὴν ὑπόληψίν του εἰς τὴν στάσιν, τῆ ὁποίᾳ μετήρχετο ἐμπορίαν. Ἐντεῦθεν ἐθεωρεῖτο ὡς ἀγύρτης.

Ἦτον ἄνθρωπος ἁπλοῦς, ἀλλὰ μὲ πολλὴν εὐαισθησίαν καὶ πατριωτισμόν. Εἶχε διάθεσιν εἰς τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰ μηχανουργήματα· ὄχι ὅμως καὶ ἀνάλογον ἐπιτηδειότητα.

Ζήτει καὶ εἰς τὸ Κεφ. Β'.

(γ) Ποῖος δὲν ἤθελε τοὺς ὀνομάσει πάρα τολμηροὺς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἰδικήν των καὶ ὡς πρὸς ἐκείνην τῆ Ἑθνους ὁλοκλήρου τὴν δυστυχίαν, ἐνῷ δὲν ἐσυμβουλεύοντο ἤδη τὰς δυνάμεις των, ἀλλὰ τὸ θάρρος τοῦ τυφλοῦ ἐνθουσιασμοῦ; Ὁ Ἀναγνωσόπυλος ἔκαμε συνεχεῖς πρὸν τὸν Σκυφᾶν τοιαύτας παρατηρήσεις· τότε ὅμως ἐφαίνετο ὁ ἐνθουσιασμὸς αὐξάνων μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἄκραν πρὸς τὰς ἐμπορίας δυσαρέσκειάν του. Ἦτον ἀνυπόμονος διὰ τοῦτο νὰ τοὺς δείξῃ, ὅτι δὲν εἶναι εὐτυχεῖς, ὅς τις ἔχῃ χρήματα, ἀλλ' ὁ ἐλεύθερος· καὶ ἀνώτερος τούτου ἐκεῖνος, ὅς τις ἐνεργήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του.

(δ) Εἶχον ἐπὶ τῆς τραπέζης ἓν πινάκιον καὶ ἐπὶ τούτου ἓν μαχαίριον. Ὀρθιοι ἐκράτουν ὁ καθεὶς μὲ τὴν ἀριστερὰν ἓν πο-

"Ὀρκιζόμεθα ὡς τίμιοι ἄνθρωποι: ὡς ἄνθρω-
"ποι, οἱ ὁποῖοι δὲν κινύμεθα ἀπὸ κανὲν ἄλλο
"αἴσθημα, εἰμὴ ἀπὸ τὸ πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν
"τῆς ταλαιπώρυ Πατρίδος μας, ἵνα συντρέξω-
"μεν μὲ τὸν νοῦν, μὲ τὴν καρδίαν καὶ μὲ τὸ
"σῶμά μας εἰς τὴν ἐλευθερίαν της, μὴ πτούμε-
"νοι μήτε πῦρ, μήτε σιδηρον, μήτ' ὁποιανδή-
"ποτε βάσανον ὡς ἀπὸ μέρυς ὑτινοσδήποτε, ὅς
"τις ἤθελε τολμήσει νὰ μᾶς ἀποκόψῃ ἀπὸ τὴν
"ἱερότητα τῦ σκοπῦ μας. Οἱ κόποι καὶ ἀγῶνες
"θέλυν λογίζεσθαι ὡς μηδὲν ὡς πρὸς τὴν ἀπό-
"φασίν μας. Ὅ,τι δὲ ἤθελεν εἶναι μυσικὸν με-
"ξὺ ἡμῶν, τῦτο ἐπ' ὐδεμιᾷ περισάσει δὲν 'μπο-
"ρεῖ νὰ κοινοποιηθῇ εἰς ἄλλον, ἂν ἐκ συμφώνυ
"δὲν ἐγκριθῇ ἡ κοινοποίησίς τυ."

"Ὀρκιζόμεθα δὲ πρὸ πάντων, ὅτι μεταξὺ ἡ-
"μῶν καὶ τῶν τυράννων τῆς Πατρίδος μας τὸ
"πῦρ καὶ ὁ σίδηρος εἶναι τὰ μόνα μέσα τῆς διαλ-
"λαγῆς καὶ τίποτ' ἄλλο."

"Ἐκ τῦ ἐναντίου δὲ καὶ ἤθελεν ἀναιρέσωμεν
"τὴν ἱερότητα τῶν χρεῶν μας, κινύμενοι ἀπὸ
"αἰσχροκέρδειάν τινα, ἢ δειλίαν, ἢ ἄλλην ὁποι-
"ανδήποτε αἰτίαν, τὸ ὄνομά μας νὰ παραδίδε-
"ται εἰς τὸ αἰώνιον ἀνάθεμα καὶ εἰς τὴν κατά-
"ραν τῶν Ὁμογενῶν μας· τὸ αἷμά μας νὰ χυ-
"θῇ, ὡς χύνεται αὐτὴν ταύτην τὴν σιγμὴν ὁ
"οἶνος ὗτος (α)· τὸ δὲ σῶμά μας μὴ ἀξιούμε-

τήριον οἶνυ, τὴν δὲ δεξιὰν εἶχον ἐπὶ τῆς καρδίας των ὁρκι-
ζόμενοι.

(α) Ἔχυσαν καὶ οἱ δύο μέρος τῦ οἴνυ ἐπὶ τῦ ξίφυς.

"νον ταφῆς, νὰ γίνῃ βορὰ τῶν θηρίων καὶ τῶν "ὀρνέων. Ἀμήν. „ (α)

Ἔκτοτε ἀπεφάσισαν νὰ δέχωνται προσηλύτους, καθ' ὅσον ἐσυγχώρει ἡ κατάσασις τῆ ἔργω των. Τότε ἡ τελειότης ἀνεβάλλετο ἀκόμη. Ὁ Ἀνθιμος Γαζῆς περιεμένετο εἰς τὴν Ὀδησσὸν, καὶ πρὸς τοῦτον ἐσκόπευον νὰ παρασήσωσιν οὗτοι πλήρη τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸν σκοπόν των, ἐλπίζοντες βεβαίαν τὴν ἐκ μέρους του συνδρομὴν, ἕνεκα τῆς πείρας καὶ τῶν γνώσεών του, εἰς τὴν διαρρύθμισιν ἑνὸς Ὀργανισμοῦ πλέον καταλλήλου. Περιεμένετο συγχρόνως καὶ ὁ Τσακάλωφ ἐκ τῆς Μόσχας. Ἐντοσούτῳ ὁ Ἀναγνωσόπουλος δέχεται εἰς τὴν Ἑταιρίαν τὸν σχετικόν του Ἀθανάσιον Σέκερην, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου εὗρον ὅλην τὴν προαιρετικὴν ὑποδοχὴν ἀκολούθως καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Σκυφᾶς.

Νέα περίσασις παρουσιάζεται ὑπὸ οἰωνοὺς ἐπίσης καλοὺς καὶ κακούς. Εἰς τὴν Ὀδησσὸν φαίνεται Νικόλαός τις Γαλάτης (Ἰθακήσιος), φιλιωθεὶς μὲ τὸν Σκυφᾶν κατὰ πρῶτον καὶ ἔπειτα μὲ τὸν Ἀναγνωσόπουλον. Κηρυττόμενος ὡς συγγενὴς τοῦ Κόμητος Καποδίστρια, διεφήμιζε τὴν ὁσονοῦπω ἄφιξίν του εἰς τὴν Πετρούπολιν ἔνεκα σημαντικῶν ὑποθέσεων. Ὁ Σκυφᾶς, αἱ πράξεις τοῦ ὁποίου ἐσυντροφεύοντο ἀπὸ τὸ εὐαπάτητον, ἐπρόσεξεν, ὡς ἦτον ἐπόμενον, εἰς τοῦτον, καὶ τὸν δέχεται εἰς τὴν Ἑταιρίαν. Τὸ σφάλμα τοῦτο διαδέχεται ἀμέσως ἄλλο ἀνοικονόμητον. Ὁ

(α) Ἀσπασθέντες ἔπιον τὸ ὑπόλοιπον τοῦ οἴνου, καὶ ὑπέγραψαν τὸν ὅρκον.

Σκυφᾶς φανερώνει πρὸς τὸν ἴδιον πλαγίως πως τὰ περὶ τῆς Ἀρχῆς (α). Εἶναι περιττὸν τὸ νὰ ἐξηγηθῇ τις ἐπὶ τῶν ὑποσχέσεων, ὅσας ἔδιδεν ὁ

(α) Ὁ Γαλάτης, γενόμενος Ἑταῖρος, ἔδειξεν ἀπαραδειγματίστον ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον ὑπεστήριζε τὸ παρρησιαστικὸν καὶ τολμηρὸν πνεῦμά του. Ὑπέσχετο ὡς κατορθωτὰ ὄχι μόνον τὰ δύσκολα, ἀλλὰ καὶ τὰ φύσει ἀκατόρθωτα. Παρόμοιαι ὑποσχέσεις ἐκλόνισαν τὴν ἀπαλὴν καρδίαν τοῦ Σκουφᾶ ὅστις τὸν ἐξηγήθη ἀπαντῶν εἰς ἐρωτήσεις του τινας περὶ τῆς Ἀρχῆς, ὅτι

"Ἡ Ἀρχὴ εἶναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὴ τὸν ἔκαμε συμμέ-"τοχόν της, διὰ τὴν ὁποίαν ἔδειξεν ἐμπιστοσύνην καὶ ἔνθερ-"μον ἐκδούλευσιν. Εἶσαι λοιπὸν (ἀποτείνεται πρὸς τοῦτον) "εἰς περίστασιν τοῦ νὰ τριέξῃς τὸν ἴδιον δρόμον· καὶ ἐξήρτη-"ται ἀπὸ σὲ τὸ νὰ συμπεριληφθῇς εἰς τὴν ὁλομέλειάν της, "ἢ ὄχι.„

Αὐτὰ ἐξεφράσθη ὁ Σκουφᾶς κατάξηρα. Ἀλλ' ὁ Γαλάτης, ὅπως καὶ ἂν τὰ ἐθεώρησε κατ' ἀρχὰς, δὲν ἤργησε μετ' ὀλίγον νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν. Ἔγινε δὲ ὁ πρόξενος τῆς μεγαλητέρας καὶ ἐντὸς τῆς Ῥωσσίας καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνυπολήψιας τοῦ Συστήματος, κηρυττομένου ὡς ἀγυρτικοῦ.

Ὁ ἴδιος Σκουφᾶς, θέλων νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὰς συνεχεῖς περὶ τῆς Ἀρχῆς ἐρωτήσεις τοῦ Α. Σέκερη, μετεχειρίσθη ἄλλο πνεῦμα, ἐξηγηθεὶς πρὸς τοῦτον, ὅτι "ἡ καταγωγή της εἶναι "πρὸς τὰ βαθύτερα τῆς Ῥωσσίας· καὶ ὅτι ἐρειδομένη αὐτὴ "εἰς τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὸν πατριωτισμόν του, ἐνεπιστεύθη "νὰ τὸν παραδεχθῇ ὡς ἓν Μέλος. Ἀλλὰ, πρὸς Θεόν! (τὸν "προσθέτει,) πρόσεξε, μὴν ἐκστομήσῃς τοῦτο εἰς κανένα.„ Ὁ Σέκερης ἠρώτησεν, ἂν ἠξεύρῃ τι περὶ αὐτῆς ὁ Ἀναγνωστόπουλος. Ὁ Σκουφᾶς ἠρνήθη παρατηρῶν· "Δύνονται τὰ "τοιαῦτα εἰς καθένα;„ Ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἠθέλησεν ἀκολούθως νὰ δοκιμάσῃ εὐφήμως πως τὸν Σέκερην περὶ τοῦ φρονήματός του ὡς πρὸς τὴν Ἀρχήν· παρετηρήθη δὲ, ὅτι ἔκρυπτεν οὗτος τὴν δόξαν διὰ τὸν ἑαυτόν του.

Εἰς παρομοίαν ὑπέπεσε περίστασιν ὁ Σκουφᾶς εἰς τὴν Μό-

Γαλάτης περὶ μεγάλων πραγμάτων. Οἱ παῦρ-γοι, ἐνδυόμενοι τὸν θώρακα τῆς ὑποκρισίας, μεταμορφώνουσι τὸ πνεῦμά των, καθὼς οἱ πο-λύποδες τὸ χρῶμά των.

Ἐφωπλισμένος τοιουτοτρόπως κινεῖ εἰς τὴν Πε-τρούπολιν. Τὰ πάθη ἐκεῖνα, ὅσα γεννῶνται ἀπὸ τὴν μεταξὺ τῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀνισότητα, σύρουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς μεγα-λητέρας παραδρομὰς καὶ ἀτοπίας. Τοιοῦτος δεί-κνυται ὁ Γαλάτης εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτήν. Ἐπιρ-ρεπὴς καὶ εἰς τὸ καλὸν καὶ εἰς τὸ κακὸν ἐπίσης, κενόδοξος καὶ ἀχαλίνωτος ἀπὸ τὸ ὁρμητικόν τὸ πνεῦμα, δὲν ἀφῆκε τίποτε, ἀπ' ὅσα ἐδύναντο νὰ ῥιψοκινδυνεύσωσι βεβαίως τὴν ὑπόληψιν καὶ ὕπαρξιν τῆς ἁρτιπαγοῦς Ἑταιρίας. Ἐκτείνει, ὅ-που ὑπάγει, τοὺς προσηλύτους· κατηχεῖ τὸν γη-ραιὸν Ἡγεμόνα Α Μαυροκορδάτον (τὸν Φυ-ραρῆν) καὶ πολλοὺς Μεγαλεμπόρους, καὶ ἐμπνέει σέβας ἐνταυτῷ καὶ ἔκπληξιν εἰς ὅλους. Ἐνῷ ἐξ ἑνὸς μέρους ἐπήρουττε τὸν ἑαυτόν τὸ Κόμητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους (α) σπρώχνεται ἐκ τοῦ

σχαν καὶ μὲ τὸν Ἀντώνιον Κομιζόπουλον (Φιλιππουπολίτην). Εἶναι δὲ παρατηρητέαι αἱ ἀντιφάσεις τῶν ἐξηγήσεών του. Τὸν Γαλάτην ἔσυρεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅθεν δὲν ἠμπόρει οὗτος, οὐδὲ ἐγνώριζε, νὰ συνάψῃ τίποτε. Τὸν Σέκερην εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ῥωσσίας, ὅπου ἦτον ἀδύνατον εἰς αὐτὸν τὸ νὰ διακρίνῃ τι, εἰ μὴ ὑπὸ ἀφῃρημένας ἰδέας· κτλ. Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη ἡ ἀκατανόητος Πυργοποιία τῶν δημιουργῶν προσώπων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας.

(α) Εἶπε μάλιστα, ὁρμώμενος ἀπὸ τὸ ἀλλόκοτόν του πνεῦμα, πρὸς μίαν ἑταίραν, ὅτι ἐστάλη ἀπό τινα τάξιν ἀνθρώ-πων ὡς Πρέσβυς τοῦ Ἔθνους.

ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀτίθασσον κενοσπουδίαν του καὶ εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ κατηχήσῃ τὸν Καποδίστριαν· ἀλλ' ὅτος τὸν θεωρεῖ, καὶ τὸ διακόπτει τὴν παράλογον ὁρμὴν λέγων· "Εἶσαι νέος, καὶ πηδᾷς "ὅπου καὶ ὅπως δὲν πρέπει.„

Ἐντοσούτῳ ἡ Ῥωσσικὴ Κυβέρνησις ὑποπτεύσασα εἰς τὴν διαγωγὴν τούτου ἐπίφοβον συνωμοσίαν, κρατεῖ ὑπὸ φύλαξιν, 1816, καὶ αὐτὸν καὶ ὅλους τοὺς εἰς τὴν Πετρούπολιν παρεπιδήμους Ἕλληνας. Τὸ πᾶν ἤδη ἐφαίνετο ἐν ἡρεμίᾳ, ὅτε παρόμοιόν τι, ὅσον ἀνέλπιστον, τόσον περίεργον, συμβὰν ταράττει τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὑποβάλλει τὰ πνεύματα ὅλων τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν πλέον ἐπίμονα ἔρευναν τῆς ἀληθοῦς αἰτίας. Σπείρονται φῆμαι πολυειδεῖς. Κατ' εὐτυχίαν αἱ σφραγισθεῖσαι ἀλληλογραφίαι τῶν συλληφθέντων δὲν ἔδοσαν τὴν ὕλην ὑπονοίας ἐπικινδύνου. Οἱ ἄλλοι ἀπολύονται· ἀλλ' ὁ Γαλάτης ἀποβάλλεται ἔξω τῶν συνόρων, καὶ διατάττεται νὰ προσέχῃ τοῦτου τὴν διαγωγὴν ὁ Πὶν, Πρόξενος τῆς Ῥωσσίας εἰς τὸ Βουκουρέστιον καὶ Ἰάσιον (α).

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἦλθον εἰς τὴν πόλιν τῆς Ὀδησσοῦ Πολεμικοί τινες Ἕλληνες, διευθυ-

---

(α) Τὸ μετέπειτα ἱστορικὸν τούτου ζήτει Κεφ. Δ'.

Ὁ Σκουφᾶς, συναισθανόμενος τὸ βάρος τοῦ σφάλματός του, δὲν ὡμολόγησε πρὸς τὸν Ἀναγνωστόπουλον τίποτε, εἰμὴ μετὰ δεκαμηνίαν. Ἀλλ' ἕνας συλλογισμὸς ἀσυνήθης καὶ μία σιωπὴ βαθεῖα τὸν ἐπρόδιδε πάντοτε. Φαίνεται, ὅτι ἔμελλε νὰ διαδεχθῇ τὴν λύπην αὐτὴν τῆς καρδίας του μία ἄλλη παρομοίας σχεδὸν φύσεως, διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν θάνατον, καθὼς ὁ ἴδιος ἔλεγε. Θέλομεν ἐξηγηθῇ καὶ περὶ τῆς δευτέρας εἰς τὸ Κεφ. Ε'.

γόμενοι εἰς τὴν Πετρύπολιν. Ἦσαν οὗτοι ὁ Ἀναγνωσαρᾶς (α), Ἠλίας Χρυσοσπάθης καὶ τις Παναγιώτης Δημητρακόπυλος (Μανιᾶται). Σκοπὸν εἶχον νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον μέσον τῦ Καποδίστρια ἀντιμισθίαν τινα, ὅσων ἐπρόσφερον εἰς τὴν Ἑπτάνησον δυλεύσεων ὑπὸ τὴν Ῥωσσικὴν Διοίκησιν τῦ 1806 (β). Μὲ τύτυς γνωρίζεται ὁ Ἀναγνωσόπυλος, ὅσις προβλέπων, μὲ ὁποῖον ὕτοι ἔπρεπε νὰ δεχθῶσιν ἐνθυσιασμὸν τὸ Μυσήριον, ὡς φυσικοὶ ἐχθροὶ τῶν Τούρκων, ἤρχησε νὰ τοὺς κατηχῇ εἰς τὴν Ἑταιρίαν· ἀλλὰ περισάσεις τινες ἐζήτησαν τὴν προσωρινὴν ἀπυσίαν τυ ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν, καὶ ὕτως ὁ Σκουφᾶς ἔδωκε τὸ τέλος τῆς κατηχήσεως. Αὐτοὶ ἐφαντάσθησαν μάλισα τὴν ὑπόθεσιν ὡς ἐπιχείρημα πλάγιον τῆς Ῥωσσίας. Ὁ Ἀναγνωσαρᾶς ἔδιδε τὴν πλέον ἐξαίρετον πίσιν καὶ τιμὴν εἰς τὸν Ἀναγνωσόπουλον. Ὅλοι δὲ συμφωνήσαντες νὰ ἐνταμωθῶσιν εἰς Κωνσαντινύπολιν μετὰ τῦ Σκυφᾶ καὶ Ἀναγνωσοπύλυ, ἀνεχώρησαν πλήρεις εὐχαρισήσεως εἰς τὴν Πετρύπολιν.

Ὁ Ἀναγνωσόπουλος, μεταβὰς, ὡς εἴπομεν ἀ-

(α) Ὑπεγράφετο οὗτος Ἀναγνώστης Παππαγεωργίου. Κατήγετο ἀπὸ τὴν Πολιανὴν τοῦ Λεωνταρίου (Ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου). Ἦτο γέρων πολύπειρος. Ὑπῆρξεν ἕνας τῶν σημαντικῶν Καπετανέων Κλεπτῶν τῆς Χερσοννήσου, σύντροφος τοῦ γνωστοῦ Ζαχαριᾶ.

(β) Εἰς τὸ ἴδιον διευθύνοντο μέρος διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὁ Χριστόφορος Περῤῥαιβὸς, ἐπίσης γέρων πολυπαθὴς καὶ πολύπειρος· καὶ ὁ Ἰωάννης Φαρμάκης Ὀλύμπιος, περίφημος ἀντάρτης κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων.

νωτέρω, εἰς τὸ Ἰσμαήλιον, παρέλαβεν εἰς τὸ Σύ-
τημα τὺς ἐκεῖ ἐπισημοτέρυς Ἕλληνας: δηλονότι
τὸν ἀξιωματικὸν Παππαδόπυλον (Καλαμα.ηνὸν), τὸν Βατικιώτην (α) καὶ πολλοὺς Μεγα-
λεμπόρυς.

Ἐντοσούτῳ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Βιέννην εἰς τὴν
Ὀδησσὸν ὁ Α. Γαζῆς. Ὁ Σκυφᾶς τὸν πλησιά-
ζει καὶ τὸν ὁμιλεῖ ἰδιαιτέρως. Τὸν ἀπαντᾷ ὁ
Γαζῆς "Σκυφᾶ! Σεῖς εἶσθε νέοι· καὶ κάμετε κα-
"λὰ ν' ἀφήσητε ἡμᾶς τὺς γέροντας, δια νὰ ἀκο-
"λυθήσωμεν τὸ κάδιον τῶν Φώτων. "Ηκυσά τι,
"περὶ τῦ ὁποίυ μὲ προβάλλετε· ἀλλὰ δὲν εἶμαι
"σύμφωνος, μολονότι δὲν εἶμαι καὶ ἐναντίος." (β)

(α) Ὁ Βατικιώτης ἦτον Ἀρχηγὸς ὅλων τῶν Βουλγάρων, συμποσουμένων εἰς 14,000 περίπου. Εἰδοποίησεν ἐκ πλαγίου τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του Ἀρχηγοὺς τοῦ Σώματος τούτου, καὶ ἦτον ἀμεταθέτως ἕτοιμος τῦ νὰ τιναχθῇ ἔξω εἰς τὴν πρώτην ῥῆξιν τοῦ Πολέμου μ' ὅλον του τὸ Σῶμα. Ἀλλὰ κακὸς δαίμων τοῦ ἀφαιρεῖ μετέπειτα τὴν ζωὴν (εἰς τὸν εἰκοστὸν ἕβδομον χρόνον τῆς ἡλικίας του), κἀθ' ἣν ἐποχὴν ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν εἰς τὴν Μόσχαν.

(β) Ὁ Γαζῆς δὲν ἐδέχθη τὴν συμμετοχήν του, ἢ ὡς φρονιματισμένος ἀλλως περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ἔθνους τυ, ἢ ὡς ἐξογκωθεὶς ἀπὸ τὰ ὑπὲρ τὸ δέον περιποιήσεις τῶν Ἐμπόρων τῆς Ὀδησσοῦ. Δὲν εἶναι δὲ παράδοξον, ἂν ὁ Γ. Σέκερης, διαβαίνων τὴν Βιέννην, ἐσυστήσεν εἰς τὸ πνεῦμά του τὴν ἀνυποληψίαν τοῦ πράγματος.

Μολοντοῦτο ὁ Σκουφᾶς καὶ οἱ Συνεργοί του εἰδοποίησαν πρὸς τοὺς Ἑταιριστὰς τῆς Ὀδησσοῦ καὶ ἄλλων τόπων τὴν παραδοχὴν τοῦ Γαζῆ. Ἐνεκρίθη τὸ μέτρον τοῦτο, ὡς συντεῖνον πολὺ εἰς τὴν ὑπόληψιν τῆς Ἑταιρίας διὰ τὴν περὶ τὸν Γαζῆν ἰδέαν τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἴδιοι Ἀρχηγοὶ ἔλαβον δεύτερον μέτρον. Ὁ Τσακάλωφ

Μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησεν εἰς τὸ Πήλιον Ὄρος, τὴν Πατρίδα του, διὰ νὰ συστήσῃ τὴν Σχολὴν, περὶ τῆς ὁποίας προανεφέραμεν (α).

Αἱ προηγηθεῖσαι ἀποτυχίαι τοῦ Σκυφᾶ εἰς τὴν Μόσχαν, τὰ μετέπειτα δεινὰ συμβάντα τοῦ Γαλάτη, ἡ ἀποποίησις τοῦ Γαζῆ καὶ ἄλλα, ὅσα παρακολουθοῦν ἐπιχειρήσεις παρομοίας, διαχύνουν ἀηδίαν ἀρκετὴν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν μνημονευθέντων Πρωτενεργῶν τῆς Ἑταιρίας. Δὲν δειλιοῦν μεολοντοῦτο, ἀποφασίζοντες τὴν σύντονον κατάβασίν των εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν εἶχον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ συγκεντρώσωσιν ἀμέσως τὴν Ἑταιρίαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλ' ἴδον μετέπειτα, (καὶ δὲν ἠπατήθησαν διόλου ὡς πρὸς τοῦτο,) ὅτι ἡ πρόοδός της ἠδύνατο νὰ ἐνεργηθῇ εἰς ἕνα τόπον, ὅπου ἡ πολιτικὴ Διοίκησις διὰ τὴν ληθαργίαν της, ἡ σωρεία τοῦ ὑγιοῦς μέρους τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ δύναμις τῶν σχέσεων ἔμελλον, ἀμιλλώμενα τρόπον τινα, νὰ χορηγήσωσι τὰς μεγαλητέρας εὐκολίας. Ἔκρινον τέλος πάντων, ὅτι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μέτρου τούτου δὲν διεκινδύνευεν ὁλόπληρον τὸ Ἔθνος εἰς ἐνδεχομένην τινα ἀνακάλυψιν (β). Θέλομεν δὲ ἴδῃ, ὅτι μετὰ τοὺς 363

παρακολουθεῖ τὸν Γαζῆν μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ τὸν πείσῃ καὶν ἐκτὸς τῆς Ῥωσσίας. Ἀλλ' ἔμεινεν ἀτελεσφόρητον καὶ τοῦτο. Ὁ ἐπιφορτισμένος τὴν ἐκτέλεσίν του (Τσακάλωφ), δὲν τολμᾷ τὸ παραμικρὸν, καὶ μεταβαίνει εἰς Σμύρνην.

(α) Ἐποχ. Β', Κεφ. Γ'.

(β) Ἠμπόρουν ἴσως νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς τὴν Πάνην, ἢ εἰς κανὲν ἄλλο μέρος τῆς Πελοποννήσου, ἢ εἰς κανὲν Μοναστήριον τῆς Στερεᾶς. Σκεπτόμενοι ὅμως ἐπὶ τῶν προτέρων συμ-

χρόνους τῆς ἁλώσεώς της ἡ Κωνσταντινούπολις μέλλει νὰ κατασαθῇ τὸ Ἀμφικτυονικὸν Συνέδριον τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας καὶ τὸ ἐνθουσιῶδες ὄργανον μεγάλων πραγμάτων.

Πρὸ τῆς ἐξόδων ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν ἐφοδιάζονται οὗτοι μὲ τὰς ἀκολούθους σκέψεις.

Α'. Ἡ μετάβασίς των νὰ μὴν ἔχῃ τελικὸν σκοπὸν τὴν ἄμεσον ἐναρξιν τῆς Κατηχήσεως, πρὶν ἢ παρατηρηθῇ ἐκ τοῦ πλησίον τὸ Ἔθνος, ἂν ἦναι ἐπιδεκτικὸν τῶν πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν του μέτρων, καὶ δὲν στερῆται τὰ περὶ τοῦ πρώτου βήματος χρηματικὰ μέσα.

Β'. Νὰ ἐξετασθῇ ὁ πληθυσμὸς τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς, τὸ ποσὸν τῶν ἐνόπλων, ἡ κατάστασις τοῦ Ναυτικοῦ εἰς τὸ Αἰγαῖον, καὶ ποῖον δύναται νὰ ἦναι τὸ προσφορώτερον, ὡς πρὸς τὴν Ἐπανάστασιν, μέρος.

Κατὰ τὸν ἴδιον λόγον νὰ ἐξακριβωθῇ καὶ ἡ κατάστασις τῶν Τούρκων τῆς Ἑλλάδος.

Γ'. Ἅμα εὕρωσι συνάδοντα μὲ τὸν σκοπόν των ὅλα ταῦτα, νὰ βαλθῶσιν εἰς τὴν δυνατὴν ἐνέργειαν, καὶ ἐφοδιαζόμενοι ἀπ' ὅλας τὰς πληροφορίας νὰ ζητήσωσι τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἐπα-

---

βάντων, ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἔλαβον τὴν αἰτίαν τοῦ νὰ ἐξολοθρεύσωσιν ὁλοκλήρους Λαοὺς διὰ τὰς ὑποψίας των, ἢ ἕνεκα τοιούτων ἀνακαλύψεων, ἀπεφάσισαν τὴν Κωνσταντινούπολιν αὐτὴν, ὡς τὸν ἁρμοδιώτερον τόπον. Τοιουτοτρόπως δὲ, ἂν ἀνεκαλύπτετο ἡ ὑπόθεσις, μήτε ὁ Λαός της, μήτε τὸ ὑπόλοιπον Ἔθνος ἤθελεν ὑποφέρει. Ἡ Τουρκικὴ Ἐξουσία δὲν ὑπῶπτευέ ποτε τὴν Καθέδραν της· πάντοτε δὲ τοὺς ἄλλους τόπους.

ναστάσεως. Δοθείσης δὲ τῆς ἀποτυχίας των, νὰ διαλυθῶσιν εἰς τὰ ἴδια (α).

(α) Ἡ διάλυσίς των εἰς περίστασιν τοιαύτην δὲν ἦτο δύσκολος διὰ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν Προσηλύτων. Ὅλοι ὅμως μᾶλις ἀνέβαινον μέχρι τοῦδε τὰς 30· οἱ περισσότεροι μᾶλιστα ἀνήκοντες εἰς τὸ σύστημα ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐλπίζουν ὅλα ἀπ' ἄλλους, ἀγαπῶντες, κατὰ τὸν κοινὸν λόγον, «Καὶ τὴν κοιλίαν γεμάτην, καὶ τὸ ἀρνὶ ἀκέραιον.»

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ
ΜΥΤΙΛΗΝΗ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Κατάβασις τῦ Σκυφᾶ καὶ Ἀναγνωστοπάλυ εἰς Κωνσταντινούπολιν — Παναγιώτης Σέκερης — Ἀσημάκης Κροκίδας — Ἐμμανουὴλ Ξάνθος — Ἀποστολὴ τῦ Λυριώτυ εἰς Ἰταλίαν — Ἀποβίωσις τῦ Σκυφᾶ. Χαρακτὴρ τότυ — Σφραγὶς τῆς Ἀρχῆς — Ἀποδοχὴ τῦ Σέκερη εἰς τὴν Ἀρχὴν — Ἀποστολαὶ τῦ Ἀναγνωσταρᾶ, Χρυσοσπάθη καὶ Φαρμάκη εἰς Πελοπόννησον, Μάνην καὶ Στερεάν — Κουντουριώτης — Ἱρόοδος τῆς Ἑταιρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον. Εἰς τὴν Στερεάν — Λεώντιος. Ἀλῆ Πασσᾶς. Μάνθος — Παππᾶ Μόσχος — Κόνσολοι Λεβαδείας — Λασπᾶς — Ἀποστολὴ Πάτρυ εἰς Αἴγυπτον καὶ Συρίαν — Κατήχησις τῦ Πατριάρχυ Ἀλεξανδρείας.

Ἡ ἔκθεσις τῶν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἐνεργειῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἐλκύει ἐπίσης τὸ περίεργον ὄμμα τῦ παρατηρητῦ. Δι' αὐτῆς θέλει τεθῆ εἰς ἐφάσιν τῦ νὰ διακρίνῃ ὕτος ἐναργέστερον πᾶν, ὅ,τι συνετέλεσεν εἰς τὴν πρόοδόν της, καθὼς καὶ τὰ αἴτια, ὅσα ἤρχησαν ἐν τῷ μέσῳ τόσων ἀγαθῶν οἰωνῶν νὰ ἐπαπειλῶσι τὴν ἐπιστροφήν της.

Ὁ Σκυφᾶς καὶ ὁ Ἀναγνωσόπουλος ἀναχωρῦσιν αἰφνιδίως ἐκ τῆς Ὀδησσυ, καὶ φαίνονται μετὰ παρέλευσίν τινος καιρῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὰ τέλη τῦ Μαρτίυ, 1817. Κατοπήσαντες εἰς τὸ Ἀρναούτκιοϊ, κωμόπολιν Δυτικὴν τῦ Θρακικῦ Βοσπόρυ, δὲν ἔκαμον ἄλλο ἐντὸς ἑνὸς μηνός, ἀλλ' ἔγραψαν μόνον τὸν εἰς Σμύρνην Τσακάλωφ νὰ προφθάσῃ τὸ ὀγλιγωρότερον, καὶ συνέῤῥαπτον τὰ ἔτι ἀσύῤῥαπτα τετράδιά των.

Παρατηρηταὶ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Κωνσαρ-

τινυπόλεως, ἐπλησίαζον κάποτε ὁ μὲν Ἀναγνωστόπυλος εἰς τὸν Π. Σέκερην, ὁ δὲ Σκυφᾶς εἰς τὸ κατάσημα τῦ Λεμονῆ Παλαιολόγου, ὅπυ ἐγραμμάτευεν ὁ Ἐμμανυὴλ Ξάνθος (Πάτμιος). Οὕτω δέχονται εἰς τὴν Ἑταιρίαν ὁ μὲν Σκυφᾶς τὸν Ξάνθον, ὁ δὲ Ἀναγνωστόπυλος τὸν Σέκερην. Ὁ πρῶτος ἐκτὸς τῦ Γράμματος τῆς Καθιερώσεως δὲν συνεισέφερε τίποτ' ἄλλο, ὡς σερούμενος· ὁ δὲ Σέκερης 10.000 γρόσια Τυρκικὰ, τὰ ὁποῖα ἐφύλαττεν ὁ Κατηχητής τυ ὡς παρακαταθήκην ἱεραν, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πρώτων ἐνεργειῶν τῆς Ἑταιρίας ἐντος τῆς Ἑλλάδος (α).

Ὁ Σέκερης κατήχησε τὸν Σπυρίδωνα Μαῦρον· ὗτος ἄλλυς· καὶ πάλιν ὁ Σέκερης τὸν Κυμπάρην, ἄλλυς Μεγαλεμπόρυς καὶ διαφόρυς Πλοιάρχυς τῶν νήσων τῦ Αἰγαίυ καὶ τῦ Ἰονίυ. Ὁ Ἀναγνωσόπυλος δέχεται συγχρόνως τὸν μεγα-

---

(α) Ὁ Ἀναγνωστόπουλος, προβλέπων περισάσεις τινας, περὶ τῶν ὁποίων θέλομεν ἐξηγηθῆ ἀλλῦ, ἐφρόντισε νὰ προλάβῃ τὸν Σέκερην, παρακινῶν νὰ διευθύνῃ τὴν συνδρομὴν αὐτὴν πρὸς τὸν εἰς Ὀδησσὸν Ἀδελφόν τυ, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν δεοντα καιρόν. Ἀλλ' ὁ πολύτιμος ὗτος Ἕλλην σιωπᾷ τότε, καὶ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀποστέλλει τὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος, ποσότητα εἰς τὴν οἰκίαν τῦ Ἀναγνωσταπάλυ. Ὁ Σκυφᾶς ἐρωτᾷ τὸν φίλον τυ, τί εἶναι αὐτά; Εἶναι ἡ συνεισφορὰ τῦ Σέκερη, ἀποκρίνεται ὁ Ἀναγνωσόπυλος. Τότε καὶ οἱ δύο ἐπίστευσαν τὴν μέλλυσαν πρόοδον τῆς ἐπιχειρήσεώς των ὄχι διὰ τὴν ποσότητα τῶν χρημάτων, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόπειραν τοῦ Ἑλληνικῦ αἰσθήματος. Ἐζήτυν δὲ τὸν ἁρμόδιον καιρὸν, καὶ μᾶλλον ὁ Ἀναγνωσόπυλος τῦ νὰ δείξωσι πρὸς τὸν Σέκερην, ὅσον καὶ αὐτοὶ ἠξεύρυν νὰ ἐκτιμῶν τὰ αἰσθήματά τυ.

λέμπορον Ἀσημάκην Κροκίδαν (α), Ἐπίτροπον τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ παρὰ τῇ Ὀθωμανικῇ Πόρτα. Ὁ ἔντιμος ὗτος πολίτης συνετέλεσε σημαντικὰ διὰ τῶν ἐντέχνων παρακινήσεών τυ εἰς τὸ νὰ μυηθῶσι τὴν Ἑταιρίαν Ὁ Μάνθος Οἰκονόμου καὶ ἄλλοι σημαντικοὶ ὑπουργοὶ τοῦ τυράννου τῶν Ἰωαννίνων.

Τοιυτοτρόπως ἤρχησεν εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν ἡ διάδοσις τῆς Ἑταιρίας μὲ τόσην φρόνησιν καὶ μυστηριότητα, ὥσε ἦτον ἀδύνατον νὰ φέρῃ τις κατὰ νῦν, ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἐνεργεῖτο τοιῦτόν τι. Οἱ Ἀρχηγοὶ τῦ Συστήματος, ἄγνωσοι διόλυ εἰς τὸν τόπον τῦτον, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς μέρυς ἠδύνοντο εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐπιχειρήσεώς των (β), προσεῖχον ἐκ τῦ ἄλλυ εἰς τὴν ἐγειρομένην ὑπόληψίν των.

Τὸ ἔργον τῆς κατηχήσεως ἔκαμεν ἤδη στάσιν. Οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας περιορίζονται νὰ πο-

---

(α) Ὀμνύων ὗτος τὸν Μέγαν Ὅρκον, διεκόπτετο ὑπὸ ἀλληλοδιάδοχον ῥοὴν δακρύων.

(β) Περίεργον τῳόντι! Οἱ Ἔμποροι τῆς Κωνσαντινουπόλεως καὶ ἐν γένει τῆς Τυρκίας ἔδειξαν τὴν μεγαλητέραν ποθυμίαν καὶ γενναιότητα παρ' ἐκείνυς τῆς Ῥωσσίας, ἀπὸ τυὺς ὁποίυς ἠλπίζετο περισσότερον ἡ ἀποδοχὴ καὶ ἡ ἔκτασις τῦ Μυστηρίυ. Ὡς αἰτίαν θεωρῦμεν, ἢ ὅσα ἐξεθέσαμεν (εἰς τὸ Κεφ. Α') περὶ τῶν συμβάντων τῆς Μόσχας καὶ τῆς Πετρυπόλεως· ἢ ὅτι δὲν συνησθάνοντο πλέον ὗτοι εἰς τὰ κακά, ἐμακρυσμένοι ἀπὸ τὺς τόπυς, ὅπυ ἐπράττοντο.

Αὐτοὶ καὶ ὅλοι ἐν γένει τῆς Εὐρώπης οἱ Ἔμποροι, τότε ἔλαβον τὸν μέγαν ἐνθυσιασμόν, καὶ συναμιλλώμενοι τρόπον τινα συνέτρεξαν τεραστίως εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῦ μέλλοντος Ἰολέμυ, ὅτε ἴδον ἐκείνυς τῆς Τυρκίας ἐπιχειριζομένυς τὰ πάντα ἐκτὸς τῆς ἑστίας τῶν τυράννων.

ρισθῶσιν ὅλας τὰς πληροφορίας, τὰς ὁποίας διέγραψαν πρὸ τῆς κινήσεώς των εἰς Κωνσταντινούπολιν (α). Ὁ Σέκερης καὶ Σπυρίδων Παπαπάνος τὰς δίδουσι πρῶτοι, ὅσας εἶχον ἤδη περὶ Ναυτικῆ· ἀλλ' ἐλλειπεῖς πολλά. Ἦτον ἐντεῦθεν ζητητία εἰς ἄκρον ἡ ὁσονοῦπω κατάβασις τῶν μνημονευθέντων (β) Καπετανέων. Ἐθεωροῦντο οὗτοι οἱ ἱκανώτεροι διὰ νὰ τρίξωσι παντῆ ἐφοδιασθέντες, καὶ νὰ συνάψωσιν εἰς ἓν τὰ γενικώτερα στοιχεῖα τῶν ἀπαιτουμένων παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἄλλης καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Σκυφᾶς ἐν τούτοις, καταθλιβόμενος συχνὰ ἀπὸ τὰς περὶ Ἀρχῆς ἀλλεπαλλήλους καὶ ὀχληρὰς ἐρωτήσεις τοῦ Ξάνθου, ὁμολογεῖ ὅλην τὴν ἀλήθειαν, παρὰ τὴν μεταξὺ τῶν Συναγωνισῶν του γραπτὴν συνθήκην. Ὁ Ξάνθος ἔκτοτε (γ) λαμβάνει θέσιν ἐνεργητικὴν εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑταιρίας, καὶ προχωρῶν εἰς προβλέψεις μακροτέρας, προσπαθεῖ ἐπιτηδείως τὴν παραίτησίν του, ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶχε χρέος, ζητῶν κατ' ἕνα τρόπον καὶ τὴν περὶ τούτου γνώμην τῶν νέων του Συντρόφων. Αὐτοὶ τὸν ἐννοοῦν, καὶ δὲν συγκατατίθενται. Μολονοῦτο σοφίζεται ὅτος μυρία, δημιουργῶν καθ' ἑκάστην ὑποθέσεις νέας καὶ πολλὰ δυσκόλους, ἀπαιτούσας τὴν ἀτομικήν του σύμπραξιν.

Παρατηρῶν ὁ Σέκερης τὴν συνεχῆ συναναστροφὴν τούτου μὲ τὸν Σκυφᾶν καὶ τὸν Ἀναγνω-

---

(α) Ἴδε Σελ. 188. — (β) Σελ. 184-185.

(γ) Ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου 1817.

σόπυλον, ὑποπτεύει καὶ σπεύδει νὰ προλάβῃ τὴν κατήχησίν τυ· ἀλλὰ μὲ λύπην τυ μανθάνει τὸ ἐναντίον. Ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἠξεύρῃ τότε, ὅ,τι ἔμαθε μετ' ὀλίγον, ἡ Ἑταιρία ἀναμφιβόλως ἐσερεῖτο τὸν Σέκερην, τόσον ὠφέλιμον εἰς τὰ πράγματά της (α).

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰρίθη ἡ ἀνάγκη Ἀποσολῆς τινος εἰς τὴν Ἰταλίαν. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνέλαβεν ὁ Χρισόβυλος Λυριώτης, ἐπιφορτισθεὶς τὴν κατήχησιν τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων Ἑλλήνων. Ἀλλ' ἀπέθανεν οὗτος, ἅμα ἔφθασεν εἰς Λιβόρνον.

Συμπίπτει ἐνταυτῷ ἡ ἀποβίωσις τυ Σκουφᾶ. Πρὸ ἱκανῶν ἡμερῶν τῆς ἀσθενείας τυ ἦτος εὑρίσκετο βεβυθισμένος εἰς συλλογισμὺς τόσον δεινύς, ὥσε ἡ σπανία δὶ αὐτὸν σοβαρότης καὶ κατήφεια τυ προσώπυ ἀπεικόνιζε τὴν φλέγουσαν τὴν καρδίαν τυ βαθεῖαν λύπην. Δὲν ἐξεφράζετο περὶ αὐτῆς, ἂν καὶ ἐρωτᾶτο συχνὰ ἀπὸ τὺς φίλυς τυ. Ἡ λύπη τυ ἐφαίνετο μεγαλυνομένη, καθόσον ἐπληροφορεῖτο τὰ κακυργήματα τῦ Γαλάτη εἰς τὴν Βλαχο-Μολδαυΐαν, καὶ ἤκυε τὰς ἀνωτέρας ὡς πρὸς τὴν κατάσασιν τῆς Ἑταιρίας

(α) Ὁ Σέκερης προβλέπων τὸ ἀνοικονόμητον τῦ Ξάνθυ, παρετήρησεν ἀκριβέστατα τὴν μέλλυσαν διαγωγὴν τύτυ, καθόσον ἀπέβλεπε τὸ χρηματικόν. Ἂν δὲ τότε, ἐνῷ δὲν ἦτον ἀκόμη φρονηματισμένος ἐντελῶς, ἐλάμβανε μικρὰν περὶ τῆς κυρίας αὐτῦ θέσεως ἰδέαν, ἡ Ἑταιρία ἤθελε χάσει εἰς τὴν ἀφεύκτον παραίτησίν τυ τὸ μόνον ὑποστήριγμα τῶν χρηματικῶν χρειῶν της. Χωρὶς τῶν χρημάτων δὲν κατορθοῦταί τι· καθὼς καὶ χωρὶς τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀσυντελῆ τὰ χρήματα.

χρηματικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Ξάνθου (α). Τέλος πάντων ἐξηγεῖται ἐλεεινολογῶν ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀπροσεξίαν του (β)· ἀσθενεῖ καὶ ἀποθνήσκει κατὰ

(α) Ὁ Σέκερης παρεπονεῖτο πικρὰ περὶ τῆς γενομένης εἰς τὸν Ξάνθον περιττῆς δαπάνης· καὶ εἶχε δίκαιον. Πρῶτον ὅτι τὰ χρήματα αὐτὰ ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλας οὐσιώδεις ἐπιχειρήσεις· καὶ δεύτερον, διότι τὰ ἀφήρεσιν ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν κατάστασίν του μὲ μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ βοηθήσῃ τὸ Σύστημα, τὸ ὁποῖον παρηκολούθουν ἀνάγκαι πολλαὶ καὶ μεγάλαι.

(β) "Δύο πράγματα, εἶπε, μὲ καταθλίβουν. Τὰ ἔκαμα, "νομίζων, πῶς ἤθελον ὠφελήσει. Ἐδέχθην εἰς τὴν Ἑταιρίαν "τὸν Γαλάτην καὶ τὸν Ξάνθον. Ὁ πρῶτος ἔχει κλίσιν εἰς "τὰς κακοπραγίας. Ποῖος ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ἀσφαλίσῃ ἀπ' "αὐτάς; Ὁ δεύτερος ἀσωτεύει τὰ χρήματα τῆς Ἑταιρίας. "Ποῖος ἀγνοεῖ, ὅτι ὁ τοιοῦτος δύναται νὰ ἦναι ὑποκείμενος "καὶ εἰς ἄλλα ἐλαττώματα; Δὲν ἠξεύρω, ἂν θέλῃ μ' ἀφήσει "τὴν ζωὴν ἡ προσβολὴ τῆς λύπης. Ἀλλὰ σεῖς, Ἀδελφοί! "μάρτυρες τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς καρδίας μου, ὁμολογή"σατε, ἂν δὲν ὡδήγησε τὰς πράξεις μου πάντοτε ὄχι τὸ ἴ"διον, ἀλλὰ τὸ κοινὸν συμφέρον. Δὲν πταίω ἐγώ, ἂν ὑ"πάρχουν εἰς τὸν Κόσμον ἄνθρωποι τοιοῦτοι. Πταίω μόνον, "διότι ἔπρεπε νὰ ἠξεύρω, ὅτι ὑπάρχουν."

Ἐδάκρυσε μετὰ τοὺς λόγους του τούτους.

Πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ θανάτου του ἦτο φθασμένος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Τσακάλωφ. Ποία λυπηρὰ σκηνή! Πλησιάζει αὐτὸς τὸν πολυαγαπημένον φίλον του, τὸν ὁμιλεῖ· ἀλλ' ἤδη ὁ Σκουφᾶς δὲν ἔχει πλέον νοῦν· ἀτενίζει μόνον τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς αὐτὸν, καὶ φαίνεται, ὅτι δακρύει.

Ὁ Ἀναγνωστόπουλος, προσβληθεὶς παρὰ πολὺ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του, ἐσυλλογίζετο, τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ τὸ ὄνειδος τῆς ἀποτυχίας μιᾶς ἐπιχειρήσεως, ἐπαπειλουμένης πολυειδῶς. Δύο ἦσαν τὰ κυριώτερα περιστατικά: ὁ Γαλάτης καὶ ὁ Ξάνθος. Ὁ πρῶτος, εὑρισκόμενος εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ἔμαθεν ὑπάργον-

τὰ τὰ τέλη τῦ Ἰυλίυ, 1819, ἔχων τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας τυ. Ἄφησεν ἀπαρηγόρητον λύπην εἰς ὅλυς, ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν ἐκ τοῦ πλησίον.

Ὁ Σκουφᾶς ἦτον ἄνθρωπος αὐστηρᾶς ἠθικῆς, μὲ εὐαίσθητον καὶ ἀγαθὴν καρδίαν, φιλάνθρωπος, ἐνεργητικὸς καὶ μὲ μέγαν πατριωτισμόν. Ἦτο μετρίας παιδείας, ἀλλὰ μεγάλης πείρας. Τὸ ὄνομα Ἑλλὰς ἐθεώρει ὡς τὸ γλυκύτερον ὑποκείμενον τῶν σοχασμῶντυ. Ἐτίμα τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν ἐνάρετον ἄνθρωπον. Δὲν ἐφρόνει ὡς τοιῦτον τὸν πολλὰ πεπαιδευμένον, ἀλλ' ἀνωφελῆ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ εἰς τὸ Ἔθνος του· τὸν μὲ ὀλιγώτερα φῶτα, μὲ νῦν ὑγιῆ καὶ ὠφέλιμον. Δὲν ἐχθρεύετο τυς Τύρκυς, ἀλλὰ τὴν Διοίκησιν καὶ τὴν πολιτικήν των. Ἦτον ἐχθρὸς ἀδιάλλακτος καθενὸς ἐν γένει μισέλληνος. Ἀσεῖος καὶ εὐάρεσος εἰς τὴν ὁμιλίαν καὶ τὰς εὐθυμίας, ἐνθυμεῖτο πολὺ τὴν εὐεργεσίαν, χωρὶς νὰ καταδίχηται ἐκδικούμενος τὴν κακίαν τῦ ἄλλυ. Εἰς τὸν σκοπὸν τῆς Ἑταιρίας ἐνόμιζε χρήσιμα τὰ στρατηγήματα καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, ὡς εἴπαμεν· ἀλλ' ἀπετύγχανε συχνὰ εἰς τὴν ἐκτέλεσίν των. Τοιῦτος ἦτον ὁ πρωταγωνιστὴς τῦ ἐνδόξου σκο-

---

τας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τοὺς Πρωτενεργοὺς τῆς Ἑταιρίας, καὶ ἀπεφάσισε νὰ καταβῇ, διὰ νὰ τοὺς προδώσῃ καὶ νὰ κάμῃ, ὅσα δυνηθῇ κακὰ κατὰ τὴν πρὸς τὴν Ἀρχὴν ἐπιγραφομένην Ἀναφορὰν τοῦ Θεοδώρου Νέγρη ἀπὸ Ἰάσιον. Ὁ Ξάνθος, ἐνῷ ἐζήτει ἀκαταπαύστως ποσότητας χρημάτων, παρετηρήθη, ὅτι ἐκοινοποίησε τὸ Μυστήριον καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν του. Ὁ Σέκερης δὲ ὅλα ταῦτα ηὔξανε τὰ παράκοπα του.

τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας ἀείμνηστος ΣΚΟΥΦΑΣ!!!

Μετὰ τὸ συμβὰν τοῦτο, ἡνωμένοι οἱ τρεῖς: Ἀναγνωσόπυλος, Τσακάλωφ καὶ Ξάνθος ἐφρόντισαν τὴν τελειοποίησιν τῆς Διδασκαλίας (α) καὶ τὸν σχηματισμὸν τῆς Σφραγίδος τῆς Ἀρχῆς (β).

Ἤδη εἰς τὴν ἄφιξιν τῶν περιμενομένων Καπετανέων ἐπρόκειντο δύο τινά· ἢ ἡ διάλυσις τῆς Ἐπιχειρήσεως, ἐὰν δὲν ἐφαίνοντο ἐλπίδες σημαντικαὶ ἀπὸ τὸ μέρος των· ἢ μεταρρύθμησίς τις καὶ συνεννόησις μ' ἄλλας χρησὰς καὶ μὲ πατριωτισμὸν πολίτας. Ὁ Ἀναγνωσόπυλος καὶ Τσακάλωφ συσκέπτονται περὶ ὅλων τούτων, καὶ εὑρίσκουσι σύμφωνοι, ὡς προηγητέαν ἐξ ἀνάγκης, τὴν συμμετοχὴν τοῦ Σέκερη εἰς τὴν Ἀρχήν. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη προτείνεται καὶ εἰς τὸν Ξάνθον, ἐναντιωθέντα κατ' ἀρχὰς διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους παρατρέχομεν, καὶ πεισθέντα ἔπειτα κατ' ἀνάγκην. Προπαρεσκευασμένος ὁ Ἀναγνωσόπυλος, ἐξηγεῖται πρὸς τὸν Σέκερην. Αὐτὸς πείθεται, χωρὶς νὰ ὀλιγοψυχήσῃ εἰς τὸ βάρος καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ ἔργου, δεικνύων ὅλον τὸν ὑπέρμετρον ἐνθουσιασμὸν ὄχι διὰ λόγων, ὡς ἄλλοι, ἀλλὰ διὰ χρηματικῶν θυσιῶν (γ).

(α) Ὁποίαν περιεγράψαμεν διὰ τοῦ Κεφ. Δ' τῆς Ἐποχ. Β'.

(β) Ἴδε Σελ. 167, Σχόλ. α'.

(γ) Εἶναι περίεργος εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ὁ τρόπος τοῦ Ἀναγνωστοπούλου καὶ ἡ διάθεσις τοῦ Σέκερη.

Ὁ πρῶτος, φιλοτιμούμενος ἐξ ἑνὸς μέρους νὰ πείσῃ, καὶ ὑποπτεύων ἐκ τοῦ ἄλλου τὴν ἀποποίησιν τοῦ Σέκερη μανθάνοντος πλέον, ὁποῖα ἦσαν τὰ συνιστῶντα τὴν Ἀρχὴν Ὑποκείμενα, ἐνῷ ὅλοι τὰ ἐφρόνουν ὡς ὑψηλὰ καὶ μεγάλα· προσι-

Καταβαίνουσιν ἐντοσούτῳ οἱ μνημονευθέντες Πολεμικοὶ Ἕλληνες διὰ τῆς Ὀδησσοῦ, εὐεργετηθέντες παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, καθ' ἣν ἦλθεν ἐποχὴν εἰς τὴν Μόσχαν μετὰ τοῦ Καποδίστρια. Οὗτοι ἐφοδιάζονται χωρὶς ἀναβολῆς μὲ χρήματα (α) καὶ μ' ὁδηγίας, καὶ ἀνα-

---

πάζεται πρὸς τὸν Σίκερην, ὡς ἀκολούθως.

"Θέλω σὲ ὁμιλήσει· ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον τῆς ὁμιλίας μου "εἶναι πολλὰ σημαντικόν, καὶ δὲν θέλει σὲ γνωρισθῇ, ἂν "πρῶτον δὲν ἀποφασίσῃς ὁριστικῶς ἓν ἀπὸ τὰ δύο, περὶ τῶν "ὁποίων θέλεις ἐρωτηθῇ. Ἡ ἀποδοχὴ, ἢ ἐξεναντίας ἡ ἄρνη"σις, τῆς προτάσεώς μου θέλουν δείξει ἐπίσης καὶ τὴν δύνα"μιν τοῦ νοός σου καὶ τὸν πατριωτισμόν σου. Λάβε αὐτὸ τὸ "μαχαιρίδιον· καὶ ἀκούων τὴν πρότασίν μου, θέλεις εἶσαι "βεβιασμένος, ἂν δὲν τὴν δεχθῇς δειλιῶν, ἢ νὰ μὲ σφάξῃς, "ἢ νὰ μὲ προδώσῃς. Ἐξέτασον λοιπὸν τὴν καρδίαν σου, καὶ "εἰπέ με, ἂν πρέπῃ νὰ σ' ἐξηγηθῶ. Τοιουτοτρόπως ἀπαλλάτ"τεσαι τῆ ν' ἀδικήσῃς ἕνα συμπατριώτην σου καὶ σὲ τὸν ἴδιον.,,

Ὁ Σίκερης ἀπεκρίθη· "Ἴρονεῖς, πῶς θέλω καταδεχθῇ νὰ "δειχθῶ κατώτερός σου; Ἂν τὸ πρᾶγμα προξενῇ δειλίαν, "διατί σὺ δὲν φοβεῖσαι; Δὲν εἶναι ἄρα τοιοῦτον. Καὶ πῶς "ἐγὼ νὰ φοβηθῶ; Λέγε ἐλευθέρως, φίλε! καὶ σ' ἐγγυῶμαι "μὲ τὴν κατάσασιν καὶ μὲ τὸ αἷμά μου.,,

Μετὰ τοῦτο ἐξηγήθη ὁ Ἀναγνωστόπουλος· ὁ δὲ Σίκερης ἐξεπλήρωσεν, ὅ,τι ὑπεσχέθη.

Ἡ μεγάλη προσπάθεια τοῦ Ἀναγνωστοπούλου εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ Σίκερη εἶχε τριπλοῦν σκοπόν· πρῶτον τὴν δικαίαν ἐκτίμησιν τῶν αἰσθημάτων τούτου τοῦ πολυτίμου πολίτου· δεύτερον τὴν βαρύτητα τῆς ψήφου του εἰς φιλονεικουμένας τινας ὑποδίσεις· καὶ τρίτον τὴν χρείαν τοῦ νὰ γνωρίζῃ αὐτόπτης ἔτος τὴν διαχείρησιν τῶν χρημάτων του.

(α) Ἐλήφθησαν ταῦτα ἀπὸ τὸν Σίκερην διὰ λογαριασμοῦ καὶ εἰς βάρος τῆς Ἑταιρίας, μὴ ὑπερβαίνοντα τὰς 20,000 δραχμὰς (καθ' ἡμᾶς).

χωρῦν πάραυτα, ὁ μὲν Ἀναγνωσαρᾶς διὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ ὁ Χρυσοσπάθης διὰ τὴν Μάνην (α). Συγχρόνως ἀπεσάλη εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν ὁ Ἰωάννης Φαρμάκης (β), τυχὼν τότε εἰς Κωνσαντινούπολιν. Ἐπεφορτίσθησαν ὗτοι νὰ τρέξωσι παντῦ μὲ πολλὴν ταχύτητα καὶ προσοχὴν, καὶ νὰ διαδώσωσι τὸ Μυστήριον εἰς τὺς Καπετανέους τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, εἰς τὺς γνωριζομένους εἰλικρινεῖς καὶ πατριώτας Ἕλληνας, καὶ ἐν γένει εἰς τὺς πειραγμένους ἀπὸ τὺς Τῦρκους. Ἐξηρῦντο ἐκεῖνοι, ὅσοι εἶχον μεγάλα συμφέροντα πλησίον τύτων (γ).

(α) Εἰς τὸ ἴδιον μέρος ἐστάλησαν κατόπι καὶ ὁ Καμαρηνὸς Κ. Κυριακὸς (καταγόμενος ἐκ τῆς Καλαμάτας), καὶ ὁ Νικόλαος Κορνήλιος. Ὁ πρῶτος κατήχησε τὸν Πέτρον Μαυρομιχάλην, Ἡγεμόνα τῆς Μάνης, πρὸς τὸν ὁποῖον ὑπεσχέθησαν διάφοροι ἄρρητα ῥήματα.

(β) Ἀνεφέραμεν περὶ τύτυ Σελ. 185, Σχόλ. β'.

(γ) Τὸ πνεῦμα τοῦ ἀποκλεισμοῦ αὐτοῦ δὲν ἠτον ἔξω λόγου, ἂν καὶ τὸ ἀπέδειξεν ἐπισφαλὴς ἡ πεῖρα. Θέλομεν κατόπιν ἀναφέρει πολλοὺς ἐκ τῶν τοιούτων, ὅσοι ἔδειξαν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑταιρίας τὸν εἰλικρινέστερον ζῆλον, ἐνῷ ἐδυσφημοῦντο μέχρι τοῦδε ὡς διῶκται τῆς κοινῆς ἐλευθερίας, διὰ τὰ ὁποῖα ἀπελάμβανον ὀφέλη.

Ἡ ἀγνοια, ἡ ἀπάτη, ὁ φθόνος καὶ ἡ ἀντιπάθεια διέχυσαν τὴν ἰδέαν, ὅτι οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας ἐκανόνισαν καὶ τὸ ἀπαράδεκτον τῶν Χίων. Εἶναι τοῦτο συκοφαντία προφανὴς. Παρὰ τὸ ὁποῖον εἴπομεν μέτρον δὲν ὑπάρχει ἄλλο. Ἐκ τούτου δὲ ἔλαβον πολλοὶ τὸ κατὰ Φαναριωτῶν καὶ τῶν ἐγκρίτων Ἀρχιερέων συμπέρασμα, γνωρίζοντες, ὅτι δυσκόλως ὁ ἄνθρωπος θυσιάζει τὰ παρόντα ἀγαθὰ, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν θεωρηθῶσι, διὰ μέλλοντα καὶ ἀβέβαια, ὁποίας καὶ ἂν ἤθελον ὑποτεθῆ ἀνωτέρας ἀξίας. Δὲν ἠδίκησαν ἄρα καμμίαν οἱ

Ἡ περισπούδαστος φροντὶς τοῦ περὶ Ἀρχιερέων καὶ Ἱερέων κεφαλαίου ἐναπετέθη εἰς τὴν φρόνησιν τῶν Καπετανέων.

Δημιουργοὶ τῆς Ἑταιρίας τάξιν, ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἀσφάλειαν μιᾶς τόσον ἐνδόξου καὶ τόσον κρισίμου Ἐπιχειρήσεως.

Ἰδοὺ ἐκ παραδείγματος τόσαι περιστάσεις. Ἂν ὁ Ἡγεμὼν Σκαρλάτος Καλλιμάχης ἐδικαίωσε τὸ μέτρον τούτων, παρουσιάσας πρὸς τὸν Σουλτάνον μεταπεφρασμένην εἰς τὸ Ἀραβικὸν τὴν Κατήχησιν τῆς Ἑταιρίας· ὁ διάδοχός του Ἡγεμὼν Μιχαὴλ Σοῦτσος ἀπέδειξε διὰ τῆς διαγωγῆς του, ὅτι ὁ ἀχρεῖος ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει μόνον μεταξὺ ἐκείνων, ὅσοι ἔχουσι μεγάλα συμφέροντα· καὶ ὅτι, ὅς τις ἐκ τούτων βλέπει τὴν Ἱστορίαν, ἠξεύρει νὰ τὰ θυσιάζῃ. Ἀπὸ τοιαύτας ὁρμώμενοι ἀρχὰς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἔγιναν θύματα μεταξὺ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου. Ὁ Νέγρης, ῥαδιουργος μὲν φύσει, ἀλλὰ συναγωνισθεὶς ὑπέρπολυ πρὸ τοῦ Ἀγῶνος, συνεμέθεξε καὶ εἰς τὰς κακώσεις τοῦ Πολέμου, ἀποθανὼν ἐπὶ ψάθης εἰς τὸ Ναύπλιον. Ὁ δὲ Ἰάκωβος Ῥῖζος, συνδραμὼν εἰς τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Μ. Σοῦτσος, προσέφερε τὸν πρὸς τὴν Πατρίδα φόρον του.

Αὗται εἶναι ἀλήθειαι, τὰς ὁποίας ὁ Ἱστορικὸς πρέπει ν' ἀναφέρῃ μὲ ἔμφασιν καὶ σέβας.

Ἡ ἰδέα περὶ τῶν πολυπαθῶν Χίων ἀντιβαίνει ὁλότελα, εἰς τὸν ὁποῖον προέθετο ἡ Ἑταιρία σκοπὸν τοῦ νὰ διαδώσῃ τὸ πνεῦμά της εἰς ὅλας τὰς Πόλεις καὶ τὰς Ἐπαρχίας. Ἂν δὲ ἐξήχθη συμπέρασμα τοιοῦτον, διότι δὲν ἐστάλη εἰς τὴν Χῖον κανεὶς Ἀπόστολος, εἶναι καὶ τοῦτο μία παρατήρησις τόσον ἐπισφαλὴς, καθόσον οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας, γνωρίζοντες τοὺς Χίους ἀφοσιωμένους ὅλως διόλου εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν γεωργίαν, ἀγυμνάστους εἰς τὰ ὅπλα καὶ μιᾶς ζωῆς μαλακωτέρας, δὲν ἔκριναν τὴν ὑποκίνησίν των ὡς ἔργον πρώτης ἀνάγκης.

Μολαταῦτα πολλοὶ ἀπὸ τοὺς εἰς διάφορα μέρη ἐμπορευομένους Χίους ἔγιναν Ἑταῖροι, βοηθήσαντες κατὰ τὴν δύναμίν των· ἐπέκεινα τῶν 25 κατετάχθησαν ὑπὸ τὴν Σημαίαν

Πρὸς τὰς ἰδίους ἐπεβλήθησαν τὰ χρέη τοῦ νὰ λάβωσιν ἰδίαν, ὅσον εἶναι δυνατὸν, πληρεσίαν περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τούρκων τῆς Ἑλλάδος· πόσοι ἐκ τῶν δύω μερῶν δύνανται νὰ φέρωσιν ὅπλα· εἰδικώτερον δὲ περὶ τῆς Μάνης, τῶν Σφακίων καὶ τῶν Σουλιωτῶν· καὶ τέλος πάντων ποῖοι εἶναι οἱ πλέον ἐκ τῶν λεγομένων Κλεπτῶν ὀνομασοὶ Καπετανέοι. Τὰς περὶ ὅλων τούτων τῶν ἀντικειμένων θετικωτέρας πληροφορίας ὤφειλον νὰ διευθύνωσιν ἐγγράφως καὶ μὲ ἄνθρωπον πιστὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Κατέβησαν εἰς τὴν Ὕδραν, ὅπου δὲν ἐνέκρινον νὰ γνωρισθῶσι κατ' ἀρχὰς εἰς κανένα ἐκ τῶν ἐντοπίων. Συσημένοι ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν ἐκ Καλαβρύτων Νικηφόρον Παμπούκην, τότε Διδάσκαλον τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς τῆς Νήσου, κατέλυσαν εἰς τὴν οἰκίαν του. Τοῦτον πρῶτον παρέλαβον εἰς τὴν Ἑταιρίαν, καὶ διὰ τοῦ ἰδίου ἐσχετίσθησαν κατὰ συνέπειαν μὲ τοὺς Προκρίτους τοῦ τόπου. Ἐκ τούτων, καθὼς καὶ ἐξ ἐκείνων τῆς Νήσου τῶν Πετσῶν, κατήχησαν (α) πολλούς. Ὁ Ἀναγνωσαρᾶς ἐπεχείρησε

τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ ἐθυσιάσθησαν· πλῆθος ἄλλο ἔχυσαν παντοῦ τὸ αἱμά των· καὶ ὁλόκληρος ἡ Νῆσος ὑπέφερε διπλῆν καταστροφὴν διὰ τὸν ζῆλόν της πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν.

(α) Τοῦ Ἀναγνωσταρᾶ ἱστάθη παράδοξος ὁ τρόπος, τὸν ὁποῖον ὡσεπιπολὺ μετεχειρίζετο πρὸς ἐκείνους, ὅσους ἤθελε νὰ κατηχήσῃ. Κιθαρίζων τὸ λεγόμενον κοινῶς Πουζούκι, ἐτραγῴδει ἡ κανὲν τοῦ Ῥήγα, ἢ Κλεπτικὸν Ἆσμα, καὶ οὕτω διεγείρων τὸν ἐνθουσιασμὸν, εὐκόλυνε τὴν πιστὴν ἀποδοχὴν τῆς Κατηχήσεως. Ἦτον ἄρα κατ' ἕνα τρόπον ὁ

νὰ κατηχήσῃ καὶ τὸν Κυντυριώτην. Αὐτὸς, ἐνῷ ἔδειξε πολὺν ἐνθουσιασμὸν καὶ καμμίαν ἐναντίωσιν, ἐζήτησεν ἔγγραφον τῦ Καποδίστρια, καὶ ἐπέμεινε νὰ πληροφορηθῇ, ἂν ἦναι ὄντος ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἑταιρίας. Ὁ Ἀναγνωσαρᾶς τὸν παρήτησεν ὁμολογήσας τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα ἄγνοιάν του.

Κατηχήθησαν συγχρόνως διάφοροι ἐκ τῶν εἰς τὰς Νήσυς ταύτας παροίκων Πελοποννησίων. Τύτων τὺς ἀγχινυσέρυς καὶ ἐπιτηδειοτέρυς ἐκλέγει ὡς Ἀποστόλους ὁ Ἀναγνωσαρᾶς. Ἀλλὰ τὸ σημαντικώτερον ἀντικείμενον τῶν σκέψεων καὶ τύτυ καὶ τῶν συντρόφων τυ ἦτον ἤδη ἡ ἐπιτηδεία διάδοσις τῆς Ἑταιρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ Χρυσοσπάθης καὶ ὁ Ἀναγνωσαρᾶς δὲν ἐφαίνοντο οἱ ἁρμόδιοι ἄνθρωποι, ὡς ἐγνωσμένοι εἰς τὺς Τέρνυς καὶ τὴν Ἔξυσίαν διὰ τὴν φανερὰν ἔχθραν των κατὰ τῆς τυραννίας, καὶ ὡς δύσκολοι διὰ τῦτο νὰ συσχετισθῶσιν ἀπ' εὐθείας μὲ τὺς Πολιτικὺς τῦ τόπυ, οἱ ὁποῖοι ἤθελον ἀποφύγει νὰ τὺς πλησιάσυν.

Ἤδη συνθηματισθέντες περὶ τοῦ τρόπου τῶν συναγροικήσεών των, ἀνεχώρησαν ὁ Φαρμάκης (α) καὶ Χρυσοσπάθης εἰς τὰ διωρισμένα μέρη.

Ὀρφεὺς τῶν Φιλικῶν.

(α) Ὁ Φαρμάκης ὁμολόγει μετέπειτα, ὅτι ἤθέλησε νὰ κατηχήσῃ εἰς τὴν Ἑταιρίαν τὸν ἐξόριστον τότε εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος Γρηγόριον Πατριάρχην· ὅτι ὁ σεβάσμιος οὗτος Γέρων ἔδειξεν εὐθὺς ζωηρότατον ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τῦ πνεύματος τῆς Ἑταιρίας· ηὐχήθη ἐκ καρδίας· καὶ λέγων "Ἐμένα "ἔχετε "ποῦ μ' ἔχετε „ δὲν ἠθέλησε καὶ νὰ ὁρκομωτήσῃ κατὰ τὴν Διδασκαλίαν· Παρὰ τὴν ἐπιβαλλομένην ἀπὸ τὸν ἱε-

Ὁ Ἀναγνωσταρᾶς μόνος ἔμεινεν εἰς Ὕδραν διά τινα καιρόν· ὁ δὲ Ν. Παμπούκης ἀνέλαβε τὴν ἀποσολὴν τῆς Πελοποννήσου.

Μετέβη ὕστος διὰ τῦ Ἄργυς εἰς Τριπολιτσὰν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῦ νὰ ἐγκαλέσῃ τὸν Ἰωάννην Περῤῥαῖκαν διὰ διαφορὰν ἰδιαιτέραν. Διὰ προηγουμένης ἐντεῦθεν συμφωνίας τὴν μὲν ἡμέραν ἔτρεχεν εἰς τὰς αὐλὰς τῶν Ἀγάδων ἐγκαλῶν τὸν Ι. Περῤῥαῖκαν ὡς ἄδικον· τὴν δὲ νύκτα τὸν παρέδιδε τὴν Κατήχησιν. Διὰ νὰ ἔχῃ ἑπομένως τὴν ἀνύποπτον καὶ μὲ τοὺς Πολιτικοὺς τῆς Πελοποννήσου συνέντευξιν, ἐδείκνυεν, ὅτι ἐγκαλεῖ καὶ ἐνώπιον τούτων τὸν ἴδιον Περῤῥαῖκαν. Δυνάμει τῦ τοιούτυ μέτρυ ηὐδοκίμησεν εἰς τὸν σκοπόν τυ, κατηχήσας τὸν Περῤῥαῖκαν, Σωτήριον Χαραλάμπυ καὶ Σωτήριον Θεοχαρόπυλον (καταγομένυς ἐκ τῶν Καλαβρύτων,) τὸν Παππᾶ Ἀλέξιον καὶ Παναγιώτην Ζαρειφόπυλον (ἐκ τῆς Ἀνδριτσαίνης τῦ Φαναρίυ.)

Ὁ Παμπούκης διέδωκε καὶ εἰς ἄλλυς ὀλίγυς τὸ Μυστήριον, μεταχειριζόμενος τὴν προσφορωτέραν ἐκλογήν. Κατήχησε τὸν Παναγιώτην Ἰατράκον, Χειρῦργον τῦ τότε Τοπάλ Πασσᾶ, διὰ νὰ μανθάνωνται δι' αὐτῦ τὰ μυστικὰ τῦ Σατραπείυ· τὸν Γεώργιον Σπυριδώνυ (Κορίνθιον) καὶ Γεώργιον Διδασκαλόπυλον (Περαχωρίτην),

---

ρατικὸν του χαρακτῆρα ὑποχρέωσιν, παρετήρησεν, ὅτι, ἂν ἀνακαλυφθῇ ποτε εἰς τὰ βιβλία τῆς Ἑταιρίας τὸ ὄνομά του, θέλει διακινδυνεύσει ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος, τῦ ὁποίυ προεῖχε πάντοτε, ἀπὸ τὴν τύραννον Ἐξουσίαν. Τελευταίαν δὲ παρατήρησιν ἔκαμε τὸ νὰ προσέξωσι πολὺ οἱ Ἑταῖροι, μήπως βλάψωσιν ἀντὶ νὰ ὠφελήσωσι τὴν Ἑλλάδα.

ὡς ἔχοντας τὰ πιστὰ εἰς τὰ μυστικὰ τῆ Κιαμήλ Πεϊ, Δεφδὲρ Κεχαγιᾶ, Ἀρναούτογλη καὶ λοιπῶν σημαντικῶν Τούρκων. Ἐκ τῶν Ἐμπόρων παρέλαβε τὸν Παναγιώτην Ἀρβάλην καὶ Παναγιώτην Ταμιχτσῆν, ὡς τοὺς πλέον ἑτοίμους εἰς τὴν διάδοσιν τῆ Μυστηρίου. Καὶ τῳόντι! Ὁ Ἀρβάλης ἔγινε τὸ δραστηριώτερον ὄργανον τῆ προσηλυτισμῆ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον· ἡ δὲ Μητρόπολις τῆς Χερσονήσου κατέστη ἐντὸς ὀλίγου τὸ δεύτερον σχεδὸν μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Μολδαυο-Βλαχίαν κέντρον τῆς Ἑταιρίας.

Ἀπὸ τὴν κλάσιν τῆ Ἱερατείου κατηχήθησαν πρῶτοι ἤδη παρὰ τῆ Παμπούκη Ἀρχιερεῖς μὲν ὁ Ναυπλίας Γρηγόριος, ὁ Κορίνθου Ζαχαρίας καὶ ὁ Ἀρκαδιουπόλεως (ἢ Χριστιανουπόλεως) Γερμανός· Ἡγούμενοι δὲ ἐκεῖνος τῆ Βράχου Δανιὴλ, ὁ τῆ Ἁγίου Γεωργίου (τῆ Φενεοῦ) Ναθαναὴλ, καὶ οἱ ἐγκριτώτεροι τῆ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ τῶν Ταξιαρχῶν (α).

(α) Ὁ Νικηφόρος ἐπροδόθη μετ' ὀλίγον· καὶ εἰδοποιούμενος ἀπὸ τοὺς φίλους του, (μάλιστα τὸν Π. Ἰατράκον,) ἠναγκάσθη νὰ διαφύγῃ. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐφίππευεν εἰς τὴν Τριπολιτσάν, τὸν λέγουν οἱ συνοδεύοντες Ἑταῖροι· "Κύριος κα-"τευοδώσοι τὰ βήματά σου! Τώρα σὲ συνευχάλλωμεν ὡς ἰδιώ-"την καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφήν σου νὰ σὲ ὑποδεχθῶμεν εἰς τὴν "θύραν ταύτην ὡς ἀληθῆ Νικηφόρον καὶ τροπαιοῦχον κατὰ "τῶν τυράννων μὲ τοὺς Ἐλευθερωτάς."

Ὁ Πασσᾶς τῆς Πελοποννήσου ἐζήτησε διὰ διαταγῆς του τὸν ἀπὸ τοὺς Ὑδραίους, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ἐπαγγέλλει τὸν ἀποκλεισμὸν τῆ ἐμπορίου των ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Χερσονήσου. Οἱ Ὑδραῖοι, ἀγνοοῦντες περὶ ὅλων, ἐνῷ τοὺς ὑπεκρύπτετο οὗτος, τὸν συμβουλεύουν τὴν ἄμεσον ἀναχώρησίν του. Τοιουτοτρόπως

Ὁ Ἀναγνωσαρᾶς, πληροφορήμενος τὴν αἰσίαν ἀποδοχὴν τῆ Μυσηρίᾳ, μετέβη εἰς τὰ Ἰμβλάκικα τῆς Πελοποννήσου, ὅπου συνετέλεσε μεγάλως. Ἰδού! Ὁ ἄλλοτε ὑποβλεπόμενος ὡς κακοποιὸς καὶ λῃστὴς δέχεται κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ὡς ἀδελφὸς καὶ συμπολίτης ἀπ' ὅλους, ἐκτὸς τῶν πρώτων ἐχθρῶν του. Ὁ ἴδιος ἀπέστειλεν Ἀποστόλους εἰς ὅλην τὴν Ἑπτάνησον, ὅπου γίνεται πλῆθος προσηλύτων. Τὰ Γράμματα τῶν Καθιερώσεων, αἱ πρὸς τὴν Ἀρχὴν Ἀναφοραὶ καὶ γνωμοδοτήσεις διαφόρων ἐλαμβάνοντο καὶ ἀπεταμιεύοντο εἰς χεῖρας τῶν τριῶν μνημονευθέντων Καπετανέων.

Εἰς τὴν Πελοπόννησον κατέβησαν κατὰ συνέχειαν καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὴν Κωνσαντινούπολιν, ἀκολουθήσαντες τὸ ἔργον τῆ Κατηχητῆ (1818). Ὁ Θεοχάρης Ῥένδης (Κορίνθιος), στρατιωτικὸς, φιλελεύθερος καὶ σύνεσις, καὶ ὁ Γεώργιος Καλαρας παραλαμβάνονται εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἀπὸ τὸν Ἀντώνιον Πελοπίδαν. Ἡ εἰς τὴν κωμόπολιν Τρίκκαλα παλαιὰ καὶ ἐπίσημος οἰκογένεια τῶν Νοταραίων (α) δεικνύει κατ' ἀρχὰς ὄχι τόσην εὐχαρίστησιν, ἂν καὶ μετεχειρίσθη πρὸς αὐτὴν ὁ ἀπεσταλμένος ὄχι τὸ κοινὸν, ἀλλὰ νέον Σύνθημα· "Ἐλευθερία, ἢ Σύμμαχος." Ἀλλ' εὐκολύνθη ἡ εἴσοδος καὶ ταύτης μετ' ὀλί-

---

πως ὁ Νικηφόρος μετέβη εἰς τὴν Λιβόρνον καὶ Πίσαν, ὅπου ἐνήργει ἐκ συνεχείας περὶ τῆς ἰδίας ὑποθέσεως τῆς Πατρίδος μὲ τοὺς ἐκεῖ Ἕλληνας, ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλλίου τοῦ 1818.

(α) Πρὸς τούτους ἦτο συνημμένος ὁ Πελοπίδας παρὰ τῆ Γρηγορίᾳ Δικαίᾳ.

γον διὰ τῆ Καλαρᾶ. Τὸ Μυσήριον ἐντεῦθεν ἐπολλαπλασιάσθη εἰς τὴν Κορινθίαν, Μεγαρίδα καὶ τὰς Νήσους τῆ Σαρωνικῆ.

Καὶ εἰς τὴν Βοσίτσαν καὶ εἰς τὰ Καλάβρυτα κατηχοῦνται ἤδη πολλοὶ σημαντικοί. Εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ἦτο διαδεδομένη ἡ Ἑταιρία. Ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἐδῶ δὲν διέφερε διόλου ἀπ' ἐκεῖνον τῆς Κωνσαντινουπόλεως καὶ τῆς Τριπολιτσᾶς. Τὸν Γερμανὸν, Μητροπολίτην τῆς Ἀχαΐας, προλαμβάνει ὁ Πελοπίδας μὲ τοὺς ἀκολούθους λόγους· "Παρασάτης Ἑλλήνων ἦλθον "πρὸς σὲ τὸν Ποιμένα τῶν Πατρῶν!" Ὁ Μητροπολίτης οὗτος δέχεται τὸ Μυσήριον. Θέλει δὲ διακριθῆ ὡς ἓν ὄργανον ὠφέλιμον ἤδη καὶ μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Πολέμου διὰ τῆς φρονήσεως, τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς προσωπικῆς του ἐπηρείας.

Ὀλίγωρα μετεδόθη ἡ Ἑταιρία καὶ εἰς τὴν μέσην τάξιν αὐτοῦ τοῦ τόπου. Εἰς τὴν Καθέδραν τῆς Τριπολιτσᾶς προεχώρησε καὶ μέχρι τοῦ Σατραπείου. Εἰς τοὺς περισσοτέρους ἐγνωρίζετο τὸ ὄνομά της παρηλλαγμένον "Ἀδελφικὴ Ἑται"ρία." Οἱ δὲ Κατηχηταὶ πρὸς μὲν τὸ φαινόμενον ἔλεγον, ὅτι ἐστάλησαν ἀπὸ φιλογενεῖς τινας, διὰ νὰ εὕρωσι καμμίαν θέσιν ἀνάλογον εἰς τὴν οἰκοδομὴν μεγάλης τινος Σχολῆς· ἰδιαιτέρως δὲ ἐβεβαίωνον, ὅτι μία ἀνωτάτη Ἀρχὴ θέλει ὑπερασπισθῆ τὰ δίκαια τοῦ Ἔθνους· Ἡ οἰκία τοῦ Ἀρβάλη ἦτον ἤδη τὸ πολυπληθὲς συνέδριον τῶν Ἑταίρων.

Λεόντιός τις, καταγόμενος ἀπὸ τὸ Δίσομον τῆς Λεβαδείας, ἐπαρουσιάσθη εἰς τὰ Ἰωάννινα (1818).

Προσήλωσεν ὅτος εἰς τὴν Ἑταιρίαν πολλοὺς καὶ τοὺς πλησιάζοντας τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν. Διατρανοῦται δὲ, ὁποῖον ἔπνεον πατριωτισμὸν καὶ οἱ φαινόμενοι τῆς πλέον αἰσχρᾶς τυραννίας ὑπηρέται.

Συνέλαβεν ὅτος τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ κατηχήσῃ καὶ τὸν ἴδιον Ἀλῆ Πασσᾶν ὑπὸ ἄλλα προσχήματα. Εἶναι τόσον βέβαιον τοῦτο (α), ὅσον εἶναι ἀνύπαρκτος ἡ φήμη τῆς μελετηθείσης κατηχήσεως τοῦ εἰς Κωνσαντινούπολιν Πασσὸρ Πεῆ, ἀσπόνδου ἐχθροῦ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Παρομοία παραφορὰ ἐδύνατο νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ εἰς μάτην ὁλόκληρον, ἢ μέρος ἀρκετὸν, τοῦ Ἔθνους.

Οἱ περὶ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν Ἕλληνες ἐμπόδισαν τὸν Λεώντιον ἀπὸ τὸν σκοπόν του τοῦτον. Εἰς τὴν μετέπειτα (1820) περίστασιν αὐτοῦ τοῦ τυράννου

(α) Βέβαιον ἐπίσης εἶναι, ὅτι ἐστάλη ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Ἱεροκήρυξ Γερμανὸς Ἐσφιγμενίτης, καταγόμενος ἀπὸ τὰ Τρίκκαλα τῆς Κορίνθου, μὲ τὸ σχέδιον τοῦ νὰ ὑποκριθῇ τὸν Ἅγιον εἰς τὰ Ἰωάννινα (κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Κοσμᾶ, εὐλαβουμένου τόσον ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν,) νὰ σχετισθῇ τοιουτοτρόπως μὲ τὸν πανοῦργον τοῦτον τύραννον, νὰ τὸν συμβουλεύσῃ κατὰ πρῶτον περὶ πολλῶν γνωσῶν πραγμάτων, νὰ κηρύξῃ ὡς θεάρεστον τὴν διαγωγήν του, καὶ τελευταῖον νὰ τὸν προφητεύσῃ, ὡς ἀπὸ Θεοῦ ἀπεσταλμένος, τὴν μέλλουσαν δυσυχῆ κατάστασίν του διὰ τὸ περὶ αὐτοῦ ἐπίβουλον τοῦ Σουλτάνου φρόνημα, ἂν δὲν προλάβῃ τὴν μὲ τοὺς Ἕλληνας θρησκευτικὴν ἕνωσίν του.

Ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν αὐτὴν ἦτον ἐπόμενον ἓν ἐκ τῶν δύω: ἢ ὁ θάνατος τοῦ Μοναχοῦ Ἕλληνος, ἢ μεταβολή τις εἰς τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ· πιθανωτέρα δὲ ὅλων ἡ μετέπειτα ὑδετερότητος εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα. Συνέβη ὅμως ὁ πόλεμος τοῦ Σουλτάνου ἐναντίον τούτου, καθ' ὃν καιρὸν μόλις εἶχεν ἐκπλεύσει τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Ἀπεσταλμένος.

ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου ἐπρότεινεν ὡς σωτηριώδη τὴν ἕνωσίν τε μὲ τὴν μεγάλην Ἑταιρίαν τῶν Ἑλλήνων (α). Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἐφρόντισεν ἤδη νὰ ἐγκολπωθῇ τὸ πνεῦμα τοῦτο, προβάλλων τὸ νὰ κατασταθῇ ἡ Ἤπειρος μέχρι τῆς Θεσσαλίας ὡς ἡγεμονεία του, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Πελοποννήσου ἐλεύθερα ὑπὸ τὴν προσασίαν τοῦ ἰδίου. Οἱ Ἕλληνες ὅμως δὲν ἐπίστευον, πρὶν ἢ βαπτισθῇ, διὰ τὴν προτέραν του διαγωγήν (β)· ὁ δὲ Γραμματεύς του Μάνθος (γ) διέλυσε, τὰ ὁποῖα ὁ Ὁμὲρ Βρυώνης ἔδωκεν εἰς τοῦτον ὀλέθρια σχέδια, προβλέπων εἰς τὴν ἔκβασίν των τὴν ἀδύνατον πρόοδον τοῦ ἐγγυμονοῦντος Πολέμου τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑταιρία ἐπολλαπλασιάσθη εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ τὰ πέριξ μέρη πρὸς ὅλους τοὺς Πολεμικοὺς καὶ Πολιτικοὺς των. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1819 συνήργησε πολὺ καὶ ὁ Ἀλεξάκης Βλαχόπουλος (δ). Εἰς τὰ Ἰωάννινα κατηχήθησαν καὶ τινες Λεβαδεῖται: ὁ Λάμπρος Νάκος καὶ Ἰωάννης Φίλων, εἰδοποιηθέντες προηγουμένως, ἀλλ' ἁπλῶς, πα-

---

(α) Τὸ ἴδιον σχεδὸν πνεῦμα ἠκολούθησεν ἀκόμη ὁ Ἀλέξιος Νοῦτσος καὶ ἄλλοι. Βλέποντες οὗτοι, πόσον ἡ ἀσφάλεια τοῦ Συλίου ἦτον ἁρμοδία εἰς τὴν κίνησιν τῆς Ἠπείρου, ἐπάσχισαν νὰ πείσωσι τοῦτον, διὰ νὰ ἔμβῃ εἰς αὐτὸ μὲ τοὺς θησαυροὺς του καὶ ὅσην ἠδύνατο νὰ σύρῃ πολεμικὴν ὕλην.

(Θέλομεν ὁμιλήσει κατὰ πλάτος ἀλλοτε εἰς τὰ τοῦ Συλίου περὶ ὅλων τούτων τῶν περιστάσεων, ὡς συσχετικῶν πολλὰ μὲ τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος.)

(β) Ἴδε Ἐποχ. Δ' Κεφ. Ε'.

(γ) Καταγόμενος ἀπὸ τὸ Ζαγόρι.

(δ) Ζήτει τὰ περὶ τούτου Ἐποχ. Δ' Κεφ. Ε'.

ρὰ τοῦ Ἀριστειδου εἰς τὰς Παλαιὰς Πάτρας.

Καί τις Παππᾶ Μόσχος (α) ἀπετέλεσε τεράσια εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν Σαλώνων καὶ Λοιδορικίου, τρέχων Ἀπόσολος μὲ τὸ περιτραχείλιόν του. Ἄλλος δὲ ὠφελήμενος ἀπὸ τὴν περὶ τὰ πράγματα ἄγνοιαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῦ ἔρωτός των πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν, ὁ Ἀθανάσιος Ζαρείφης ἐνήργησεν ὠφελίμως καὶ ἀλλῦ καὶ εἰς τὴν Λεβαδείαν, ὅπου ἔλαβον ὕπαρξιν οἱ μοναδικοὶ εἰς τὴν Ἱσορίαν τῆς Ἑταιρίας Κόνσολοι τῆς Λεβαδείας (β).

(α) Ἀποθανὼν εἰς τὰ 1825.

(β) Ἔχομεν εἰς χεῖράς μας πρωτότυπον Ἔγγραφον, εἰς τὸ ὁποῖον φέρονται ὑπογεγραμμένοι οἱ Κόνσολοι οὗτοι. Θεωρῦμεν περίεργον τὴν δημοσίευσίν του.

"ΑΘΗΝΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ἐπιβεβαιοῖ.

"Διὰ τῦ παρόντος δῆλον γίνεται, ὅτι ἐ-
"διώρισα τὸν Μάνθον Τζῆρον πεντηκόνταρ-
"χον μὲ πενῆντα ὀνομάτες, καὶ νὰ ἀγροι-
"κέται ἀπὸ τὴν σήμερον ὁ ἔλαφρὲς τῦ ἰδίου
"πρὸς γρ. 50 τὸν μῆνα, σαράντα ἢ πενῆν-
"τα ἀνθρώπες, ὅσες μπιτίση, καὶ διὰ ἔνδει-
"ξιν ἀληθείας ἐγένετο τὸ παρόν.

"1821, Ἀπριλλίε 24, Λιβαδεία.

"Νικόλαος Νάκε καὶ Κόνσολος Λιβαδείας
"κοινῆ ψήφῳ βεβαιῶ τὰ ἄνωθεν.
"Ἰωάννης Στάμου Λογοθέτης βεβαιῶ.
"Ἰωάννης Φίλωνος καὶ Κόνσολος Λιβαδείας
"κοινῆ ψήφῳ βεβαιῶ τὰ ἄνωθεν."

Ὁ Νικόλαος Λασπᾶς (Σιατισαῖος) συναριθμεῖται ἐπίσης μεταξὺ ἐκείνων, ὅσοι ἔλαβον περίεργον ἐν μέρει θέσιν εἰς τὴν Ἑταιρίαν. Γραμματεύων πλησίον διαφόρων Πασσάδων ἐχρημάτησε τὸ ὠφέλιμον ὄργανον καὶ ὁ εἰσηγητὴς πολλῶν σχεδίων. Καθ' ὃν καιρὸν οἱ Σουλτανικοὶ ἐπολέμων τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, συνήργησεν ἕτος εἰς τὸ μέτρον τῶ ἐφοπλισμῶ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸν διπλοῦν λόγον τῶ νὰ ἐκριζωθῇ ἡ ἐπήρεια τοῦ πανούργου τύτου τυράννου ἀπ' ὅλην τὴν Στερεάν, καὶ νὰ εὑρεθῇ ἔνοπλον μέρος ἀρκετὸν εἰς τὸν πλησιάζοντα Πόλεμον τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Λαρισσαῖοι Τοῦρκοι ἴδον δυσάρεσοι τὴν περίσασιν αὐτὴν, οὐδὲ ἠπατήθησαν εἰς τὰς κρίσεις των, ἐνῶ οἱ ἁρματωθέντες Ἕλληνες, ἐξηγριωμένοι ἀπὸ τὸν πόλεμον καὶ κολακευόμενοι ἀπὸ τὰς ἑτοίμους ὠφελείας του, μετεχειρίσθησαν κατὰ συνέχειαν τὰ ὅπλα των καὶ ἐναντίον τῶν ἰδίων Βασιλικῶν. Οἱ Ἑταῖροι, ὅσοι διωργάνιζον πρὸ τῦ Πολέμου εἰς τὰς Ἐπαρχίας τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, ἐνήργουν καὶ μετέπειτα μὲ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμόν. Ἡ κατασροφὴ τῶν Καλαβρύτων προῆλθεν ὡσεπιτοπολὺ ἐκ τῆς σρατηγικῆς προμελέτης τύτων· ἡ δὲ κρίσιμος Νίκη τῦ Μακρυνόρους (1821) διὰ τῶν προειδοποιήσεων τῦ Λασπᾶ.

Ἐλπιζόμενα βοηθήματα μεταφέρουσι τὴν Ἑταιρίαν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Συρίαν. Ὁ σκοπός της καὶ ὡς πρὸς ταῦτα τὰ μέρη ἦτον ὁ ἴδιος μ' ἐκεῖνον τῶν Ἰονικῶν Νήσων. Τὰ χρήματα ἔμελλον νὰ ἐνδυναμώσωσι τὸν Πόλεμον· τοιαύτη δὲ βοήθεια ἔπρεπε νὰ ἐλπίζηται καὶ ἀπὸ τὰς Ἐμπόρους τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὡς πρὸς τὴν

Συρίαν δὲ, ἤ τὸ Λιβάνιον Ὄρος, ἦτο διάφορος ἐνῷ οἱ γενναῖοι μαχηταί τυ ἠμπόρυν νὰ δώσωσι σημαντικὸν περισπασμὸν εἰς τὴν δύναμιν τῆς Αἰγύπτου.

Ἀποστέλλονται ἐκ τῆς Κωνσαντινυπόλεως ὁ Δημήτριος Ὕπατρος καὶ ὁ Πελοπίδας, μολονότι κατέβη πρὸ αὐτῶν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τις Χατσῆ Σέργιος. Καθ' ὁδὸν κατηχοῦσι τὸν εἰς τὴν Πάτμον παρενδημοῦντα Θεόφιλον Πατριάρχην τῆς Ἀλεξανδρείας. Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν εὗρον εὐδιαθέτυς ὅλυς τὺς Ἐμπόρυς καὶ τὸν Θεόδωρον Τυσίτσαν, πλησιάζοντα τὸν Μεχμὲτ Ἀλῆν. Ἐντεῦθεν ὁ Ὕπατρος μετέβη εἰς τὴν Συρίαν καὶ Κῦπρον (α).

(α) Ζήτει τὴν μετέπειτα συνέχειαν τῶν περὶ τῆς Αἰγύπτυ καὶ Συρίας Ἐποχ. Δ'. Κεφ. Γ' καὶ Ε'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ζῆλος τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν — Παραστάσεις τῆς Νεολαίας Δραματικαὶ — Ἐφημερίδες — Ἡρωϊκὰ Ἄσματα — Προφητεῖαι — Πλατομαντεία.

Ποία ἤδη διεχύνετο ἡ χαρὰ εἰς τὴν καρδίαν ἑκάστου! Πολλοὶ, καταφρονοῦντες καὶ ἡσυχίαν καὶ ἰδιωφελίμους ἐπιχειρήσεις, ἔτρεχον Ἀπόστολοι παντοῦ καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των σιγμαίον. Πολλοὶ ἠκολούθουν συγχρόνως τὰ ἰδιωτικὰ χρέη των καὶ ἐκεῖνα τοῦ Κατηχητοῦ. Οἰκίαι καὶ γραφεῖα Ἐμπόρων μετεσχηματίσθησαν εἰς κοινοσυμβούλια τῶν Ἑταίρων. Πνευματικοὶ ἀξιοσέβαστοι ἐδίδασκον τοὺς ἐξαγορευομένους τὰ χρέη τοῦ πατριώτου· καὶ ἤδη τὸ Ἱερατεῖον παντὸς βαθμοῦ δίδει τὰς πλέον ἐξόχους διακρίσεις τῆς εὐαισθήτου ἀγάπης του πρὸς τὴν σωτηρίαν τῆς Πατρίδος. Τοιουτοτρόπως οἱ Θρόνοι τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, θεωρούμενοι ὡς ἀσέρες ἀπλανεῖς εἰς τὴν σφαῖραν τῆς μεγάλης ὑποθέσεως τοῦ Ἔθνους, ἔμελλον νὰ διατρέξωσι κάδιον λαμπρότερον, ἐὰν δὲν συνέβαινεν ἡ ἔκλειψις τῶν χρονιωτέρων ἐνεργειῶν τῆς Ἑταιρίας.

Ἡ Νεολαία ἄρχεται συγχρόνως τὰς Ἡρωϊκὰς παρασάσεις τοῦ Θεμιστοκλέους (α), τοῦ Ἀχιλλέως καὶ

(α) Εἰς τὴν Παράστασιν τοῦ Θεμιστοκλέους, γενομένην κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1817, καὶ εἰς ἐκείνην, 16 Φευρουαρίου, 1818, τοῦ Φιλοκτήτου τοῦ Σοφοκλέους, (μεταφρασθέντος εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν ἀπὸ τὸν Νικόλαον Πίκολον,) ἐθαυμάσθησαν οἱ Ἕλληνες ὑποκριταὶ καὶ πρὸ πάν-

τῶν Σουλιωτῶν εἰς τὴν Ὀδησσὸν, τὸ Ἰάσιον, τὴν Κέρκυραν καὶ ἄλλας πόλεις. Ὁ δὲ Ἰωάννης Μακρῆς, ἕνας τῶν Διδασκάλων τῦ νεοσυσάτου Ὀδησσινοῦ Γυμνασίου, κηρύττει (5 Αὐγύσου)· "... Ἡ Πατρὶς εἶναι μία Θεὰ, καὶ εἰς αὐτὴν "χρεωσῦμεν νὰ θυσιάζωμεν τὸ πᾶν. Ἡ ΕΛΕΥ- "ΘΕΡΙΑ αὐτῆς καὶ ἡ ὀρθὴ καὶ ἐλευθέριος τῶν "τέκνων της ἀγωγὴ ἦσαν τὰ δύο μεγάλα ἐλατή- "ρια τῆς καρδίας καὶ τῶν πράξεων ἐκείνων τῶν "Προγόνων μας ...„

Διεγείρεται ἡ εὐγενὴς ἅμιλλα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν Ἐφημερίδων (α). Εἰς τὸν ἀοίδιμον Κοραῆν, τὸν Σωκράτην τῆς νέας Ἑλλάδος, ὀφείλεται προηγυμένως ἡ τόσον ὠφέλιμος συμβυλὴ περὶ τύτων (β). Πρῶτος ἐντεῦθεν ἀπὸ τῦ

των ὁ Γεώργιος Ἀβραμιώτης διὰ τὸν δυσμίμητον τρόπον του, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Σκηνικὴν τέχνην.

Δὲν εἶναι ἀλησμονητέος μήτε ὁ Θάνατος τοῦ Δημοσθένους, συντεθεὶς ἀπὸ τὸν ἴδιον Πίκολον, καὶ παρασταθεὶς κατὰ τὴν 7 Σεπτεμβρίου, 1818. Καὶ αὐτὴ ἡ παράστασις, φέρουσα ὑπόθεσιν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἐνθουσιαστικὴν, ἀνεβίβασε τοὺς ἀκροατὰς Ἕλληνας εἰς τὸν κόσμον τῶν φαντασιῶν, καταγοητεύσασα τὰς καρδίας των.

(α) Διὰ τὴν τυραννίαν τῶν Τούρκων οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον ὕπαρξιν πολιτικήν. Δὲν ἠμπόρουν διὰ τοῦτο νὰ ἐκδίδωσιν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος τὰς Ἐφημερίδας των, μάλιστα πολιτικάς.

(β) Ὁ Κοραῆς δὲν περιωρίσθη εἰς μόνους τοὺς ἰδίους κόπους, ἐνῷ τὰ Προλεγόμενά του ἐσχημάτιζον τόσας περιοδικὰς Ἐφημερίδας. Ἔσπευσε νὰ λάβῃ βοηθοὺς εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς πνευματικῆς προόδου τοῦ Ἔθνους καὶ ὅλους τοὺς Λογίους, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων διεκρίθησαν ὀπαδοὶ τοῦ φιλολογικοῦ Συστήματός του, καὶ ὅλοι γενικῶς σύμφωνοι μὲ τὰς πολιτικὰς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἰδέας του.

1811 ὁ Α. Γαζῆς ἐπεχείρησε τὴν ἔκδοσιν τῆς Φιλολογικῆς Ἐφημερίδος ὁ Λόγιος Ἑρμῆς εἰς τὴν Βιέναν, ὅπου διήρκεσε μέχρι τοῦ 1821. Ἡ Ἐφημερὶς αὕτη, γεγραμμένη εἰς τὴν καθαρωτέραν γλῶσσαν, ἔχαιρε τὴν πρώτην ὑπόληψιν τοῦ Ἔθνους, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπρόσφερε πολυειδῆ ὕλην (α). Ὁ Λόγιος Ἑρμῆς ἀνέφερε σποράδην τὸ περὶ Πατρίδος πολιτικὸν σχέδιον τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸ ἐρεθεισικὸν ὑπὲρ τῆς παιδείας καὶ κατὰ τῆς ἠθικῆς ἀδικίας πρόσχημα (β).

(α) Εἶχεν ἀντίζηλον τὴν Καλλιόπην. Ὁ Ἐκδότης τῆς δευτέρας ἠθέλησε νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ἐπίπλαστον τὴν μεταξὺ τῶν δύω Ἐφημερίδων ἔριδα, διὰ νὰ μὴ δοθῇ ὑπόνοιά τις ἐκ τῆς συμφωνίας των εἰς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ τόπου.

(β) Ἔχομεν νὰ ἀναφέρωμεν ἓν ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῆς τῆς Ἐφημερίδος: τὴν κρίσιν ἑνὸς Ἱερμανοῦ Φιλοσόφου (καὶ τοιοῦτος ὑποτίθεται ὁ Κρύγιος,) εἰς τὸ ἐκδοθὲν, 1818, Σύνταγμα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Μ. Κούμα. Προλογιζόμενος εἰς τοῦτο ὁ Ἕλλην Φιλόσοφος, ἐγκωμιάζει ἐξ ἑνὸς μέρους τὴν Ἑλλάδα, ὡς μητέρα καὶ τροφὸν τῆς Φιλοσοφίας, τὴν θρηνεῖ δὲ μὲ τρόπον ἐρεθεισικὸν ἐκ τοῦ ἄλλου, ὡς στενάζουσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀδικίας καὶ ἀμαθείας, λέγων· "Τίνες εἶναι αἱ ἐλπίδες σου, ποθεινοτάτη Πατρίς; Τίς δαι- "μόνων θέλει σοῦ γενῆν ἀρωγός; Τίς θέλει σ' ἐλευθερώ- "σειν ἀπὸ τὴν ἀτιμίαν τῆς ἀπαιδευσίας καὶ ἀδικίας; "Τίς θέλει ἐκνίψειν τὸ σεβάσμιον πρόσωπόν "σου ἀπὸ τῆς πολυχρονίου βαρβαρότητος τὸν "φρικώδη ῥῦπον;" Εἰς ταῦτα ἐπιφέρεται ἡ ἐνθουσιώδης ἐπίσης κρίσις τοῦ Γερμανοῦ Φιλοσόφου· "... Καὶ ἂν "τις ἐνταῦθα δὲν δύναται νὰ ἀπαρνηθῇ τοῦ πατριώτου Συγ- "γραφέως τὴν θερμοτάτην πρὸς τὴν Πατρίδα συμπάθειαν, "πρέπει ὅμως ἐνταυτῷ νὰ τὴν θαυμάσῃ, ὅτι δὲν ζητεῖ τὴν "βοήθειαν μόνον ἐξωτερικῶς, ἀλλὰ μᾶλλον ἐσωτερικῶς διὰ "τῆς ἀνανεωθείσης τοῦ Γένους του παιδείας. Εἶδε μόνον ἐ-

Μετὰ τὰ 1815 ἐπαρουσιάσθησαν Ἐφημερίδες Ἑλληνικαὶ καὶ ἡ Καλλιόπη (1818) τῦ Ἀθανασίυ Σταγειρίτυ· ὁ Φιλολογικὸς Τηλέγραφος τῦ Ἰατρῦ Ἀλεξανδριδυ· ἡ Μέλισσα τῦ Ἱππέως Κονδῦ (Κερκυραίυ)· ἡ Ἀθηνᾶ (διὰ τῆς συνηθείσης εἰς Παρισίυς Ἑταιρίας, 1818,) περιέχυσα καὶ πολιτικὰς εἰδήσεις (α)· ἡ Ἶρις, Ἢ Τὰ νῦν Ἑλληνικά, ἐκδιδομένη (1819) εἰς Λονδῖνον μὲ διπλῦν σκοπὸν Φιλολογίας καὶ Πολιτικῆς, καὶ πολλαὶ ἄλλαι Περιοδικαὶ Πραγματεῖαι.

Ἀπὸ τὰς ἰδίας ὑπὲρ Πατρίδος ἀρχὰς πηγάζει, νομίζομεν, ἡ σύσασις καὶ τῆς εἰς Σμύρνην Ἐμπορικῆς Λίσχης. Τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα καὶ τὸ πνεῦμά της γνωρίζονται ἀπὸ τὸ Σύμβολον τῶν ἀλληλυχυμένων κρίκων καὶ τὸ ἐπικρεμάμενον εἰς τὴν εἴσοδον τῆς αἰθούσης Πινάκιον τῶν Κανόνων, ἔχον ἐπὶ κορυφῆς Ἔμβλημα δύο χεῖρας συνεσφιγμένας καὶ ἐπιγραφήν·

"Ἡ δὲ χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει.,,

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀναφαίνονται καὶ διάφοροι ὑπὲρ τῆς Πατρίδος τῶν Τυρταῖοι, κα-

---

"ναντίαι περιστάσεις νὰ μὴ ἐμποδίσουν εἰς τὸ λαμπρὸν τοῦτο "στάδιον τοὺς ἐκ νέου παιδευομένους Ἕλληνας! Ἀλλὰ τίς "ἠξεύρει, τί εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν βίβλον "τῆς Εἱμαρμένης;,,

(α) Διήρκεσεν αὐτὴ ὀλίγον. Μία Διοίκησις μήτε τὴν ἐπλησίασεν εἰς τὰ σύνορά της, ὡς φιλελευθέραν.

Μεταξὺ ἄλλων ἐκήρυξεν ἡ Ἐφημερὶς αὐτὴ καὶ ἀναφανδὸν (Σελ 104)· "Σὺ δὲ ὦ γλυκυτάτη φωνὴ τῆς Ἐλευθερίας, "πετῶσα ἀπὸ τὰς Ἄλπεις εἰς τὸν Ἠίνδον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν "Ἑλικῶνα, ἀντήχει εἰς τὰς ἀκοὰς ὅλων τῶν Ἑλλήνων....,,

τὰ τὸ παράδειγμα τῦ Ῥήγα. Οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες κλίσιν καὶ φαντασίαν εἰς τὴν Ποίησιν, ἐνθυσιάζοντο δι' αὐτῆς εἰς τὴν μέλλυσαν Ἐπιχείρησίν των. Τὰ Ἡρωϊκὰ ταῦτα Ποιήματα ἀνεπλήρωνον τὰς ἐλλείψεις τῶν Πολιτικῶν Ἐφημερίδων, τόσον μάλισα χρησιμώτερα, ὅσον ἦσαν καταληπτὰ εἰς τὸ Κοινὸν, τὴν φαντασίαν τῦ ὁποίυ ὕψωνον ἐνεργῦντα δρασηρίως εἰς τὴν ψυχήν του.

Εἰς τὰ Ἄσματα αὐτὰ χρεωσεῖ ἡ Ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος μέγα μέρος, ὡς ἐνώσαντα, καθὼς καὶ ἡ Ἑταιρία, τὴν γνώμην ὅλων (α). Τὺς δὲ ποιητὰς των Ἕλληνας δύναταί τις νὰ ὀνομάσῃ τόσυς Παύλυς τῆς πολιτικῆς σωτηρίας τῦ Ἔθνυς. Ποία γενεὰ θέλει λησμονήσει τὸν Παναγιώτην Ἀνδρόνικον (Τριπολιτσιώτην), κράζοντα ἀπὸ τῶν 1818 ὡς ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος, θρηνῦσης τὴν κατάσασιν τῶν τέκνων της;

"Ξυπνῆστε, Τέκνα!
φθάνει ὁ ὕπνος·
"Τρίξατε ὅλα,
κ' ἦλθεν ὁ Δεῖπνος
ὁ μυστικός,,.

καὶ παρακινοῦντα τοὺς Ὁμογενεῖς του·

"Δράξατ', Ἀδέλφια!
ῥομφαίας βέλη·

(α) Ἴδε καὶ τὰ διαλαμβανόμενα περὶ τῶν Κλεπτικῶν Τραγῳδίων Ἐποχ. Α', Κεφ. Β.

"Ἐλευθερίαν
ζητεῖ καὶ θέλει
ἡ Μήτηρ μας ".

Ἐνῷ κατεγίνετο, εἰς ὅσα ἀναφέραμεν, τὸ νοῆμον μέρος τῦ Ἔθνυς, τὸ πλῆθος τύτυ ἐχειραγωγειτο ὠφελίμως καὶ ἀπὸ τὰς Ὀπτασίας τῦ Ἀγαθαγγέλυ, πιστεύον δογματικῶς τὴν μέλλυσαν μεταβολὴν τῆς τύχης τυ. Ἐπρέσβευεν, ὅτι "Ἡ "ἀδημονία, αἱ ὀδύναι καὶ αἰχμαλωσίαι (θέλυσι) "προσφέρει (εἰς τῦτο) χῆρας εὐτυχές." Καὶ τῳόντι! Δὲν ὑπάρχει καμμία Τυραννία, ὅσον σκληρὰ καὶ ἂν θεωρηθῆ, μὴ διδυσα ἀφ' ἑαυτῆς καὶ τὰς αἰτίας αἰσίων συνεπειῶν. Εἶναι ἄρα ἓν φαινόμενον περιοδικὸν, ἂν καὶ φύσει τρομακτικὸν, ὡς ὁμοιάζουσα χείμαῤῥον ὁρμητικὸν καὶ παρασύροντα πᾶν, ὅ,τι φαίνηται προσκόπτον τὴν ὁρμήν της. Ἡ Τυραννία τείνει εἰς τὸ ἐναντίον ἄκρον τῆς ἡσύχυ καὶ εὐεργετικῆς Πολιτείας, ἡ ὁποία μήτε τὸν διαβαίνοντα ταξειδιώτην αὐτῦ τῦ βίυ τρομάζει, καὶ διαχύνει ἀφθόνυς τὰς ὠφελείας της εἰς τὴν Κοινωνίαν. Ἀλλ' ὐδέποτε δύναται νὰ ἦναι διαρκὴς πλέον, ἅμα ἡ σφαῖρα τῶν πνευμάτων καθαρισθῆ ἀπὸ τῆς ὑετῦς τῆς ἀγνοίας, τῆς πλάνης καὶ τῦ φόβυ. Ἡ ὕπαρξίς της παύει, διότι μόνη πάντοτε εἶναι τὸ αἰτιατὸν τῶν ἀδημονιῶν, τῶν δυσπραγιῶν, τῶν ἐπανασάσεων καὶ τῆς δι' αὐτῶν ἐπανερχομένης ἐλευθερίας τῶν τυραννυμένων.

Ὄχι μόνον αἱ προφητεῖαι τῦ Ἀγαθαγγέλυ, ἀλλὰ καὶ οἱ Χρησμοὶ Λέοντος τῦ Σοφῦ, τῦ Ἐπισκόπυ Παττάρων Μεθοδίυ, καὶ τῦ Ταρασίυ Πα-

τριάρχου Κωνσαντινουπόλεως, αἱ Ἀστρολογικαὶ παρατηρήσεις τῦ Σοφῦ Ῥηγίνου καὶ ἡ Ἱερὰ Ἀποκάλυψις, ἐξηγύμενα ἀπὸ πολλὺς, ἐβεβαίωνον εἰς τὸν ὄχλον τὴν ἄφευκτον Ἐλευθερίαν τῦ εἰς μίαν ἡμέραν. Δὲν εἶναι περιττὸν, ἂν καὶ παράδοξον φύσει, καθὸ ἀνυπόστατον, τὸ νὰ εἴπῃ τις, πόσον ἔτι ἐγαργαλίζετο ὁ ὄχλος διὰ τῆς ὀνειρομαντείας (α),

---

(α) Ἀπόῤῥοια τῶν ἀρχαίων προλήψεων ἔμεινεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ μᾶλλον τοὺς Πολεμικοὺς καὶ τοὺς χωρικούς των, ἡ προμαντεία τῆς πλάτης τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν (ἐψημένων). Πολλάκις ὠφέλησεν ἡ πρόληψις αὐτὴ χωρὶς ἐλπίδα· πολλάκις ἔβλαψε χωρὶς λόγον. Στρατὸς ὀλίγος καὶ διακινδυνεύων ἐμψυχώθη αἰφνιδίως διὰ τῆς αἰσίας ἐξηγήσεως τῶν σημείων της, καὶ ἐκέρδησε νίκην ἀβέβαιον· καὶ ἐξ ἐναντίας Στρατὸς πολυάριθμος καὶ ἔχων ὑγιὲς τὸ ἠθικόν του, ἐδειλίασε διὰ τὴν ἀποφράδα πρόγνωσιν των, καὶ ἐνικήθη στερηθεὶς τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν τόλμην του. Ὑπῆρξαμεν ἐκ περιστάσεως αὐτόπται ὅλων τούτων. Ἐντεῦθεν ἡ καλὴ ἢ κακὴ ἔκβασις μιᾶς μάχης ἐκρέματο ἐνίοτε ἀπὸ τὴν καλὴν ἢ κακὴν μάντευσιν τῆς πλάτης, καὶ μάλιστα ἂν ἤθελε τύχῃ γέρων ὁ τοιοῦτος μάντις. Αἱ συμπτώσεις, ἡνωμέναι μὲ τὰς κινδυνώδεις προλήψεις τῆς ἀμαθείας, ἔμελλον νὰ δώσωσι καὶ εἰς τὰ κόκκαλα τοῦ ζώου ἐπήρειαν θείαν. Ἐνθυμούμεθα, ὁποίαν ἄφησε (1826) ἱστορικὴν ἐποχὴν εἰς τὸ Ναύπλιον μία, φερομένη ἀπὸ τὸν Πανοῦτσον Νοταρᾶν, πλάτη. Αἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀποδοκιμασίαι τῆς Θρησκείας μας δὲν ἴσχυσαν οὐδὲ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τοῦ ἐρευνητοῦ τῶν Ἱερῶν Γραφῶν γέροντος. Τὸ φύσει ἄκακον ζῶον τῆς γῆς καθίσταται παραδόξων, καὶ ἄπνουν μάλιστα, τὸ ὑποκείμενον ἀπειρθείας καὶ λύπης εἰς τὴν ζώνην τῆς τοιαύτης Διαγνωστικῆς.

Εἰς τὴν Ἤπειρον καὶ ἄλλα τῆς Στερεᾶς μέρη ἐκικρατεῖ καὶ ἡ Κρανιομαντεία τοῦ ἰδίου ζώου.

Πολλαχοῦ ἀκόμη τὰ τέκνα τοῦ ἀποθνήσκοντος πατρὸς θέλουν νὰ προΐδωσι τὴν εἰς τὸ μέλλον κατάστασίν των διὰ τῆς

ἢ πλατομαντείας, κατὰ διαφόρυς περιστάσεις.

αὐτοψείας τοῦ κρανίου αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ἆρα μήτε ὁ θάνατος, κατὰ τὴν ἀψευδεστάτην Ἐκκλησίαν μας, δύναται νὰ κατασήσῃ πολλάκις ἀξιομακάριστον τὸν ἄνθρωπον.

Δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἀξιογέλαστοι καὶ αἱ περὶ τῶν οἰωνισμῶν ἐπικρατοῦσαι προλήψεις. Τί δύναται νὰ τοχασθῇ τις, ὅταν ἐνθυμηθῇ τὸν Ὀδυσσέα Ἀνδρούτσυ καὶ πολλοὺς Ὁπλαρχηγοὺς πιστεύοντας (καὶ ἐκδικυμένυς ἐνίοτε) ὡς κάκιστον οἰωνὸν τὴν καθ' ὁδὸν συνάντησίν των μὲ Παππᾶν (Ἱερέα), ὅτε διευθύνοντο εἴς τι μέρος, καὶ μάλιστα ὅτε ἐξεστράτευον;

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Σκέψεις τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας περὶ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως — Προκαταρκτικαὶ ἐνέργειαι — Ἀποστολὴ τοῦ Ξάνθου πρὸς τὸν Α. Γαζῆν — Συνθήκη τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας — Ἐφοδιαστικὰ Ἔγγραφα τοῦ Ξάνθου πρὸς τὸν Καποδίστριαν· τοῦ Ἀναγνωστόπουλου πρὸς τὸν Νέγρην κτλ. — Διαγωγὴ τοῦ Γαλάτη εἰς Κωνσταντινούπολιν. Φόνος τούτου καὶ ἀποτελέσματα.

Οἱ Καπετανέοι (α) διαθέσαντες πᾶν, ὅ,τι ἠδυνήθησαν, κατὰ τὰς ὁδηγίας τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας, ἀπέστειλαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸν Π. Δημητρόπουλον, φέροντα ἐγγράφους τὰς ἐκθέσεις τούτων. Ἐλήφθησαν αὗται κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1818. Ἐννοεῖται, ὅτι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, ὅσων ἔλαβον οἱ Ἀρχηγοὶ πρὸ ὀφθαλμῶν, πρὶν ἢ καταβῶσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν (β), ἐχρειάσθη ὁ καιρὸς ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τῶν 1817 μέχρι τοῦ Αὐγούστου τῶν 1818.

Αὐτοὶ ὅτοι οἱ Ἀρχηγοὶ προεχώρησαν ἐντεῦθεν εἰς ἐνεργείας πλέον σοβαρὰς καὶ δραστηρίους, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὰς προόδους τῆς ἐπιχειρήσεώς των. Περισρεφόμενοι ἤδη εἰς τὸ πλέον μέγα καὶ τολμηρὸν ἀντικείμενον τοῦ Πολέμου, δὲν ἔβλεπον ἄλλην δυσκολίαν παρ' ἐκείνην τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπανασάσεως. Κάθε ἄλλο ὑπέσχετο ἡ ἀξιότης των· καὶ τοῦτο ἔχομεν ἀπόδειξιν

(α) Ἴδε Κεφ. Β' τῆς παρούσης Ἐποχ.

(β) Ἴδε εἰς τὸ τέλος τοῦ Κεφ. Α' τῆς παρούσης Ἐποχῆς.

τῶν ἰδίων τὰ ἀποφασιστικὰ κινήματα, τὰ ὁποῖα προώδευον ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον ἡ αἰτία παρομοίων φαινομένων ἀπεδίδετο ἀλλοῦ, καὶ ὕστοι ὠφελούμενοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐκίνευν τὸν σημαντικώτερον σκοπὸν, ὅσις ἐπλησίασε τοσάκις τὸ Ἔθνος εἰς τὸν ὄλεθρον καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν του.

Εἰς τὰς πολυειδεῖς ἐρεύνας τῶν περὶ τοῦ ἀξίου Ὁδηγοῦ τῆς Ἐπανασάσεως (α) προσηλώθησαν ἀμεταθέτως πρὸς τὸ ὑποκείμενον τοῦ Καποδίστρια.

(α) Δύσκολοι εἰς τὸ νὰ φέρωσιν ὕστοι ἐπὶ πολὺ παρόμοιον βάρος διὰ τὰς ἀμφιβαλλομένας συνεπείας τινῶν φαινομένων, ἐζήτων Ἀρχηγὸν, ἔχοντα νοῦν, (ὅσις εἶναι τὸ μαντεῖον τῶν μελλόντων, καθόσον δύναται νὰ ἰσχύῃ ὡς πρὸς τὴν ἀνθρώπινον λογικότητα·) ὑπόληψιν, προσκτηθεῖσαν διὰ τῆς ἀρετῆς· καὶ χρήματα, ἂν ἦτο δυνατόν. Ἦτον ἀνάγκη ἐνταυτῷ νὰ λείψωσιν αἱ περὶ τῆς Ἀρχῆς περιέργειαι, καὶ νὰ λάβωσι τὰ πνεύματα τὴν χρειώδη περὶ τῆς μελλούσης ἐπιχειρήσεως ἐμψύχωσιν. Ὁ Πόλεμος τέλος πάντων ἔπρεπε νὰ διοικηθῇ ὑπὸ ἕνα μόνον, διὰ ν' ἀποφύγῃ τὸ Ἔθνος τὰ δημαρχικὰ καὶ δημαγωγικὰ δεινὰ, ἐπιπολάζοντα εἰς παρομοίας Πολιτικὰς Μεταβολάς.

Ἡ ἀνωτέρα Ἀρχηγία ἐνὸς ὑπαγορεύετο, ὡς τὸ ὑσιωδέστερον κεφάλαιον, καὶ ἀπὸ τὸν Θούριον τοῦ Ῥήγα·

"Καὶ τῆς Πατρίδος ἕνας νὰ γένῃ Ἀρχηγός"

ἀπαράλλακτα, ὅπως ἐξεφράσθη καὶ ὁ Ἡγεμὼν τῶν Ποιητῶν Ἕλλην·

"... εἷς κοίρανος ἔστω..."

πολὺ δὲ πλέον ἐζητεῖτο εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν καὶ τὴν μετέπειτα μέχρι τῶν Ἐθνικῶν Συντάξεων ὁ Κοίρανος ἀπόλυτος μὲν, ἀλλ' ἐνάρετος, δίκαιος καὶ φίλος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας τοῦ Ἔθνους.

Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκτανθῶσι μέχρι τούτου, ἐνόσῳ δὲν ἠσφάλιζον τὴν Ἑταιρίαν ἀπὸ περιστατικά τινα, ἐπαπειλοῦντα καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξίν της, προοικονομοῦντες συγχρόνως καὶ ἐλλείψεις ἰδίας ὄχι δευτέρου λόγου. Ἐστοχάσθησαν ἐντεῦθεν·

Α'. Νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν Ἑταιρίαν ἀπὸ τοὺς κινδύνους, ὅσους προέβαλλεν ἡ διαγωγὴ τοῦ Γαλάτου, περιμενομένου εἰς Κωνσταντινούπολιν (α).

Β'. Νὰ κατορθώσωσιν, ὥστε νὰ πεισθῇ ὁ ἀμφιγνωμῶν ἔτι Α. Γαζῆς, τοῦ ὁποίου ἡ ὑπόληψις ὑπέσχετο τὰς μεγαλητέρας ὠφελείας εἰς τὸ μέρος, ὅπου εὑρίσκετο.

Γ'. Νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς Καπετανέους τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου περὶ τῆς γενομένης πρὸς τὸν Σουλτάνον εἐδοποιήσεως ἐκ μέρους ἑνὸς ἀπὸ τοὺς Πρέσβεις τῆς Κωνσταντινουπόλεως (β). Καὶ

(α) Ἴδε Σελ. 195--196 Σχόλ. β'.

(β) Ἀνέφερεν οὗτος πρὸς τὸν Σουλτάνον νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς του· διότι ἡ Ῥωσσία διέσπειρεν Ἀποστόλους, διὰ νὰ ἀναστατώσῃ τοὺς ὑπηκόους του Ἕλληνας. Ὁ Σουλτάνος δὲν ἔδοσε κατ' εὐτυχίαν τελείαν πίστιν, ὑποπτεύσας διπλωματικήν τινα περιπλοκήν· περιωρίσθη δὲ μόνον νὰ προσέξῃ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεάν, ἐὰν ἡσυχάζουν. Πληροφορηθέντες τοῦτο οἱ Διευθυνταὶ τῆς Ἑταιρίας, ἐμήνυσαν εἰς τοὺς Καπετανέους τὴν τρέχουσαν εἰδοποίησιν, καὶ τοὺς ἐπέβαλον τὸ χρέος τοῦ νὰ ἐνεργήσωσιν ἐπιμόνως, ωστε νὰ λείψῃ πᾶσα ἄμεσος αἰτία ὁποιασδήποτε ὑποψίας, καὶ νὰ μὴ φανῇ ποῦ οὐδὲ γηδοκλέφτης. (Μετεχειρίσθησαν αὐτὴν τὴν ἰδίαν λέξιν, τόσον κοινὴν εἰς τούτους.) Οἱ Καπετανέοι ἐνήργησαν μὲ πολὺν ζῆλον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν, ὅσων ἔλαβον νέων ὁδηγιῶν.

Εἰς τὴν εἰδοποίησιν ταύτην ἔδοσαν ἀφορμὴν τὰ συμβάντα τοῦ Γαλάτου εἰς τὴν Πετρούπολιν.

Δ'. Νὰ λάβωσιν ἓν μέτρον, διὰ τοῦ ὁποίου ν' ἀπηγορευθῇ αὐηρῶς εἰς καθένα τούτων παντὸς εἴδους κατάχρησις, ἢ κίνημά τι γινόμενον ἰδιαιτέρως ἀπὸ μόνην τὴν θέλησιν ἑνὸς χωρὶς τῆς ὁμοιβαίας συγκαταθέσεως καὶ τῶν τριῶν.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἀπεφάσισαν. Ἐὰν λάβωσι διδόμενα θετικὰ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῦ Συσήματος ἐκ τῆς διαγωγῆς τῦ Γαλάτυ, νὰ τὸν ὁδηγήσωσιν ἐπιτηδείως εἰς τὸν Μαυρομιχάλην τῆς Μάνης, ἢ τὸν Μύρτσινον, εἰδοποιυμένυς ἰδιαιτέρως τὴν διὰ δαπάνης τῆς Ἑταιρίας διαφύλαξιν τούτυ μέχρι τῆς Κινήσεως τῦ Πολέμυ. Εἰς ἐναντίαν ἐπίφοβον περίσασιν, νὰ θανατωθῇ ἀφεύκτως.

Περὶ τῦ δευτέρυ ἀπέστειλαν (25 Ὀκτωβρίου 1818,) τὸν Ξάνθον εἰς τὸ Πήλιον Ὄρος (α).

Διὰ τὸ τρίτον διεύθυνον ἔκτακτον ἀπεσταλμένον πρὸς τὺς τρεῖς Καπετανέυς.

Περὶ δὲ τῦ τελευταίυ ἔκαμον μεταξύ των ἔγγραφον Συνθήκην, τὴν ὁποίαν ὑπέγραψαν ὁ Ἀναγνωσόπυλος, Τσακάλωφ καὶ Ξάνθος, λαβόντες ὁ καθεὶς ἀνὰ ἓν ἴσον. Εἰς τὴν Συνθήκην αὐτὴν περιείχοντο·

(α) Ἡ μεγαλητέρα ἐπιθυμία τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας ἦτο τὸ νὰ κάμωσι κοινωνὸν τὸν Γαζῆν εἰς τὸ περὶ τῆς ἐκλογῆς τῦ Καποδίστρια σχέδιόν των, καὶ νὰ τὸν καταπείσωσι νὰ γράψῃ συμφώνως μὲ αὐτὺς τὴν ἀνάγκην τῦ νὰ δεχθῇ ἔτος τὴν πρόσκλησίν των. Ἐγνώριζον δὲ, πόσον ὑπελήπτετο τὸν Γαζῆν ὁ Καποδίστριας.

Ὁ Ξάνθος ἐπέστρεψε μετ' ὀλίγον· παρέσησε πολλὰς ἐκμέρυς τῦ Γαζῆ ὑποσχέσεις, κατὰ τὰ ὁποῖα ἔκαμον μεταξύ των σχέδια· δὲν ἐφάνη ὅμως τίποτε πραγματοποιημένον.

Α'. Νὰ μὴν ἠμπορῇ τις χωρὶς τῆς ἀμοιβαίας συγκαταθέσεως ὅλων νὰ ἐνεργῇ ὑπόθεσιν σημαντικήν: δηλονότι

Νὰ μὴ δανείζηται, ἢ λαμβάνῃ, χρήματα ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἑταιρίας·

Νὰ μὴ δεχθῇ τινα εἰς τὴν Ἀρχὴν, καὶ νὰ μὴ φανερώσῃ τὴν ἰδίαν εἰς κανένα, ἐκτὸς ὁμολογουμένης ἀνάγκης, ἢ μεγάλης ὠφελείας, προκυπτούσης ἀπὸ τὴν μίαν, ἢ τὴν ἄλλην περίπτωσιν.

Β'. Νὰ μὴν ἠμπορῇ τις ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἢ περισάσει νὰ βιάσῃ τὴν ῥῆξιν τοῦ Πολέμου μερικῶς ἢ γενικῶς.

Γ'. Νὰ πείθηται καθεὶς ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Ἔθνους, ὁποιοσδήποτε ἐγκριθῇ καὶ παρουσιασθῇ.

Δ'. Ὁ ἐκλεχθησόμενος Ἀρχηγὸς νὰ ἐνεργῇ ἀπολύτως περὶ ὅλων, συμβουλευόμενος τοὺς Ὑπογεγραμμένους. Διὰ αὐτὸ τοῦτο νὰ ὑπογράψῃ κατὰ χρέος τὴν Συνθήκην.

Οἱ ἴδιοι οὗτοι Ἀρχηγοὶ, προβλέποντες, ὅτι θέλουσιν εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραδεχθῶσι καὶ ἄλλους εἰς τὴν ὁλομέλειάν των, ἔκαμον Διπλώματα ἑνὸς προσδιωρισμένου ἀριθμοῦ, διὰ νὰ τὰ δίδωσιν εἰς ἐκείνους, ὁποὺς ἤθελον ὀνομάσει Μέλη τῆς Ἀρχῆς. Ἐντεῦθεν ὑπέγραψε καὶ ὁ Σέκερης εἰς τὴν ἀνωτέρω Συνθήκην.

Θεωροῦντες ἔπειτα περιττὴν πλέον τὴν περαιτέρω διαμονήν των εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀπεφάσισαν· ὁ μὲν Ξάνθος νὰ διευθυνθῇ εἰς Πετρούπολιν πρὸς τὸν Καποδίστριαν, παρακαλῶν τοῦτον, ἢ νὰ ἀναδεχθῇ τὴν Ἀρχηγίαν τῆς Ἑταιρίας καὶ τοῦ μέλλοντος Πολέμου, ἢ νὰ δώσῃ

σχέδιον πῶς πρέπει νὰ διευθυνθῶσι καὶ τὰ δύο· ὁ Τσακάλωφ εἰς τὴν Μάνην πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην καὶ τὸν Μὲρτσινον· καὶ ὁ Ἀναγνωσόπυλος εἰς τὴν Μολδαυο-Βλαχίαν πρὸς τὸν Νέγρην, ὅλοι συσημένοι παρὰ τῆς Ἀρχῆς. Αἱ συσάσεις αὗται διέφερον πολὺ εἰς τὸ πνεῦμά των (α). Ἡ ἔννοια ἐκείνης τῦ Ξάνθυ πρὸς τὸν Καποδίστριαν ἦτο τοιαύτη.

"Τὰ δυσβάσακτα δεινὰ, διὰ τὰ ὁποῖα στενάζει πρὸ τοσύτων αἰώνων ἡ δυσυχὴς, ἀλλὰ ἔνδοξος, Ἑλλὰς, ἡ Πατρίς μας, ὑπαγόρευσαν τὸ μέτρον τῆς ἐνώσεως εἰς ἀνθρώπυς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχυν ἄλλο ἀντικείμενον παρὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος. Ἐνήργησαν ὕτοι· (παρίσατο ἐνταῦθα ἡ κατάσασις τῶν μέχρι τῦδε πράξεών των μὲ τὴν μεγαλητέραν συντομίαν, καὶ ἠκολύθει ὁ κύριος σκοπος τῆς ἀποσολῆς.)

"Διοργανίσαντες τοιυτοτρόπως τὰ πράγματα, οἱ ἄνθρωποι ὗτοι ἐπίσευσαν ἀδισάκτως, ὅτι ἤθελον βλάψει καὶ ἑαυτὺς καὶ τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησαν ὑπόθεσιν, ἂν δὲν ἔρριφον τὸ ὅμμα καὶ τὰς ἐλπίδας των πρὸς τὸ λαμπρὸν Ὑποκείμενον τῆς Υ. Ε."

"Ὁ Κύριος Ξάνθος, ἄξιος τῆς ἐμπισοσύνης μας, θέλει ἐξισορήσει πᾶν, ὅ,τι δὲν ἠμπορῦμεν νὰ σημειώσωμεν ἐγγράφως . . . . Εἰς τὴν Υ. Ε. ἀπόκειται ἡ περαιτέρω διεύθυνσις, ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία τῆς Ἐπιχειρήσεως . . ."

(α) Εἶναι αὗται αἱ πρῶται Ἐπισολαὶ, αἱ ὁποῖαι ἐγράφησαν ὡς ἐκ μέρυς τῆς Ἀρχῆς, καὶ ἐσφραγίσθησαν μὲ τὴν Σφραγίδα της. Δὲν εἶχον Ἡμερομηνίαν καὶ Τοπον, ἀλλὰ μόνον Χρονολογίαν.

Τοιουτοτρόπως οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας ἔδειξαν, ὅτι προησθάνθησαν τὴν ἀνάγκην, τὴν ὁποίαν μετέπειτα (1827), ἐξηγήθη πανδήμως τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων.

Τῆς ἄλλης πρὸς τὸν Νέγρην.

"Ἡ Φιλικὴ Ἀρχὴ, λαβοῦσα τεκμήρια ἱκανὰ τῆ εἰλικρινοῦς ζήλω, τῷ πατριωτισμῷ καὶ τῆς παιδείας Σου, ἠξίωσε νὰ Σὲ προβιβάσῃ εἰς Βαθμὸν ἀνώτερον, καὶ νὰ Σὲ κατασήσῃ διὰ τοῦτο εἰς θέσιν ἐνεργητικὴν, διὰ νὰ δυνηθῇς ἐν καιρῷ νὰ συνδράμῃς πρεπόντως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν τῶν Μεγάλων Ἱερέων τῶν Ἐλευσινίων. Εἶναι οὗτοι συμπατριῶται Σου Ἕλληνες, καὶ δὲν πνέουν εἰμὴ τὴν Ἐλευθερίαν τῆς δυστήνου πατρίδος μας Ἑλλάδος."

"Ὁ Κύριος Ἀναγνωσόπυλος, χαίρων τὴν ἐμπισοσύνην μας διὰ τὴν καθαρὰν ἀφοσίωσίν του εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς Πατρίδος, διετάγη νὰ μεταβῇ αὐτόσε, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ, ὅσα ἐπεφορτίσθη. Εἶναι δὲ ἐπιτεταγμένος νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομήν Σου, καθ' ὅσον δύναται."

"Οὕτω δὲ μὴ ἀμφιβάλλουσα, εἰς ὅ,τι ἐξεφράσθη, Σ' ἀπονέμει τὰς εὐλογίας της. . ."

Παρόμοιαι ἦσαν καὶ αἱ ἄλλαι πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην καὶ τὸν Μάρτσινον. Ἐξάγεται δὲ, ὅτι βλέποντες οὗτοι κατὰ λόγον τινα, ὁποῖον ἤθελε φέρει ἀποτέλεσμα ἡ ἀποσολὴ τοῦ Ξάνθου, διετέθησαν εἰς ἕνα τρόπον, ὥσε ὁ Ἀναγνωστόπυλος καὶ ὁ Τσακάλωφ νὰ ἔχωσι σάδιον ἀνοικτὸν εἰς τὴν ἐνδεχομένην ἀποτυχίαν τοῦ Ξάνθου. Ὁ Σίκερης ἀπεφασίσθη νὰ μένῃ εἰς Κωνσαντινούπολιν ὡς κέντρον, συνεννοούμενος μὲ τοὺς λοι-

πὺς συναδελφὺς τυ εἰς τὰ ἀφορῶντα εἰδικῶς τὴν θέσιν των καὶ γενικῶς τα πράγματα τῆς Ἑταιρίας. Συνέθεσάν τινες μεταξύ των καὶ Σκυτάλην διὰ τὴν μυσικωτέραν ἀνταπόκρισιν. Ὁ Ἀναγνωσόπουλος, προδιατιθέμενος κατ' ἕνα τρόπον, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεδέχθη ἀποσολὴν, διεύθυνε πρὸ αὐτοῦ τὸν Γρηγόριον Δικαῖον (α), ἐφωδιασμένον μὲ τὰς ἀνηκύσας ὁδηγίας καὶ συσημένον πρὸς τὸν Νέγρην εἰς τὸ Ἰάσιον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν φθάνει ὁ Γαλάτης εἰς Κωνσαντινόπολιν, χωρὶς να διίξῃ ὐδὲ τὴν ἐλαχίσην μεταβολὴν εἰς τὴν μέχρι τῦδε διαγωγὴν τυ. Συμβυλευόμενος μᾶλλον τὸ φαντασικὸν παρὰ τὸ κριτικὸν τῆς ψυχῆς τυ, ἀπέβλεπεν εἰς τὸν μοναδικὸν σκοπὸν τῦ νὰ κατασαθῇ αὐτὸς τὸ ἀπεριόρισον κέντρον καὶ τὸ ταμεῖον τῆς Ἑταιρίας. Εἰς μάτην ἀγωνίζονται οἱ Ἀρχηγοὶ νὰ διαῤῥυθμήσωσι τὸ δύσροπον πνεῦμά τυ διὰ τῶν νυθεσιῶν καὶ τῶν θυσιῶν των. Συνετέλυν ὅλαι αὐταὶ εἰς οἰκονομίαν σιγμιαίαν. Ὁ Γαλάτης θρασὺς εἰς τὴν γλῶσσαν, ἀνήσυχος εἰς τὸν νοῦν, ἄπλησος ἀπὸ χρήματα, εἰς τόσας ἐξετραχειλίσθη ἀτοπίας, ὥσε παρὰ τὴν σενην σχέσιν τυ μὲ μίαν ὕποπτον Πρεσβειαν ἐτόλμησε να ἐπαπειλῇ καὶ προδοσίαν (β) ἄμεσον εἰς τὺς Τύρκυς. Ὡς τοιῦ-

---

(α) Αὐτὸν, πολλὰ ἀσήμαντον Ἱεροδιάκονα πρῶτον, ἀλλὰ διαπρέψαντα μετέπειτα εἰς τὴν Ἐπανάστασιν, ἐσύστησεν ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, (καθ' ἣν ἐποχὴν εὑρίσκετο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν,) πρὸς τὸν Ἀναγνωστόπυλον, ὅστις τὸν παρεδέχθη εἰς τὴν Ἑταιρίαν.

(β) Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐκίνησεν ὡς μαινόμενος εἰς τὴν οἰ-

τος ὑπώπτευεν ὅλους τοὺς Ἑταίρους.

Ἡ Ἑταιρία σαλεύεται ἤδη. Παραλαμβάνει αὕτη εἰς τὴν ὁλομέλειάν της ἕνα Ἰθακήσιον (α), ὅσις συνήργησεν ὑπέρπολυ εἰς τὴν καταπράϋνσιν τῆς τρομερᾶς ὁρμῆς τούτου τοῦ ἀνθρώπου. Θέλει νὰ ἀπαλλαχθῇ ἀπ' αὐτόν· ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐφαίνετο ἱκανὸν νὰ πείσῃ τὸν μακρυσμόν του ἀπὸ τὴν Κωνσαντινούπολιν, μεχρισοῦ γράμματά τινα τῶν Πελοποννησίων, παρουσιασθέντα μεθοδικῶς καὶ πρὸς τοῦτον, καθὼς καὶ μυρίαι ἄλλαι ὑποσχέσεις τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας, ἐμψυχώνουσι τὰς πλεονεκτικὰς σκοπάς του. Τοιουτοτρόπως πείθεται οὗτος νὰ συνακολουθήσῃ τὸν Τσακάλωφ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ Μάνην, διὰ νὰ συνεργήσῃ περὶ τῶν μέσων τοῦ μέλλοντος Πολέμου· καὶ ἀναχωρεῖ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1818, συνωδευμένος καὶ ἀπὸ τὸν Δημητρόπουλον,

---

κίαν τοῦ Χαλέτ Ἐφένδη. Κατὰ θείαν οἰκονομίαν μετεμελήθη καθ' ὁδὸν, ἐπιπληχθεὶς ἀπὸ ἕνα συμπολίτην του Ἰθακήσιον, πρὸς τὸν ὁποῖον ὡμολόγησε χωρὶς συστολὴν τὸν σκοπόν του. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἤθελε πρὸ ὀλίγων στιγμῶν προδώσει, ἐρωτήθη, ποῦ ἦτο· καὶ αὐτὸς χαμογελῶν τοὺς λέγει τὴν ἀλήθειαν προσθέτων· "Ἐκαμα "τοῦτο· διότι σᾶς ἐζήτησα τὰ Γράμματα τῶν Προσηλυτων, "καὶ δὲν μ' ἐμπιστεύθητε καθὸ σύντροφον."

Οἱ Ἀρχηγοὶ μὲ ὅλα ταῦτα δὲν ἠμπόρουν νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ἐκινήθη εἰς παρόμοιον ἀνοσιούργημα. Μετ' ὀλίγον ὅμως προφθάνουσιν ἔντρομοι ἕνας κατόπι τοῦ ἄλλου διάφοροι Ἔμποροι, πληροφορηθέντες τὸ συμβὰν ἀπὸ τὸν ἴδιον πλοίαρχον Ἰθακήσιον. Τότε ἐπίστευσαν τὴν ἐξαιρετικὴν κακουργίαν τούτου τοῦ ἀνθρώπου, ἀποφασίσαντες τὴν ἀμετάθετον ἐξόντωσίν του.

(α) Περὶ τοῦ ὁποίου εἴπομεν Σελ. 227, Σχόλ. β'.

μὲ πλοίαρχόν τινα Πετσιώτην. Ὁ Σέκερης συνισᾷ εἰς τὰς Πέτσας πρὸς φίλους τινας τὸν Τσακάλωφ.

Μετὰ τοῦτο ἡτοιμάσθησαν ὁ Ἀναγνωσόπουλος καὶ Ξάνθος· ἀλλὰ δὲν ἀνεχώρουν, πρὶν ἢ μάθωσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποσολῆς τοῦ Τσακάλωφ ὡς πρὸς τὸν Γαλάτην. Ὁ Ἀναγνωσόπουλος τότε διέθεσε, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε ἐκράτει Ἀρχεῖον καὶ τὴν Σφραγίδα τῆς Ἑταιρίας. Φαίνεται δὲ, ὅτι μέρος τῶν Γραμμάτων καὶ σχεδίων ἔλαβεν ὁ ἴδιος, καὶ τὰ λοιπὰ ἐναπέθεσεν εἰς φίλον του τινα.

Ὁ Τσακάλωφ φθάσας εἰς τὰς Πέτσας ἐπροσπάθει νὰ πείσῃ τὸν Γαλάτην, διὰ νὰ διευθυνθῶσιν εἰς τὴν Μάνην· αὐτὸς ὅμως ἐπέμενεν εἰς τὴν ἐκ τῆς Τριπολιτσᾶς διέλευσίν του, λέγων, ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐνταμώσῃ ἐκεῖ ἕνα φίλον του Ἰατρὸν Ἑπτανησιον. Πρὸς τὰς ἄλλας καὶ ἡ περίσασις αὐτὴ ἐπεσφράγισε, τοὺς ὁποίους εἶχεν ὕστος κακοὺς σκοπούς. Ὁ Τσακάλωφ συμμορφώνεται εἰς τὴν πρότασίν του· τὸν πείθει δὲ νὰ περιηγηθῶσι πρῶτον μνημεῖά τινα τῆς Ἀρχαιότητος εἰς τὴν καταντικρὺ Ἑρμιόνην, ὅπου μετέβησαν. Αὐτὸς καὶ ὁ Γαλάτης βηματίζονται εἰς παραλληλόγραμμον. Ἔφθασαν εἰς ἓν κοίλωμα, ὅπου ὁ Δημητρόπουλος εἰδοποιεῖ διὰ νεύματος τὸν πρῶτον, ὅτι εἶναι ἡ ὥρα. Ὁ Τσακάλωφ ἐντεῦθεν δὲν προοδεύει, ὑποκρινόμενος, ὅτι παρατηρεῖ τι. Ὁ Δημητρόπουλος λαμβάνει τὴν θέσιν του καὶ πυροβολεῖ τὸν Γαλάτην. Αὐτὸς καὶ πληγωμένος ἀποσύρει τὸ ξίφος, καὶ ὁρμᾷ κατὰ μέτωπον πρὸς τὸν φονέα του, ὅς τις τὸν πυροβολεῖ ἐκ δευτέρου

εἰς τὸ σῆθος καὶ τὸν θανατώνει (α). Τοιοῦτον ἐσάθη τὸ τέλος τῦ διαβοήτυ Γαλάτου κατὰ τὸν Νυέμβριον τῦ 1819 (β).

(α) Ὁ Γαλάτης ἔζησεν ὡς 1|4 τῆς ὥρας. Κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας στιγμάς του ἐφώναξε δακρυῤῥοῶν· "Ἀχ! "Μ' ἐφάγετε! ! Τί σᾶς ἔκαμα; „ Ὁ Δημητρόπουλος συντρίβεται καὶ περιχέεται ἀπὸ δάκρυα. Πλησιάσας δὲ τὸν ψυχορ-ῥαγοῦντα, λέγει· "Ὦ δυστυχῆ ἄνθρωπε! Τὰ δάκρυά μου "εἶναι ὁ μάρτυς τῆς καρδίας μου, ὅτι σ' ἐλυπούμην· ἀλλὰ "! πῶς ἄλλως ἦτο δυνατὸν νὰ γλυτώσωμεν ἀπὸ τὴν ἀνοικο-"νόμητον κακίαν σου; „

Ὁ Τσακάλωφ, ἀκούσας τὴν πρώτην πιστολιὰν, ἐνόμισεν, ὡς φαίνεται, ὅτι ἐκτυπήθη ὁ ἴδιος, καὶ ἔφυγε μὲ πολλὴν ταχύτητα εἰς μίαν ὀπὴν ἑνὸς πλησίου ὑψώματος, ὅθεν παρετήρει τὸ ἀποβησόμενον τῆς τραγικῆς ἐκείνης σκηνῆς.

(β) Ἀπὸ τὸ συμβὰν τοῦτο ἔλαβόν τινες τὴν αἰτίαν τοῦ νὰ εἰπωσιν, ὅτι ἡ Ἑταιρία ἐθανάτωσε πολλούς. Ἀποκρινόμεθα μὲ τὸν θετικώτερον τρόπον, ὅτι ἡ Ἑταιρία δὲν ἐθανάτωσεν ἄλλον παρὰ τὸν ἀναφερόμενον Γαλάτην, ἀφοῦ μάλιστα μετεχειρίσθη ὅλα της τὰ μέσα, διὰ νὰ τὸν ἐπαναγάγῃ εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ τὴν τιμὴν τῶν ὅρκων του. Μὲ ἄλλους λόγους ὁ ἀμερόληπτος παρατηρητὴς δύναται νὰ γνωρίσῃ, ἀπ' ὅσα ἐξεθέσαμεν, ὁπόσον οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας ἐπροσπάθησαν νὰ προλάβωσι τὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα ἠμπόρουν νὰ τοὺς φέρωσιν εἰς παρομοίαν δυσάρεστον θέσιν. Ἀλλ', ὅτε ἔβλεπον τὴν κακίαν ἀδιόρθωτον καὶ παίζουσαν μὲ τοῦ Ἔθνους τὴν τύχην, δὲν ἤθελον ἐπαινεθῇ, φρονοῦμεν, σεβόμενοι τὸν θάνατον ἑνὸς ἀντ' ἐκείνου ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Ἂν εἴπῃ τις, ὅτι ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἀλάνθαστος προσοχὴ εἰς τὰς παραδοχὰς παρομοίων ἐπικινδύνων ἀνθρώπων, καὶ περισσοτέρα μὲ νοῦν καὶ μέθοδον παρατηρησις εἰς τὰ πράγματα· τὸν τοιοῦτον παραπέμπομεν εἰς τὴν Ἱστορίαν, διὰ νὰ ἴδῃ, ὅτι αἱ καταχρήσεις καὶ αἱ προδοσίαι δὲν ἔλειψάν ποτε μήτε ἀπὸ τὰ θεῖα κατὰ παραχώρησιν, μήτε ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα κατὰ δυστυχίαν. Ἐντὸς τῶν δώδεκα Μαθητῶν τοῦ

Μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην ὁ Τσακάλωφ καὶ Δημητρόπυλος κατέφυγον ἀμέσως διὰ τῶν Πετσῶν εἰς τὴν Μάνην. Ἡ Τυρκικὴ Ἐξουσία ἔλαβε τὴν αἰτίαν τοῦ νὰ ὑποβάλῃ εἰς πρόστιμον τὴν Πελοπόννησον. Μετ' ὀλίγον ἐζήτησεν ἐπιμόνως ἀπὸ τὸν Μαυρομιχάλην τὰς ἐνεργὰς τῆς δολοφονίας· ἀλλ' ὅτος ἠρνήθη τὴν εἰς τὰς ἐπαρχίας του διαμονὴν τοιούτων ἀνθρώπων. Ὁ Τσακάλωφ τελευταῖον ἐβιάσθη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Πίσαν τῆς Ἰταλίας, ὅπου διέμεινε σχεδὸν μέχρι τῆς ῥήξεως τοῦ Πολέμου (α).

Μόλις ἡ Ἑταιρία ἐλευθερώται ἀπὸ τὸν Γαλάτην καὶ περιπλέκεται μετέπειτα κινδυνεύουσα ἀπὸ τὸ φιλέκδικον τοῦ Εὐσταθίου Ἀρχιμανδρίτου, ἀδελφοῦ τοῦ θανατωθέντος. Ἀφοῦ ἐπέφερεν ὅτος τὴν μεγαλητέραν ἀνησυχίαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου δὲν ἠδυνήθη νὰ ἱκανοποιηθῇ, δωροδοκεῖ κάποιον Φωκᾶν Σφαέλλον, καὶ τὸν ἀποστέλλει εἰς Γαλάτσι, διὰ νὰ δολοφονήσῃ τὸν Ἀναγνωστόπυλον καὶ Δικαῖον. Ἤδη ἡ Ἐφορία τοῦ Γαλατσίου εἰδοποιεῖται ἐγκαίρως, καὶ ὁ Σφαέλλος ἐνεδρεύε-

---

Χριστοῦ ἐφάνη ἕνας Ἰούδας, καὶ εἰς τὴν ἀπέραντον Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν βλέπομεν πολλοὺς ψευδοΧρίστους καὶ ψευδοΠροφήτας. Τέλος πάντων θεωροῦμεν, ὅτι οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας δὲν εἶναι μεμπτέοι, ἂν ἐτιμώρησαν τὴν κακίαν.

Δὲν εἶναι ἐπίσης ἀληθινὸν, ὅτι οἱ ἴδιοι ἐθανάτωσαν καὶ τὸν Καμαρηνόν. Τὸ συμβὰν τοῦτο προῆλθεν ἀπ' εὐθείας ἐκ μέρους τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως Ὑψηλάντου (Ζήτει Ἐποχ. Δ', Κεφ. Α'), καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Ἑταιρία παρέδωσεν εἰς τοῦτον τὰς ἡνίας τῶν ὑποθέσεών της, καὶ δὲν ἐνήργει πλέον.

(α) Ἴδε Ἐποχ. Δ', Κεφ. Α'.

ται λαμβάνων ἀρκετὰς πληγὰς, πρὶν ἢ εἰσέλθῃ εἰς Γαλάτσι. Μεταμελεῖται ἔτος εἰς τὴν δυσυχίαν τε αὐτὴν, περιθάλπεται ἀξιώμενος συγγνώμην διὰ δευτέρων ἁγνισμῶν, καὶ πίπτει ἔπειτα μαχόμενος εἰς τὸ Δραγασάνι. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης κατέβη ἀκολούθως εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου προέλαβον φθάσασαι αἱ ἀπὸ τὴν Κωνσαντινούπολιν ὁδηγίαι, συνοδευόμεναι καὶ μὲ τὴν λεπτομερῆ σημείωσιν τῶν χαρακτηρισικῶν τύτου. Κατὰ τὴν Κόρινθον ἔμελλεν ἔτος νὰ θυσιασθῇ ἀφεύκτως, ἂν ὁ Θ. Ῥένδης δὲν ἀνεδέχετο τὴν ἐγγύησιν τῆς ἡσύχυ διαγωγῆς τε.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ Γ. ΒΕΝΤΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Διαγωγὴ κινδυνώδης τοῦ Δικαίου εἰς Μολδοβλαχίαν. Ὀλύμπιος, Σάββας καὶ Καραβιᾶς — Φόβοι τῶν Ἀρχόντων — Γεώργιος Λεβέντης — Μεθοδεύματα Ἀναγνωστοπούλου — Πρώτη Ἐφορία τῶ Γαλατσίου. Καθήκοντα — Προσβολαὶ τῶν πνευμάτων — Νέγρης καὶ Ἀναγνωστόπυλος, ἢ τὰ περὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Ἰασίου — Ἐνέργειαι καὶ πνεῦμα τῆς ὀργανιζομένης Σχολῆς διὰ τὴν Πελοπόννησον — Ἐγκύκλιοι τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου. Ἀποτελέσματα — Βοηθειαι διάφοροι τοῦ Λεβέντη — Ἐφορία Βουκουρεστίου — Νεόφυτος Δούκας.

Τὸ συμβὰν τοῦ Γαλάτη δὲν ἤργησε νὰ γνωσοποιηθῇ εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν δι' ἐπίτηδες ἀπεσταλμένου. Τοῦτο ἔβαλεν ὅλους εἰς θέσιν πλέον ἐνεργητικήν. Κατὰ τὰ τέλη Νοεμβρίου ἀναχωροῦσιν εἰς Γαλάτσι ὁ Ἀναγνωσόπυλος καὶ Ξάνθος, φθάσαντες τέλη Δεκεμβρίου. Ὁ Ξάνθος, ἐφοδιασθεὶς χρηματικῶς παρὰ τοῦ Ἀναγνωσοπύλου, ἔλαβε τὴν εἰς Πετρούπολιν διεύθυνσίν του· ὁ δὲ Ἀναγνωσόπουλος, ἑτοιμαζόμενος διὰ τὸ Ἰάσιον, παρατηρεῖ εἰς τὰ πνεύματα ἕνα διερεθισμὸν τόσον μέγαν, ὅσον ἦτο πρόωρος καὶ ἐπίφοβος· Ὁ Δικαῖος ἐναντίον τῶν ὁδηγιῶν του ἐξήπλωσε τὸν Προσηλυτισμὸν ἄνευ διακρίσεως καὶ εἰς τὰς δύο Ἡγεμονείας τοῦ Ἰασίου καὶ Βυκουρεσίου, κινούμενος ἀπὸ ὑπέρμετρον ἐνθουσιασμόν, καὶ βοηθούμενος ἀπὸ τὴν φυσικήν του παῤῥησίαν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ἱερατικοῦ του σχήματος. Ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαυΐα παρίστατο ἤδη ἄλλη Ἑλλὰς διὰ τὸ πλῆθος τῶν μετοικων καὶ παρεπιδήμων Ἑλλήνων, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων

εἶχον καὶ αἰσθήματα καὶ χρήματα.

Τὸ τολμηρότερον παρὰ τὰ ἄλλα κίνημα τοῦ Δικαίου ἦτο τὸ νὰ φρονηματίσῃ τὸν Γεώργιον Ὀλύμπιον, τὸν Σάββαν Καμινάρην καὶ Βασίλειον Καραβιᾶν, ὅτι ἡ Ἐπανάσασις κινεῖται μετ' ὀλίγον, πρέπει νὰ εὑρεθῶσιν ἕτοιμοι οὗτοι, καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἔρχεται ὁ Ἀναγνωσόπυλος, ἀπεσταλμένος παρὰ τῆς Ἀρχῆς, διὰ νὰ διαθέσῃ τὰ πάντα. Οἱ πολεμικοὶ αὐτοὶ, πρόθυμοι εἰς περίσασιν τοιαύτην, συναμιλλῶνται καὶ μεταχειρίζονται ὅλην τὴν δραστηριότητά των.

Ἡ κίνησις αὕτη, ἂν καὶ μυσικὴ, διήγειρε τὴν περιέργειαν καὶ τὰς φοβὰς τῶν Ἀρχόντων. Τὰς ὑποψίας των περὶ ταραχῆς τινος ἀνέφερον ἤτοι πρὸς τὸν Ἡγεμόνα Α. Σοὺτσον, ὅσις συγκαλεῖ τὸ Συμβούλιόν του καὶ τοὺς ἐκεῖ Προξένους τῶν Δυνάμεων, καὶ ἐμπιστεύεται τὴν φροντίδα τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ πράγματος πρὸς τὸν Γεώργιον Λεβέντην, Διερμηνέα τῆς Ῥωσσικῆς Πρεσβείας. Αὐτὸς γνωρίζων, ὅ,τι δὲν ἤξευρον οἱ Ἐντολεῖς του, οἰκονόμησε μὲ πολλὴν φρόνησιν καὶ πατριωτισμὸν τὴν ὑπόθεσιν. Μολονταῦτο κυριεύει ἤδη φόβος μέγας καὶ τοῦτον, καὶ τὸν Νέγρην καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐκ τῶν φρονιμωτέρων Προσηλύτων, ἐνῷ δὲν ἐννόουν, ὁποίας εἶχε βάσεις τὸ πνεῦμα τοῦ Δικαίου. Μίαν δὲ ἔτρεφον μικρὰν παρηγορίαν εἰς τὴν προμηνυομένην παρ' αὐτοῦ τοῦ Δικαίου ἄφιξιν τοῦ Ἀποσταλμένου ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς.

Ὁ Ἀναγνωσόπυλος εἰδοποιεῖται πάραυτα ἀπὸ τὸν Νέγρην περὶ ὅλων τούτων. Ἡ τοιαύτη τῶν πραγμάτων κατάσασις τὸν ἐμπνέει φόβον καὶ

λύπην ἐνταυτῷ εἰς τρόπον, ὥστε συλλογίζεται ν' ἀκολυθήσῃ ἤδη ἓν ἀπὸ τὰ δύο· ἢ ν' ἀποσυρθῇ εἰς μέρος τι μυσικὸν, μέχρις ὅ δειχθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς Ἀποσολῆς τῦ Ξάνθυ· ἢ νὰ ἐπινοήσῃ μέσον τι ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ διαχύσῃ τὴν ὑπάρχυσαν ταραχὴν τῶν πνευμάτων. Τὸ δεύτερον ἦτο προτιμώτερον. Ἄλλως ἤθελε προσθέσει εἰς τὸν τρέχοντα βρασμὸν νέας ὑποψίας μὲ τὴν μυσικὴν φυγήν τυ.

Ὁ Ἀναγνωσόπυλος παρετήρησεν, ὁπόσον ἐκπλήττοντο τὰ πνεύματα ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ νεοφανῆ ἐπιτηδεύματα ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὴν Ἐπανάσασιν. Ἴδεν ἀφ' ἑτέρυ μέρυς, ὁποῖαι ἐγίνοντο μεγάλαι καταχρήσεις, καὶ ὁπόσον ἀπεκαθίσατο ἐπικινδυνώδεσέρα ἡ προϊῦσα ἐπισώρευσις ἀνωφελῶν ὑποκειμένων. Εἰς παρομοίαν λοιπὸν ἐλεεινότητα σοχάζεται ὡς καταλληλότερον μέσον, ἱκανὸν καὶ τῶν πραγμάτων τὴν διόρθωσιν νὰ ἐπαναφέρῃ, καὶ ἐνταυτῷ νὰ προξενήσῃ σέβας καὶ φόβον: σοχάζεται ἓν εἶδος Ἐποπτῶν, ἐπιφορτισμένων τὴν ἀπόλυτον ἐξέτασιν καὶ παρατήρησιν ὅλων τῶν πράξεων καὶ τῶν κινημάτων παντὸς Ἑταίρυ, ὁποιυδήποτε ἤθελεν εἶσθαι βαθμῦ καὶ τάξεως. Ἐντεῦθεν ἔχυσι τὰς ἀρχὰς των αἱ Ἐφορίαι.

Πρὶν ἢ συνηθῶσιν εἰς καμμίαν τῶν Μητροπόλεων τῆς Μολδαυο-Βλαχίας, ἔκρινεν εὔλογον ὕτος νὰ κάμῃ ἀπόπειράν τινα τῦ, περὶ ὑ ὁ λόγος, μέτρυ εἰς παράμερον θέσιν, διὰ νὰ δοκιμασθῇ ὀλιγώτερον ζημιῶδες τὸ ἀποτέλεσμα εἰς ἐνδεχομένην τινα ἀποτυχίαν. Τοιαύτη ἐσάθη κυρίως ἡ αἰτία τῦ σχηματισμῦ πρώτης Ἐφορίας

εἰς τὸ Γαλάστι. Συνίσατο αὕτη ἀπὸ πέντε τὰ εὐϋπολη-πτότερα ὑποκείμενα τῆς παραλίου ἐκείνης Κωμοπόλεως· καὶ μεταξὺ τούτων ἦσαν ὁ Ἰσπραύνικος Δημήτριος Θέμελης (Πάτμιος), ὁ Παχάρνικος Νικόλαος Γρυπάρης (Σίφνιος), ὁ Μεγαλέμπορος τοῦ τόπου Δημήτριος Παππαγιαννόπουλος, καὶ ὁ Σέργιος Πρασσᾶς. Πρῶτον ἤδη μετὰ τόσους αἰῶνας ἀναγεννᾶται τὸ πολιτικὸν σύστημα τῶν Ἐφόρων τῆς Σπάρτης.

Τὰ χρέη τῶν Ἐφόρων τούτων ἐκανονίζοντο δι' ἑνὸς Ἐγγράφου, ὑπογεγραμμένου παρὰ τοῦ Ἀναγνωσοπούλου μὲ ἓν Ἑλληνικὸν Ὄνομα καὶ ἓν Σημεῖον. Ἦσαν δὲ·

Α'. Οἱ Ἔφοροι, ἅμα ἀναλάβωσι τὰς ἐργασίας, νὰ πληροφορηθῶσι μὲ θετικότητα ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Προσηλύτων, περὶ τῆς διαγωγῆς ἑνὸς ἑκάστου καὶ περὶ τῆς κατασάσεώς των. Τούτων ὅλων ἡ ἔρευνα νὰ ἐνεργηθῇ μὲ τὸν μυσικώτερον τρόπον.

Β'. Νὰ συναθροίσωσιν ἀπ' ὅλους τοὺς κατηχητὰς Ἱερεῖς τὰς Διδασκαλίας ἐπὶ λόγῳ μελλούσης ἀνασκευῆς διὰ τὰς δοθείσας εἰς τὴν Ἀρχὴν ὑποψίας προδοσίας τινος. Εἰς καθένα δὲ τούτων νὰ δίδωσιν Ἀπόδειξιν διαλαμβάνουσαν μόνον τὴν λῆψιν καὶ ὑπογεγραμμένην μὲ τὸ Σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἐγκρίνῃ νὰ λάβῃ ἡ Ἐφορία ἅπαξ.

Γ'. Ἐπεβάλλετο ἡ αὐστηρὰ φροντὶς τοῦ ν' ἀπαγορευθῶσιν οἱ Κατηχηταὶ Ἱερεῖς νὰ δέχωνται ἀπολύτως καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ἔγκρισίν των, ὡς πρότερον, ὁποιον τύχῃ.

Δοθείσης δὲ περισάσεως, ὅτε Ἱερεύς τις ἤθελε τινα ὡς ἄξιον τοῦ Μυστηρίου, ἐχρεώστει, πρὶν εἴπῃ τὸ

παραμικρὸν εἰς τὸν κατηχηθησόμενον, νὰ παρουσιάσῃ πρὸς τὴν Ἐφορίαν ἐγγράφως, ἢ προφορικῶς, τὰς ἰδιότητας, τὴν κατάσασιν καὶ τὸν τόπον τῆς γεννήσεως καὶ διαμονῆς τοῦ ὑποκειμένου. Ἂν αὐτὴ ἤθελεν ἐγκρίνει τὸ προβαλλόμενον πρόσωπον, ἐνήργει μόνη τὴν παραδοχήν του εἰς τὴν Ἑταιρίαν, ἐὰν δὲν ἐχαίρετο ὁ προτείνων Ἱερεὺς καλὴν ὑπόληψιν.

Δ'. Ἐπεβάλλετο ὡσαύτως εἰς τὰς Ἐφόρους τὸ χρέος τοῦ νὰ ἐμποδισθῶσι τοῦ λοιποῦ αἱ συνεισφοραὶ τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν Ἑταιρίαν.

Ἐὰν ἔτοι εὑηρεσθέντο οἰκειοθελῶς νὰ προσφέρωσι ποσότητά τινα χρηματικήν, αὐτὴ παρακατετίθετο τότε εἰς τὴν Ἐφορίαν, δίδουσαν τὴν ἀναγκαίαν Ἀπόδειξιν τῆς παραλαβῆς.

Ὁποιοσδήποτε δὲ ἤθελε ζητήσει ἀπ' αὐτὴν χρήματα ἄνευ ἐγγράφου διαταγῆς τῆς Ἀρχῆς, ὁ τοιοῦτος νὰ ἀποβάληται, τὸ δὲ ὄνομά του νὰ σημειῶται εἰς τὸ Ἀρχεῖόν της.

Ε'. Αἱ Ἐφορίαι ὑποχρεοῦντο νὰ ἔχωσι μεταξύ των τακτικὴν Ἀλληλογραφίαν· τὰ δὲ Ἐγγραφά των νὰ ὑπογράφωνται μὲ τὸ Ἑλληνικὸν Ὄνομα, προστιθεμένου πρὸς ἀριστερὰ καὶ τοῦ παραδεχθέντος ἅπαξ Σημείου (α).

Ἦσαν ἐπίσης ὑπόχρεοι νὰ εἰδοποιῶνται συναλλήλως περὶ ὅλων τῶν συμβαινόντων εἰς τὸ τμῆμα καὶ τὴν μυσικὴν διοίκησίν των: δηλονό-

---

(α) Λόγου χάριν· Ἡ Ἐφορία τοῦ Γαλατσίου, γράφουσα πρὸς ἐκείνην τοῦ Βουκουρεσίου, ὑπεγράφετο ἔτω (τὸ Σημεῖόν της) ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ· ἡ ἄλλη δὲ ἀποκρινομένη (τὸ Σημεῖόν της) ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

τι περὶ ἐρευνῶν τῆς Ἐξουσίας, περὶ ὑποψιῶν προδοσίας, περὶ εἰδήσεων πολέμου κτλ. Ἡ παραμίλησις τοιούτων περισατικῶν δὲν ἐδικαιοῦτο μὲ καμμίαν πρόφασιν.

ΣΤ'. Ἠμπόρουν αἱ Ἐφορίαι εἰς περίσασιν ἄλλως ἀνοικονόμητον νὰ ἐπεμβαίνωσι καὶ εἰς θάνατόν τινος προδότου. Εἶχον ὅμως τὴν εὐθύνην ν' ἀποδείξωσι δι' Ἀναφορᾶς των πρὸς τὴν Ἀρχὴν τὰς πλέον σαφεῖς αἰτίας, μαρτυρημένας καὶ ἀπὸ τὰ εὐϋποληπτότερα ὑποκείμενα τοῦ τόπου, ὅπου ἐπράχθη τὸ ἔγκλημα.

Ζ'. Τελευταῖον οἱ Ἔφοροι ἔπρεπεν ἀναγκαίως νὰ συνεδριάζωσι δὶς τῆς ἑβδομάδος κατὰ Τετράδην καὶ Σάββατον· περισάσεως δὲ κρισίμου δοθείσης, καὶ καθημέραν. Εἰς ὅλας δὲ τὰς συνεδριάσεις των ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ γράφωσιν ὅλως τὴν προσοχήν των εἰς τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἐπιβαλλομένων χρεῶν των.

Ἡ Ἐφορία τοῦ Γαλατσίου, ἀκολουθοῦσα κατὰ γράμμα τὰς ὁδηγίας της, προῴδευσε τόσον, ὥστε τὸ πᾶν ἐξωμαλύνθη ἐντὸς ὀλίγου (α). Ἡ εὐ-

---

(α) Πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὁποίαν ἐπροξένησεν ἡ σύσασίς της ἔκπληξιν καὶ σεβασμόν. Ὁ πεπαιδευμένος ἤρχησε βλέπων ἐν μέλλον καλόν, καὶ ὁ ἀπαίδευτος σωφρονιζόμενος καὶ ἐλπίζων. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐγίνετο λόγος περὶ Ἑταιρίας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Νέγρη μεταξὺ τούτου, τοῦ Στεφάνου Δέγκα, τοῦ Βενιαμὶν Λεσβίου καὶ τοῦ Εὐαγγέλου Ἰατροῦ. Πρὸς τὰ πολλὰ τῶν ἄλλων ὁ Δούγκας ἐξεφράσθη καὶ τοῦτο· Τώρα βλέπω εἰς τὴν σύσασιν τῶν Ἐφοριῶν βουλὰς ὑψηλὰς καὶ σκέψεις ὡρίμους.

Ἡ εἴδησις τῆς συσάσεως τῆς ἐν Γαλατσίῳ Ἐφορίας διεδόθη ἀσραπηδὸν καθ' ὅλα τὰ μέρη, ὅπου ὑπῆρχον Ἑταῖροι, καὶ

τυχὴς αὕτη ἔκβασις ὡδήγησε τὸν συνηματικὸν στοχασμὸν τῆς καθιδρύσεως παρομοίων Κατασημάτων καὶ εἰς ἄλλους τόπους. Ὁ Ἀναγνωστόπυλος ἤδη, δεδιδαγμένος ἐκ τῆς πείρας, μεταβαίνει εἰς τὸ Ἰάσιον, ὅπου εὑρίσκει ὅλον τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν προθυμίαν εἰς τὴν σύστασιν Ἑφορίας. Μεολοντοῦτο φαίνεται κατ' ἕνα τρόπον ἐμποδιζόμενον τὸ ἔργον ἕνεκα τῆς ματσιοδοξίας τοῦ Νέγρη, τοῦ ὁποίου ἡ τότε διαγωγὴ προεικόνισε κάλλιστα τὴν μετέπειτα εἰς τὴν Ἑλλάδα (α).

παντοῦ περιέμενον ἀνυπόμονοι τὴν σύστασιν τοιούτων Κατασημάτων. Τόσος ἦτον ὁ ἐνθουσιασμὸς, ὥστε, ὅπου δὲν εὐκολύνετο νὰ ὑπάγῃ ὁ Ἀναγνωστόπυλος, ἐκεῖ ἐνεργεῖτο ὁ σχηματισμὸς Ἑφορίας μὲ ἁπλοῦν γράμμα τοῦ ἰδίου ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν εὐυποληπτοτέρων Ὑποκειμένων. Παρόμοιόν τι ἠκολούθησε πρῶτον εἰς τὸ Ἰσμαῆλι, καὶ ἔπειτα εἰς ἄλλα μέρη.

Μετὰ τὴν ὕπαρξιν τῶν Ἑφοριῶν ἐλήφθησαν ὅλαι αἱ Διδασκαλίαι· ἀφέθησαν δὲ εἰς ἐκείνους μόνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ Ἔφοροι ἐνόμισαν περιττὸν νὰ τὰς ἀφαιρέσωσιν.

Ὅσοι περίεργοι ἠρώτων, Τί ἄρα τρέχει; ἤκουον εἰς ἀπάντησιν ἐπιτετηδευμένην τινὰ φήμην· Ἡ Ἀρχὴ παρατηρεῖ τὰ κινήματα τῶν Μελῶντης.

(α) Χρεωσεῖ τις εἰς τὴν δικαιοσύνην νὰ εἴπῃ, ὅ,τι καλὸν ἢ κακὸν εἶχεν ὁ ἄνθρωπος ἔτος. Ἠγάπα τὴν Ἐλευθερίαν, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον τὴν δόξαν του: Μὲ ἄλλους λόγους, ἦτο φιλελεύθερος, καθόσον προείχετο τῆς ἐλευθερίας· καὶ ἀπεσπᾶτο ἀπὸ τὸ Ἀρχοντολόγιον, καθόσον ἔβλεπεν, ὅτι ἠμπόρει νὰ ὑπερτερήσῃ τοὺς ἀντιζήλους του μὲ ἕν ἄλλο μίσον — Εἶχε τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νὰ παραλληλίζῃ τὰ μίσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἠμπόρει νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐπιθυμίας του, καὶ νὰ προκρίνῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τὸν διέκρινε φίλον τοῦ Ἔθνους του: Ἂν ἔβλεπε δηλονότι, ὅτι ἠμπόρει νὰ ἔχῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ὅ,τι τὸν ἐπρόσφερεν ἡ Μολδαυία, προετίμα τὴν

Τὸ νεοφανὲς εἶδος τῶν Ἐφοριῶν, ἐνῷ ἔδοσε βελτίωσιν σημαντικὴν εἰς τὰ πράγματα, προσέβαλλεν ἐνταυτῷ καὶ τὰ πνεύματα τῶν προσηλύτων Ἑλληνοβοϊάρων. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη κατήντησε τὸ ἀντικείμενον πολλῶν σκέψεων καὶ τόσω πλέον, ὅσῳ ὁ Νέγρης ὑπεκίνει ὅλα ταῦτα μὲ μόνον τὸν σκοπὸν τῦ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν Ἀρχήν. Τῦτο ἦτο τὸ ἀντικείμενον, περὶ τὸ ὁποῖον ἐστρέφοντο ὅλοι οἱ ὑπὸ διάφορα προσχήματα σοχασμοί τυ.

Ἤθελεν αὐτὸς τὴν σύσασιν τῆς Ἐφορίας εἰς Ἰάσιον· ἐπρότεινεν ὅμως, ἂν καὶ μὲ πολλὴν εὐγένειαν, ὡς Μέλη Προσηλύτυς τινας ἐκ τῶν φίλων του. Ἡ πρότασις αὕτη ἔδοσεν ἀφορμὴν δυσαρεσκείας εἰς τὸ πλεῖσον μέρος τῶν Ἑταίρων, καὶ προέρχονται ἐντεῦθεν νέαι ἀρχαὶ διχονοιῶν.

Ἑλλάδα — Δὲν ἐκτίθετο εἰς τὴν πάλην διὰ χρήματα, ἀλλὰ διὰ τὴν νίκην τῶν δοξασιῶν τυ. Καὶ, ἂν τις ἐδοκίμαζε νὰ ἀντιτάξῃ λόγυς ἀναιρετικὺς εἰς τὺς σοχασμύς τυ, ἦτον ἕτοιμος, ἂν ἠμπόρει, νὰ τὸν κατασρέψῃ κυριευόμενος ἀπὸ τὴν μεγαλητέραν ἰδιογνωμίαν — Ἐγίνετο ὠφέλιμος, καθόσον τις ἐπιτηδεύετο νὰ τὸν φρονηματίσῃ πλαγίως ὁποιονδήποτε στοχασμόν. Τοιυτοτρόπως ἀντανακλωμένη ἡ ἰδέα αὐτὴ ἀπὸ τὴν κεφαλήν τυ, ὑπεσηρίζετο μ' ὅλην τὴν συνήθη εἰς τῦτον δρασηριότητα καὶ ἑτοιμολογίαν — Ἄοκνος εἰς τὺς κόπυς, τολμηρός, παιδείας ἀρκετῆς καὶ ἠθικῆς γενναίας ἦτο μ' ὅλην τὴν ὀξύνοιάν τυ πολλὰ μάταιος καὶ πολλὰ δύσκολος εἰς τὸ νὰ κρύπτῃ τὰ πάθη τυ.

Τὸ Γράμμα τῆς Ἀρχῆς, (περὶ τῦ ὁποίυ ἀνεφέραμεν Σελ. 226) ἔλαβεν ἤτος ἕνα μῆνα πρὸ τῆς συνεντεύξεώς τυ μὲ τὸν Ἀναγνωσόπυλον. Τόσον δὲ ἐνθυσιάσθη, ὥσε, ἀφῦ τὸ ἐκοινοποίησεν εἰς πολλὺς τῶν Ἑταίρων τῦ Ἰασίυ, ἔτρεξεν εἰς τὸ Βυκυρέσιον, κάμνων καὶ ἐκεῖ τὸ ἴδιον.

Τελευταῖον τὰ Μέρη ἐναπέθεσαν τὴν ἐκλογὴν τῦ προσωπικῦ εἰς τὸν Ἀναγνωσόπυλον, ὅσις ὠνόμασεν ἐξ ἀνάγκης ἐπταμελῆ τὴν Ἐφορίαν, συγκερασμένην καὶ ἀπὸ τὰ δύο διχοτοῦντα Μέρη. Ἀλλ', ἐνῷ ἔμελλε νὰ δοθῇ τὸ Ἐπικυρωτικὸν Ἔγγραφον, ὁ Νέγρης προτείνει τὴν ἐπιθυμίαν του εἰς τὸ νὰ ὑπογράψῃ καὶ αὐτός. Ὁ Ἀναγνωσόπυλος δὲν ἐνδίδει, δι' ὅσας ἤθελον κάμει πολλοὶ παρατηρήσεις, καὶ δι' αὐτὴν τῦ Νέγρη τὴν πολιτικὴν πρόβλεψιν· "Ἐγὼ δὲν εἶμαι, ἀ-"ποκρίνεται, εἰμὴ ἓν πισὸν ὄργανον τῆς Ἀρχῆς "εἰς παρομοίας ἐπιχειρήσεις· ἑπομένως δὲν ἠμ-"πορῶ νὰ πράξω τὸ παραμικρὸν παρὰ τὰς ὁ-"δηγίας μυ, χωρὶς νὰ ὑποπέσω εἰς βαρεῖαν εὐ-"θύνην. Κρίνε λοιπὸν, ἂν δίχηται ἡ εὐαισθη-"σία σου τὴν καιρίαν βλάβην ἑνὸς συμπατριώ-"του σου καὶ πισῦ φίλου σου." Οἱ λόγοι ὗτοι ἐσύντριψαν τὴν καρδίαν τῦ Νέγρη· ἀλλ' ἐφάνη ἀπὸ τὰ ψελίσματά τυ ἡ μεγαλαυχία, ἕνεκα τῆς ὁποίας ὡρμήθη νὰ προείπῃ πρὸς φίλυς τυ, ὅτι μέλλει νὰ συνεπικυρώσῃ καὶ αὐτὸς τὴν σύσασιν τῆς Ἐφορίας. Ὁ Ἀναγνωσόπουλος, αἰσθανόμενος ἤδη, ὁποῖα ἠμπόρυν νὰ προέλθωσιν ἀποτελέσματα ἀπευκταῖα ἀπὸ τὴν δυσαρέσκειαν τύτυ, ἐπαναλαμβάνει· "Ὅ,τι φαίνεται ἀναγκαῖον εἰς "ταύτην τὴν περίσασιν εἶναι ἡ ἐπὶ τῦ παρόντος "ἀναβολὴ τῆς ἐνταῦθα συσάσεως τῆς Ἐφορίας. "Θέλω δὲ ἀναφερθῇ πρὸς τὴν Ἀρχὴν περὶ τῆς "ἀνάγκης τῦ νὰ σᾶς ἐπιφορτίσῃ τὸ ἔργον τῦτο. "Ἐγὼ ἐν τοσύτῳ διευθύνομαι εἰς Βυκουρέσιον, "ὅπυ θέλω συσήσει τὴν Ἐφορίαν."

Ὁ ἴδιος παρατηρεῖ ἤδη τὸν ἐρεθισμὸν τῶν πνευ-

μάτων. Ἦτο μὲν ἕτοιμος εἰς προφυλακτικάς τινας ἀντιθέσεις· ἀλλὰ δὲν ἐφαίνοντο καὶ αὗται ἱκαναὶ νὰ ὑπερβάλωσι πεφυσιωμένας σκέψεις ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι, καίτοι νάνοι, ἐνόμιζον μεολοντὺτο, ὅτι παίζυσιν εἰς τὰς χεῖράς των τὴν σφαῖραν τῆς Πολιτικῆς. Ἔβλεπεν ἑπομένως, ὅτι ἡ συνεχὴς αὕτη συζήτησις ἠμπόρει νὰ φέρῃ ἀνακάλυψίν τινα εἰς τὰ πράγματα· καὶ ὅτι παρόμοιοι ἄνθρωποι, ὑποτασσόμενοι εἰς τὸ μεγαλεῖον τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα τὺς ἐκπλήττυν, χωρὶς νὰ ἠμπορῦν ὕτοι νὰ τὰ κρίνυν: τοιῦτοι ἄνθρωποι πρέπει νὰ σπρωχθῶσιν ἐπιτηδείως εἰς μίαν ἀπέραντον σύγχυσιν.

Μεθοδεύεται ἐντεῦθεν τὸ μέτρον τῦ νὰ κάμῃ πρὸς τὸν Νέγρην τὴν πρότασιν περὶ ἑνὸς κεντρικῦ Σχολείυ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Τὸν προσθέτει δέ· "Τοιαύτη εἶναι ἡ θέλησις τῆς Ἀρχῆς· "καὶ τύτυ τὴν ἁρμοδίαν Διάταξιν ἀξιοῖ ἀπο τὴν "ἀγχίνοιαν καὶ τὴν ἐμπειρίαν συ." Ὁ Νέγρης μαγεύεται, καὶ ἑτοιμάζει τὰ πάντα ἐντὸς ὀλίγυ (α). Πιστεύει δὲ, ὅτι παρόμοια ἔργα εἶναι βυ-

---

(α) Τὸ περὶ Σχολείυ ἀντικείμενον ἀπεκατέστη εἰς πολὺν καιρὸν ἡ μόνη μελέτη τῶν πνευμάτων, μολονότι ἡ ἰδία του δὲν εἶχεν ἄλλον σκοπὸν παρὰ τὴν σύγχυσιν τῶν περιέργων, καθὼς εἴπομεν, μεχρισῦ ὁ Ξάνθος φανερώσῃ, ὁποῖον ἠθελε δείξει ἀποτέλεσμα ἡ ἀποσολή τυ.

Ἐξῆγον πολλοὶ βέβαιον συμπέρασμα, ὅτι ὑπὸ τὸν εὐσχημον τῦτον τρόπον θέλυσι συναθροισθῆ οἱ Πεπαιδευμένοι εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὡς τὸ καταλληλότερον μέρος εἰς τὴν κεντρικότητα τῦ μέλλοντος Πολέμυ.

Ὁ Νέγρης ἐρωτᾷ τὸν Ἀναγνωστόπυλον, Τί συμπεραίνει περὶ τῆς προκειμένης συσάσεως τῦ Σχολείυ; Αὐτὸς τὸν ἀπο-

λαὶ μεγάλων ἀνθρώπων· καὶ δὲν καταγίνεται πλέον εἰς ἄλλο, εἰμὴ κατὰ ποῖον τρόπον νὰ δειχθῇ εὐάρεσος διὰ τῆς προθυμίας καὶ τῆς ἱκανότητός του.

Ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς ἀποπείρας ὑπαγορεύει εἰς τὸν Ἀναγνωστόπουλον ἄλλο κίνημα πλέον θαῤῥαλαῖον. Συλλογίζεται ἢ τὴν πραγματικὴν σύσασιν τῆς Σχολῆς, ἢ τὸ μέτρον τὸ νὰ ἐπιμεληθῶσιν οἱ Ἔφοροι τὴν συνάθροισιν, ὅσων δυνηθῶσι περισσοτέρων χρημάτων, ὡς ἀναγκαίων εἰς τὴν ῥῆξιν τοῦ Πολέμου. Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦ

κρίνεται· Σὺ δύνασαι νὰ γνωρίσῃς τὸν σκοπὸν, εἰς τὸν ὁποῖον τείνει, ἐνῷ ἔχεις τὰ πισὰ καὶ τὴν ἀλληλογραφίαν μὲ τὴν Ἀρχήν. Ὁ Νέγρης ἐπαναλαμβάνει παρατηρῶν τὸ τοιοῦτον ὡς πρόσχημα μιᾶς συναθροίσεως Στρατιωτικῶν καὶ Πολιτικῶν ἀνδρῶν. Ὁ Ἀναγνωστόπουλος προσποιεῖται ἐπικυρῶν τὴν ἰδέαν του αὐτήν.

Ἐν τούτοις ὁ Νέγρης καὶ οἱ δύο Φιλόσοφοι Δούγκας καὶ Βενιαμὶν, καθὼς καὶ ὁ Δανιὴλ Φιλιππίδης, ἐνησχολήθησαν εἰς τὸν Ὀργανισμὸν, καὶ τὸν διέθεσαν κάλλιστα. Διορίζουν Ἐφόρους, κατὰ μίμησιν τῶν πολιτικῶν Ἐφοριῶν, παντοῦ· καὶ λαβόντες διὰ τῆς λεγομένης τσεδούλας τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὸν Ἡγεμόνα Καλλιμάχην (28 Μαΐου, 1819,) τὸν ἐκδίδουν διὰ τοῦ τύπου εἰς 800 Φυλλάδια.

Τοιωτοτρόπως πολλαπλασιάζεται ὕλη ἱκανὴ πρὸς διασκέδασιν τῶν πνευμάτων, ὅσον τῶν πολιτικῶν, τόσον καὶ τῶν Λογίων ἐκείνου τοῦ μέρους. Ἡ συνάθροισις τῶν συνεισφορῶν προσδιωρίζετο εἰς Βασσαραβίαν, Βουκουρέστιον, Ἰάσιον, Γαλάτσιον, Ὀδησσὸν, Μόσχαν, Πετρούπολιν, Ταϊγανρὸκ, Κωνσταντινούπολιν, Σμύρνην, Ὕδραν, Ζάκυνθον, Λιβόρνον καὶ Τριέστιον.

Διάφοροι Ἀπόστολοι ἔφερον παντοῦ Προκηρύξεις τοιαύτας. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ γνωρίζοντες, καὶ μὴ, τὴν Ἑταιρίαν καὶ τὺς σκοπούς της συνέτρεχον πρὸς τὸ ἴδιον τέλος.

νὰ πραγματοποιηθῇ μὲ εὐκολίαν ἢ τὸ ἓν, ἢ τὸ ἄλλο, ἐνεργεῖ διὰ τῦ ἐν Κωνσαντινυπόλει Σέκερη, καὶ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος πείθεται, (καθὸ φίλος τῶν Μυσῶν,) ἐκδίδων Ἔγγραφα ἐπίσημα πρὸς τὺς Μητροπολίτας καὶ τὸν Λαὸν τυ ὑπὲρ τῆς πράξεως τῦ Ἰασίυ. Ὁ ἴδιος Γρηγόριος ἔγραψε καὶ μερικῶς εἰς σημαντικύς τινας κατὰ τον διευθυνθέντα πρὸς τον Σέκερην Ὀνομαστικὸν Κατάλογον. Τῆς δὲ Σχολῆς ὠνομάσθησαν Ἐπισάται καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων.

Αἱ Πατριαρχικαὶ Προκηρύξεις φθάσασαι μετ' ὀλίγον εἰς τὰς Ἐπαρχίας, ἐνέσπειρον τόσην ἔκπληξιν, ὅσον ἀνίφερον τὸ νὰ συνδράμωσι καὶ αἱ Ἐφορίαι. Ὁ ὀρθῶος Πατριάρχης δὲν ἐγνώριζεν, ἂν ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι παρ' ἐκείνας τῶν Σχολείων Πολιτικαὶ Ἐφορίαι. Ἐντεῦθεν ἐδόθη τὸ μεγαλήτερον σίβας εἰς τὴν Ἑταιρίαν· καὶ πολλοὶ ἐγίνοντο ζηλότυποι εἰς τὴν τιμὴν τῆς εἰσαγωγῆς των, φρονῦντες ἤδη, ὅτι ἡ Ἀρχὴ τῆς Ἑταιρίας ὑπάρχει καὶ ἐνεργεῖ συναινέσει τῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρυ· καὶ ὅτι ὁ Καποδίστριας ἔγραψεν ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν Πατριάρχην περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἐγκυκλίων (α).

(α) Τὶ δύναται νὰ τοχασθῇ τις διὰ πολλοὺς, βλέπων εἰς τὴν ἀπάτην ὄχι μόνον τοὺς φρονοῦντας τὸν ἀγχίνουν, ἀλλα καὶ τοὺς πραγματικῶς τοιούτους. Τὸ πνεῦμα τοῦ Νέγρη, ἂν καὶ τολμηρὸν νὰ διατρέξῃ εἰς τὴν κρίσιν τῶν φαινομένων, ἔμεινεν ὅμως ἀπονεναρκωμένον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου. Μόλις ἔμαθε τῶν πραγμάτων τὴν ἀληθῆ πηγὴν μετὰ τὴν ῥῆξιν τοῦ Πολέμου. Τότε ἐπανέλαβε, καθὼς καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, (Ἴδε Ἐποχ. Δ', Κεφ. Α',) ἀλλὰ μὲ περισσότερον

Μετὰ τὴν διάθεσιν τῶν πραγμάτων τῦ Ἰασίυ ὁ Ἀναγνωστόπυλος μετέβη εἰς τὸ Βυκυρέστιον, ὅπυ εὑρίσκοντο οἱ ἄνθρωποι ἔτι πλέον τεταραγμένοι ἕνεκα τῆς διαγωγῆς τῦ Δικαίυ, ὡς προείπομεν (α). Ἐνταμώνεται μὲ τὸν Γ. Λεβέντην, ὑπολῃπτόμενον σημαντικὰ εἰς τὸν τόπον τῦτον. Ἀγαπῶν ὑτος τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος του μὲ εἰλικρίνειαν καὶ ὄχι κατ' ἐπίδειξιν, συνετέλεσε μεγάλως ὄχι μόνον εἰς τὰς σκέψεις, ὅσαι ἀπέβλεπον τὴν φρόνιμον ἔκτασιν τῆς Ἑταιρίας, ἀλλὰ καὶ δι' ἰδίας δαπάνης (β). Ἐξηγήθη πρὸς τὸν Ἀναγνωσόπυλον περὶ τῆς ταραχῆς τῶν πνευμάτων, τῶν πηγῶν της καὶ ὅ,τι ἐπενόησε, διὰ νὰ ἐφησυχάσῃ τὴν Ἐξυσίαν καὶ τὰ περίεργα πνεύματα τῶν Εὐρωπαίων.

Τὸν προτείνεται ἡ σύσασις τῆς Ἐφορίας, καὶ πάραυτα τελειόνει. Ἐδῶ ἐφάνη ὄχι ὁ κίβδηλος πατριωτισμὸς τῦ Ἰασίυ. Ὁ Λεβέντης δέχεται ὡς

φανατισμὸν καὶ πικρίαν, κακολογῶν καὶ αὐτὰ καὶ τὸν Ἀναγνωστόπουλον, διότι τὸν ἠπάτησε.

(α) Σελ. 234.

(β) Ὁ Λεβέντης (καταγόμενος ἐκ τῆς Λακωνίας) ἐστάθη τὸ σημαντικώτερον ὄργανον τοῦ νὰ ὑπάρξῃ, ὁ,τι ἐφάνη τακτικὸν εἰς τὴν Βλαχίαν. Ἔδοσε ποσότητα περισσοτέραν τῶν 35,000 Τουρκικῶν γροσίων τῆς τότε ἐποχῆς, χωρὶς νὰ λάβῃ μήτε ὀβολόν. Ὁ Σέκερης, ἀπ' ὅσα ἔδωκεν ἐπὶ λόγῳ δανείυ, ἔλαβε μέρος. Ποῖος ἄρα ἐκ τῶν δύω ἐθυσίασε περισσότερον; Τὴν λύσιν ταύτην, μὲ τὴν διαφορὰν τῶν δύω ἀνομοίων ἐποχῶν τῆς δόσεως, ἀφίνομεν εἰς ἄλλους.

Μ' ὅλας τὰς θυσίας τοῦ ὁ Λεβέντης διεβλήθη πρὸς τὸν Α. Τφηλάντην, καὶ τὸ χειρότερον ἐκακολογεῖτο ἀπὸ τὸν ἴδιον. Ὁ Ἀναγνωστόπουλος τὸν ὑπερασπίσθη μὲ τόνον.

χρησμὸς τὰς προτάσεις τοῦ Ἀναγνωσοπύλου. Τὸν βεβαιώνεται ἡ κατεπείγουσα χρεία τοῦ νὰ ἐμβασθῶσι χρήματα εἰς τὸν Σίκερην (α), καὶ οὗτος θυσιάζων τὰ ἴδιά του, ἀποδεικνύει, πόσον ἐκτελεῖ τὰ χρέη του πρὸς τὴν Πατρίδα, πόσον ἐκπληροῖ τὰς ἐνόρκους ὑποσχέσεις του.

Αἱ τοιαῦται ἀρεταὶ τοῦ Λεβέντη καὶ ἡ ἀνάγκη ἑνὸς πιστοῦ συντρόφου καὶ συμβούλου εἰς ξένον τόπον ὑπεχρέωσαν τὸν Ἀναγνωσόπουλον, διὰ νὰ τὸν δεχθῇ εἰς τὴν Ἀρχήν. Ὁ Λεβέντης ἐκ τούτου τόσον ηὔξησε τὸν ἐνθουσιασμόν του, ὥστε ἐπεμελεῖτο ἀνενδότως, διὰ νὰ κατορθώσῃ μόνος τὸ πᾶν, ἐὰν ἠμπόρει. Ὡς τοιοῦτος ἐσερήθη καὶ τὴν κατάσασίν του.

Τὰ μέλη, τὰ ὁποῖα συνίσων τὴν Ἐφορίαν τοῦ Βουκουρεσίου, ἦσαν οἱ δύο Διδάσκαλοι Νεόφυτος Δούκας (β) καὶ Κομητᾶς, ὁ Λεβέντης, Νι-

---

(α) Δι' ὅσα οὗτος ἐδάνεισε πρὸ ὀλίγου τὴν Ἑταιρίαν, μὴ ὑπερβαίνοντα τὰς 40,000 γροσίων Τουρκικῶν. Τὴν ἐπιστροφὴν τούτων ὑπεσχέθη ὁ Ἀναγνωσόπυλος ἀπὸ Βουκουρέσιον.

(β) Ὁ Δούκας ἔδειξε καὶ πατριωτισμὸν καὶ φρόνησιν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς μεγάλης ὑποθέσεως τῶν Ἑλλήνων. Ἀπόδειξιν τοῦ παραδόξου ἐνθουσιασμοῦ τούτου τοῦ Γέροντος ἔχομεν καὶ τὴν ἀκόλουθον περίστασιν.

Εἰς μίαν πρὸς αὐτὸν ἐπίσκεψιν ὁ Ἀναγνωστόπουλος βλέπει κρεμαμένην μίαν εἰκόνα. Τὸν ἐρωτᾷ, τίνος εἶναι; καὶ αὐτὸς ἀποκρίνεται "τοῦ Κοραῆ." Παράξενον, λέγει ὁ Ἀναγνωστόπουλος, ἐνῷ εἶσθε ἐχθροί. "Οχι, Φίλε! ἀπαντᾷ ὁ Δοῦκας· δὲν εἶμαι ἐχθρὸς τοῦ Κοραῆ, ἀλλὰ Γραμματικῶν τινων παραλογισμῶν του. Ἄλλως τὸν τιμῶ διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν φιλογενῆ καρδίαν του. Λαμβάνει ἐντεῦθεν ἀφορμὴν ὁ Ἀναγνωστόπουλος, μολονότι δὲν εἶχε μήτε τὴν παιδείαν, μήτε τὴν ἡλικίαν του, καὶ τὸν προτείνει τὴν παῦσιν τῆς με-

πολόπυλος καὶ τις Δομνάνδος (α), Α' Γραμματεὺς τῆς Ῥωσσικῆς Προξενείας. Ἡ Ἐφορία αὕτη κατέση ἡ κεντρικωτέρα, διευθύνουσα μὲ προσεκτικὸν τρόπον καὶ τὰς Ἑταιρικὰς ὑποθέσεις τοῦ Ἰασίου.

ταξύ των διαιρέσεως εἰς μίαν μάλιστα περίστασιν, ὅτε τὸ Ἔθνος λαμβάνει μέρος εἰς αὐτὴν, ἐνῷ ἔχει τὴν μεγαλητέραν ἀνάγκην τῆς παρὰ τὰ ἄλλα ὠφελίμου ἑνώσεως, τὸ παράδειγμα τῆς ὁποίας πρέπει νὰ δώσωσι πρῶτοι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι. Τὸν προσθέτει δὲ τὴν χρείαν τοῦ νὰ γράψῃ ὑπὲρ τοῦ Κοραῆ διὰ τῆς Ἐφημερίδος, διὰ νὰ γνωρίσῃ τὸ φρονιμώτερον μέρος τοῦ Ἔθνους, ὅτι μία σπανία καὶ μεγάλη αἰτία τοὺς ὑποχρεοῖ ν' ἀφήσωσι πεπαλαιωμένα πάθη. Ὁ χρηστὸς Γέρων πείθεται πάραυτα, καὶ συντάττει ὑπὲρ τῦ Κοραῆ Διατριβὴν, τὴν ὁποίαν ὁ Λεβέντης ἀπέστειλεν εἰς Παρίσια πρὸς τὸν ἐκεῖ Νικολόπουλον, ἐνεργήσαντα τὴν δημοσίευσίν της.

(α) Διὰ τῆς προτροπῆς τοῦ Λεβέντη ἐφανερώθη τὸ Μυστήριον καὶ εἰς τοῦτον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Συνωμοσία Δικαίου, Ὀλυμπίου καὶ Φαρμάκη. Ἀνακάλυψις — Χαρακτὴρ Δικαίου. Ἀποδοχὴ τούτου εἰς τὴν Ἀρχὴν — Αἰτίαι καὶ ἀποτελέσματα τῆς μεταβάσεως τοῦ Π. Α. Ἀναγνωστοπούλου εἰς Ῥένι — Διαγωγὴ τῦ Καποδίστρια εἰς τὴν παρουσίασιν τοῦ Ε. Ξάνθου — Ἀναγόρευσις τῦ Α. Ὑψηλάντου εἰς τὴν Ἀρχηγίαν τῆς Ἑταιρίας καὶ τῆς Ἐπαναστάσεως.

Ὁ *Δικαῖος ἐμετρίασεν ἐπιπληχθεὶς τὴν ἀπρόσεκτον διαγωγήν του. Διὰ τὸ ἀνήσυχον ὅμως καὶ σασιῶδες πνεῦμά τυ ἐσύρετο ἐνίοτε εἰς ἀτοπήματα πολὺ ἐπικίνδυνα. Συμφωνεῖ μὲ τὸν ἀνδρεῖον μὲν, ἀλλὰ ἁπλῦν, Γ. Ὀλύμπιον καὶ τὸν Ι. Φαρμάκην δὶ ἐνόρκων καὶ ἐγγράφων δεσμῶν τὴν ἐπανάσασίν των εἰς ἐποχὴν καὶ ἡμέραν προσδιωρισμένην* (α). Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ πρᾶξις αὖ-

---

(α) Ὁ Δικαῖος, θέλων, ὡς φαίνεται, νὰ ἐκδικηθῇ εἴτε διὰ τὴν περιορισθεῖσαν σημασίαν του μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἀναγνωστοπούλου ἕνεκα τῶν Ἐφοριῶν εἴτε δυσηρεστημένος εἰς τοὺς ὀνειδισμοὺς (ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν) περὶ τῆς προτέρας διαγωγῆς του, πείθει τοὺς Πολεμικοὺς αὐτοὺς εἰς τὸ ἀκόλυθον, αν καὶ τόσον ἀνόητον καὶ ὀλέθριον, σχέδιον: Ὁ μὲν Ὀλύμπιος νὰ κινηθῇ εἰς τὴν Βλαχομολδαυίαν· ὁ Φαρμάκης εἰς τὴν Ῥούμελην· καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἡ ἀνακαλυψις παρομοίας τρομερᾶς προδοσίας ἤθελεν εἶναι ἀδύνατος, ἐνῷ ὅλοι εἶχον ὁρκισθῇ ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου ἂν δὲν μετεχειρίζετο ὁ Ἀναγνωστόπουλος, τὸ ὁποῖον θέλομεν ἤδη ἐκθέσει σχέδιον.

Αὐτὸς βλέπει μεταλλαγμένον τὸν τρόπον τοῦ Δικαίου, ὡς πρὸς τὰ ὁποῖα ἐπεφορτίσθη νὰ ἐκτελέσῃ χρέη· παρατηρεῖ· μαθαίνει τὴν νυχθημερινὴν συνομιλίαν του μὲ τοὺς Πολεμι-

τῳ ἔφερε χαρακτῆρα ὅλως διόλου εἰδικόν. Οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας δὲν εἶχον τὴν παραμικραν ἰδέαν. Ἄπορον δὲ εἶναι, ποῖα μετεχειρί-

---

κοὺς αὐτούς· ὑποπτεύεται καὶ δοκιμάζει τὴν ἀνακάλυψιν, χωρὶς νὰ τὸν εἴπῃ τι.

Ὁ Δικαῖος ἤδη διωρίσθη καὶ μεταβαίνει εἰς ἓν ἐκτὸς τῆς πόλεως Μοναστήριον, διὰ νὰ ἴδῃ δῆθεν Ἡγούμενόν τινα, ἂν ἦναι ἄξιος ἀποδοχῆς. Ὁ Ἀναγνωστόπουλος προλαμβάνει αἰφνιδίως τὸν Ὀλύμπιον λέγων, ὅτι ἔλαβε διαταγὴν τῆς Ἀρχῆς νὰ τὸν προβιβάσῃ εἰς βαθμὸν ἀνώτερον, τοῦ ὁποίου εἶχε. Τὸν δίδει νὰ ἀσπασθῇ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ λέγει· "Γενναῖε Συμπολῖτα! Οἱ Μεγάλοι Ἱερεῖς τῶν Ἐλευσινίων "πληροφορηθέντες περὶ τοῦ ζήλου καὶ πατριωτισμοῦ σου, "μὲ διέταξαν νὰ σὲ προβιβάσω. Ὁ Βαθμός, τὸν ὁποῖον ἠ-"ξίωσαν νὰ λάβῃς, εἶναι τῆς ἀνωτάτης Στρατιωτικῆς Τάξεως. "Ἀλλὰ, πρὶν κάμῃς τὸν περὶ τούτου ὅρκον σου, εἶμαι δια-"τεταγμένος νὰ σὲ κάμω μερικὰς ἐρωτήσεις. Πρέπει ὅμως νὰ "ὁρκισθῇς πρῶτον εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα καὶ εἰς τὴν Πατρί-"δα, ὅτι θέλεις εἰπῇ τὴν ἀλήθειαν. „

Ὁρκίζεται καὶ ἐρωτᾶται· "Πῶς εὑρίσκεται μὲ τὴν Διοίκη-"σιν, τὴν ὁποίαν ὑπηρετεῖ. Ποία εἶναι ἡ Στρατιωτικὴ Δύ-"ναμις τοῦ τόπου, καὶ ἂν συγκειται ἀπὸ ξένους, ἢ ἐντοπίους. "Ἂν ἦναι εὐχαριστημένος ἀπὸ αὐτήν. Ποῖον καιρὸν ἐμβῆκεν "εἰς τὴν Ἑταιρίαν· καὶ ποίους ἐγνώρισεν ὡς Συναδελφούς. "Εἰς ποῖον ἀπ' αὐτοὺς λέγει τὰ μυστικά του· καὶ ποῖα εἶναι "αὐτά. „

Ἀποκρίνεται ὁ Ὀλύμπιος· "Εἶμαι ἀνυπόμονος, ἐωσοῦ ἀρ-"χήσῃ ἡ Δουλειὰ τῆς Πατρίδος. Ἡ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν "μου ἐν ἐνεργείᾳ Στρατιωτικὴ Δύναμις εἶναι ὡς 300 Παλι-"κάρια (Σέρβοι, Βούλγαροι καὶ Ρουμελιῶται)· ἀλλ' εἶναι "δυνατὸν εἰς μίαν περίστασιν νὰ γίνωσιν ἕως 5,000. Εἶναι "καὶ Δύναμις τοπικὴ οἱ Πανδοῦροι· πλὴν αὐτοὶ ἡσυχάζουν. "Εὐχαριστοῦμαι νὰ ὑπηρετήσω τὴν Πατρίδα, λαμβάνων "τὸν μισθόν μου. Εἰς τὴν Ἑταιρίαν εἶμαι μῆνας ἑπτὰ, καὶ "γνωρίζω πολλοὺς Ἀδελφούς. „ Τέλος πάντων ὁμολογεῖ τὰ

σθη μέτρα πεισικά ὁ Δικεῖος πρὸς ἀνθρώπους φρονοῦντας προσωπευομένη τὴν Ἀρχὴν ἀπὸ τὰ πλέον ἔξοχα Ὑποκείμενα.

Ἡ Συνωμοσία αὕτη ἀνεκαλύφθη καὶ οἰκονομήθη· τὸ δὲ ὄργανόν της ὑπερασπίσθη (α) ἐκ μέρους τοῦ Ἀναγνωσοπύλου· καὶ, χωρὶς νὰ γίνῃ θῦμα παράκαιρον τῆς ἀνοησίας του, ἀπεκατέστη μετὰ ταῦτα ὠφέλιμον εἰς τὴν Πατρίδα.

Εἶναι δύσκολον τὸ νὰ περιγράψῃ τις κατ' ἀκρίβειαν τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

μετὰ τοῦ Δικαίου μυστικά του, ὅπως ἠκολούθησαν· ὁποίας εἶχε κάμει ὁμιλίας μὲ τὸν Θεόδωρον Βλαδιμηρέσκον· καὶ παραδίδει εἰς τὸν Ἀναγνωστόπουλον τὸ Συμφωνητικόν ἔγγραφόν των.

Ταύτης τῆς Συνωμοσίας ἀπόρροια ἦτο τὸ ἔνοπλον καὶ καταπληκτικὸν Κίνημα τοῦ Βλαδιμηρέσκου, παρουσιασθέντος ὡς Προστάτου τοῦ καταπιεζομένου Λαοῦ ἀπὸ τοὺς Ἄρχοντας καὶ τὴν Ἐξουσίαν. Ὁ Ὀλύμπιος ἔκαμε μὲ τοῦτον Συμφωνίαν τινά, ἀποβλέπουσαν τὰ τοπικὰ πράγματα, χωρὶς νὰ τὸν εἴπῃ τι περὶ Ἑταιρίας, ἢ περὶ Ἑλλάδος. Στοχαζόμεθα, ὅτι εἶναι αὕτη μυστήριος ἀκόμη εἰς πολλοὺς τῶν Διπλωματικῶν ἐκείνου τοῦ τόπου, ἐνῷ δὲν ἠμπόρεσαν τότε νὰ ἐννοήσωσι τὴν πηγὴν τοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, Κινήματος τοῦ Βλαδιμηρέσκου.

Ὁ Ὀλύμπιος ἦτον ὀλιγόλογος, μετριοπαθὴς καὶ φρόνιμος. Πιστὸς εἰς τὴν Πατρίδα του· σταθερὸς εἰς τὴν φιλίαν του καὶ μὲ πολλὴν εἰλικρίνειαν. Ὁ δὲ Θεόδωρος φιλόδοξος, πανοῦργος, ἔχων ἐπιτόπιον ἐπιρροήν, ἀλλὰ ἀκατάστατος καὶ ἀνίκανος εἰς τὸ νὰ χωνεύσῃ τὴν ὑψηλὴν ἰδέαν περὶ τοῦ Πολέμου τῆς Ἑλλάδος.

(α) Ὁ Λεβέντης καὶ ἄλλοι τινες ἐγνωμοδότησαν τὸν θάνατον τοῦ Δικαίου. Ἀλλ' ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἀπήντησε τὴν περίστασιν αὐτὴν, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς ἐκδουλεύσεις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ἐνεργητικόν του, καὶ προβλέπων, ὅτι θέλει εἶναι καὶ οὗτος ἕνας τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἐπαναστάσεως.

Ὁ Δικαῖος ἦτον ἀνασήματος στρατιωτικοῦ. Εἶχε πολὺ ἀντιληπτικὸν καὶ πνεῦμα. Ἂν καὶ ἦτον ἀνυπόμονος εἰς τὰς σκέψεις του, δὲν ἀπεμακρύνετο πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμβατεύῃ μὲ ταχύτητα εἰς τὰ αἴτια, ἔχων μικρὰ διδόμενα. Ὁ νοῦς του περιεστρέφετο, εἰς ὅ,τι ἐγνώριζε. Ἂν ἐλάμβανεν ἔξωθεν ἀφορμὰς, ὑψοῦτο καὶ ἐμεγαλύνετο. Ὅ,τι μὲ δυσκολίαν ἠμπόρει νὰ ἐπινοήσῃ, τοῦτο ἐδύνατο νὰ ἐκτελῇ μὲ πολλὴν εὐκολίαν. Ἡ ὑπερβολὴ συνώδευε τὰς πράξεις του, καὶ ἡ αὐθάδεια τὰ κινήματά του ἕνεκα μιᾶς ἀκρατήτου ὁρμῆς. Εἰς τὴν μεταμέλειάν του διά τινα σφάλματα ὠθούμενος ὑπὸ τῆς ἰδίας ἕξεως, ὑπέπιπτεν εἰς ἄλλην ὑπερβολήν. Ἦτον ἄνθρωπος μιᾶς φιλοδοξίας, ἡνωμένης μὲ ματαιότητα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν συρόμενος ἐγίνετο ὡσεπιτοπολὺ ἄπιστος καὶ ἀγνώμων. Σπανίως ἐκεντᾶτο ἀπὸ τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης (α).

Ὁ Δικαῖος συναισθάνεται τὸ μέγα βάρος τοῦ ἐγκλήματος, τῆς ὁποίας διωργάνισε Συνωμοσίας. Μεταμελεῖται ἀκολουθῶν τὴν κατὰ γράμμα ἐκ-

---

(α) Μολαταῦτα ὁ παράξενος οὗτος ἄνθρωπος συνήργησεν ἐξαισίως εἰς τὸν σκοπὸν τῆς Ἐπανασάσεως καὶ πρὶν καὶ μετέπειτα. Διεκρίθη εἰς τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὡδηγεῖτο ἀπὸ τὸν Ἀναγνωστόπυλον· διότι προχωρῶν εἰς Μητροπολίτας, Ἄρχοντας καὶ ἀλλοῦ, ὅπου ἐνεκρίνετο, ἐξήπλωσε πολὺ τὴν Ἑταιρίαν. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Πολέμου μετεχειρίσθη ὅλην τὴν ἀποφασιστικὴν δραστηριότητά του πολεμικῶς, μολονότι ἔκλινεν εἰς τὴν ἁρπαγὴν καὶ εἰς τὰς ἡδονάς. Ἡ τελευταία δὲ αὐτοῦ ἐποχὴ εἶναι ἐκείνη τοῦ θανάτου του, ὅτε ἐπολέμησε πρὸς μέτωπον τὸν ὑπερήφανον Ἰμβραχήμην. (Ἄλλοτε θέλομεν ὁμιλήσει κατὰ πλάτος περὶ τῶν πολεμικῶν ἔργων καὶ τούτου.)

τέλεσιν, ὅσων ἐλάμβανεν ὁδηγιῶν, μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Νέγρης, ἀναχωρῶν εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν, ἐνταμώνεται μὲ τοῦτον εἰς τὸ Βυκουρέσιον, καὶ ἐμφυτεύει εἰς τὴν κεφαλήν του τὰς μεγαλητέρας ὑποψίας περί τινων Ὑποκειμένων. Ἔκτοτε συλλογίζεται αὐτὸς καὶ περιεργάζεται κατὰ τὴν συνήθειάν του. Ὁ Ἀναγνωσόπουλος προσέχει εἰς τὸ νὰ μὴ κακοποιηθῇ ὁ ἄνθρωπος· θέλει μάλιστα νὰ τὸν κερδήσῃ διὰ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν Ἀρχήν, τὴν ὁποίαν φανερώνει καὶ πρὸς τοῦτον (τέλη Ἰουλίου 1819.)

Εἰς τὴν ἐκλογήν του αὐτὴν δὲν ἀπέτυχε. Ὁ Δικαῖος ἐξ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς δὲν ὑπέπεσεν, εἰμὴ εἰς ὅ,τι τὸν ἔσυρε σφάλμα ὁ λυσσώδης ἐνθουσιασμὸς καὶ τὸ παράξενον ὁρμητικόν του. Ὑπώπτευεν ὅμως τοὺς νέους ἤδη Συναδέλφους του· καὶ ἀναχωρῶν εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν, ἐφοδιάζεται μὲ τὴν ἀκόλουθον σύστασιν τοῦ Ἀναγνωσοπούλου.

"Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαῖος, "γνωρίσας ἤδη τοὺς Μεγάλους Ἱερεῖς τῶν Ἐ- "λευσινίων, συνίσταται ὡς τοιοῦτος εἰς τὴν εὐ- "νοιάν των, ὅπως ἔχῃ χώραν εἰς τὰ Συμ- "βούλιά των."

Ἐνῷ τὰ πράγματα τῆς Μολδαυο-Βλαχίας ἔλαβον τὴν χρειώδη ἁρμονίαν ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τοῦ Συνήματος τῶν Ἐφόρων· ἐνῷ τὰ πνεύματα τῶν περιέργων ἐξήντλουν ὅλην τὴν δύναμίν των εἰς τὰς ἐπαναληπτικὰς ἀνακρίσεις τῶν δύω ἀντικειμένων τῶν Ἐφορίων καὶ τῆς Σχολῆς, τὸ πᾶν ἐφαίνετο πλησιάζον εἰς τὴν τελειότητά του διὰ τῆς κρινομένης ὡριμότητος τῆς

Ἀποσολῆς τῦ Ξάνθυ. Μολοντῦτο ἐννέα μῆνες εἶχον ἤδη παρέλθει (α), καὶ καμμία δὲν ἠκούετο πούποτε εἴδησις περὶ τύτυ. Ὁ Ἀναγνωσόπυλος βιάζεται νὰ τρέξῃ εἰς ἀναζήτησίν τυ· ἀναχωρεῖ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον εἰς τὸ Γαλάτσι, καὶ ἐκεῖθεν ἐμβαίνει κατὰ τὸν Νοέμβριον εἰς τὸ πλησίον καθαρτήριον τῆς Τομάροβας (Ῥένι). Λαμβάνει ἤδη Γράμμα τῦ Ξάνθυ ἀπὸ Μόσχαν, (β) διὰ τῦ ὁποίυ ἀπέδιδεν ὕτος τὴν ἀργοπορίαν του εἰς τὴν ἔλλειψιν ἐξόδων. Γράφει εἰς τὴν Ἐφορίαν τῦ Ἰσμαηλίυ. Ὁ Ξάνθος ἐφοδιάζεται καὶ πάλιν, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰαννυαρίυ, 1820, φθάνει εἰς Πετρύπολιν. Παρυσιάζεται πρὸς τὸν Καποδίσριαν, ἐκ ξέτων καὶ προφορικῶς ὅλον τὸ Σύσημα τῆς Ἑταιρίας, τὺς Ὀργανισὰς, τὸν πολλαπλασιασμὸν καὶ τὴν πρόοδόν της· ἀλλ' ἀποβάλλεται.

Ὁ Καποδίσριας, ἐνῷ ἐθεώρει πάντοτε παράκαιρον τὴν ὕπαρξίν της, δὲν ἠδύνατο καὶ ὡς Ὑπυργὸς Ξένης Δυνάμεως νὰ ἀναδεχθῇ, τὴν ὁποίαν προεσημειώσαμεν (γ) Πρόσκλησιν. Δὲν εἶναι ἔτι ἔξω τῦ προκειμένυ, ἂν παρατηρήσωμεν, ὁπόσον συνήργησεν ἀκόμη εἰς τὴν ἀποδοκιμασίαν ταύτης ἡ ἀποσολὴ τῦ Καμαρηνῦ ἐκ

(α) Δηλονότι ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον τῦ 1818 μέχρι τυ Αὐγύσυ τῶν 1819.

(β) Εἰς τὴν Μόσχαν ὁ Ξάνθος ἐσχετίσθη πολὺ μὲ τὸν Α. Κομιζόπυλον καὶ ὅλυς, συμπαραλαβὼν ὡς Μέλος τῆς Ἀρχῆς καὶ τὸν μεγαλέμπορον Νικόλαον Παξιμάδην (Ἰωαννίτην).

(γ) Ἐποχ. Γ'. Κεφ. Δ.

μέρυς τῦ Π. Μαυρομιχάλυ, καὶ πρὸ αὐτῆς ἡ Ἐπισολὴ τῦ Νέγρη (α).

Ὁ Ξάνθος εὑρίσκεται ἤδη ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγαλητέρας ἀμηχανίας· ἀλλ' ἦτον ἀπολύτως ἀναγκαία ἡ παρυσίασις ἑνὸς σημαντικῦ Ὑποκειμένυ. Ἐγνώριζεν ἐκ φήμης τὴν Ὑψηλαντικὴν Οἰκογένειαν καὶ ἐξαιρέτως τὸν διαπρέψαντα εἰς τὰ Στρατιωτικὰ Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην. Παρυσιάζεται πρὸς τῦτον ἐκφραζόμενος τὰ περὶ τῆς ἀποσολῆς τυ. Ὁ Ὑψηλάντης δέχεται εὐχαρίσως τὴν περὶ τῆς Ἀρχηγίας πρότασιν, ὑπογράφει τὴν μνημονευθεῖσαν (β) Συνθήκην, ἀφιερῦται ὅλως εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Πατρίδος τυ, καὶ ἀναγνωρίζεται (15 Ἰυνίυ, 1820,) ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ.

(α) Ζήτει Ἐποχ. Δ'. Κεφ. Α'.

(β) Σελ. 223--224.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εὑρίσκονται ἀκόμη εἰς τὸν Ξάνθον.

Σημειωτέον, ὅτι ἀπὸ τὺς Ἀδελφὺς Ὑψηλάντας πρῶτος κατηχήθη εἰς τὴν Ὀδησσὸν ὁ Νικόλαος, ἔπειτα ὁ Δημήτριος καὶ τρίτος ὁ Ἀλέξανδρος.

ΕΠΟΧΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Συμβάντα διάφορα καὶ ἐργασίαι τοῦ Ὑψηλάντου καὶ ἄλλων μέχρι τῆς ῥήξεως τοῦ Πολέμου εἰς τὴν Δακίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Διαγωγὴ τοῦ Νέγρη καὶ Δικαίου εἰς Κωνσαντινούπολιν — Ἀποτελέσματα τῆς πρὸς τὸν Καποδίστριαν Ἐπιστολῆς τοῦ Νέγρη — Φυγὴ τοῦ Ἀναγνωστοπούλου εἰς τὴν Ἰταλίαν — Πράξεις καὶ χαρακτὴρ τοῦ Μητροπολίτου Ἰγνατίου — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς τὸ Κισνόβι — Διαγωγὴ Π. Μαυρομιχάλου — Ἀποστολὴ καὶ δολοφονία τοῦ Καμαρηνοῦ.

Πρὶν ἢ ἀρχήσωμεν τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ὑψηλάντου, ὡς Ἀρχηγοῦ τοῦ μέλλοντος Ἐπιχειρήματος, θέλομεν ἀναφέρει ἄξια λόγου περισατικὰ, ἕνεκα τῶν ὁποίων διεκινδύνευσεν ἡ Ἑταιρία τὸν μεγαλήτερον κίνδυνον.

Ὁ Θ. Νέγρης, ἀπραγμονῶν εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν, φροντίζει νὰ ἐπηρεάσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ Δικαίου, καὶ νὰ λάβῃ μέρος ἐνεργητικὸν εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑταιρίας. Δὲν ἐπιτυγχάνει τοῦτο, καὶ παρασύρεται εἰς παραδρομὰς πολλὰς, ἀφορώσας ὡσεπιτοπλεῖσον τὴν ἀνίχνευσιν τῆς Ἀρχῆς. Ὁ Δικαῖος, ἰσχυρὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, ἐπολεμεῖτο καὶ ἀντεπολέμει τοῦτον. Τελευταῖον μὴν ὑποφέρων τὰς πικρὰς συκοφαντίας τοῦ κατὰ τῶν Πρωτενεργῶν καὶ τῶν κινημάτων τῆς

Ἑταιρίας, καὶ ὑποπτεύων πολὺ πλέον λυπηροτέρας συνεπείας, ἀποφασίζει νὰ τὸν θανατώσῃ. Ζητεῖ δὲ δι' ἐπίτηδες ἀπεσταλμένου (τοῦ Δημητροπύλου) τὴν γνώμην τοῦ μόνου ἤδη ὁδηγοῦ τοῦ πνεύματός του Ἀναγνωσοπύλου, καὶ προβάλλει συγχρόνως τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ γίνωσιν Ἔγγραφά τινα ὡς ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς πρὸς τοὺς Πελοποννησίους, ἢ καὶ ἀλλοῦ, ἐὰν ἡ χρεία καλέσῃ. Ὁ Ἀναγνωσόπυλος μένει σύμφωνος ὡς πρὸς τὸ δεύτερον, ἐπιφορτίζων τὸ ἔργον εἰς τοῦτον καὶ τὸν Σέκερην· ὡς πρὸς τὴν πρώτην ὅμως πρότασιν ἐναντιοῦται, ἁπάντων·

" . . . Δικαίε! Τὸ ξίφος, τὸ ὁποῖον σὺ ἀπρο-
" σέκτως ἑτοιμάζεις διὰ τὸν Νέγρην, θέλει δια-
" περάσει ἐμὲ μᾶλλον. Ἡ θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν
" προεχώρησας, πρέπει νὰ σὲ χορηγήσῃ τὸν εὐ-
" γενῆ ἐνθουσιασμὸν τοῦ νὰ δειχθῇς ἀνώτερος τῶν
" παθῶν σου. Βλέπε ἀπὸ τῆς σιγμῆς αὐτῆς τὴν
" ἱστορίαν τῆς ζωῆς σου εἰς τὸ μέλλον. Δὲν μένει
" κρυπτὴ καμμία πρᾶξις. Κρύπτε μόνον εἰς τὴν
" καρδίαν σου τὴν γενναίαν ἐκδίκησιν τοῦ νὰ μὴ
" μάθῃ ἄτος, ὅ,τι προσπαθεῖ καὶ περὶ τοῦ ὁποίου
" σὲ ὡμίλησα. Ἰδοὺ ὁ ἀκίνδυνος θάνατος! Ὅς τις
" μεταχειρίζεται τοιαῦτα χαμερπῆ καὶ ἀνόσια
" μέσα, μιαίνει αὐτοῦ τοὺς σκοπούς του, ἀποκαθί-
" σαται ὕποπτος καὶ μισητός, καὶ τρέχει ἑπομέ-
" νως τὸν ἄφευκτον κίνδυνόν του. Ἐλπίζω, πῶς
" θέλεις πεισθῇ εἰς τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν, χωρὶς
" νὰ λυπήσῃς ἕνα, ὅς τις προσπαθεῖ ἀνενδότως
" διὰ τὸ λαμπρόν σου μέλλον."

Ὁ πονηρὸς ἄτος ἄνθρωπος μεταμελεῖται, καὶ

μάλισα ἐνεργῶν τὴν εἰς τὸ Σταυροδρόμιον συνέντευξίν τυ μὲ τὸν Νέγρην, δὲν δισάζει καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὴν Ἐπισολὴν τῦ Ἀναγνωσοπύλου. Ὁ Νέγρης ἐκπεπληγμένος τὸν ἐρωτᾷ, ἂν ἦτον ἄξιος τοιαύτης καταδίκης· ὁ δὲ Δικαῖος ἀποκρίνεται· "Ἡ Ἐπισολὴ αὕτη σώζει καὶ τὺς δύο ἀ-"πὸ ἕνα κίνδυνον."

Ὁ Νέγρης ὑποκρίνεται φιλίαν· ἀλλ' ἀνήσυχος πάντοτε, καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ζηλότυπος εἰς τὸ νὰ ἀνακαλύψῃ ἄλλως τὰ περὶ τῆς Ἀρχῆς, καὶ νὰ ἔμβῃ, εἰ δυνατον, εἰς ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν Καποδίσριαν, διευθύνει πρὸς τὺτον Ἐπισολὴν, τὴν ὑπόληψιν τῆς ὁποίας θέλει να ὑποσήσῃ διὰ τῆς συνυπογραφῆς καὶ ἄλλων. Τὸ πνεῦμα τῶν περιεχομένων εἰς αὐτὴν ἦτο·

"Ὁ Ἀναγνωσόπυλος καὶ Ξάνθος καταγίνονται "ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ῥωσσίας καὶ τῦ Καποδίσρια "να διεγείρωσιν ἐντὸς τῆς Τυρκίας μίαν Ἐπα-"νάσασιν. Ἡμεῖς ἀγνοῦντες τὴν ἀληθῆ τῶν πρα-"γμάτων κίνησιν, ἐνομίσαμεν χρέος μας ἀπα-"ραίτητον τὸ νὰ εἰδοποιήσωμεν . . . διὰ να γνω-"ρίσωμεν τυς τρόπυς, κατὰ τὺς ὁποίυς δυνάμε-"θα ν' ἀκολυθήσωμεν ἑπομένως . . ."

Ἡ Ἐπισολὴ αὕτη παραπίπτει ἔκ τινος περισάσεως εἰς τὰς χεῖρας τῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρυ. Ὁ Καποδίσριας ἤδη ἐρωτᾶται μετὰ σπουδῆς, καὶ δὲν ἀρνεῖται τὴν παντελῆ ἄγνοιάν του περὶ τῶν διαλαμβανομένων εἰς ταύτην. Ἡ ἄρνησίς τυ ἦτον εἰλικρινής· καθότι δὲν εἶχεν ἔτος τὴν παραμικρὰν μετοχὴν εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑταιρίας, οὐδὲ ἐγνώριζε τας μέχρις ἐκείνης τῆς

ἐποχῆς ἐνεργείας της (α). Ἤδη ἐπιφορτίζεται ὁ Πρίσβυς Στρωγανὼφ (β) πρῶτον νὰ ἐπιπλήξῃ τὴν Πόρταν ὡς ἀμελοῦσαν εἰς τὴν διασπορὰν νέων ταραχῶν ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας της· καὶ δεύτερον νὰ συμβουλεύσῃ τὰς ἐνεργοὺς τῶν τοιούτων νὰ παύσωσι περιορισθέντες εἰς τὰ χρέη των. Τοιαῦτα ἔφερεν ἀποτελέσματα τοῦ Νέγρη ἡ περιφιλαυτία.

Ἡ Πόρτα ἐπολιτεύθη καὶ εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μὲ τὴν συνήθη ἀδράνειάν της. Ἡ Ἑταιρία ὅμως ὑπώπτευσεν ἀποτελέσματα οἰκτρὰ, καὶ ἔλαβε κάποια προφυλακτικὰ μέτρα. Ὁ Ἀναγνωσόπυλος συγχρόνως, εὑρισκόμενος εἰς τὸ καθαρτήριον τοῦ Ῥένι (γ), εἰδοποιεῖται δι ἐπίτηδες πεζοῦ ἀπὸ τὸ Βουκουρέστιον τὴν περίσασιν αὐτὴν, καὶ ὁδηγεῖται νὰ γίνῃ ἄφαντος χωρὶς ἀναβολῆς σιγμιαίας, ἀλλάσσων καὶ τὸ ὄνομά του. Τὸν προσβάλλει παρευθὺς ἀπροσδόκητος κεραυνός. Βλέπει ὅτος ἀδύνατον τὸ νὰ ὑπάρξῃ ἀγνώριστος εἰς τὴν Ῥωσσίαν (δ) καὶ ἀποφασίζει τὴν

(α) Ἡ εἰς τὴν Πετρούπολιν ἄφιξις τοῦ Καμαρηνοῦ εἶναι ὑστερόχρονος.

(β) Τὴν ἰδίαν ἔλαβε διαταγὴν καὶ ὁ Πίνιν, Γενικὸς Πρόξενος εἰς Δακίαν.

(γ) Ἴδε Σελ. 253.

(δ) Μολονότι περιεμένετο εἰς τὸ Ἰσμαῆλι καὶ τὴν Ὀδησσὸν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐκεῖ Προσηλύτων. Κατὰ τὴν περίσασιν αὐτὴν ὅλοι εἶχον κατηχηθῆ ἐκτὸς τῶν δύω. Μολονταῦτο θέλων νὰ προλάβῃ, ἂν καὶ ματαίως, τὰς ἐκ τῆς αἰφνιδίου ἐλλείψεώς του ὑποψίας τούτων, γράφει πρὸς τὴν Ἐφορίαν τοῦ Ἰσμαηλίου, ὅτι "ἀνωτέρα Προσαγὴ ὑποχρεώνει προσωρι-"νῶς τὴν ἀμεσον ἀπουσίαν του εἰς ἄλλο μέρος" κτλ.

εἰς Ἰταλίαν διεύθυνσίν τε πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰγνάτιον (α), ὅπου ἔφθασε περὶ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλλίου, 1820.

Πρὸς τοῦτον εἰσορεῖ ὅλην τὴν κατάσασιν τῆς Ἑταιρίας. Ὁ Ἰγνάτιος ἔδοσε προσοχὴν πολλὴν,

---

(α) Εἶναι περίεργα τὰ συμβάντα τοῦ Ἀναγνωστοπούλου κατὰ τὴν περίστασιν αὐτὴν, ὅτε ὁ Δούναβις δὲν διεπλέετο διὰ τὴν διάλυσιν τῶν πάγων. Βιαζόμενος οὗτος κινεῖ διὰ ξηρᾶς παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Ποταμοῦ (Δεκέμβριον τοῦ 1819,) συνοδευόμενος ἀπὸ ἕνα Προσήλυτον Πλοίαρχον Κρῆτα καὶ πέντε ναύτας. Προχωρεῖ καὶ αἴφνης εὑρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ μιᾶς θαλάσσης, χωρὶς νὰ διακρίνῃ πλέον τὸν κατ' εὐθείαν δρόμον, περιπλεχθεὶς ἐντὸς τῶν βάλτων καὶ τῶν καλαμίων. Ὁ Πλοίαρχος παρεκίνει τὴν ὀπισθοδρόμησίν των· ἀλλ' ὁ Ἀναγνωστόπουλος, ὠθούμενος ἀπὸ τὴν ἄγνωστον εἰς τοῦτον περίστασιν, τὸν ἐφιλοτίμει τὴν προόδευσίν των. Ἐντοσούτῳ τοὺς καταλαμβάνει τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐξηνθείσης πλημμύρας. Ὁ Πλοίαρχος ἤδη συλλογίζεται, ὅτι παρομοία ἐπιμονὴ εἶναι ἓν εἶδος ἀπελπισίας. Ἀλλ' αἴφνης φαίνεται ἓν φῶς· πλησιάζουν εἰς τοῦτο μετὰ πολλὴν ὥραν, καὶ εὑρίσκουν μίαν καλύβην Ῥώσσων ἁλιέων, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐδέχθησαν. Ἡ πλημμύρα ἐγίνετο τρομερωτέρα δι' ὅλης τῆς νυκτός. Τὰ περιφράγματα τῆς καλύβης δὲν ἀντεῖχον πλέον· αἱ φωτιαὶ ἐσβύνοντο· καὶ μέχρι πρωΐας ἔμενον ὅλοι ὄρθιοι ἐντὸς τῶν ὑδάτων. Ἡ ἡμέρα διαδέχεται τὴν νύκτα, τὰ ὕδατα παλινδρομοῦν, καὶ ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἀκολουθεῖ τὴν ὁδοιπορίαν του μὲ βίαν. Δὲν ἔχουν ὅμως ὅλοι τὰς δυνάμεις τῆς πρώτης ἡμέρας, διὰ νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τοὺς ἡμιπηγνυμένους βάλτους. Συλλογίζονται νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν καλύβην, καὶ νὰ ζητήσωσι συνδρομὴν ὁδηγίας. Ἀλλ' ἤδη φαίνεται ἓν πλοιάριον, διωρισμένον εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Ἀναγνωστοπούλου παρὰ τοῦ Δ. Θέμελη. Διὰ τούτου σώζονται ἡμιθανεῖς εἰς τὸ Γαλατσι, ὅθεν ὁ Ἀναγνωστόπουλος μετέβη εἰς τὸ Βουκουρεστι, λαβὼν συνέντευξιν μυστικὴν μετὰ τοῦ Λεβεντη, καὶ ἐκεῖθεν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἰταλίαν.

ἐπήνεσεν εἰλικρινῶς τὸν ζοχασμὸν καὶ τὰς κόπους της, ἤθελε νὰ τεθῇ εἰς θέσιν ἐνεργητικήν· ἀλλ' ἡ ἀποτυχία τοῦ Ξάνθου ὡς ἐκ μέρους τοῦ Καποδίστρια καὶ ἡ ἀτυχὴς ἀναβολὴ ἑνὸς Ῥωσσικοῦ Πολέμου μὲ τὴν Πόρταν διέκοπτον τὴν τοιαύτην προθυμίαν του. Ἤθελε νὰ ἴδῃ σύμφωνον τὴν γνώμην τοῦ Καποδίστρια, τὸν ὁποῖον ἐτίμα παραπολύ· καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν γράψῃ περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ξάνθου. Ἐπυρώθη τελευταῖον εἰς τόσον βαθμόν, ἅμα ἐπληροφορήθη τὰ περὶ τῆς Ἀρχῆς (α), ὥστε ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν, διὰ νὰ δεχθῇ οὗτος τὸν Χριστιανισμόν, ἂν θέλῃ νὰ σήσῃ τὴν σημαίαν του ἐπὶ τῶν Φρουρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Ἰγνάτιος, καθ' ὅσας ἐλάβομεν πληροφορίας, ἦτον ἄνθρωπος μεγαλοπρεπὴς καὶ φιλόδοξος. Ἤξευρε νὰ μεταχειρίζηται καλῶς, ὅσον εἶχε νοῦν. Διὰ νὰ φυλάττῃ δὲ τὴν περὶ τούτου ὑψηλὴν ἰδέαν τῶν ἄλλων, δὲν ἀφίνετο εἰς ἐκτεταμένας ὁμιλίας καὶ ἀνακαλύψεις πραγμάτων. Ἠγάπα τὴν Ἑλλάδα, τὸν πνευματώδη καὶ μὲ ἠθικὴν Ἕλληνα, ἐνῷ κατεφρόνει τὸν ἀμβλύνουν καὶ ἀπολίτευτον.

Ἐκ παρακινήσεως τοῦ Ἰγνατίου διέμεινεν ὁ Ἀναγνωσόπυλος εἰς τὴν Πίσαν μέχρι τοῦ Σεπτεμ-

---

(α) Ἐκ μέρους τοῦ Ἀναγνωστοπούλου.

Ὁ Τσακάλωφ κατὰ τὴν διατριβήν του εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρέλαβε Μέλος τῆς Ἀρχῆς τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, εὑρισκόμενον καὶ αὐτὸν εἰς τὴν Πίσαν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἐπρότεινεν ὁ Μαυροκορδάτος γενικὴν μεταῤῥύθμησιν τῆς Ἑταιρίας· ἀλλὰ δὲν ἐγένθη δεκτὴ ἡ πρότασίς του.

βρίῳ τῦ 1820. ὅτε εἰδοποιήθη πρῶτον διὰ τῦ εἰς Κωνσαντινύπολιν Δικαίου, ὅτι ὁ Μονόχειρ (α) ἀνέλαβε τὴν ὑπόθεσιν, περὶ τῆς ὁποιας ἐσάλη ὁ Ξάνθος. Ἡ εἴδησις αὕτη ἐγνωσοποιήθη πρὸς τὸν Ἰγνάτιον καὶ Μαυροκορδάτον.

Ὀλιγώτερον τρομερὰ ὡς πρὸς τὴν Ἑταιρίαν περίσασις δὲν ἐσάθη καὶ ἐκείνη τοῦ Π. Μαυρομιχάλυ, ἐνεχομένυ εἰς τὴν ἰδίαν καὶ τῦ Θ. Νέγρη. Καθ' ὃν καιρὸν ὁ Ἀναγνωσόπυλος καὶ Τσακάλωφ εὑρίσκοντο εἰς την Κωνσαντινύπολιν, εἶχον ἀλληλογραφίαν σενὴν μὲ τῦτον, ὅσις προσφέρων εἰς τὴν Πατρίδα τὰς ἐκδυλεύσεις τυ καὶ ἐκείνας τῆς Μάνης ὅλης διὰ τῦ Ἀφιερωτικῦ Γράμματός τυ, ἐπρότεινεν ἀπ' εὐθείας τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ προκαταβάλῃ ἡ Ἀρχὴ (β) εἰς τὴν διάθεσίν του μίαν ποσότητα χρηματικὴν 1,000,000 γροσίων διὰ μισθώσεις στρατιωτῶν καὶ πολεμοφόδια. Αὐτοὶ διεπολιτεύοντο μέχρι τινος τὴν πρότασιν αὐτὴν (γ)· ἀλλ', ἅμα ἀνεχώρησαν ἀπὸ Κωνσαντινύπολιν, ὁ Νέγρης, γνωρισθεὶς ὡς συναδελφὸς μὲ τὸν ὁμήρους υἱύς τυ, ἐμψυχώνει εἰς τὸ πνεῦμα τύτων τὴν πρότασιν τοῦ Πατρός

(α) Δὲν ἠμπόρουν νὰ ἐννοήσῃ κανεὶς, τὶς ἦτον ὁ Μονόχειρ. Τοιοῦτος (καὶ κανότερον Κουλοχέρης) παρωνομάσθη ὁ Ψηλαντὴς διὰ τὴν στέρησιν τῆς δεξιᾶς χειρός του εἰς μίαν μάχην.

(β) Ἐννοεῖται, ὅτι, καθὼς καὶ ἄλλοι, καὶ ὁ Μαυρομιχάλης ἐστύχαινετο ὡς Ἀρχὴν τὸν Καποδίστριαν· καὶ συμπέρανεν ἐκ τούτου δυνατὴν τὴν ἐνέργειαν τῆς προτάσεώς του.

(γ) Μολονότι ἡ Ἑταιρία, ἔχουσα τὴν ἀνάγκην τοιούτυ ὑποκειμένου διὰ τοὺς ὁπλοφόρους τῆς Μάνης, ἐβιάσθη νὰ τὸν ἐμβάσῃ διὰ δανείου ὑπὲρ τὰς 50,000 γροσίων.

των, καὶ τὸς φρονηματίζει πλαγίως, ὅτι ὁ πατήρ των ἐδύνατο νὰ κάμῃ Ἀποσολὴν τινα πρὸς τὸν Καποδίστριαν, ζητῶν τὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος, ποσότητα καὶ ὁδηγίας (α).

Ἡ περίσασις αὕτη γνωρίζεται εἰς πολλούς. Ἕν σημαντικὸν Μέλος τῶν Πατρῶν θέλει νὰ διασκεδάσῃ τὴν ἰδίαν αὐτὴν, καὶ νὰ περιορίσῃ τὸν Μαυρομιχάλην ἁπλῶς εἰς τὸ πνεῦμα τῦ μέλλοντος Πολέμυ. Ὁ Μαυρομιχάλης ἀπαντᾷ (11 Ἰυλίου, 1819) προβάλλων τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ γνωρισθῇ ἡ Ἀρχὴ εἰς τὴν Πελοπόννησον "διὰ τὴν γενικὴν καὶ μερικὴν ἀσφάλειαν.„ Μεμφόμενος ἑνταυτῷ τὴν πολιτείαν τῦ Περῤῥαιβοῦ καὶ τῦ Τσακάλωφ διὰ τὰς ψευδεῖς παρασάσεις των καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῦ Μυηρίυ, ἐζήτει κατ' ἐπανάληψιν συνδρομὴν χρηματικὴν διὰ μελλούσας προπαρασκευάς, καὶ ἐπροσκάλει Συνέλευσιν εἰκοσαμελῆ ἐκ τῶν Προκριτωτέρων τῆς Πελοποννήσου εἰς τὰς Κυτριάς (τὴν Καθέδραν του), διὰ νὰ σκεφθῇ μὲ ταύτην περὶ τῶν πρακτέων. Οἱ ἐν Πάτραις θεωροῦσιν ἤδη τὴν χρείαν τοῦ νὰ ἀναφερθῶσι πρὸς τὴν Ἀρχὴν μὲ μόνον καὶ πάλιν τὸν σκοπὸν τῦ νὰ ἐξαγοράσωσι καιρόν τινα, προβλέποντες, ὡς φαίνεται, τὰ ἀτοπήματα, ὅσα ἐδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ μία ἐνεργυμένη ἀπ' εὐθείας παρὰ τῦ Μαυρομιχάλυ ἀποσολή. Εἰδοποιῦσι δὲ τῦτον (11 Αὐγύσυ, 1819,)

(α) Πὶ τὴν λέξιν Ὁδηγίας ὑπαινίττετο ὁ πονηρὸς Νέγρης τὸν Καποδίστριαν ὡς Ἀρχηγόν, σπεύδων καὶ δι' αὐτῆς τῆς εὐκαιρίας νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀληθῆ πηγὴν τῆς Ἑταιρίας, ὅπως τὴν ἐφαντάζετο.

νὰ ἑτοιμάσῃ τὰ πρὸς τὴν Ἀρχὴν Γράμματά του, καὶ νὰ ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὸν ἕνα τῶν πιστοτέρων του, διὰ νὰ τὸν ἐφοδιάσωσιν ἐκεῖθεν μὲ ἔγγραφα ὅλης τῆς Πελοποννησιακῆς Ἀδελφότητος. Ἀλλ' ὁ Μαυρομιχάλης, ἐμψυχωμένος μᾶλλον ἀπὸ τοὺς υἱούς του, διακοινώσαντας εὐθὺς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ Νέγρη, εἶχεν ἤδη ἀποστείλλει τὸν Καμαρηνὸν Κ. Κυριακὸν, γράφων πρὸς τὸν Καποδίστριαν τὸ πνεῦμα τῆς ἀλληλογραφίας του μὲ τοὺς εἰς Κωνσαντινούπολιν, τὴν πολιτικὴν ἀπάτην τούτων καὶ τὴν ἀνάγκην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑπεχρεώθη νὰ ἀποφασίσῃ παρομοίαν Ἀποστολὴν πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἐφρόνει Ἀρχηγὸν τῆς Ἐπιχειρήσεως (α). Ἐντεῦθεν ἀπεκρίθη πρὸς τοὺς εἰς Πάτρας Φιλικοὺς (β).

(α) Ἐπιφέρομεν, ὅ,τι ἔγραφε πρὸς τοὺς εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν Σέκερην καὶ Δικαῖον (16 Δεκεμβρίου, 1819·)

"... Ἰδον Γράμμα σας πρὸς τὸν ἐδῶ Ἀναγνώστην ... "Ἀπὸ τοῦτο πληροφορηθεὶς διὰ τὸ ἄλλο ... ἐκρότησα συ- "νέλευσιν τῶν ἐδῶ Πρωτίστων, ὡμίλησα, ὅσα ἐχρειάζοντο, "καὶ ὁμοφώνως ἔδοσαν ὅλοι δεήσεις πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοὺς "αἰτίους τῆς τοιαύτης εὐτυχίας των. Στέλλω λοιπὸν εἰς Κων- "σταντινούπολιν ἐπ' αὐτοῦ τὸν ... Καμαρηνὸν, διὰ νὰ ἐξα- "ποστείλῃ τὰ Γράμματά μου πρὸς τὸν Ἀνήκοντα, καὶ νὰ "σταθῇ, ἐωσοῦ λάβετε Ἀπόκρισιν. Παρακαλεῖσθε δὲ καὶ με- "ρικῶς καὶ γενικῶς, διὰ νὰ γενῆτε συνδρομηταὶ τῆς αἰτήσεώς "μας, ὥστε νὰ ἴδωμεν κ' ἐδῶ ἀπηνθισμένην τὴν πάλαι κα- "τοικίαν τῆς ἀνδρείας."

Ἀνήκων ἐννοεῖτο ὁ Καποδίστριας.

Κανεὶς δὲν ἀμφιβάλλει, ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς Ἀποστολῆς αὐτῆς ἦτο διπλοῦν· ἡ περὶ Ἀρχῆς ἐξέτασις καὶ ἡ χρηματολογία ὑπὸ τὸ πρόσχημα συστάσεως Σχολείου.

(β) Πρὸ τούτου δὲ τοῦ Γράμματός του ὑπάρχει ἄλλο

"... Τὰ πρὸς τὴν Ἀρχὴν Γράμματα παρ' "ἐμοῦ καὶ παρὰ τῆς Πατρίδος μου πρὸ καιροῦ ἐπί- "τηδες ἐξαπέστειλα μὲ τὸν ἐμπιστευμένον μου Κ. "Καμαρηνὸν Κ. Κυριακόν, ὅστις καὶ τὰ ἐπαρά- "δοσε τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Κ. Παναγιώτῃ "Σέκερῃ, διὰ νὰ τὰ ἐξαποστείλῃ ἀσφαλῶς, καὶ "μέχρι τοῦδε μὴ λαβὼν ἀποκρισιν, μέλλει νὰ "ἐκκινηθῇ διὰ παρεμπρὸς ὁ εἰρημένος Καμαρη-

---

πρὸς τοὺς ἰδίους, διαλαμβάνον· "... Κατ' αὐτὰς ἔλαβον "Μπουγιουρδὶ καὶ γοῦνα παρὰ τοῦ νέου Καπετᾶν Πασσᾶ, "ἐπικυρωτικὰ τοῦ Μπεϊλικιοῦ μου, καὶ ἐκεῖθεν μένομεν ἀ- "σφαλεῖς, καθὼς καὶ ὁ Υἱός μας μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ "λοιπῶν φίλων, Ῥωμαῖοι καὶ Τοῦρκοι βεβαιοῦν τὴν ἀσφα- "λῆ Ἡγεμονείαν μας. Μολοντοῦτο ἡξεύροντας τὸ ἀκατάστα- "τον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐλῆς, δὲν λείπω νὰ προβλέπω κάθε "ἀναγκαῖον πρὸς ἀπάντησιν τῶν κατ' ἐμοῦ ἐναντίων καὶ ἐχ- "θρικῶν κινημάτων. Διὰ τοῦτο καὶ σᾶς ἐπαρήγγειλα μέσον "τοῦ Διερμηνευτοῦ σας ..., ὅπου, ἐὰν ἦναι δυνατὸν, νὰ "προβλέψετε μερικὴν ποσότητα χρημάτων· ὅπου ἐξεναντίας "ἐὰν ἤθελε μᾶς ἀκολουθήσει κανένα ἔξαφνον ἐναντίον, νὰ ἔ- "χωμεν τρόπον πρὸς οἰκονομίαν τῶν ἀναγκαίων, διὰ νὰ με- "ταχειρισθῶμεν τὴν πρέπουσαν ἀντίστασιν .....

"Ἡ τωρινὴ μεγάλη ἀνάγκη μου εἶναι νὰ μετρήσω γρόσια "εἰς Βασιλεύουσαν διὰ τὴν γοῦνα καὶ ἱπκά, καὶ χωρὶς τού- "των κινδυνεύω. Ἐγὼ, μάρτυς ἐστὶν ὁ Κύριος, ὑστεροῦμαι "διόλου ἀπὸ μετρητά· καὶ ἐξ ὧν ταύτης τῆς ἀνάγκης στενο- "χωροῦμαι καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν τῶν 20 Ἀδελφῶν, ὁπῦ "μέλλωσι νὰ ἔλθουν, καθὼς καὶ διὰ τὴν οἰκονομίαν τῶν ἀ- "ναγκαίων τοῦ Πολέμου· ὅπου, ἂν συμβῇ κανένα ἔξαφνον "ἐναντίον, ὄντες προητοιμασμένοι, νὰ ἀντισταθῶμεν γενναίως, "καὶ ν' ἀποδειχθῶμεν ὡς τοὺς παλαιοὺς Ἥρωας τῆς Σπάρτης...."

(Οἱ ἀναφερόμενοι 20 Ἀδελφοί, εἶναι ὁ Ὑψηλάντης καὶ ἡ συνοδία του, οἵτινες ἔμελλον νὰ καταβῶσιν εἰς τὴν Πελο- πόννησον. Ζήτει Ἐποχ. Δ', Κεφ. Δ'.)

"νός, καὶ διὰ νὰ ἐγχειρήσῃ τὰ τῆς αἰτουμένης
"μας Σχολῆς γράμματα . . . εἰς τὸν κοινον
"ἡμῶν προστάτην Κ. Κ', καὶ διὰ νὰ ἀναφέρῃ
"δια ζώσης τὰ ἀναγκαῖα, ἅτινα καὶ ἐγράψαμεν
"προλαβόντως εἰς τὴν Ἀρχήν. Διὰ τοῦτο πα-
"ρακαλῶ καὶ τὴν Ε. . . νὰ γράψετε ἐπιπόνου,
"συσένοντες αὐτὸν εἰς τὸν κοινον ἡμῶν Προσά-
"την, ὁπῶ διὰ συνδρομῆς καὶ προσασιας τυ νὰ
"λάβουν τὴν τελείαν τυς ἔκβασιν. Δὲν ἔλειψε
"καὶ ὁ Κ. Περραιβὸς νὰ γράψῃ πρὸς τὴν Ἀρ-
"χὴν ὐ μόνον συμφώνως τῶν προγεγραμμένων
"μας, ἀλλὰ ἐπρόσθεσε καὶ ἄλλα πλείονα χρειώ-
"δη καὶ ὠφέλιμα, παρασένοντας ἐν τούτοις καὶ
"τὰ ὅσα ἴδε καὶ ἐκατάλαβεν ἐπάνω εἰς τὴν πα-
"τρίδα μας καὶ τὰ ὁσα ἀνήκων δια τὴν ἀσφά-
"λειαν . . . "

Ἡ εἰς τὴν Κωναντινόπολιν παρυσία τοῦ Καμαρηνῦ, ἀνθρώπυ ἀνοήτου μᾶλλον ἢ κακῦ, ἐγέννησε σημαντικὴν σύγχισιν. Αὐτὴν ηὔξανεν ἔτι πλέον ἡ ἐντάμωσις τούτου μὲ τὸν Νέγρην, ὅσις τῦ ἐπότισε τὰς πικροτέρας συκοφαντίας κατὰ τῶν Δημιυργῶν τῆς Ἑταιρίας καὶ περισσότερον κατὰ τοῦ Ἀναγνωσοπύλυ, ἐκδικύμενος τὰ συυβάντα τῦ Ἰασίυ (α). Δὲν ἀμφίβαλλε κανεὶς, ὁπόσον ἤθελε δυσαρεσήσει τὸν Καποδίστριαν ἡ περίσασις αὐτὴ, καὶ ποῖον ἤθελεν ἐπιφέρει ἀποτέλεσμα εἰς τὸ πνεῦμα τῦ Μαυρομιχάλυ.

Ἐντοσύτῳ ἐφωδιασμένος ὁ Καμαρηνὸς μὲ τὰς πλέον κακὰς ἰδέας, διευθύνεται εἰς τὴν Πετρούπολιν, ὅπου προλαμβάνει τὸ πνεῦμα τῦ Καπο-

(α) Ἴδε Σελ: 210—244.

δίσρια διά τῶν ἐξηγήσεών του. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν μετέπειτα περυσίασιν τοῦ Ξάνθυ (α). Ἐνεργεῖται ἐντοσύτῳ σημαντικὴ συνεισφορὰ περὶ συσάσεως Γυμνασίυ εἰς τὴν Μάνην, τὸ μεγαλήτερον μέρος τῆς σποίας καταδαπανᾷ ὁ Καμαρηνὸς εἰς μάτην, προχωρήσας καὶ εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ κατασήσῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του κέντρον ξεχωρισὸν παρ' ἐκεῖνο τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας. Μὲ τὸν σκοπὸν τοῦτον κατασκευάζει καὶ σφραγίδα ἰδίαν. Λαμβάνει τέλος πάντων τὰς Ἀπαντήσεις τοῦ Κεποδίσρια πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην, τὸ πνεῦμα τῶν ὁποίων ἦτο, καθ' ἃς ἔχομεν πληροφορίας βασιμωτέρας·

"... Ἔχει χρέος ἱερὸν τὸ νὰ ἀγαπᾷ τις τὴν "Πατρίδα του, καὶ νὰ προσπαθῇ εἰς την ὠφέ-"λειάν της· ἀλλ', ἐὰν δὲν βαδίζῃ καὶ δρόμον "κατάλληλον, εἶναι ἀχρησίμευτος πᾶσα προ-"σπάθεια. Καὶ γνῶσιν ἔχεις νὰ διακρίνῃς τὸν "δρόμον τοῦτον, καὶ εἶσαι εἰς θέσιν τοῦ νὰ δια-"πρέψῃς ὁ ὠφελιμώτερος μεταξὺ τῶν ἄλλων. "Περὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐνεργειῶν, τῶν "ὁποίων μὲ γράφεις, δὲν ἠμπόρυν νὰ ἔχω ἰδέ-"μίαν ἰδίαν. Καμμίαν ἐπομένως δὲν δύναμαι νὰ "κάμω κρίσιν. Παρατηρεῖς τὴν ὑπάρχουσαν "ἡσυχίαν, καὶ δὲν εἶναι καλὸν ν' ἀφίνεσαι εἰς "ὑποσχέσεις ἀβεβαίων πραγμάτων. Ὁ καιρὸς "θέλει δείξει τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη "μιᾶς ἐξιδιασμένης προσοχῆς ...„ Τὰ λοιπὰ ἀφίνοντο εἰς τὴν προφορικὴν παράστασιν τοῦ Καμαρηνοῦ.

(α) Ἴδε Σελ. 253.

Τὰ ἀναφερόμενα περὶ τῆς Ἀπαντήσεως τȣ̃ Καποδίςρια ἐβεβαιȣ̃ντο, ἀπ' ὅσας ὁ Καμαρηνὸς ἐξέμεττε κατηγορίας, ἐξερχόμενος τῆς Ῥωσσικῆς Ἐπικρατείας, κατὰ τῆς Ἑταιρίας, τȣ̃ Ὑψηλάντȣ καὶ τȣ̃ μέλλοντος κινήματός τȣ· "Ὁ Ὑψηλάν-"της (ἐκήρυττε,) θέλει θυσιάσει τὸ Ἔθνος. Ἡ-"μεῖς ἐδέχθημεν τὴν Ἑταιρίαν, ὡς ἔργον τȣ̃ Κα-"ποδίςρια· ἐπληροφορήθημεν ὅμως, ὅτι δὲν ἔ-"χει ȣ̃τος τὴν παραμικρὰν ἰδέαν, μήτε ἐγκρίνει "παρόμοια κινήματα· ¦Στοχάζεται ὁ Ὑψηλάν-"της, πῶς θέλομεν τὸν ἀκȣ́σει; Ἂς ἔλθῃ εἰς τὴν "Πελοπόννησον. Ἰδȣ̀ ἀπόδειξις τῶν λόγων μου "(δεικνύων τὴν πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην Ἀ-"πάντησιν τȣ̃ Καποδίςρια)! ¦Πῶς δύναται νὰ "ἀνθέξῃ τὸ Ἔθνος χωρὶς τῆς προηγȣμένης κι-"νήσεως ἑνὸς Ῥωσσικȣ̃ Πολέμȣ;" κτλ.

Ἡ τοιαύτη ἀπρόσεκτος διαγωγὴ τȣ̃ Καμαρηνȣ̃ τρομάζει τὸν Ὑψηλάντην. Ζητεῖται αὐτὸς νὰ παραδώσῃ τὰ πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην Γράμματα, ὡς δυνάμενα νὰ φέρωσι γενικὴν μεταβολὴν τῶν πνευμάτων· ἐναντιȣ̃ται ὅμως· ὁ δὲ Ὑψηλάντης ἀποςέλλει μὲ πολλὴν βίαν καὶ τὸν θανατώνει εἰς τὸν Δούναβιν+, διατάττων τὴν ἐξαίρετον φροντίδα περὶ τῶν γραμμάτων τȣ.

+ κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου 1820

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Χαρακτὴρ τῦ Α. Ὑψηλάντυ — Ῥαδιυργίαι τῦ Ἰασίυ — Διαγωγὴ τῦ Ὑψηλάντυ καὶ δυσαρέσκειαι — Σκέψεις, ἀφορῶσαι τὴν διαῤῥύθμησιν τῆς διαγωγῆς τῦ Ὑψηλάντυ ὡς πρὸς τὸ μέλλον Κίνημα — Διαβολαὶ κατὰ τῦ Ἀναγνωσοπύλυ, καὶ συνδιαλέξεις τύτυ μετὰ τῦ Ὑψηλάντυ — Ἐξέτασις περὶ τῆς πολιτικῆς διαγωγῆς τῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρυ καὶ τῦ Ὑπυργῦ τυ Καποδίστρια ὡς πρὸς τὴν Ἐπιχείρησιν τῦ Ὑψηλάντυ.

Ἡ ἀναχώρησις τῦ Α. Ὑψηλάντου ἔδοσε νέαν μορφὴν καὶ ψυχὴν εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑταιρίας. Συνέτρεχον εἰς τῦτο ἡ λαμπρότης τῆς οἰκογενείας, ἡ διαγωγὴ τῦ πάππυ τυ Ἀλεξάνδρυ καὶ τελευταῖον τῦ Πατρός τυ Κωνσαντίνυ εἰς τὸ 1806, ἡ Στρατηγικὴ θέσις τυ εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ ἡ φημιζομένη εὔνοια, τὴν ὁποίαν ἔχαιρεν εἰς τὸ πνεῦμα τῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου. Αὐτὴ προσέτι ἡ περίσασις ἀπετέλει ὡς ὑπάρκτὴν τὴν Ἀρχὴν τῆς Ἑταιρίας, ὁποίαν τὴν ἐφαντάζοντο διάφοροι.

Ὁ Ὑψηλάντης, μακρυνόμενος εὐφήμως ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν Ξένυ Ἔθνυς, ὑπηρετεῖ πλέον τὴν δόξαν τῆς Πατρίδος τυ καὶ τὴν ἰδικήν τυ. Φέρει ἔτος τὸ πρῶτον ἱστορικὸν Ὄνομα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανασάσεως. Τὸ λογικόν τυ δὲν περιεσρέφετο ὡσεπιτοπλεῖσον, εἰμὴ εἰς τὰ Στρατιωτικὰ, εἰς τὰ ὁποῖα ἔδειξε τὴν πρώτην τυ κλίσιν. Εἶχε ψυχὴν ἀγαθὴν καὶ γενναίαν, ἀλλὰ νῦν μέτριον: καὶ μ' ἄλλυς λόγυς ὄξὺν ἐν μέρει, ἀλλ' ὄχι ὦ-

ριμον. Μεγαλόδωρος καὶ παῤῥησιαστικὸς ἐπροσβάλλετο ἀπὸ τὴν ἐπάρατον κολακείαν ἕνεκα τῆς ἀνατροφῆς, ἡ ὁποία δίδεται εἰς τὰς οἰκίας τῶν Πριγκίπων. Ἦτον ὡσεπιτοπλεῖσον κριτὴς ἐπιπόλαιος τῶν ἀντικειμένων εἰς τρόπον, ὥστε ἐφαίνετο ἀτολμότερος εἰς τὴν κρίσιν καὶ ὄχι εἰς τὴν ἐκτέλεσίν των. Θέλομεν δὲ ἴδῃ, ὅτι τὸ ὄνομά του θέλει διαιωνίζεται ὄχι τόσον ἐκ τῶν πράξεών του, ἀλλ' ἐκ τῆς περισάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίθη. Τιμῶνται πάντοτε οἱ θεμελιωταὶ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἐλευθερίας ἑνὸς Ἔθνους. Εἰς τὴν ἰδίαν ὑπάγονται κατηγορίαν, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἔλαβον θέσιν ἐξαιρετικὴν εἰς τὸν Πόλεμον. Ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ παρυσιάσῃ εἰς τὸ μέλλον ἀξιωτέρους πολλοὺς Πολεμικοὺς, ὄχι ὅμως καὶ λαμπροτέρους.

Ἤδη ὁ Ὑψηλάντης, ἀναχωρήσας δι' ἀδείας ἀπὸ τὴν Πετρόπολιν, διὰ νὰ κάμῃ τὰ λυτρὰ εἰς ἐκείνους τόπους, ἦλθεν εἰς Δουμπασάρι, ὅθεν ὁ μὲν Ξάνθος ἀπεσάλη εἰς Βουκουρέστιον περὶ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου φέρων διαταγὰς πρὸς τοὺς ἐκεῖ Ἐφόρους καὶ ἄλλους Ἑταίρους· ὁ δὲ Ὑψηλάντης κατέβη εἰς Κισνόβι, ὅπου ἐπροσκάλει τὰ πρωτενεργὰ Ὑποκείμενα τῆς Ἑταιρίας, διὰ νὰ σπεύσωσι νὰ τὸν περισοιχίσουν. Κατὰ συνέπειαν τούτου κινοῦσιν ὁ Ἀναγνωστόπουλος καὶ Τσακάλωφ μέχρι τῆς Βιέννης (α), ὅπου ὁ δεύτερος ἔμεινεν ἀσθενήσας,

(α) Ἐκεῖ εὗρον τοὺς μὲ πολλὴν παιδείαν καὶ φιλογένειαν Ἀδελφοὺς Καπετανάκιδας, μὲ τοὺς ὁποίους συνωμίλησαν πολλὰ περὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τοῦ Πολέμου. Εἰς τὸ Σιμπίν, τῆς Τρανσυλβανίας ἔλαβεν ὁ Ἀναγνωστόπουλος συνέντευξιν ἰδιαιτέραν μὲ τὸν Α. Χρηστόπουλον καὶ τὸν Ἰατρὸν Βρετόν. Ὁ

ὁ δὲ πρῶτος ἠκολούθησε τὴν διεύθυνσίν τε εἰς τὸ Βυκυρέσιον, καὶ ἐκεῖ ἔλαβε τὴν πολλὰ ἐπαινετικὴν Πρόσκλησιν τοῦ Ὑψηλάντου.

Ἀπ' ὅσα θέλομεν ἐκθέσει ἤδη, φαίνεται, ὅτι ἡ ραδιουργία, τυφλὴ ὡς πρὸς τὸ δημόσιον καλὸν καὶ πάντοτε ἐπίβουλος τῆς δόξης τῶν Δυνατῶν τῆς ἐποχῆς, ὑπηγόρευσε τὸν χαρακτῆρα τῆς διαγωγῆς τοῦ Ὑψηλάντου, ὁποία ἐξηγήθη.

Εὑρίσκοντο εἰς τὸ Ἰάσιον Ὑποκείμενά τινα, καταγινόμενα ἀνενδότως εἰς τὴν περίσασιν αὐτὴν, διὰ νὰ προετοιμάσωσι μέλλον εὐτυχὲς εἰς τὸν ἑαυτόν των. Δὲν ἔκρινον τελείως, ὁποῖα ἠμπόρουν νὰ προέλθωσιν ἀτοπήματα ἀπὸ τὰ ἀσυλλόγισα κινήματά των. Αὐτὰ ἐζωγράφιζον πρὸς τὸν Ὑψηλάντην πολλὰ διαφορετικὴν τὴν κατάσασιν τῶν πραγμάτων. Καὶ Στρατεύματα, ἔγραφον, καὶ χρήματα, καὶ πᾶν ἄλλο εἶναι ἕτοιμα· ἀπαιτεῖται μόνον ἡ ὁσονοῦπω παρουσία του. Ἐγνωποδότουν δὲ τὸ νὰ διορισθῶσι προηγουμένως Χιλιαρχίαι τινὲς εἰς Ὑποκείμενα τῆς ἐκλογῆς των. Ὁ Ὑψηλάντης πείθεται καὶ ἀκολουθεῖ κατὰ γράμμα τὰς εἰσηγήσεις τούτων.

Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη μεταξὺ τῶν Προσηλύτων ἡ τρομερὰ πυργοποιΐα τῆς Βλαχο-Μολδαυΐας εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἑταιρίας, ἀγνοοῦντες ὅ,τι ἐτεκταίνετο ἡ στάσις τοῦ Ἰασίου, ἐνόμιζον, ὅτι ἡ ῥῆξις τοῦ Πολίμου θέλει παραταθῆ διά τινα καιρόν· ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου τὴν

πρῶτος ἔδειξεν, ὡς νὰ προέβλεπε τὴν ἀπρόσεκτον διαγωγὴν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπανασάτεως, καὶ ἔδωκε συμβουλὰς τὰς πλέον φρονίμους.

ἐδείκνυον ὀγλίγωρον πολὺ τὰ κινήματα τῦ Ὑψηλάντυ. Ὁ Σάββας καὶ ὁ Ὀλύμπιος ταράττονται σημαντικὰ εἰς τὺς διορισμὺς τῶν Χιλιάρχων, ἐνῷ ἦσαν ἤτοι Πρωτοπαλήκαρα τῶν ἰδίων. Τοιυτοτρόπως ἄρχεται τὸ κατὰ τῦ Ὑψηλάντυ πρῶτον μῆσος τῦ Σάββα, τὸ ὁποῖον ἐγενικίσθη ἀκολύθως καθ' ὅλυ τῦ Κινήματος. Οἱ Ὁπλαρχηγοὶ ἤτοι παρεπονῦντο πρὸς τὴν Ἐφορίαν τῦ Βυκυρεσίυ, ὅπυ ἦτο καὶ ὁ Ἀναγνωστόπουλος.

Αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι τυ, ὅσοι ἐγνώριζον κάλλισα τὴν κατάσασιν τῆς Μολδαυο--Βλαχίας (α) καὶ εἶχον ἐκ προσθήκης γνώσεις ἀκριβεῖς περὶ τῆς Πελοποννήσυ καὶ τῶν ἄλλων τόπων, σκέπτονται ἤδη, καὶ εὑρίσκυν·

Α'. Νὰ ἀναβληθῇ ἡ Κίνησις τῶν ὅπλων, μεχρισῦ προετοιμασθῶσι τὰ μέσα.

Β'. Ἐντὸς τῦ διασήματος τύτυ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπανασάσεως νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν πλέον δρασήριον ἐνέργειαν, συνεννοούμενος μ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, διευθύνων Ἀξιωματικύς τυ εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὰς Νήσυς καὶ τὴν Ῥυμελην, συνισῶν Ἐφορίας διὰ τὴν ὀγλιγωροτέραν καὶ περισσοτέραν συνάθροισιν τῦ χρηματικῦ, καὶ προδιαθέτων τὺς Πολιτικὺς καὶ Πολεμικὺς Ἀρχηγὺς εἰς τρόπον, ὥσε, ἅμα παρυσιασθῇ, νὰ ὑποδεχθῇ ἀπὸ Ἀρχὰς συσηματικὰς καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ἀκέφαλον ὄχλον.

Γ'. Εἰς τὴν Βλαχο--Μολδαυΐαν νὰ διορισθῶσι Στρατάρχαι οἱ δύο ἀντίζηλοι Σάββας καὶ

(α) Ἴδε ἀκολύθως Κεφ. Δ'.

Ὀλύμπιος, καὶ πέντε Χιλίαρχοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων νὰ ὀνομασθῇ καὶ ὁ ἐντόπιος Θ. Βλαδιμηρίσκος.

Συγχρόνως νὰ γράψῃ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπανασάσεως εἰς μερικὰς ἐκ τῶν Ἀρχόντων τῆς Α' τάξεως, διὰ νὰ συνεισφέρωσιν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ σκοποῦ (α).

Δ' Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπανασάσεως νὰ περιστοιχισθῇ ἀπὸ ἓν Συμβούλιον, συγκείμενον ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἰγνάτιον, τὸν Α. Μαυροκορδάτον, τὸν Ἐμμανουὴλ Καπετανάκην, τὸν Α. Χρηστόπουλον, τὸν Χρησαρῆν Ἰατρὸν, τὸν Ι. Ῥίζον καὶ τὸν Γ. Λεβέντην (β).

Ε'. Γενομένων ὅλων τούτων ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπανασάσεως νὰ καταβῇ ἀγνώριστος εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἢ τὸ Τριέστιον, καὶ διαπλεύσας εἰς τὴν Μάνην, νὰ ἐκδώσῃ ἐκεῖθεν τὰς Προκηρύξεις του, ἐμβαίνων εἰς τὴν Πελοπόννησον μὲ δύναμιν στρατιωτικήν.

Διὰ νὰ κατορθωθῇ δὲ καὶ περισπασμός τις εἰς τὸν Σουλτάνον, νὰ κινηθῶσι, μετὰ 25 ἡμέρας τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὑψηλάντου, οἱ Στρατάρχαι τῆς Βλαχο-Μολδαυΐας, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς, ὅποιον ἐγκρίνῃ νὰ διορίσῃ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπαναστάσεως.

(α) Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦσαν διατεθειμένοι ἀπὸ τὸν Λεβέντην, καὶ δὲν περιέμενον εἰμὴ ἓν γράμμα μόνον τοῦ Ὑψηλάντου.

(β) Παρὰ τοὺς δύο πρώτους ὅλοι ἦσαν προειδοποιημένοι περὶ τούτου παρὰ τοῦ Ἀναγνωστόπουλου, περιμένοντες τὴν ἐπίσημον Πρόσκλησιν.

Τὸ Σχέδιον τοῦτο ἀνέλαβε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ὁ Ἀναγνωσόπουλος, ἐπιφορτισμένος νὰ κάμῃ καὶ τὰς ἀναγκαίας ἀναπτύξεις ὡς πρὸς τὴν γενικότητα καὶ τὰς μερικότητάς του. Ἀλλ' οἱ Στασιασταὶ τοῦ Ἰασίου, πληροφορούμενοι ὅλα ταῦτα, ταράττονται φοβούμενοι πρὸ πάντων τὴν πλησίασιν τοῦ Ἀναγνωσοπούλου. Συρράπτουσιν ἐντεῦθεν τὴν ἀκόλουθον κατηγορίαν γράφοντες πρὸς τὸν Ὑψηλάντην·

"Ὁ Ἀναγνωσόπουλος, μανθάνων εἰς τὴν Ἰτα-
"λίαν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ξάνθου,
"δὲν εὐχαριστήθη. Αὐτὸς καὶ ὁ Τσακάλωφ, με-
"ταχειρισθέντες τὸν Ἰγνάτιον καὶ Μαυροκορ-
"δάτον, ἐσυμφώνησαν μὲ τὸν Ι. Καρατσᾶν τὴν
"Ἀρχηγίαν τῆς Ἐπανασάσεως. Ἀλλ' ὁ Καρα-
"τσᾶς παρετήρησεν, ὅτι δὲν λαμβάνει μέρος εἰς
"τὴν Ἐπιχείρησιν, ἐνόσῳ ὑπάρχει ὁ Ὑψηλάν-
"της. Τοιουτοτρόπως ἀπεφασίσθησαν ὁ Ἀνα-
"γνωσόπουλος καὶ Τσακάλωφ, διὰ νὰ φαρμακώ-
"σωσι τοῦτον. Ἀγνοεῖται, (ἐπρόσθετον,) διὰ
"ποῖον λόγον ἔμεινεν εἰς τὴν Βιέναν ὁ δεύτερος.
"Ὁ δὲ Ἀναγνωστόπουλος, σχεδιάσας τὰ πάντα
"εἰς τὸ Βουκουρέστιον μὲ τοὺς ἐκεῖ φίλους του, συμπα-
"ρέλαβε τὸν Χρησταρῆν, ἂν καὶ ἐχθρόν του μέ-
"χρι τοῦδε (α), καὶ ἔρχεται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν
"αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ. . ."

(α) Κατὰ τὴν προτέραν (1819) διατριβὴν τοῦ Ἀναγνωσοπούλου εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπῆρχε μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ Ἰατροῦ Χρησταρῆ κάποια ἀντιπάθεια ἕνεκα τῆς ἀτάκτου διαγωγῆς τοῦ Δικαίου, τὸν ὁποῖον ὁ Χρησταρῆς, ἄνθρωπος αὐστηρᾶς δικαιοσύνης, δὲν ὑπέφερε. Ἀκολούθως βεβαιωθεὶς ὅτι τοῦ ὁ-

Ὁ Ὑψηλάντης ἔδοσε πίστιν ἐντελῆ εἰς τὴν συκοφαντίαν αὐτήν· καὶ, ἐνῷ ὁ Ἀναγνωσόπουλος ἐβιάσθη διὰ τὴν εἰκοσαήμερον προσδιορισθεῖσαν κάθαρσιν τῦ Σκυλενίυ νὰ τὸν γράψῃ ἐπικαλύμενος τὴν ἄμεσον προσωπικὴν συνέντευξίν του· αὐτὸς δεικνύει ἐκ διαμέτρου διάφορον τῆς προτέρας διαγωγὴν, ἐφαρμόζει τὴν βιαίαν πρόσκλησιν τύτυ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς προγενομένης συκοφαντίας, ὑποκρίνεται ἀσθένειαν, καὶ ἀντιπροσκαλεῖ τὸν Ἀναγνωσόπυλον εἰς τὸ Κισνόβι διὰ τῦ Τσερναυτσίυ τῆς Αὐστρίας. Ὁ Ἀναγνωσόπυλος, μακρὰν τῦ νὰ ὑποπτεύσῃ τι ἄλλο, παραδίδει ὅλα τὰ ἀναγκαῖα Ἔγγραφα εἰς ἔμπορον τινα τῦ Ἰασίυ Παναγιώτην Πάνον διὰ τὸν φόβον τῶν Αὐστριακῶν, καὶ τρέχει πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ὡς εἰς σφαγήν (α).

γῶνας καὶ τὰ μέτρα τῦ Ἀναγνωσοπύλυ, ἐζήτει τὴν ἁρμοδίαν εὐκαιρίαν τῦ νὰ ἐλαφρώσῃ τὴν συνείδησίν τυ. Τοιυτοτρόπως ἐφιλιώθη στενὰ μὲ τῦτον εἰς τὴν ἐπιστροφήν τυ· καὶ αὐτὴ ἡ περίστασις ἔδοσεν εἰς τὺς στασιαστὰς τῦ Ἰασίυ τὴν εὐκολίαν εἰς τὴν συρράφὴν τῆς κατηγορίας ἐπὶ συνωμοσίᾳ.

(α) Κόλακές τινες περὶ τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἐπανάστάσεως, σύμφωνοι μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Στάσεως τῦ Ἰασίου, ἐγνωμοδότυν διαφόρως περὶ τῆς θυσίας τύτυ. Ἕνας, προσποιύμενος μάλιστα τὴν φιλίαν εἰς τὸν ἴδιον, ἐπρότεινεν, ὅτι πρέπει νὰ πίῃ ὁ Ἀναγνωσόπυλος τὸ δηλητήριον εἰς τὸ τσαΐ, ἐνῷ ἔρχεται νὰ τὸ δώσῃ εἰς ἄλλον. Ἄλλος λογιώτατος εἶπε· "Μία πισολιὰ "ς τὸ αὐτὶ εἶναι τὸ καλλήτερον." Ὁ Ὑψηλάντης τεταραγμένος ἀποδοκιμάζει τὰς τοιαύτας προτάσεις· ὁμολογεῖ τὰς πολυειδεῖς ἐκδυλεύσεις τῦ Ἀναγνωσοπύλυ· προλέγει τὴν μέλλουσαν ψῆφον τῶν ἀνθρώπων ἐναντίον παρομοίας πράξεως, καὶ γνωμοδοτεῖ· "Καλλήτερον εἶναι νὰ εὑρητε τὸν τρόπον τοῦ

Δὲν ὑποδέχεται, μὲ τὴν ὁποίαν ἤλπιζεν οἰκειότητα. Ἐκθέτει μολονταῦτο τὴν κατάσασιν τῶν πραγμάτων καὶ τὸ Σχέδιον τῆ Βικβρεσιν. Ἐρωτᾷ ὁ Ὑψηλάντης "Μέχρι τίνος καιρὸ ἑτοιμάζονται τὰ πάντα;„ Ἀποκρίνεται ὁ Ἀναγνωσόπυλος "Εἰς πέντε μῆνας.„ Αὐτὸς γελᾷ ἐπιφέρων· "Αἱ παρασάσεις σου μὲ φαίνονται πολλὰ "ἐναντίαι, μ' ὅσας ἔχω ἄλλοθεν εἰδήσεις. Μο"λαταῦτα ἀνάγκη νὰ σκεφθῶμεν.„ (α)

Τὴν ἐπιοῦσαν λαμβάνει ὁ Ἀναγνωσόπυλος δευτέραν συνέντευξιν ἰδιαιτέραν, καὶ ἐρωτᾷ· "Ἂν "ἐδύναντο νὰ ἐλπίσωσι βοηθειαν ἀπὸ τὴν Ῥωσ"σίαν· ἂν τὸ μέλλον Κίνημα ἔγινε γνωστὸν εἰς "τὸν Αὐτοκράτορα· ἂν ἡ Μεγαλειότης τοῦ συγ"κατετέθη νὰ λάβῃ θέσιν ἐνεργητικήν„ — "Ἀ"πὸ τὰς ἐρωτήσεις σου, ἀπεκρίθη ὁ Ὑψηλάν"της, καταλαμβάνω τὸ περὶ ἐμοῦ φρόνημά σου. "Δὲν ἔχασα τὸν νοῦν μου νὰ ἐμπερδευθῶ εἰς "παρομοίαν κινδυνώδη καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὸ "Ἔθνος ἐπιχείρησιν, πρὶν ἀσφαλισθῶ. Παρα"τηρῶ καὶ πρέπον καὶ ἀναγκαῖον νὰ σὲ εἴπω, "ὅ,τι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἠκολούθησε, χω"ρὶς νὰ τὸ ἐκσομήσῃς εἰς ἄλλον.„ (Ἠκολούθει.)

"Ἀναδεχθεὶς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν μ' ἐ"κάμετε διὰ τοῦ Ξάνθου, καὶ πληροφορούμενος τὰ "μετὰ τοῦ Καποδίστρια συμβάντα, ἐζητήθην μὲ

"νὰ προφυλαχθῶ ἀπὸ τοῦτον, καὶ ὄχι πῶς νὰ τὸν θανατώσω.„

Ἐὰν δὲν ἀντέτεινεν ὁ Ὑψηλάντης, ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἐγίνετο ἄφευκτον θῦμα τῆς πονηρίας ἐνὸς ἀντιζήλου σασιάρχου.

(α) Ὁ γέλως ἐσήμαινεν ἀναμφιβόλως τὴν μετ' ὀλίγον ἔξοδόν του εἰς τὸ Ἰάσιον.

"τὔτον, καὶ ἐμείναμεν σύμφωνοι εἰς ὅλα.„

"Ὀλίγον ὕστερον ἔτυχον εἰς τὸν κῆπον τὸν "Αὐτοκράτορα. Μὲ ἠρώτησε, πότε ἀναχωρῶ "εἰς τὰ Λυτρά. Εὗρον τότε τὴν εὐκαιρίαν τοῦ "νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν συνδρομήν τυ εἰς τὴν προ- "κειμένην ὑπόθεσιν.„

"Ἡ Μεγαλειότης του, βεβαιούμενος περὶ τῆς "ἀληθοῦς κατασάσεως τῶν πραγμάτων μας, κα- "θ' ἃς εἶχον πληροφορίας, ἐπήνεσε τὸν σκοπὸν "καὶ ὑπεσχέθη τὴν βοήθειάν τυ.„ (α)

(α) Τὰς ἐκφράσεις αὐτὰς τοῦ Ὑψηλάντου ἐδημοσίευσαν ἄλλοι πρὸ ἡμῶν ὡς ἀλήθειαν ὁμολογουμένην. Χρεωστοῦμεν σεβασμὸν ἐξαίρετον εἰς τὴν σκιὰν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως· ἀλλὰ πολὺ πλέον ἀγαπῶμεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ βιαζόμεθα ἐντεῦθεν νὰ κάμωμεν τὰς ἀκολούθους παρατηρήσεις.

Τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ τοῦ Καποδίστρια θεωροῦμεν ὅλως ἀνύπαρκτον καὶ ἐπιτετηδευμένην μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐμψυχωθῇ ἡ Ἑταιρία καὶ τὸ Ἔθνος, καὶ νὰ καταστα θῇ εὐποληπτότερος ὁ Ὑψηλάντης. Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι καὶ ὁ Ξάνθος μετεχειρίζετο τὰς αὐτὰς σχεδὸν λέξεις περὶ τῆς ἰδίας ἰδέας, καὶ συνάγεται ἀναμφιβόλως ἓν τι συνθηματικόν.

Ὁ ἀγχίνους Μονάρχης τῆς Ῥωσσίας ἦτον ἄνθρωπος, θέλων νὰ πεισθῇ διὰ λόγου, καὶ ὄχι νὰ ἐκπλήττῃ ἄλλως τὰ ἀντίζηλα πνεύματα τῶν Εὐρωπαίων. Εἰς τοὺς μέλλοντας στοχασμοὺς τούτων δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἐμβατεύσῃ οὗτος μετὰ τὴν κίνησιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως διὰ τοῦ Στρατηγοῦ καὶ Ἐπασπιστοῦ του, καθ' ὃν καιρὸν εὑρίσκετο εἰς διενέξεις διπλωματικὰς μὲ τὴν Πόρταν διὰ παραβιάσεις τινας Συνθηκῶν καὶ τὰς ἐπομένας παραλόγους ἐνστάσεις της.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔμελλε νὰ εὑρεθῇ μετ' ὀλίγον ἐκτὸς τῆς Ἐπικρατείας του εἰς τὴν Λαϊμβάχην, ὅπου ἤθελον λάβῃ ὕπαρξιν αἱ ὑψηλότεραι συνδιασκέψεις μετὰ τῶν Συμμάχων τυ ὡς πρὸς τὸ γενικὸν τῶν Ἐπικρατειῶν καὶ ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὴν ἰδικήν του διὰ τὰς γενομένας ὕβρεις ἀπὸ τὴν Πόρταν·

Ὁ Ἀναγνωσόπιλος ἐρωτᾷ καὶ πάλιν· "Διατί "ὁ Ξάνθος ἀπεβλήθη μὲ ὁρμὴν ἀπὸ τὸν Καπο- "δίστριαν; — Διότι ὁ Καμαρηνὸς εἶπε πολλὰ

Εἶναι λοιπὸν πιθανὸν κἂν αἱ παρομοίας φύσεως ἐξηγήσεις τὸ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην, ἐνῷ προέβλεπε τὰς ὑποψίας καὶ τὸν θυμὸν ὄχι μόνον τῶν ἐχθρῶν του, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίων τοῦ Συμμάχων; Ἦτο πιθανὸν, ὅτι ἤθελε νὰ εὑρεθῇ βεβιασμένος ἐκ προμελέτης, διὰ νὰ θυσιάσῃ ὑψηλὰ καὶ μεγάλα συμφέροντα, καὶ νὰ ὑποφέρῃ εἰς ὅλα τ' ἄλλα τὰς ὕβρεις καὶ αὐτοῦ τοῦ κλονιζομένου Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς συνέβη;

Ἔπειτα, ἐνῷ συνεννοήθη, ὡς ἔλεγε, μὲ τὸν Καποδίστριαν, διὰ ποῖον λόγον ἐπαρουσιάσθη, καθὼς ἐκήρυττεν, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα; Ἴσως δὲν ἐπίστευσε τὸν Καποδίστριαν. Ἀλλ' ἀπὸ τὴν περίστασιν αὐτὴν δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν δύο τινά· ἢ διότι ὁ Καποδίστριας ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Αὐτοκράτορος ἐνέδωκεν εἰς τὴν πρότασιν τούτου, ὑποσχόμενος καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Ἀνωτέρου του· ἢ ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ μὴ κρίνων νὰ φανερωθῇ αὐτοπροσώπως, ἐνήργησε διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ του.

Ἂν ὑποτεθῇ τὸ πρῶτον, ὁ Καποδίστριας ἔπρεπε νὰ πάθῃ διὰ μίαν διαγωγὴν, ἡ ὁποία ἦτον ἐπόμενον νὰ θεωρηθῇ, καὶ δικαίως, ὡς φανερὰ ἐπιβουλὴ ἀπὸ τὴν ἐξιδιασμένην λεπτύνοιαν ἐκείνου τοῦ Μονάρχου.

Ἂν τὸ δεύτερον, ὁ Αὐτοκράτωρ ἦτον ἠναγκασμένος κατὰ φυσικὴν συνέπειαν νὰ ἀρνηθῇ τὴν αἴτησιν τοῦ Ὑψηλάντου. Ἀλλ' ἐνῷ δὲν συνέβη μήτε ποινὴ εἰς τὸν Ὑπουργὸν, μήτε ἄρνησις ἀπὸ τὸν Μόναρχον, τί ἠμπορεῖ νὰ σοχασθῇ τις;

Τέλος παντων, ἂν ὁ Καποδίστριας ἦτο σύμφωνος, διὰ ποίαν αἰτίαν, ἀπαντῶν πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην, ἔγραφεν ἐναντίον τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ὑψηλάντου;

Πᾶς εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ Ὑψηλάντης περιέμενε χρήματα ἀρκετὰ εὑρισκόμενα καθ' ὁδὸν· περιέμενε τὸν ἀδελφόν του Δημήτριον, διὰ νὰ τοῦ παραδώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ὅς τις καὶ ἐκίνησεν ἀπὸ Ζίοβον, λαβὼν δίμηνον ἄδειαν παρὰ τοῦ

"ἐναντίον σας, ἀπαντᾷ ὁ Ὑψηλάντης. Πρὸ τε-
"του μάλιστα Γράμματα τῆς Κωνσταντινουπόλεως
"τὸν εἶχον λυπήσει παραπολύ. Ἀλλ' ὅλα ταῦ-

Στρατηγοῦ Ῥαγέβσκη· ἠξεύρομεν, ὅτι ὁ πλοίαρχος Δημήτριος Ὀρλὼφ ἐκίνησε μὲ τὸ πλοῖόν του ἀπὸ Πέτσας εἰς Τριέστιον, διὰ νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ ἴδιά τε γράμματα πρὸς τὸν Σέκερην, Δικαῖον καὶ Γεώργιον Πανᾶ· (Ἴδε Κεφ. Δ' τῆς παρούσης Ἐποχῆς). Ὕστερον ὅλων τούτων ! πῶς ἐξηγεῖται ἡ αἰφνίδιος καὶ τρομακτικὴ μάλιστα ἔμβασίς του εἰς τὸ Ἰάσιον ; ! Πόθεν προῆλθεν ἡ τόση βία, ὥστε νὰ μὴ λάβῃ μήτε τὰ ἔπιπλα, μήτε τὰ ἀναγκαιότερα πρὸ πάντων ἔγγραφά του ;

Τὴν παράξενον ταύτην περίστασιν δικαιώνουσί τινες διὰ τὴν εἰς Βιδίνι σύλληψιν τοῦ Ἀριστείδου ἀποστελλομένου εἰς τὴν Σερβίαν. Ἀλλὰ, μολονότι συνέβη προδοσία τρομερὰ ἐκ μέρους τινος Προξένου πρὸς τὸν Πασσᾶν τοῦ Βιδινίου, ὁ Ἀριστείδης θανατώνεται μὲν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, ἡ Ὀθωμανικὴ ὅμως Ἐξουσία δὲν ἔδειξε καὶ εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν φανερὰν τὴν δραστηριότητα τῶν μέτρων της.

Παρατηροῦμεν ἀπ' ὅλα ταῦτα, ὅτι ἡ ἀπρόσεκτος διαγωγὴ του εἰς τὸ Κισνόβι τὸν κατέστησεν ὑποπτον εἰς τὴν Ἐξουσίαν· ὅτι συνέλαβεν αὐτὴ τὸν σκοπὸν νὰ τὸν περιορίσῃ, ἢ καὶ νὰ τὸν τιμωρήσῃ· καὶ ὅτι εἰδοποιήθη ἀπὸ φίλον τε τινα ἐκ τῆς Πετρουπόλεως, καὶ ὑποχρεωμένος ἐναυτῷ ἀπὸ τὸ συμβὰν τοῦ Ἀριστείδου καὶ τὰ γράμματα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐτειν άχθη, νὰ εἴπωμεν οὕτως, εἰς τὸ Ἰάσιον μὲ παρομοίαν βίαν.

Κατὰ συνέπειαν, ὅσων ἐπεφέραμεν (Σελ. 128), προσθέτομεν καὶ ἤδη, ὅτι ὁ Καποδίστριας μόνην εἶχε φροντίδα τῆς προόδου τοῦ φωτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ σχηματισθῶσιν οὕτως οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔμελλον νὰ ὁδηγήσωσιν ἀκολούθως τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Διοίκησίν της. Τὴν δὲ κήρυξιν τοῦ Πολέμου της ἤθελε πάντοτε σύγχρονον μὲ τὴν κήρυξιν ἑνὸς Ῥωσσικοῦ Κινήματος κατὰ τῆς Τουρκίας. Τὴν Ῥωσσίαν ἐθεώρει ὡς τὸ βοηθητικώτερον μέσον εἰς περίστασιν τοιαύτην διὰ τὴν γεωγραφικήν της θέσιν.

"τα διεσκεδάσθησαν.,,

Κατὰ συνέπειαν ὁ Γεώργιος Καντακυζηνὸς ἐξηγεῖται πρὸς τὸν Ἀναγνωσόπυλον τὴν ἐναντίον τυ κατηγορίαν. Αὐτὸς πλήττεται αἰφνιδίως, ἀπολογεῖται καὶ δικαιῦται εἰς τὸ πνεῦμα τῦ Ὑψηλάντυ, παρατηρῶν τελευταῖον τὸ νὰ προσέχῃ ὕτος τὺς συκοφάντας, ὡς τοὺς μεγαλητέρους ἐχθρύς τυ. Ὁ Ὑψηλάντης ἤδη ἀπήντησε μὲ κάποιον ἔλεγχον συνειδήσιως· "Ἐγὼ δὲν πταίω· "ἔτσι μ' ἐγραψαν. Ἐν τοσύτῳ θέλεις πληροφο"ρηθῆ μετὰ καιρὸν τὸ περὶ σὲ φρόνημά μου.,, Μ' ὅλ' αὐτὰ προσείχετο ὁ Ἀναγνωστόπουλος, μὴ πλησιάσῃ τὸν Ὑψηλάντην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐζητήθη καὶ ἔδοσεν ἔγγραφον τοῦ νὰ ληφθῶσι τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς τὸν Π. Πάνον (α) ἔγγραφα,

(α) Ἴδε Σελ. 274.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἀποστολαὶ τοῦ Δικαίου εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Πελοπόννησον — Τοῦ Περραιβοῦ εἰς τὴν Ἤπειρον — Τοῦ Ὑπάτρου εἰς τὴν Θεσσαλίαν — Τοῦ Θέμελη εἰς τὸ Αἰγαῖον — Τοῦ Πελοπίδα εἰς Αἴγυπτον, κτλ.

Τοιοῦτον ἐσάθη τὸ πολίτευμα τῶ Α. Ὑψηλάντε, ἅμα ἀνέλαβε τὴν Ἀρχηγίαν τοῦ μέλλοντος Πολέμου. Παρ' ἐκείνης τῶ Ἰασίου ἤκουσεν εἰς τὸ Ἰσμαήλιον τὸν Δικαῖον, Περραιβόν, Ὕπατρον καὶ ἄλλους. Ὅλοι, ἐκτὸς τοῦ Περραιβοῦ (α), ἔτεινον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ὀλιγώρου κινήματος τῶν ὅπλων, παρισῶντες τὰς δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος τοιαύτας, ὁποῖαι δὲν ἦσαν. Ὁ Ὑψηλάντης, ἐνδίδων καθ' ὅλην τὴν ἔπτασιν τοῦ λόγου, ἐνεργεῖ μέτρα τῆς στιγμῆς. Διορίζει δὲ τὸν Γ. Δικαῖον, δίδοντα πρὸς τοῦτον τὰς μεγαλητέρας ὑποσχέσεις,

---

(α) Εἰς τὰς πομπώδεις παραστάσεις τοῦ Δικαίου (ἀναβάντος ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως,) ἐναντιώθη μόνος ὁ Περραιβὸς, ἐκθέτων τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ προτείνων τὴν χρείαν ὡριμωτέρων μέτρων. Ὁ Ὑψηλάντης, εἴτε κυριευόμενος ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν ὑπέρμετρον, καὶ πολὺ πλέον προκατειλημμένος, δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὰς παρατηρήσεις τούτου, ἀνακαλῶν τὰ μεγαλουργήματα τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ ! ποία ὑπῆρχε σύγκρισις τῶν καταστάσεων μεταξὺ τῶν Προγόνων καὶ τῶν Ἀπογόνων ;

Ὁ Περραιβὸς τελευταῖον ἔδοσε πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἔγγραφον ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, διακρίνων ὡς μαχιμωτέρους ἐκ μὲν τῶν Πελοποννησίων τοὺς Ἀρκάδας καὶ Μανιάτας, ἐκ δὲ τῆς Στερεᾶς τοὺς Ἠπειρώτας.

Πληρεξούσιον εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ τὴν Ἐφορίαν τοῦ Βυζαντίου, καὶ νὰ διευθύνῃ τὰ πράγματα τῆς Πελοποννήσου, πρὸς τοὺς Κατοίκους τῆς ὁποίας διεύθυνε τὴν ἀκόλουθον Προκήρυξιν.

Σεβασμιώτατοι καὶ Πανιερώτατοι Ἀρχιερεῖς, Εὐγενέστατοι Ἄρχοντες καὶ Προεστῶτες, Ἀνδρεῖοι Στρατηγοὶ καὶ Καπετάνιοι, καὶ πάντες οἱ Ἀδελφοὶ τῆς Πελοποννήσου Ἕλληνες Φιλοπάτριδες!!

"Εἰς τὰς παρούσας κρισίμους περιστάσεις τῆς Πατρίδος μας καμμία ἄλλη Ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔδειξε τόσον ζῆλον ὑπὲρ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τῶν ἱερῶν τοῦ Γένους σκοπῶν, ὅσον αἱ φιλογενεῖς ψυχαί σας. ὦ Πελοποννήσιοι! Τὰ ἔργα σας κηρύττουσι τρανώτατα, ὅτι εἰς τὰς φλέβας σας κυκλοφορεῖ ἀκόμη τὸ εὐγενὲς ἐκεῖνο Σπαρτιατικὸν αἷμα, τὸ ὁποῖον διήγειρε τὸν θαυμασμὸν ὅλων τῶν αἰώνων. Αἱ ἑκούσιαι καὶ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις σας συνεισφοραὶ ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην τὰς μεγάλας καὶ ἀμιμήτους θυσίας τῶν Προπατόρων σας· ἡ δὲ ἀξιότιμος πειθαρχία καὶ ἡ γενναία ἀπόφασίς σας μαρτυροῦσιν, ὅτι εἰς τὸν ὁρίζοντά σας θέλει ἀνατείλει τὸ φαεινὸν τῆς Ἐλευθερίας Ἄστρον, καὶ διαδώσει εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα τὰς λαμπρὰς τυ ἀκτίνας· καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ μίσον σας μέλλει νὰ ἀναφανῶσι νέοι Λεωνίδαι, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς ἀνικήτυς Φάλαγγάς των θέλυσιν ἐπιφέρει τρόμον εἰς τὺς ἐχθρὺς καὶ εὐδαιμονίαν εἰς τυς ἀδελφύς των Ἕλληνας."

"Ναὶ, ὦ Ἄνδρες Πελοποννήσιοι! Ἡ ὥρα τῦ εὐγενῦς Ἀγῶνος ἐγγίζει. Τὸ στάδιον τῆς δόξης ἀνοίγεται· κ' ἰδὺ σᾶς πέμπω τὸν φιλογενέσατον καὶ ἀξιοσέβαστον διὰ τὰς ἀρετάς τυ καὶ τὸν πατριωτισμόν του Συμπολίτην σας Ἀρχιμανδρίτην Δικαῖον, τὸν διὰ τὰς μεγάλας ἐκδυλεύσεις τυ πρὸς τὴν Πατρίδα γνωσὸν καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ἄλλυς Ἀνωτέρυς, διὰ νὰ σᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὸν ὀρθὸν τῆς Ἀθανασίας δρόμον. Ἡ Πανοσιότης τυ θέλει σᾶς ἐξηγήσει τὰ Σχέδιά μυ, καὶ δώσει εἰς ἕκασον τὰς πρὸς τὸ κοινὸν καλὸν Διαταγάς μυ. Θεωρήσετέ τον, ὡς ἄλλον ἐμέ· βάλλετε εἰς πρᾶξιν τὰς ὁδηγίας τυ, καὶ δόσατε παράδειγμα εἰς ὅλυς τὺς Ὁμογενεῖς σας, ὅτι ὁ καλὸς Πατριώτης, ὅταν πρόκειται λόγος περὶ κοινῦ τῆς Πατρίδος συμφέροντος, πρέπει ν' ἀποχωρίζηται μὲ χαρὰν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων, συγγενῶν καὶ φίλων τυ, νὰ θυσιάζῃ τὴν περιυσίαν τυ, νὰ καταφρονῇ κινδύνυς, ταλαιπωρίας καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, καὶ ν' ἀκύῃ τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος."

"Ταῦτα ἀκολυθῦντες ἐδοξάσθησαν οἱ Προπάτορές μας Ἕλληνες. Μὲ ταῦτα μόνον ἠμπορῦμεν καὶ ἡμεῖς ν' ἀποκτήσωμεν τὺς ἀειθαλεῖς στεφάνυς τῆς εὐκλείας, καὶ νὰ δειξωμεν εἰς ὅλα τὰ Ἔθνη τῆς Εὐρώπης, τὰ ὁποῖα ἀσπλάγχνως μᾶς κατηγορῦσιν, ὅτι εἴμεθα ἀληθινοὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀπόγονοι καὶ κληρονόμοι τῶν μεγάλων καὶ ἀμιμήτων Ἀρετώντων."

"Ἑτοιμασθῆτε λοιπὸν, Φίλτατοι Ὁμογενεῖς! ὥστε, ὅταν ἔλθῃ ἡ εὐτυχεστάτη τῆς ζωῆς μυ ὥρα, νὰ καταφιλήσω τὸ ἱερὸν τῆς Πατρίδος

μας ἔδαφος, καὶ νὰ εὑρεθῶ εἰς τὸ μέσον σας, νὰ ἦναι τὰ πράγματα καλῶς διατεταγμένα, καὶ νὰ μὴ μᾶς ἀκολουθήσῃ ἡ παραμικρὰ ἀργοπορία· ἀλλ' ἀμέσως νὰ κινηθῶμεν μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Θείας Προνοίας πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἱερωτάτου καὶ δικαιοτάτου ἡμῶν σκοποῦ. Χαίρετε!„

" Τὸ Παρόν μου ἐσφραγίσθη καὶ ἐδόθη,
" Ἰσμαὴλ, τῇ 8 Ὀκτωβρίου, 1820.
(Τ: Σ:)
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.„

Ὁ Περραιβὸς ἐπεφορτίσθη τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἠπείρου, ὡς γνώριμος πρὸ χρόνων μὲ τοὺς περισσοτέρους Καπετανίους της. Πρὸς τούτους ὁ Ὑψηλάντης διεύθυνε τὸ ἀκόλουθον Ἔγγραφον.

" Ἀνδρεῖοι Ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων!

" Ἐγγίζει πλέον ὁ καιρὸς, τὸν ὁποῖον τοσοῦτους αἰῶνας ἐπροσμέναμεν. Ἡ προσκλητικὴ Σάλπιγξ τῆς Πατρίδος ἐντὸς ὀλίγου μέλλει νὰ ἠχήσῃ. Διὰ τοῦτο σᾶς στέλλω τὸν ἀνδρεῖον καὶ γενναῖον Περραιβὸν, τὸν παλαιὸν συναγωνιστήν σας, μὲ τὸν ὁποῖον πολλάκις συνηγωνίσθητε κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος, καὶ ἐμοιράσατε εὐτυχίας καὶ ταλαιπωρίας. Αὐτὸς θέλει σᾶς ἐξηγήσει τοὺς σκοπούς μου, καὶ σᾶς δώσει τὰς Διαταγάς μου.„

" Ἀκούσατε λοιπὸν τοὺς λόγους του· ἀκολουθήσατε τὰς συμβουλάς του, καὶ δείξατε εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, ὅτι τῳόντι εἶσθε Ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν Ἡρώων τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῶν Θερ-

μοπυλῶν, καὶ ὅτι καταφρονεῖτε καὶ σεῖς τὸν θάνατον, ὡς καὶ ἐκεῖνοι. Ἡ δὲ εὐγνώμων Πατρὶς θέλει ἀνταμείψει τὰς ἀνδραγαθίας σας μὲ τὰς πλουσίας της δωρεάς: δόξαν, εὐγένειαν, τιμὰς καὶ ἀξιώματα.„

" Ἰσμαὴλ, τὴν 7 Ὀκτωβρίου, 1820.

(Τ. Σ.)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.„

Ὁ Περραιβὸς ἦτο διωρισμένος " Ἀρχηγὸς " τῶν Ἠπειρωτικῶν Ὅπλων. „ Παρόμοιαι ἀσυνάρτητοι πράξεις ἦσαν ἀπόρροια τῆς περὶ τὰ πνεύματα ἀπειρίας τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως. Διὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, (ὅπου τὸν ἐδόθησαν 40,000 Γροσίων,) καὶ τῆς Ὕδρας κατέβη εἰς τὴν Μάνην. Ἐκεῖ ἔλαβε νεωτέραν διαταγὴν τοῦ Ὑψηλάντου, ὁδηγούμενος νὰ ἀναβάλλῃ τὴν εἰς τὴν Ἤπειρον κίνησίν του (α). Ἐντεῦθεν ἀνεχώρησε τῇ 15 Μαρτίου, 1821, ὅτε εὑρίσκετο τὸ Σοῦλι εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Σουλτάνου.

(α) Εἰς τὴν Καλαμάταν ἔλαβεν οὗτος συνέντευξιν μυστικὴν μετὰ τῶν Μητροπολιτῶν Μονεμβασίας καὶ Χριστιανουπόλεως, τοῦ Παναγιώτου Κρεββατᾶ καὶ ἄλλων, παρόντος καὶ τοῦ Π. Μαυρομιχάλου. Οἱ τρεῖς πρῶτοι ἐθεώρουν ἀδύνατον τὸ μέλλον Ἐπιχείρημα διὰ τὴν ἐσχάτην ἔλλειψιν τῶν μέσων καὶ τὸ ἀπειροπόλεμον τοῦ μεγαλητέρου μέρους τῶν Κατοίκων. Τότε ὁ μὲν Μαυρομιχάλης ὑπέσχετο τὴν κίνησιν ὅλων τῶν ὅπλων τῆς Μάνης, γενομένης χρηματικῆς οἰκονομίας· ὁ δὲ Περραιβὸς ἐπρότεινεν ὡς ἀναπόφευκτον τὴν τακτικὴν μίσθωσιν 500 Σουλιωτῶν διὰ τὴν ἄσκησίν των εἰς τὸν ἀτακτον πόλεμον.

Ὁ Ὕπατρος διωρίσθη εἰς τὴν Θεσσαλίαν (α), Τοῦτον ἐπάσχισάν τινες νὰ ἐμποδίσωσιν εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν, ὡς γνωριζόμενον εἰς τοὺς Τούρκους, ἀφ' ἧς ἐποχῆς εὑρίσκετο πλησίον τοῦ Ταταρ Ἀγᾶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Ἤδη, ὅτε ὑπῆρχεν ὁ πόλεμος τῶν Ἰωαννίνων, ἦτο πιθανὸν πολλὰ τὸ νὰ ὑποτεθῇ καὶ ὁ Ὕπατρος, διὰ τὸ ὁποῖον ἔμελλε ν' ἀκολουθήσῃ ἔργον, ὡς ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ ἰδίου Ἀλῆ Πασσᾶ. Αἱ τοιαῦται ὑποψίαι τῶν Ἑταίρων τῆς Κωνσαντινουπόλεως δὲν ἀπίβησαν ἐπισφαλεῖς, ὡς θέλομεν εἴπῃ (β).

Ὁ Ι. Φαρμάκης διωρίσθη νὰ καταβῇ εἰς τὰ Μαδεμο-Χώρια τῆς Μακεδονίας, ὡς Ἀρχηγός, ὅπου ἔμελλε νὰ διευθυνθῇ διὰ θαλάσσης ἐκ τῆς Κωνσαντινουπόλεως καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Παππᾶ μὲ πολεμοφόδια· ἐμποδίσθη ὅμως εἰς τὴν Βλαχίαν διὰ τὴν προλαβοῦσαν ῥῆξιν τοῦ Πολέμου.

Ὁ Νικόλαος Κανούσης (ἐκ τῆς Παλαιοπωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου) διωρίσθη εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Θ. Κωλοκοτρώνου καὶ Η. Χρυσοσπάθου, φέρων εἰς τούτους νέας Διαταγάς. Καταβαίνων διὰ τῆς Θεσσαλονίκης ἐμποδίσθη ἐκεῖ διά τινα καιρὸν ἕνεκα τοῦ συμβάντος τοῦ Ὑπάτρου. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔφθασεν, ὅτε ἤρχησε καὶ ὁ Πόλεμος.

Ὁ Δ. Θέμελης (Πάτμιος), ἐκπληρώσας διαφόρους Ἀποστολὰς εἰς Βυκουρέστιον, Ἰάσιον, Το-

---

(α) Ἀπὸ τὴν Κωνσαντινούπολιν, ὡς φαίνεται, ἐπεφορτίσθη καὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν Ἰωαννίνων. (Ζήτει Κεφ. Ε' τῆς παρούσης Ἐποχ.)

(β) Ἴδε Κεφ. Ε' τῆς παρούσης Ἐποχ.

μάροβαν καὶ Ἰσμαήλιον (α), ἐπεφορτίσθη τελευταῖον καὶ ἐκείνην πρὸς τὰς Νήσους τῦ Αἰγαίυ, πρὸς τὰς ὁποίας ὁ Ὑψηλάντης διεύθυνε τὴν ἀπόλυθον Προκήρυξιν.

(α) Ἔχομεν εἰς χεῖράς μας Ἐγγραφα πρὸς τὸν Θέμελην ὡς ἐκ μέρυς τῆς Ἀρχῆς καὶ τῦ Ὑψηλάντυ, (ἀλλὰ καὶ τὰ δύο γεγραμμένα ἴσως παρὰ τῦ ἰδίυ.) Ὡς περίεργα ἐν μέρει τὰ δημοσιεύομεν.

(Τ. Σ.) Κύριε Δημήτριε Θέμελη! Ἀρ. 52.

"Καὶ παρὰ τῆς Ἐπιστολῆς συ τῆς 18 Δεκεμβρίυ τοῦ 1818 Ἔτυς, ἣν διὰ τῦ Σ. ἀδελφῦ Γρηγορίυ Δικαίυ ἐν καιρῷ ἐλάβαμεν, καὶ παρ' ἑνὸς ἄλλυ καλῦ Ἀδελφῦ διὰ Ζώσης φωνῆς ἐμάθαμεν τὰ φρονήματά συ, καὶ χαίροντες διὰ τὸν Ζῆλον καὶ προθυμίαν συ ἐπαινέμεν τὴν ἀρετήν συ, εὐχόμενοί σοι νὰ φανῇς πάντοτε ἄξιος τῆς ὑπολήψεως, ἣν περὶ σῦ ἐλάβαμεν. Σοὶ περικλείομεν τὴν ἔσωθεν εἰς ὄνομα ΟΛΒΙΟΣ ΔΡΑΚΟΣ, νὰ τὴν ἐγχειρήσῃς καὶ εἰς τὺς λοιπὺς συνεπιτροπεύοντάς σοι, διὰ νὰ ἀκολυθήσητε, ὡς μὲ αὐτὴν γράφομεν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ προθεσμία τῦ κοινῦ Ἀγῶνος ἐπλησίασε, καὶ ὅλοι χρεωσῦμεν νὰ συντρέξωμεν, μὴν παραβλέψῃς καὶ σὺ, ὡς καλὸς πατριώτης, νὰ μᾶς στείλῃς τὴν βοήθειαν . . . διὰ μέσυ τῶν ἐν Ἰσμαῆλι Φίλων . . ."

"Ὁ ἀξιέπαινος Φίλος, ὅστις σοὶ περικλείει τὴν Παρῦσάν μας, ἐδιωρίσθη Γενικὸς Ἐπίτροπος εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑταιρίας μας. Διὰ τῦτο εἰς τὸ ἑξῆς θέλεις δίδει ὅλην τὴν πίσιν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὰς παρ' αὐτῦ διαταγάς. Τὴν αὐτήν μας ἀπόφασιν κοινοποίησον καὶ εἰς ὅλυς τὺς αὐτῦσε εὑρισκομένους γνωστὺς σοι Ἀδελφὺς, (οὓς ἀσπαζόμεθα,) διὰ νὰ ἀκολυθῶσι."

"Ἔσο γενναῖος· καὶ ὁδεύων τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, θέλεις λάβει τὸν χρεωσύμενον ἔπαινον ἀπ' ὅλυς τὺς ἐναρέτυς Ἀδελφύς. Σὲ ἀσπαζόμεθα εὐχόμενοί σοι ὑγείαν καὶ εὐημερίαν."

Ἕτερον τῦ Ὑψηλάντυ.

"Πανιερώτατοι καὶ Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς, Εὐγενέσατοι Ἄρχοντες καὶ Προεστῶτες καὶ πάντες οἱ Προὔχοντες τῦ Γένυς, οἱ ἁπανταχῦ εἰς τὰς Νήσυς τῦ Ἀρχιπελάγυς διατρίβοντες.

Ἄνδρες Φιλοπάτριδες!

"Εἰς τας παρύσας κρισίμυς περισάσεις, ὅτε τὰ Ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἅπαντα ἀγωνίζονται νὰ ἀποκτήσωσι τὰ Ἐθνικὰ αὐτῶν Δικαιώματα, καὶ νὰ περιορίσωσι τὴν δύναμιν τῶν τυράννων, ἤρχησε ν' ἀνατέλλῃ καὶ τὸ λαμπρότατον Ἄστρον τῆς εὐδαιμονίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ταχεῖα καὶ εὐ-

---

"Τὴν Εὐγενείαν της ἠδισα περιπτυσσόμενος ἀκριβῶς ἀσπάζομαι.

Πετρόπολις, αωκ', Ἰανίυ ιε'.

Ἄρχων Ἰσπραύνικε Κ. Δημήτριε Θέμελη! Γνωστὸς ἐγένετο ὁ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἔνθερμος ζῆλός της καὶ ἡ φροντὶς ὁπῦ καταβάλλει εἰς τὴν περὶ τῦ Γένυς ἡμῶν ὠφέλειαν. Διὸ καί μοι ἐγχειρίσθη τὸ παρὸν περικλειόμενον παρὰ τῶν Κυρίων πρὸς τὴν Εὐγένειάν της Γράμμα, τὸ ὁποῖον ἀναγινώσκυσα κατὰ τὰς ἐνόρκυς ὑποσχέσεις της θέλει ἐξακολυθήσει, ὅσα τῇ διορίζονται ἐν αὐτῷ. Πανθάνυσα δὲ ἤδη καὶ ἐμὲ ὁμόφρονά της, θέλει μὲ εἰδοποιεῖ συνεχῶς τὰ κατ' αὐτὴν καὶ τὰς προόδυς της, διευθύνυσα ἀείποτε τὰ πρὸς ἐμὲ γράμματά της πρὸς τὸν ἐν Ἰσμαηλίῳ Κ. Γεώργιον Παπαδόπυλον Κορφινόν . . . Ταῦτα ἐπὶ τῦ παρόντος, καὶ μένω ἐπευχόμενος αὐτῇ ὑγείαν καὶ ἐπιτυχίαν.

Ἀδελφὸς ἀγαπητὸς

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

τυχης διάδοσις τῶν Φώτων εἰς ὅλας τὰς κλάσεις τοῦ Γένους μας διέλυσε τὸ σκοτεινὸν νέφος, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε κατεσκότιζε τὰ πνεύματα τῶν Ὁμογενῶν μας. Ὅλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἠνεώχθησαν, καὶ τώρα πλέον παρίσαται ἔμπροσθεν αὐτῶν ἡ δυλεία μὲ τὰ μυσαρώτατα καὶ αἴσχιστα χρώματα. Τώρα ὅλοι κοινῶς, μικροὶ καὶ μεγάλοι, συναισθάνονται τὴν βαρείαν ἀτιμίαν τῦ νὰ ὑποφέρωσιν εἰς τὸ ἑξῆς τὸν καταδυνασεύοντα ζυγὸν τῆς τυραννίας. Τὰ ὑψηλὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα πάλαι ποτε ἀνύψωσαν τὺς Προπάτοράς μας ὑπὲρ πάντα τὰ Ἔθνη, καὶ τὺς ἀπεκατέσαιναν Ἥρωας, ἐμφωλεύσι σήμερον καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ὁμογενῶν μας. Ὅλων αἱ καρδίαι καταφλέγονται ἀπὸ τὸν πρὸς τὴν Πατρίδα ἱερὸν ἔρωτα. Αὐτὴν τὴν ἱερὰν Πατρίδα ἔχυσι κέντρον τῶν πράξεών των, αὐτὴν ὁδηγὸν εἰς ὅλα των τὰ ἐπιχειρήματα, καὶ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῆς ἀπαρνῦνται πᾶσαν μερικὴν εὐτυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν, καταφρονῦσι τὺς μεγαλωτάτους κινδύνυς, καὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ θυσιασθῶσι."

"Τὸν μεγάλον τῦτον καὶ εὐγενῆ ἐνθυσιασμὸν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος βλέποντες Ἄνδρες φιλοπάτριδες καὶ τὰ μέγιστα δυνάμενοι ὄχι μόνον μεταξὺ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων τῆς Εὐρώπης Ἐθνῶν, ὡς καλοὶ προνοηταὶ τῆς εὐδαιμονίας μας, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν διευθύνωσιν εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ δρόμον, καὶ νὰ τὸν μεταχειρισθῶσιν ὡς ὄργανον τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν καὶ κοινῆς εὐδαιμονίας· καὶ πρὸς τῦτο τὸ τέλος ἔδοσαν παντοῦ τὰς ἀναγκαίας καὶ προσηκύσας Διαταγάς."

"Ἀλλ', ἐπειδὴ τῦ κοινῦ Λαῦ ἡ ἄθεκτος ὁρμὴ, ὅταν δὲν ὁδηγῆται ἀπὸ τὴν φρόνησιν, ἠμπορεῖ να ἐπιφέρῃ μᾶλλον βλάβην παρὰ ὠφέλειαν, διὰ τῦτο ἀπεφάσισα κ' ἐγὼ, ὡς Πληρεξύσιος ὅλων τύτων τῶν Ἐπιχειρημάτων, νὰ ἐμπισευθῶ εἰς τας ὑμετέρας χεῖρας τὺς οἴακας τῶν κινημάτων αὐτῦ, εὔελπις ὢν, ὅτι, καθὼς μέχρι τῦδε διὰ τῆς φιλογενείας σας καὶ τῆς πατρικῆς στοργῆς καὶ κηδεμονίας, ἐδυνήθητε ν' ἀποκτήσητε ἀγάπην καὶ κοινὴν ὑπόληψιν, θέλετε καὶ τώρα μεταχειρισθῆ ὅλους τὺς δυνατὺς τρόπυς, διὰ νὰ ὁδηγήσητε φρονίμως τὸν διακαῆ ζῆλον τῦ ποιμνίυ σας, καὶ νὰ διοικήσητε καλῶς τὰ κινήματά σας."

"Στέλλω δὲ πρὸς ὑμᾶς τὸν παρουσιαζόμενον Κύριον Δημήτριον Θέμελην, ἄνδρα φιλογενέστατον, ἐνάρετον, καὶ διὰ τὸν μεγάλον του πατριωτισμον γνωστὸν καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ἄλλους Ἀνωτέρους, ὅστις εἶναι προσταγμένος νὰ σᾶς εἴπῃ τὺς σκοπύς μου, καὶ νὰ ὁδηγήσῃ ἕκασον, εἰς ὅ,τι παρ' αὐτοῦ ζητεῖ σήμερον ἡ Πατρίς."

"Ἔχετε λοιπὸν, φίλοι Ὁμογενεῖς! εἰς αὐτὸν πεποίθησιν. Ἀκούσατε τους λόγους τυ, καὶ βάλετε τας ὁδηγίας τυ εἰς πρᾶξιν· διότι ἐξ αὐτῶν κρέμαται καὶ ἡ κοινὴ τοῦ Γένους ἡμῶν εὐδαιμονία καὶ ἑνὸς ἑκάσου ἡ μερικὴ εὐτυχία. Ἂς μὴ δειλιάσῃ τις ἀπὸ τὰ προβλήματά τυ. Ἐξεύρω, ὅτι εἰς ὅλων τὰς καρδίας εἶναι ἐρριζωμένη ἡ ματαία ἐκείνη πρόληψις, ὅτι ποτὲ μόνοι μας δὲν ἠμπορῦμεν να ἐλευθερωθῶμεν, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσμένωμεν ἀπὸ ξένυς τὴν σωτηρίαν μας."

"Ἕκασος νυνεχὴς ἠμπορεῖ να γνωρίσῃ, πόσον ψευδὴς εἶναι ἡ πρόληψις αὕτη. Ἀρκεῖ μόνον νὰ

βαθύνῃ εἰς τὰ πράγματα τῆς Πατρίδος μας. Ῥίψατε τὰ βλέμματά σας εἰς τὰ θαλάσσας, καὶ θέλετε τὰς ἰδεῖ κατασκεπασμένας ἀπὸ θαλασσοπόρους Ὁμογενεῖς, ἑτοίμους νὰ ἀπολυθήσωσι τὸ παράδειγμα τῶν Ἡρώων τῆς Σαλαμῖνος! Κυτάξετε καὶ εἰς τὴν ξηράν, καὶ ἀπανταχῦ βλέπετε Λεωνίδας ὁδηγοῦντας φιλοπάτριδας Σπαρτιάτας! Κυτάξετε τὴν ὁμόνοιαν, ἥτις συνδέει τῶν Ἡρώων τούτων τὰς ψυχάς! Κυτάξετε τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον αὐτῶν! Παραβάλετε τὰς ἐξαισίους καὶ μεγάλας ταύτας ἀρετὰς μὲ τὴν χαυνότητα, ἀδυναμίαν καὶ ἐσωτερικὴν ταραχὴν τοῦ ἐχθροῦ μας· καὶ τότε, ἂν ἠμπορῆτε, εἴπατε, ὅτι ἀπὸ ἄλλους πρέπει νὰ προσμένωμεν τὴν σωτηρίαν μας."

"Ναί, ἀδελφοὶ Ὁμογενεῖς! Ἔχετε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ποτὲ ξένος δὲν βοηθεῖ ξένον χωρὶς μεγαλώτατα κέρδη. Τὸ αἷμα, τὸ ὁποῖον θέλουσι χύσει οἱ ξένοι δι' ἡμᾶς, θέλομεν τὸ πληρώσει ἀκριβώτατα. Καὶ ναὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν συνηματικὴ Δεσποτεία ἐνθρονισθῇ εἰς τὰ σπλάγχνα της! Ὅταν ὅμως μόνοι μας ἀποσείσωμεν τὸν ζυγὸν τῆς τυραννίας, τότε τῆς Εὐρώπης ἡ πολιτικὴ θέλει βιάσει ὅλας τὰς ἰσχυρὰς Δυνάμεις νὰ κλείσωσι μὲ ἡμᾶς συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας ἀδιαλύτους. Χαίρετε!

(Τ. Σ.) Τὸ παρὸν ἐσφραγίσθη καὶ ἐδόθη 1820, Ἰσμαηλι, τῇ 8 Ὀκτωβρίου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ."

Ὁ Α. Πελοπίδας ἀπεσάλη εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπιφορτισμένος νὰ φανερώσῃ "πρὸς ὅλους . . .,

"ὅτι ἡ ἐφετὴ ὥρα τῦ σκοπῦ δὲν εἶναι μακρὰν,
"καὶ νὰ παρακινήσῃ διὰ νὰ καταβάλωσιν ὄχι
"μόνον, ὅσα ἐνόρκως ὑπεσχέθησαν, ἀλλὰ καὶ
"περισσότερα ἀκόμη διὰ τὴν μεγάλην ἀνάγκην
"τῆς Πατρίδος. Ἀφῦ δὲ τὰ παραλάβῃ, νὰ ἀπο-
"πλεύσῃ πάραυτα εἰς τὰς Π. Πάτρας, ὅπυ νὰ
"παραδώσῃ τὰ πάντα εἰς τὸν Ἰωάννην Παπ-
"παδιαμαντόπυλον . . ."

Εἰς τὴν Αἴγυπτον διεύθυνεν ὁ Ὑψηλάντης τὴν ἀκόλυθον Προκήρυξιν.

"Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοὶ τῦ Ἱερῦ Δεσμῦ τῶν Φιλικῶν, οἱ διατρίβοντες εἰς Αἴγυπτον, καὶ Συμπολῖται Φιλοπάτριδες, χαίρετε!

"Δυνάμει τῆς Πληρεξυσιότητος, τὴν ὁποίαν ἡ Σεβασὴ Ἀρχὴ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας μὲ ἐνε-
πιστεύθη, συσένω εἰς τὴν ὑμετέραν εὔνοιαν καὶ ἀγάπην τὸν παρουσιαζόμενον γνωσόν σας Ἀδελ-
φὸν Κύριον Α. Πελοπίδαν . . . . . .
. . . . . ."

"Ἡ ὥρα ἐγγίζει, ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί! Τὸ λαμ-
πρὸν ἄστρον τῆς Ἐλευθερίας μας ἀνατέλλει. Ἀκύσατε λοιπὸν τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος. Τρέ-
ξατε νὰ συγκαταριθμηθῆτε εἰς τὸν χορὸν τῶν συνεργῶν τῆς Ἀνεγέρσεώς της, καὶ καταβάλετε τώρα τὰς ὑποσχεθείσας συνεισφοράς σας. Ἀλλὰ τί λέγω; Ὄχι! Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχή σας δὲν θέ-
λει βέβαια ὑποφέρει νὰ συνεισφέρῃ, ὅσα ὑπε-
σχέθη, ὅτε ἀκόμη τὸ κέντρον τῶν ἐλπίδων μας ἦτον ἀφανές· ἀλλὰ θέλει φιλοτιμηθῆ εἰς τὸν κρί-
σιμον τῦτον καιρὸν νὰ προσφέρῃ θυσίας καὶ ὑ-
πὲρ τὴν δύναμίν τυ ἕκασος."

"Ναὶ, ὦ Ἕλληνες Ἀδελφοί! Μόνον μὲ τὸν τρόπον τοῦτον δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν εὐτυχῆ ἔκβασιν τῶν εὐχῶν μας. Μακάριοι λοιπὸν, ὅσοι δώσητε τὸ καλὸν παράδειγμα εἰς τοὺς λοιποὺς Ὁμογενεῖς! Τὰ ὀνόματα αὐτῶν θέλουσιν ἐγχαραχθῆ μὲ χρυσοῦς χαρακτῆρας εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθανασίας, καὶ ἡ Πατρὶς θέλει τοὺς κηρύττει εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα Σωτῆρας καὶ Εὐεργέτας της. Ἔρρωσθε!

Ἰσμαῆλι, τῇ 8 Ὀκτωβρίου, 1820.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ."

ΛΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "BENIAMIN O ΛΕΣΒΙΟΣ" • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἀπόφασις τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα καταβάσεως τοῦ Α. Ὑψηλάντου — Πληρεξούσια — Δευτέρα ἀπόφασις περὶ τῆς ἐξόδου τοῦ ἰδίου εἰς τὴν Μολδαυο-Βλαχίαν — Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν διαφόρων τάξεων τῶν δύω Ἡγεμονειῶν Βλαχίας καὶ Μολδαυίας — Ἀποστολὴ τοῦ Ἀριστείδου Πὼπ εἰς τὴν Σερβίαν — Προπαρασκευὴ εἰς Ἰάσιον — Ἔξοδος τοῦ Ὑψηλάντου — Προκήρυξις πρὸς τοὺς Φιλικούς.

Εἰς τὸ Ἰσμαῆλι ἀπεφασίσθη καταρχὰς ἡ κατάβασις τοῦ Ὑψηλάντου εἰς την Ἑλλάδα, ἢ τὴν Πελοπόννησον, ὅθεν ἔμελλε νὰ δοθῇ καὶ τὸ πρῶτον σημεῖον τοῦ Πολέμου. Ὁ διάπλους του ἤθελε γίνῃ ἀπὸ τὸ Τριέσιον ἐπὶ Ἑλληνικοῦ πλοίου. Ἀπόδειξιν τούτων ἔχομεν τὸ ἀκόλουθον Ἔγγραφον, τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὁποίου ἐπεφορτίσθη ὁ Δικαῖος. Διευθύνετο πρὸς τὸν Γεώργιον Πάνου (Πετσιώτην).

"... Εἶναι πρὸς τούτοις ἀναγκαῖον νὰ εὑρεθῇ μετὰ ἓξ ἑβδομάδας ἀπὸ τὴν σήμερον εἰς τὸ Τριέσι ἕνα καλὰ ἁρματωμένον καράβιον. Ἀλλὰ περὶ τούτου ὁμιλεῖτε μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μου καὶ φιλοπάτριδος Ἀρχιμανδρίτου Δικαίου, καὶ διατάξετε τὸ πρᾶγμα καλλήτερον. Ἐγὼ δὲ σᾶς βεβαιώνω, ὅτι ἡ Πατρὶς θέλει βραβεύσει τὸν ζῆλόν σας μὲ τὰ πλούσιά της δῶρα: δόξαν, εὐγένειαν(α)

(α) Εἰς μόνην τὴν Διακήρυξιν (τῶν 24 Φευρουαρίου, 1821,) ἀνέφερεν ὁ Ὑψηλάντης τὴν προσφυῆ περὶ τῆς Εὐγε-

τιμος καὶ ἀξιώματα.

Ἰσμαὴλι, 8 Ὀκτωβρίου, 1820.

Φίλος καὶ Ἀδελφὸς

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

Κατ' αὐτὴν τὴν βάσιν οἱ Ἀπεσταλμένοι ἐπεφορτίσθησαν καὶ τὸ ἔργον τοῦ νὰ γίνωσι Προσκλητήρια ἐκ μέρους τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος, ἐπικυρώνοντα πρὸς τὸν Ὑψηλάντην τὴν ἀπαιτουμένην Πληρεξουσιότητα. Ἔχομεν νὰ ἀνα-

---

νείας ἰδίαν. "Μεταξὺ ἡμῶν εὐγενέστερος εἶναι ἐκεῖνος, "ὅστις ἀνδρειοτέρως ὑπερασπισθῇ τὰ δίκαια τῆς Πατρίδος, καὶ ὠφελιμωτέρως τὴν δουλεύσῃ.,, Ἐφιλονείκησάν τινες μὲ τὸν Ὑψηλάντην, ὡς ἐπιχειρίζόμενον ἀνεπαισθήτως τὴν εἰσαγωγὴν τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς διαιρέσεως, διὰ τῶν ὁποίων ἔδιδεν ἐπισήμων ὑποσχέσεων περὶ Εὐγενείας, ἐνῷ ὁ μέλλων Ἀγὼν ἀπέβλεπε νὰ σβέσῃ τὴν ἀνισότητα: καρπὸν καὶ αὐτὴν τῆς τυραννίας. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ὑψηλάντου ἠκολούθουν ἀκόμη καὶ διάφοροι Ἀπόστολοι, κατὰ τὰ εἰς χεῖράς μας Ἔγγραφα. Δυνάμεθα μεολοντοῦτο νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὅλα ταῦτα ἦσαν ἐπιχειρήματα ἐνθουσιασμοῦ πρόσκαιρα.

Κατὰ τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον ἀκόμη χρόνον τῆς Ἐπανασάσεως ἦσαν ὡσεπιτοπλεῖστον ἐν χρήσει οἱ ἀθῷοι τίτλοι τῆς Φιλογενείας, Φιλοπατρίας καὶ τῆς Γενναιότητος. Μετέπειτα εἰσεχώρησαν αἱ σκανδαλώδεις Εὐγένειαι καὶ Πανευγένειαι, αἱ Ἐνδοξότητες καὶ Ἐξοχότητες, καὶ μάλιστα αἱ Ἐκλαμπρότητες.

Μὲ πολὺν νοῦν κατέκρινεν ὅλους τοὺς τίτλους ὁ Θ. Κωλοκοτρώνης εἰς μίαν τῶν Ἐθνικῶν Συνελεύσεων τῆς Ἑλλάδος, καθ' ἣν ὥραν διεφιλονείκειτο τὸ περὶ Τιτλοφορίας Κεφάλαιον· "Καὶ "Γενναιότατον, (εἶπε,) καὶ Εὐγενέστατον, καὶ Ἐξοχώτατον, "καὶ Ἐκλαμπρότατον, καὶ Ὑψηλότατον, καὶ Παναγιώτα"τον ἀκόμη μὲ ὠνόμασαν· πλὴν εἶμαι Ἴδιος.,,

φέρωμεν τοιαύτης φύσεως Ἔγγραφον μιᾶς Νήσου, ὑποκειμένης ἤδη ὑπὸ τὴν Κυριότητα τοῦ Σουλτάνου.

"Ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι Προεστῶτες καὶ Δημογέροντες τῆς Νήσου . . . ἐν ὀνόματι τῶν παρ' ἡμῶν διοικουμένων Ἀδελφῶν μας κηρύττομεν διὰ τοῦ Παρόντος·

"Ὅτι κατὰ θέλησιν αὐτοπροαίρετον καὶ κατὰ μίμησιν τῶν λοιπῶν τῆς Ἑλλάδος Ἐπαρχιῶν ἀπεφασίσαμεν νὰ ἀποτινάξωμεν τὸν καταδυνασεύοντα ζυγὸν τῆς τυραννίας, καὶ νὰ ζῶμεν εἰς τὸ ἑξῆς ὑπὸ Σύστημα Πολιτικὸν, ὁποῖον τὸ ὅλον τῆς Ἑλλάδος ἀποδεχθῇ, ἀπολαμβάνοντες τὴν ἐκ τῆς νομίμου Διοικήσεως εὐδαιμονίαν."

"Ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν τοιούτων μεγάλων Ἐπιχειρημάτων ἡ αἰσία καὶ κατ' εὐχὴν ἔκβασις ἐξήρτηται ἀπὸ τὴν καλὴν διευθέτησιν· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, μιμούμενοι τὸ ὅλον τῆς Ἑλλάδος, προσκαλοῦμεν τὸν Ἐκλαμπρότατον Πρίγκιπα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην Ἀρχηγὸν καὶ Πληρεξούσιον Διοικητὴν εἰς ἀπόκτησιν τῶν ἱερῶν δικαιωμάτων μας καὶ εἰς σύστασιν Πολιτικοῦ Συστήματος, ἀναλογοῦντος μὲ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἔθνους." (α)

(α) Ἀπὸ τῆς πρώτης Διακηρύξεώς του (24 Φευρουαρίου 1821,) ἐκήρυξεν ὁ Ὑψηλάντης τὸ μέλλον Σύστημα τῆς Ἑλλάδος· "Τὸ Ἔθνος συναθροιζόμενον θέλει ἐκλέξει "τοὺς Δημογέροντάς του., καὶ εἰς τὴν ὑψηλὸν ταύτην "Βουλὴν θέλουσιν ὑπείκει ὅλαι μας αἱ πράξεις." Ἰδομὲν δὲ, ὅτι αἱ Ἐπαρχίαι τῆς Ἑλλάδος, μορφώνσαι τὴν Ἐθνικὴν Διοίκησίν των, παρεδέχθησαν τὰς ἀρχὰς τῆς Ἀντιπροσωπικῆς Πολιτείας, καὶ τὰς καθιέρωσαν διὰ τῶν Συνελεύσεών των

"Ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ψυχή του, καταφλεγομένη ἀπὸ τὸν καθαρὸν πατριωτιτμὸν, δὲν θέλει τὸν ἀφήσει νὰ μένῃ κωφὸς εἰς τὰς τόσας παρακλήσεις τῶν δυστυχούντων Ὁμογενῶν του. Περὶ δὲ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Σεβαστοῦ Ὑποκειμένου του ἐγγυώμεθα ἅπαντες μὲ τὴν ζωήν μας."

1820, Μὴν Δεκέμβριος, (Τ. Σ. καὶ αἱ ὑπογραφαί.)„ (α).

Μολαταῦτα οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐσχημάτιζον τὸ Συμβούλιον τοῦ Ὑψηλάντου, δὲν εἶχον, φαίνεται, τὸν ἀπαιτούμενον πολιτικὸν καὶ στρατιωτικὸν νοῦν. Προέκυψαν ἐκ τούτου, ὅσα προανεφέραμεν (β)· ματαιοῦται τὸ σχέδιον τῆς καταβάσεως τοῦ Ἀρχηγοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ βιάζεται ἡ κίνησις τῶν ὅπλων, καθὼς καὶ ἡ ἔξοδος τούτου εἰς τὴν Μολδαυο—Βλαχίαν. Διὰ τὴν ἐλλείπουσαν προδιάθεσιν τῶν ἀπαιτουμένων μέτρων δὲν θέλει δείξει ἡ περίστασις αὐτὴ κανὲν κολοσσαῖον ἔργον· ἀλλ' ἡ μεσημβρινὴ Ἑλλὰς θέλει δράξει τὴν εὐκαιρίαν μεγάλων ὠφελημάτων.

Οἱ πολλοὶ Κάτοικοι τῶν δύω Ἐπαρχιῶν τῆς Μολδαυΐας καὶ Βλαχίας παρὰ τὴν παχυλὴν ζωό-

---

ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Ἀνθρώπων. Καὶ ὡς πρὸς τοῦτο οἱ Ἕλληνες δὲν ἠκολούθησαν ξένα παραδείγματα, ἀλλὰ τὰ ἴχνη τῶν Προγόνων των. Ἡ Σύνοδος τῶν Ἀμφικτυόνων ἦτον ἡ Βουλὴ ὅλης τῆς Ἑλλάδος συμπολιτευομένης.

(α) Δὲν γνωρίζομεν, ἂν ὅλαι αἱ Κοινότητες τῆς Ἑλλάδος ἔδοσαν Πληρεξούσια τοιαῦτα. Μᾶς φαίνεται δὲ πιθανώτερον τὸ νὰ μὴν ἔγραψαν διὰ τὴν προληφθεῖσαν Κίνησιν τοῦ Πολέμου.

(β) Ἴδε Κεφ. Β' τῆς παρούσης Ἐποχ.

τητά των ἦσαν ἀνάξιοι καὶ εἰς τα ὅπλα, δοκιμάζοντες τὴν φρικτωτέραν τυραννίαν. Οἱ λεγόμενοι Πλαγιάσσιδες, Βουνδόροι, Βυτικάσσιδες καὶ Πανδυρίδες (ἢ οἱ Ὀρεινοὶ) διεκρίνοντο οἱ γυμναστικώτεροι εἰς ταῦτα· οἱ Ἄρχοντες ὅμως, φύσει ἀκατάσατοι ἐξ ἑνὸς μέρους, ἔτρεφον ἐκ τῦ ἄλλυ μῖσος κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὡς διοικύμενοι πρὸ χρόνων ἀπὸ τύτυς. Ὁ φόβος τῆς μελλύσης διαγωγῆς των ἤθελεν εἶναι ὀλιγώτερος, ἂν εἰσήγοντο ὅλοι εἰς τὴν Ἑταιρίαν, ἢ ἂν ἐλαμβάνοντο τέλος πάντων (μετὰ τὴν ῥῆξιν τῦ Πολέμυ) μέτρα συνετὰ καὶ μᾶλλον ἢ ἧττον πρόσφορα ὡς πρὸς τὴν περίσασιν, πρὶν ἢ ἀρχήσωσιν αἱ σκληραὶ παραφοραὶ τῦ ἀχαλινώτου Στρατεύματος. Οἱ Βλάχοι, πλέον ἐπιῤῥεπεῖς εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ἦσαν ἀκατασατότεροι τῶν Μολδαυῶν, μολονότι ἔδειξαν ἐπὶ τῆς Ἑταιρίας τινες εὐγενῆ φιλοτιμίαν (α).

Ἀπὸ τὺς σποράδην εὑρισκομένυς Ἕλληνας εἰς αὐτὰς τὰς Ἐπαρχίας ὑπῆρχον τὸ περισσότερον μέρος οἱ λεγόμενοι Ἀρκατάσσιδες, μεταχειριζόμενοι τὰ ὅπλα ἐναντίον τῆς εἰσῤῥοῆς τῶν Κλεπτῶν· οἱ δὲ δυνάμενοι νὰ ὁπλοφορήσωσιν ἦσαν ὀλίγοι Ἠπειρῶται, Θεσσαλοὶ, Μακεδόνες, Ἀκαρνάνες, Βλάγαροι, Σέρβοι καὶ ἄλλοι, ἐννούμενοι ὅλοι ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα Ἀλβανοί. Ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς καὶ τύτων μόλις ἀνέβαινε τας 4,000, καὶ αὐτὰς μὲ ἀρκετὰ ἐλαττώματα.

Τῆς Δακίας ἡ κατάσασις ἦτο τοιαύτη, ἐνῷ αἱ παράλιοι τοῦ διαχωρίζοντος Δουνάβεως ὑπῆρ-

(α) Ἴδε Σελ. 272.

χον ἐνδυναμωμέναι μὲ Φρούρια, ἀπεριποίητα μὲν, ἀλλ' ἀσφαλίζοντα ὁπωσδήποτε τὺς Τούρκους, ἐπιμένοντας ἐντὸς τούτων εἰς καιρὸν πολέμου. Ἔχομεν τὰ παραδείγματα τῶν πρώτων μάλιστα ἐκστρατειῶν τῆς πεφοβητέας Ῥωσσίας.

Προχωρῦντες μακρύτερον εὑρίσκομεν, ὅτι ἡ τρισάθλιος καὶ φλεγματικὴ Βυλγαρία, ἡ ποτὲ ἔνδοξος Μακεδονία, πτωχεύσασαι διόλου ἀπὸ φῶτα, συνεζυμώθησαν μὲ τὴν τυραννίαν, καὶ δὲν ἦσαν τὸ χειρότερον εἰς στάσιν τὺ νὰ γνωρίζωσιν ὐδὲ ἐπιπολαίως τὴν κυριοσημασίαν τῆς λέξεως Ἐλευθερία. Ἡ Μολδαυο—Βλαχία εἶχε κάποιαν διαφορὰν διὰ τὴν μὲ τὺς Ἕλληνας μίξιν της καὶ τὴν παρυσίαν ἀρκετῶν Λογίων· εἰς τὴν Βυλγαρίαν ὅμως (καὶ τὴν Μακεδονίαν αὐτὴν κατὰ μέγα μέρος) ὐδὲ ἑτόλμα τις νὰ κάμῃ παρόμοια προβλήματα. Ἐνταυτῷ οἱ Τὺρκοι ὅλων τύτων τῶν βορειοτέρων Τόπων ἦσαν ἀρκετὰ εὔτολμοι καὶ συνήθεις εἰς τὰ ὅπλα διὰ τὺς συνεχεῖς πολέμυς τῆς Ἄρκτυ.

Διὰ τὰς αἰτίας αὐτὰς ἤθελον πολλοὶ, καθὼς προανεφέραμεν (α), τὴν ἔναρξιν τὺ Πολέμου εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἑλλάδος, παρόντος τὺ Ὑψηλάντυ· εἰς δὲ τὴν Δακίαν τὸν διορισμὸν τὺ Ὀλυμπίου καὶ Σάββα, ὡς ἱκανῶν νὰ διακρατῶσι τοὐλάχιστον τὰς Ἐπαρχίας αὐτὰς, καὶ νὰ ἀντιπερισπῶσι τοὺς Τούρκους, ἐὰν δὲν ἠδύναντο νὰ διαβῶσι τὸν Δύναβιν. Ἔκρινον μάλιστα πολλοὶ, ὅτι βοηθούμενοι οὗτοι ἀπὸ ἕνα εἰδήμονα τῆς Τακτικῆς Πολεμικῆς, ἐξασκοῦντες μυστικῶς

(α) Σελ. 271—272.

μικρὰ Σωμάτια, καὶ προεμβιβάζοντες ἐπιτηδείως εἰς τὴν Ἰμβραήλαν, Γκιούργκιοβον καὶ Τοῦρον Στρατιώτας μεταμεμορφωμένους εἰς πραγματευτὰς, ἐδύναντο νὰ γίνωσι κύριοι τῶν Φρουρίων τούτων (α). Ἀλλ' ὅλα ταῦτα ἦσαν σχέδια μᾶλλον φανταστικά.

Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ ἐξηγοῦν ἄλλως τὴν ἀπάτην, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέπεσεν ὁ Ὑψηλάντης. Εἰς τὸ νέον σχέδιόν του θέλει οὗτος νὰ καταστήσῃ μέτοχον τὴν Σερβίαν διὰ τὰ πολλὰ καὶ δυνατὰ ὅπλα της. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ μέτρου τούτου ἠλπίζετο διὰ τὰ μίση, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἤδη ὁ τόπος οὗτος ἐναντίον τοῦ Ἀρχηγοῦ του Μιλλόση Ὀμπρένοβιτς. Ἀλλ' ὁ ἀπεσταλμένος, ἂν καὶ παράκαιρα, Ἀριστείδης Πὼπ (β) θανατοῦται καθ' ὁδὸν (γ), καὶ αὕτη προσέτι ἡ περίστασις γίνεται

(α) Ὁ Σάββας μάλιστα ὑπέσχετο τὴν ἀναιμωτὶ κυρίευσιν τοῦ Γκιουργκιόβου καὶ τῆς Ἰμβραήλας, ὅπου εἰσήρχετο ἐλευθέρως, ὡς πιστὸς θεωρούμενος τῆς Τουρκικῆς Ἐξουσίας.

(β) Κατήγετο Θεσσαλός. Ὠνομάζετο πρῶτον Ἀριστείδης Παππᾶ, καὶ ἔπειτα Ἀριστείδης Πώπ. Αὐτὸς καὶ ὁ Ὕπατρος, ὑπάρχοντες πρὶν Ὑπηρέται τῆς Θρησκείας, ἐνεδύθησαν καὶ πάλιν τὸ λαϊκὸν σχῆμα εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Ἑταιρίας, γινόμενοι Ὑπηρέται Πολιτικοὶ τῆς Πατρίδος των.

Ὁ Ἀριστείδης, ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ γράμματα οὐσιωδέστατα, ἠργοπόρησεν ἕνεκα πολλῶν αἰτιῶν νὰ πλησιάσῃ ἐγκαίρως τὸν Ὑψηλάντην. Βεβαιώνουν, ὅτι τὰ γράμματα αὐτὰ ἤθελον δώσει μέγα φῶς εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τούτου.

(γ) Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀριστείδου ὑπάρχουν ἰδέαι πολλαὶ, μία τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ θρυλλουμένη προδοσία τοῦ Ἡγεμόνος Α. Σούτσου. Δὶν εἴμεθα συμφωνοι μήτε ὡς πρὸς αὐτήν. Ἠξεύρομεν μάλιστα, ὅτι ὁ Ἡγεμὼν οὗτος ἔδειξε θεληματ-

ὁ πρόδρομος τῆς ὀγλιγώρυ καὶ βεβαίας δυστυχίας τῦ Ὑψηλάντυ.

Ἡ Συνέλευσις τῆς Λαϊμβάχης συνεκροτεῖτο εἰς τὴν ἐποχην αὐτήν. Τὸ πνεῦμά της ὡς προς τὰ γενικὰ τῆς Εὐρώπης πράγματα, το ὁποῖον ἤθελεν ἔχει βαρύτητα πολλῦ λόγυ καὶ εἰς ἐκεῖνα τῆς ἐπιταχυνομένης Ἑλληνικῆς Ἐπανασάσεως, ἦτον ἀνεξήγητον ἔτι, μολονότι ἔκρινον πολλοὶ τὰς ὁρχάς της ὁμοιομόρφυς ἐντελῶς μὲ τὰς προηγηθείσας τοῦ Ἐξλασαπὲλ, τῦ Τροπάυ καὶ τῆς Βιέννης. Πᾶς φρόνιμος ἤδη ἐθεώρει ὡς πολλα πιθανὴν τὴν παρεξήγησιν τῶν ὁφορμῶν, τῶν συσχετικῶν περισάσεων καὶ τῦ σκοπῦ τῦ Ἑλληνικῦ Κινήματος· ὐδὲ ἦτο κατὰ συνέπειαν μακράν τῦ νὰ προϊδῃ τὴν ἀνάγκην, ἡ ὁποία ἤθελεν ὑπαγορεύσει εἰς τὰς Δυνατὰς τὴν ἄμεσον διαχείρησιν ὅλων ἐκείνων τῶν μέσων, ὅσα ἠδύναντο νὰ σβέσωσι δι' ὀλίγυ καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὴν φλόγα τῦ Πολέμυ. Ὅλα ταῦτα, ἡνωμένα καὶ μὲ τὴν κρίσιμον ὁπωσδήποτε θέσιν τῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρυ, ἐξερχομένυ ἐκ τῆς Ἐπικρατείας τυ, δικαιόυν τὰς πολιτικὰς στοχασμὰς διαφόρων Ὑποκειμένων τῦ Ἰασίυ (α) καὶ ἄλλων τόπων, τὰ ὁποῖα ἐπάσχισαν ν' ἀποτρέψωσι τὸν Ὑψηλάντην ἀπὸ τὴν κίνησιν τῦ Πολέμυ, ὡς ἄκαιρον.

τικὴν ἀδιαφορίαν καὶ εἰς ἄλλας καὶ εἰς τὴν διαλαμβανομένην (Σελ. 254). περίσασιν. Ἄλλως ἐδύνατο νὰ συλλάβῃ τὸ σημαντικώτερον μέρος τῶν Ἑταίρων τῆς Ἐλαχίας, καὶ νὰ ἐπιφέρῃ ἕτω τὴν μεγαλητέραν ἀνατροπὴν τῦ Συσήματος.

(α) Μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνεται ὁ Ι. Ῥίζος (προσεπονομαζόμενος Νερολός).

Μεολαταῦτα ὁ βρασμὸς ἐκορυφοῦτο παντοῦ. Ὁ Γεώργιος Λασσάνης ἀποστέλλεται εἰς τὸ Ἰάσιον, ἐπιφορτιζόμενος νὰ προπαρασκευάσῃ Σώματα Ὁπλοφόρων. Ὁ Ἡγεμὼν Μιχαὴλ Σοῦτσος δὲν ἐγνώριζεν ὑσιωδῶς τὰ διατρέχοντα, οὐδὲ ἔλαβεν εἰς ταῦτα μετοχὴν ἐνεργόν. Ἡ διαγωγὴ τοῦ Λασσάνη διήγειρε δυσαρεσκείας. Ὅλα τὰ φαινόμενα ἐδείκνυον παιδαριώδες εἰς ὅλας τὰς φάσεις τὸ μέλλον Κίνημα.

Ὁ Λοῦκας Κωνσταντίνου καὶ Γεράσιμος Ὀρφανὸς πληροφοροῦσι τὸν Ὑψηλάντην εἰς τὴν Κισνεύην (10 Φευρουαρίου, 1820,) ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ Ἰάσιον καμμία, ὁπωσδήποτε ἀξιόχρεως, Στρατιωτικὴ προετοιμασία. Ὁ Ὀρφανὸς ἐπέμεινε μάλιστα εἰς τὴν πρότασιν τοῦ νὰ ἀναβάλλῃ ὕστος τὴν ἔξοδόν του. Ὁ Ὑψηλάντης τότε προσαιτιολογεῖ τὴν ἀπόφασίν του καὶ μὲ Γράμματα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, προσκαλοῦντα τὴν ἄμεσον κίνησίν του διὰ τὴν γενομένην ἀνακάλυψιν τοῦ Μυστηρίου. Τελευταῖον διορίζονται καὶ οἱ δύο νὰ ἐπιστρέψωσιν εὐθὺς εἰς τὸ Ἰάσιον, ὅπου νὰ διαθέσωσιν, ὅσην ἠμποροῦσιν, Δύναμιν. Ὁ Ὑψηλάντης διεύθυνε τὸ ἀκόλουθον Ἔγγραφον πρὸς τοὺς Πολεμικοὺς αὐτῆς τῆς Μητροπόλεως.

"Κύριοι Ἀρχηγοί!

"Κατὰ τὰς εἰδήσεις, τὰς ὁποίας ἔλαβον ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς φίλης ἡμῶν Πατρίδος, τὸ Πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται πλέον τὴν παραμικρὰν ἀργορίαν· διὸ καὶ ἡ κίνησις ἡμῶν ἄφευκτος. Ὅθεν δόσατε ἀκρόασιν εἰς τοὺς ἐπιφέροντας τὸ πα-

ρόν μυ Κυρίυς Δῦκαν καὶ Ὀρφανὸν, καὶ κατὰ τὺς λόγυς αὐτῶν θέλετε ἐνεργήσει ἑτοιμαζόμενοι, ὅσον ἐνδέχεται, μυστικῶς, καὶ περιμένοντες τὴν τελευταίαν μυ Προςαγὴν, τὴν ὁποίαν θέλω σᾶς ςείλῃ κατ' αὐτὰς, διὰ νὰ κινηθῆτε.

Ἔῤῥωσθε καὶ κραταιοῦσθε!

Κισνεύη, τῇ 18 Φευρυαρίυ, 1821.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.„

Οἱ δύο ὗτοι συγκροτῦσι συνέλευσιν γενικὴν ἀπ' ὅλυς τύτυς (τὸ ἑσπέρας τῆς 19), δίδυσι τὸ ὕςερον Μυστικὸν μὲ ἔγγραφον ὅρκον, καὶ κοινοποιῦσι τὴν ἐπαύριον ἄφιξιν τῦ Ὑψηλάντου. Τὸ ποσὸν τῶν ςρατιωτῶν ἐλογίσθη κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα εἰς 133.

Τὴν 21 τῦ Φευρουαρίυ ἐξῆλθεν ὁ Ὑψηλάντης ἐκ τῆς Βασσαραβίας, ὡς ὁδοιπόρος ἁπλοῦς, καὶ τὴν 22 εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἰάσιον, συνοδευόμενος ἀπὸ δύω ἑκατοςὰς Ἱππέων, τὺς δύο Ἀδελφύς τυ Νικόλαον καὶ Γεώργιον, τὸν Γεώργιον Καντακυζηνὸν καί τινας ἄλλυς. Εἰς τὴν οἰκίαν τῦ Ι. Ῥίζυ ἔλαβε συνέντευξιν μυςικὴν μετὰ τῦ Ἡγεμόνος Μ. Σύτσου τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας.

Θέλυν νὰ εἴπωσί τινες, ὅτι τὸ κατὰ τῆς Τυρκίας βίαιον κίνημα τύτυ ἐμψυχῦτο ὄχι μόνον ἀπὸ μίαν ἀνυπέρβλητον φιλοδοξίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν νεάζυσαν εἰς τὸ πνεῦμά τυ ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικήσεως τῦ σκληρῦ θανάτυ τῦ Πάππου τυ (α), καὶ τῶν πολλῶν ζημιῶν, ὅσαι μετὰ

(α) Ἴδε Σελ. 105.

ταῦτα συνέβησαν εἰς τὴν πατρικήν τυ περιουσίαν. Ἀλλ', ὁποῖαι καὶ ἂν ὑπῆρξαν αἱ ἀφορμαὶ, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὡρμήθη ὁ ἔνδοξος ὗτος Ἕλλην, κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ ποτε τὴν μεγάλην πρὸς τὸ Ἔθνος ἀγάπην τυ, τὸν ἄκρον πατριωτισμὸν καὶ τὴν σταθερὰν φιλοτιμίαν τυ (α), ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπώλεσε τὰ δύο τρίτα τῆς περιουσίας τυ, παρέβλεψεν ἐλπίδας καὶ ἡσυχίαν, καὶ ἔγιναν τελευταῖον θύματα ὑπὲρ τῦ Ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος αὐτὸς, οἱ ἀδελφοί τυ καὶ πολλοὶ τῶν συγγενῶν, μιμούμενοι τὸ παράδειγμά τυ (β).

(α) Εἶναι ἀληθεστάτη ἡ ἔκφρασις αὕτη τῦ Ὑψηλάντου· "Ὅσις ὑπόσχεται, πρέπει νὰ ἐκτελῇ· ἀλλέως εἶναι ἄτιμος. "Ἐγὼ ὁρκισθεὶς ν' ἀποθάνω ὑπὲρ τῆς Πατρίδος δὲν θέλω "ζῇ, εἰμὴ ἐὰν βλέπω ἀναγκαῖον τῦτο δι' αὐτήν."

Τοιαύτην εἶχε γενναίαν ψυχὴν ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

(β) Πρὶν ἢ δώσωμεν τέλος εἰς τὰ περὶ τούτου ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὴν ἔξοδόν του εἰς τὴν Μολδαυο-Βλαχίαν, κρίνομεν οὐσιώδη τὴν δημοσίευσιν καὶ τῆς ἀκολούθου Ἐπιστολῆς, γεγραμμένης μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τοῦ ἰδίου, κατὰ τὸ σωζόμενον πρωτότυπον. Διεύθυνε ταύτην πρὸς τὸν εἰς Ὀδησσὸν Ἰωάννην Μακρῆν εἰς τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ. Σαφηνίζονται καὶ δι' αὐτῆς αἱ καταστάσεις τοῦ κινήματος, τὰ αἰσθήματα καὶ αἱ ἐλπίδες τῦ Ἀρχηγῦ τῆς Ἐπαναστάσεως.

"Φίλτατε Μακρῆ χαῖρε!

"Σήμερον ἀπέρχομαι μετὰ τῶν Ἀδελφῶν μου καὶ φίλων, καὶ, θείᾳ συνάρσει, αὔριον γίνεται ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερώσεως τῆς κοινῆς ἡμῶν πολυπαθεστάτης Πατρίδος. Ὁ φιλανθρωπότατος Δημιουργὸς τῇ κραταιᾷ αὐτοῦ χειρὶ θέλει προστατεύσει τὰ . . Δικαιώματα ἡμῶν, ἐὰν ὅλοι θέλωμεν φανῇ ἄξια τέκνα τῆς Ἑλλάδος, ἄξιοι Ἀπόγονοι τῶν Προπατόρων ἡμῶν."

Ἀπὸ τὸ Ἰάσιον διεύθυνεν ὁ Ὑψηλάντης πρὸς τοὺς Φιλικοὺς τὴν ἀκόλουθον μυστικὴν Προκήρυξιν.

"Ναὶ, φίλε Μακρῆ! Ἂς τρέξωμεν πάντες μετὰ προθυμίας καὶ ζήλου, καὶ ἡ νίκη τότε ἀφευκτος. Δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σὲ γράψω διεξοδικώτερον. Σοὶ διευθύνω τὴν Διακήρυξιν, τὴν ὁποίαν θέλεις διασκορπίσει πανταχοῦ, οἷς οἴδες τρόποις. Ἐὰν οἱ Ἔφοροι τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν ἀπὸ φόβον, εἴτε ἀπὸ ἄλλο τι αἴτιον δὲν θελήσωσι νὰ φανῶσιν ἄξιοι τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτοῖς ἱεροῦ ἔργου, ὑμεῖς οἱ λοιποὶ Ἀδελφοὶ βιάσατε αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ἐκτελῶσι καθηκόντως τὰ χρέη των, ἢ νὰ παραιτηθῶσι. Αὐτοί εἰσι τέσσαρες ὁ Ἰωάννης Ἀμβροσίου, ὁ Ἀλέξανδρος Μαῦρος, ὁ Ἀλέξανδρος Κουμπάρης καὶ ὁ Ἠλίας Μάνεσης. Πρὸς αὐτοὺς στέλλω μίαν Διακήρυξιν πρὸς τοὺς Ἀδελφοὺς τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν."

"Ἡ Πατρὶς προσκαλεῖ τὰ τέκνα της. Ὅσοι νέοι θελήσωσι νὰ ἀκολουθήσωσι μετ' ἐμοῦ, ἂς τρέξωσιν εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Θέλουσι μὲ εὕρει πάντοτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τιμῆς. Οἱ δὲ ἄλλοι ἂς σπεύσωσιν εἰς τὴν Πατρίδα. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ πολλαπλασιάζωνται οἱ προτρεπτικοὶ λόγοι τῶν καλῶν. Ὅθεν σὺ ὁ καλὸς γράφε καὶ λέγε εἰς τὴν Ὀδησσόν, ὅσον καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη, ὅπου εὑρίσκονται Ἕλληνες: εἰς τὰ Παρίσια, εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ Γερμανίαν καὶ ὅπου ἄλλου. Ἐὰν εὑρεθῶσι κατὰ τύχην εἰς Ὀδησσόν τινες καλοὶ Ὀφφικάλοι τοῦ Ναπολέοντος Γάλλοι, ἢ Ἰταλοὶ, μὲ χαρακτῆρα τίμιον καὶ μὲ μάθησιν εἰς τὰ πολεμικὰ, ἂς προσκληθῶσι· καὶ οἱ ἔχοντες χρείαν, ἂς ἐφοδιάζωνται μὲ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα . . . Ὁμοίως καὶ ὅσοι Γραικοὶ, Σέρβοι, Βούλγαροι ἀρματωλοὶ ἂς λαμβάνωσι τὰ Πασαπόρτιά των, καὶ ἂς διευθύνωνται πρὸς με εἰς Βλαχομπογδανίαν. Δὲν ἔχω χρείαν νὰ συμβουλεύσω, ὅτι ταῦτα πάντα νὰ γίνωνται μετὰ φρονήσεως καὶ ἡσυχίας ἄνευ θορύβου . . ."

"Ἐνφύσησον, Φίλε Μακρῆ! εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν Συμπατριωτῶν μας τὴν ἐδικήν σου ψυχὴν, καὶ τότε θριαμβεύσωμεν ἀφεύκτως. Ἐγὼ δὲ θέλω παρακίνησε νὰ ἀποδείξω τὸν ἑαυτόν μου ἄξιον τῶν, ὧν τρέφει ἡ Πατρὶς, ἐλπίδων καὶ τῆς πί-

καθ' ἣν ἡμέραν ἐξέδωκεν ἐκείνην τῷ Πολίμῳ (α). Εἶναι αὕτη ἡ τελευταία μυσικὴ Πρᾶξίς του: Εἶναι, καθὼς ἐξηγεῖται καὶ ὁ ἴδιος, ὁ καρπὸς τῶν πολυχρονίων προσπαθειῶν καὶ τῶν ἐλπίδων τῆ Ἑλληνικῆ Ἐθνους

"Ἀδελφοὶ τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν!

"Ἔφθασε τέλος πάντων ἡ ποθουμένη ἐκείνη λαμπρὰ σιγμή! Ἰδὲ, ὁ σκοπὸς τῶν πρὸ χρόνων ἐνεργειῶν μας καὶ ἀγώνων ἐκτυλήσσεται σήμερον! Ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία θέλει διαμείνει αἰωνίως τὸ μόνον σύνθημα τῆς εὐδαιμονίας μας. „

" Σεῖς, φίλοι μου Συνεταῖροι! ἐδείξατε, τί ὁ καθαρὸς καὶ θερμὸς πατριωτισμὸς δύναται. Ἀπὸ σᾶς ἐλπίζει τώρα καὶ μεγαλήτερα ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν ἀνάστασίν της. Καὶ δικαίως· καθότι, ἂν

στιως, μὲ τὴν ὁποίαν μὲ τιμῶσιν οἱ φίλτατοί μου Συμπατριῶται.

"Νίκη, ἢ θάνατος, ὑπὲρ πίστεως καὶ ὑπὲρ Πατρίδος!"

" Εἰς τὴν Γραικικὴν Ἐκκλησίαν οἱ Ἱερεῖς νὰ εὔχωνται εἰς τὰς Θείας Ἱερουργίας·

" Τῶν ὑπὲρ τῆς Ἀνεγέρσεως τῶν κατὰ τῶν
" Τυράννων Τροπαίων ἡμῶν τῶν Εὐσεβῶν!"

" Τὴν Προκήρυξιν . . . θέλεις τὴν διαδώσει εἰς τὰς 23. Ἀντιγραφαὶ ταύτης . . . ἐπικυρωμέναι παρὰ πολλῶν . . ., νὰ σαλῶσι πανταχοῦ . . .„

" Σὲ ἀσπάζομαι ἐκ ψυχῆς·

Ὁ ἐλικρινής σου φίλος καὶ ἀδελφὸς
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ."

(α) Καὶ αἱ δύο ἐγράφησαν εἰς τὸ Κισνόβι κατὰ τὸ πρὸς τὸν Ι. Μακρῆν Γράμμα τοῦ Ὑψηλάντου.

διὰ μόνας ἐλπίδας ἐθυσιάζετε τὸ πᾶν, ἐτί δὲν θέλετε πράξει τώρα, ὅτε ὁ φαεινὸς Ἀστὴρ τῆς ἐλευθερίας μας ἔλαμψε ; „

" Ἄγετε λοιπὸν, ὦ Ἀδελφοί ! Συνδράμετε καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην φορὰν ἕκαστος ὑπερ τὴν δύναμίν του εἰς ὡπλισμένους ἀνθρώπους, εἰς ὅπλα, χρήματα καὶ ἐνδύματα ἐθνικά· αἱ δὲ μεταγενέστεραι Γενεαὶ θέλουσιν εὐλογεῖ τὰ Ὀνόματά σας, καὶ θέλουν σᾶς κηρύττει ὡς τὺς πρωταιτίους τῆς εὐδαιμονίας των . „

Ἰάσιον, τῇ 24 Φευρουαρίου, 1821.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ
Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς . „

Ὁ Ὑψηλάντης παρασυρθεὶς εἰς πολλὰ, καθὼς προεξεθέσαμεν, ἐχρεώσει κἂν νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν περὶ αὐτὸν ἀνθρώπους μετριόφρονας καὶ ὄχι καθ' ὑπερβολὴν φανατικούς: ἀνθρώπους εὐκολυνομένους εἰς τὰ μέσα καὶ ὄχι καταδεδιωγμένους ἀπὸ τὴν δυσυχίαν, καὶ δια τοῦτο ἀπηλπισμένους. Ἐχρεώσει τέλος πάντων νὰ μὴ προτιμήσῃ δίδων ὁλην τὴν ἐμπισοσύνην του εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἀφ' ἑνὸς μέρους ὑπέσχοντό τι εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐν ὀνόματι τῆς Ῥωσσίας καὶ τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἕν ἄλλο πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι ἐκτὸς ἀμφιβολίας, ὅτι μεταξὺ τούτων δὲν ἤθελεν εὑρεῖ κανένα ἐνεργὸν καὶ ἱκανὸν νὰ τὸν δίδῃ ἐπωφελεῖς συμβουλάς. Αἱ συμβουλαὶ, καθὼς καὶ αἱ ὑποσχέσεις τῶν τοιούτων, εἶναι πάντοτε κολακευτικαὶ, καὶ ὐδέποτε εἰλικρινεῖς καὶ πραγματικαί.

Κατὰ τὴν ἀπόφασιν, γνωρισμένην εἰς τὸν Συλ-

τάνον (α) ἡ Ἐπανάσασις τῶν Ἑλλήνων ἦτον ἀναπόφευκτος, εἰς ὁποιανδήποτε κατάσασιν καὶ ἂν εὑρίσκοντο τὰ πράγματα. Ναί! Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἦτον ἀναπόφευκτον τὸ νὰ ληφθῶσι μέτρα συνετώτερα καὶ ὑποσχόμενα ἀγαθοτέρας ἐκβάσεις. Πολλοὶ φρόνιμοι ἔβλεπον ἤδη, ὁπόσας ὁ Ὑψηλάντης ἀπήντει δυσκολίας εἰς τὸ σχέδιον, τὸ ὁποῖον παρεδέχθη· ἀλλὰ μόνη ἡ κλίσις των πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν ἔκαμε νὰ προχωρῶν εἰς τὰ πρόσω ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγαλητέρας ἀβεβαιότητος.

Μολαταῦτα, ἂν ἡ Ῥωσσία εὐκολύνετο νὰ μὴ κοινοποιήσῃ τὸ Ψήφισμα τῆς Λαϊμβάχης, τὸ ὁποῖον κατέπληξεν ὅλους, καὶ ἔκαμε τοὺς περισσοτέρους νὰ μὴν ὑπακούσῃ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην καὶ τὸ χειρότερον νὰ τὸν προδίδῃ· ἂν ἐκτὸς τούτου μερικὰ Μυστικοσυμβούλια ἤθελον διατηρήσει ἐντελῆ εὐδετερότητα, καθὼς οἱ ἄλλοι, καὶ ὁ Ὑψηλάντης καὶ ἡ λοιπὴ Ἑλλὰς ἤθελον κάμει πλέον ἀξιοσημείωτα κινήματα καὶ προόδους, τὰ ὁποῖα θέλουσιν εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῶν λοιπῶν Τόμων.

(α) Ζήτει Κεφ. Ε' τῆς παρούσης Ἐποχ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Σύστασις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐφορίας — Ἐνθουσιασμὸς τῆς Μεγαλουπόλεως αὐτῆς — Διαγωγὴ τῶν Ἐφόρων — Προδοσία κατὰ τοῦ Π. Σέκερη — Κίνδυνος τῶν Προεστώτων τῆς Πελοποννήσου εἰς Κωνσταντινούπολιν — Προδοσίαι τοῦ Ἀσημάκη Θεοδώρου· τοῦ Διόγου Ζακυνθίου κατὰ τοῦ Α. Βλαχοπούλου· τοῦ Ζαφειράκη Νιαουσαίου κατὰ τοῦ Πάτρου· τοῦ Τσολάκογλου κατὰ τοῦ Γ. Καβοστεργιοπούλου· τοῦ Κωνσταντίνου Δουσίτσα κατὰ τοῦ Α. Πελοπίδα κτλ. — Διαβολαὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων — Δολοπλοκίαι τοῦ Λόρδου Μαΐτλαν μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ — Ῥαδιουργίαι τοῦ Α. Κυμουνδουράκη καὶ Καλκαντῆ. Ἀποτελέσματα — Ὁ Ἰμβραχὴμ Πασσᾶς τῆς Πελοποννήσου ἀνακαλύπτει τὰς ἐνεργείας τοῦ Λόρδου Μαΐτλαν — Συκοφαντία τοῦ Α. Κυμουνδουράκη κατὰ τοῦ Π. Μαυρομιχάλου, καὶ προδοσία τῆς Ἑταιρίας — Σχέδιον σφαγῆς τῶν Προεστώτων καὶ τῶν Ἀρχιερέων — Μυστικαὶ διαταγαὶ καὶ διαγωγὴ τοῦ Χουρσὴτ Πασσᾶ — Ἡ σειρὰ καὶ τὸ πνεῦμα τῶν εἰς Πρέβεζαν περὶ πολέμου προτάσεων τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας — Διαγωγὴ τοῦ Σουλτάνου· τοῦ Μπαμπᾶ Πασσᾶ — Ὁ Χουρσὴτ Πασσᾶς ἐνδυναμώνει τὴν Διοίκησιν τῆς Πελοποννήσου — Ἡ Πόρτα ἀπορρίπτει τὰς ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ προτάσεις τινων ξένων.

Καὶ πρότερον καὶ μάλισα μετὰ τὴν ἀναχώρευσιν τοῦ Ὑψηλάντου ἡ Κωνσταντινούπολις ηὔξησε τὸν ἐνθουσιασμόν της εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑλλάδος τοιοῦτον, ὥσε τὸ Μυστήριον ἔγινε γνωστὸν εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ εἰς τὰς γυναῖκας ἀκόμη. Καὶ ἄλλων καὶ πρὸ πάντων τοῦ ὁρμητικοῦ Διακαίου ἡ οἰκία ἦτο τὸ Βουλευτικὸν τῶν Ἑταίρων. Προειφυλάττετο ὕστος ἀπὸ τὴν παρατήρησιν τῆς

Ἐξουσίας διὰ μόνης τῆς συνεχοῦς μεταλλαγῆς τῶν καταλυμάτων του.

Ὁ Δικαῖος, ἅμα κατέβη ἀπὸ Ἰσμαήλιον, συνέσησε, κατὰ τὰς διαταγὰς τοῦ Ὑψηλάντου, τὴν Ἐφορίαν τῆς Κωνσαντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς εὐϋποληπτοτέρους Μεγαλεμπόρους της. Ἦσαν οὗτοι ὁ Σπυρίδων Μαῦρος, Κυριακὸς Κυμπάρης, Ἰωάννης Μπάρπης καὶ Ἐπιτηρητὴς ὁ Δημήτριος Σχινᾶς. Τότε ἠνοίχθη καὶ τὸ Βιβλίον τῶν Συνεισφορῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐφωδιάσθη καταβαίνων εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ὁ Δικαῖος μὲ 60.000 Γροσίων.

Ὅλοι ἤδη ἐνθουσιῶντες πιστεύουσι δογματικῶς τὴν βεβαίαν καταστροφὴν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Βασιλείου ἐντὸς τῆς Καθέδρας του. Πολὺ πλέον θερμαίνει τὰ πνεύματα ἡ διαδοθεῖσα φήμη ἐκ μέρους ἑνὸς, καταβάντος ἐκ τῆς Ὀδησσοῦ, ὅτι ἡ Ῥωσσία θέλει βοηθήσει τοὺς Ἕλληνας μὲ δύναμιν Στρατιωτικὴν 60,000. Εἰς τὸ Σταυροδρόμιον γίνονται τὰ μεγαλήτερα καὶ συνεχέστερα Συμβούλια τῶν Ἑταίρων ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν Χορῶν καὶ τῶν Ἀποσπερίδων· καὶ, μολονότι ὁ Δανίζης παρατηρεῖ φρονίμως ἀνύπαρκτον τὴν περὶ τῆς Ῥωσσικῆς βοηθείας ἰδέαν καὶ ὡς ἀποτελέσματα τῆς φιλοδοξίας τοῦ Ὑψηλάντου ὅλα τὰ φαινόμενα, ἡ Ἐφορία ἀναφέρεται πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἐπανασάσεως ἐπικαλουμένη τὴν ἀποστολὴν ἑνὸς δοκίμου Ἀρχιστρατήγου εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν, καὶ τὴν προμήθειαν ἑνὸς μιλιονίου Γροσίων καὶ ἄλλων μίσων διὰ τὴν Ἐπανάστασίν της. Πρὸς αὐτὸ τὸ τέλος

ἔδιδον πολλοὶ καθεκάστην σχέδια διάφορα (α), καὶ ἄλλοι ἐλπίζοντες βεβαίαν τὴν πραγματοποίησίν των, ἕτερον ἀναλογιζόμενοι τὴν μέλ-

---

(α) Ἓν ἐκ τούτων εἶναι καὶ τὸ λεγόμενον Μέγα Σχέδιον δοθὲν ἀπὸ ἕνα Κεφαλῆνα. Ἀπέβλεπε τοῦτο τὴν θυσίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, καθὼς καὶ τὴν αἰφνίδιον σφαγὴν τῶν Τούρκων διὰ τῆς ἐπιθέσεως πυρκαϊῶν τινων εἰς προσδιωρισμένα μέρη, τὸν πυρπολισμὸν τοῦ Στόλου, τοῦ Ναυστάθμου, τοῦ Τοπχανᾶ καὶ τοῦ Βαρουτχανᾶ, καὶ τὴν κατοχὴν, ἢ ἄλλως τὴν διαρπαγὴν, τοῦ Θησαυροφυλακείου. Δὲν ἐπεμβαίνομεν ἤδη εἰς τὴν σημείωσιν τῶν ἄλλων λεπτομερειῶν του, ὡς κινδυνώδη εἰς πολλὰ βάγματα καὶ ζῶντας ἀνθρώπους.

Ποῖον ἤθελεν εἶναι τὸ πιθανώτερον ἀποτέλεσμά του, καὶ μάλιστα ὡς πρὸς τὴν τυχὴν τοῦ Λαοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλων γειτονων τόπων; . . . . Καὶ μολονοτοῦτο ἡ φρίκη καὶ τὰ δεινὰ ἐπιχειρήσεως τοιαύτης ἔμελλον νὰ συντελέσωσι σημαντικὰ ὡς πρὸς τὴν κίνησιν τῆς κυρίας Ἑλλάδος. Παρὰ τὸν πιθανολογούμενον θάνατον τοῦ Σουλτάνου, τὴν σημαντικὴν θυσίαν τῶν Τούρκων καὶ τὸν βεβαιότερον παρὰ τὰ ἄλλα πυρπολισμὸν τοῦ ἐλλιμενισμένου καὶ συνδεδεμένου διὰ καμήλων Στόλου, τὸ Ὀθωμανικὸν Βασίλειον ἤθελεν εὑρεθῇ διὰ πολὺν καιρὸν εἰς τὴν μεγαλητέραν παραλυσίαν καὶ ἀδυναμίαν. Τοιουτοτρόπως ἡ Ἐπανάστασις ἐξετείνετο εὐθὺς εἰς ὅλην τὴν Στερεὰν καὶ μάλιστα τὴν θάλασσαν, αἱ Νῆσοι δὲν ἤθελον ὑποπτεύει οὐδὲ τὸν παραμικρὸν κίνδυνον, ὅλα τὰ Φρούρια ἔπιπτον ὡς ἀπρομήθευτα καὶ αἱ παντοειδεῖς πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις τῶν Ἑλλήνων δὲν ἤθελον ἀπαντᾷ, τὰς ὁποίας εὗρον ἔπειτα ἀντισάσεις. Οἱ Τοῦρκοι τέλος πάντων ἤθελον γνωρίσει ἀργὰ τὴν ἀληθῆ πηγὴν τῶν πραγμάτων, ὡς προκαμένοι εἰς τὴν ῥαδιουργίαν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τὸ ἐπιχειρηματικὸν τῶν Ῥώσσων.

Λαμβάνων τις πρὸ ὀφθαλμῶν ἐξ νὸς μέρους τὰς ἀναπόφευκτους κακώσεις τῶν Ἑλλήνων τῆς Καθέδρας καὶ ἄλλων Ἐπαρχιῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ὀφέλη τῆς Ἑλλάδος, εὑρίσκε-

λεσαν φρικτὴν αἱματοχυσίαν. Ἄλλοι συγχρόνως διενέμοντο διὰ τῆς φαντασίας των τὰ παλάτια τῶν Σελτανίδων καὶ τῶν Μεγισάνων, καὶ ἀντεποιοῦντο τὰς Ἀρχηγίας εἰς τὴν ὥραν τοῦ κινήματος.

Ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἰς ὑδεμίαν ἄλλην περίσασιν εὑρέθησαν οἱ Ἕλληνες αὐτῆς τῆς Μητροπόλεως συνδεδεμένοι ἠθικῶς εἰς τόσον βαθμόν. Οἱ Ἑταῖροι θέλων νὰ φρονηματίσωσι καὶ αὐτὸν ἐν γένει τον ὄχλον· καὶ ἤδη Ἐκκλησιαστικός τις Ῥήτωρ κηρύττει ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος τῆς Ἐκκλησίας μιᾶς δυτικῆς Κωμοπόλεως τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, (ὅπου συνέρχονται προειδοποιημένοι πλῆθος Προσηλύτων)· "Εἶναι πλέον ἡ "ὥρα νὰ πολεμήσωμεν καὶ νὰ ἐξαλεί- "ψωμεν τὸν τύραννον (ἐπιφέρων μὲ σι- "γανὴν φωνὴν) τῶν ψυχῶν μας." Ἡ ὀξύνοια καὶ τὸ μεθοδικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος προχωρεῖ καὶ μέχρι τούτου. Δάκρυα χαρᾶς πατριωτικῆς, δάκρυα ἐλπίδων ὑψηλῶν χύνονται

ται τρόντι εἰς θέσιν δύσκολον, ὥστε νὰ ἐπαινέσῃ, ἢ νὰ κατηγορήσῃ, τοὺς Ἐφόρους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὴν ὁποίαν ἔδειξαν ἰσχάτως δειλίαν.

Τοὺς ἰδίους κατηγοροῦσιν ἀκόμη καὶ δι ἄλλας ἀτολμίας, καὶ διοτι δὲν ἐνέδοσαν εἰς τὸ σχέδιον τοῦ νὰ ἐμβιβασθῶσιν Ἕλληνες ναῦται (ὑπὸ τὴν μυστικὴν διεύθυνσιν Ἑταίρων) εἰς τὰ Τουρκικὰ πολεμικὰ καὶ φορτηγὰ πλοῖα, διωρισμένα νὰ μεταφέρωσιν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πολεμοφόδια καὶ τροφὰς εἰς τὴν ναυτικὴν Μοίραν τοῦ Μουτου. Ἂν ἐγίνετο τοῦτο, τὰ πλοῖα αὐτὰ κυριευόμενα (καὶ δὲν διστάζομεν νὰ εἴπωμεν, μὲ πολλὴν εὐκολίαν,) ἤθελον δώσει βοήθημα ἀξιόχρεων εἰς τὸν νέον Ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος.

κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἀπὸ τὰς ὀφθαλμὰς ἐκείνων, ὅσοι ἐγνώριζον τὸ πνεῦμα τοῦ Λόγου. Ποῖος ἐτόλμα νὰ προτείνῃ κρίσεις ἐναντίας, ἂν καὶ βασίμους; Ὁ τοιοῦτος ἐθεωρεῖτο πάραυτα Τουρκολάτρης, ἀπεστρέφετο ὡς μισελεύθερος, καὶ τέλος πάντων καθίστατο ἀποσυνάγωγος καὶ ἀπρόσιτος, κινδυνεύων καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του.

Τόσος ἦτον ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν ἀνθρώπων! Τόσην εἶχον ἤτοι πεποίθησιν περὶ τῆς Πολιτικῆς Μεταβολῆς, καθ' ὅσον ἔβλεπον πρὸς τὰ ἄλλα ἐλαττώματά της τὴν Τουρκικὴν Μοναρχίαν συρομένην ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἕνα Ἰουδαῖον (α). Εἶναι βέβαιον, ὅτι τὴν προσωπικὴν ἀξιότητα ἑνὸς ἀνθρώπου δὲν ἀμαυρώνουν μήτε ἡ καταγωγή, μήτε αἱ θρησκευτικαὶ ἑτεροδοξίαι· ποίαν ὅμως δὲν ἔχουσιν ἐπήρειαν πάντοτε αἱ προλήψεις!

Μὲ ὅλα ταῦτα συνέπεσαν διάφοροι περισάσεις, ἕνεκα τῶν ὁποίων οἱ Ἔφοροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνεπνεύσθησαν τὴν ἀτολμίαν τοῦ νὰ μὴν ἐπιχειρισθῶσι τίποτε ἄξιον λόγου. Ὁ Π. Σίκερης προδίδεται πρὸς τὸν Καπετὰν Πασσᾶν ἀπό τινας ἀντιζήλους τοῦ Μαυρομιχάλου Μανιάτας, ὡς συναγροικούμενος μὲ τοῦτον διαβαλλόμενον ἐπὶ μυστικῇ συναγροικήσει μὲ τοὺς Ῥώσσους (β).

(α) Ἦτον ὁ λεγόμενος Χασκὲλλ, τραπεζίτης καὶ εὐνοούμενος τοῦ Χαλὲτ Ἐφένδη. Εἰς τριετίαν σχεδὸν εἶχε τὴν μεγαλητέραν διπλωματικὴν ἰσχὺν εἰς τὰ πράγματα τῆς Τουρκίας. Ἐνῷ ἡ θέλησις τούτου ἦτο θέλησις τοῦ Χαλὲτ Ἐφένδη· ἡ θέλησις τοῦ Χαλὲτ Ἐφένδη θέλησις τοῦ Σουλτάνου· ἡ δὲ θέλησις τοῦ Σουλτάνου θέλησις τῶν Τούρκων· ἄρα ἡ θέλησις ἑνὸς Ἰουδαίου ἦτο θέλησις ὅλου τοῦ Τουρκικοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐξουσίας του.

(β) Ζητεῖ ἀκολούθως.

Διεσώθη παραδόξως διὰ τῆς χαρακτηρισικῆς ἐπιμονῆς τυ, τῆς εὐμενοῦς διαθέσεως τοῦ Καπετὰν Πασσᾶ ὡς πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην, καὶ τῆς συνδρομῆς τῶν Ἑταίρων, οἱ ὁποῖοι ἐξέλαβον τὸν κίνδυνον ὡς ἴδιον.

Ἕνας Ἱερεὺς ὕποπτος, καθὸ φλύαρος, ἁρπάζεται εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν ἀπὸ τὸ Ἱερὸν τοῦ Ναοῦ, καὶ παραδίδεται εἰς τὴν ἐξορίαν.

Παρὰ τὴν ὁποίαν προανεφέραμεν διαγωγὴν τοῦ Σκαρλάτυ Καλλιμάχη (α), ὁ Δικαῖος καὶ ἄλλοι ἀποφασίζυσι τὴν θυσίαν τῶν Προεσώτων, (Βεκίλιδων) τῆς Πελοποννήσυ Ἀθανασίυ Κανακάρη καὶ Δημητρίυ Περρούκα, κατηγορηθέντων ἐπὶ σκοπῷ προδοσίας τοῦ Μυστηρίυ· ἡ Ἐφορία ὅμως δὲν συγκατανεύει, προβάλλυσα τὴν προκαταρκτικωτέραν χρῆσιν πλαγίων μέσων· ἀμοιβαῖαι ἀκολύθως ἐξηγήσεις καθησυχάζουσι τὴν ταραχὴν αὐτὴν (β), καὶ οἱ δύο Προεσῶτες παραλαμβάνονται εἰς τὴν Ἑταιρίαν. Ἴσως ἔδοσαν ἀφορμὴν αἱ φρόνιμοι παρατηρήσεις τῶν περὶ τῶν τρεχόντων· ἢ ἰδιαίτεραι καὶ τόσον

Οἱ ὁμηροι εἰς τὴν Κωνσαντινούπυλιν υἱοὶ τοῦ Μαυρομιχάλυ ἐτέθησαν τότε ὡς ὑποπτοι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὅθεν τοὺς ἐφυγάδευσαν ἀκολύθως οἱ Ἑταῖροι διὰ τοῦ Γυβαρᾶ Κεφαληνέως, διὰ νὰ ἐνοχοποιήσωσιν ἔτω τὸν πατέρα των εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐξυσίας.

(α) Σελ. 300

(β) Ἀποδίδυσι ψευδῶς εἰς τὴν Ἑταιρίαν τὴν ἐπιχειρισθεῖσαν δολοφονίαν τοῦ Ἀναγνώστυ Δελιγιάννη, Προεστοῦ καὶ τότε τῆς Πελοποννήσυ. Ἦτον αὐτὴ ἀποτέλεσμα ἰδιαιτέρων διαφορῶν καὶ καταδρομῶν περὶ Πελοποννησιακῶν, καὶ μᾶλλον τῆς Ἐπαρχίας Καριταίνης, πραγμάτων.

συνηθεις ραδιουγίαι, πηγάζουσαι ἀπὸ τὰς περὶ τῶν πολιτικῶν προτιμήσεων διενέξεις.

Ἄλλος ὁ Ἀσημάκης Θεοδώρου (Πελοποννήσιος), ἀναβὰς ἐξεπίτηδες ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, προδίδει εἰς τὸν Τσαὺς Πασσῆν τὸ Μυσήριον ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ ἐκδικήσῃ τοὺς ἐχθρούς του (Πελοποννησίους τινας Προεστῶτας), καὶ νὰ δράξῃ, τὴν ὁποίαν πάντοτε ἐπεθύμει πολιτικὴν εἰς τὴν πατρίδα του θέσιν (α). Οἱ Φιλικοὶ ἐκίνησαν πάντα λίθον νὰ τὸν ἐξαλείψωσιν· ἀλλ' εἰς μάτην (β).

Ζακύνθιος τις, Διόγος ὀνομαζόμενος, καὶ ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τῶν Συσημένων, ἐξομολογεῖται πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν τὸ Μυσήριον, τὰ Σημεῖα καὶ τοὺς Λόγους, προδίδων ἐνταυτῷ καὶ

(α) Πόσους βλέπομεν τοιούτους κατὰ διαφόρους περισάσεις!

(β) Ὁ κακοῦργος οὗτος ἄνθρωπος καὶ μετὰ τὴν κήρυξιν ἀκόμη τοῦ πολέμου ἀκολουθῶν τὸ ἔργον τῆς προδοσίας, ἔδοσεν εἰς τὴν Τουρκικὴν Ἐξουσίαν σχέδια διάφορα, ὀλεθριώτερον τῶν ὁποίων ἦτο ἡ ραδιουργηθεῖσα ἐνοχοποίησις πολλῶν σημαντικῶν Ἑλλήνων, ὡς ἀνταποκρινομένων δῆθεν μὲ τὴν Πόρταν διὰ μυστικοῦ τρόπου. Ἀνεκαλύφθη κατ' εὐτυχίαν εἰς τὰ 1822.

Ὁ Σουλτάνος δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκπληρώσῃ μόνος, ὅ,τι ἐχρεώστουν νὰ κάμωσιν οἱ Ἕλληνες πρὸς τοῦτον, τὸν Καλλιμάχην, τὸν Κυμυνδουράκην καὶ τὸν Φραντσέσκον Γεωργαντόπουλον (Τήνιον). Ὅλοι ἐβραβεύθησαν διὰ τῆς χειρὸς τοῦ δημίου. Καὶ αὐτὸς ὁ Σ. Καλλιμάχης, ἂν καὶ ἐψηφίσθη εἰς τὰς πρώτας τοῦ πολέμου στιγμὰς Ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας, καὶ ἐνήργησε πολὺ εἰς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Ὑψηλάντου, ἐξωρίσθη εἰς τὴν Μπολοῦ τῆς Ἀσίας, ὅπου καὶ ἐτελείωσε διὰ τοῦ πνιξίματος ἐντὸς τῆς οἰκίας τοῦ Μουσελίμη τοῦ τόπου, κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου. Φαίνεται, ὅτι εἶναι προωρισμένον ἄνωθεν τὸ νὰ ὑπάρχωσιν Οἰκογένειαί τινες, ἢ καὶ ἄτομα, διὰ δυστυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

τὸν Ἀλεξάκην Βλαχόπυλον, ὡς Ἀπόστολον, καὶ ὑπαγορεύων εἰς τὸν ἴδιον τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ προφυλάττηται εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ τοὺς πιστοτέρους τοῦ Ἕλληνας. Ἦτον ἤδη, ὅσον παράδοξον, τόσον φρικῶδες, φαινόμενον ὁ τρόπος τοῦ τυράννου τούτου, χειρονομοῦντος τὰ Σημεῖα τῆς Ἑταιρίας. Ὁ Βλαχόπυλος ἐξετάζεται κατ' ἰδίαν, ἐπιμένει εἰς τὰς ἀρνήσεις του, καὶ ὑπεκφεύγει ὑπὸ διαφόρους τρόπους τὸν κίνδυνον τῆς ὥρας. Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἀνατρέχει εἰς ἀνωτέρους στοχασμούς· καὶ, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς μέρους συνδιαλέγεται περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἰς τὴν Πρέβεζαν μ' ἕνα Ἀντιπρόσωπον ἀπεσταλμένον τοῦ Ἁρμοστοῦ τῆς Ἑπταννήσου (α)· ἀναγγέλλει ἀφ' ἑτέρου τὰ πάντα εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς ἤλπισε νὰ διασκεδάσῃ τὸ ἐναντίον του πνεῦμα τοῦ Σουλτάνου καὶ δι' ἄλλας προηγηθείσας ἀφορμὰς καὶ διὰ τὰς τελευταίας ἀγωγὰς τῶν Κονιάρων τῆς Θεσσαλίας (β). Ἡ ἀδιάλλακτος

(α) Ζήτει τὰς μεταξὺ τῶν δύω τούτων σχέσεις καὶ λοιπὰ ἀκολούθως.

(β) Οἱ Τοῦρκοι τῆς Θεσσαλίας, γνωριζόμενοι ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα Κονιάροι καὶ πάντοτε ἐχθροὶ τῶν γειτόνων των Ἀλβανῶν, ὑπέφερον ἐπὶ τῆς διοικήσεως τούτου, ἢ τοῦ υἱοῦ του Βελῆ Πασσᾶ, τὰς ἰδίας μὲ τοὺς Ἕλληνας δυστυχίας. Αἱ ἐπιβαλλόμεναι εἰς τούτους Ἐκτελεστικαὶ Δυνάμεις συνίσταντο ἀπὸ Ἕλληνας· καὶ δὲν εἶναι δύσκολον τὸ νὰ στοχασθῇ τις, ὁποίαν οὗτοι μετεχειρίζοντο ἐναντίον των ἐκδικητικὴν σκληρότητα. Ἀπὸ περιστάσεις παρομοίας φύσεως πηγάζει ἀναμφιβόλως τὸ περὶ Ἑλλήνων γνωμικὸν τῶν Τούρκων ἐν γένει· "Ἀλλὰχ Γκιαουρὰ φουρσὰντ βέρμεσην!" δηλονότι "ὁ Θεὸς μὴ δώσῃ δύναμιν εἰς τὸν Γκιάουραν!"

ὅμως ἀντιζηλία τῦ Πασσόρ Πεϊ καὶ πολὺ πλέον τὸ μῖσος τῦ ἰσχυρῦ Χαλὲτ Ἐφένδη συντρέχυσιν ἤδη ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Αἱ διακοινώσεις τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἂν καὶ ἀληθεῖς, ἐκλαμβάνονται ὡς ἐπίπλασος πολιτική, ἀποβλέπυσα τὴν ἀποφυγὴν τῆς μελετωμένης καταδρομῆς τυ.

Ὀλιγώτερον κινδυνώδης δὲν ἐσάθη μετέπειτα ἡ περίσασις τῦ Δ: Ὑπάτρου (α), καταγομένου ἀπὸ τὸ Μέτσοβον. Κατὰ τὸν Δεκέβριον τῦ 1820 κατέβη ὕτος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἐγνωρίσθη καὶ συνωμίλησε μὲ τὸν Ἀθανάσιον Σκανδαλίδην, Στέργιον Πολύδωρον, Χρύσανθον Πρωτοσύγκελον (Σιναΐτην), Κυριάκην Τουσίτσαν, Ἀργυρὸν Ταρπυχτσιν καὶ Χρισόδουλον Μπαλάνον, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε γράμματα ἀπὸ τὸν ἐν Κωνσαντινουπόλει Εμμανουὴλ Παππᾶ. Ἔφερε συγχρόνως Προκήρυξιν τῦ Α. Ὑψηλάντυ καὶ ἄλλα Γράμματα πρὸς τὺς Ὀλυμπίυς Καπετανίυς Γάτσον, Καρατάσσον, Συρόπυλον καὶ ἄλλυς. Ἔμελλε νὰ διευθυνθῇ διὰ τῦ Μετσόβου εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅπυ συνισᾶτο ὡς Ἰατρὸς παρὰ τοῦ Κορνηλίου πρὸς τὸν Πασσόρ Πεϊν καὶ Μαχμουτ Πασσᾶν (Δράμαλην), διὰ νὰ λάβῃ τὴν εἴσοδον εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν. Ὡς πρὸς τὺς

Ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ὠφελούμενοι οἱ ἐχθροὶ τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἐμψυχώνουν τὰς δυσαρισκείας τούτων τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἤδη κινοῦνται ὡς ϐοὸ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀναφερόμενοι ἐναντίον τυ πρὸς τὸν Συλτάνον. Ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἀνταπέστειλε διπλασίους ἄλλους ὑπὲρ τοῦ μέρους του. Ἀλλὰ καὶ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ δεύτεροι ἠνωθησαν ἐναντίον του. Τόσην εὑρίσκει πίστιν ἡ τυραννία!

(α) Ἴδε Σελ. 285.

Τούρκους τὸ φαινόμενον πρόσχημα ἦτο τὸ νὰ δυνηθῇ ὑτος νὰ τὸν θανατώσῃ διὰ δηλητηρίου. Ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τῆς ἀποσολῆς του εἶχεν ὁδηγίας νὰ ἐξηγηθῇ πρὸς τὸν Ἀλῆ-Πασσᾶν, καὶ νὰ τὸν πείσῃ, ὥσε νὰ συμφωνήσῃ εἰς τὸ σχέδιον τῶν Σουλιωτῶν.

Ὁ Ὕπατρος μετέβη βιαίος εἰς τὴν Νιάουσαν πρὸς τὸν Ζαφειράκην, προεσῶτα αὐτῆς τῆς πόλεως. Ὁ Ζαφειράκης, εὑρισκόμενος τότε εἰς διχόνοιαν μετὰ τῦ Σελὴμ Πασσᾶ διὰ τοὺς λογαριασμὺς τῆς Νιαούσης, τὸν ὑποπτεύει ὡς κατάσκοπον τῦ ἰδιυ, ὑποκρίνεται τὸν μαινόμενον, καὶ δὲν τὸν δέχεται εἰς τὰς ἀρχάς. Τὴν τοιαύτην παράλογον ὑποψίαν του ὑπεσήριξεν ἡ σύσχεσις τοῦ Ὑπάτρυ μὲ τὸν Κοντογιάννην Μετσοβίτην, ἔμπορον καὶ φίλον τῶν ἐναντίων τυ. Ἤδη συλλαμβάνονται καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Ὕπατρος (α), τὰ ἔγγραφα τῦ ὁποίου ἀναγινώσκονται, ἀνακαλύπτεται ὁλη ἡ ὑπόθεσις, γίνεται (Ἰλάμι) παρὰ τῦ Καδδῆ, καὶ ὁ Ὕπατρος ἀποσέλλεται ὑπὸ φρυρὰν πρὸς τὸν Πασσὸρ Πεϊν (εἰς τὸ Στρατόπεδον τῶν Ἰωαννίνων).

Ὁ Ζαφειράκης ἐγνώρισε τὴν τόσον ἐπιζήμιον παραδρομήν του καὶ ἀπὸ τὴν ὕλην τῶν ἀνα-

---

(α) Διαφορετικὴν, παρὰ τὴν ὁποίαν ἀνεφέραμεν, αἰτίαν τῆς συλλήψεως τούτου, λέγουσιν ἄλλοι τὴν ἀκόλουθον. Συστημένος ὁ Ὕπατρος παρὰ τοῦ Ἐμμανουὴλ Παππᾶ πρὸς τὸν Ζαφειράκην, ἠθέλησε νὰ τὸν ἐμψυχώσῃ, εἰπὼν πρὸς τὰ ἄλλα, ὅτι βοηθὸς τοῦ μέλλοντος Πολέμου εἶναι καὶ ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς. Ὁ Ζαφειράκης, ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ τυράννου τούτου, ταράττεται καὶ τὸν προδίδει.

γνωσθέντων γραμμάτων καὶ ἀπὸ τὴς ὀνειδισμὴς τῶν εἰς Θεσσαλονίκην Ἐφόρων. Ἀμέσως δὲ ὁδηγεῖ (α) τοὺς εἰς τὰ Χάσια Μπλαχαβαίους νὰ θανατώσωσι τὴν Τυρκικὴν Φρυραν, λαμβάνοντες τὰ ἔγγραφα καὶ ζῶντα τὸν Ὕπατρον· ἀλλ' εἰς τὴν γενομένην ἔνεδραν θανατοῦται μόνος ὁ Ὕπατρος· οἱ δὲ Τοῦρκοι παραδίδουσι διασωθέντες τὰ ἔγγραφα πρὸς τὸν Πασσὸρ Πεϊ, ὅσις τὰ διεύθυνεν εὐθὺς εἰς τὸν Κιζλὰρ Ἀγᾶν τοῦ Σαραγίου, καὶ οὗτος τὰ ἐπαρουσίασε πρὸς τὸν Σελτάνον. Ὁ Ζαφειράκης ἤδη εὐχαριστεῖται διὰ Φερμανίου, ὅτι ἐπρόσφερε δύλευσιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἔκαμεν οὐδὲ Τοῦρκος, πρὸς τὸ Διβλέτι. Ὁ Σελτάνος δὲν ἐνεπιστεύθη τὰ, περὶ ὧν ὁ λογος, Γράμματα, εἰς τὸν Μέγαν Διερμηνέα (β).

Μέγα μέρος τῶν εἰς Ἰωάννινα Τούρκων ἐξέλαβον καὶ τοῦτο ὡς ραδιεργίαν ἔμεσον τὴ Ἀλῆ Πασσᾶ. Ὁ Πασσορ Πεϊς μαλισα, ἐλπίζων ἤδη νὰ ἀνακαλύψῃ μυστικώτερα σχέδια τότε, σπεύ-

---

(α) Ὁ Ζαφειράκης συνεμορφώθη ἔκτοτε μὲ τὸ πνεῦμα τὴ Ἔθνους του, καὶ ἐξέπλυνε τὸν ῥύπον τῆς προδοσίας αὐτῆς μὲ τὴν ἔκχυσιν τοῦ αἱματός του εἰς τὰ 1822, ὡς θέλομεν ἀναφέρει ἀλλοτε κατὰ πλάτος.

(β) Φαίνεται, ὅτι ὁ τότε Διερμηνεὺς Ἰωάννης Καλλιμάχης ἐθεωρεῖτο ὑποπτος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς.

Πρὸς τοῦτον ἔγραψαν οἱ εἰς Θεσσαλονίκην Ἑταῖροι, ἐξαιτούμενοι νὰ τροποποιήσῃ, ὅσον εἶναι δυνατὸν, τὰ Γράμματα τοῦ Ὑπάτρου· τοὺς ἀπεκρίθη νὰ ἡσυχάσουν ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν περίστασιν, ἐνῷ ἠδυνήθη νὰ ἀπαντήσῃ ἄλλας χειροτέρας παρομοίας φύσεως.

Κατὰ τὸ συμβὰν τοῦ Ὑπάτρου μετέβη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ὁ Σ. Πολύδωρος ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης, διὰ νὰ πληροφορήσῃ περὶ πάντων τοὺς ἐκεῖ Ἐφόρους.

δει, ἀλλ' ἀδυνατεῖ, νὰ συλλάβῃ τοὺς ἀνθρωπους τῆς γενομένης ἐνέδρας.

Μετέπειτα κάποιος Τσολάκογλους, ἀποβλέπων εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἀνακτήσῃ, τὴν ὁποίαν ἐσερήθη ἐπὶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πολιτικὴν Ἀρχηγίαν τῶν Ἀγράφων, προδίδει πρὸς τὸν εἰς Λάρισσαν Χουρσητ Πασσὰν τὸν ἀντίζηλόν του Γεώργιον Καβοσεργιόπυλον. Ὁ προδοθεὶς σύρεται εἰς τὴν ἀγχόνην μ' ἄλλους ἐννέα ἐκ τῆς οἰκογενείας του· ἀλλὰ μετὰ τριμηνίαν λαμβάνει τὴν ἰδίαν ἀμοιβὴν ἀπὸ τὸν ἴδιον Χουρσητ Πασσὰν καὶ ὁ Τσολάκογλους μετὰ τοῦ υἱοῦ του. Εἰς τοῦτον δὲν ἠλπιζόν ποτε οἱ ἄνθρωποι τοιαύτην ἐπονείδιστον διαγωγὴν, ἐνῷ ἐπαινεῖτο μέχρι τοῦδε δακτυλοδεικτούμενος ὁ μόνος, ὅστις δὲν ἐκιβδήλευσε τὸν χαρακτῆρά του εἰς τὰς δυνατὰς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἡμέρας. Ἀπὸ τὴν αἰτίαν αὐτὴν ἐλπίζοντες οἱ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅτι θέλουσιν εὕρει τὸν θερμότερον συνεργὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἔθνους, ἐξαπέστειλαν τὸν υἱόν του, ἐπιφορτισμένον νὰ τὸν ἐξηγήσῃ τὰ μέλλοντα κινήματα.

Παρόμοιαι σχεδὸν περιστάσεις ἀνέτρεψαν, τὰ ὁποῖα ἠλπιζεν ἡ Ἑταιρία μεγάλα βοηθήματα ἐκ μέρους τῆς Ἀλεξανδρείας. Οἱ γενόμενοι εἰς τὴν Μητρόπολιν αὐτὴν Ἑταῖροι μετὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Πελοπίδα (α) ἔδειξαν τὴν μεγαλητέραν προθυμίαν (β) εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν, ὅσων ἔγραφεν εἰς τὸ-

(α) Ἴδε Σελ. 290.

(β) Μεταξὺ τούτων διεκρίθη ὁ Ἀθανάσιος Καζούλης (Ῥόδιος), εὑρισκόμενος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Νομισματοκοπείου τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ.

του ὁ Ὑψηλάντης· ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν Μεχμὲτ Ἀλῆν προδοσία τοῦ Κωνσταντίνου Τσίτσα διεκινδύνευσεν ὅλα καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Κατ' εὐτυχίαν ὁ Ἀντιβασιλεὺς ἔτος ὑπεκρίθη ἄγνοιαν, κινούμενος ἀπὸ πολιτικὰς προβλέψεις. Ἤδη ὁ διωγμὸς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων ἐπαρουσιάζετο εἰς τοῦτον ὁ πρόδρομος καὶ τῆς ἐναντίον του ἀκολούθου καταδρομῆς τοῦ Σουλτάνου, ἡ πολιτεία τοῦ ὁποίου δὲν τὸν ἐλάνθανε. Ἦτον ἄρα ἐπόμενον ἀποτέλεσμα ἡ εὐχαρίστησίς του εἰς πᾶν, ὅ,τι ἐδύνατο νὰ φέρῃ νέον περισπασμὸν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ μυσικοῦ ἐχθροῦ του (α). Μολαταῦτα ὁ ἀπεσαλμένος τοῦ Ὑψηλάντου ἐβιάσθη νὰ δραπετεύσῃ, ὅλαι αἱ ἐλπιζόμεναι ἐνέργειαι ἔμειναν νεκραὶ σχεδὸν, καὶ μόλις περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου ἐφάνησαν ὀλίγα βοηθήματα τροφίμων.

Εὐρωπαῖοί τινες, κινούμενοι ἀπὸ διαφόρους πολιτικὰς θεωρίας, γνωσὰς εἰς τοὺς ἰδίους, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐξήγησις εἶναι σήμερον πάντῃ ἀνωφελὴς, ἤρχησαν ἀπὸ τοῦ 1819 εἰκονίζοντες τὸ τρέχον πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ διαφόρους ὄψεις.

(α) Ἀπὸ τὸ ἴδιον ὁδηγούμενος πνεῦμα ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆ Πασσᾶς, δὲν ἀπηγόρευσε καὶ μετέπειτα τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀναχώρησιν τῶν παρενδημούντων εἰς τὴν ἐπικράτειάν του Ἑλλήνων, συγχωρῶν τὸ παραδοξότερον καὶ τὰ ὅπλα των. Μέχρι τοῦ 1823 δὲν προσέφερε πρὸς τὸν Σουλτάνον καμμίαν εἰλικρινῆ συνδρομὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ πολλάκις ἐξεφράσθη τὴν λύπην του, ὡς μὴ βλέπων τὸν Ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς εἰς τὸν τόπον τοῦτον. Ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου, θέλων νὰ καταστήσῃ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ὠφέλιμον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπεχειρίσθη (1823) νὰ τὸν γρόψῃ περὶ συμμαχίας· ἀλλὰ δὲν ἠυδοκίμησε.

Ἀπετέλεσαν τελευταῖον νὰ προσηλώσωσιν ἐπὶ τῦ ἀντικειμένυ τύτυ τὸ βλέμμα τῦ Συλτάνυ, διεγείροντες τὴν ὑποψίαν, ὅτι οἱ Ἕλληνες, βοηθύμενοι ἀπὸ ῥαδιυργίας μυστικὰς τῶν Ῥώσσων, προπαρεσκευάζοντο εἰς Ἐπανάστασιν. Εἶναι, φρονῦμεν, πασίδηλον, ὁποῖοι ἐστάθησαν οἱ αὐτουργοὶ τῶν τοιύτων σπερμολογιῶν.

Ὁ Λόρδος Μέγας Ἄρμοστὴς τῆς Ἑπτανήσου Θωμᾶς Μάϊτλαν ἐγνώριζεν ἐντελῶς τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ὑπυργὸς ὑτος, ἔχων προηγυμένως ἰδιαιτέραν τινα ἀνταπόκρισιν μετὰ τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, μὲ τὸν ὁποῖον ὕφαινε μυστικὰς δολοπλοκίας, ἤρχησε προσποιύμενος, ὅτι δύναται νὰ κατασταθῆ βοηθητικὸς εἰς τὰς διαθέσεις τῶν Ἑλλήνων τῆς Πελοποννήσυ. Εἶχεν ἤδη λάβει παρὰ τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι διὰ τῶν ῥαδιυργιῶν τυ ὑτος δύναται νὰ κατορθώσῃ, ὥστε νὰ ἐκλεχθῆ ὡς Διοικητὴς τῆς Μάνης ἢ ὁ Ἀλέξανδρος Κυμυνδυράκης, ἢ ὁ Καλκαντής, ἀμφότεροι Μανιάται, κατατρεχθέντες διὰ τὴν κακὴν διαγωγήν των παρὰ τῦ Μαυρομιχάλου, καὶ παρεπιδημῦντες πρὸ χρόνων πολλῶν εἰς τὰ Κύθηρα. Οἱ δύο ὑτοι εἶχον ὑποσχεθῆ ν' ἀνοίξωσι πρὸς τὸν Λόρδον Μάϊτλαν τὰς θύρας τῆς Πελοποννήσυ εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ ἕνας ἐξ αὐτῶν ἤθελε διορισθῆ Διοικητὴς τῆς Μάνης (α).

(α) Τοὺς ἰδίους μάλιστα ἐσύστησεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς εἰς τὴν Κωνσταντινύπολιν πρὸς τὸν ἐπιτετραμμένον τὰς ὑποθέσεις του Ἐλμὰζ Μέτσον· καὶ ὑτος διὰ μέσου τοῦ Καϊμακὰμ Πασσῆ ἐνησχολεῖτο νὰ φέρῃ εἰς ἔκβασιν τὸ σχέδιον τοῦ Ἐντο-

Ὁ Ἰμβραχὴμ Πασσᾶς τῆς Πελοποννήσου εἶχεν ἤδη ἀνακαλύψει ὅλα, ὅσα ἐνήργει εἰς τὸ μέρος τοῦτο ὁ Λόρδος Μέϊτλαν διὰ μέσου πολλῶν ἀτόμων καὶ μάλιστα τοῦ Μάυιερ. Αὐτὸς ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν Πάτραις Πρόξενον Φιλιππον Γρὶν καὶ πρὸς ἕνα ἄλλον Γκὸν Παϊμπεμ, διὰ νὰ λάβωσι πληροφορίαν ἀκριβῆ περὶ τοῦ ἐφοπλισμοῦ τῶν Φρουρίων τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐκτὸς τούτου περὶ τοῦ πνεύματος τῶν Ἑλλήνων ὡς πρὸς τοὺς Ἄγγλους. Ὁ Ἰμβραχὴμ Πασσᾶς δὲν ἔλειψε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Σουλτάνον τοῦ περὶ πάντων.

λέως του. (Τότε ἐπροδόθη καὶ ὁ Π. Σέκερης. Ἴδε Σελ. 312.)

Ὁ Καπετανᾶ Πεϊὴς συνιστᾷ ἤδη τὸν Μαυρομιχάλην πρὸς τὸν Καπετᾶν Πασσᾶν (κατα συνέπειαν ἑνὸς δώρου, διδομένου ἐκ συνηθείας ἐτησίως), λαμβάνει ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ εὐνοϊκοῦ του, καὶ τὸν ὑποστηρίζει, χωρὶς ν' ἀφήσῃ νὰ τοῦ διαφύγῃ οὐδεμία εὐκαιρία. Ὁ Κασσὰπ Πασσὴς ἀφ' ἑτέρου ἐνησχολεῖτο ἀνενδότως εἰς τὴν ἔκβασιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης διὰ τοῦ Μπερμπὲρ Πασσῆ (Ἀρχικυρέως) τοῦ Σουλτάνου· οἱ δὲ δύο Μανιᾶται ἤθελον κερδήσει τὸν σκοπὸν των ἀφεύκτως, ἂν δὲν ἀνεκαλύπτετο, ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ ραδιουργία ἦτον ἔργον τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Ὁ Καπετὰν Πασσᾶς, πληροφορημένος περὶ ὅλων, ἐξηγεῖται πρὸς τὸν Κασσὰπ Πασσῆν πᾶν, ὅτι ἠκολούθει, καὶ τὸν εὐκολύνει τοιουτοτρόπως τὸ μέσον τοῦ νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν καὶ τὴν ἀπάτην.

Ὁ Καπετὰν Πασσᾶς διατάττει χωρὶς ἀνοβολῆς τὴν φυλάκισιν τῶν δύω Μανιατῶν· ἀλλ' οὗτοι ἔχοντες συστάσεις καὶ σχέσεις πλησίον τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἀγγλίας, κατέφυγον εἰς τὸ Πρεσβεῖον. Καταντᾷ μολοντοῦτο νὰ συλληφθῇ ἕνας Ἀδελφὸς τοῦ Κουμουνδουράκη, ὅστις ἐρρίφθη εἰς τὸ Μπάνιον καὶ ἀπεκεφαλίσθη. Τοιουτοτρόπως δὲν ἠδυνήθησαν οἱ λοιποὶ Μανιᾶται νὰ ἐνεργήσωσι τίποτε.

Ὅταν τελευταῖον παρετηρήθη, ὅτι τὰ βήματά αὐτὰ ἔμειναν χωρὶς ἔκβασιν ἕνεκα τῶν προσεχῶν παραδειγμάτων· τότε ὑψώθη πλέον ἡ φωνὴ καὶ πρὸς τὸν Σελτάνον καὶ τὴς Αὐλικὴς τὰ Διάφορα στρατηγήματα, διάφοροι μαρτυρίαι παρεισιάζονται, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ καὶ νὰ πιστοποιηθῇ ἡ ἑτοιμαζομένη ἀποφασιστικὴ Ἐπανάστασις τῶν Ἑλλήνων. Ταῦτα ὅλα προσεπιβεβαιοῖ ἐκ προσθήκης (α) ἡ παρὰ τὸ Α. Κυμινδυράκη γραφεῖσα Ἐπιστολὴ πρὸς τὴς Προὔχοντας Τούρκους τὸ Μισθρός (β). Δι' αὐτῆς ὑπεχρεώνοντο ἕτοι νὰ λάβωσι μέτρα προσοχῆς, καὶ νὰ εἰδοποιήσωσι τὸν Πασσᾶν τῆς Πελοποννήσου καὶ μάλιστα τὸν Σελτάνον, ὅτι ἓξ πλοῖα ὑπὸ Ῥωσσικὴν Σημαίαν ἀπεβίβασαν πολεμοφόδια καὶ ζωοτροφίας πρὸς τὸν Πετρόμπεην Μαυρομιχάλην, ὡς συνακολούθως μὲ τὴν Ῥωσσίαν διὰ τὴν Ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου: Πρᾶγμα ἀναντιῤ-

---

(α) Εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους, ὁ, τι ἀνέφερε Πρέσβυς τις νεοελθὼν (1820) εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, πρὸς τὸ Διβάνιον. Κατ' εὐτυχίαν ἐθεωρήθη ὑποπτος πολιτικῆς ῥαδιουργίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἠθέλησε νὰ ἐκφύγῃ ἡ Πόρτα διὰ τῆς ἀταραξίας της. Ἡ προσοχὴ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐλῆς ἐξηντλεῖτο ἤδη εἰς τὰς ἐσωτερικὰς βρασμὰς τῶν Γενιτσάρων καὶ τὰς νέας περὶ τῶν ἀπαιτήσεων τὸ Μονάρχου τῆς Ῥωσσίας συνδιαλέξεις ὡς πρὸς τὴν μὴ ἐκπληρωθεῖσαν Συνθήκην τὸ Ἀκερμανίου.

(β) Ὁ ἴδιος Κυμινδυράκης καὶ Καλκαντῆς ἐπρόδοσαν τὴν Ἑταιρίαν καὶ προφορικῶς πρὸς τὸν Μυσαφᾶν Ἀγᾶν τῆς Μονεμβασίας διὰ μόνην τὴν περὶ τῆς Ἡγεμονείας τὸ Μαυρομιχάλου ἀντιζηλίαν. Διὰ κοινῆς συνελεύσεως συσκεφθέντες τότε ὅλοι οἱ Ἀγάδες τὸ Ψυρίου, ἀνέφερθησαν εἰς τὴν Τριπολιτσάν, ζητοῦντες ὁδηγίας.

ῥήτως ψευδές.

Ἡ Ἐπιστολὴ ἐστάλη εἰς Τριπολιτσὰν πρὸς τὸν Μυσαφᾶ Πεὴν Καϊμακάμην. Αὐτὸς συμβουλεύεται σημαντικούς τινας Τούρκους τοῦ τόπου, καὶ σύμφωνα μὲ τούτους προσκαλεῖ τὸν Μαυρομιχάλην νὰ τὸν πληροφορήσῃ περὶ αὐτοῦ τοῦ προκειμένου νέου. Ὁ Μαυρομιχάλης, κυριευθεὶς ἀπὸ θαυμασμὸν, ἀπεκρίθη μὲ τρόπον πολλὰ ἔμφρονα, ἀποδεικνύων τὴν ἀθωότητά του (α).

Καὶ μολαταῦτα ἠκολούθουν ἐκφενδονιζόμεναι συχνὰ εἰς τὰ ὦτα τῶν Τούρκων αἱ πικραὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων πληροφορίαι. Οἱ Τοῦρκοι ἀνήσυχοι ἀπὸ τὴν ἰδίαν των συνείδησιν διὰ τὸν ἀφόρητον ζυγὸν, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐσίναζον οἱ δυσυχεῖς Χριστιανοὶ, συνέλαβον τέλος πάντων ὑποψίας βλαβερὰς, καὶ ἤρχησαν νὰ σχηματίζουν τὸ ἀπάνθρωπον σχέδιον τοῦ νὰ θυσιάσουν ὅλους τοὺς Προύχοντας, ἢ καὶ τοὺς Ἀρχιερεῖς, τῆς Πελοποννήσου πρὸ πάντων καὶ τῆς Στερεᾶς κατὰ δεύτερον λόγον. Ὅλαι μετέπειτα αἱ Τουρκικαὶ Ἀρχαὶ τῶν τόπων ἔλαβον διαταγὰς μυστικὰς ἀπὸ

(α) Κατὰ συνέπειαν τούτου κατώρθωσε σύμφωνα μὲ τὸν εἰρημένον Καϊμακάμην μίαν πρὸς τὸν Καπετὰν Πασσᾶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀποστολὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἀνέπτυσσε τὴν ἐναντίον του ψευδῆ κατηγορίαν. Ὁ Μαυρομιχάλης ἐκτὸς τούτου ἄφησε τὸν υἱόν του ἐνέχειρον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Θέλων εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν νὰ φανῇ τοιοῦτος καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Διοικήσεως τῆς Πελοποννήσου, ἐπρόσφερε πρὸς τὸν Μουσταφᾶ Πεὴν ἓν δῶρον, διὰ νὰ τὸν βάλῃ οὕτως εἰς θέσιν νὰ ἀνακαλύψῃ μέσον τῶν Τούρκων τοῦ Μισθροὺς τὸν αὐτουργὸν τῆς Ἐπιστολῆς, καθὼς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ῥαδιουργίας, τὸ ὁποῖον τὴν ὑπηγόρευσε.

τὴν Κωνσαντινούπολιν πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ τοῦ σχεδίου.

Ὁ Χουρσὴτ Πασσᾶς, διοριζόμενος εἰς τὴν Πελοπόννησον (α), ἔλαβε Διαταγὴν ἔκτακτον τοῦ νὰ παρατηρήσῃ τὰ κινήματά της, καὶ νὰ ἐμβάσῃ εἰς αὐτὴν Στρατεύματα ἀπὸ τὴν Στερεὰν, ἐὰν δοθῇ χρεία. Οἱ Πελοποννήσιοι, εἰδοποιηθέντες περὶ τούτου ἀπὸ τὴν Κωνσαντινούπολιν ἐγκαίρως, ἔλαβον μέτρα ἁρμόδια, καὶ δὲν ὑπώπτευον ἤδη τὴν ἀνακάλυψιν τῶν πραγμάτων εἰς ἄλλον, εἰμὴ εἰς τὸν Διερμηνέα τοῦ ἰδίου Σατράπου Σταυράκην Ἰωβίκην, Κωνσαντινουπολίτην. Διὰ τὸν ὁμολογούμενον Τουρκολατρισμόν του ἔσπευδεν ὅτος νὰ ἀναλύσῃ τὰ πάντα μὲ κάθε τρόπον (β).

Ὁ Χουρσὴτ Πασσᾶς δὲν ἐδυνήθη νὰ λάβῃ τὴν παραμικραν περὶ τῶν τρεχόντων βάσιμον ἰδέαν· ἡσύχασε, καὶ κατὰ συνέπειαν ἔλαβε τὴν φροντίδα τοῦ ν' ἀφαιρέσῃ καὶ ἀπὸ τὴν Αὐλὴν τῆς Κωνσαντινουπόλεως πᾶσαν ὑποψίαν.

Καθ' ἣν σιγμὴν κατήντησε τέλος πάντων ὕποπτος πρὸς τὸν Σουλτάνον ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς, συνήθροισεν εἰς τὴν Πρέβεζαν τοὺς ὑπεξουσίους τοῦ Ἕλληνας. Εἰς τούτους ὑπεσχέθη τὴν προμήθειαν ὅπλων, τῶν ὁποίων εἶχον χρείαν, καὶ ἓν δῶρον 7.500.000 γροσίων, πληρωτέων δὶ ὁμολογιῶν, τὴν ἐξαργύρωσιν τῶν ὁποίων ἐσκόπευεν ἀδίκως νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὰς Ἐπαρχίας. Ὁ ἴδιος ἀνέλαβεν

(α) Ὅπου ἔφθασε τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1820.

(β) Ζήτει τὰ περὶ τούτου καὶ εἰς τὸ Κεφ. Η' τῆς παρούσης Ἐποχ.

εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν τὴν ὑποχρέωσιν τῦ νὰ διανέμῃ εἰς τὸς στρατιώτας ἀνὰ μίαν ἕως πέντε μερίδας, ὅμα ἔμβωσιν εἰς κίνησιν πολέμου, ἀναλόγως εἰς τὴν κάθε οἰκογένειαν μᾶλλον ἢ ἧττον πολυάριθμον, τὴν ἀνάλογον δὲ τὴν ἱκανότητα τῶν Στρατιωτῶν μηνιαίαν πληρωμὴν κτλ. Ὑπεσχέθη ἐνταυτῷ νὰ τὸς ἐφοδιάσῃ μὲ διαφόρους Σημαίας, νὰ λαμβάνῃ τὰ 3|4 ἐκ τῶν γινομένων λαφύρων· καὶ, ὅμα ἤθελε καταντήσει ἀνεξάρτητος, νὰ ὑπόκεινται ἤτοι εἰς τὸν φόρον μιᾶς ἁπλῆς δεκατιᾶς. Τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ὅλαι αὐταὶ αἱ προτάσεις, γνωριζόμεναι ἐντελῶς πρὸς τὸν Λόρδον Μέϊτλαν (α), ἀπέβλεπον εἰς τὸν σκοπὸν τῦ νὰ ἐνοχοποιήσωσι τὸς Ἕλληνας διὰ τῆς ἐνόπλου κινήσεώς των ἐναντίον τῦ Σελτάνου.

Οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον τὴν δύναμιν τῦ νὰ ἐναντιωθῶσιν εἰς τὸν νέον τῦτον Φάλαριν. Οἱ μὲν ὑπήκουσαν· καὶ πρὸς τύτους οἱ ἐν Πάτραις Ἑταῖροι, ἀνακαλύπτοντες τὴν δολιότητα τῦ πολιτικῦ πνεύματος, ἔσπευσαν νὰ γράψωσι, διὰ νὰ τὸς μακρύνωσιν ἀπὸ μίαν τόσον ἐπικίνδυνον ὁπάτην. Ἄλλοι ὑπὲρ τὸς 80 εἶχον μεταβῆ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν δὶς ἐντὸς τῦ Ἔτους 1820· δηλονότι τὸν μῆνα Μάϊον καὶ Ἰούλιον. Δὲν ἔλειψαν νὰ περιγράψωσι τὴν εἰκόνα τῆς λυπη-

(α) Τοιοῦτον ἦτο τὸ σχεδιασθὲν στρατήγημα. Ἐξ ἑνὸς μέρους ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἠγωνίζετο νὰ ὑποβάλλῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς μίαν βιαίαν κίνησιν ὅπλων· καὶ ἀφ' ἑτέρου ἄλλοι, κινούμενοι ἀπὸ ἰδιαίτερα συμφέροντα, παρίσταινον τοὺς Ἕλληνας διατεθειμένους εἰς ἐπανάστασιν, καὶ ἀπέδιδον οὕτω προσφορὰν τῆς ἀληθείας εἰς τὰς φιλικὰς Διακοινώσεις των.

ρᾶς θέσεώς των πρὸς ἐκεῖνον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤλπιζον βοήθειάν τινα εἰς τὰς δυσυχίας των· ἀλλ' ἀντὶ παρηγοριῶν ὁ Σελτάνος διέταξε τὸν διωγμὸν των ἀπὸ τὴν Κωνσαντινούπολιν ἐντὸς 24 ὡρῶν.

Εὔκολον εἶναι νὰ συμπεράνωμεν, ὁποία ἦτον ἡ ἀπελπισία αὐτῶν τῶν δυστυχῶν, ὅτε ἐξήρχοντο ἐκ τῆς Κωνσαντινουπόλεως.

Μετ' ὀλίγον ὁ Σελτάνος διέταξε τὴν κίνησιν τῶν Στρατευμάτων τῦ ἐναντίον τῆς Ἠπείρου. Αὐτὰ μετεχειρίσθησαν τὺς Χρισιανὺς, καθὼς καὶ τὰ φορτηγὰ ζῶα, ἐληλάτησαν τὰς ἰδιοκτησίας των, καὶ ἐβίασαν ἄνδρας, γυναῖκας, νέας, νέους καὶ καθένα ἐν γένει, ὅστις εἶχε τὴν δυστυχίαν τῦ νὰ παρυσιασθῇ ἔμπροσθέν των. Μ' ὅλας αὐτὰς τὰς σκληρότητας οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι εἶχον λάβει τὰ ὅπλα, ἔτρεχον ἑνώμενοι μὲ αὐτὰ τὰ ἴδια Στρατεύματα δι' ἐνεργείας τῦ Μασπᾶ (α), διὰ νὰ συνδράμωσιν εἰς τὸν ἀφανισμὸν τῦ ἐχθρῦ τῦ Κυρίυ των (β).

Ἡ διαμονὴ τῦ Χασὰν Πασσᾶ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐσάθη μόλις τριμηνιαία. Κατὰ τὸν Φευρυ-

---

(α) Ἴδε Σελ. 210.

(β) Τὴν τοιαύτην διαγωγὴν των ἐκτιμῶν ὁ Μπαμπᾶ Πασσᾶς, ἀνεφέρθη πρὸς τὸν Σελτάνον· καὶ οὗτος δὲν ἔλειψε νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον (κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τῦ 1820), φανερώνων μὲ εὐχαρίστησιν, ὅτι ἀνέφερε καλὸν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ὁ ἀνωτέρω Μπαμπᾶ Πασσᾶς. Ἐπέπρωτο ὅμως νὰ φαρμακισθῇ δι' ἀμοιβὴν αὐτῆς τῆς καλῆς διαθέσεώς του ὁ Πασσᾶς οὗτος ἀπὸ τὺς ἄλλυς τῦ Στρατοπέδυ τῶν Ἰωαννίνων· δηλονότι τὸν Χασὰν Πασσᾶν, τὸν Ἰσὺφ Πασσᾶν καὶ τὸν Ἰσμαὴλ Πασσᾶν.

ἄριον τῦ 1821 διοριζόμενος Ἀρχηγὸς τῆς ἐναντίον τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἐκστρατείας, ἔλαβε νέας ὁδηγίας τῦ νὰ ἐπιβαρύνῃ την Πελοπόννησον μὲ στρατεύματα· καὶ, χρείας γενομένης, νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σφαγὴν τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Προεστώτων τότε τοῦ τόπου (α). Ὁ Χουρσὴτ Πασσᾶς ἐφρόντισε νὰ ἐμβιβάσῃ ἀπὸ την Θεσσαλίαν ἓν Σῶμα στρατιωτῶν 1,000 περίπου.

Ἐσχάτως ἡ Πόρτα, βλέπουσα τὴν ζωηρὰν ἐξωτερικὴν προσπάθειαν διὰ τὴν συγχώρησιν τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἤρχησε νὰ ἀμφιβάλλῃ ὀλιγώτερον περὶ τῆς ἀληθείας τῶν τότε ἀνακαλυφθέντων στρατηγημάτων. Ἴσως ἤθελεν ἀνακαλυφθῇ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ τι πλέον ἀναφορικὸν εἰς τὰς μετὰ τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἀνταποκρίσεις διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῦ Μάνθυ, Γραμματέως τῦ ἰδίου. Διὰ αὐτὰ καὶ ἄλλα αἴτια ἡ Πόρτα ὄχι μόνον ἀπέρριψεν ὅλας τας ὑπὲρ τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ προτάσεις, ἀλλ' ἐκ τῦ ἐναντίου ἐζήτει πλέον παρ' ἄλλοτε ὅλα τὰ μέσα διὰ την παντελῆ ἐξολόθρευσιν τούτου. Ταυτοχρόνως ἐπεθύμει νὰ μεταχειρισθῇ τὸ ἴδιον καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἄρα αἱ μεσολαβήσεις ἄλλων ἀπεκατεστάθησαν μᾶλλον ἐπιζήμιοι, ἢ ὠφέλιμοι, εἰς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν.

Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ λόγοι, διὰ τῦς ὁποίους ἡ Πόρτα ἔλαβε τὸ ὅπλα ἐναντίον τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ μὲ τὴν πρόφασιν, ὅτι οὗτος ἐτόλμησε νὰ δολοφονήσῃ τὸν Πασσὸρ Πεῆν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της.

(α) Θέλομεν ὁμιλήσει κατόπι πλατύτερον περὶ τούτου τοῦ ἀντικειμένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Σύστασις Ἐφοριῶν εἰς τὰς νήσους Ὕδρας, Πετσῶν καὶ Ψαρῶν — Πράξεις Δ. Θέμελη.

Αἱ Ναυτικαὶ Νῆσοι τῆς Ἑλλάδος ἐθεωροῦντο πάντοτε συμπληροῦσαι τὸ ἥμισυ τῆς πολεμικῆς δυνάμεώς της. Εἶναι βέβαιον, ὅτι μέγα μέρος τῶν Πλοιάρχων ἐμυήθη τὸ Μυστήριον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἔλειπεν ὅμως ὁ ἐσωτερικὸς ὀργανισμὸς τῶν Νήσων, τόσῳ πλέον ἀναγκαῖος, ὅσῳ ἐφαίνοντο ὄχι τόσον εὐδιάθετοι ἰσχυροί τινες. Οἱ φέροντες τὸ πρόσωπον τῆς Ἀρχῆς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐφρόντισαν καὶ πρὶν ἔτι νὰ εἰσάξωσιν εἰς ταύτας τὸ σύστημα τῶν Ἐφοριῶν κατὰ τὴν ἀκόλουθον Ἐγκύκλιον. Ταύτης ἀποκόπτομεν τὰς ἀρχάς, ὡς ὁμοίας μ' ἐκείνας τῆς διευθυνομένης πρὸς τὰς Πελοποννησίους.

"(Τ. Σ.) Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοὶ καὶ περιπόθητοι, Κάτοικοι τῶν τριῶν Νήσων Ὑδρας, Σπέτσας καὶ Ψαρά!

"... Ἀνάγκη πᾶσα καὶ μερικώτερον νὰ συσήσωμεν Ἐφόρους κατὰ τόπους, οἵτινες νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τῶν Ἀδελφῶν τὴν ἡσυχίαν καὶ βελτίωσιν, νὰ λαμβάνωσι τὰς Ἀναφορὰς καὶ Ἐγγραφάτων πρὸς ἡμᾶς, καθὼς καὶ τὰς συνεισφορὰς αὐτῶν, καὶ νὰ εἰσακούωνται μὲ τοὺς Γενικοὺς Ἐφόρους τοῦ Ἔθνους. Διὰ τοῦτο ἐκρίναμεν ἀξίους τῆς Ἐφορίας ταύτης, καὶ κατεστήσαμεν Ἐφόρους τῶν πραγμάτων, ἐν μὲν τῇ Ὕδρᾳ τὸν Κ. Γκίκα Γ. Γκιωνῆν καὶ Κ. Γιακουμῆ Τσμπάζη· εἰς δὲ τὰς Σπέτσας τὸν Κ. Καπετὰν Παναγιώτην Μπόταση, Καπετὰν Γεώργη Πάνα καὶ Βασίλειον Φατσολάτη· εἰς δὲ τὰ

Ψαρὰ τὸν Κ. Καπετὰν Δημήτριον Μαμούνη καὶ Κ. Νικολῆ Ἀποστόλη."

"Γινώσκοντες δὲ, Ἀδελφοί! ὅτι ἡ εὐταξία καὶ εὐπείθεια εἰς τὴν Πολιτικὴν Κοινωνίαν εἶναι τὰ σωτηριωδέστατα καὶ ἀναγκαιότερα· καὶ ὅπου αὐτὰι λείπουν, ἐκεῖ πυργοποιία, διχόνοιαι, μάχαι καὶ τέλος ἀφανισμός· διὰ τοῦτο πατρικῶς νουθετοῦμεν ὑμᾶς, Ἀδελφοί! ἵνα πείθησθε αὐτοῖς. Αὐτοὶ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ "λόγον ἀποδώσουσι" κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον. Ἀκολουθῆτε λοιπὸν τοῖς ἴχνεσιν αὐτῶν· εἰς αὐτοὺς παρέχετε τὰς συνεισφορὰς καὶ τὰ γράμματά σας πρὸς ἡμᾶς, ὄντες βέβαιοι. ὅτι . . . αἱ χρηματικαὶ χορηγίαι σας ὑπὲρ Πατρίδος ἀποταμιεύονται εἰς τὴν γενικὴν τοῦ Ἔθνους Κάσσαν διὰ καθαρωτάτων καὶ ἀκριβῶν Καταστίχων."

"Ἐπειδὴ, Ἀδελφοί, ὁ παρὼν δεξιώτατος καὶ ἁρμοδιώτατος καιρὸς μᾶς παρασήνει τρόπους σωτηρίους, καὶ μᾶς προσκαλεῖ εἰς ἀγῶνας, δόξαν, εὐτυχίαν καὶ ἀθανασίαν, φιλοτιμηθῆτε νὰ ἀπολαύσετε αὐτὰ τὰ τόσον ἐπιθυμητὰ πράγματα. Φιλοτιμηθῆτε νὰ μὴν χάσωμεν τοιοῦτον καιρὸν, ἀλλὰ νὰ κερδήσωμεν ἐξ αὐτοῦ, καταβάλλοντες κόπους καὶ κάθε ἀοκνίαν."

"Ὑδραῖοι, Πετσιῶται καὶ Ψαριανοὶ ἀδελφοί· ἐνθυμηθῆτε, ὁποῖοι εἶσε περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης Ἑκατονταετηρίδος, καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν δυνάμεως εὑρίσκεσθε τώρα εἰς εἰκοσαετὲς διάστημα. Ποῖος σᾶς ὕψωσεν, Ἀδελφοί; Ποῖος σᾶς ἐφώτισε καὶ σᾶς ὡδήγησεν εἰς αὐτὸ τὸ ὕψος, ὥστε νὰ σᾶς θαυμάζουν καὶ αὐτὰ τὰ πλέον δυνατὰ Ἔθνη; Ἡ Θεία Βουλὴ καὶ Δύναμις, ἥτις "ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται."

"Θαυμάσατε, Ἀδελφοί! Σᾶς ἐξελέξατο ὁ Θεὸς καὶ σᾶς προητοίμασε, διὰ νὰ ἐκπληρώσητε τὰς Προρρήσεις, τὰς Ἀποκαλύψεις καὶ τοὺς Χρησμοὺς τῶν Ἁγίων, νὰ καταδαμάσετε τὴν πόρνην Βαβυλῶνα, καὶ νὰ συντρίψετε τὴν κεφαλὴν τοῦ Δράκοντος. Λοιπὸν μὴ δειλιάσετε ποσῶς, ἀλλ' ἑτοιμάσετε τὰ ξύλινα τείχη σας, νὰ διασώσητε, ὡς ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, τὴν Πατρίδα. Ἑτοιμάσατε τὰ πλοιά σας. Ἄλλοι ἂς φοβοῦνται τὸν Ποσειδῶνα. Οἱ ἐχθροὶ ἂς τὸν τρέμουν· ἐπειδὴ ὅτε οἱ Πρόγονοί των, ὅτε αὐτοὶ ἔχουν μέρος μετ' αὐτοῦ· καὶ, ἂν ἐσεῖς ἐλείπετε, ἦτον χαμένοι. Διὰ τοῦτο ἐλπίζομεν ἀδιάκτως εἰς τὴν ἐδικήν σας ἀξιότητα καὶ ἀνδρείαν, ὄχι μό-

νον νὰ χειρώσωμεν τὰς ναυτικὰς τῶν ἐναντίων Δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ κέντρον των νὰ διασαλεύσωμεν ἐκ θεμελίων,,.

"Γενῆτε ἕτοιμοι, διὰ νὰ ἀκολουθήσετε φρονίμως καὶ εὐτάκτως τὴν πρώτην φωνὴν τῆς Σάλπιγκός μας, τὴν ὁποίαν θέλετε ἀκούσει ἐν καιρῷ πρέποντι παρὰ τῶν Ἐφόρων Μολαταῦτα οἱ εὐκατάστατοι μὴ λησμονήσετε, ὅτι ἡ Πατρὶς εὑρισκομένη ἤδη εἰς τοιαύτην πτῶσιν, χρειάζεται καὶ χρηματικὰ μέσα, διὰ νὰ κινηθῇ . . . . „

Συγχρόνως διευθύνθησαν Γράμματα ἰδιαίτερα ὡς ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς πρὸς διαφόρους σημαντικοὺς τῶν Νήσων τούτων, ἐνθουσιάζοντα ἕνα ἕκαστον εἰς τὸν προσιόντα Πόλεμον, καὶ φανερώνοντα τὴν ἐκλογὴν τοῦ Α. Ὑψηλάντου. Ἐπιφέρομεν ἓν, ἐπιγραφόμενον πρὸς τὸν Γεώργιον Πάνου.

"(Τ. Σ.) Ἀγαπητὲ Ἀδελφέ . . .!

"Ἐλάβομεν Γράμμα τῆς Ἐντιμότητός σου γεγραμμένον ἀπὸ 5 Ἰουλίου, 1818, καὶ ἀμέτρως ἐχάρημεν, ἐπαινέσαντες τὸν Ζῆλον καὶ προθυμίαν σου ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν, καὶ κατατάττοντες καὶ τὸνομα τῆς Φιλογενείας σου εἰς τὴν σειρὰν τῶν γνησίων Τέκνων τῆς Ἑλλάδος."

"Διὰ τὴν παροῦσαν δεξιότητα τοῦ καιροῦ καὶ τὴν εὐτυχῆ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων πρόοδον, καθὼς εἰς τὸ κοινὸν ἡμῶν Γράμμα πλατύτερον λέγομεν, ἐνεκρίθη ἄριστον καὶ συμφέρον τὸ ν' ἀποκατασταθῶσιν ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἐφορίαι εἰς εὐκολωτέραν καὶ ταχυτέραν κίνησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας μας. Ὅθεν . . . ἀπεδέχθημεν καὶ τὴν Ἐντιμότητά σου Μέλος αὐτῶν, μὴν ἀμφιβάλλοντες εἰς τὴν ἀξιότητα τοῦ Ὑποκειμένου σου, ὅτι θέλεις ἀκολουθήσει προθύμως τὸ ἴδιον τοῦτο ἔργον, συσκεπτόμενος μετὰ τῶν λοιπῶν Συναδελφῶν σου Ἐφόρων, περὶ ὅσων γράφομεν εἰς τὸ κοινὸν Γράμμα μας καὶ μάλιστα τῆς ἑτοιμασίας τῶν πλοίων σας, τὰ ὁποῖα ἐλπίζομεν νὰ δοξασθῶσι κυβερνώμενα ἀπὸ τὴν ἐμπειρίαν σας.

Μὴ λείψῃς, Ἀδελφὲ Περιπόθητε, νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς

τὴν Πατρίδα καὶ διὰ χρημάτων, καταβάλλων, ὅσα ὑπισχέθης νὰ βοηθήσῃς, εἰ δυνατόν, καὶ ὑπὲρ δύναμιν, στοχαζόμενος, ὅτι ἡ Πατρὶς στερουμένη πάντων, ἀπὸ ἡμᾶς ζητεῖ πάντα: χεῖρας, πόδας, σῆθη, μέταλλα, πλοῖα, τὰ ὁποῖα ὅταν ἡμεῖς καταβάλλωμεν προθύμως, ἕκαστος ὅ,τι ἔχει καὶ δύναται, τότε αὐτὴ μὲν θέλει ἀνορθωθῇ ἐξαπάντος, ἡμεῖς δὲ φυλάξαντες τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τῶν Προγόνων, θέλομεν γένῃ τὸ θαῦμα τῶν αἰώνων. Λοιπὸν, Φίλε, καὶ ἡ ἀγάπη σε βοήθησον γινόμενος παράδειγμα τοῖς λοιποῖς, τὸς ὁποίους καὶ παρακίνησον εἰς τὸ αὐτὸ νὰ συνεισφέρωσιν ἅπαντες, διὰ νὰ κινήσωμεν ὅσον τάχος τὴν Μηχανὴν, καὶ νὰ μὴ χάσωμεν τὴν εὐκαιρίαν."

"Πρὸς τούτοις φανερώνομεν τῇ Φιλίᾳ σε, ὅτι Γενικώτερον Ἔφορον ἐπὶ πάντων τῶν Ἑλληνικῶν Πραγμάτων ἀπεδείξαμεν τὸν Σεβαστὸν Ἄνδρα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ὡς ἐμπειρότερον καὶ ἀξιώτερον. Ὅθεν χρεωστεῖτε πάντα τὰ Μέλη, νὰ πείθεσθε εἰς τὰς Ὁδηγίας τῆς Ἐκλαμπρότητός του, διὰ νὰ ἀκολουθήσητε τὴν πρώτην φωνὴν μας εὐτάκτως καὶ προθύμως, ὡς ἴδιον τῶν Προγόνων μας. Ἔρρωσο. 9."

Ὁ Δ. Θέμελης, διωρισμένος, ὡς εἴπομεν (α), διὰ τὸ Λιγαῖον, κατέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν (5 Δεκεμβρίου), ὅθεν ἔλαβεν ἔγγραφα συστατικὰ παρὰ τοῦ Νικολάου Μουρούζη, Διερμηνέως τῆς Ἀσπρης Θαλάσσης, καὶ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου (β), διὰ νὰ κρύψῃ οὕτω τὸ πνεῦμα τῆς ἀποστολῆς του.

(α) Σελ. 286.

(β) Ἐμηνολογοῦντο ταῦτα τὸ μὲν τοῦ Μουρούζη τῇ 2ᾳ, τὸ δὲ τοῦ Πατριάρχου τῇ 14 Ἰανουαρίου. 1821, κατὰ τὰ εἰς χεῖράς μας ἀντίγραφα.

Τάχα καὶ ὁ Πατριάρχης καὶ ὁ Μουρούζης ὑπεκρίνοντο, ἢ ἠγνόουν τὸ κύριον πνεῦμα τῆς ἀποστολῆς τοῦ Θέμελη;

Καὶ ὁ Δίκαιος καταβαίνων εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἔλαβε συστατικὰ ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου, ὡς ἀποστελλόμενος Ἔξαρχος.

Τὴν 16 Ἰαννουαρίου, 1821, ἔφθασεν εἰς Ψαρὰ, ὅπου ἐσύστησεν Ἐφορίαν (α). Δημοσιεύομεν τὸ ἀκόλουθον περὶ αὐτῆς Ἔγγραφον ὄχι ὀλιγώτερον περίεργον πρὸς ἄλλα πολλά. Ἠσφάλιζε τοῦτο τὴν πιστὴν διαγωγὴν τῶν Ἐφόρων.

"Κύριε!

"Ἐπειδὴ καὶ ἄχρι τοῦδε εὑρισκόμεθα ὑστερημένοι τῆς εἰδοποιήσεως τῆς ἐν Σπάρτῃ νεοσυστηθείσης Σχολῆς, ἀγνοούσαμεν καὶ τὰ καθήκοντα χρέη μας· ἤδη δὲ μὲ τὴν εἰς τὰ ἐνταῦθα ἄφιξιν τοῦ Εὐγενεστάτου Κυρίου Δ: Θέμελη πληροφορηθέντες καλῶς παρ' αὐτοῦ, ὡς καὶ παρὰ τῶν συνεπιφερομένων Γραμμάτων τῆς διαληφθείσης Σχολῆς τὰ δέοντα βασίμως, ἐγνωρίσαμεν ἐντελῶς τὰ χρέη μας. Καὶ δὴ συστηθέντες ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι Ἔφοροι εἰς τὰ ἐνταῦθα παρὰ τοῦ διαληφθέντος Κυρίου Θέμελη μὲ τὴν Ἐφορίαν τοῦ Δήμου Ἀχαιοῦ, ὑποσχόμεθα, ὅτι θέλομεν προσπαθήσει ὅλαις δυνάμεσι, μὲ ὅλον τὸν χρεωστούμενον παρ' ἡμῶν ἔνθερμον καὶ διακαέστατον ζῆλόν τε καὶ ἐπιμέλειαν, διὰ τὴν σύναξιν τῆς συνδρομῆς τῶν ἐνταῦθα φιλογενῶν συνδρομητῶν, τὴν ὁποίαν συνάζοντες θέλομεν φυλάττει εἰς τὴν ἐνταῦθα κάσσαν μας διὰ τὰς προσηκούσας ἀνάγκας τῶν ἐξόδων διὰ τὴν Σχολήν. Μένομεν.

Ψαρὰ, τῇ 21 Ἰαννουαρίου, 1821.

Δῆμος Ἀχαιὸς, Ἀντώνης Κατσελέρης, Κυριάκος Δ: Μαμούνη, Γεώργιος Κομνηνὸς, Νικολὴς Σπανός."

Ὁ Θέμελης μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Μιτυλήνην, Κυδωνίας, Σμύρνην, Ἔφεσον, Σάμον, Πάτμον, Κάσσον, Κάλυμνον καὶ Νήσυρον, συνισῶν παντοῦ Ἐφορίας. Ἀλλ' ἐντοσούτῳ προδοθεὶς ἀπὸ

(α) Φαίνεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι αἱ διαλαμβανόμεναι (Σελ. 329—330) Συστάσεις δὲν ἔλαβον τὴν ἀπαιτουμένην ἐνέργειαν.

τοὺς Δημογέροντας καὶ τὸν Μητροπολίτην τῆς Σμύρνης, ἐβιάσθη νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν Πάτμον μέχρι τῆς Κινήσεως τῶν ὅπλων (α).

(α) Δὲν πρέπει συγχρόνως νὰ παρατρέξωμεν τὴν ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ Ἑταιρία εἰς ὅλας ὡσεπιτοπλεῖστον τὰς Νήσους τῆς Μεσογείου κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. Οἱ ὁρκισθέντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος ἔδειξαν ἐν γένει τὴν χρειώδη πατριωτικὴν σταθερότητα· καὶ μεταξὺ τούτων διαπρέπει ἐπίσης διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὰς θυσίας του ὁ Χωματιανὸς, Πρεσβύτερος Οἰκονόμος τῆς Κέας. Ἴδομεν τούτου τὸ Ἐφοδιαστικὸν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τύπον.

"Ἐν Ὀνόματι τῆς μελλούσης Σωτηρίας.

"Καθιερώνω Ἀρχιερέα Τζᾶς καὶ Θερμιῶν Ζώ-"νῃ χρυσῇ, καὶ ἀφιερώνω εἰς τὴν ἀγάπην τῆς Φιλικῆς "Ἑταιρίας" κτλ.

Φαίνεται ἐκ τούτου, ὅτι καὶ τὰ Ἐφοδιαστικὰ ἔλαβον μεγάλην τροποποίησιν ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν ἀνθρώπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Στοχασμοὶ τῶν Πελοποννησίων περὶ Συστήματος ἐσωτερικοῦ, πεμφθέντες πρὸς τὴν Ἀρχήν — Ἀπαντήσεις τῆς Ἀρχῆς καὶ Διορισμὸς τῆς Πελοποννησιακῆς Ἐφορίας — Διενέξεις τῶν Πελοποννησίων — Π. Νοταρᾶς — Σ. Χαραλάμπου· Α. Ζαήμης — Κατάβασις τοῦ Δικαίου εἰς Πέτσας. Ὁδηγίαι τούτου πρὸς τοὺς Πελοποννησίους — Συνέλευσις τῆς Βοστίτσης καὶ ἀποτελέσματα.

Καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ Ὑψηλάντου ἤρχησαν καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον ὀλέθριοί τινες διαφωνίαι. Ἐπήγαζον αὐταὶ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ Ὀργανισμοῦ τῆς Ἑταιρίας, χορηγοῦντος εἰς πολλοὺς τὴν ἄδειαν τοῦ κατηχεῖν καὶ ἐνεργεῖν, καὶ ἀπὸ τὴν μέχρι τοῦδε ἔλλειψιν ἑνὸς Κανονισμοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο προσδιωρισμένη εἰς τὴν Πελοπόννησον καμμία Ἱεραρχία. Ὅλοι ἐντεῦθεν ἐθεώρουν κέντρον τὸν ἑαυτόν των, καὶ ἦτον ἐπόμενον τὸ νὰ μὴ προκύψῃ τίποτε σημαντικὸν ἀπὸ τὰς αὐτομάτους καὶ ἀνωνίσους ἐνεργείας τούτου καὶ ἐκείνου, μάλιστα ὡς πρὸς τὴν χρειωδεστέραν παρὰ τὰ ἄλλα προετοιμασίαν τοῦ Πολέμου.

Οἱ Προεστῶτες τοῦ τόπου τούτου ἤθελον πρὸ πάντων τὴν συσηματικὴν ὑπεροχήν των καὶ εἰς τὴν περίσασιν αὐτὴν, μὴν ὑποφέροντες τοῦτο εἰς ἄλλους ὑποδεεστέρους ὡς πρὸς τὴν τότε πολιτικὴν τάξιν. Χωρὶς νὰ ἀναπτύξωμεν ἤδη τὸ πνεῦμα τῶν Ἀποσύλλωνος, χρεωστοῦμεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι αὐτοί, τοὐλάχιστον ὡς πρὸς τὴν Πελοπόννησον,

ηνωμένοι σενὰ καὶ μὲ τὸ ἐπίσης δυνατὸν μέρος τοῦ Ἱερατείου, ἠμπόρουν νὰ διενεργήσωσι συσηματικῶς εἰς τὰς σιγμὰς αὐτὰς, ὡς ἔχοντες ἔργον τὴν ἐνασχόλησίν των εἰς τὰ πράγματα τοῦ τόπυ. Αἱ διευθυνθεῖσαι πρὸς τὴν Ἀρχὴν ἀκόλουθοι Προτάσεις τῶν ἰδίων ἀποδεικνύυν, ὅ,τι εἴπομεν, καθὼς καὶ τὸ περὶ Ἑταιρίας καὶ τοῦ Πολέμου πνεῦμά των.

" Στοχασμοὶ τῶν Πελοποννησίων περὶ καλοῦ Συστήματος.

" Α'. Νὰ διορισθῶσι δὶ ἐγγράφων Ἐπιταγῶν τινες τῶν προεστερων ἐν Πελοποννήσῳ Ἀδελφῶν, ὡς ἂν ἐγκρίνῃ τὸ ὀξυδερκὲς ὄμμα τῆς Ἀρχῆς, οἵτινες νὰ συνυπακύωνται μετ' αὐτῆς, ὁδηγύμενοι εἰς τὰ γενικώτερα καὶ ὁδηγῦντες ἐν μέρει, ὅσα ἁρμόδια εἰς τὴν ἐνταῦθα τοπικὴν κατάσασιν, μὲ ἀκριβῆ παρατήρησιν τῦ καιρῦ καὶ τῶν περιστάσεων, ἀποφεύγοντες τὸ παράκαιρον τῶν πραγμάτων, ἐμποδίζοντες ἐνδεχομένην τινα κατάχρησιν, ἐπαγρυπνῦντες εἰς ὠφέλειαν τῆς ὁλομελείας καὶ εἰδοποιοῦντες, ὅσα ἀναγκαῖα. "

" Β'. Νὰ προσαχθῶσιν ἅπαντες γενικῶς οἱ λοιποὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀδελφῶν δὶ Ἐγγράφων ἰδιαιτέρων μετὰ τῶν Σημείων καὶ τῆς Σφραγίδος, ἵνα ἀναφέρωσι κάθετι, ὁπῦ ἤθελον σοχασθῇ ὠφέλιμον καὶ ἀναγκαῖον, εἰς τὺς διορισθέντας Προκρίτυς Ἀδελφῦς, καὶ διὰ τῆς γνώμης καὶ συμβελῆς ἐκείνων νὰ ἐνεργῆται κάθετι, χωρὶς νὰ ἠμπορῇ καθένας νὰ κινῆται ἢ νὰ ἐνεργῇ τι ἰδιορρύθμως καὶ κατὰ τὸ δοκῦν αὐτῷ, ἀλλὰ νὰ πείθωνται κατὰ τὴν ὁδηγίαν τῶν Διωρισμένων εἰς ὁλας τὰς ὑποθέσεις, ὁπῦ ἀνάγονται εἰς τὸ Σύστημα τῆς Ἀδελφότητος, διὰ νὰ φυλάττεται ἡ καλὴ ἁρμονία καὶ τάξις. "

" Γ'. Νὰ δοθῇ ἡ ἀδεια νὰ συναχθῇ ἐδῶ εἰς Πελοπόννησον ὅλη ἡ ποσότης τῆς συνεισφορᾶς τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀδελφῶν, καὶ νὰ κατατεθῇ εἰς κοινὸν Ταμεῖον, νὰ οἰκονομῆται πρὸς αὔξησίν της, καὶ νὰ χρησιμεύῃ ἐν καιρῷ πρὸς ὠφέλειαν γενικὴν ἢ μερικὴν τῶν Ὁμογενῶν, καθὸ ἡ χρεία τὸ ἀ-

ἀπαιτήσει· ὅτι τοιαῦται χρείαι συνεχῶς ἀναφύονται ἐνταῦθα, καὶ πολλὰ ἀναγκαῖα παρατρέχονται δι' ἔλλειψιν τῶν χρημάτων. Ἡ δὲ χρῆσις τῶν χρημάτων τούτων θέλει γίνεται πάντοτε κοινῇ γνώμῃ τῶν Προκρίτων Ἀδελφῶν καὶ τῇ εἰδήσει κι' ἀδείᾳ τῆς Ἀρχῆς „.

"Δ'. Νὰ προσταχθῶσιν οἱ Πρόκριτοι τῶν Ἀδελφῶν, διὰ νὰ διορίσωσι καὶ τὸν ἀσφαλῆ τόπον τῆς καταθέσεως τῶν χρημάτων καὶ δύο ἢ τρεῖς τιμιους ἄνδρας Ἀδελφοὺς πρὸς κυβέρνησιν αὐτῶν μὲ τὸν ἀσφαλέστερον καὶ ἐπωφελέστερον τρόπον, ὁποῦ ἤθελε στοχάζωνται, προσέχοντες ἵνα μή τι δαπανηθῇ ἐξ αὐτῶν ἄνευ τῆς κοινῆς γνώμης „.

"Ε'. Εἰς τὰ ἰδιαίτερα πρὸς ἕκαστον τῶν Ἀδελφῶν προσακτικὰ Γράμματα τῆς Ἀρχῆς νὰ διορίζωνται, διὰ νὰ μετρήσωσι καθεὶς τὴν συνεισφοράν του εἰς τοὺς διωρισμένους Προκρίτους Ἀδελφούς· ἐπεῖνοι δὲ νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς οἰκονομίας, ὡς εἴρηται „.

"ΣΤ'. Νὰ διορισθῶσιν, εἰ εὔλογον, καὶ οἱ εἰς τὰς πέριξ τῆς Πελοποννήσου Νήσους κατοικοῦντες Ἀδελφοί, μαλιστα δὲ οἱ εἰς τὰς Ἰονικὰς, δι ἐγγράφων Προσταγῶν, ἵνα καταμετρήσωσι καὶ αὐτοὶ τὴν συνεισφορὰν των εἰς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ διωρισμένους Προκρίτους Ἀδελφούς· ἐπειδὴ τοιουτοτρόπως καὶ ἡ Ἀρχὴ θέλει ἔχει ἐκ τοῦ προχείρου τὴν χρῆσιν τῶν χρημάτων ἐν καιρῷ χρείας, καὶ ἡ ποσότης καλῶς διοικουμένη θέλει αὐξάνει. „

"Ζ'. Νὰ προσάζηται καθεὶς νὰ μὴ παρεκτρέπηται, μήτε νὰ παρακούῃ εἰς τὰς ὁδηγίας τῶν Προκρίτων, ὅτι ἀποβάλλεται ὡς μέλος σεσηπός. „

"Η'. Δι' ἀσφάλειαν τῆς ἀλληλογραφίας μας νὰ διορισθῇ ἐν Ὕδρᾳ εἷς τῶν ἐκεῖσε Ἀδελφῶν, πρὸς ὃν νὰ διευθύνωνται καὶ τὰ αὐτόθεν διὰ τὰ ἐνταῦθα Γράμματα καὶ τὰ ἐντεῦθεν διὰ τὰ αὐτόθι, καὶ νὰ προσαχθῇ, διὰ νὰ τὰ στέλλῃ ἀσφαλῶς . . . Τοῦ δὲ διορισθέντος νὰ γίνῃ τὸ Ὄνομα γνωστόν. „

Τὸν Σοχασμὸν τοῦτον ὑπέγραψαν ὁ Γερμανὸς Π. Πατρῶν(α), ὁ Γερβίκης Προκόπιος, Ἀσημάκης

(α) Τοῦ ὁποίου σπουδάζομεν καὶ τὴν σύνθεσίν των.

Ζαήμης, Σωτήριος Χαραλάμπη, Ἀνδρέας, Πανέτσος καὶ Σωτήριος ἀδελφοὶ Νοταραῖοι, οἱ Ἀδελφοὶ Δάσιοι, Γεώργιος Καλαρᾶς, Ἰωάννης Περρούκας, Πρωτοσύγκελος Ἀμβρόσιος, Παναγιώτης Ζαφειρόπουλος, Ἀνδρέας Λόνδος, Γεώργιος Σισίνης, Δημήτριος Παππαστόνης, Νικόλαος Λόνδος, Ἀνδρέας Ζαήμης, Παναγιώτης Ἀρβάλης, Σωτήριος Θεοχαρόπουλος, Ἀναγνώσης Κοπανίτσας καὶ Μελέτιος Μελετόπουλος. Ὁ ἀναδεχθεὶς τὴν ἀποσολὴν αὐτὴν . . . ἐπεφορτίσθη νὰ ἐξετάσῃ συγχρόνως καὶ τὴν κατάσασιν τῆς Ἀρχῆς. Προεχώρησεν ὕστος μέχρι τῆς Ὀδησσοῦ, ἐπισρέψας περὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1820, φέρων τὰ ἀκόλυθα πρὸς τοὺς Πελοποννησίους Ἐγγραφα περὶ συστάσεως τῆς Ἐφορίας κ.λ.π. καὶ πρῶτος εἰδοποιήσας τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ Ὑψηλάντου.

"Παντερώτατοι καὶ Σεβαστοὶ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, Εὐγενέστατοι Ἄρχοντες καὶ λοιποὶ Ἀδελφοὶ Πελοποννήσιοι χαίρετε!

"Ἄγκαλα καὶ βραδέως, μ' ὅλον τοῦτο τὰ χρέη πρὸς τὸν πλησίον, καθὸ ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα, μᾶς ἠνάγκασαν, καί τοι ἀσχολουμένους εἰς πολλὰ καὶ πολυειδῆ, νὰ σᾶς ἀποκριθῶμεν, οσα πρόσφορα καὶ συμφέροντα, ὑπὲρ ὧν ἀναφέρετε πρὸς ἡμᾶς,,

"Προηγουμένως ὧν πληροφορηθέντες ἐκ τῶν γεγραμμένων σας ἅπαντα τὰ πρακτικά σας, ἐπηνέσαμεν ἀναλόγως τὸν ἔνθερμον ζῆλόν σας, τὴν ἄοκνον προθυμίαν καὶ ἐπιμονὴν σας, τὴν ὁποίαν διατηρεῖτε ἀπαραμοιώτως εἰς ὄφελος τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν Ἔθνους. Ὁ τρόπος σας, δι' οὗ μέχρι τουνῦν τὸ πρᾶγμα ἐνεργεῖται, ἀποδεικνύει ἐναργέσταπα ὅσους τόνους, ἀγῶνας καὶ θυσίας καταβάλλετε, τὰς ὁποίας θέλει ἀνταμείψῃ ἀ-

φθόνως μίαν ἡμέραν ἡ Πατρὶς, συναριθμοῦσα καὶ ὑμᾶς εἰς τὴν σειρὰν τῶν τοιούτων ἀθανάτων Υἱῶν της.„

„Περιττὸν στοχαζόμεθα, μὲ λέξεις καὶ μὲ φράσεις νὰ σᾶς ἀποδείξωμεν τὸ, πόσον τὸ Πρᾶγμα ὑπάρχει κατορθωτὸν, ὅταν τὸ συνωδεύσωμεν μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιμελείας, ἐπιμονῆς καὶ ἀποφάσεως. Καθότι, τὸ πρῶτον μέσον εἰς τὸν Ἄνθρωπον εἰς ἐκτέλεσιν παντὸς ἐπιχειρήματος εἶναι ἡ ἐπιμονὴ, τὴν ὁποίαν, ὅτι ἔχετε κατὰ κληρονομίαν ἐκ τῶν Προγόνων, δὲν ἀμφιβάλλομεν. Ταύτην λοιπὸν φυλάττετε, καὶ μὴ πτοῆσθε. Συμβοηθοὺς εἰς τοῦτο ἔχετε ἀπείρους· πρῶτον τὸν Ἅγιον Θεὸν, ἐξ οὗ τὰ πάντα κινοῦνται· καὶ ἑπομένως ὅλα τὰ πεπολισμένα Ἔθνη, τὰ ὁποῖα θαυμάζοντα τὴν ἐλεεινὴν ταύτην ὑπομονήν μας, ἔφθασαν νὰ μὴ μᾶς θεωρῶσιν ὡς Ἀπογόνους τῶν ἀθανάτων Προγόνων μας. Τοῦτο ἰδίως καὶ ἀπροσωπολήπτως κρίνοντες καὶ ἡμεῖς, δὲν θέλομεν εὑρῇ, ὅτι ἀδίκως μᾶς καταδικάζουσι· καθότι ποτὲ καὶ εἰς ποῖον μέρος ἐζήτησε τὸ Γένος τὰ Προνόμια τῆς Ἐλευθερίας του μὲ κοινὴν φωνὴν, καὶ δὲν εἰσηκούσθη; Ποία ἄλλη ἦτον ἡ αἰτία, ἡ ἐμποδίζουσα τοσούτους χρόνους τὴν εὐλογωτάτην ζήτησίν του, εἰμὴ ἡ ἰσχάτη ἀμάθεια, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον τὸ Ἔθνος καταβεβυθισμένον; Τώρα δὲ, ὁποταν τὸ σκότος ἐκεῖνο τῆς ἀμαθείας ἐξέλειπε, καὶ ἄρχησε τὸ Ἔθνος νὰ αἰσθάνηται τὴν ἐλεεινὴν κάσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται, καὶ καταγίνεται διὰ τῆς μαθήσεως καὶ παιδείας νὰ γνωρίζῃ τὰ Δικαιώματά του, καὶ νὰ προβαίνῃ γιγαντιαίοις βήμασιν εἰς τὸν φωτισμὸν, δὲν χρειάζεται ἄλλο, διὰ νὰ καταλάβῃ τόσον, ὁπόσας δεξιωτάτας περισάσεις ἔχασεν ἐκ τῆς διχονοίας καὶ τῆς ἀπρονοησίας του, ὅσον καὶ τὴν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, τὴν ὁποίαν θέλει λάβει ἅμα μετὰ τὴν Κίνησίν του, καὶ ἑπομένως πόσον ἡ ἐπιτυχία ἔσεται ἄφευκτος„.

„Διὰ νὰ γένῃ λοιπὸν αὐτὴ ἡ Κίνησις καὶ ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον, πρέπει ὅσον τάχος νὰ ἀποκτήσωμεν τὰ ἀναγκαῖα μέσα, διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν ὁποίων ἐνεκρίθη νὰ συσταθῇ μία Ἐθνικὴ Κάσσα, ἐφορευομένη ἀπὸ τὰς ἐγκριτοτέρους καὶ φιλογενεστέρους τοῦ Ἔθνους. Ἐζητήθη δὲ καὶ, ὅθεν ἔδει, ἠνήκουσα βοήθεια καὶ ὑπεράσπισις, καὶ ἐχορηγήθη ἀφθόνως. Συσκεφθῆτε λοιπὸν, καὶ καταβάλλετε πᾶσαν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν, ἵνα κατὰ τὴν ζήτησίν σας ἀποκατασήσητε ἐν

Πελοποννήσῳ Κάσσαν κοινὴν καὶ ἀναλογοῦσαν τῷ ὀνόματι τῶν Πελοποννησίων, τῶν ὁποίων τὰς ἀποσταλέντας Στοχασμοὺς λαβόντες καὶ σκεψάμενοι, ἀπεφασίσαμεν τὰ ἀκόλουθα.„

"Αρθ. Α'. Διορίζομεν Γενικοὺς Ἐπιτρόπους τῶν Πραγμάτων ἐκ μὲν τῶν Ἁγίων Ἀρχιερέων τόν τε Ἅγιον Παλαιῶν Πατρῶν Κ. Γερμανὸν, τὸν Ἅγιον Μονεμβασίας Κ. Χρύσανθον, καὶ τὸν Ἅγιον Χριστιανουπόλεως Κ. Γερμανόν· ἀπὸ δὲ τῶν Εὐγενεστάτων Ἀρχόντων τοὺς Εὐγενεστάτους Κ. Κ. Ἀσημάκην Ζαΐμην, Σωτήριον Χαραλάμπους, Ἀναγνώστην Κωπανίτζαν, Πανοῦτζον Νοταρᾶν καὶ Θεοχάρην Ῥένδην. Ἐπὶ τούτων δὲ πάντων τὸν . . . . . "

" Β'. Οἱ ΚΚ. Ἔφοροι θέλουν ὑπακούει καθ' ὅλα εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῶν Ἀρχόντων διορισθέντος Γενικοῦ Ἐφόρου τῆς Ἑταιρίας σεβασμίου ἀνδρὸς Κυρίου Α. Ὑψηλάντου, φυλάττοντες ἀπαρασαλεύτως, ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὸ πρὸς αὐτοὺς ἐγχειρισθὲν Ἐπιτροπικὸν Γράμμα μας. „

" Γ'. Ἐπιτρέπονται εἰς τὸ νὰ ἐξετάζωσι λεπτομερῶς τὸν ἐν Πελοποννήσῳ ἀριθμὸν τῶν Μελῶν, καθ' ὃν οἴδασι τρόπον, ἵνα μάθωσι παρ' ἑνὸς ἑκάστου, πῶς καὶ εἰς ποῖον ἔδωκε τὸ Γράμμα καὶ τὴν ποσότητα τῆς χρηματικῆς βοηθείας του, ἵνα, ἐὰν ὑπό τινος κατακρατῶνται ἀλόγως τὰ ἱερὰ χρήματα, ἀπαιτηθῶσι· εἰς πληροφορίαν τοῦ ὁποίου ὀφείλουσιν οἱ ῥηθέντες ΚΚ. Ἔφοροι νὰ ζητήσωσι τὰς Ἀποδείξεις, . . . καὶ νὰ μᾶς στείλωσιν αὐτὰς διὰ τοῦ διωρισμένου μέσου. „

" Δ'. Ἕκαστον Μέλος ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ὀφείλει νὰ προσφέρῃ πρὸς τοὺς ῥηθέντας Ἐφόρους σέβας καὶ ὑπακοήν, ... καὶ μηδεὶς νὰ μὴ δύναται νὰ κινήσῃ κανὲν πρᾶγμα τῆς Ἑταιρίας ἄνευ τῆς ἡμετέρας γνώμης, μήτε ἂν δοκῇ ὁ σοφώτατος πάντων· ἐπειδὴ ἡ ὑπακοὴ καὶ ἡ φρόνησις, καὶ ὄχι ἡ αὐθάδεια, ὠφελεῖ τὰ πράγματα. „

" Ε'. Διορίζομεν χρηματικὸν Ταμεῖον (Κάσσαν) καὶ Ταμίας τῶν κοινῶν χρημάτων τὸν Τιμιώτατον Κ. Ἰωάννην Παπαδιαμαντόπουλον καὶ τὸν Κύριον Π. Ἀρβάλην, καὶ ὁποιον ἄλλον διὰ φρόνησιν καὶ ἀφιλοχρηματίαν ἐγκρίνωσιν οἱ σεβασμιοι καὶ φιλογενεῖς Ἐπιτροποι. Πρὸς αὐτοὺς οἱ χρηματικοὶ Ταμίαι ὀφείλουσι νὰ ἀποδίδωσι λόγον εἰς τεταγμένους καιρούς, καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ δαπανῶσιν οὔτε ὀβολὸν χωρὶς

αὐτῶν. Διὸ πρέπει νὰ σημειώσιν περισατικῶς τὰ ἔσοδα καὶ τὰς δαπάνας."

"ΣΤ'. Ἅπαντα τὰ Μέλη διὰ γραμμάτων μας ἰδιαιτέρων διορίζονται, διὰ νὰ καταβάλωσιν εἰς τὸ κοινὸν Ταμεῖον ὄχι μόνον τὴν ὑποσχεθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν δυνατὴν χρηματικὴν βοήθειαν, καθὼς καὶ οἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τὰς Ἰονικὰς καὶ Κυκλάδας Νήσους οἰκοῦντες. Οὗτοι, καθὸ ἓν Μέλος μετὰ τῶν Πελοποννησίων, διορίζονται παρ' ἡμῶν νὰ συντρέξωσιν αὐτόσε, καὶ νὰ καταβάλωσι τὰς βοηθείας των· παρ' ὧν ἀπαιτεῖται Καταγραφὴ ἰδιαιτέρα καὶ ἀκριβὴς ἑκάστης Νήσου. Μετὰ δὲ τὴν καταβολὴν πάντων ὀφείλουσιν οἱ ΚΚ. Ἔφοροι νὰ στείλωσιν εἰς ἡμᾶς καθαρὸν Κατάλογον, φυλαττόμενοι ἀπὸ μηδεμίαν δαπάνην, ἕως νὰ λάβωσι τὰς Ἀποκρίσεις μας."

"Ζ'. Πολλὰ ἄτοπον νομίζομεν καὶ ἀσύμφορον εἰς τὰ πράγματα καὶ εἰς πᾶν Μέλος τὸ νὰ παρακύψῃ εἰς τὰς ὁδηγίας τῶν Ἐφόρων. Ὅθεν, ἂν κανὲν ἐξ αὐτῶν φωραθῇ, ὅτι ἀτάκτως φέρεται, μὴ φυλάττον τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ καὶ εἰς τὸν πλησίον χρέη, θέλει νομισθῇ ὡς Μέλος σεσηπός· (ὃ μὴ γένοιτο!) Ἔχουν λοιπὸν τὴν ἄδειαν οἱ Γενικοὶ Ἔφοροι, νὰ ἐξετάζωσι τὸ σφάλμα, καὶ νὰ παιδεύωσι μὲ εὐλογοφανῆ παιδείαν, συνεργούντων καὶ τῶν λοιπῶν Πρυτάνεων· ἀπαθῶς ὅμως, ἀφιλοπροσώπως καὶ ἐν βάρει συνειδήσεως."

"Η'. Οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Καπετάνιοι ἅπαντες συμφέρει νὰ ὁδηγηθῶσι διὰ τῶν γνωστῶν μέσων εἰς τὰ κοινὰ συμφέροντα· ὥστε ἓν μιᾷ καὶ πρώτῃ φωνῇ νὰ ὁρμήσωσιν εἰς κοινὴν καὶ γενικὴν βοήθειαν. Εἰς τοῦτο παρακαλοῦνται οἱ Κ. Κ. Ἔφοροι."

"Θ'. Εἰς τὰς Γενικὰς Συνελεύσεις ὅσα, ὡς εὔλογα, ἀποφασισθῶσι, διορίζομεν νὰ εἰδοποιῆται καὶ ὁ κοινὸς ἡμῶν φίλος Ἐνδοξότατος Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, διὰ νὰ συνεργῇ καὶ ἡ Ἐνδοξότης του τὰ δυνατά, καθὸ Μέλος γενικόν."

"Ι'. Περὶ τῆς ἀσφαλοῦς Ἀλληλογραφίας μας διορίζομεν τὸν εἰς Ὕδραν Τιμιώτατον Κ. Γεώργιον Γκιώνην, διὰ νὰ φροντίζῃ νὰ λαμβάνῃ τὰ παρὰ τῆς Ἑταιρίας εἰς ἡμᾶς καὶ τὰ παρ' ἡμῶν εἰς ἐκείνην γράμματα, ἢ ἄλλα ὁποιαδήποτε ἔγγραφα, καὶ ἀσφαλῶς νὰ ἀποστέλλῃ, ὅπου προσήκει, ἕκαστον."

"Σεβαστοὶ Πελοποννήσιοι! Ταῦτα ἡμεῖς, καθ'

ὡς ἐγράψατε Στοχασμοὺς, ἀποφασίσαντες ἀντεπισέλλομεν, εἰς τὰ ὁποῖα μὴν ἀμφιβάλλοντες ὐδαμῶ, ὅτι θέλετε ἐμμένῃ ἀπαρασαλεύτως, προσκαλοῦμεν ἅπαντα εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ Θεῷ φίλον: ὅ ἐστιν Ἡ πρὸς τὸν Πλησίον Ἀγάπη. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἄνθρωποι ὄντες διαφερόμεθα ἐνίοτε, τὰ πάθη ἡμῶν ταῦτα πρέπει νὰ ἐξομολογοῦμεθα ἀλλήλοις, καὶ νὰ ἰατρεύωμεν μὲ τὰς φρονίμους συμβουλὰς τῶν Ομογενῶν, καὶ ὄχι μὲ τὰς ποινὰς καὶ ἐκτιμήματα τῶν Ἑτερογενῶν· ἴδια τῶν βαρβάρων καὶ ἀνοήτων, καὶ ἀπάδοντα εἰς Ἑλληνικὰς ψυχὰς, τὰς ὁποίας καυχώμεθα, ὅτι ἔχομεν.„

Πελοποννήσιοι! Ἡ παροῦσα περίστασις εἶναι ἡ πλέον εὐτυχὴς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Σκοποῦ. Πρέπει λοιπὸν νὰ κερδήσωμεν ὅλαις δυνάμεσιν ἐξ αὐτῆς, καταβάλλοντες κάθε κόπον καὶ ἀοκνίαν. Ἡμεῖς ἀπὸ τὸ μέρος μας κάμνομεν ὅλα τὰ δυνατὰ, διὰ νὰ λάβωμεν, ὅθεν δεῖ, τὴν ἀνήκουσαν βοήθειαν· ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ προσμένωμεν παρ' ἀλλοτρίων τὰ πάντα, διότι τότε μειοῦνται τὰ Δικαιώματά μας.„

"Πρέπει λοιπὸν, ὦ Φίλτατοι Συμπολῖται! ἀφ' οὗ μίαν φορὰν ἀπεσείσαμεν τὴν βαθεῖαν ἀχλὺν τῆς ἀγνοίας καὶ ἀμαθείας, καὶ διηνοίξαμεν τέλος πάντων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ ἰδομεν τὴν ῥοδοδάκτυλον καὶ τερπνοτάτην αὐγὴν τῆς μεγάλης Ἡμέρας, καθ' ἣν θέλει ἀναλάμψει ὁ λαμπρὸς καὶ ζωογονητικώτατος Ἥλιος τῆς τοσοῦτον ἐπιθυμητῆς τοῦ Γένους ἡμῶν ἀναγεννήσεώς τε καὶ ἀναπλάσεως: πρέπει, λέγομεν, νὰ ἐνθυμηθῶμεν, ἢ μᾶλλον νὰ αἰσθανθῶμεν μέχρι βάθους καρδίας, ὅτι αὐτὴ ἐστιν ἡ ἐποχὴ, ἥτις θέλει ἐπισφραγίσει ἢ τὴν ἀθάνατον ἡμῶν δόξαν, ἢ τὸ ἀνεξάλειπτον ὄνειδος καὶ τὴν παντοτεινὴν καταισχύνην, ἂν ῥαθυμήσωμεν. „

"Ἡ μηχανὴ τοῦ μεγάλου Ἔργου ἐτεχνουργήθη τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ καὶ ἀντιλήψει κατὰ τὸν θαυμασιώτατον καὶ ἄριστον τρόπον· καὶ δὲν χρειάζεται ἄλλο πλέον παρὰ ἑνὸς μοχλοῦ μόνος, διὰ νὰ τὴν κινήσῃ καὶ νὰ τὴν βάλῃ εἰς ἐνέργειαν. Καὶ αὐτὸς ὁ μοχλὸς, τῆς φοβερᾶς μηχανῆς αὐτῆ ἡ ἐμψύχωσις ἠρτηται ἀπὸ ἡμᾶς. Καὶ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἡ πρόθυμος καὶ γενναία καταβολὴ τῶν χρημάτων· ὅτι ἄνευ τούτων, καθὼς καὶ ὁ Δημοσθένης εἶπέ ποτε, τίποτε ἢ μικρὰ καὶ ὀλίγου ἄξια κατορθοῦνται. „

« Ἂν λοιπὸν ἤμεθα Τέκνα ἀληθῆ τῆς σεβαστῆς καὶ ἱερᾶς Ἑλλάδος, ὡς καυχώμεθα· ἂν σώζωμεν τρόντι εἰς τὴν καρδίαν μας τὸν θεῖον σπινθῆρα τῆ ὑπὲρ τοιαύτης εὐκλεεστάτης καὶ ἀθανάτε Πατρίδος ἔρωτος· ἂν αἰσθανώμεθα τέλος πάντων τὸ βάρος τῆ πολυχρονίε ζυγῆ τῆς ἐπονειδίστε καὶ αἰσχροτάτης δουλείας, καὶ ἂν ἔχωμεν τὴν εὐγενῆ καὶ ὄντως Ἑλληνικὴν μεγαλοφροσύνην νὰ τὸν ἀποτινάξωμεν ἀπὸ τὸν τράχηλόν μας, ποίαν ἄλλην ἁρμοδιωτέραν προσμένομεν ἐποχήν; Ποία πρόφασις, ὁπωσῦν εὐλογοφανὴς, ἠμπορεῖ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ ἀναβάλλωμεν τὸν χρυσῦν τοῦτον καιρὸν, τὸν ὁποῖον λαμπρότατα, φαίνεται, ἡ Θεία Πρόνοια ὄντως προσδιώρισε διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ὅλων τῶν Προῤῥήσεων, ὅλων τῶν Χρησμῶν ὅσοι διαλαμβάνουσι περὶ τῆς τῆ Γένους Ἐλευθερίας, περὶ τῆς ἀναλάμψεως τῆς Ὀρθοδοξίας; Βέβαια, Ἀδελφοὶ, δὲν μᾶς μένει καμμία πρόφασις πλέον, οὔτε εἶναι συγχωρημένον εἰς τὸν παρόντα καιρὸν, ἀλλ' οὔτε εἶναι δυνατὸν, στοχαζόμεθα, νὰ εὑρεθῇ τις μεταξὺ τῶν Ἀπογόνων τῆ Μιλτιάδε, τῆ Λεωνίδε, τῆ Θεμιστοκλέους, Ἀριστείδε, Κίμωνος, Ἐπαμινώνδου καὶ μυρίων ἄλλων εὐκλεεστάτων Προγόνων μας, νὰ ἀμφιβάλλῃ πλέον διὰ μίαν καὶ μόνην στιγμὴν περὶ τῆς ἀφεύκτως εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τῆ μεγάλε Σκοπῆ. »

« Ἡ ἐναντία γνώμη μένει τῆ λοιπῆ ὁ κλῆρος τῶν νόθων ἐκείνων ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι θεμελιώνουσι τὴν κακοδαίμονα εὐδαιμονίαν των εἰς τὸ νὰ ἀποταμιεύωσι μόνον τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ παραδεδομέναι διόλε εἰς τὴν μισαρὰν καὶ θεοσυγῆ λατρείαν αὐτῶν τῶν μετάλλων, κλείουσι τὴν ἀμάλακτόν τους καρδίαν ἕως καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἡδύτερον, τὸ εὐγενέστατον καὶ ἱερώτατον αἴσθημα τῆς πρὸς τὴν φιλτάτην Πατρίδα ἀγάπης, χωρὶς νὰ αἰσθάνωνται, ὅτι ἡ ἄκαιρος φιλοχρηματία κατασαίνει τὸν δεδουλωμένον ὑπὸ τῆ ψυχοσωματοφθόρε αὐτῆ πάθους καὶ αὐτῶν τῶν ἀνδραπόδων ἀνδραποδωδέστερον. »

« Ἀλλ' εἶθε, ὦ Παντοδύναμε Κύριε, εἶθε, ὦ πολυοῦχον Πνεῦμα τῆς ταλαίνης καὶ πολυσενάκτε Ἑλλάδος· εἰς τὴν κρίσιμον ταύτην ἐποχὴν, ἐν ᾗ μέλλει νὰ διαχωρισθῇ ὁ σῖτος ἀπὸ τὰ ἄχυρα, ὁ χρυσὸς ἀπὸ τὴν σκωρίαν καὶ οἱ ἀληθεῖς ἀδάμαντες ἀπὸ τοὺς ψευδεῖς καὶ πεπλασμένους: εἶθε, λέγομεν, νὰ μὴν εὑρεθῇ κανεὶς ἀναμεταξύ μας ἀνάξιος τῆ Ἑλληνικοῦ

Ὀνόματος καὶ τῆ κακοδαίμονος ἐκείνη καὶ ἀγενεστάτη κόμματος. Ἀλλ' ἅπαντες οἱ κλητοὶ, εὑρεθέντες χωρὶς ἐξαίρεσιν ἐκλεκτοὶ, ἂς συνδράμωμεν ὁμοθυμαδὸν ὅλη ψυχῆ, ὅλαις δυνάμεσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἔφιν αὐτῆ τῆ μεγάλη Σκοπῆ, ὅτις φαίνεται καθαρὰ, ὅτι εἶναι εὐδοκία τῆς Θείας Προνοίας· καὶ ἂς ἀνοίξωμεν γενναίαν καὶ δαψιλῆ χεῖρα εἰς ἐκείνους, ὁπῆ προσφέρουσι κεφαλὴν, στῆθος, καρδίαν καὶ βραχίονας διὰ τὴν Ἐλευθερίαν τῆ Γένους.„

"Καὶ ταῦτα μὲν, Ἀδελφοὶ, ἐγράψαμεν πρὸς ὑμᾶς ὄχι πλατύτερον τῆ δέοντος· ἐπειδὴ τὸ Πρᾶγμα, καθὸ μέγα καὶ ἱερὸν, ἀπαιτεῖ πολλὰ καὶ γενναῖα ἐπιχειρήματα εἰς τὸ νὰ ἐγκαρδιώσῃ ἡμᾶς, νὰ νικήσωμεν πρῶτιν τὸ πάθος τῆς φιλοχρηματίας καὶ ἑπομένως τὰς ἐχθρὰς ἡμῶν.„

"Ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔχοντες ἐλπίδα στερεὰν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς καρδίας Σας, αἱ ὁποῖαι ἐκ φύσεως εἶναι αὐθόρμητοι εἰς τὴν ἀρετὴν, σᾶς ἐδώκαμεν αἰτίαν. Σεῖς δι ἀναπληρώσατε τὰ ἐλλείποντα· φανῆτε Ἕλληνες. δείξατε εἰς τῆ Κόσμῳ τὸ Θέατρον, ὅτι δὲν ἀπεθάνετε, καθὼς σᾶς νομίζουν· ἀλλὰ ζῆτε καὶ ἔχετε τὰς ἀρετὰς ὅλας τῶν Προγόνων σας. Ἐρρώσθε.„

Τὰ χρέη τῶν Ἐφόρων προσδιορίζοντο εἰς ΣΤ'. Ἄρθρα. Κρίνομεν περιττὴν τὴν δημοσίευσίν των, ἀναφέροντες μόνον τὸν ἐπιβαλλόμενον Ὅρκον εἰς τούτους.

Ὅρκος.

"Ὀρκιζόμεθα ὡς τίμιοι ἄνθρωποι, ἔχοντες πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ἀκοίμητον Ὄμμα τῆ Παντεπόπτου, ἢ ὁ Ἄγγελος μεγαλοφωνως κελεύει· "Προσέχετε, Ἄνθρω- "ποι, νὰ φανῆτε ἄξιοι καὶ φύλακες ἀκριβεῖς "τῶν ἐμπιστευθέντων ὑμῖν·" καὶ προβάλλοντες πᾶν ὅ,τι ἄλλο σεμνὸν Ὄνομα ἐν καθαρῷ συνειδότι, βεβαιοῦμεν ἀπὸ καρδίας, ὅτι θέλομεν φυλάξει ἀπαραβάτως πάντα, ὅσα ἐγγράφως ἐν τῷ παρόντι ἀναφέρονται.„

"Ὀρκιζόμεθα προσέτι, ὅτι θέλομεν φυλάξει καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν εἰλικρινεστάτην, χωρὶς ποτε νὰ ἐνεργήσωμέν τι ἰδιαιτέρως ἄνευ τῆς γνώμης τῶν λοιπῶν.„

Μὲ τὰ ἀνωτέρω Ἔγγραφα συνωδεύοντο καὶ ἰδιαίτερα πρὸς πολλοὺς, ἀφορῶντα τὸ ἴδιον πνεῦμα. Ἐκ τούτων ἔχομεν

νὰ ἀναφέρωμεν ἓν παρατηρήσεως χάριν, διευθυνόμενον πρὸς τὸν Μονεμβασίας Ἀρχιεπίσκοπον.

"Ἀρ. 119. (Τ. Σ.) Πανιερώτατε Ἅγιε Μονεμβασία; Κ. Χρύσανθε!

"Ἀπὸ 15 Μαΐου, 1819, γεγραμμένον ἐλάβομεν Γράμμα τῆς Σεβαστῆς σου Πανιερότητος· ἐν ᾧ πληροφορηθέντες τὰς ἐμφύτους σου ἀρετὰς, τὸ ἐμβρυθὲς τῷ τρόπῳ καὶ τὸν ἔνθεον ζῆλον ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν, δὲν ἐλείψαμεν νὰ σ' ἐπαινέσωμεν ἀξίως, καὶ πρεπόντως νὰ σὲ θαυμάσωμεν, ὡς Ἄνδρα πνέοντα πατριωτισμὸν καὶ θύοντα τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῆ ποιμνίου.„

" . . . . . Ὄντος δὲ τοῦ καιροῦ τοιούτου, ὡς βεβαιωθήσῃ, ἅμα λάβῃς τὸ Παρόν μας, νὰ ἀνταμωθῇς μετὰ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ Πετρόμπεη, καὶ νὰ συσκεφθῆτε ὅσον τάχος περὶ τῆς ἑνώσεως πασῶν τῶν οἰκογενειῶν τῆς Σπάρτης εἰς ἕνα φιλικὸν καὶ ἱερὸν σύνδεσμον. Ἰδίως δὲ ἡ Σεβασμιότης σου ἐκ τῶν Ἐπαρχιωτῶν σου τοὺς μὲν κατάπεισον εἰς χρηματικὰς συνεισφορὰς, τοὺς δὲ προπαρασκεύασον εἰς ὁπλισμὸν, ὄχι ὅμως ἐκ τοῦ προφανοῦς, ἀλλὰ δι' ἐξομολογήσεως, ὅρκων καὶ ὅλων τῶν λοιπῶν γνωστῶν σοι μέσων, ἕως οὗ ἐνηχήσῃ ἡ Σάλπιγξ τῆς φωνῆς ἡμῶν.„

"Ἀγωνίσθητι, Σεβάσμιε Ἀδελφὲ, ἀγωνίσθητι. Οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν. Ἡ Πατρὶς θέλει σὲ συναριθμήσῃ μὲ τοὺς Λυκούργους, μὲ τοὺς Σόλωνας, μὲ Βασιλείους, μὲ Χρυσοστόμους.„

"Ἐρρῶσο φιλοτιμούμενος καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις γινόμενος.

†„

Συγχρόνως ὁ Ὑψηλάντης, γράφων καὶ δεύτερον (α) πρὸς τοὺς Πελοποννησίους (ἐκ τῆς Ὀδησσοῦ, 23 Αὐγούστου 1820,) ἐσυμβούλευεν ὡς πρώτην τοῦ μέλλοντος ἐπιχειρήματος βάσιν τὴν ὁμόνοιαν καὶ σύμπνοιαν· ἐπίφερε δέ·

(α) Ἡ προτέρα πρὸς τοὺς ἰδίους Ἐπιστολὴ τοῦ (τῆς 25 Ἰουλίου, 1820,) ἐστάλη ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν.

"... Ὁ καιρὸς, τὸν ὁποῖον ἤδη ἔχομεν, δὲν πρέπει νὰ ἐξοδεύηται εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὰς ἀναγκαίας προπαρασκευὰς τῆς ἐκτελέσεως τοῦ κοινοῦ ἡμῶν σκοποῦ. Ἡ εὐκταιοτάτη περίσασις δὲν βραδύνει· καὶ ἂν, (ὃ μὴ γένοιτο!) εὑρεθῶμεν ἀνέτοιμοι, ὡς καὶ ἄλλοτε, θέλομεν δικαίως γίνῃ τὸ ὄνειδος ὅλῃ τῇ Κόσμου. Μὴ παύετε λοιπὸν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐργάζεσθε ἀόκνως, ὅσα πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν ἀφορῶσι, καὶ ἡ ἐπιτυχία ἄφευκτος ..."

Μολαταῦτα εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆ προσωπικῆ τῆς Πελοποννησιακῆς Ἐφορίας ἀκολυθῶν ἔριδες, τῶν ὁποίων πρωταγωνιστὴς ἐφαίνετο ὁ Ἰωάννης Περῤῥαβας. Ἐπήγασαν αὐταὶ ἀπὸ τὰς προελθούσας δυσαρεσκείας ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προέδρυ καὶ ἐκείνην τῆ Ἀρβάλη ὡς Μέλυς. Πολὺ πλέον αἱ ῥαδιουργίαι ἐκείνων, ὅσοι δὲν διωρίσθησαν Μέλη, παρεμπόδιζον εἰς τὸ ἄκρον τὰς ἐργασίας τῶν Ἐφόρων, καθ' ὃν καιρὸν οὗτοι ἐνησχολῶντο εἰς τὴν καθησύχασιν τῶν πραγμάτων διὰ τὰς συμβαινούσας καταχρήσεις. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, παρεξηγοῦντο καὶ αἱ Ἀπαντήσεις τῆς Ἀρχῆς. Ἡ ἀκόλυθος Ἐπιστολὴ τῆ Π: Νοταρᾶ, διευθυνομένη πρὸς τὺς εἰς Τριπολιτσὰν Φιλικὺς Προεσῶτας, ἀποδεικνύει ὅλα ταῦτα.

"Ἀδελφοί!

"Ἀνέγνωμεν τὰ σημειωθέντα ἅπαξ, δὶς καὶ τρὶς, ἐξ ὧν ἐπέγνωμεν, ὅτι ἄρισα ἐκφράζονται αἱ ἰδέαι τῶν ἐπισταλέντων. Μολονότι τὰ νοήματα τῶν Γραμμάτων ὑψηλὰ καὶ δύσληπτα, ὡς ἐκτεθειμένα κατὰ τὺς κανόνας μιᾶς ἐξαιρέτυ καὶ δυσνοήτυ Μηχανῆς, τῆς ὁποίας ἡμεῖς ἐσμὲν ἀδαεῖς· ἀλλ' ἐξεταζόμενα κατὰ βάθος καὶ ἀπροσωπολήπτως ὑπὸ τῶν δεινῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, ὑποσηρίζυσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀναγι-

νωσκόντων, ἔχοντα ἐπαγομένην συλλογιστικῶς τὴν πειθώ. Διὰ νὰ κινηθῇ ὅμως μία τοιαύτη Μηχανή, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἔχωσι τὴν ἀνάλογον πρὸς ἄλληλα ἁρμονίαν ὅλα τὰ Μέλη, ἐξ ὧν εἶναι συντεθειμένη, καὶ ἔτω νὰ κινῶνται εὐρύθμως καὶ κανονικῶς μὲ ἔκπληξιν τῶν βλεπόντων. Ἐκ τούτου, ὅστις θέλει νὰ τὴν ἰδῇ κινουμένην, πρέπει νὰ προσέχῃ μετὰ μεγάλης ἀκριβείας, ὥστε ἕκαστον τῶν Μερῶν νὰ ἔχῃ πρὸς τὸ ἄλλο τὴν χρειώδη ἀναλογίαν· ἡ δὲ πρὸς ἄλληλα ἀναφορὰ νὰ ἦναι γενική. Τότε κινηθεῖσα, ἀδιστάκτως θέλει ἐκτελέσῃ θαυμάσιον τὸ σκοπούμενον. Ἂν δὲ τοὐναντίον δὲν ἀνταποκρίνωνται κατὰ τὸς κανόνας τῶν Διδασκάλων, τὰ πάντα ἀνατραπήσονται μὲ καταισχύνην καὶ αἰώνιον ὄνειδος ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον ἐπιχειρισθῶσι νὰ τὴν κινήσωσιν οἱκοθεν. Ἔχομεν πολλοὺς εἰς ὑπόδειγμα, οἵτινες ὄχὶ μόνον κατηισχύνθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐκινδύνευσαν τὴν ζωὴν των, χρηματίσαντες ἀπρόσεκτοι εἰς τὴν ἔγκαιρον κίνησιν τῆς τοιαύτης Μηχανῆς.„

"Ἂς ἀρθῶσι λοιπὸν ἐκ μέσου τῶν Μύστων αἱ σκωριασμέναι προλήψεις. "Μηδεὶς (κατὰ τὸν Ἀπόστολον) τὸ ἑαυτοῦ "ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος.„ Ἂς λείψῃ ἡ περὶ Προεδρείας ἔρις· "Καιρὸς παντὶ„ λέγει ὁ Σοφός. Ὁ ἐνεστὼς χρόνος δὲν εἶναι χρόνος ἐπάθλων, ἀλλὰ χρόνος ἀγώνων. "Τὰ "καλὰ κόπῳ κτῶνται, καὶ κόπῳ κατορθοῦνται.„ Ἂς ἀγωνισθῶσι λοιπὸν ὅλοι οἱ Μῦσται, συνεισφέροντες ὑπὲρ τῆς ὅλης Πατρίδος ἕκαστος κατὰ δύναμιν, εἰδότες, ὅτι "Ὁ νομί- "μως ἀθλήσας, δικαίως στεφανοῦται„ μὲ τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον ἐν ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἀναλάμψῃ τὸ φῶς. Ἡ κοινωνία τῶν Χριστιανῶν τότε ἀπετέλει τεράστια, ὁπόταν τῶν πιστευόντων ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ ἦτο μία. Ὅσον ἐκ μέρους μας ἀναδυόμεθα μετὰ χαρᾶς τὸν προκείμενον Ἀγῶνα, εὐχαριστούμενοι νὰ γενῶμεν "περίψημα πάντων„· νὰ ἀποβῶμεν ὅμως ἐπωφελεῖς τῷ Γένει κατὰ δύναμιν. Ὁ Λακεδαίμων ἐκεῖνος, "ὅτε συγκατελέγετο τῷ Ταγματι τῶν Τριακοσίων„ μεταδιῶν εἶπε· "Χαίρω, ὅτι ἡ Πατρὶς ἔχει πολλοὺς ἐμοῦ κάρωνας„.

"Ἂς ἀναγνώσωμεν μὲ ὅλον τοῦτο ἐπιστατικῶς τὸς γεγραμμένους Ὅρους. Κατ' αὐτοὺς ἔχομεν τὴν ἄδειαν οἱ Ἀδελφοὶ νὰ ἐκλέξωμεν Ἐφόρους καὶ Ταμίας· πρὸς τοῖς διορισθεῖσι δὲ

καὶ ἄλλους, οὓς ἂν ἐκλέξωσιν ὁμοφρονοῦντας ἐπὶ τῷ κοινῷ συμφέροντι: εὐὐπολήπτους δηλονότι, ἀφιλοχρημάτους, φιλογενεῖς καὶ εἰλικρινεῖς Πατριώτας, διὰ νὰ οἰκονομήσωμεν τὰ πάντα ἐν ἄκρᾳ συμπνοίᾳ, φυλαττόμενοι, ὅσον ἔνεστι, "μὴ "δώσωμεν τὰ Ἅγια τοῖς κυσὶ, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας θέσω- "μεν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων„.

"Τὰ ὑποσχεθέντα ἂς καταβαλθῶσι διὰ τῶν Ἐφόρων εἰς τὰ Ταμεῖα. Τὰ Ταμεῖα, ἂν καὶ ὦσι πλείονα τῶν δύω, ἢ τριῶν, ἂς λογίζωνται ὡς ἕν, ἀποδίδοντα λόγον εἰς τὸν Γενικὸν Ἔφορον καὶ εἰς τοὺς σὺν αὐτῷ· αὐτοὶ δὲ πρὸς τὴν Ἀρχήν. Ἂς λείψωσιν αἱ διχόνοιαι. Ἂς ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν μνήμην ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ Ἀριστείδης εἰς τὸν Θεμιστοκλέα. Ὅλοι ἂς ἀφήσωμεν τὰ παλαιὰ, πληροφορούμενοι, ὅτι "ἐπὶ ξηροῦ ἵσταται ἀκμῆς„, ἡ παντελὴς τοῦ Γένους φθορά. Διὰ νὰ γένωμεν δεκτικοὶ τῶν νέων, καὶ νὰ ἴδωμεν ἀνανεούμενον τὸν παλαιὸν Ἄνθρωπον, μὴ φείσώμεθα ἐν εὐκαιρίᾳ δαπάνης. Ἂς μεταχειρισθῶμεν ἑκουσίως ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίων, ὅσα ἀκουσίως βιαζόμενοι καταδαπανῶμεν ἀφειδῶς ἐπὶ ἰδιαιτέρᾳ καὶ κοινῇ καταστροφῇ„.

"Ἀλλ' ἴσως εἴποι τις, ὅτι "αἱ ἐλπίδες βόσκουσι τοὺς κενοὺς "βροτῶν.„ Τοῦτο αὐτὸ καὶ ἡμεῖς λέγομεν· οὐχὶ ὅμως γενικῶς· διότι "ἡ ἐλπὶς πολλάκις οὐ καταισχύνει· ὁ γὰρ ἐλπί- "ζων ἐπιμένει ἐνεργῶν τὰ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐλπιζομένου· "ἐπιμένων δὲ εἰς τὴν ἐνέργειαν, ἐκτελεῖ τὰ χρειώδη· ἐκτελῶν "δὲ τὰ χρειώδη, ἀπολαμβάνει πραγματικῶς τὸ ἐλπιζόμενον. "Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κινήσωμεν·„ ἐγκαίρως ὅμως· "τῶν "δ' ἀδοκήτων πολλὰ δῶκε Θεός.„

"Ἐρρῶσθε προβαίνοντες ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, Φίλτατοι.

"Τρίκκαλα, 10 Δεκεμβρίου, 1820.

Ὁ Ἀδελφὸς

ΠΑΝΟΤΤΖΟΣ ΝΟΤΑΡΑΣ.„

Ἡ Ἐπιστολὴ αὕτη, πολύτιμος εἰς τὰ χρονικὰ τῆς Ἑταιρίας, βεβαιώνει τὸν ἔνθερμον πατριωτισμὸν τούτων τῶν ἀνδρῶν. Εἴπαμεν, ὡς φαι-

νεται, ἀποτελίσματα ἀγοδά. Ἀλλ' ἡ Ἐφορία δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ τὸν ἀπαιτύμενον σαθερὸν σχηματισμόν της καὶ τὴν εὐκαιρίαν τῦ νὰ ἐνεργήσῃ πλήρεις, ὅσας ἔλαβεν ὁδηγίας. Εἰς τὴν Τριπολιτσὰν ταυτοχρόνως ἤρχησαν διάφοροι ψιθυρισμοί, διὰ τὲς ὁποίυς ἠναγκάζοντο οἱ ἄνθρωποι νὰ μετατεθῶσιν ἀλλῦ. Τὸ ἐπισυναπτόμενον Ἀντίγραφον ἀποδεικνύει, τὰ ὁποῖα οἱ ὑπογεγραμμένοι Πελοποννήσιοι εἶχον λάβει μέτρα.

«Ὁ παρὼν Παναγος Λογοθέτης . . . πεπλουτισμένος μὲ τὰ προτερήματα τῆς σαθερότητος καὶ τῆς φιλοπατρίας, ἔλαβε, τὰ ὁποῖα συνεπιφέρει Γράμματα τῆς Α-- Ἀρχῆς-- καὶ τροφοῦ ἡμῶν Ἐκκλησίας, διὰ νὰ σᾶς τὰ ἐγχειρήσῃ ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ διευθύνεται εἰς τὴν ἐντάμωσιν σας. Βλέπετε ἐν αὐτοῖς τὰς Ἀπαντήσεις καὶ Διαταγὰς τῆς ἱερᾶς Τροφοῦ, καὶ ὅτι διορίζεσθε καὶ ἡ Σιβασμιότης σας νὰ ἐφορεύσητε εἰς τὴν συνάθροισιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαιωμάτων καὶ εἰς τὴν εὐταξίαν καὶ διατήρησιν τῶν καθηκόντων. Διὸ ἀναζωσάμενοι καὶ αὖθις τὸν ἀρχαῖον ὑπὲρ τῶν καλῶν ζῆλόν σας, προθυμοποιηθῆτε, διὰ νὰ ἔμβουν εἰς τάξιν τὰ πράγματα σπυδαίως, οὕτω καλούσης τῆς . . . Ἕνεκα ταύτης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διαταγῆς ἐγράψαμεν πρότερον τῇ Πανιερότητί σας, Ἅγια Χριστιανουπόλεως, νὰ ὁρίσητε ἐδῶ, διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ στοματικῶς· ἀλλ', ἐπειδὴ καὶ ἐμποδίσθητε, δὲν ἔβλαψε. Ἤδη νὰ τὸ ἐξακολουθήσητε, δὲν κάμνει, ὅτι δίδεται ὑποφία· καὶ πλέον μετὰ ταῦτα, ἀφ' οὗ ἡμεῖς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ ἴδια, καὶ λάβωμεν καιρὸν νὰ στοχασθῶμεν ἡσυχώτερα, ἀκουόμεθα. Ἐλπίζομεν κατ' αὐτὰς νὰ μισεύσωμεν διὰ Καλάβρυτα· καὶ, ἂν μισεύσητε διὰ Πάτρας κατὰ τὴν Διαταγὴν τῆς Ἐκκλησίας, παρακαλοῦμεν νὰ περάσητε ἐκεῖθεν, διὰ νὰ ἀνταμωθῶμεν. Ταῦτα καὶ μένομεν

Ἐκ Τριπολιτζᾶς, 14 Δεκεμβρίου, 1830.

Τῆς Πανιερότητός σας πρόθυμοι δοῦλοι
Σωτήριος Χαραλάμπου, Ἀναγνώστης Κωπανίτζας, Σωτήριος Νοταρᾶς, Ἀνδρέας Ζαΐμης.»

Τοιαῦτα Γράμματα, διαθέτοντα τα πνεύματα, ἐσάλπισαν παντοῦ ἀπὸ τὴν ἰδίαν Πόλιν. Θέλοντες νὰ ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον τὸ τοτε πατριωτικὸν πνεῦμα διαφόρων, κρίνομεν ὡσιῶδες νὰ καταχωρήσωμεν ἀκόμη καὶ μέρος μιᾶς πρὸς τὸν Μονεμβασίας Χρύσανθον Ἐπιστολῆς τοῦ ἰδίου Σ. Χαραλάμπους καὶ Α. Ζαΐμη, γεγραμμένης ἀπὸ τὴν Τριπολιτσὰν κατὰ τὰς 22 Δεκεμβρίου, 1820, ἀποκριτικῶς πρὸς ἄλλην ἐκείνου τῶν 18 τοῦ ἰδίου. Γνωρίζεται δὲ καὶ ἀπ' αὐτὴν, ὁπόσον καὶ Ἱερεῖς καὶ Πολιτικοὶ ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς τὸν κοινὸν Σκοπόν.

"... Ἀνέγνωμεν μετ' ἐπιστασίας, καὶ ὅσα σημειοῦτε· καὶ ἔγνωμεν, ὅτι παρακινημένοι ἀπὸ τὸν διακαῆ πρὸς τὴν Πατρίδα ἔρωτα, ἀνεδέχθητε προθύμως καὶ εὐχαρίστως, τὴν ὁποίαν σᾶς ἔδοσε φροντίδα ἡ Ἱερὰ καὶ σεβάσμιος Φιλικὴ Ἐκκλησία. Ἐπαινέσαμεν ἀποχρώντως τὸν φιλογενῆ ζῆλόν σας, καὶ κατὰ τὴν πατρικὴν ὁδηγίαν σας σπεύδομεν καὶ ἡμεῖς, ὅσον τὸ δυνατὸν, ἵνα συσφίξωμεν ἅπαντας τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης καὶ ὁμοφωνίας, καὶ νὰ ἔμβῃ εἰς τάξιν πᾶν τὸ ἀτάκτως μέχρι τοῦδε κινούμενον. Ἐλπίζομεν τῇ τοῦ Θεοῦ ἀντιλήψει καὶ διὰ τῶν θεοπειθῶν εὐχῶν σας, ὅλοι οἱ Ἀδελφοὶ νὰ ἐννοήσουν πλέον, ὅτι ὁ καιρὸς δὲν εἶναι καιρὸς ἀμφισβητήσεων, ἀλλὰ καιρὸς ἀγώνων, καὶ νὰ παύσωσιν ἕως ἐδῶ τὰ προτητερινά· καὶ εἴθε. Ἡ δὲ Παναγιότης σας μὲ τὴν φρόνησίν σας καὶ γενναιότητα σπουδάξατε διὰ τὴν σύναξιν τῶν μετρητῶν, τὰ ὁποῖα ἐνεκρίθη νὰ ἔμβουν εἰς Πάτρας, καὶ ἐκεῖ νὰ ἀποφασισθῇ τὸ Ταμεῖον, ὡς ἀσφαλέστερον καὶ οἰκονομικώτερον τὸ μέρος ... Αὐτὴ ἡ σπουδαία σύναξις τῶν μετρητῶν χρησιμεύει, διὰ νὰ πληροφορηθοῦν τὰ ἀναγκαῖα Μέρη τὴν ποσότητα, καὶ νὰ φροντίσουν τὰ δέοντα ..."

"Ἀπανταχόθεν διαφημίζεται ταχύτης εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μεγάλων Ἐλπίδων· καὶ εἴθε ὁ Ἅγιος Θεὸς νὰ γίνῃ βοηθὸς, καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ τὸ ἔλεός του ..."

Ὁ Δικαῖος (α) ἐν τοσούτῳ ἔφθασεν ἀπὸ τὴν Κωνσαντινέπολιν εἰς Πίτσας κατὰ τὸν Δεκέμβριον, ἐφωδιασμένος μ' ὅλας τὰς ἀναγκαίας συστάσεις. Ἡ Νῆσος αὕτη καὶ τὰ Ψαρὰ ἔπνιον τὸν ζωηρότερον ἐνθουσιασμὸν περὶ τοῦ Πολέμου. Ὁ Δικαῖος, πάντοτε δραστήριος καὶ τολμηρός, ἐνήργει καὶ ἤδη μέ μεγάλην ἐπιτυχίαν. Παρὰ τὸν Γ. Πάνου εἶχεν ὁμοιόφρονα δραστήριον καὶ τὸν Π. Ἀρβάλην.

Πρὸ τῆς μεταβάσεως του εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου ἔμελλε νὰ παρουσιάσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Ὑψηλάντου, διεύθυνε (24 Δεκεμβρίου, 1820.) Ὁδηγίας τινας, ζητῶν τὸ νὰ δώσουν οἱ Πελοποννήσιοι ἔγγραφον τὴν περὶ τούτων γνώμην των, διὰ νὰ τὴν ἀποσείλῃ, ὅπου διετάχη. Τὸ μέτρον αὐτὸ, μολονότι οὐσιώδες, ἦτο πρόπειρά τις, ἤ πλαγία ὑποχρέωσις τῶν Πελοποννησίων εἰς τὰ μέλλοντα Κινήματα. Αἱ, περὶ ὧν ὁ λόγος, Ὁδηγίαι διελαμβάνοντο εἰς Ἄρθρα Θ', ὡς ἀκολούθως.

"Α'. Ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς, Ἄρχοντες καὶ Δημογέροντες τῆς Πελοποννήσου, ὅσους συνέδεσεν ὁ ἱερὸς τῆς ὁμονοίας δεσμὸς, νὰ συνέλθωσιν εἰς ἁρμόδιον μέρος μὲ σταθερὰν ἀπόφασιν τοῦ ν' ἀφήσωσι τὰ πρὸς ἀλλήλους πάθη χάριν τῆς Πατρίδος, καὶ ἀσπασθέντες μὲ εἰλικρίνειαν, νὰ συσκεφθῶσι φρονίμως τὰ πρακτέα περὶ τοῦ Ἱεροῦ Σκοποῦ, ἤ περὶ τῶν μελλόντων εὐτυχεστέρων καὶ ἀκινδυνωτέρων Κινημάτων.,

"Β'. Ἀφ' οὗ ἀνακρίνωσι τὰς γνώμας τοῦ Ὑψηλάντου καὶ ἐφεύρωσι τὸν ἀσφαλῆ δρόμον τοῦ συμφέροντος, νὰ ἐκλέξωσιν ἀπ' ὅλον τὸ Σύστημα τῶν Προϊστώτων δύο τοὺς δοκιμωτέρους καὶ ὑπολήπτικωτέρους, οἱ ὁποῖοι καθήμενοι εἰς τὴν Τριπολιτσὰν, νὰ θεωρῶσι τὰς συμπιπτούσας κοινὰς τῆς Πα-

(α) Ἴδε Σελ. 280—281—309.

τρίδος ὑποθέσεις μὲ καθαρὰν συνείδησιν· οἱ δὲ λοιποὶ νὰ διοργανίσωσιν εἰς τὰς Ἐπαρχίας των τὸ Πρᾶγμα εὐτάκτως καὶ ταχέως„.

"Γ'. Διὰ νὰ σηκωθῇ ἀπὸ αὐτοὺς κάθε ὑπόνοια ἐχθροπαθείας, καὶ ν' ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἴδια καθεὶς ἐλευθέρως ἀπὸ τὸ πάθη, στερεὸς εἰς τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην, καὶ πρόθυμος νὰ ἐκτελῇ τὰς Διαταγὰς τῆς Ἱερουσίας· ὁλοι ὑποχρεωμένοι νὰ δώσωσιν ἀναμεταξύ των ἔγγραφον ἐγγύησιν, διαλαμβάνουσαν τὴν ἀλληλένδετον συμφωνίαν, τὸ ἀπρόσεκτον τῶν παλαιῶν παθῶν, ἢ νέων, καὶ τὴν ἀδελφικὴν φροντίδα περὶ τῶ κοινοῦ συμφέροντος„.

"Δ'. Νὰ εἰδοποιηθῶσι διὰ κοινοῦ ἐγγράφου οἱ εἰς Κωνσταντινούπολιν Ἐπίτροποι, διὰ νὰ καταβῶσι κάτω· πρῶτον διὰ ν' ἀποφύγωσι τὸν ἐπικείμενον εἰς αὐτοὺς κίνδυνον· καὶ δεύτερον νὰ εὑρεθῶσι καὶ οὗτοι εἰς τὺς Ἀγῶνας, διὰ νὰ λάβωσιν, ὡς Συμπολῖται, μέρος εἰς τὴν δόξαν, καθὼς καὶ εἰς τοὺς κινδύνους„.

"Ε'. Τὸ Στρατιωτικὸν νὰ διοργανισθῇ εὐτάκτως. Ἡ εὐταξία, φέρουσα τὴν εὐδοκίμησιν τῶν Ὅπλων, τότε θέλει φυλαχθῇ, ὅταν καθ' ὅλας τὰς Ἐπαρχίας διορισθῶσι Χιλίαρχοι οἱ πλέον φρόνιμοι καὶ δόκιμοι εἰς τὸ νὰ ὁπλοφορήσωσι καὶ νὰ διοικήσωσι Στρατόν. Πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ Ἐπαρχίαν ἡ ἐκλογὴ ἑνὸς Χιλιάρχου, ἔχοντος τὴν ἄδειαν νὰ στρατολογήσῃ, καὶ νὰ ἐπιστήσῃ κατὰ τὴν τάξιν τῆς Χιλιαρχίας του Ἀξιωματικοὺς· ἤτοι Ἑκατοντάρχους, Πεντηκοντάρχους καὶ Δεκάρχους. Εἰς αὐτοὺς θέλει ὑπόκειται νομίμως διοικούμενος ὁ Στρατός„.

"ΣΤ'. Ὁ Γενικὸς Ἔφορος δὲν κρίνει εὔλογον νὰ ἁρματωθῇ ὁ τυχὼν διὰ τὴν προξενουμένην σύγχισιν καὶ ζημίαν ἀπὸ τὴν ἀπειρίαν τοῦ Ὄχλου· νὰ ἐκλεχθῶσι δὲ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον ὅλην εἰκοσιπέντε μόναι χιλιάδες Στρατὸς ἀπὸ ἄνδρας ἐκλεκτοὺς καὶ ἔμπειρους εἰς τὰ ὅπλα, διὰ νὰ ὁδηγηθῶσι ταχυτάτως ἀπὸ ῥοῦτον μὲ τὴν ἀνήκουσαν ὑπακοὴν, εὐθὺς ὁπού φανῇ εἰς τὴν Πελοπόννησον„.

"Ζ'. Οἱ Χιλίαρχοι καὶ λοιποὶ Ἀξιωματικοὶ ὀφείλουν νὰ παρατηρῶσι καλῶς τοὺς Στρατιώτας των καθ' ὅλα· δηλονότι ποῖος ἔχει ὅπλα, καὶ ποῖος ὄχι, διὰ νὰ λάβωσιν οἱ

μὴ ἔχοντες. Ὅθεν πρέπει νὰ εἰδεασθῶμεν ἐγκαίρως περὶ τούτου, διὰ νὰ ἐγχειρίσωμεν διὰ τῶν Ἀξιωματικῶν τὰ ἀναγκαῖα τῷ πολέμῳ ἐφόδια. „

" Η'. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ γένῃ Κατάλογος καθαρὸς τῆς Ἀδελφότητος ὅλης, διὰ νὰ ἐξετασθῇ ἡ κατάσασις τοῦ καθενὸς, καὶ νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ συνεισφέρῃ ἀναλόγως, ὥστε ἡ καταβολὴ νὰ γένῃ ἐπέκεινα τοῦ ἑνὸς μιλλιονίου. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Γενικοῦ Ἐφόρου καὶ τῆς Σ. Ἀρχῆς. Ἂς ἠξεύρῃ δὲ καθεὶς, ὅτι, ὅσα καταβάλλῃ εἰς τοιαύτην ἀνάγκην τῆς Πατρίδος, ἀφοῦ βραβευθῶσιν ἔπειτα ἀναλόγως. Θέλουν πληρωθῇ καὶ πρὸς 6 τὰ 100, ὅταν σὺν Θεῷ ἀναλάβῃ ἡ Πατρίς. Καὶ, διὰ νὰ μὴν ἀμφιβάλλῃ τις εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ὁ τοιοῦτος θέλει λάβει Ἀπόδειξιν ὑπογεγραμμένην ἀπὸ τοὺς Ἐφόρους καὶ Ταμίας. „

"Θ'. Οἱ Χιλίαρχοι καὶ Ἀξιωματικοὶ ἔχουσι χρέος νὰ ὁρκώσωσι τοὺς Στρατιώτας των κατὰ τὸν ἀκόλουθον Ὅρκον·

Ὅρκος.

" Ὀρκιζόμεθα ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ἀγάπην τῆς Πατρίδος ἀποφασίζομεν νὰ χύσωμεν τὸ αἷμά μας. Θέλομεν φυλάττει ὑπακοὴν εἰς τοὺς Νόμους της, εἰς τὰς ὁδηγίας τοῦ Σ. Ἐφόρου καὶ εἰς τοὺς Ἀρχηγούς μας. Νὰ μὴ μεταχειρισθῶμεν κανὲν πρᾶγμα εἰς ἴδιον ὄφελος, ἀλλ' ὅλα μας τὰ ἐπιχειρήματα ν' ἀποβλέπωσιν εἰς τὴν ὠφέλειαν ὅλων τῶν Ὁμογενῶν μὲ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ βραβευθῶμεν, καθ' ὅτι μετὰ ταῦτα ἠθέλε κρίνῃ εὔλογον καὶ ἀνάλογον διὰ τοὺς κόπους μας ἡ Πατρίς „.

" Φίλοι μου Συμπολῖται. Ἡ Πατρίς μας ἐστάθη ἀνέκαθεν ἔνδοξος, ἐλπίζουσα καὶ ἤδη τὴν δόξαν της ἀπὸ ἡμᾶς μὲ τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν παρελθουσῶν ἐλλείψεών της. Φιλοτιμηθῆτε, ὅσον τὸ δυνατὸν, νὰ ἐκπληρώσετε τὰ ἱερά χρέη σας. Ἡ Σεβαστὴ Ἀρχὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Ἔφορός μας ἔκριναν εὔλογον ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα νὰ τελειοποιηθῶσι διὰ τῆς ἀξιότητος καὶ προστασίας σας· καὶ τοῦτο, διὰ νὰ μὴν εὑρίσκητε πρόφασιν, ὅτι δὲν ἐρωτήθητε εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον τοῦ Διοργανισμοῦ. Ἤδη ἀφιερώνεται εἰς τὴν κρίσιν σας, διὰ νὰ ἔχετε τὸ Δικαίωμα εἰς τὸν κοινὸν Λαὸν περισσότερον παρὰ τώρα, ἀφ' οὗ τὸ διοργανίσητε κατὰ τὴν θέλησίν σας. Τὸ Ἔθνος κατὰ τὸ παρὸν, μολονότι ἔχει τὸν τρόπον νὰ ὀργανίσῃ τὰ Πράγματα καὶ ἀλλεοτρόπως, καὶ νὰ διατάξῃ τὰ πάντα εὐρύθμως, δὲν θέλει ὅμως νὰ σᾶς κάμῃ αὐτὸ τὸ ἄδικον. Φιλοτιμηθῆτε λοιπὸν, Ἀδελφοί, διὰ τὸν Θεὸν προσπαθήσατε νὰ ἐνεργήσητε τὸ Πρᾶγμα ὡς Λακεδαιμόνιοι, ὡς Ἀρκάδες, Κορίνθιοι, Μεσσήνιοι καὶ Ἀργεῖοι, διὰ νὰ δείξωμεν, ὅτι ἡμεῖς, μολονότι ἔχομεν νὰ κάμωμεν μὲ ἓν Ἔθνος φιλαρ-

χον, φιλοτάραχον καὶ ὀπωσοῦν κατὰ τὸ παρὸν διεφθαρμένον, πάλιν ἐδυνήθημεν νὰ τὸ ὁδηγήσωμεν εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἐγὼ εἶπα· ἔτρεξα, ὅσον ἐδυνήθην, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν χρεῶν μου πρὸς τὴν Πατρίδα. Μένει ὁμως τὸ Πρᾶγμα τώρα εἰς σᾶς. Ἡ ἁρμονία τῶν πραγμάτων θέλει ἀποδείξη ἐνδόξους τοὺς Πελοποννησίους, ὅσον ἡ ἀταξία ἀδόξους, ἀωνίως δυστυχεῖς καὶ παρανάλωμα τῶν ἐχθρῶν· (ὃ μὴ γένοιτο.) Παύω πλέον, καὶ εὔχομαι νὰ ἀκολουθήσητε τὴν ὁδηγίαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

Ὁ Δικαῖος ἠκολούθησε φρονίμως τὸ μέτρον τῦ νὰ κολακεύσῃ εἰς τὴν περίσασιν αὐτὴν τας φιλοτιμίας τῶν τότε ἰσχυρῶν τῆς Πελοποννήσε· μολονότι τὰ ἐπιχειρήματά τυ δὲν συνεφώνυν μ' ἐκεῖνα τῆς Ἀρχῆς· "Ἐζητήθη, ὅθεν ἔβει, ἡ ἀνή- "κυσα βοήθεια, καὶ ἐχορηγήθη ὀφθόνως ,,. Πανταχόθεν ἠκέτο ταχύτης περὶ τῦ Πολέμου· ἀλλὰ δὲν ἐφαίνοντο πύποτε τὰ βεβαιύμενα ἄλλοτε βοηθήματα. Μάλιστα, ἀντὶ τῦ νὰ ἐφοδιασθῶσιν οἱ Πελοποννήσιοι, προσεπλήθησαν (κατὰ τὸν Φευρυάριον τῦ 1820) παρὰ τῆς ἐν Κωνσαντινυπόλει Ἐφορίας νὰ ἐμβάσωσι τὰς συνεισφοράς των. Ἀντίτεινον ὅμως, ζητήσαντες ἐξ ἐναντίας διὰ τῦ ἀπεσαλμένυ Ι. Π. νὰ βοηθηθῶσι καὶ χρηματικῶς διὰ τὴν προπαρασκευην τοῦ Πολέμου.

Ἕνεκα τύτων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Κοινοποιήσεως τῦ Δικαίυ ἀποφασίζυσιν οἱ Πελοποννήσιοι τὴν συνέλευσίν των, διὰ νὰ σκεφθῶσιν, ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσωσιν ὁριστικὰ μέτρα: μ' ἄλλας λόγυς, νὰ ἐπιχειρήσωσι σύμφωνοι τὸν Πόλεμον, ἐὰν ἴδωσιν ἁρμοδίαν τὴν ἐποχὴν καὶ τὰ πράγματα. Θεωρῦσι πρῶτον ὡς ὁρμόδιον τόπον τὰ Καλάβρυτα, καὶ ἔπειτα συνέρχονται εἰς τὴν Βοστίτσαν (κατὰ τὸν Ἰανυάριον τῦ 1821.) μεταχειρισθέντες πρόσχημα τὴν ἐξέτασιν διαφο-

ρᾶς τινος περὶ ἀγρῶν τῦ Μεγάλυ Σπηλαίυ. Ἐπεὶ προσεκλήθη καὶ ὁ Δικαῖος, κινήσας (28 Δεκεμβρίυ, 1820,) ἀπὸ Πέτσας (α), ὅπυ ἔμεινεν ὡς Ἀντιπρόσωπός τυ ὁ Ἀρβάλης, γράφων παντοῦ· Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται ἀργοπορίαν.

Οἱ συνελθόντες εἰς τὴν πόλιν τῆς Βοστίτσης ἦσαν ἐκ μὲν τῶν Ἀρχιερέων ὁ Γερμανὸς Π. Πατρῶν, ὁ Χρισιανυπόλεως Γερμανὸς καὶ ὁ Κερνίκης Προκόπιος (β)· ἐκ δὲ τῶν Πολιτικῶν καὶ λοιπῶν ὁ Ἀσημάκης καὶ Ἀνδρίας Ζαΐμαι, ὁ Σ. Χαραλάμπου, Λ. Φωτήλας, Ἀνδ. Δόνδος, Ι. Παππαδιαμανδόπουλος, Σ. Θεοχαράπυλος, Χαράλαμπος Περρούκας, Σπυρίδων Χαραλάμπου καὶ λοιποί (γ).

(α) Διῆλθε διὰ τῦ Ναυπλίου καὶ Ἄργους, ὅπυ εὗρε τὸ Μυστήριον κοινὸν εἰς πολλούς.

(β) Ἐκίνησαν προσέτι ὁ Μονεμβασίας Χρύσανθος καὶ ἄλλοι· ἀλλ' ἔφθασαν τὴν Συνέλευσιν περὶ τὰ τέλη της.

(γ) Νομίζομεν σπυδαίαν μίαν Ἐπιστολὴν τῶν Νοταραίων γεγραμμένην κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχήν. Ἐξηγῦνται καὶ δι' αὐτῆς αἱ περὶ τῦ μέλλοντος Πολέμυ ἰδέαι, ὅσαι ἐμψύχωνον, ἢ ἐκράτυν συνεσαλμένα τὰ πνεύματα. Διευθύνετο, ὡς φαίνεται ἐκ τῦ περιεχομένυ, εἰς τὴν Βοστίτσαν.

"Πανιερώτατε Συνέφορε Ἅγιε Παλαιῶν Πατρῶν, καὶ Ἐκλαμπρότατε Κύριε . . . Πρόεδρε τῆς Ἐφορίας, καὶ Θεοφιλέσατε Ἅγιε Καρυσπόλεως, καὶ Εὐγενέστατοι Ἄρχοντες Πρόκριτοι Καλαβρύτων καὶ Βοστίτσης!,,

" Κυριευμένος ἀπὸ ἐνθυσιασμὸν ἐκδικήσεως κατὰ τῆς Σπάρτης ὁ αἰσυητὴς Ἀριστομένης, χωρὶς νὰ κρίνῃ πρότερον ἐπι-

Ὁ Π. Πατρῶν ἐπρότεινε νὰ σκιφθῶσι·

Α'. Ἂν ἦναι σύμφωνον ὅλον τὸ Ἔθνος εἰς τὴν μέλλουσαν Ἐπιχείρησιν, ἢ μόνη ἡ Πελοπόννησος ἀναδέχεται τὸ βάρος της.

στατικῶς τὰ κατὰ τὸν ἐνστασιασμὸν καὶ τὰ μετὰ τὴν ἐνδεχομένην ἀποτυχίαν, ἀντὶ νὰ πολίσῃ τὴν ἐρημωθεῖσαν Πατρίδα της, πράξας, ὅσα καὶ αὐτὴ ἡ τῶν ἀγρίων θηρίων ἀποστρέφεται φύσις, ἐπροξένησε τὴν τελείαν καταστροφήν της, ὡστε οἱ ἐναπολειφθέντες Μεσσήνιοι ἐβιάσθησαν νὰ μετοικήσωσι καὶ νὰ ἀπορκισθῶσιν ἐκπατριωθέντες· διότι δὲν ὑπῆρξαν προμηθεῖς. Τοῦτο αὐτὸ καὶ ἡμεῖς, οἱ κατὰ πνεῦμα μὲν υἱοὶ τῆς Ἡμετέρας Πανιερότητος, δοῦλοι δὲ καὶ φίλοι εἰλικρινεῖς τῆς Ἐκλαμπρότητός της καὶ Εὐγενείας σας, ὑφορώμενοι δεῖν ἔγνωμεν, ἵνα ἀναφέρωμεν δι' ὑμῶν πρὸς τὴν ἱερὰν Ἑταιρίαν, ὅσα ἐστοχάσθημεν συντείνοντα εἰς τὴν ἐνκταίαν κατόρθωσιν τοῦ Ἐπιχειρήματος, ὧν πρώτιστον τὸ νὰ βάλλωμεν φανεῖ κρηπίδα ἐλευθερίας, κατὰ τὸν Πίνδαρον· καὶ, ἀφοῦ θεμελιώσωμεν ἐπὶ στερεᾶς πέτρας, νὰ οἰκοδομήσωμεν ἐπ' αὐτῆς, μηδόλως φοβούμενοι μήτε τὰς ἔνδοθεν προσβολὰς τῶν Δυνατῶν, μήτε καὶ τὰς ἔξωθεν τῶν γειτνιαζόντων, αἵτινες ἤτοι μετὰ τὰς ἔνδον, ἢ καὶ μόναι, δύνανται νὰ ματαιώσωσι τὸ σκοπούμενον, καὶ νὰ προξενήσωσι τὴν τελείαν καταστροφὴν τῆς φίλης Πατρίδος καὶ γενικῶς ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους.„

„Πανιερώτατοι, καὶ Ἐκλαμπρότατε καὶ Πατριῶται ἄριστοι! Ὅτι μὲν τὸ μέγα τοῦτο Ἐγχείρημα δεῖται καὶ πόνου πολλοῦ. καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ δαπάνης οὐ σμικρᾶς καὶ τύχης λαμπρᾶς, πᾶς τις καὶ τὸ μικρὸν ἐπισήσας δύναται νὰ καταλάβῃ· καθὼς καὶ ὅτι τῶν τριῶν πρώτων ὄντων ἐφ' ἡμῖν, τὸ τελευταῖον· ἡ λαμπρὰ δηλονότι τύχη, οὐκ ἔστι τῶν ἐφ' ἡμῖν, τὴν ὁποίαν ἀνάγκη πᾶσα νὰ ζητήσωμεν, καθὰ καὶ ἐζητήθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἀπὸ τὴν κραταιὰν καὶ τροπαιοῦχον δεξιὰν τοῦ εὐλογημένου Αὐτοκράτορος, ὅστις νικῶν ἐβραβευσε καὶ βραβεύει τὴν Εἰρήνην εἰς ἅπαντας, ὅσοι ἐχρειάσθησαν τὴν ἀκαταμάχητον αὐτοῦ ὑπεράσπισιν. Ὅταν δὲ ἐκείνη ἐκτανθῇ ὑπὲρ ἡμῶν, χορηγοῦσα ἀρθόνως τὰς βοηθείας της, τότε καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἄβιοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀνόματος, ἐὰν δὲν ἀφειδήσωμεν καὶ πόνων καὶ χρημάτων, καὶ ἐπιμονῆς, συναγωνιζόμενοι κατὰ τῶν Δυναστῶν, καὶ μηδόλως πτοούμενοι τὰς προσβολὰς μήτε αὐτῶν, μήτε τῶν γειτόνων, πρὸς οὓς καὶ Στόλον ἔχοντας ἰσχυρὸν, καὶ Στρατὸν Ταικτικὸν, καὶ πολεμικὰς παρασκευὰς ἡμεῖς μόνοι δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνθέξωμεν.„

„Ὡς διορισθέντες λοιπὸν Ἔφοροι ὑπὸ τῆς Ἀρχῆς, καὶ ὡς ἐπιτατούμενοι νὰ εὐοδώσωμεν αὐτὴν καὶ τὰς ἐν τοῖς πράγμασι τὰ συμφέροντα εἰς κατόρθωσιν εὐχερῆ τοῦ προκειμένου, ἰδοὺ δηλοποιοῦμεν ὑμῖν καὶ δι' ὑμῶν τῇ ἱερᾷ Ἑταιρίᾳ, ὅτι χωρὶς, κινηθέντος Πολέμου, νὰ εἰσχωρήσωσι Ῥ. Στρατεύματα εἰς τὴν παρδίαν τῆς Ἠπείρου, ἐν δὲ τῇ Μητροπόλει καὶ καθ' ὅλα

Β'. Ἂν ἦναι ἁρμόδιος ὁ καιρὸς, ἐνῷ ἡ συχάζει ὅλη ἡ Εὐρώπη.

Γ'. Πῶς ἄρα θέλουσι διατεθῆ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις, καὶ μάλιστα αἱ γειτονικαὶ, εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ Πολέμου.

Δ'. Ἂν τωόντι ἡ Ῥωσσία (α) λαμβάνῃ μέ-

τὰ μέρη ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ὡς ἐκ συνθήκης, νὰ κινηθῆ ἡ μηχανὴ, ὕδεν αἴσιον κατορθῶται. Ἀλλὰ, καὶ τούτων τεθέντων, ἡμεῖς οἱ Πελοποννήσιοι ἔχομεν χρείαν δέκα χιλιάδων τοὐλάχιστον Ῥ: Στρατοῦ μετὰ τῶν πολεμικῶν παρασκευῶν, ὅπως βοηθούμενοι τακτικῶς ἀντιπαραταχθῶμεν πρός τε τοὺς Δυνάστας καὶ πρὸς τοὺς γειτνιάζοντας, οἵτινες διὰ φθόνον τῶν ἐνδεχομένων πιθανῶς τὸ νὰ ὠφεληθῶσι καθ' ἡμῶν, μικρὰν ἢ παντελῆ ἰδέαν ἐχόντων ὅπλων καὶ πολεμικῆς.„

"Προσέχετε λοιπὸν καλῶς, πρὸς αὐτοῦ τοῦ πατρικοῦ ἐδάφους! μὴ τὸ Πρᾶγμα κινηθῆ ἀώρως, καὶ ἐν ἐνὶ, ἢ δυοῖν, ἢ καὶ τρισὶ τόποις, ὡς ἐπιβλαβὲς. Ὁμιλήσατε μετὰ τοῦ νεήλυδος ἐνεργοῦ σεβασμοῦ Δικαίου, οὗτινι ἀπονέμομεν τὰς ἐγκαρδίους προσκυνήσεις· ἀναλογίσασθε, ὅσον τὸ χρέος ὑμῶν· γράψατε τάχιστα πρός τε τὸν ἐρχόμενον Ἔκλαμπρον (β) καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν Ἀρχὴν, διὰ νὰ ζυγοστατήσωσι τὸ ἐπιχείρημα, καὶ μετ' ἀκριβείας σαθμήσωσιν, "ὥσπερ σάθμη δόρυ νηΐον ἐξιθύνει "τέκτονος ἐν παλάμῃ„· καὶ οὕτω νὰ κινήσωσι τὴν μηχανὴν ἐνταυτῷ καθ' ὅλα τὰ μέρη, προστατὴν ἔχοντες τὴν ἄμαχον δικαιὰν, ὡς διείληπται, κατὰ τῶν ἐνδεχομένων· ὅπως μὴ γένηται τὸ Ἔθνος ἡμῶν θῦμα τῶν βαρβάρων καὶ τοῦ φθόνου τῶν πλησιοχώρων, καὶ διακινδυνεύσωσιν οἱ ἐνεργοὶ, χωρὶς νὰ ἰδωσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐστεμμένας μὲ τὰς θριαμβευτικοὺς σεφάνους τῆς ἐλευθερωθείσης Πατρίδος.„

"Πρὸς τούτοις παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ὁδηγήσητε, εἰς ποῖον μέρος νὰ ἐξαποστείλωμεν τὰς συνεισφορὰς τῶν Ἀδελφῶν, σημειοῦντες καὶ εἴ τι ἀκοῆς ἄξιον.„

"Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τοῦ παρόντος Γράμματος, ὡς μὴ ἐξὸν διὰ στόματος. Εἴητε δὲ διαλογιζόμενοι τὰ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος καὶ τῶν Ἐνεργῶν τῇ θείᾳ συνάρσει!

"1821, Ἰανναρίου 14.

Οἱ δοῦλοι καὶ εἰλικρινεῖς ἀδελφοὶ

Παναγιώτης Νοταρᾶς
καὶ οἱ λοιποὶ Ἀδελφοί.„

(α) Παράδοξον! Τὴν Ῥωσσίαν ἐθεώρουν οἱ Ἕλληνες ὡς μίαν Θεότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέθετον τὰς ἐλπίδας των.

(β) Ἔκλαμπρον ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὸν Α. Ὑψηλάντην. Τὸ δὲ ἀνωτέρω ἀναφερόμενον δὶς Ῥ, εἶναι τὸ ἀρχικὸν τῆς λέξεως Ῥωσσικά.

ρος ἐνεργητικὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν Ἑλλήνων· καὶ ποίους δύναται νὰ μεταχειρισθῇ τρόπους περὶ τούτου, ἐνῷ εἰρηνεύει μὲ τὴν Πόρταν.

Ε'. Ἂν ὑπάρχωσιν αἱ ἀνήκουσαι περὶ τοῦ Πολέμου προετοιμασίαι· καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ οἰκονομηθῶσιν αἱ μεγάλαι δαπάναι.

Ὁ Δικαῖος ἐρωτηθεὶς περὶ τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν μέσων τῆς Ἀρχῆς, δὲν ἔδοσεν ἄλλας ἰδέας παρὰ τὰς κοινάς· ἐβεβαίωνε δὲ μὲ ἔμφασιν λόγου ὀλίγωρον τὴν κίνησιν τοῦ Πολέμου τῆς Ῥωσσίας, τὰ μέλλοντα μεγάλα βοηθήματα τούτου τοῦ Ἔθνους καὶ τὸν παρὰ τὰ ἄλλα ὠφέλιμον ἀντιπερισπασμὸν τῶν μὲν Παραδουναβίων καὶ τῆς Ῥωμελης διὰ τὸν πόλεμον τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ τὸν μέλλοντα τῆς Ῥωσσίας, τῆς δὲ Ἀνατολῆς διὰ τὰς ἀναφυομένας ἤδη ταραχὰς τῶν Περσῶν. Ἐβεβαίωνε πρὸς τούτοις, ὅτι εἰς μὲν τὴν Ὕδραν ἐσώθησαν 3,000 δυφέκια, 300 βαρίλια πυρίτιδος, 300 ξίφη καὶ 600.000 μετρητῶν· τὰ δὲ διωρισμένα διὰ τὴν Πελοπόννησον φθάνουσιν ἐντὸς ὀλίγου. Διὰ νὰ πληροφορηθῶσιν ἀκριβέστερον οἱ Πελοποννήσιοι, ἀπέστειλαν τὸν Σπυρίδωνα Χαραλάμπη εἰς τὴν Ὕδραν, γράφοντες, Ἂν ἔφθασαν τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν σύσασιν τοῦ Σχολείου μέσα. Ὁ Ἀπεσταλμένος ἐπεφορτίσθη μυστικώτερον νὰ ἐρευνήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν διάθεσιν τῶν Ὑδραίων καὶ τὴν ἐλπιζομένην, ἢ μή, διακήρυξιν τοῦ Ῥωσσικοῦ Πολέμου. Ὡδηγήθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ τὰ γράμματα τότε, ὅταν εὕρῃ εὐδιαθέτους τούτους.

Τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου ἦσαν ἤδη ὑπὸ ἀσυνομικὴν παρατήρησιν. Μολοντοῦτο ὁ Σ. Χα-

ραλάμπει κατορθώνει τὴν μετάβασίν του εἰς Ὕδραν, ὅπου συσημένος πρὸς τὸν Γ. Ἰκιώνην βεβαιοῦται τὸ ἀνύπαρκτον τῶν παραστάσεων τοῦ Δικαίου καὶ, τὸ χειρότερον, ἐναντίους διόλου εἰς τὸ περὶ Πολέμου πνεῦμα τοὺς Προύχοντας Ὑδραίους. Κατέφυγεν ἐντεῦθεν καὶ μὲ κίνδυνον ζωῆς εἰς τὰς Σπέτσας, καὶ φθάσας εἰς τὴν Βοστίτσαν εὗρε τὴν Συνέλευσιν διαλελυμένην.

Ἡ Ἀποσολὴ τούτου εἶχεν ἀποτελέσει τὴν σύρησιν τῆς παῤῥησίας τοῦ Δικαίου. Ὑπεσηρίζετο αὐτὸς ἀπὸ μερικοὺς, ἐνῷ κατά τινα λόγον ἐλέγχετο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, βασανίζοντας ἀσύμφορον διόλου τὴν ῥῆξιν τοῦ Πολέμου διὰ τὰς ἐλλείψεις καὶ ἄλλας γενικὰς αἰτίας. Δὲν εἶχον τότοι ἐπιχειρήματα μήτε ὀλίγα, μήτε ἀδύνατα. Τελευταῖον ἐδείχθησαν συγκατανεύοντες καὶ αὐτοὶ, ἂν πρότερον ἐκίνουν τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, σύροντα πρὸς τὸ μέρος των τὴν προσοχὴν τοῦ μεγάλου Στρατοῦ τῶν Ἰωαννίνων. Ὁ Γερμανὸς Π. Πατρῶν ἐπεχωρίσθη ν' ἀποδείξῃ καὶ ἐγγράφως (διὰ 10 Ἄρθρων) τὸ ἐπιβλαβὲς τοῦ Πολέμου εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἀρχήσῃ πρώτη ἡ Πελοπόννησος τὴν κίνησίν της χωρὶς τῆς προηγουμένης, ἢ τῆς ἀμέσου συμμετοχῆς, τῶν ἄλλων Τόπων.

Ἄλλοι δὲν συνεφώνουν κατ' ἔκτασιν εἰς ταύτας τὰς παρατηρήσεις. Ἐθεώρουν (α) δὲ κατάλληλον

(α) Ἠθέλησαν νὰ εἴπωσί τινες τὴν τοιαύτην διαγωγὴν τούτων ὡς ἀποτέλεσμα, τῶν ὁποίων προέβλεπον δεινῶν περιστάσεων ὡς πρὸς τὰς ἀτομικὰς των κατασάσεις. Ἂν ἐκλάβωμεν τοῦτο ὡς ἀληθὲς, πῶς ἔχομεν νὰ κρίνωμεν ἐκείνους, ὅσοι καὶ πλούσιοι καὶ χαίροντες ἰσχὺν πολιτικὴν ἐδείξαν τὸν ἰδιον εἰς

τὴν ἐποχὴν τῦ Κινήματος καὶ ἀναγκαίαν μάλισα τὴν ἔναρξίν τυ, καθ' ὃν καιρὸν ἀφ' ἑνὸς μέρυς οἱ Τῦρκοι εὑρίσκοντο ἐσωτερικῶς ἐκπεπλημμένοι, οὐδὲ ἐδύναντο νὰ γνωρίζωσι διὰ τὰς ἀμφιβολίας των, ὁποῖα ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶσι σαθερὰ μέτρα· καθ' ὃν καιρὸν ἐκυριεῦοντο οὗτοι ἀπὸ τὴν μεγαλητέραν παραλυσίαν, μὴν ἔχοντες κἀμμίαν προπαρασκευὴν γενικὴν Πολέμυ, μήτε ἐφωδιασμένα τὰ φρύριά των· καὶ ἀφ' ἑτέρυ οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἀρκετὰ προδιατεθειμένοι καὶ ἐνθυσιασμένοι. Τὸ ἔργον ἦτο κινδυνῶδες καὶ αὐθαδες τῳόντι. Ἀλλ', ὅπυ ἡ ἀνάγκη περιορίζει τὸν ἄνθρωπον, ἐκεῖ ἡ αὐθάδεια νομίζιται φρόνησις καὶ ἡρωϊσμὸς ἡ ῥιψοκίνδυνος πρᾶξις. Οἱ μεγαλυργοὶ καὶ ἐνθουσιώδεις ἄνθρωποι δὲν ἐκράτησάν ποτε λογαριασμὸν εἰς τὺς κινδύνυς τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεών των. Ἔπειτα, ὅσαι ἐπιχειρήσεις ἄρχονται μὲ κίνδυνον, ἐκεῖναι τελειόνυν ὡσεπιτοπλεῖσον μὲ ἔκβασιν καλήν· τὰ δὲ Ἔθνη δὲν εὐγαίνυσί ποτε ἀπὸ ἕνα κίνδυνον, εἰμὴ δὶ ἄλλυ κινδύνυ. Οἱ Τῦρκοι ἤδη ἡτοίμαζον τὰς φυλακὰς καὶ τὺς δημίυς των. Οἱ Πελοποννήσιοι, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐν γένει, ὅπαξ ἐνοχοποιηθέντες εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐξουσίας, ἔπρεπε νὰ προκρίνωσι τὰ βέβαια κακὰ τῶν Τῦρκων παρὰ τὰ ἀβέβαια τῦ Πολέμυ; Οἱ προβλεπτικοὶ ἄνθρωποι ὠφελήθησαν πάντοτε ἀπὸ τὰς περισάσεις ἐκείνας, ὅσαι κατέχυσιν εἰς

τὸ πνεῦμα τῦ Πολέμου Ζῆλον; Ἂν οἱ τοιῦτοι δὲν ἐφαίνοντο θερμουργοὶ πρωταγωνισαὶ, ποῖος ἐδύνατο νὰ προλάβῃ τόσαι δυσυχίας καὶ τὴν ὄχι ἀμφίβολον ἐπιστροφὴν τῦ Ἔθνυς;

τὸν ἄπειρον κύκλον τῶν αἰώνων τὸν τόπον τῶν μοναδικῶν παραδειγμάτων. Ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ πρόοδος τῆς Ἑταιρίας καὶ ὁ κατὰ συνέπειαν ἐριθισμὸς τῶν πνευμάτων ἦτο μία ἐκ τῶν περιστάσεων, ὅσαι δὲν παρουσιάζονται καθημέραν.

Εἰς τὰς τοιαύτης φύσεως ἐνστάσεις ὁ Γερμανὸς ἀντεπίφερε καὶ 11 Ἄρθρον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐσχεδιάζετο ἡ ἀσφάλεια ὅλων καὶ ὁ ἀποκοιμισμὸς τῶν Τούρκων μέχρι τοῦ δέοντος χρόνου (α). Μετὰ πολλὰς συζητήσεις ἐθεωρήθη ὄχι ἁρμόδιος ἤδη ὁ καιρὸς τοῦ Πολέμου, καὶ ἀπεφασίσθη τέλος πάντων.

Ὁ Γ. Δικαῖος νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του (β), χωρὶς νὰ ἐνεργῇ τὸ παραμικρόν.

Νὰ παύσῃ πᾶσα ἐνέργεια μέχρι τῆς καταβάσεως τοῦ Προσδοκωμένου (γ), διὰ νὰ παύσω-

---

(α) Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτες (διελάμβανε τὸ, περὶ οὗ ὁ λόγος, Ἄρθρον,) ἐὰν ζητηθῶσιν εἰς Τριπολιτσὰν πρῶτον ν' ἀποκριθῶσι μὲ τὴν Ἐξουσίαν, διὰ νὰ ἀναβαλλωσι καιρόν. Γενομένης ζητήσεως δευτέρας, οἱ μὲν Ἀρχιερεῖς νὰ προφασισθῶσιν, ὅτι δὲν συμμετέχουσιν εἰς τὰ πολιτικά· οἱ δὲ Προεστῶτες νὰ προτείνωσι τὴν παραίτησίν των, ὡς ἀδυνατοῦντες πλέον νὰ ἀντιπροσωπεύωσιν ἕνα Λαόν, βεβαρυμένον ἀπὸ τόσας ἐκτάκτους ὑποχρεώσεις καὶ τὴν κατὰ τὰς τελευταίους χρόνους γενομένην τρίτην μεταλλαγὴν τῶν Βαλύδων τῆς Πελοποννήσου. (Ζήτει Ἐποχ: Β'. Κεφ: Β'.)

Ἐὰν πάλιν ἡ Ἐξουσία ἐπαναλάβῃ μὲ περισσοτέραν ἐπιμονὴν τὰς προσκλήσεις της, τότε σύμφωνοι ὅλοι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Ὕδραν. Τοιουτοτρόπως, συσκεφθέντες μετὰ τῶν ἐκεῖ Προκρίτων, ἢ νὰ πολιτεύθωσι τοὺς Τούρκους, ἴσως σχίσωσι τὸ προσωπεῖον ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἢ, ἂν βιασθῶσι τελευταῖον ἀπὸ τὸ ἐνδεχόμενον ἀντίθετον πνεῦμα τῶν Ὑδραίων, νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ μεταμορφώνοντες τὰ πράγματα νὰ πιστοποιήσωσι παθητικὰς καὶ ψευδεῖς τὰς παραστάσεις τῶν Πελοποννησίων Τούρκων, καὶ ὕστω νὰ σβύσωσι διὰ τῆς αὐθορμήτου παρουσίας των κάθε ὑποψίαν τῆς Πόρτας.

(β) Τὸ Λεωντάρι.

(γ) Δηλονότι τοῦ Α. Ὑψηλάντου.

σιν οὕτως αἱ καταχρήσεις.

Νὰ ληφθῶσι μέτρα, ὥσε φθάσας ἕτος νὰ μείνῃ ἀσφαλὴς καὶ ἀγνώριστος μέχρι τινος ἢ εἰς τὴν Μάνην, ἢ εἰς τὰς Παλαιὰς Πάτρας, ὅπου ἔμελλε νὰ ἀποβιβασθῇ. Τότε νὰ κινηθῇ ἡ Πελοπόννησος ταχικώτερον, λαμβάνουσα τὰς ὁδηγίας του, ἀφοῦ ὁπλοφορήσωσι προκαταρκτικῶς τὰ ἄλλα Μέρη τῆς Ἑλλάδος (α).

Νὰ πεμφθῶσιν ἄνθρωποι εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ ἄλλα μέρη, διὰ νὰ πληροφορηθῶσι τὰς διαθέσεις καὶ αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων Δυνάμεων ὡς πρὸς τὴν περὶ πολέμου ὑπόθεσιν τῶν Ἑλλήνων.

Νὰ ἐνεργηθῇ Κατάλογος τῶν Ἑταίρων τῆς Χερσονήσου, καὶ ἕκαστος νὰ ὑποχρεωθῇ ὄχι μόνον εἰς τὴν καταβολὴν, ὅσης ὑπεσχέθη χρηματικῆς ποσότητος, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλην κατὰ ζῆλον φιλογενείας συνεισφοράν. Τὰ δὲ χρήματα νὰ ἀποταμιευθῶσιν εἰς τὸ Γενικὸν Ταμεῖον τῶν Πατρῶν (β).

(α) Ἦτον ἀδύνατον τοῦτο νὰ κατορθωθῇ, καθὸ ἐναντίον εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν τὸ πράγματος. Παρὰ τὴν κεντρικὴν θέσιν καὶ τὸν ἐκ συγκρίσεως πληθυσμόν της ἡ Πελοπόννησος δὲν ἐπεβαρύνετο ἤδη, καθὼς ἄλλοτε, ἀπὸ δυνατὰ στρατεύματα ξενικὰ, ἐνῷ ἡ Στερεὰ κατεθλίβετο διὰ τὸν πόλεμον τῶν Ἰωαννίνων.

Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἔπρεπε νὰ τρέξωσι τὸν φυσικὸν των δρόμον· καὶ θέλομεν ἴδη ἄλλοτε, ὅτι καμμία ἄλλη Ἑλληνικὴ Ἐπαρχία δὲν ἐκινήθη, οὐδὲ ἦτον εἰς σάσιν τοῦ νὰ κινηθῇ, ἐὰν δὲν ὡπλίζετο πρώτη ἡ Πελοπόννησος.

(β) Ὁ σημειωθεὶς (ὑπὲρ τῆς κοινῆς δηθεν Σχολῆς) κατάλογος εἰς τὴν Βοστίτσαν περιεῖχεν ὀνόματα ἀπὸ μόνας τὰς Ἐπαρχίας Π. Πατρῶν, Βοστίτσης, Ἀρκαδίας, Καλαμάτας καὶ Ἁγίου Πέτρου. Ἡ δὲ καταβλητέα ποσότης ἐλογίζετο εἰς 162,600 γρόσια.

Ἀνεφέραμεν καὶ τοῦτο, διὰ νὰ ἀποδείξωμεν, μὲ ὁποῖα μέσα ἔπασχον οἱ Ἕλληνες νὰ κινήσωσι τὸν Πόλεμόν των.

Ὁ Δικαῖος δὲν ὡμολόγησεν, ὅσα ἔλαβεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν χρήματα διὰ τὴν Πελοπόννησον.

Ἂν εἰς τὸ διάσημα τοῦτο δὲν δυνηθῶσι νὰ οἰκονομήσωσι τὰς ὑπονοίας τῆς Ἑξωσίας, καὶ ζητηθῶν ἐπιμόνως εἰς τὴν Τριπολιτσὰν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Προεσῶτες· τότε σύμφωνοι ὅλοι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς Κυκλάδας, καὶ ἐκεῖθεν βλέποντες τὴν διαγωγὴν τῆς Ῥωσσίας καὶ τῶν ἄλλων Δυνάμεων, νὰ ἀδηγηθῶσι μονιμώτερον εἰς τὴν μέλλουσαν πολιτείαν των.

Τοιουτοτρόπως διελύθη (τὴν 29 Ἰανουαρίου, 1821) ἡ Συνέλευσις. Οἱ τόποι παρεφυλάττοντο ἀπὸ τὴν Ἑξωσίαν, ὡς εἴπομεν (α), καὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ γίνωσιν εἰς τοὺς λοιποὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Προκρίτους ἔγγραφοι Κοινοποιήσεις περὶ τῶν πρακτέων. Ἐντεῦθεν ὁ μὲν Χρισιανουπόλεως ἐπεφορτίσθη νὰ εἰδοποιήσῃ εἰς τὴν διάβασίν του τοὺς Προεσῶτας τῆς Καρυταίνης, Φαναρίου, Μισθροῦς, Καλαμάτας καὶ Ἀρκαδίας. Ὁ Μονεμβασίας τὸν Μαυρομιχάλην· καὶ οἱ λοιποὶ τοὺς ἄλλους· Ἀλλ' ὁ πρῶτος ἐξέλαβεν ἀδιάφορον τὸ πρᾶγμα, ἢ διὰ δειλίαν διευθύνθη εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του· ὁ δὲ Π. Πατρῶν ἐνήργησε μίαν Ἀποσολὴν (περὶ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου) εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ τὸν Ἰγνάτιον, ὅστις, εἰδοποιούμενος περὶ ὅλων τῶν διατρεχόντων, ἐζητεῖτο νὰ γνωμοδοτήσῃ περὶ τῆς ἐνάρξεως, ἢ τῆς ἀναβολῆς τοῦ ὀργανιζομένου Κινήματος. Ὁ Πόλεμος μεολονταῦτο προέλαβε τὴν ἔγκαιρον ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπεσταλμένου Τσαμαρᾶ, ὅστις ἔφερεν Ἀπάντησίν τινα σκοτεινὴν καὶ ἀμφίβολον.

(α) Ἴδε Σελ. 358.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Κατάσασις τῶν Πατρῶν καὶ συνέπειαι — Ὁ Μεχμὲτ Σαλὴχ διατάττεται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σφαγὴν τῶν Προκρίτων καὶ Ἀρχιερέων. Προσκαλεῖ τούτους εἰς Τριπολιτσάν — Προδοσία τῆς εἰς Δημητσάνην ἐνεργουμένης κατασκευῆς τῆς πυριτοκόνεως — Ἐξαγρίωσις τῶν Τούρκων — Μεθοδεύματα τοῦ Π. Πατρῶν — Εἴσοδος τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Προεσώτων εἰς Τριπολιτσάν. Τῦ Ἀνασασίᾳ Μαυρομιχάλη — Διαγωγὴ τῆ Ἐξουσίας — Ἀνακάλυψις πλήρης τῦ Μυσηρίυ — Προσκλήσεις Ἐπαναληπτικαὶ πρὸς τοὺς μὴ εἰσελθόντας — Στρατηγήματα τούτων — Ἀποσολαὶ διάφοροι — Ἔναρξις τοῦ Πολέμου.

Τῆς Βοσίτσης ἡ Συνέλευσις ηὔξησεν, ὡς ἦτον ἐπόμενον, τὰς ὑποψίας τῆς Ἐξουσίας. Αἱ Πάτραι περὶ πλέον ταράσσονται ἀπο τὰ ἀνόητα κινήματά τινων, καὶ μάλισα τοῦ Δικαίου, φυγόντος ἀπὸ τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν: Τὸ Μυσήριον διαδίδεται καὶ εἰς τοὺς παραμικροτέρυς ἀνθρώπυς· καὶ ἤδη οὗτοι τρέχυσιν ἀχαλίνωτοι, ἐρωτῶμενοι μεταξὺ των εἰς τὰ καφεπωλεῖα καὶ ἔμπροσθεν τῶν Τυρκων, "Πόσα "ἔχεις;„ Οἱ δὲ Αὐλητῆρες, ψάλλοντες συχνὰ τὰ Ἡρωϊκὰ Ἄσματα καὶ μάλισα τὸ κοινότερον

"Δεῦτε Παῖδες τῶν Ἑλλήνων„

ἐτριπλασίαζον τὴν λέξιν Τυρκῶν, κάμνοντες οὕτω καταφανεστέραν τὴν μυσηριώδη ὑπόθεσιν τῦ Ἔθνυς. Τοιοῦτοι κίνδυνοι ἐβίασαν τοὺς Πατραεῖς νὰ ἀπειλήσωσιν εἰς τὸν Δικαῖον καὶ θάνατον. Τελευταῖον τὸν ἀπεμάκρυναν· ὁ δὲ Μαυρομιχάλης ὡδηγήθη νὰ τὸν προσέχῃ περιωρισμένου

Ἕνας Καδδὴς τῶν Πατρῶν, ὀνομαζόμενος Μεχμὲτ Σαὴρ Ἐφένδης, βλέπων Ἕλληνάς τινας αὐθαδιάζοντας τολμηρῶς ἔμπροσθεν τῦ Μερκεμέ τυ, δὲν θεωρεῖ ἁπλῦν τὸ πρᾶγμα, καὶ διαποινώνει τὰς ὑποψίας τυ πρὸς τὺς λοιπὺς Τὺρκυς, οἱ ὁποῖοι τὰς ἀψήφησαν (α). Ὁ ἴδιος ἀκολούθως, πληροφορύμενος, ὅτι οἱ Κυλαβρυτινοὶ καὶ Βοσιτσιάνοι Προεσῶτες φέρυσι πλησίον των περισσοτέραν παρὰ τὴν συνήθη ἔνοπλον φρυρὰν, ἀνεφέρθη κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Συλτάνον, ὅσις ἀπεφάσισε, καθὼς μᾶς βιβαιώνυσι, γράψας· Αἱ γενεαὶ αὐτῶν ἐξολοθρευθήτωσαν!!

Ἐνταυτῷ Ὑπάλληλοί τινες Ξένων Ἀρχῶν, καὶ μάλισα ὁ Διερμηνεὺς Θωμᾶς Βαρθόλδος, δὲν ἠσχύνθησαν νὰ βάλλωσιν εἰς κίνδυνον τὴν τιμὴν τῶν Κυρίων των, φέροντες ἡμέραν καὶ νύκτα τὸ πρόσωπον τοῦ κατασκόπου ὑπὲρ τῶν Τούρκων.

Κατὰ συνέπειαν, ὅσων προανεφέραμεν (β), ὁ Χαλὲτ Ἐφένδης, ψυχὴ τῦ Συλτάνυ, ἤρχησεν ἐπιμελύμενος τὴν πραγματοποίησιν τῦ σχεδίυ περὶ τῶν Προεστώτων, τῶν Ἀρχιερέων καὶ ἀλ-

---

(α) Ἦσαν ἤδη παράξενα τρόντι τὰ φαινόμενα τῶν Πατρῶν. Καὶ Ἕλληνες καὶ Τούρκοι παρεσκευάζοντο πλαγίως, ἐμπνευσμένοι οἱ πρῶτοι ἀπὸ τὴν ἰδίαν τῆς ἐλπιζομένης ἐλευθερίας των, καὶ οἱ δεύτεροι ἀπὸ φόβον. Οἱ Τὺρκοι μολοντῦτο, ὑποπτεύοντες τὰ πάντα ὡς ῥαδιουργίαν ἄλλοτε τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ ἄλλοτε τῶν Φράγκων, ἐσυμβύλευον τὺς Ἕλληνας τὸ ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ ὁλιθρίυς ἀτοπίας, ἐνεχόμενοι εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν Ἰωαννίνων, καὶ τοὺς ὑπέσχοντο πᾶσαν ἀσφάλειαν, ἐὰν ὑπερισχύσωσι κατὰ τῶν Φράγκων. Τοιαύτη σύγχισις ἰδεῶν δὲν ἦτον ὀλίγον ὠφέλιμος εἰς τὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων.

(β) Ἴδε Σελ. 324.

λων (α). Ὁ (ἐπιφορτισμένος τὴν Διοίκησιν τῆς Πελοποννήσου) Καϊμακάμης Μεχμὲτ Σαλὴχ διετάγη κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1821 νὰ βάλῃ εἰς ἐκτέλεσιν τὴν τρομερὰν ταύτην σφαγήν. Ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν ἐγνωρίζετο, εἰμὴ μόνον εἰς τὸν Σελτάνον, τὸν Μέγαν Βεζύρην, τῶν Χαλὲτ Ἐφένδην, ὅσις τὸν ἐπενόησε, τὸν Χουρσὴτ Πασσᾶν, Μεχμὲτ Πασσᾶν, Ἰσοὺφ Πασσᾶν καὶ Μεχμὲτ Σαλὴχ. Ὁ τελευταῖος ἐζήτησε κατ' ἀρχὰς τὰ μέσα. Γνωρίζων ἐν τούτοις, ὅτι οἱ πρῶχοντες Τοῦρκοι αὐτῇ τῇ τόπῳ ἦσαν ἕνεκα ἰδιαιτέρων σκοπῶν συνδεδεμένοι διὰ ψευδῆς φιλίας μὲ τοὺς πρώχοντας Ἕλληνας, ἐπροφυλάχθη νὰ φανερώσῃ εἰς τούτους παρόμοιον μυστικὸν μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν εὑρέθησαν ὅλοι ἡνωμένοι εἰς τὴν Τριπολιτσὰν, πρωτεύουσαν τῆς Πελοποννήσου.

Ἤδη ἐμψυχωμένος ὅτος ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ (β), ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πράγμασι Τούρκους περὶ διαφόρων συμφερόντων τῇ τόπῳ· καὶ ταῦτα ἔλαβεν ὡς ἀφορμὴν μιᾶς ἀνάγκης, ἀπαιτούσης τὴν συγκάλεσιν τῶν Προκρίτων καὶ Ἀρχιερέων τῶν διαφόρων Ἐπαρχιῶν. Κατὰ συνήθειαν παλαιὰν οἱ Προεστῶτες συνήρχοντο δὶς κατ' ἔτος (τὸν Μάρτιον καὶ Σεπτέμβριον) εἰς τὴν πόλιν ταύτην, πραγματευόμενοι

(α) Ἐντεῦθεν ἔχει τὰς ἀρχάς του κυρίως τὸ μίτρον τῶν εἰς Ἰωάννινα Πασσάδων, οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν νὰ εἰσάξωσιν εἰς τὸ σφαγεῖόν των καὶ τοὺς Σελιώτας, ἀφοῦ ἐθυσίασαν εἰς τὸ μέσός των τόσους ἄλλους. (Θέλομεν ὁμιλήσει κατὰ πλάτος εἰς τὰ περὶ τοῦ Σουλίου καὶ περὶ ταύτης τῆς περιστάσεως.)

(β) Ἴδε Σελ. 328.

περὶ τῆς καταστρώσεως καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῶν φόρων τῦ τόπου, καὶ περὶ ἄλλων ἀκόμη γενικῶν ὑποθέσεων (α). Ὁ Μεχμὲτ Σαλὴχ συγκαλεῖ κατ' ἔκτακον ἀνάγκην καὶ αὐτὺς καὶ ὅλυς συγχρόνως τὺς Ἀρχιερεῖς (Καραμπάσιδας). Ἦτον ἐπόμενον τὸ νὰ δώσῃ τὰς μεγαλητέρας ὑπονοίας τοιαύτης φύσεως πρόσκλησις, ἐκδιδομένη μάλισα εἰς περίστασιν παρομοίαν.

Ὁ Μεχμὲτ Σαλὴχ δὲν εἰσακύεται. Κατὰ συνέπειαν μὴν ἀγνοῶν ὕτος πλέον τὴν εἰς τὴν Μάνην ἔξοδον τοῦ Θ. Κωλοκοτρώνυ (β) Νάσσου Φωτομάρα καὶ ἄλλων, ἐπαναλαμβάνει σφοδροτέρας τὰς προσκλήσεις τυ. Συγχρόνως ὑποπτεύων τὰ ἐνδεχόμενα κινήματα τῶν ὑποτιθεμένων Κλεπτῶν καὶ Ζορμπάδων (Ἀνταρτῶν), ἐπικαλεῖται σπυδαίως νέαν στρατιωτικὴν Δύναμιν παρὰ τῦ Χυρσὴτ Πασσᾶ.

(α) Ἴδε Σελ. 43.

(β) Πελιπλέον ἐδειλίων εἰς τὴν παρυσίαν τύτυ, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἦτο συστημένον καὶ ἀπ' ἄλλας περιστάσεις (Ἴδε Σελ. 111) καὶ ἀπὸ τὸν πόλεμον τῆς Ἁγίας Μαύρας, ὅπου ἔλαβε καὶ τὸν βαθμὸν τῦ Ταγματάρχου παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐπὶ τῆς ἀναχωρήσεώς τυ ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον, (ὅπυ ἐπλεόναζεν ἡ Ἑταιρία, καθὼς καὶ εἰς τὴν νῆσον τῆς Κεφαλληνίας,) ἐξετάσθη ἡ Ἀλληλογραφία του ἀπὸ τὴν Διοίκησιν· ἀλλ' ἠδυνήθη ὕτος νὰ κρύψῃ τὰ ὐσιωδέστερα γράμματα καὶ ἄλλων καὶ τῦ Ῥῃλάντου, ὁπὺς τὸν ἔδιδεν ὁδηγίας περὶ τῆς ἀμέσυ ἐξόδυ τυ εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ὁ Κωλοκοτρώνης κατώρθωσε τὴν μετάβασίν τυ ἐπὶ λόγῳ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, ἔχων πλησίον τυ 6 μόνυς· οἱ Τῦρκοι ὅμως τὸν ὑπέθετον μὲ πολλύς· διὰ τῦτο ἐζήτυν ἀλλεπαλλήλως ἀπὸ τὸν Μαυρομιχάλην τὴν παράδοσίν τυ. Ὁ Μαυρομιχάλης, μολονότι ἀμφιρρέπης ἤδη εἰς τὸ περὶ Πολέμυ πνεῦμα, ἠκολύθει ἀπαθῶν πάντοτε τὴν Ἐξυσίαν, ἂν καὶ θέλων ἐξ ἐναντίας δὲν εἶχε τὴν ἀπαιτυμένην δύναμιν, διὰ νὰ τὸν λάβῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τῦ Μυρτσίνυ, ὅπυ ἐξενίζετο.

Ἀπὸ τὴν Μάνην ὁ Κωλοκοτρώνης συνηγροικήθη μὲ τὺς Πελοποννησίυς, καὶ ἐνήργει πρὸς τὸν σκοπὸν τῦ Κινήματος. Ἡ παρυσία τυ ἔδιδε μέγαν ἐνθυσιασμὸν καὶ ἐλπίδας.

Ἐν τούτοις ἡ σύμπτωσις τῆς ἐκ μέρους τῶν Σπηλιοτοπύλων (α) ἀνακαινίσεως τῶν νερομύλων τῆς Δημητσάνης, ἐκρημνισμένων πρὸ 30 σχιδὸν χρόνων, καὶ ἡ γενομένη ἐκ μέρους ἐνὸς προδοσία τῆς κρυφίας κατασκευῆς τῆς πυριτοκόνεως ἀποταμιευομένης εἰς τὰ Μοναστήρια καὶ τὰ ὑπόγεια μέρη, ἐπισφραγίζουσι τὰς περὶ ὅλων ὑποψίας τῶν Τούρκων. Κατ' εὐτυχίαν ἡ ἀποσαλεῖσα Ἐκτελεσικὴ Δύναμις ἐπέστρεψεν ἄπρακτος, σφραγίσασα μόνον τὰς οἰκίας καὶ τὰ πενὰ ἀπὸ ὕλην ἐργοστάσια. Ἤδη οἱ Πελοποννήσιοι συντρίχυν ἐναγώνιοι, καὶ δυνάμει χρημάτων πραΰνουσι τὸν Καϊμακάμην (β), ἐκδόσαντα τὴν ἀκόλουθον Διαταγήν.

"Μεχμὲτ Σαλὴχ Ἐλέῳ Θεῦ Καπιτζήπασσης τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας καὶ Καϊμακάμης τοῦ Βαλῦ Μωρέως".

"Σοφολογιώτατε Καδδὴ Ἐφένδη τοῦ Καζᾶ Καρίταινας, μεγαλυνθείη ἡ Σοφία σου. Τιμιώτατε Βοεβόνδ Ἀγᾶ τῦ αὐτῦ Καζᾶ καὶ Βυτζυχίδες, αὐξηνθείη ἡ Τιμή σας. Ἐκ τῦ πρὸς

(α) Οἱ Σπηλιοτόπυλοι βοηθηθέντες ἀπὸ τὰς συνεισφορὰς τῶν Ἑταίρων, κατώρθωσαν νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὴν Δημητσάνην μίαν σημαντικὴν ποσότητα νίτρου.

(β) Παρὰ τὴν ἄλλην ἀθλιωτάτην κατάστασίν της ἡ Πελοπόννησος ἔλαβε κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας χρόνους τὴν κακὴν τύχην τῦ νὰ δεχθῇ Διοικητήν της, ὡς εἴπομεν (Σελ. 325) τὸν Μιχμὲτ Χουρσὴτ Πασσᾶν, ἄνθρωπον ἠμιθεοποιημένον, ὡς ἄλλον Σελτάνον. Ἐπὶ τῆς ἀπουσίας ταύτης ἔφθασεν ὁ, περὶ οὗ ὁ λόγος, Καϊμακάμης εἰς τόσην χρηματομανίαν, ὥστε ἐλάμβανεν ἀναφανδὸν ἀπὸ τὰς ἐναγομένας δι' ὁποιανδήποτε ὑπόθεσιν τριπλῆν χρηματικὴν ζημίαν, τὴν μὲν διὰ τὸ Ταμεῖον τῦ Χουρσὴτ Πασσᾶ, τὴν δὲ διὰ τὸν Μπυμπασηρίην, καὶ τὴν ἄλλην διὰ τὸν ἑαυτόν του.

Μολονταῦτο τὸ πάθος τῆς χρηματολατρείας του ὠφέλησε κατὰ τὴν περίστασιν αὐτήν.

ἐμὲ καλέντος Ἰλαμὶς τῆς αὐτόθι Ἱερᾶς Κρίσεως μᾶς ἔγανε γνωστὸν, ὅτι οἱ Ῥεαγιάδες τοῦ εἰς τὸν αὐτὸν Καζᾶ περιεχομένου χωρίου Δημητζάνης ἐναντίον τοῦ Τζηλῆ Ῥιζᾶ ἀνεκαίνισαν τέσσαρας Βαρυτομύλους ἀπὸ τοὺς πρὸ καιροῦ κρημνισθέντας, καὶ ἔτι ἕνα ἄλλον μύλον τῆ τζιβερτζιλὲ, καὶ εὑρίσκονται εἰς τὸ χέρι τῶν Ῥεαγιάδων πέντε μύλοι· πλὴν μέσα εἰς τοὺς μύλους ἐκτὸς τῶν ἐργαλείων δὲν εὑρέθη βαρύτη, καὶ ὅλοι οἱ Κερχανάδες μὲ τὸ μεραφέτι σας ἐβγαλλώθησαν, καὶ οἱ δυλεύοντες τὴν βαρύτην ἔφυγον, καὶ τὰ σπήτια τῶν φυγόντων κατὰ τὸ νόημα τοῦ ἰδίου Ἰλαμὶς ἐβγαλλώθησαν. Οἱ παρόμοιοι χωρικοὶ Ῥεαγιάδες τὸ νὰ ἀνακαινίσουν Βαρυτομύλους, καὶ τὸ νὰ δυλεύουν ἀρκετὸν βαρῦτι, τὸ πῶς εἶναι ἐμποδισμένον καὶ ἐναντίον τῆς Ὑψηλῆς Θελήσεως, εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι. Ὅθεν προσάζομεν ἐσᾶς τοὺς ῥηθέντας, νὰ κρημνίσετε τοὺς ἀνακαινισθέντας παρὰ τῶν εἰρημένων χωρικῶν Ῥεαγιάδων πέντε μύλους, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ μὴ τολμήσουν νὰ ἀνακαινίσουν μύλους πρὸς δύλευσιν βαρυτίου, γινομένης ἀπὸ ὅλης μεγάλης τῆς προσοχῆς κατὰ τοῦτο, καὶ νὰ ξεβγαλλωθῶσιν, ὅσα σπήτια ἐβγαλλώθησαν. Πρὸς ἐνέργειαν τούτων ἐξεδόθη τὸ παρὸν ἀπὸ τὸ μέρος μας, καὶ ἐστάλθη, τοῦ ὁποίου φθάνοντος ἴνσαλλαχ, προσάζομεν, ὅτι κατὰ τὸ Μπυγιουρδὶ νὰ ἐνεργήσετε καὶ νὰ ἀκολυθήσετε, φυλαττόμενοι ἀπὸ τὸ ἐναντίον ἐξάπαντος„.

"Ἐξεδόθη τὸ Παρὸν ἀπὸ τὸ τοῦ Μωρέως Διβάνι, 1821, Φευρουαρίου 7, Τριπολιτζᾶ„.

Ὁ ὄχλος τῶν Τούρκων τῆς Πατζίδρας ἐξαγριῶται πλέον καὶ ἐπαπειλεῖ ἀνεξαίρετον σφαγήν. Ἡ Ἐξουσία καὶ οἱ Ἀγάδες μόλις τὸν χαλινώνουν. Ὁ Π. Πατρῶν, βεβαιούμενος τὴν εἴσοδον τοῦ Χρισταυπόλεως (α), καὶ βλέπων τὴν ἐξαγρίωσιν τῶν Τούρκων, ἀνεχώρησεν ἐκ τῶν Πατρῶν (27 Φευρουαρίου, 1821,) ὑποκρινόμενος τὴν

(α) Πρῶτος οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Τριπολιτσάν, καὶ τοῦτο τὸ κίνημά του ἠπάτησε τοὺς ἄλλους, γνωρίζοντας, ὅτι ἤξευρεν αὐτὸς τὰς γνωμέας Ἀποφάσεις τῆς Πορτίτσης.

εἰς Τριπολιτσὰν διεύθυνσίν τε, καὶ ἀνέβη εἰς τὰ Καλάβρυτα, ὅπου διευθύνθη καὶ ὁ Α: Δόνδος. Ἐκεῖ ἐπροσποιήθη τὸν ποδαλγόν. Γίνονται μεταξὺ τούτου, τῶν Καλαβρυτινῶν, Βοσιτσιάνων καὶ ἄλλων σκέψεις πολλαὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀποφυγῆς τῶν κινδύνων, ὅσον τοῦ ἑαυτοῦ των, τόσον καὶ τῆς Πελοποννήσου. Ἀποφασίζουσι τὸ νὰ μὴν ὑπάγῃ κανεὶς εἰς τὴν Τριπολιτσάν. Γράφουσι δὲ πρὸς τὴν Ἀρχὴν, ὅτι "πάθη πολιτικά τι-"νων Τούρκων, ὠφελούμενα ἀπὸ τὴν περίσασιν, "ἔπεισαν τὴν Ἐξουσίαν εἰς τὸ μέτρον τοῦ νὰ θα-"νατώσῃ τούτους . . . ."

Ἄλλοι ὅμως ἐκ τῆς ἰδίας τάξεως τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Προκρίτων, ἢ βλέποντες ἀδύνατον τὴν περαιτέρω διαπολίτευσιν τοῦ πράγματος καὶ τὴν πραγματοποίησιν τῶν γενομένων ἀποφάσεων τῆς Βοσίτσης, ἢ κυριευόμενοι ἀπὸ τὴν ἀκολουθοῦσαν εἰς παρομοίας περιστάσεις ἔντρομον ἀπελπισίαν, ἢ ἐλπίζοντες τέλος πάντων νὰ κατευνάσωσι διὰ τῆς παρουσίας των τὸν παλμὸν τῶν Τούρκων, εἰσέρχονται περὶ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου εἰς τὴν Τριπολιτσὰν μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἐξέλθωσι μετ' ὀλίγον ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν διασήμων ἡμερῶν τοῦ προσεγγίζοντος Πάσχα. Ἦσαν οὗτοι Ἀρχιερεῖς ἐννέα, ὁ Μονεμβασίας Χρύσανθος, ὁ Κορίνθου Κύριλλος, ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ, ὁ Λακεδαιμονίας Γρηγόριος, ὁ Ναυπλίου Γρηγόριος, ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσὴφ, ὁ Δημητσάνης Φιλόθεος καὶ ὁ Ὠλένης Φιλάρετος, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ προεισελθόντος Χρισιανουπόλεως Γερμανοῦ. Προεσῶτες δώδεκα, ὁ Ἀλέξιος Ἱερεὺς Οἰκονόμου (ἀπὸ Φαναρι), Θεόδωρος Δε-

λιγιάννης (ἀπὸ Καρύταιναν), Σωτήριος Νοταρᾶς (ἀπὸ Κόρινθον), Μελέτης Α. Κοπανίτσας (ἀπὸ Μισθρᾶν), Ἰωάννης Περρῦκας (ἀπὸ Ἄργος), Ἰωάννης Καραμάνος (ἀπὸ Ἅγιον Πέτρον), Ἀνδρέας Καλαμογδάρτης (ἀπὸ Π. Πάτρας), Ἰωάννης Βιλαέτης (ἀπὸ Πῦργον), Ἰωάννης Τομαρᾶς καὶ Ἀντώνιος Καραπατᾶς (ἀπὸ Ἀρκαδίαν), Χατσῆ Ἰαννούλης Κυριακὸς (ἀπὸ Καλαμάταν) καὶ Νικόλαος Γεωργακόπυλος (ἀπὸ Μωθώνην).

Ἡ Ἐξουσία, πάσχουσα νὰ ἀσφαλισθῇ κατὰ τὰς ἐλπίδας της καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Μάνης, προσκαλεῖ τὸν Μαυρομιχάλην εἰς τὴν Τριπολιτσάν, διὰ νὰ βεβαιώσῃ ὕτος προσωπικῶς τὴν κατάσασιν τῆς Ἡγεμονείας του, μολονότι δὲν ἐξήρτητο ὕτος ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τῆς Πελοποννήσου. Μ' ὅλην τὴν εὔφημον ἀποποίησιν τῆς προσωπικῆς του παρουσίας ἐπὶ λόγῳ τῆς βιβλαμμένης ὑγείας του, ὁ Μαυρομιχάλης, βλέπων παρὰ τὴν ἐπιμονὴν τῆς Ἐξουσίας κλονιζομένην συγχρόνως καὶ τὴν θέσιν του ἐκ μέρους τῶν ἐπιτοπίων ἐχθρῶν του, ὑπεχρεώθη νὰ ἀποστείλῃ τὸν υἱόν του Ἀναστάσιον, (12 Φευρουαρίου 1821).

Ἡ ὁρμὴ τῶν Τούρκων ἠλαττώθη πολὺ ἀπὸ τὴν εἴσοδον καὶ τοῦτον. Ἡ Ἐξουσία ἀκολούθως, ὀργιζομένη εἰς τὰς προσποιήσεις τῶν ἔξω, περιορίζει τοὺς εἰσελθόντας, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἔμειναν μετημελημένοι· ἀλλὰ δὲν ἀποτολμᾷ καὶ νὰ τοὺς φονεύσῃ, μολονότι ὁ Μεχμὲτ Σαλὴχ ἐποινοποίησεν ἤδη τὴν μυστικὴν Διαταγὴν εἰς τέσσαρας πρέχοντας Τούρκους: τὸν Χιαμὴλ Πεϊν, Μουσφᾶ Πεϊν, Σεχνετσὴπ Ἐφένδην καὶ Νακὴπ

Ἐφένδην. Οἱ, περὶ ὧν ὁ λόγος, Πελοποννήσιοι δὲν κατεδέχθησαν μήτε τότε, μήτε ἔπειτα νὰ ὁμολογήσωσι τὸ παραμικρὸν περὶ τῦ Μυσηρίου μ' ὅλας τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς ὑποσχέσεις τῶν Τὐρκων. Μόνην ἐφοβῦντο τὴν ἐνδιχομένην σύλληψιν Ἑταιρικῶν γραμμάτων (α).

Συμπίπτει τέλος πάντων προδιδομένη ἐντελῶς ἡ Ἑταιρία πρὸς τὸν Σεχνετσπ Ἐφένδην καὶ δι' αὐτῦ πρὸς τὸν Καϊμακάμην (β)· συμπίπτει

(α) Καὶ μολοντῦτο ἐκάθησαν ἱκανοὶ νὰ ὑπερπηδήσωσι πολλάκις καὶ τὸν κίνδυνον παρομοίων περισάσεων.

Ἐπὶ τῆς μικρᾶς συμπλοκῆς τῦ Περτσοβᾶ, χωρὶς κειμένου ἀπέναντι τῦ Παρθενὶς Ὄρυς κατὰ μεσημβρίαν, εὗρον οἱ Τὐρκοι τῆς Τριπολιτσᾶς τὸ Δίπλωμα τῆς Πεντακασιαρχίας ἑνὸς πεσόντος Ἑταίρυ, ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τὺς Ἐπισκόπυς Βρυσθένης Θεοδώρητον καὶ Ἐλὺς Ἄνθιμον. Ἐπὶ συνελεύσεως γενικῆς ὅλων τῶν Ἀχάδων ἠρωτήθησαν οἱ φυλακισμένοι νὰ ἐξηγήσωσι τὰ περιεχόμενα "Ἀρχὴ . . . Φιλικὴ Ἑταιρία "ρία . . . , Ἐνῷ ὅλοι ἐδίσαζον εἰς τὴν τροπολόγησίν των, ἕνας σοφίζεται ἐξ ἑτοίμυ ἀποκρινόμενος· "Φιλικὴ Ἑταιρία "φαίνεται ἡ Μασσωνία· καὶ Ἀρχὴ κάποια τῆς Εὐρώπης με"γάλη Δύναμις, ἡ ὁποία τὺς βοηθεῖ." Τοιουτοτρόπως οἱ Τὐρκοι ἐβυθίσθησαν εἰς φόβυς χειροτέρυς.

Ὀλίγον ὕστερον, ἡ μετὰ τὴν μάχην τῆς Μηλιᾶς, ἐπεστηρίχθη εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Τὐρκων ἡ ἰδέα περὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς βοηθείας. Διὰ νὰ ἐξηγήσωμεν τὐτο, χρειάζεται κατὰ παρέκβασιν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐν ἀπὸ τὰ στρατηγήματα τῶν ἀνωτέρων Ἀρχηγῶν τῦ Πολέμυ ἦτο καὶ τὐτο. Ἐξημερώνοντο συχνάκις εἰς τὰ Στρατόπεδα πεζοδρόμοι, φέροντες γράμματα πλαστὰ, ἀναφέροντα προόδυς τῦ Α. Ὑψηλάντυ, κινήσεις τῆς Σερβίας καὶ Βυλγαρίας, κήρυξιν τῦ Ῥωσσικῦ Πολέμυ, ἀποστολὰς Εὐρωπαϊκῶν Στρατευμάτων, πυρπολισμὺς Στόλου, κυριεύσεις Φρυρίων κτλ. Πολλὰ ἐκ τῶν τοιὐτων γραμμάτων ἔπιπτον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τὐρκων. Παρατηρῦμεν δὲ, ὅτι, ὅσον ἦτο μέγας ὁ κίνδυνος, τόσην ἔδιδον πίστιν οἱ Ἕλληνες εἰς παρομοίας εἰδήσεις· καὶ, ὅσην ἐμψύχωσιν ἐνέπνεον εἰς τὐτους, τόσην ἀπετέλυν ἀφύχωσιν εἰς τὺς Τὐρκυς.

Δὲν εἶναι ὀλιγώτερον περίεργος καὶ "Ἡ Ψυχὴ τῦ Πα"τριάρχυ Γρηγορίυ„ Φυλλάδιον ἐπιτετηδευμένον κατὰ τὸ ἴδιον πνεῦμα, καὶ περιφερόμενον εἰς τὰ Στρατόπεδα τῆς Πελοποννήσυ. Δι' αὐτῦ ἡ σκιὰ τῦ Γρηγορίυ ἐπεκαλεῖτο ἀπὸ τὺς οὐρανὺς τὴν ἐκδικησιν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῦ ἀδίκως ἐκχυθέντος αἵματός τυ καὶ τῆς τυραννίας τῶν Τὐρκων.

(β) Ἔγινεν ἀπὸ τὸν (ἄλλως φρόνιμον) Σωτήριον Κυ-

ἡ ἀπὸ τὴς Λαλαίνης σύλληψις ἑνὸς Ἀπεσαλμένου τῶν Καλαβρύτων εἰς Ἐπαρχίας τινάς· καὶ ἤδη τὸ Διβάνιον τῆ Μωρέως διατάττει ἐπαναληπτικῶς (19 Μαρτίν, 1821,) τὴν ἄφευκτον εἰς τὴν Τριπολιτσὰν εἴσοδον τῶν Καλαβρυτινῶν (α), Βοσιτσιάνων, Γασυναίων, τοῦ Π. Πατρῶν καὶ τοῦ Κερνίκης Προκοπίου. Δὲν ἦσαν ἀποβολιμαῖαι αἱ περὶ τούτων τῶν ἀνθρώπων ὑποψίαι τῆς Ἐξυσίας. Ἄλλως εἶναι δύσκολον πολλὰ νὰ πισεύσῃ τις, ὅτι ἡ Πελοπόννησος ἤθελεν ἀξιωθῆ τὴν ὑψηλην τιμὴν τῆς ἀξιομνημονεύτου ἡμέρας τῆς 23 τῆ Μαρτίν, 1821.

Οἱ Πελοποννήσιοι ἠναγκασμένοι μεθοδεύονται καὶ εἰς τὴν σιγμὴν αὐτὴν τὸ ἀκόλυθον σχέδιον. Πλάττουσι γράμματα, διευθυνόμενα πρὸς τοὺς ἰδίνς ὡς ἐκ μέρνς ἑνὸς Τύρκυ τῆς Καθίδρας φίλου των, συμβυλεύοντος ἐπικίνδυνον τὴν εἴσοδόν των. Προενεχείρησαν αὐτὰ ἐσφραγισμένα εἰς ἕνα χωρικὸν, ὁδηγηθέντα νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς τὸς ἰδίνς καθ' ὁδὸν, ὑποκρινόμενος τὸν βίαιον

γιᾶν, Προεσῶτα τῆς Τριπολιτσᾶς, καὶ τὸν Διερμηνέα τῆς Πελοποννήσυ. (Ἴδε Σελ. 325).

Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς διέσωσεν ὑπερασπισθεὶς τὸν δεύτερον ὁ Νικόλαος Ταμπακόπυλος· τὸν δὲ πρῶτον ἐθανάτωσαν οἱ Ἕλληνες, ὑποχρεώσαντες νὰ καταφάγῃ πρῶτον τὰ αὐτίον τυ.

(α) Μετὰ τὴν Μάνην ὑπώπτευον οἱ Τῦρκοι τῆς Πελοποννήσυ τὰ Καλάβρυτα καὶ τὴν Καρύταιναν, ὄχι μόνον διὰ τὰς ἐπηρεαζύσας εἰς ὅλον τὸν Λαὸν σημαντικὰς Οἰκογενείας των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὁπλοφόρον δύναμιν καὶ τὴν θέσιν των. Ἡ Καρύταινα ἐλογίζετο εἰς ὁπλοφόρνς ἐπέκεινα τῶν 4,000· τὰ δὲ Καλάβρυτα εἰς περισσοτέρνς τῶν 5,000, ἂν καὶ ὄχι τόσον γενναίνς. Οἰκογένειαι Τυρκικαὶ ὑπῆρχον εἰς αὐτὰς πολλὰ ὀλίγαι.

Ἐν γένει μολονταῦτο τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ὅλης ἐφύλαξαν τὰ ὅπλα των, ἂν καὶ ἡ Τυρκικὴ Ἐξυσία μετεχειρίσθη τοσάκις ὅλα τὰ δραστήρια μέτρα τῆ ἀφοπλισμῆ των.

ἐκ τῆς Τριπολιτσᾶς ἐρχομόν τυ. Τοιυτοτρόπως ἐκίνησαν ὑτοι (9 Μαρτίυ) μὲ τὸν ἀπεσαλμένον Ταχυδρόμον τῦ Καϊμακάμη, ἀταντῶσι καθ' ὁδὸν τὸν Ἕλληνα πεζοδρόμον, καὶ δὲν προχωρῦσι προφασιζόμενοι τὲς ἐκ τῶν περιεχομένων τῦ Γράμματος φόβυς των. Ἐντεῦθεν ἐπέστρεψαν εἰς Καλάβρυτα, ὅθεν ἔγραψαν πρός τινας τοὺς σημαντικωτέρυς Ἀγάδας τῆς Τριπολιτσᾶς, παραπονύμενοι περὶ τῶν ἐναντίοι των ἀδίκων μέτρων τῆς Ἐξυσίας, ἐκθέτοντες τὴν (ἐπιχειρηματικὴν) ἀθωότητά των, καὶ παρακαλῦντες νὰ ἀφεθῶσιν ἥσυχοι εἰς τὰ ἴδιά των. Τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν μετέβησαν εἰς τὴν Λαύραν (α), ὅπυ συνεσκέφθησαν νὰ παραμερίσωσιν, ἑωσοῦ ὁδηγηθῶσιν ἀπὸ τὰ πράγματα: Δηλονότι, ἂν ἡ Ἐξυσία ἐπιχειρισθῆ νὰ τὲς καταδιώξῃ πολιτικῶς, νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον· ἂν ἐνόπλως, νὰ ὁπλισθῶσι καὶ αὐτοὶ ἐξ ἀνάγκης.

Μετά τινα ἄλλην σκέψιν ἀπεφάσισαν· ὁ μὲν Π. Πατρῶν, Α. Ζαΐμης καὶ Κερνίκης Προκόπιος νὰ μεταβῶσιν εἰς Νεζερά· ὁ Ἀσημάκης Ζαΐμης καὶ Α. Φωτήλας εἰς Κερπινήν· ὁ δὲ Σ. Χαραλάμπυ καὶ Σ. Θεοχαρόπυλος εἰς Ζαροῦχλαν. Ἔγραψαν ταυτοχρόνως πρὸς τὸν Π. Μαυρομιχάλην, τὲς Δηλιγιαννέυς καὶ ἄλλυς, διὰ νὰ γνωρίσωσι, ποῖον ὑτοι εἶχον σκοπόν· ὀλίγους ὅμως εὗρον συμφρονοῦντας· οἱ λοιποὶ δὲν ἐτόλμων διὰ τὲς εἰς Τριπολιτσὰν ὁμήρους των νὰ δὲ

(α) Τότε διευθυνόμενον εἰς τὴν Τριπολιτσὰν τὸν Γεώργιον Σισίνην ἐπέστρεψεν ὁ Γερμανὸς Π. Πατρῶν, ἀποστείλας τὸν Πρωτοσύγκελόντα Βυσσαρίωνα μετὰ τῦ Κερνίκης Προκοπίυ, καὶ γράφων πρὸς τοῦτον "Πῦ ὑπάγει;"

νὰ φαίνωνται συναγροικούμενοι πλέον. Δὲν ἔλειψαν οἱ ἴδιοι ὕτοι νὰ κάμωσι καὶ πάλιν εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν νέαν Ἀποσολήν, διὰ νὰ πληροφορήσωσι τὰς Ἐφόρας της (α) περὶ τῆς τελευταίας κατασάσεως τῆς Πελοποννήσου, καὶ νὰ λάβωσιν ὁδηγίας.

Εἰς τὸ διάσημα τοῦτο οἱ Ἀγάδες καὶ ὅλοι οἱ Τοῦρκοι τῆς Τριπολιτσᾶς, εὑρισκόμενοι εἰς τὴν μεγαλητέραν σύγχισιν μετὰ τὴν ἐπισροφὴν τοῦ Ταχυδρόμου (β), ἔγραψαν ἐπαναληπτικῶς πρὸς τὰς ἀνωτέρω Πελοποννησίους, ἀποσείλαντες τὸν Α. Καλαμογδάρτην. Αὐτὸς, ἀγνοῶν τὴν βασιμότητα τῶν διατρεχόντων, ἐφιλοτιμήθη νὰ τὰς καταπείσῃ διὰ τὴν εἴσοδόν των εἰς τὴν Τριπολιτσάν.

Μετὰ τὴν ἄπρακτον ἐπισροφὴν καὶ τότε (γ) ἡ Ἐξουσία καὶ οἱ Ἀγάδες διεύθυναν πρὸς τοὺς ἰδίους νέα Γράμματα μὲ τὸν Νικόλαον Μωσωνιόν. Εἰς τὸ ἴδιον μέτρον ὑπεχρέωσαν καὶ τὰς εἰς Τριπολιτσὰν Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτας, οἱ ὁποῖοι γράφοντες μὲ πόνον τὴν ἀνάγκην τῆς εἰσόδου τούτων, ἐγίνοντο ἐνταυτῷ, ὑποχρεωμένοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ ἐγγυηταὶ τῆς ἀσφαλείας των, ὡς νὰ εἶχον οὗτοι ἠσφαλισμένον πρῶτον τὸν ἑαυτόν των. Ἀλλ' ἦτον ἐπόμενον τὸ νὰ μὴ τελεσφορήσῃ οὐδὲ ἡ τελευταία αὕτη Ἀποσολή,

(α) Ἦσαν ἔτι ἄγνωσα εἰς τὰς Πελοποννησίους ἡ ἔξοδος τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τὰ συμβάντα τῆς Κωνσαντινουπόλεως.

(β) Ἴδε Σελ. 374.

(γ) Παρεκινήθη ὅτος νὰ μένῃ ἔξω· ἐπρόκρινεν ὅμως τὴν εἴσοδόν του.

Ὁ ἀναφερόμενος κατωτέρω Ν. Μωσωνιὸς ἔδειξεν Ἕλληνι κώτερον χαρακτῆρα.

καὶ ν' ἀκολυθήσῃ τὸ εἰς Κατσάναις κτύπημα τῦ Δαλιώτυ Σεϊδῆ, διευθυνομένυ εἰς τὴν Τριπολιτσὰν μετὰ τῦ Ν. Ταμπακοπύλυ.

Ἀπὸ τὴν περίσασιν αὐτὴν λαμβάνει τὴν πρώτην ἀρχήν της ἡ Κίνησις τῆς Πελοποννήσυ καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ὅλως διόλυ ἀπρομηθεύτου ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα τῦ Πολέμυ μέσα (α).

Τοιῦτον ὑπῆρξε τὸ Μυσήριον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανασάσεως. Θέλομεν κάμει τὴν ἁρμοδίαν ἀνακεφαλαίωσιν τύτυ εἰς τὴν ἔναρξιν τῦ ἀκολύθυ Τόμυ, ὅσις θέλει περιέχει τὴν κίνησιν τῦ Α. Ὑψηλάντυ μέχρι τῆς καταστροφῆς του, καὶ ἐκείνην τῦ Συλίυ μέχρι τῆς παραδόσεώς τυ (1822).

(α) Οἱ Βαρυτόμυλοι τῆς Δημητσάνης εἰργάζοντο τὸ ἡμερονύκτιον 150 ὀκ. πυρίτιδος, ἀπὸ τὰς ὁποίας οἰκονομῦντο κατὰ τὰς ἀρχὰς ἡ Πελοπόννησος καὶ ἄλλα ἑνταυτῷ μέρη, καθὼς ἡ Στερεὰ καὶ ἡ Κρήτη.

Ἡ Ἑταιρία ἐδυνήθη νὰ ἀποστείλῃ πολλὰ ὀλίγον μέρος πολεμοφοδίων εἰς μόνας τὰς Π. Πάτρας ἀπὸ Κωνσταντινύπολιν καὶ Σμύρνην.

ΛΕΞΙΚΟΝ

ΜΕΤΩΝΥΜΙΚΟΝ ΤΗΣ ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ.

Α.

Ἀγαπητικὸς . . Συγγενής.
Ἀγκάθι . . . . Ἐχθρός.
Ἀγοράζω . . . Μανθάνω.
Αἵρεσις . . . . Ἑβδομάς.
Ἀκίνητον . . . Φυλακή.
Ἀλλάζοντες . . Φύλακες.
Ἄνθος . . . . . Φίλος.
Ἀπαθὴς . . . . Σουλτάνος.
Ἀπαιτῶν—Μέγας Διερμηνεύς.
Ἀποτέλεσμα . Καταδίκασμα.
Ἀποτυχόντες . . Σέρβοι.
Ἀρραβὼν . . . Ἐπικύρωσις.
Ἀσήμαντοι . . Εὐρωπαῖοι Βυζαντίου.
Ἀσθένεια . . . Περιορισμὸς (Ἀρέστον).
Ἀϋπνία . . . Ἔλλειψις.

Β.

Βαρῶ . . . . Δίδω.
Βριάρεως . . Στρατηγός.
Βρονταὶ . . Ἀξιωματικοὶ Ἕλληνες.
Βροχὴ . . Ἀρχὴ τῶν Φιλικῶν.

Γ.

Γέρων . . . . . Μέϊτλαν.
Γλυκεῖς . . . . . Ἰταλοί.

Δ.

Δακτυλίδιον . . . Λόγχη.
Δανείζω . . . . . Γραφω.
Δένδρα . . . . . Δουφέκια.
Δεπουτατζιόνε . . Ὑπουργεῖον
Δίδυμος . . . . . Λουδοβίκος.
Δυναμωτικὰ . . . Τροφαί.
Δυστυχεῖς . Ἀρχιερεῖς Συνόδου.

Ε.

Ἐκδικητικοὶ . Προεστ. Πελοπον.
Ἐλπίζοντες . . . Κατάδικοι.
Ἐλέφας . . . . Μέγα πλοῖον.
Ἑορτὴ . . . . . Μήν.
Ἐρεθίζομαι . . . Ὀδεύω.
Εὐεργετικὸς . Καποδίστριας *)

Η.

Ἡμερωθέντες . . Βαρβαρέσοι.
Ἡρακλείας . Ἀλέξ. Στοῦρζας.

Θ.

Θέατρον . . . . . Πεδιάς.

---

*) Τὸν ἴδιον μετωνόμαζον καὶ Ἀρχιμανδρίτην, καθὼς καὶ τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον Ἡγούμενον.

Ι.

Ἰατρικὰ . . . Ἐνδυμασίαι.
Ἵππος . . . Μικρὸν πλοῖον.
Ἰσχυρογνώμων . . Φραγκίσκος Αὐτοκράτωρ.

Κ.

Καλὸς . . Ἀλέξ. Ὑψηλάντης.
Καμῆλα . . Ἐμπορικὸν πλοῖον.
Καπετὰν Γιάννης - Καρατσάδαι.
Καπετ. Δημήτρης -- Μυρίζαι.
Καπετ. Εὐσάθιος -- Χαντσερίδαι
Καπετὰν Μαμούνης -- Σοῦτσοι.
Καπετὰν Εὐμορφόπυλος - Καλλιμάχαι.
Κατάπαυσις - - - Θάνατος.
Καταφρόνησις -- Συγχώρησις.
Κλεψιγαμία - - Δολοφονία.
Κονδυλομάχαιρον -- Γραμματικός.
Κοπάδι - - - Στόλος.
Κοπιῶντα - - Ἵπποι.
Κρεδιτάρω - - Στέλλω.
Κριμοτάρταρον - - Βαρύτη.
Κύκλωψ - - Κατάσκοπος.

Λ.

Λογαριασμὸς -- Στρατεύματα.

Μ.

Μακαρῖται -- Οἰκογένεια Ναπολέοντος.
Ματαιότης - - Ἀποτυχία.
Μαύρισμα - - Κρύψιμον.
Μέτοικοι - - Τοῦρκοι.
Μπιλάντσον - - Πόλεμος.

Ν.

Νικόλαος - - Γάλλοι.
Νησεύοντς - - Βάλγαροι.
Νότης -- - Πολε-μοφόδια.

Ξ.

Ξεβέλλωια - - Προδοσία.
Ξεκαθάρσις - - Ἑκατὸν Χιλιάδες.
Ξύλινος - Ἡνωμέν. Ἐπαρχίαι.
Ξύπνισμε - - Ἄρνησις.

Ο.

Οἰνοπλυτῶν -- Ἡγεμὼν Μολδαυΐας.
Οἰνοπότα - - Φαναριῶται.
Ὀλιγώτεροι - - Ζακύνθιοι.
Ὄρεξις - - Μίσευμα.
Ὀψόρια - - Σπαθία.

Π.

Παλαιότερος - - Πατριάρχης.
Παραυϊὸς -- Καπυ--Κεχαγιᾶς.
Πενθερὸς - - Ἀλὴ Πασσᾶς.
Πλεονέκται - - Ἔμποροι Ἕλληνες.
Πληρωμὴ - - Ἡμέρα.
Πλήσιοι - - Ἀρμένιοι.
Πολλοὶ - - Κεφαλληνεῖς.
Ποιμένες - - Βλάχοι.
Ποιηταὶ - - Ἕλληνες εἰς τὸν Στόλον.
Πολυφρόντιστος - - Βιξύρης
Πόνος - - Ἐναντιότης.
Πυλῶ - - - Λαλῶ.
Πορνικῶς - - Κρυφά.
Πρόθυμοι - - Ἕλληνες.
Προῖκα - - Στρατιωτικὴ βοήθεια.
Πτερωτὸν - - Ταχυδρόμος.

Σ.

Σιδηροῖ . . . Ἄγγλοι.
Σκέπασμα . . Οἶκοι.
Σκοτίνιασμα . . Ὑποφία.
Σταθεροὶ . . Γενιτσάροι.
Στεφάνωμα . . Εἰρήνη.
Συμπέθεροι . . Ἀλβανοί.
Συνεθισμένον . . Κάψιμον.
Σύνεφα . . Μέλη τῆς Ἑταιρίας.

Τ.

Τέλος . . . Φθάσιμον.
Τιμημένα . . Φανερά.
Τσιράκι . . Πρέσβυς.
Τραγῳδιστὴς . . Κανόνι.
Τυροφάγος -- Ἡγεμὼν Βλαχίας.

Υ.

Ὑπανδρεία . . Συμμαχία.
Ὑποδήματα . . Χρήματα.

Φ.

Φαλιμέντο . . Κήρυξις.
Φατῦρα . . Μία χιλιάς.
Φιλάνθρωπος . . Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος.
Φίλαυτος . . Βασιλεὺς Πρωσσίας.
Φοβος . . . Νύξ.
Φρόνησις . . Ψυχή.

Χ.

Χορευταὶ . . Κλεπτικὰ Στρατεύματα.
Χορὸς . . . Κλέψιμον.
Χρονικὸς . . Κόνσολας.

Ἐπόμενα εἰς τὸ Λεξικὸν τοῦτο ἦσαν σειρά τις Ἀραβικῶν Ἀριθμῶν μέχρι τοῦ 107. Δι' ἑνὸς ἑκάστου ἐκ τούτων ἀντεσημαίνοντο ὅλαι αἱ Ἐπαρχίαι, Πόλεις, Νῆσοι καὶ Θάλασσαι τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ῥωσσίας, τῆς Βλαχο-Μολδαυΐας, τῆς Τυρκίας καὶ ἐν μέρει τῆς Ἰταλίας. Οἱ ἀκόλουθοι ἀπὸ τοῦ 108 μέχρι τοῦ 114 ἐφανέρωνον·

108 . . . Ἀναγνωσταρᾶς
109 . . . Καπετὰν Γιάννης Φαρμάκης.
110 . . . Ὁ Πέης τῆς Μάνης Μαυρομιχάλης.
111 . . . Γεώργιος Ὀλύμπιος.
112 . . . Σάββας Μπίνμπασσης.
113 . . . Θεόδωρος Κωλοκοτρώνης.
114 . . . Πειραιβός.

Μετὰ τοὺς ἠκολούθων καὶ αἱ ἑφεξῆς Μετωνυμίαι.

Ψευδομάντης . . . . . Μ. Χρησταρῆς.
Καινὸς Κομήτης . . . . . Κωνσταντῖνος Πεντεδέκας.
Παρασυρόμενος νέος . . . . Ἀντώνιος Καραπᾶνος.
Ἁρμόδιος . . . . . Γρηγόριος Δικαῖος.
Μάκαινα οὐτιδανὴ . . . . . Γεώργιος Γάτσος.
Ἀνόητος . . . . . Π. Πάνος.
Κατάλληλος . . . Δομνάνδος Γραμματεὺς τῆ Ῥωσσικῆ Προ-
Μέτριος . . . Ἀνδρέας Σφαέλος. ξενείω.
Συντείνων . . . . . Νικόλαος Παξιμάδης.
Πρόθυμος . . . . . Μ. Ῥιζάρης.
Παιγνιδιάρης . . Συμεὼν Σταυρόπυλος (Τριπολιτσιώτης)
Ἁπλοῦς . . . . . Ἰωάννης Μπούμπας.
Δοκισήσοφος . . . . . Λάμπρος Πάλης.
Ἀμέτοχος . . . . . Ν. Κωνσταντᾶς.
Φιλόθρησκος . . . . . Ἀναστάσιος Γοργόλης.
Ὀκνηρὸς . . . . . Ἰωάννης Μπάηλας.
Πατὴρ . . . . . Ζώης Ζωσιμᾶς.
Στ. Κ. . . . . Γ. Δ.
Ἀδιάφορος . . . . . Ἀπόστολος Κλέντος.
Ζεστὸς . . . . . Διαμαντῆς Πογωβῖνος.
Εὐγενὴς . . . . . Στοῦρζας.
Φρόνιμος . . . . . Ῥοδοφινίκης.
Ἄξιος . . . . . Γκίκας.
Περιποιητικὸς . . . . . Γουλιανὸφ.
Ἀγαπητὸς . . . . . Καυδιώτης.
Ἀνδρέας . . . . . Ἀριστείδης Παππᾶ.
Κυνηγότυχος . . . . . Ἀντώνιος Τσούνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

(Συμπληρωτικόν.)

Ὁ Ἀναγνωστόπυλος ἐνεργεῖ τὴν κατάβασιν τοῦ Δ. Ὑψηλάντου εἰς τὴν Ἑλλάδα — Ὁδοιπορία — Ἐνθουσιασμὸς τῶν Ἑλλήνων τοῦ Τεργεστίου — Ἑλληνίδες προσφέρουσαι χρυσοκέντητον Σημαίαν.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐξόδου τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸ Ἰάσιον φθάνει εἰς τὸ Κισνόβι ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης. Ἐκεῖ εὗρε γράμμα τοῦ Αὐταδέλφου του, εἰς τὸ ὁποῖον ὅτος ἀνέφερε τὸ βίαιον τῆς ἐξόδου του διὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ τὸν κοινοποιήσῃ, καὶ τὸν ἐπεφόρτιζε τὴν διεύθυνσιν τοῦ πατρικοῦ των οἴκου.

Ὁ Ἀναγνωστόπυλος ἀπηλπισμένος ἤδη ἀπὸ τὰς προηγηθείσας περισάσεις (α) δὲν προέβλεπε καμμίαν εὐχάριστον ἔκβασιν τῶν κινημάτων τῆς Μολδαυο—Βλαχίας, ἡ κατάσασις τῆς ὁποίας δὲν τὸν ἐλάνθανε· οὐδὲ ἐθεώρει χρήσιμον τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατάβασίν του ἕνεκα τῶν ἀναφυομένων παθῶν ἀπὸ τὰς ἀντιζηλίας, τὰς ὁποίας ἐμψυχώνει πολὺ πλέον τὸ ἀνώμαλον τῶν πολεμικῶν περισάσεων. Διὰ νὰ καθέξῃ μίαν θέσιν, ὁποίαν ἔχαιρε καὶ ἐπὶ τῆς Ἑταιρίας, συλλαμβάνει τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ καταβιβάσῃ τὸν Δ. Ὑψηλάντην εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς Πληρεξούσιον τοῦ Αὐταδέλφου του Ἀλεξάνδρου. Δὲν ἤλπιζε κυρίως τὴν

(α) Ἴδε Σελ. 275—279.

κατόρθωσιν τούτου τοῦ σχεδίου ἀπηλπισμένος ἐπεχειρίσθη τὴν δοκιμήν.

Τοιαύτη πρότασις, γενομένη κατὰ πρῶτον πρὸς τὸν Δ. Ὑψηλάντην, ἐφάνη ὡ ὄνειρον. Παρὰ τοῦτον δὲν ἔμεινεν ἄλλος εἰς τὴν οἰκίαν, ἐνῷ οἱ τρεῖς Ἀδελφοὶ ἐξῆλθον εἰς τὸ Ἰάσιον, καὶ ὁ νεώτερος Γρηγόριος μετέβη εἰς τὰ Παρίσια διὰ τὰς σπουδάς του. Μεολαταῦτα αἱ συνεχεῖς ἐπαναλήψεις καὶ ἐπιτηδειός τις διερεθισμὸς τὸν πείθουν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔδειξε κατ' ἀρχὰς ἀντίσασίν τινα, καὶ ἔτι πλέον ἡ Μήτηρ των· ἀλλὰ τέλος ἐπείσθη, καὶ ἐφοδιάζει τοῦτον μὲ ἓν Ἔγγραφον Συστάσεως πρὸς τοὺς Πελοποννησίους (α), τὸ ὁποῖον θέλομεν ἀναφέρει ἄλλοτε εἰς τὴν ἁρμοδίαν του θέσιν.

Ἤδη ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἀναλαμβάνει τὴν φροντίδα τῆς ἀναχωρήσεως· καὶ ἐφοδιάζεται γραφόμενος ὡς ἔμπορος τῆς Βεσσαραβίας, καὶ διευθυνόμενος διὰ ὑποθέσεις του εἰς τὴν Ἰταλίαν μὲ ἕνα Διευθυντὴν καὶ ἕνα ὑπηρέτην. Διευθυντὴν του μετεχειρίσθη τὸν Δ. Ὑψηλάντην ὑπὸ τὸ ὄνομα Χαρίτος.

(α) Ὁ Δ. Ὑψηλάντης, θεωρῶν τὴν Πελοπόννησον ὡς κέντρον, καὶ μὴν ἔχων πληροφορίας ἀκριβεῖς περὶ τῆς ὅλης Ἑλλάδος ἀπετάνθη πρὸς μόνους τούτους· ἀλλ' ἐπρομήθευσε τὸν Δημήτριον ὀλίγας κόλλας ἀγράφους μὲ μόνην τὴν ὑπογραφήν του, διὰ νὰ τὰς μεταχειρισθῇ ὅτος, ὅπως ὁδηγηθῇ ἀπὸ τὰς περιστάσεις.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔγραφε συγχρόνως πρὸς τὸν Δημήτριον, ὁμολογῶν τὸ βάρος τῆς συνειδήσεώς του ὡς πρὸς τὸν Ἀναγνωστόπυλον, τὴν ἀθωότητα τοῦ ὁποίου εἶχεν ἤδη πληροφορηθῇ, καθὼς καὶ τὰς αἰτίας, ὅσαι ὑπηγόρευσαν τὴν κατ' αὐτοῦ μηχανορραφίαν. Ἐσυμβούλευε δὲ νὰ θεωρῇ τοῦτον ὡς φίλον του πιστὸν καὶ ἀναπόσπαστον. Ἀπὸ τὰς περισάσεις αὐτὰς ἔλαβεν ὁ Ἀναγνωστόπουλος πλησίον τοῦ Δ. Ὑψηλάντου τὴν θέσιν τοῦ Μέντορος.

Προπαρασκευασθέντες τοιουτοτρόπως καὶ μ' ὅσα ἠδυνήθησαν περισσότερα χρήματα, ἐκίνησαν διὰ τῆς Τρανσυλβανίας, Κροατίας καὶ Γερμανίας, καταβάντες εἰς τὸ Τριέστι. Κατὰ τὰς διαφόρους πόλεις τούτων τῶν μερῶν ἐγνωρίζετο ὁ Ὑψηλάντης πρὸς μόνους τοὺς ἐγνωσμένους διὰ τὴν καθαρὰν πρὸς τὴν Πατρίδα των ἀγάπην Ἕλληνας. Τοιοῦτόν τι συνέβη εἰς τὸ Σιμπίνι τῆς Τρανσυλβανίας, ὅπου ἐφανερώθη πρὸς τὸν Χρηστόπυλον, Λεβέντην καὶ Βρετῶν (α)· καὶ εἰς τὸ Τριέστιον, ὅπου ἔγινε γνωστὸς πρὸς τὸν Α. Μ. Ἀντωνόπυλον, Παϊσιάδην, Στράτον καὶ Προκόπιον Καριτσιώτην.

Οἱ ἀξιότιμοι οὗτοι Ἕλληνες ἔδειξαν πολλὴν εἰλικρίνειαν καὶ ἀπεριόριστον ἐνθουσιασμόν. Ὁ πρῶτος (ὁ Ἀντωνόπυλος), ἐνῷ συνεισέφερε διὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Καντακουζηνοῦ ἱκανὴν ποσότητα χρημάτων, ἐπροθυμήθη νὰ προσφέρῃ καὶ ἄλλην, συγκειμένην ἀπὸ 2000 Ὀλλανδικά· ἀλλ' ἐσυμβουλεύθη νὰ προμηθεύσῃ ταύτην εἰς πολεμοφόδια, περιμένων ἀπολύτως ὁδηγίας ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον (β). Ὁ Στράτος καὶ Παϊσιάδης συνεισέφερον εἰς τὸν Α. Καντακουζηνόν. Μὲ τὸ

(α) Πρὸς τούτους ἐπροσποιήθη κατ' ἀρχὰς ὁ Ἀναγνωστόπυλος, συστήσας τὸν Χαρίτον ὡς Διευθυντήν του. Ὁ Λεβέντης μετ' ὀλίγον διηγεῖται ὡς νέον τὴν φημισθεῖσαν σύλληψιν τοῦ Δ. Ῥῆγα εἰς τὴν Βιέννην, διευθυνομένου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ λοιποὶ ὅλοι κατελυπήθησαν εἰς τὴν εἴδησιν αὐτήν· ὁ Ὑψηλάντης γνωρίζεται πλέον· χαραποιοῦνται οὗτοι, καὶ ἐσυμβούλευσαν, ὅ,τι ἐθεώρουν ἁρμόδιον διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ δρόμου.

(β) Οὗτος Ἀντωνόπυλος προεδιεύθυνε ποσότητα ἱκανὴν μολύβδου καὶ πυριτοκόνεως εἰς τὴν Ζάκυνθον· καὶ ταῦτα ἦσαν τὰ μόνα πρῶτα πολεμοφόδια, τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευσαν εἰς τὴν τρομακτικὴν Μάχην τοῦ Λάλα.

πλοῖον τῦ δευτέρου ἀνεχώρησεν ὁ Ὑψηλάντης κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐυ ἀπὸ τὸ Τριέσιον (α), φθάσας εἰς τὴν Ὕδραν κατὰ τὴν 8 Ἰυνίυ: ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ ἀδελφός τυ Ἀλέξανδρος κατεστράφη εἰς τὸ Δραγασάνι.

(α) Κατὰ τὴν διαμονήν τυ εἰς τὸ Τριέσιον πολλαὶ ἐκ τῶν εὐαισθήτων Νεανίδων κατεσκεύασαν μίαν λαμπρὰν καὶ χρυσοκέντητον Σημαίαν. Μὲ γράμματα χρυσᾶ καὶ μεγάλα ἐκέντησαν τὸ "ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, Ἢ ΘΑΝΑΤΟΣ" καθὼς καὶ τὸν Φοίνικα.

Ἡ Σύζυγος τῦ Στράτυ ὡδήγει τὰς λοιπὰς Νέας εἰς τὴν περισπούδαστον ταύτην ἐργασίαν. Ὅλαι, ἐνῷ ἐκέντων, ἔψαλλον τὸ

"Ὦ Παιδιά μου,
Ὀρφανά μου,
σκορπισμένα 'δῶ κ' ἐκεῖ·
"Ὑβρισμένα,
διωγμένα
ἀπ' τὰ Ἔθνη πανοικεί . . ."

Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὰ πατριωτικὰ αἰσθήματά των!

ΤΕΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΓΕΝΙΚΟΣ

Σελ.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ . . . . . ά

ΕΠΟΧΗ ΠΡΩΤΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. . . . . ῆ

Αἰτίαι τῆς δυλείας τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὺς Τύρκυς — Πρόοδος τῦ Μοχαμετισμῦ — Αὐτοκράτορες τῆς Ἀνατολῆς — Παλαιολόγοι — Δεσποτισμὸς τῶν Τύρκων — Παιδομάζωμα — Δύο φρικώδεις Ἐποχαὶ κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Θρησκείας — Σπαχίδες τῆς Ἠπείρυ — Σκενδὲρ Πεὴς — Σπαθιὰ — Τιμάρια κλπ. — Φόροι διάφοροι — Τσιφλίκια κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. . . . . Σελ. 28

Διαγωγὴ τῦ Μοχάμετ Β' ὡς πρὸς τὸ Θρησκευτικὸν τῶν Ἑλλήνων — Ἱεροτεῖον — Κλέπται — Προεσῶτες — Δημογεροντικὰ Συσήματα — Ναυτιλία — Ἐμπόριον — Φαναριῶται — Συντεχνίαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. . . . . Σελ. 53

Διάσωσις τῶν Γραμμάτων — Ἐπιρροὴ τῆς Θρησκείας καὶ Γλώσσης — Μεταγλωττίσεις βιβλίων εἰς τὴν Τυρκικὴν φωνὴν — Ἀρχαὶ τῆς ἐπανόδυ τῶν Μαθήσεων εἰς τὴν Ἑλλάδα — Ζωσιμάδαι — Φιλόμυσον τῦ Ἱερατείυ — Φιλόμυσος Ἑταιρία — Μεταφρασταὶ κ.λ.π. — Ὠφέλειαι τῆς Ἱστορίας — Παρατηρήσεις.

ΕΠΟΧΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. . . . . Σελ. 75

Ἡ Ἑλλὰς ὡς πρὸς τὴν Ῥωσσίαν — Ἐπανάσασις τῦ 1769 — Χασσὰν Πασσᾶς καὶ Κλέπται, ἢ ἐξολόθρευσις τῶν Ἀλβανῶν — Λάμπρος Κατσώνης, ἢ Πόλεμος τῦ 1790 — Ῥῆγας Φεραῖος — Οἱ Ῥῶσσοι εἰς τὴν Ἑπτάνησον — Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης — Παππᾶ Θύμιος — Ἐπανάσασις τῦ Ὀλύμπου κ.λ. 1809 — Δαντσιλὼτ, Κωλοκοτρώνης καὶ Ἀλὴ Φαρμάκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. . . . . Σελ. 114

Κατάστασις τῦ Ὀθωμανικῦ Βασιλείυ, ἢ Ἐπιστροφὴ — Σελτὰν Σελὶμ Γ' — Μεταρᾶ Παϊρακτάρης — Δερεμπείδες —

Σελτὰν Μαχμὺτ — Γενίτσαροι — Νομοθεσία Τὺρκων — Τελευταῖαι παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς κατασάσεως τῆς Ἑλλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. . . . . Σελ. 127

Οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Βιέννην — Καποδίστριας — Φιλόμουσος Ἑταιρία — Ἀρχαὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας — Παρατηρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'. . . . . Σελ. 142

Ὀργανισμὸς, ἢ Διδασκαλία, τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν.

ΕΠΟΧΗ ΤΡΙΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. . . . . Σελ. 178

Ἀπόπειραι τῦ Σκυφᾶ εἰς Μόσχαν — Ὅρκος τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας — Νικόλαος Γαλάτης καὶ συμβάντα εἰς Πετρύπολιν — Ἀναγνωσταρᾶς, Χρυσοσπάθης — Βατικιώτης — Ἄνθιμος Γαζῆς — Σκέψεις τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας πρὸ τῆς καταβάσεώς των εἰς Κωνσαντινύπολιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. . . . . Σελ. 190

Κατάβασις τῦ Σκυφᾶ καὶ Ἀναγνωσοπύλε εἰς Κωνσαντινούπολιν — Παναγιώτης Σέκερης — Ἀσημάκης Κροκίδας — Ἐμμανουὴλ Ξάνθος — Ἀποσολὴ τῦ Λυριώτε εἰς Ἰταλίαν — Ἀποβίωσις τῦ Σκυφᾶ. Χαρακτὴρ τότε — Σφραγὶς τῆς Ἀρχῆς — Ἀποδοχὴ τῦ Σέκερη εἰς τὴν Ἀρχὴν — Ἀποστολαὶ τῦ Ἀναγνωσταρᾶ, Χρυσοσπάθη καὶ Φαρμάκη εἰς Πελοπόννησον, Μάνην καὶ Στερεάν — Κουντουριώτης — Πρόοδος τῆς Ἑταιρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον. Εἰς τὴν Στερεάν — Λεώντιος. Ἀλὴ Πασσᾶς. Μάνθος — Παππᾶ Μόσχος — Κόνσολοι Λεβαδείας — Λασπᾶς — Ἀποσολὴ Πάτρε εἰς Αἴγυπτον καὶ Συρίαν — Κατήχησις τοῦ Πατριάρχε Ἀλεξανδρείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. . . . . Σελ. 212

Ζῆλος τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν — Παρασάσεις τῆς Νεολαίας Δραματικαὶ — Ἐφημερίδες — Ἡρωϊκὰ Ἄσματα — Προφητεῖαι — Πλατομαντεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'. . . . . Σελ. 220

Σκέψεις τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας περὶ Ἀρχηγε τῆς Ἐπανασάσεως — Προκαταρκτικαὶ ἐνέργειαι — Ἀποσολὴ τοῦ Ξάνθε πρὸς τὸν Α. Γαζῆν — Συνθήκη τῶν Ἀρχηγόντης Ἑταιρίας — Ἐφοδιαστικὰ Ἐγγραφα τῦ Ξάνθε πρὸς τὸν

Καποδίστριαν· τῦ Ἀναγνωστόπυλυ πρὸς τὸν Νέγρην κτλ. — Διαγωγὴ τῦ Γαλάτυ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Φόνος τούτου καὶ ἀποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'. . . . . Σελ. 233

Διαγωγὴ κινδυνώδης τῦ Δικαίυ εἰς Μολδοβλαχίαν. Ὀλύμπιος, Σάββας καὶ Καραβιᾶς — Φόβοι τῶν Ἀρχόντων — Γεώργιος Λεβέντης — Μεθοδεύματα Ἀναγνωστόπυλου — Πρώτη Ἐφορία τῦ Γαλατσίυ. Καθήκοντα — Προσβολαὶ τῶν πνευμάτων Νέγρης καὶ Ἀναγνωστόπυλος, ἢ τὰ περὶ τῆς Ἐφορίας τῦ Ἰασίυ — Ἐνέργειαι καὶ πνεῦμα τῆς ὀργανιζομένης Σχολῆς διὰ τὴν Πελοπόννησον — Ἐγκύκλιος τῦ Πατριάρχυ Γρηγορίυ. Ἀποτελέσματα — Βοηθειαι διάφοροι τῦ Λεβέντη — Ἐφορία Βυκουρεσίου — Νεόφυτος Δοῦκας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'. . . . . Σελ. 248

Συνωμοσία Δικαίυ, Ὀλυμπίυ καὶ Φαρμάκη. Ἀνακάλυψις — Χαρακτὴρ Δικαίυ. Ἀποδοχὴ τούτυ εἰς τὴν Ἀρχήν — — Λιτίαι καὶ ἀποτελέσματα τῆς μεταβάσεως τοῦ Π. Α. Ἀναγνωστόπυλυ εἰς Ῥένι — Διαγωγὴ τῦ Καποδίστρια εἰς τὴν παρυσίασιν τῦ Ε. Ξάνθυ — Ἀναχώρευσις τῦ Α. Ὑψηλάντυ εἰς τὴν Ἀρχηγίαν τῆς Ἑταιρίας καὶ τῆς Ἐπανασάσεως.

ΕΠΟΧΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. . . . . Σελ. 255

Διαγωγὴ τῦ Νέγρη καὶ Δικαίυ εἰς Κωνσταντινούπολιν — Ἀποτελέσματα τῆς πρὸς τὸν Καποδίστριαν Ἐπιστολῆς τῦ Νέγρη — Φυγὴ τῦ Ἀναγνωστόπυλυ εἰς τὴν Ἰταλίαν — Πράξεις καὶ χαρακτὴρ τῦ Μητροπολίτυ Ἰγνατίυ — Ὁ Ὑψηλάντης εἰς τὸ Κισνόβι — Διαγωγὴ Π. Μαυρομιχάλυ — Ἀποστολὴ καὶ δολοφονία τῦ Καμαρηνῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. . . . . Σελ 268

Χαρακτὴρ τῦ Α. Ὑψηλάντυ — Ῥαδιυργίαι τῦ Ἰασίου — Διαγωγὴ τῦ Ὑψηλάντυ καὶ δυσαρέσκειαι — Σκέψεις, ἀφορώσαι τὴν διαρρύθμησιν τῆς διαγωγῆς τῦ Ὑψηλάντου ὡς πρὸς τὸ μέλλον Κίνημα — Διαβολαὶ κατὰ τῦ Ἀναγνωστόπυλυ, καὶ συνδιαλέξεις τούτυ μετὰ τῦ Ὑψηλάντυ — Ἐξέτασις περὶ τῆς πολιτικῆς διαγωγῆς τῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρυ καὶ τῦ Ὑπουργῦ τυ Καποδίστρια ὡς πρὸς τὴν Ἐπιχείρησιν τῦ Ὑψηλάντυ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. . . . . Σελ. 280

Αποστολαὶ τῦ Δικαίυ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Πελοπόννησον — Τῦ Περῤῥαιβῦ εἰς τὴν Ἤπειρον — Τῦ Ὑπάτρυ εἰς τὴν Θεσσαλίαν — Τῦ Θέμελη εἰς τὸ Αἰγαῖον — Τῦ Πελοπίδα εἰς Αἴγυπτον, κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'. . . . . Σελ. 293

Ἀπόφασις τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα καταβάσεως τῦ Α. Ὑψηλάντυ — Πληρεξούσια — Δευτέρα ἀπόφασις περὶ τῆς ἐξόδυ τῦ ἰδίυ εἰς τὴν Μολδαυο-Βλαχίαν — Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἠθικῦ τῶν διαφόρων τάξεων τῶν δύω Ἡγεμονειῶν Βλαχίας καὶ Μολδαυίας — Ἀποστολὴ τῦ Ἀριστείδυ Πὼπ εἰς τὴν Σερβίαν — Προπαρασκευὴ εἰς Ἰάσιον — Ἔξοδος τῦ Ὑψηλάντυ — Προκήρυξις πρὸς τὺς Φιλικύς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'. . . . . Σελ. 308

Σύστασις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑφορίας — Ἐνθυσιασμὸς τῆς Μεγαλουπόλεως αὐτῆς — Διαγωγὴ τῶν Ἐφόρων — Προδοσία κατὰ τῦ Π. Σέκερη — Κίνδυνος τῶν Προεστώτων τῆς Πελοποννήσυ εἰς Κωνσταντινούπολιν — Προδοσίαι τῦ Ἀσημάκη Θεοδώρυ· τῦ Διόγου Ζακυνθίυ κατὰ τῦ Α. Βλαχοπούλυ· τῦ Ζαφειράκη Νιαυσαίυ κατὰ τῦ Ὑπάτρυ· τῦ Τσολάκογλυ κατὰ τῦ Γ. Καβασεργιοπούλυ· τῦ Κωνσταντίνυ Δυσίτσα κατὰ τῦ Α. Πελοπίδα κτλ. — Διαβολαὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων — Δολοπλοκίαι τῦ Λόρδυ Μέϊτλαν μετὰ τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ — Ῥαδιυργίαι τῦ Α. Κυμυνδυράκη καὶ Καλλικαντῆ. Ἀποτελέσματα — Ὁ Ἰμβραχὴμ Πασσᾶς τῆς Πελοποννήσυ ἀνακαλύπτει τὰς ἐνεργείας τῦ Λόρδυ Μέϊτλαν — Συκοφαντία τῦ Α. Κυμυνδυράκη κατὰ τοῦ Π. Μαυρομιχάλυ, καὶ προδοσία τῆς Ἑταιρίας — Σχέδιον σφαγῆς τῶν Προεστώτων καὶ τῶν Ἀρχιερέων — Μυστικαὶ διαταγαὶ καὶ διαγωγὴ τοῦ Χουρσὴτ Πασσᾶ — Ἡ σειρὰ καὶ τὸ πνεῦμα τῶν εἰς Πρέβεζαν περὶ πολέμυ προτάσεων τῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὺς Ἕλληνας — Διαγωγὴ τῦ Σελτάνυ· τῦ Μπαμπᾶ Πασσᾶ — Ὁ Χυρσὴτ Πασσᾶς ἐνδυναμώνει τὴν Διοίκησιν τῆς Πελοποννήσου — Ἡ Πόρτα ἀπορῥίπτει τὰς ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ προτάσεις τινων ξένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'. . . . . Σελ. 329

Σύστασις Ἐφοριῶν εἰς τὰς νήσυς Ὕδρας, Πετσῶν καὶ Ψαρῶν — Πράξεις Δ. Θέμελη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'. . . . . Σελ. 335

Στοχασμοὶ τῶν Πελοποννησίων περὶ Συστήματος ἐσωτερικοῦ, πεμφθέντες πρὸς τὴν Ἀρχὴν — Ἀπαντήσεις τῆς Ἀρχῆς καὶ Διορισμὸς τῆς Πελοποννησιακῆς Ἑφορίας — Διενέξεις τῶν Πελοποννησίων — Π. Νοταρᾶς — Σ. Χαραλάμπου· Α.

Ζαήμης — Κατάβασις τῆ Δικαίᾳ εἰς Πέτσας. Ὁδηγίαι τότε πρὸς τὰς Πελοποννησίους — Συνέλευσις τῆς Βοστίτσης καὶ ἀποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'. . . . . Σελ. 364

Κατάσασις τῶν Πατρῶν καὶ συνέπειαι — Ὁ Μεχμὲτ Σαλὴχ διατάττεται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σφαγὴν τῶν Προκρίτων καὶ Ἀρχιερέων. Προσκαλεῖ τότες εἰς Τριπολιτσάν — Προδοσία τῆς εἰς Δημητσάνην ἐνεργυμένης κατασκευῆς τῆς πυριτοκόνεως — Ἐξαγρίωσις τῶν Τούρκων — Μεθοδεύματα τῆ Π. Πατρῶν -- Εἴσοδος τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Προεστώτων εἰς Τριπολιτσάν. Τῆ Ἀνασασίᾳ Μαυρομιχάλη — Διαγωγὴ τῆς Ἐξυσίας — Ἀνακαλυψις πλήρης τῆ Μυστηρίου — Προσκλήσεις ἐπαναληπτικαὶ πρὸς τὰς μὴ εἰσελθόντας — Στρατηγήματα τούτων — Ἀποστολαὶ διάφοροι — Ἔναρξις τοῦ Πολέμου.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ. . . . . Σελ. 377

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'. (Συμπληρωτικόν) . . . Σελ. 381

Ὁ Ἀναγνωστόπυλος ἐνεργεῖ τὴν κατάβασιν τῆ Δ. Ὑψηλάντη εἰς τὴν Ἑλλάδα — Ὁδοιπορία — Ἐνθυσιασμὸς τῶν Ἑλλήνων τῆ Τεργεστίῳ — Ἑλληνίδες προσφέρουσαι χρυσοκέντητον Σημαίαν.

ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΟΣ

Α.

Ἀδαμάντιος Κοραῆς — Πρόμαχος τῆς ἠθικῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος. Προλέγει τὴν Πολιτικὴν Μεταβολὴν της 66 - 67.

Ἀδελφοποιητοί — 144 - 146.

Ἀθανάσιος Ζαρείφης — Ἐνεργεῖ εἰς Λεβαδείαν, 209.

Ἀθανάσιος Σέκερης — Κατηχεῖται πρῶτος, 181.

Ἀθανάσιος Τσακάλωφ — Ἕνας τῶν πρώτων Ἀρχηγῶν, 132 - 134 — Παρακολουθεῖ τὸν Ἀλῆ ἐκ τῆς Ὀδησσοῦ, 186 - 187 — Μεταβαίνει εἰς Σμύρνην — Κωνσταντινούπολιν, 195 — Ἀποστέλλεται εἰς τὴν Μάνην, 225 - 226 — Ἀπέρχεται εἰς Πίσαν, 231.

Ἀθανάσιος Χρηστόπυλος — Παρατήρησις ἐπίτινος ἐκθέσεως τῶν Πολιτικῶν του Παραλλήλων γ΄ δ΄ — Ἴδε καὶ Σελ. 272.

Αἰκατερίνη Β΄ — Προσκαλεῖ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰ ὅπλα, 85 - 86.

Ἀλεξάκης Βλαχόπυλος — Ἐνεργεῖ εἰς Ἰωάννινα, 208 — Προδίδεται, 314 - 315.

Ἀλέξανδρος Κυμυνδυράκης — Διαγωγὴ του ἐπίβυλος, 321 - 325.

Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος — Παραλαμβάνεται Μέλος τῆς Ἀρχῆς, 260 (Ἴδε καὶ Σελ. 272.)

Ἀλέξανδρος Σοῦτσος — Διαγωγὴ του ἐπὶ τῶν κινημάτων τῦ Θεοδώρυ, 234 — (Ἴδε καὶ Σελ. 299.)

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης — Ἀναγνωρίζεται Γενικὸς Ἐπίτροπος, 251 — Χαρακτὴρ, 268 - 269. (Ἴδε καὶ 302 - 303. — Πολιτεία, 269. (Ἴδε καὶ 306 - 307.) — Δυσαρέσκειαι, 273 — Διεύθυνσις Ἀποστολῶν καὶ Προκηρύξεων, 280 - 292. (Ἴδε καὶ 345.) — Σκοπὸς τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα καταβάσεως, 293 — Ἀπόφασις τῆς ἐξόδυ του εἰς Δακίαν. Παρατηρήσεις, 296 - 304 — Προκήρυξις πρὸς τοὺς Φιλικούς. Παρατηρήσεις, 305 - 307 — (Ἴδε καὶ Σελ. 382.)

Ἀλέξιος Ἱερεὺς Οἰκονόμυ, ἢ Παππαλέξης — Κατηχεῖται, 203 — Εἰσέρχεται εἰς Τριπολιτσὰν, 370.

Ἀλῆ Πασσᾶς — Πρότασις ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως τῶν Ἑλλήνων, 208 — Ἀναφορὰ πρὸς τὸν Σουλτάνον, 315 — Προτάσεις εἰς τὴν Συνέλευσιν τῆς Πρεβέζης περὶ τοῦ ὁπλισμοῦ τῶν Καπετανίων, 325 - 326 — Αἴτια τῆς ἐναντίον τυ κινήσεως τῦ Σουλτάνου, 328.

Ἀλῆ Φαρμάκης — Πρότεραι περιπέτειαι τούτου. Συμφωνίαι καὶ ἐνέργειαι μετὰ τοῦ Θ. Κωλοκοτρώνου εἰς τὴν κίνησιν τῆς Πελοποννήσου, 110-112.

Ἀμβρόσιος Προτοσύγκελος — 338.

Ἀναγνώστης Κοπανίτσας — 338, 349.

Ἀναγνώστης Παππᾶ Γεωργίου, ἢ Ἀναγνωσταρᾶς — Κατηχεῖται εἰς Ὀδησσόν, 185 — Ἀποστέλλεται εἰς Πελοπόννησον, 198-199 — Ἐνεργεῖ εἰς Ὕδραν, 201 — Διευθύνει Ἀποστόλους, 203 — Ἐνεργεῖ εἰς Πελοπόννησον, 205.

Ἀνδρέας Ζαΐμης — Γράφει πρὸς τὸν Χρισιανουπόλεως, 349. Πρὸς τὸν Μονεμβασίας, 350. (Ἴδε καὶ Σελ. 338.) — Συνέρχεται εἰς Βοστίτσαν, 355 — Μεθοδεύματα, 370, 373-374.

Ἀνδρέας Καλαμογδάρτης — Εἰσέρχεται εἰς Τριπολιτσάν, 371 — Ἀποστέλλεται ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἀποτέλεσμα, 375.

Ἀνδρέας Λόνδος — Συνέρχεται εἰς Βοστίτσαν, 355 — (Ἴδε καὶ Σελ. 338).

Ἀνθιμος Γαζῆς — Ἐναντιοῦται εἰς τὸν Σκουφᾶν κλπ. 186-187 — Αἱ περὶ αὐτοῦ ἰδέαι τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας, 223.

Ἀντώνιος Καραπατᾶς — 371.

Ἀντώνιος Μ. Ἀντωνόπυλος — Συνεισφοραί, 383.

Ἀντώνιος Πελοπίδας — Ἀποστέλλεται εἰς Πελοπόννησον, 205-206. Αἴγυπτον, 211, 290 — Προδίδεται, 320.

Ἀρισείδης Παππᾶ — Ἀποστέλλεται εἰς Σερβίαν. Θανατοῦται, 299. — (Ἴδε καὶ Σελ. 73.)

Ἀρχηγοὶ τῶν Ἀφιερωμένων — 175-177.

Ἀρχιποιμένες — 169.

Ἀσημάκης Ζαΐμης — Ὀνομάζεται μέλος τῆς Πελοποννησιακῆς Ἐφορίας, 340. (Ἴδε καὶ Σελ. 338.) — Συνέρχεται εἰς Βοστίτσαν, 355 — (Ἴδε καὶ Σελ. 373-374.)

Ἀσημάκης Φωτήλας — Συνέρχεται εἰς Βοστίτσαν, 355 — (Ἴδε καὶ Σελ. 373, 374.)

Ἀφιερωμένοι — 170.

Β.

Βατικιώτης — Κατηχεῖται εἰς τὸ Ἰσμαήλιον. Δύναμις καὶ αἰσθήματα τούτου, 186.

Γ.

Γεράσιμος Ὀρφανός — Ἐξηγεῖται πρὸς τὸν Α. Ὑψηλάντην περὶ τῆς κατασάσεως τῆς Δακίας. Διορίζεται μετὰ τοῦ Δούκα εἰς τὴν πολεμικὴν προετοιμασίαν τοῦ Ἰασίου, 301-302.

Γερμανὸς Ἐσφιγμενίτης — *Ἀποστέλλεται διὰ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν*, 207.

Γερμανὸς Παλαιῶν Πατρῶν — *Κατηχεῖται*, 206 — *Ὀνομάζεται Μέλος τῆς Πελοποννησιακῆς Ἐφορίας*, 340 — *Συνέρχεται εἰς Βοσίτσαν*, 355 *Προτάσεις*, 356-359. (*Ἴδε καὶ* 361.) — *Ἐνεργεῖ Ἀποσολὴν*, 363 — *Στρατηγήματα πρὸς ἀπάτην καὶ ἐναντίον τοῦ ἀναβρασμοῦ τῶν Τούρκων*, 370, 473-374.

Γερμανὸς Χρισιανουπόλεως — *Διορίζεται μέλος τῆς Πελοποννησιακῆς Ἐφορίας*, 340 — *Συνέρχεται εἰς Βοστίτσαν*, 355, κλπ. 363 — *Εἰσέρχεται πρῶτος εἰς Τριπολιτσάν*, 369.

Γεώργιος Καλαρᾶς — *Κατηχεῖται* κλπ. 205 — (*Ἴδε καὶ Σελ.* 338.)

Γεώργιος Καστριώτης — 19-20.

Γεώργιος Λεβέντης — *Καταβάλλει*, 161. (*Ἴδε καὶ* 245-246.) — *Ἀπαντᾷ τὰς ἐκ τῆς διαγωγῆς τινων ὀλεθρίους ὑποψίας*, 234 — *Συντρέχει εἰς τὴν σύσασιν τῆς Ἐφορίας τῇ Βυκυρεσίᾳ*, 245. — (*Ἴδε καὶ Σελ.* 272.)

Γενιτσάροι — 121-122.

Γεωργιος Ὀλύμπιος — *Συνωμότει μετὰ τῆ Δικαίᾳ. Ἀνακαλύπτεται. Χαρακτὴρ*, 248-250.

Γεώργιος Πάνου — *Ἔφορος*, 329 — *Γράμμα τῆς Ἀρχῆς*, 331.

Γεώργιος Σισίνης — 338, 374.

Γεώγιος Σέκερης — *Κατηχεῖται πρῶτος εἰς Μόσχαν*, 178.

Γκίκας Γ. Γκιώνη — *Ἔφορος*, 329 (*Ἴδε καὶ Σελ.* 358.)

Γρηγόριος Δικαῖος, ἢ Φλέσας — *Κατηχεῖται εἰς Κωνσαντινούπολιν. Ἀποστέλλεται εἰς Ἰάσιον*, 227 — *Ἐπιβυλεύεται*, 231 — *Διαγωγή του εἰς τὴν Δακίαν*, 233, 234 — *Συνωμοσία μετὰ τῆ Ὀλυμπίᾳ κλ.* 248 — *Χαρακτήρ. Παραδοχὴ εἰς τὴν Ἀρχὴν*, 251-252 — *Ἀποστέλλεται εἰς Πελοπόννησον*, 280 — *Σχηματίζει τὴν Βυζαντινὴν Ἐφορίαν*, 309 — κλπ. 313 — *Καταβαίνει εἰς Πέτσας. Ὁδηγίαι πρὸς τοὺς Πελοποννησίους*, 351-354 — *Μεταβαίνει εἰς Βοσίτσαν*, 355. *Ἐξηγεῖται*, 358. *Ἀποτελέσματα*, 361 — *Διαγωγὴ εἰς Πάτρας*, 364.

Γρηγόριος Ναυπλίας — *Κατηχεῖται*, 204 — *Εἰσέρχεται εἰς Τριπολιτσάν*, 370.

Γρηγόριος Πατριάρχης — *Ἐξήγησις μετὰ τῆ Φαρμάκη*, 202 — *Προκήρυξις περὶ τῆς Σχολῆς*, 244 — *Σύσασις πρὸς τὸν Θέμελην*, 332.

Δ.

Δερεμπεΐδες — 118-120.

Δημήτριος Θέμελης — Ἀποστολὴ εἰς τὸ Αἰγαῖον, 285 — Ἐνέργειαι, 332-334.

Δημήτριος Παπατσόνης — 338.

Δημήτριος Ὑπατρος — Ἀποστολὴ εἰς Αἴγυπτον καὶ Συρίαν, 211 — Εἰς Θεσσαλίαν κλπ. 285 — Προδοσία καὶ θάνατος, 316-318.

Δημήτριος Ὑψηλάντης — Καταβαίνει εἰς τὴν Ἑλλάδα, 381-384.

Δῆκας Κωνσαντίνος — Ἴδε Γεράσιμος Ὀρφανός.

Ε.

Ἐμμανουὴλ Ξάνθος — Κατηχεῖται εἰς Κωνσαντινούπολιν, 191 — Παραλαμβάνεται Μέλος τῆς Ἀρχῆς, 193 — Ἀποστέλλεται εἰς τὸ Πήλιον Ὄρος, 228 — Πρὸς τὸν Καποδίστριαν, 225, 233 — Ἀποβάλλεται, 253 — Ἐνεργεῖ τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ Α. Ὑψηλάντου, 254. — Ἀποστέλλεται εἰς Βυκουρέστιον, 269.

Ἐφορία — Γαλατσίου, 235-238 — Ἰασίου, 239-241 — Βυκουρεστίου, 245-247 — Βυζαντίου. Καὶ διαγωγὴ αὐτῆς, 309-312 — Ὕδρας, Πετσῶν καὶ Ψαρῶν, 329. (Ἴδε καὶ Σελ. 353.) — Πελοποννήσου, 340.

Η.

Ἠλίας Χρυσοσπάθης — Κατηχεῖται εἰς Ὀδησσόν, 185 — Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὴν Κωνσαντινούπολιν εἰς Μάνην, 198, 199 — Διαγωγή του εἰς Ὕδραν, 201-202.

Θ.

Θεόδωρος Βλαδιμηρέσκος — Τὸ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως Κίνημά του εἰς τὴν Βλαχίαν. Χαρακτὴρ, 248-250.

Θεόδωρος Δελιγιάννης — 330.

Θεόδωρος Κωλοκοτρώνης — Διαγωγὴ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, 110-112 — (Ἴδε καὶ Σελ. 84.) — Μετάβασις εἰς τὴν Μάνην καὶ ἐνέργειαι περὶ τὸ Πολέμου, 369.

Θεόδωρος Νέγρης — Ἀναφέρεται περὶ τῶν σκοπῶν τοῦ Γαλάτου, 190 — Διαγωγή του α εἰς τὸ Ἰάσιον ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῆς Ἑφορίας, 240-241· ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῆς Σχολῆς, 242· β εἰς τὸ Βυκουρέστιον, 252· γ εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν, 255 — Ἀναφέρεται πρὸς τὸν Καποδίστριαν. Ἀποτελέσματα, 257-258 — (Ἴδε καὶ Σελ. 261.)

Θεοχάρης Ῥένδης — Κατηχεῖται, 205 — Διορίζεται Μέλος τῆς Πελοποννησιακῆς Ἑφορίας, 340.

Θωμᾶς Βαρθόλδος — 365.

Θωμᾶς Μέϊτλαν — Ἡ πολιτεία του ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῶν Ἑλλήνων, 321-322, 326.

Ι.

Ἰάκωβος Ῥίζος — Συντρέχει εἰς τὴν ὠφέλιμον διαγωγὴν τοῦ Μ. Σέτσε, 200 — (Ἴδε καὶ Σελ. 302.)

Ἰγνάτιος Ἄρτης — Συντρέχει τὴν Φιλόμουσον Ἑταιρίαν, 129 — Ἐνεργεῖ ὑπὲρ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Χαρακτὴρ, 259 260 — Ζητεῖται νὰ γνωμοδοτήσῃ περὶ τοῦ Πολέμου, 303 (Ἴδε καὶ Σελ. 272.)

Ἱερεῖς — 151 169.

Ἰωάννης Α. Καποδίστριας — Διαγωγὴ του εἰς τὴν Βιέννην ὡς πρὸς τὰς περὶ Ἐπαναστάσεως προτάσεις καὶ τὴν Φιλόμουσον Ἑταιρίαν, 128 129 — Προσκαλεῖται Ἀρχηγὸς, 221. 253 — Τὸ πνεῦμά του ὡς πρὸς τὴν Ἀποσολὴν τοῦ Μαυρομιχάλη, 265 266 — Διαγωγή του ὡς πρὸς τὸν Ὑψηλάντην, 276 278.

Ἰωάννης Βιλαέτης — 371.

Ἰωάννης Καραμάνος — 371.

Ἰωάννης Παππαδιαμαντόπουλος — Διορίζεται Ταμίας τῆς Πελοποννησ. Ἐφορίας, 340 Συνέρχεται εἰς Βοσίτσην, 355.

Ἰωάννης Περῤῥαβὰς — Κατήχησις καὶ μεθοδεύματα, 203 — Εἴσοδος εἰς Τριπολιτσὰν, 371 — (Ἴδε καὶ Σελ. 338.)

Ἰωάννης Τομαρᾶς — 371.

Ἰωάννης Φαρμάκης — Ἀποστολὴ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 190, 202 — Συνωμοσία μετὰ τοῦ Δικαίου. 248 — Διορισμὸς διὰ τὰ Μαδεμοχώρια, 285.

Κ.

Κλέπται — Τὸ σύσημα καὶ ὁ Τίτλος των, 34-36 — Χαρακτὴρ, δύναμις, ἐπήρεια, 37 41 — (Ἴδε καὶ Σελ. 82-84.)

Κόνσολοι Λεβαδείας — 209.

Κρεββατᾶς — Ἕνας τῶν πρώτων μετόχων τοῦ Πολέμου τοῦ 1769, '79.

Κυριακὸς Κ. Καμαρηνὸς — Ἀποσολή, διαγωγὴ καὶ θάνατος, 265-267.

Κωνσαντῖνος Κωλοκοτρώνης — Συντρέχει εἰς τὴν ἐξολόθρευσιν τῶν Ἀλβανῶν. Καταδιώκεται. Θανατῦται, 83-84.

Κωνσαντῖνος Τσίτσας — Προδίδει τὴν Ἑταιρίαν, 320.

Κωνσαντῖνος Ὑψηλάντης — Διαγωγὴ πρὸ τῦ 1806, 101-102 — Δραπέτευσις ἐκ τῆς Βλαχίας, 104 — Ἐπιστροφὴ μετὰ τοῦ Μίχελσων καὶ ἐνέργειαι, 105-106.

Λ.

Λάμπρος Κατσώνης· ἄλλως γνωριζόμενος Μαγγιὸρ Λάμπρος — 87.

Λεώντιος — Διαδίδει τὸ Μυσήριον εἰς Ἰωάννινα κλπ. 206-207.

Λιβέριος Ἱερακάρης — 76.

Μ.

Μαχμοὺτ Β' — 117, 120.

Μαυρομιχάλαι — Συμμετέχειν εἰς τὸν κατὰ τὰ 1769 Πόλεμον, 79 — Χαρακτὴρ ἐπὶ τοῦ Λάμπρυ Κατσώνη, 87 — Ἐγκολπῶνονται τὸ περὶ Ἑλλάδος Σχέδιον τῶν Γάλλων, 110.

Μεχμὲτ Σαὴρ Ἐφένδης — 365.

Μεχμὲτ Σαλὴχ — Φυλάττει ἀποκρύφως τὰς περὶ τῆς σφαγῆς Διαταγάς, 366. (Ἴδε καὶ Σελ. 371.) — Προσκαλεῖ εἰς τὴν Τριπολιτσὰν τὺς Προεσῶτας καὶ Ἀρχιερεῖς. Ἐπικαλεῖται νέαν Δύναμιν, 367. (Ἴδε καὶ Σελ. 370.) — Κρημνίζει τὺς βαρυτομύλυς τῆς Δημητσάνης. Χαρακτὴρ, 368-369.

Μουσαφᾶ Παϊρακτάρης — Εἰσέρχεται εἰς τὴν Κωνσαντινύπολιν. Ἐνθρονίζει τὸν Μαχμὺτ Β'. Ἀφανίζεται, 115-117.

Μοχάμετ Β' — Κυριεύει τὴν Κωνσαντινύπολιν, 12 — Ἐνδυναμώνει τὴν Ἐκκλησίαν, 28-34.

Μπαμπᾶ Πασσᾶς — Διαγωγή του ὡς πρὸς

τὺς Ἕλληνας, 327.

Μπενάκης — Ἕνας τῶν Ἀρχηγῶν τοῦ κατὰ τὰ 1769 Πολέμυ, 79.

Ν.

Νεόφυτος Δούκας — Μέλος τῆς Ἐφορίας Βυκυρεσίυ. Αἰσθήματα περὶ τῆς Πατρίδος καὶ τῆ Κοραῆ, 246 247

Νικηφόρος Παμπούκης — Κατηχεῖται εἰς Ὕδραν, 201 — Ἀποστέλλεται καὶ διαδίδει πρῶτος εἰς τὴν Πελοπόννησον τὸ Μυσήριον. Προδίδεται καὶ μεταβαίνει εἰς Πίσαν, 203 204.

Νικόλαος Γαλάτης — Κατηχεῖται εἰς Ὀδησσὸν, 181. (Ἴδε καὶ Σελ. 282.) Κηρύττεται Κόμης τῆ Ἑλληνικῆ Ἔθνυς. Φυλακίζεται εἰς Πετρύπολιν, 181 184 — Ἐπαπειλεῖ τὴν Ἑταιρίαν εἰς Κωνσαντινούπολιν. Φονεύεται εἰς τὴν Ἐρμιόνην, 227 230.

Νικόλαος Γεωγακόπουλος — Εἰσέρχεται εἰς Τριπολιτσὰν, 371 — Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὺς Τύρκυς. Χαρακτὴρ, 375.

Νικόλαος Κανύσης — Ἀποστολὴ, 285.

Νικόλαος Λασπᾶς — Ἐνεργεῖ ὠφελίμως, 210.

Νικόλαος Λόνδος — 338.

Νικόλαος Σκυφᾶς — Πρῶτος Ἀρχηγὸς τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, 132 134 — Ἀπόπειραι εἰς Μόσχαν, 178 — Ὁρκίζεται μετὰ τοῦ Ἀναγνωσοπύλου, 180 — Κατηχεῖ τὸν Γαλάτην, 181 182 — Ἀποτυγχάνει ἀπὸ τὸν Γαζῆν, 186 Καταβαίνει εἰς Κωνσαντινύπολιν. Κατηχεῖ τὸν Ξάνθον, 187 191 — Φροντίζει τὴν χημικὴν κατασκευὴ τῆ Φιλοσοφικῆ Λίθυ, 139 — Θάνατος. Χαρακτὴρ, 194 196 — (Ἴδε καὶ Σελ. 161.)

Π.

Παναγιώτης Α Ἀναγνωσόπυλος — Ἕνας τῶν πρώτων Ἀρχηγῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, 132 134 — Ὁρκίζεται μετὰ τοῦ Σκυφᾶ, 179 180 — Κατηχεῖ εἰς Ἰσμαήλιον, 186. Εἰς Κωνσ-

σαντινούπολιν, 187-191 — Διευθύνει τὸ πνεῦμα τῆς Ἑταιρίας. Ἐπιβλεύεται, 231 — Ἀναβαίνει εἰς Γαλάτσι, 233. Ἐπιτηδεύματα ὡς πρὸς τὴν σύσασιν τῶν Ἐφοριῶν καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν Πατριαρχικῶν Προκηρύξεων, 234 247 — Ἀνακαλύπτει τὴν συνωμοσίαν τῆ Δικαίᾳ, 248-250 — Διαφεύγει εἰς τὴν Ἰταλίαν, 258 259 — Προσκαλεῖται παρὰ τῆ Α. Ὑψηλάντη, 269 — Διαβάλλεται καὶ κινδυνεύει, 270 279 — Καταβιβάζει εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Δ. Ὑψηλάντην, 381 384.

Παναγιώτης Ἀρβάλης — Κατηχεῖται καὶ ἐνεργεῖ, 204 — Διορίζεται Ταμίας 240 — (Ἴδε καὶ Σελ. 338.)

Παναγιώτης Δημητρόπυλος — Κατηχεῖται εἰς Ὀδησσόν, 185 — Θανατώνει τὸν Γαλάτην, 229.

Παναγιώτης Ζαφειρόπυλος — 338.

Παναγιώτης Σέκερης — Κατηχεῖται, 191 — Καταβάλλει, 161 — Προδίδεται, 162, (Ἴδε καὶ 312.) — Κατηχεῖ, 191 — Δυσαρεσκεῖται περὶ τῆ Ξάνθη, 193 194 — Παραδέχεται εἰς τὴν Ἀρχήν, 197.

Πανούτσος Νοταρᾶς — Κατηχεῖται, 205 — Διορίζεται Μέλος τῆς Πελοποννησιακῆς Ἐφορίας, 340. (Ἴδε καὶ 338.) — Ἐπιστολαὶ νουθετικαὶ, 340, 355.

Παππᾶ Θύμιος — 107.

Παππᾶ Μόσχος — Κατηχεῖ εἰς τὴν Στερεάν, 209.

Πάργα — 68.

Πέτρος Μαυρομιχάλης — Ἀπαιτήσεις παρὰ τῆς Ἀρχῆς. Ἀνταποκρίσεις, 261 265 — Ἀποσολὴ τοῦ Καμαρηνῆ, 265 266 — Συκοφαντίαι τῆ Κυπριδράκη, 323 324 — Ἀποσολὴ τῆ υἱῆ τη εἰς Τριπολιτσαν, 371.

Προμένες — 169.

Προεστῶτες — 42 45.

Προκόπιος Κερνίκης — Συνέρχεται εἰς Βοσίτσαν, 355 — (Ἴδε καὶ Σελ. 374.)

Προμαντεία — 218.

Προφητεῖαι — 217 218.

P.

Ῥῆγας Φερράῖος — Ἐνεργεῖ ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος. Συλλαμβάνεται. Θανατῦται, 88 94 — Παρατηρήσεις, 95 98.

Σ.

Σάββας Μπίνμπασης, ἢ Καμινάρης — 299.

Σελήμ Γ' — Ἐπιχειρίζεται τὴν Τακτοποίησιν τῦ Στρατῦ. Πίπτει τοῦ Θρόνου. Θανατῦται, 115 117.

Σερβία — 103.

Σκαρλάτος Καλλιμάχης — 243.

Σπυρίδων Χαραλάμπυ — Συνέρχεται εἰς Βοστίτσαν, 355 — Ἀποστέλλεται εἰς Ὕδραν, 358 359.

Στράτος — Συνεισφορά, 383 — Σύζυγος τούτου, 384.

Συστημένοι — 146 151.

Σωτήριος Θεοχαρόπυλος — 338.

Σωτήριος Νοταρᾶς — Εἰσέρχεται εἰς Τριπολιτσὰν, 371 (Ἴδε καὶ Σελ. 338.)

Σωτήριος Χαραλάμπυ — Ὀνομάζεται Μέλος τῆς Πελοποννησιακῆς Ἐφορίας, 340 — Ἀλληλογραφία, 349 350 — Συνέρχεται εἰς Βοστίτσαν, 355. (Ἴδε καὶ Σελ. 374.)

T.

Τσολάκογλυς — Προδίδει τὴν Ἑταιρίαν. Θανατῦται παρὰ τῦ Χυσὴτ Πασσᾶ, 319.

Y.

Ὕδρα — Ἡγεμονεύεται, 49 — Κατάστασις πρὸ τῦ Πολέμυ καὶ μετέπειτα, 48 50.

Φ.

Φίλιππος Γρίν — 322

Φιλόμουσος Ἑταιρία — 129-130 -- (Ἴδε καὶ Σελ. 66.)

Χ.

Χαλὲτ Ἐφένδης — Ἐπινοεῖ τὴν σφαγὴν τῶν σημαντικῶν Ἑλλήνων, 365.

Χατσῆ Ἰαννύλης Κυριακός — Εἰσέρχεται εἰς Τριπολιτσάν, 371,

Χατσῆ Χασσὰν Πασσᾶς — 82-84.

Χυρσὴτ Πασσᾶς — Διατάττεται νὰ παρατηρήσῃ τὰ κινήματα τῆς Πελοποννήσου, 325 — Εἰσάγει Δύναμιν, 327-328.

Χρισόδυλος Δυριώτης — Ἀποστέλλεται εἰς Ἰταλίαν, 194.

Χρισόφορος Περῤῥαιβός — Παρατηρήσεις πρὸς τὸν Α. Ὑψηλάντην περὶ τῆς Ἑλλάδος, 280 — Ἀποσολὴ εἰς Ἤπειρον, 283-284.

Χρύσανθος Μονεμβασίας — Ὀνομάζεται Μέλος τῆς Πελοποννησιακῆς Ἐφορίας, 340 — Γράμμα τῆς Ἀρχῆς, 345 — Εἰσέρχεται εἰς Τριπολιτσάν, 370.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ. 19, στίχ. 16, γράφ. ὥσε ἡ ἄσπονδος ἐναντίον τυ ἀποστροφή . . . — Σελ. 98, στίχ. 20, Ἡ πρόχειρος . . . — Σελ. 99, στίχ 1 ἀλυσόδεσαν — Σελ. 159, στίχ. 33, χημικήν — Σελ. 267, στίχ. 23, μετὰ τὸ "εἰς τὸν Δύναβιν" πρόσθες, "κατὰ τὰ τέλη τῦ Ὀκτωβρίυ, 1820.„ — Σελ. 356, στίχ. 16 διόρθ. " . . . νὰ βάλωμεν φαεννὸν κρηπὶδ' ἐλευθερίας . . .„ Σελ. 185, 3, Δημητρόπυλος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΔΕΣΜΗ ΠΛΟΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
• ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •